

הראל פנסיה וגמל בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2017

הראל פנסיה וגמל בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2017

פרק 1 דוח תיאור עסקי התאגיד

פרק 2 דוח הדירקטוריון

פרק 3 דוחות כספיים

הרצל פנסיה וגמל בע"מ

פרק 1

דוח תיאור עסקי התאגיד

תיאור עסקי התאגיד

- חלק זה כולל את תיאור עסקי החברה נכון ליום 31 בדצמבר 2017 ואת השינויים שחלו בעסקי החברה בשנת 2017. הדוח נערך בהתאם לחוזר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, מיום 1 בפברואר 2017. למעט אם צוין אחרת, המידע הכלול בדוח זה נכון ליום 31 בדצמבר 2017.
- פרק זה מהווה חלק בלתי נפרד של הדוח התקופתי ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.
- פרק זה בדוח התקופתי, העוסק בתיאור החברה, התפתחותה, עסקיה ותחומי פעילותה, כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה / הקבוצה מעריכה"; "החברה/הקבוצה סבורה"; "צפוי/ה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים. מידע צופה פני עתיד המופיע בדוח זה מתייחס אך ורק למועד בו הוא נכתב. החברה אינה מתחייבת לעדכן או לשנות מידע זה ככל שמידע נוסף או שונה בקשר למידע כאמור יגיע לידיעתה.
- להסרת ספק מובהר, כי התיאור המובא בדוח לגבי תנאי מוצרי הפנסיה השונים הינו תיאור תמציתי לצרכי הדוח בלבד, וכי תנאיהם המחייבים הם כנקבע בחוק קופות גמל, בתקנות קופות גמל ובתקנוני קרנות הפנסיה.

תוכן

1. חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה	6	1.
פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה	6	1.1
תחומי פעילות	7	1.2
השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה	8	1.3
חלוקת דיבידנדים	8	1.4
2. חלק ב' - תיאור עסקי החברה לפי תחומי פעילות	9	2.
מוצרים ושירותים	9	2.1
תחרות	39	2.2
לקוחות	45	2.3
3. חלק ג' - מידע נוסף ברמת כלל החברה	47	3.
מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה	47	3.1
חסמי כניסה ויציאה	58	3.2
גורמי הצלחה קריטיים	58	3.3
השקעות	59	3.4
ביטוח משנה	60	3.5
הון אנושי	61	3.6
שיווק והפצה	62	3.7
ספקים ונותני שירותים	65	3.8
רכוש קבוע	66	3.9
עונתיות	66	3.10
נכסים בלתי מוחשיים	67	3.11
גורמי סיכון	68	3.12
הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	69	3.13
תחזיות אחרות והערכות לגבי עסקי החברה	70	3.14

4.	חלק ד' - היבטי ממשל תאגידי	71
4.1	הדירקטורים של החברה המנהלת	71
4.2	נושאי משרה	75
4.3	אקטואר קרן הפנסיה	81
4.4	מדיניות תגמול של הראל השקעות ושל הגופים המוסדיים בקבוצת הראל	81
4.5	מבקר פנים	85
4.6	רואה חשבון מבקר	86
4.7	אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי	87
4.8	החלטות החברה	87

הגדרות

לנוחיות הקורא מובאים להלן המונחים או הקיצורים הבאים, להם בפרק זה המשמעות המובאת לצידם, אלא אם כן נאמר אחרת.

כהגדרת מונח זה בחוק הפיקוח (היינו : מבטח וחברה מנהלת).	"גוף מוסדי"
הסכום שמפקיד עמית (או שמופקדים עבורו) בקרן פנסיה או בקופת גמל.	"דמי גמולים"
הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון כמשמעותו בחוק הפיקוח, ובחוק קופות הגמל.	"הממונה"
הראל השקעות ו/או הראל ביטוח וחברות בשליטתן.	"הקבוצה"
הראל חברה לביטוח בע"מ.	"הראל ביטוח"
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.	"הראל השקעות"
חברה שעיסוקה ניהול קופות גמל או קרן פנסיה ואשר קיבלה רישיון לכך מאת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, בהתאם לסעיף 4 לחוק קופות גמל.	"חברה מנהלת"
חוק החברות, התשנ"ט-1999.	"חוק החברות"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.	"חוק הפיקוח"
חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה-2005.	"חוק ועדת בכר"
חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995.	"חוק ייעוץ השקעות"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005.	"חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני"
חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.	"חוק ניירות ערך"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005.	"חוק קופות גמל"
כמשמעותו בחוק ייעוץ פנסיוני (קופות גמל, קרנות פנסיה, קרן השתלמות, פוליסות ביטוח שהינן קופות גמל לחון או לקיצבה, קופות גמל להשקעה, תכניות ביטוח מפני סיכון מוות או אובדן כושר עבודה הכלולה בתכניות דלעיל או נמכרות אגב אחת מהן).	"מוצר פנסיוני"
כמשמעותו בחוק ייעוץ השקעות (ניירות ערך, מוצרים מובנים ויחידות השתתפות בקרנות נאמנות).	"נכס פיננסי"
נכסים הכוללים את נכסי קופות הגמל וקרנות הפנסיה, למעט קרנות ותיקות, נכסים המוחזקים על-ידי מבטחים לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה בביטוח חיים, נכסים המוחזקים על-ידי מבטחים לכיסוי התחייבויותיהם לפי תכניות ביטוח חיים המעניקות למבוטח תשואה מובטחת ושהמבטח אינו זכאי בשל הכספים המופקדים בהם או בשל חלק מהם לאגרות חוב מיועדות.	"נכסי החסכון לטווח ארוך"
כמשמעם בהודעת ענפי ביטוח.	"ענפי ביטוח"
סכום חד פעמי המגיע על-פי תקנון קרן הפנסיה במקרה של משיכת כספים במועד נתון.	"ערך פדיון"
פקודת מס הכנסה [נוסח חדש].	"פקודת מס הכנסה"
הסכומים שנצברו לזכות העמיתים בקופת הגמל או בקרן הפנסיה.	"צבירה"

תכנית ביטוח שאושרה כקופת גמל לתגמולים, לפיצויים או לקיצבה, הן לפי חוק קופות הגמל והן לפי תקנות קופות הגמל.	"קופת ביטוח"
קופת גמל כמשמעותה בחוק קופות גמל שאינה קרן פנסיה.	"קופת גמל"
קופת גמל לקצבה, כמשמעותה בחוק קופות גמל, אשר אינה קופת ביטוח.	"קרן פנסיה"
קרן פנסיה שהוקמה לפני 1 בינואר 1995.	"קרן פנסיה ותיקה"
קרן פנסיה שהוקמה החל מיום 1 בינואר 1995.	"קרן פנסיה חדשה"
קרן פנסיה שאינה זכאית להשקיע באג"ח מיועדות. ניתן לבצע בה הפקדות שוטפות, הפקדות מעבר לתקרה המותרת להפקדה בקרן מקיפה והפקדות חד פעמיות ללא מגבלת תקופה.	"קרן כללית"
קרן פנסיה שתכניות הפנסיה שלה משלמות קיצבה חודשית שוטפת במקרים הבאים: (א) קיצבת זקנה החל מגיל הפרישה הקבוע בתקנון הקרן; (ב) קיצבת נכות במקרה של אובדן כושר עבודה חלקי או מלא כתוצאה ממצב בריאותי לקוי; (ג) קיצבת שארים במקרה של מות העמית או מות הפנסיונר.	"קרן מקיפה"
תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(כללי השקעה החלים על חברות מנהלות ומבטחים), התשע"ב-2012	"תקנות ההשקעה"
תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964.	"תקנות קופות הגמל" או "תקנות מס הכנסה"
בדוח "תיאור עסקי התאגיד", בדוח "סקירת ההנהלה" ובדוח האקטוארי, פעיל הינו עמית שבאחד מחשבוניותיו הופקדו דמי גמולים ברבעון האחרון שקדם למועד הדוח ושעומדת בו יתרה נכון לאותו מועד. (בהתאם להוראות חוזר 9-3-2016 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי השנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות")	"עמית פעיל"
מי שאינו עמית פעיל.	"עמית לא פעיל"

1. חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1.1 שנת התאגדות החברה וצורת ההתאגדות

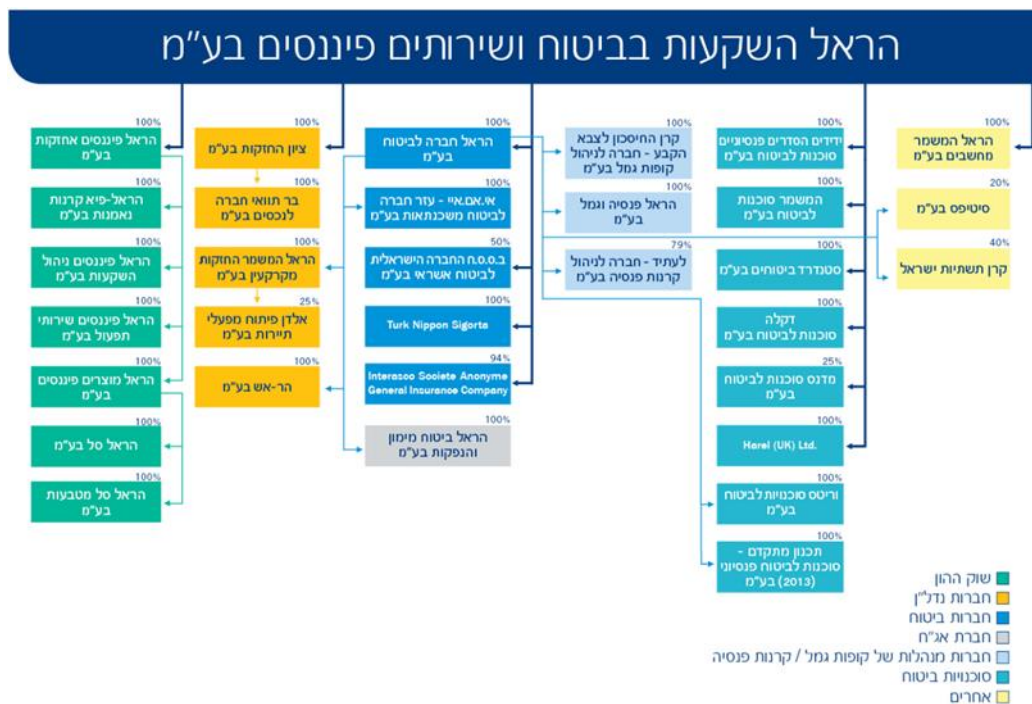
החברה התאגדה בשנת 1996 כחברה פרטית בישראל, בהתאם לפקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983, בשם נתיבות פנסיה בע"מ.

החברה הינה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "**הראל השקעות**"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "**הראל ביטוח**"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות שהינה חברה ציבורית, אשר מניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

נכון למועד פרסום הדוח, יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור (בסעיף זה: "בעלי המניות") מחזיקים בכ- 49.71% מזכויות ההצבעה בהראל השקעות ובכ- 49.48% מהון המניות המונפק של הראל השקעות.

ההחזקה של בעלי המניות בהראל השקעות הינה בעיקר באמצעות ג.י.י. ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת בשליטתם ובבעלותם המלאה של בעלי המניות, בה הם מחזיקים כשותפים מוגבלים, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה.

1.1.2 תרשים מבנה האחזקות של הקבוצה

1.1.3 אופיו ותוצאותיו של שינוי מבני, מיזוג או רכישה מהותיים

החברה לא הייתה מעורבת בהליכי שינוי מבני, מיזוג או רכישה מהותיים אשר להם השפעה על פעילותה של החברה בשנת הדוח.

1.1.4 רכישה, מכירה או העברה של נכסים בהיקף מהותי שלא במהלך העסקים הרגיל

החברה לא הייתה מעורבת בהליכי רכישה, מכירה או העברה של נכסים בהיקף מהותי שלא במהלך העסקים הרגיל, אשר להם השפעה על פעילותה של החברה בשנת הדוח.

1.1.5 אופיים ותוצאותיהם של הליכי פירוק, כינוס נכסים, הסדר נושים וכיוצא בזה

החברה לא הייתה מעורבת בהליכי פירוק, כינוס נכסים, הסדר נושים וכיוצא בזה, אשר להם השפעה על פעילותה של החברה בשנת הדוח.

1.1.6 שינויים מהותיים שאירעו באופן ניהול עסקי החברה

לעניין מינויה של גב' ענת קנטור כאקטוארית ממונה בקרן, ראו להלן סעיף 4.3.

1.2 תחומי פעילות

החברה הינה חברה מנהלת כהגדרת המונח בחוק קופות הגמל. תחומי פעילות החברה הינם חלק מתחום חיסכון ארוך טווח. תחומי הפעילות הנגזרים מסוגי קופות הגמל אותן היא מנהלת, הינם כדלקמן:

ניהול קרנות פנסיה

- קרן פנסיה חדשה מקיפה וקרן פנסיה חדשה כללית- משלמת לעמיתיה-מבוטחיה קצבת זקנה חודשית בעת פרישתם מעבודה או במקרה של נכות (אובדן כושר עבודה) וכן משלמת קצבה לשארים במקרה של מות העמית-המבוטח או פנסיונר הזקנה.

ניהול קופות גמל

- **קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ואישיות לפיצויים** - קופות גמל שנועדו לשם חיסכון ארוך טווח לעמיתים עצמאיים ולעמיתים שכירים, כולל קופת גמל בניהול אישי.
- **קרן השתלמות** - קופות גמל שנועדו לחיסכון לשם יציאה להשתלמות המיועדת לשמירת רמתו המקצועית של העובד כאשר סכומי החיסכון ניתנים למשיכה לכל מטרות לאחר צבירת ותק של 6 שנים.
- **קופת גמל מרכזית לפיצויים** - קופות גמל המיועדות לצבירת סכומים על-ידי המעביד לשם הבטחת זכויות עובדיו לקבלת פיצויי פרישה. תיקון 3 לחוק קופות הגמל ביטל את אפשרות ההפרשה לקופות מרכזיות לפיצויים החל מתום שנת 2010.
- **קופה מרכזית לפנסיה תקציבית** - קופה המיועדת לצבירת הסכומים שינוכו ממשכורתו של עובד אצל מעסיק שהסדר הפנסיה החל לגביו הוא הסדר פנסיה תקציבית, בהתאם לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003.
- **קופת גמל לדמי מחלה** - קופות גמל המיועדות למעסיקים לצורך הפקדת כספים לתשלום דמי מחלה לעובדיו.
- **קופת גמל להשקעה** - קופת גמל המיועדת לתשלום סכום הון ליחידים ואשר לחילופין החל מגיל 60 ניתן לקבל ממנה תשלומי קצבה פטורים מתשלום מס. התשלום שעמית רשאי להפקיד בקופות גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ש"ח לשנה.
- **קופת גמל לחיסכון לילד** - קופת גמל שהחלה לפעול בחודש ינואר 2017, בה ניתן להפקיד את סכום החיסכון, אשר מעביר המוסד לביטוח לאומי בהתאם לפרק ד' לחוק הביטוח הלאומי[נוסח משולב], התשנ"ה - 1995.

שירותי תפעול

- החברה העניקה שירותי ניהול ותפעול לנתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי משק ההסתדרות בע"מ שהינה קרן פנסיה ותיקה בניהול מיוחד (להלן: "נתיב") עד ליום 28 בפברואר 2017.

1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה

במהלך שנת 2016 בוצעה הנפקת מניות כתוצאה משינוי מבני (ראה באור 12 לדוח הכספי של החברה). מלבד זאת, לא בוצעו כל השקעות בהון החברה. כמו כן, אין לחברה התחייבויות להשקעות נוספות.

1.4 חלוקת דיבידנדים

לחברה אין מדיניות חלוקת דיבידנד.

למידע אודות מגבלות לחלוקת דיבידנד ודיבידנד שחולק אשתקד, ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים של החברה.

2. חלק ב' - תיאור עסקי החברה לפי תחומי פעילות

2.1 מוצרים ושירותים

א. תחום הפנסיה

המוצרים בתחום פעילות זה מיועדים לשכירים, לעצמאים וללקוחות הרוכשים כיסויים באופן פרטי (ללא קשר לעיסוקם). הפקדות שכירים או עצמאים, מזכות אותם בהטבות מיסוי בשלושה מישורים: במועד ההפקדה זיכוי ניכוי ממס, פטור ממס על רווחים בעת צבירת הכספים והטבות מיסוי בקבלת הכספים.

בהתאם להוראות הדין, קיימת הפרדה מלאה בין נכסיה והתחייבויותיה של החברה המנהלת את הקופות או הקרנות, לבין נכסי העמיתים הצבורים בהן. נכסי העמיתים אינם נכללים בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

החברה עוסקת בניהול קרנות פנסיה חדשות: מקיפה וכללית, שהינן חלק מתחום חיסכון ארוך טווח. תחום החיסכון ארוך הטווח מתמקד בעיקר בחיסכון לתקופת הפרישה לגמלאות ובכיסוי לסיכונים שונים. פעילות החיסכון במסגרת ביטוח חיים, פנסיה וגמל זוכה לעידוד מצד רשויות המדינה, בעיקר בדרך של תמריצים מיסויים כמפורט להלן, והוראות שונות בידי עבודה, כמו גם בהנפקת אג"ח מיועדות לקרנות פנסיה. תמריצים והוראות אלה מהווים שיקול מרכזי בבחירת הלקוחות במוצרי תחום החיסכון ארוך הטווח. קרנות הפנסיה כוללות חיסכון לגיל פרישה בשילוב עם כיסויים ביטוחיים.

קרן פנסיה פועלת באמצעות מנגנון של ביטוח הדדי בין העמיתים. ההנחות האקטואריות המהוות בסיס לזכויות העמיתים נבחנות מעת לעת על-פי המצב בפועל. אם חל בהן שינוי, זכויות העמיתים משתנות והם נושאים במשותף בכל עודף או גרעון אקטוארי של הקרן.

לעניין ניהול ההתחייבויות הפנסיוניות של החברה, ראה ביאור 10 בדוח הכספי של הקרן המקיפה ובדוח הכספי של הקרן הכללית.

• תקנונים

היחסים בין קרן הפנסיה לבין עמיתיה מוסדרים בעזרת תקנון המעגן את הכללים לקביעת הזכויות לתשלום, שיעור התשלום וכיוצ"ב וכללים המסדירים את החברות בקרן. כאשר נדרשים שינויים בתקנון, החברה מתאימה את התקנון וכפועל יוצא מכך את זכויות העמיתים, וכל זאת בכפוף לאישור הממונה. זכויות העמיתים בקרן הפנסיה או זכויות שאיריו יהיו בהתאם לתקנון הקרן המתוקן כפי שיהיה בתוקף מעת לעת. במקרה של אירוע מזכה, הזכויות יקבעו בהתאם להוראות תקנון הקרן שבתוקף במועד האירוע.

תקנון קרן הפנסיה המקיפה

- ביום 1 בינואר 2018 עודכן תקנון קרן הפנסיה. להלן עיקרי השינויים:
- הוספת שני מסלולי השקעה (מסלול בסיסי למקבלי קצבה ומסלול הלכה למקבלי קצבה) עבור מקבלי קצבה שמועד האירוע המזכה שלהם הוא משנת 2018 ואילך. במקביל, שונו שמות מסלולי ההשקעה הקיימים ממסלול בסיסי למקבלי קצבה למסלול בסיסי למקבלי קצבה קיימים ומסלול הלכה למקבלי קצבה קיימים.
- הצמדה למדד לא תהא אחת לחודש באופן קטגורי כי אם בהתאם להוראות ההסדר התחיקתי כפי שיהיו מעת לעת. עבור קצבה המשולמת בגין אירוע מזכה שחל לפני יום ה- 1 בינואר 2018 – הצמדה למדד תעשה באופן חודשי. עבור קצבה המשולמת בגין אירוע מזה שחל לאחר מועד זה, ההצמדה למדד תעשה באופן שנתי.
- ביום 29 בספטמבר 2016 פורסם חוזר שעניינו הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, בו נקבע נוסח תקנון מחייב לקרן הפנסיה ממנו ניתן לסטות רק באישור הממונה, וכן והוראות נוספות שתהיה רשאית חברה מנהלת לקבוע בתקנונה. החברה נערכה לשינויים והתקנון התקני נכנס לתוקף ביום 15 בפברואר 2018. להלן עיקרי השינויים:
- התאמת אופן חישוב השכר המבוטח לשיעורי ההפקדות הקיימים בשוק החיסכון הפנסיוני, דהיינו חלוקת ההפקדה בלפחות 12.5%.

- שינוי הגדרת השכר הקובע באופן שיחושב לפי הגבוה מבין: ממוצע 3 / 12 / 13-24 הכנסות מבוטחות ממודדות אחרונות לפני האירוע.
- מסלולי ביטוח: מצטרפים החל ממועד כניסת התקנון לתוקף יוכלו לבחור לנהל את חשבונם במסלולי ביטוח חדשים. מסלול ברירת המחדל הינו מסלול נכות 75% שאירים 100% המעניק כיסוי מקסימלי לנכות ושאירים. חשבונם של עמיתים מבוטחים במועד כניסת התקנון לתוקף, ימשיך להיות מנוהל במסלול הביטוח הקיים והם יוכלו לבחור בכל עת באחד מהמסלולים החדשים. מתן אפשרות לבחירת גילאי תום ביטוח, למעט מסלול המיועד לפרישה מוקדמת בגיל 60.
- עדכון כיסוי לנכות כפולה (פרנציזה): עדכון מנגנון כיסוי לנכות כפולה לפיו במקרה של נכות, תשולם פנסיה הנכות החל מהיום ה- 61 ובמהלך החודשיים הראשונים לתשלום, תשולם בשיעור כפול. הכיסוי יחול כברירת מחדל לכל מבוטחי הקרן (כולל עמיתים קיימים) עם אפשרות לויתור עליו.
- תקופת אכשרה: החלת תקופת אכשרה בגין עלייה בשכר הקובע מעל 15% במהלך 60 החודשים שקדמו למועד האירוע. כמו כן, נוספה תקופת אכשרה עבור החלת כיסוי לשאירים לאחר תום תקופת ויתור על שאירים. כברירת מחדל יכלל כיסוי לביטול תקופה זו, אולם העמית רשאי לותר על כיסוי זה.
- ביטול אפשרות קבלת קצבה באופן רטרואקטיבי.
- התיישנות: נוסף תנאי לזכאות לפנסיה נכות כך שהתביעה הוגשה בתוך 3 שנים ממועד האירוע. כמו כן, נוסף תנאי לזכאות לפנסיה שאירים כך שהתביעה הוגשה בתוך 7 שנים ממועד האירוע.
- מגבלה על משיכת הכספים: נוספה מגבלה כי מי שהוכר כנכה לא יוכל למשוך כספי תגמולים. כמו כן, נוספה מגבלה כך שמשיכת כספי תגמולים תתאפשר רק לאחר סיום עבודה או עם הגעת העמית לגיל הזכאות המינימלי לזקנה.
- שינוי בלוחות הזמנים בטיפול בתביעות ובבקשות פדיון. יצוין כי שינוי זה צפוי להיכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2018.

תקנון קרן הפנסיה הכללית

בהמשך ובהתאם לשינויים בתקנון קרן הפנסיה המקיפה, תוקן גם תקנון קרן הפנסיה הכללית, ביום 1 בינואר 2018 וביום 15 בפברואר 2018 בשינויים הרלוונטיים.

• מסלולי השקעה

מסלולי השקעה בקרן הפנסיה המקיפה

בקרן הפנסיה מנוהלים 14 מסלולי השקעה לפי הפירוט הבא: 5 מסלולי השקעה מותאמי גיל (מסלולי ברירת מחדל), גילעד כללי ומנוף כללי הסגורים למצטרפים חדשים החל מינואר 2016, אג"ח ללא מניות, מניות, הלכה ושקלי טווח קצר ושלווה מסלולי השקעה לפנסיונרים: קצבה לזכאים קיימים, בסיסי למקבלי קצבה והלכה למקבלי קצבה.

לאחר ה- 1 בינואר 2018, נוספו שני מסלולי השקעה (מסלול בסיסי למקבלי קצבה ומסלול הלכה למקבלי קצבה) עבור מקבלי קצבה שמועד האירוע המזכה שלהם הוא משנת 2018 ואילך. במקביל, שונו שמות מסלולי ההשקעה הקיימים ממסלול בסיסי למקבלי קצבה למסלול בסיסי למקבלי קצבה קיימים וממסלול הלכה למקבלי קצבה למסלול הלכה למקבלי קצבה קיימים.

מסלולי השקעה בקרן הפנסיה הכללית

קרן הראל כללית מנהלת 7 מסלולי השקעה לפי הפירוט הבא: 5 מסלולי השקעה מותאמי גיל (מסלולי ברירת מחדל), מסלול כללי הסגור למצטרפים חדשים החל מינואר 2016 ומסלול בסיסי למקבלי קצבה.

לאחר ה- 1 בינואר 2018, נוסף מסלול השקעה חדש למקבלי קצבה (מסלול בסיסי למקבלי קצבה). המסלול מיועד למי שהיה זכאי לקבל קצבה מהקרן לפני יום 1 בינואר 2018. כמו כן, שונה שם מסלול השקעה קיים ממסלול בסיסי למקבלי קצבה למסלול בסיסי למקבלי קצבה קיימים.

• מסלולי ביטוח ומדיניות חיתום

בכפוף להוראות הדין ותקנוני קרנות הפנסיה, כל עמית רשאי לבחור, במועד הצטרפותו לקרן ובכל מועד שלאחריו באחד ממסלולי הביטוח הקיימים בקרן. ההבדל בין המסלולים השונים הינו באיזון שהם מקיימים בין שיעור הזכאות לפנסיית הזקנה, פנסיית הנכות ופנסיית השאירים.

מסלולי ביטוח ומדיניות חיתום בקרן הפנסיה המקיפה

עד למועד כניסת התקנון התקני לתוקף, ביום 15.2.2018, המסלולים היו כדלהלן:

- **מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%)** - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית נכות (75% מהשכר הקובע בכל גיל כניסה), כנגד הקטנת פנסיית הזקנה ותוך שמירה על הכיסוי הביטוחי לשאירים שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה (למבוטחים בעלי נתונים זהים). מקום שהעמית לא בחר באחד מיתר מסלולי הביטוח האפשריים, יבוטח העמית במסלול זה לגיל 67. ניתן להצטרף למסלול זה גם לגיל תום ביטוח 60 ("מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת פרישה מוקדמת").
- מסלול זה הינו לגיל תום ביטוח 67 לגבר ואישה. נוסף על כך מוצע מסלול זה לשני גילאי תום ביטוח נוספים - 64 לגבר ואישה ו-60 לגבר ואישה.
- **מסלול פנסיה מקיפה** - מסלול המקנה לעמית זכות לקבלת פנסיית זקנה בגיל הפרישה וכן פנסיית נכות ופנסיית שאירים מלאה בסכום שווה או דומה ככל הניתן, לפנסיית הזקנה הצפויה במועד ההצטרפות. ניתן להצטרף למסלול זה גם לגיל תום ביטוח 60 ("מסלול פנסיה מקיפה פרישה מוקדמת").
- מסלול זה הינו לגיל תום ביטוח 67 לגבר ואישה. נוסף על כך מוצע מסלול זה לשני גילאי תום ביטוח נוספים - 64 לגבר ואישה ו-60 לגבר ואישה.
- **מסלול עתיר חיסכון** - מסלול המקנה לעמית זכות לקבלת פנסיית זקנה מוגדלת ביחס למסלול הפנסיה המקיפה, כנגד הפחתת סכום הכיסוי לתשלום פנסיית נכות ושאירים לעמית או לשאירו. ניתן להצטרף למסלול זה גם לגיל תום ביטוח 60 ("מסלול עתיר חיסכון פרישה מוקדמת").
- **מסלול עתיר ביטוח** - מסלול המקנה לעמית זכות לקבלת כיסויים ביטוחיים מוגדלים, כנגד הקטנת סכום פנסיית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול פנסיה מקיפה.
- **מסלול עתיר נכות מופחת שאירים** - מסלול המקנה לעמית בכל גיל הצטרפות, זכות לקבלת כיסוי ביטוחי לפנסיית נכות בשיעור של 75% מהשכר הקובע לפנסיית נכות ושאירים, כנגד הקטנת פנסיית השאירים ופנסיית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
- **מסלול עתיר שאירים** - מסלול המקנה לעמית זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית שאירים לאלמנת העמית, כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאירים, תוך שמירה על הכיסוי הביטוחי לנכות והקטנת פנסיית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
- **מסלול עתיר שאירים מופחת נכות** - מסלול המקנה לאלמנת המבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית שאירים, כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאירים והפחתת פנסיית נכות שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה. ניתן להצטרף למסלול זה גם לגיל תום ביטוח 60 ("מסלול עתיר שאירים מופחת נכות פרישה מוקדמת").
- **מסלול ללא נכות (בקרן כללית בלבד)** - מסלול המקנה למבוטח, בכפוף להוראות הקרן, כיסוי ביטוחי למקרה פטירה עד גיל תום הביטוח. מבוטח במסלול זה לא יהיה מבוטח כנגד סיכוני נכות, ולא יהיה זכאי לקבל פנסיית נכות ואת דמי הגמולים לחשבונם במקרה שיהיה נכה.
- עמית שהצטרף לאחר כניסת התקנון התקני לתוקף, ביום 15 בפברואר 2018, יוכל לבחור מסלול ביטוח מבין המסלולים הבאים, וכן את גיל תום הביטוח מבין הגילאים 60, 62, 64 או 67:
- **מסלול ביטוח 75% לנכות ו-100% לשאירים (למעט גברים המצטרפים מגיל 41 ומעלה) (מסלול ברירת המחדל)** - במסלול זה שיעור הכיסוי לנכות עומד על השיעור המרבי שהוא 75%, בכל גיל הצטרפות, ושיעור הכיסוי לשאירים עומד על השיעור המרבי שהוא 100%, לנשים המצטרפות בכל גיל ולגברים המצטרפים עד גיל 40. עמית שהצטרף החל מגיל 41 ומעלה יהא שיעור הכיסוי הביטוחי שלו לשאירים נמוך מהשיעור המרבי;

- **מסלול ביטוח 75% לנכות (למעט גברים המצטרפים מגיל 41 ומעלה) ו-100% לשאירים (למעט גברים המצטרפים מגיל 47 ומעלה) - במסלול זה שיעור הכיסוי לנכות עומד על השיעור המרבי שהוא 75%, לנשים המצטרפות בכל גיל ולגברים המצטרפים עד גיל 40. שיעור הכיסוי לשאירים עומד על השיעור המרבי שהוא 100%, לנשים המצטרפות בכל גיל ולגברים המצטרפים עד גיל 46. עמית שהצטרף החל מגיל 41 ומעלה יהא שיעור הכיסוי הביטוחי שלו לנכות נמוך מהשיעור המרבי ועמית שהצטרף החל מגיל 47 ומעלה יהא גם שיעור הכיסוי הביטוחי שלו לשאירים נמוך מהשיעור המרבי;**
- **מסלול ביטוח 75% לנכות (למעט גברים המצטרפים מגיל 41 ומעלה) ו-100% לשאירים (למעט גברים המצטרפים מגיל 41 ומעלה) - במסלול זה שיעור הכיסוי לנכות עומד על השיעור המרבי שהוא 75% ושיעור הכיסוי לשאירים עומד על השיעור המרבי שהוא 100%, וזאת לנשים המצטרפות בכל גיל ולגברים המצטרפים עד גיל 40, ביחס לשני הכיסויים. עמית שהצטרף החל מגיל 41 ומעלה יהא שיעור הכיסוי הביטוחי שלו לנכות ולשאירים נמוך מהשיעור המרבי ביחס לכל אחד מהכיסויים;**
- **מסלול ביטוח 75% לנכות ו-40% לשאירים - במסלול זה שיעור הכיסוי לנכות עומד על השיעור המרבי שהוא 75%, בכל גיל הצטרפות, ושיעור הכיסוי לשאירים עומד על השיעור הנמוך ביותר שהוא 40%, בכל גיל הצטרפות;**
- **מסלול ביטוח 37.5% לנכות ו-100% לשאירים (למעט גברים המצטרפים מגיל 45 ומעלה) - במסלול זה שיעור הכיסוי לנכות עומד על השיעור הנמוך ביותר שהוא 37.5%, בכל גיל הצטרפות ושיעור הכיסוי לשאירים עומד על השיעור המרבי שהוא 100%, לנשים המצטרפות בכל גיל ולגברים המצטרפים עד גיל 44. עמית שהצטרף החל מגיל 45 ומעלה יהא שיעור הכיסוי הביטוחי שלו לשאירים נמוך מהשיעור המרבי;**
- **מסלול ביטוח 37.5% לנכות ו-40% לשאירים - במסלול זה שיעור הכיסוי לנכות עומד על השיעור הנמוך ביותר שהוא 37.5%, בכל גיל הצטרפות, ושיעור הכיסוי לשאירים עומד על השיעור הנמוך ביותר שהוא 40%, בכל גיל הצטרפות;**
- **מסלול ביטוח לפורשים עד גיל 60, 75% לנכות (למעט גברים המצטרפים מגיל 41 ומעלה) ו-100% לשאירים (למעט גברים המצטרפים מגיל 49 ומעלה) - במסלול זה העמית מבוטח בכיסוי ביטוחי לנכות ולשאירים עד הגיעו לגיל 60. שיעור הכיסוי לנכות עומד על השיעור המרבי שהוא 75%, לנשים המצטרפות בכל גיל ולגברים המצטרפים עד גיל 40. שיעור הכיסוי לשאירים עומד על השיעור המרבי שהוא 100%, לנשים המצטרפות בכל גיל ולגברים המצטרפים עד גיל 48. עמית שהצטרף החל מגיל 41 ומעלה, יהא שיעור הכיסוי הביטוחי שלו לנכות נמוך מהשיעור המרבי ועמית שהצטרף החל מגיל 49 ומעלה יהא שיעור הכיסוי הביטוחי שלו לשאירים נמוך מהשיעור המרבי.**

כמו כן, ניתן לבחור באחד או יותר מהסדרי הביטוח הבאים בכל אחד ממסלולי הביטוח:

- **הסדר למבוטח יחיד ללא שאירים - בכל מסלול ביטוח קיים הסדר, מבוטח יחיד או מבוטח יחיד עם ילדים, יכול לבחור שלא לרכוש כיסוי ביטוחי לשאירים ובכך מגדיל את מרכיב החיסכון לגיל פרישה.**
 - **הסדר נכות מתפתחת - הסדר זה מאפשר למבוטח לבחור בהגדלת פנסיית הנכות, מרגע קבלתה, בשיעור שנתי של 2% ובכך להתחקות אחר התפתחות שכר מייצגת. הבחירה באפשרות זו קיימת בכל אחד ממסלולי הביטוח בקרן למעט במסלולים שבהם גיל תום הביטוח הינו 60.**
- בתקופות בהן המבוטח אינו מועסק, באפשרותו להצטרף להסדר שמירת רציפות זכויות ביטוחיות, בתשלום הכיסוי הביטוחי בלבד [ריסק זמני] לתקופת זמן השווה לתקופת הביטוח הרצופה האחרונה של המבוטח בקרן אך לא יותר מ- 24 חודשים.

החברה מבחינה בין שני סוגי מצטרפים: מצטרפים במסגרת קבוצות קטנות או בודדים ומצטרפים במסגרת של קבוצות גדולות. כאשר מצטרפת או מבוטחת קבוצת עמיתים על בסיס הסדר מופעל, חלה על המצב הרפואי הקיים תקופת אכשרה (60 חודשים) המובנית בתקנון הקרן. לגבי מצטרפים בודדים, בין כשכירים ובין כעצמאיים, מבוצע חיתום באמצעות מילוי שאלון בריאות וזאת בנוסף לתקופת האכשרה החלה מכוח תקנון

הקרן. במסגרת תקנוני הקרנות שבניהול החברה נקבע, החל מחודש דצמבר 2007, כי ניתן להצטרף לקרן תוך החרגה של מצב רפואי, דהיינו, הכיסוי הביטוחי של המצטרף יהיה מוגבל ולא יכלול אירועים שינבעו מהמצב הרפואי שהוחרג. תיקון זה מאפשר צירוף מבוטחים, אשר בטרם התיקון הצטרפותם היתה נמנעת.

מסלולי ביטוח ומדיניות חיתום בקרן הפנסיה הכללית

מסלולי הביטוח בקרן הפנסיה הכללית זהים למסלולי הביטוח בקרן הפנסיה המקיפה. בנוסף, עמית רשאי לבחור במסלול ללא נכות או במסלול פנסיית נכות המקנה לעמית, בכפוף להוראות תקנון הקרן, זכות לקבלת פנסיית זיקנה בלבד, ללא כיסוי ביטוחי כנגד סיכוני נכות ושאיירי מבוטח. מסלול זה הינו מסלול ברירת מחדל למי שצורף לקרן לאחר יום ה- 15 בפברואר 2018, למעט לעניין עמית שצורף לראשונה לקרן בשל תשלום דמי גמולים העולים על תקרת ההפקדה החודשית לקרן פנסיה מקיפה.

• מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות קרנות פנסיה נובעת מהמרווח בין דמי הניהול שהן גובות (מדמי הגמולים ומהצבירה) לבין הוצאות התפעול והשיווק (לרבות מתן הנחות והטבות ביטוחיות לעמיתים) של קרנות הפנסיה.

• תחליפיות

למוצרים בתחום הפעילות קיימת תחליפיות עם מוצרים אחרים בתחום חיסכון ארוך טווח כגון, פוליסות ביטוח חיים הכוללות חיסכון והמוכרות כקופות גמל (להלן: "קופות ביטוח") וקופות הגמל לחיסכון זאת כיוון שמוצרים אלו מספקים פתרונות לחיסכון ארוך טווח המיועד לגיל הפרישה. הפרמטרים העיקריים היוצרים את ההבחנה בין המוצרים בתחום הפעילות לבין קופות הגמל וקופות הביטוח הינם, בין היתר, מהות והיקף הכיסויים הביטוחיים, שיעור דמי הניהול הנגבים, היקף הסבסוד הממשלתי באגרות חוב מיועדות, אופי ההתקשרות וקיומו או היעדרו של מקדם קצבה מובטח מפני שינויים בתוחלת החיים. התחליפיות בין מוצרי תחום הפעילות למוצרים פיננסיים אחרים, כגון פיקדונות לטווח ארוך, קיימת אולם ברמה נמוכה יותר, שכן מוצרים אלו אינם כוללים בדרך כלל שני אלמנטים מהותיים שקיימים במוצרים בתחום הפעילות: הטבות מס ושילוב של ביטוח מפני סיכונים יחד עם חיסכון.

• מגמות ושינויים בתחום הפעילות

תחום ניהול קרנות הפנסיה עובר בעשור האחרון שינויים מקיפים, וזאת לאור שינויים במדיניות הממשלתית בתחום שהביאו לחקיקת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה - 2005, חוק קופות הגמל, חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני ותיקון חוק הפיקוח ("חקיקת בכר"), שנכנסו לתוקפם בחודש נובמבר 2005, וכן התקנת שורה ארוכה של תקנות והוראות של הממונה שנועדו, בין היתר, לעודד חיסכון לקצבה, להגביר את התחרות והשקיפות בשוק החיסכון הפנסיוני, להפחית את שיעור דמי הניהול ולהגביר את מעורבות הלקוחות בבחירת החיסכון הפנסיוני שלהם.

• עידוד החיסכון לקצבה

בבסיס מדיניות אגף שוק ההון בשנים האחרונות עומדת השאיפה לעידוד חיסכון קצבתי בקרב כלל האוכלוסייה, על מנת להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה והגברת התחרות בתחום הפעילות, לרבות בדרך של צמצום ההבדלים בין המוצרים ומתן אפשרות לניוד כספי החיסכון הפנסיוני בין המוצרים.

שינויים אלה באו לידי ביטוי בשנים האחרונות בשינוי מבנה המוצרים שהיו קיימים בתחום ובשינויים בהטבות המיסוי הניתנות לחוסכים לטווח ארוך, לרבות השינוי במסגרת תיקון 3 לחוק קופות הגמל תוך העדפת החוסכים במסלול קצבה וקביעת החובה לתשלום קצבה בסכום קצבה מזערי לכל מוצרי החיסכון הפנסיוני לטווח ארוך. במסגרת זו אף הושאו הטבות המס בין מוצרים אלה בכל הנוגע לכספים שהופקדו עבור עמיתים החל מיום 1 בינואר 2008.

עד לאותו מועד, המוצרים השונים בתחום חיסכון ארוך טווח- ביטוח חיים, קרנות פנסיה וקופות גמל - נחלקו לשני אפיקים עיקריים: אפיק המבטיח תשלומי קצבה ("פנסיה") ואפיק המבטיח תשלום הוני, תוך מתן אפשרות

לשילוב אפיקים אלה. בתיקון האמור בוטלה החלוקה בין אפיק הוני ואפיק קצבתי ביחס לכספים שיופקדו החל מינואר 2008, כאשר כספים אלה ניתנים למשיכה כרובד ראשון (עד לסכום קצבה מזערית) רק בדרך של קצבה. משיכת הכספים שנצברו מעבר לסכום הדרוש לתשלום הקצבה המזערית תעשה בדרך של היוון קצבה או בדרך של תשלום קצבה, בהתאם להחלטת העמית או המבוטח.

ביום 5 בנובמבר 2015 פורסם תיקון 13 לחוק קופות הגמל במסגרתו הורחבה הגדרת הקצבה גם לאפשרות לקבלת תשלומים המשולמים מקופת גמל, לפי תקנונה, במשך תקופה מוגדרת, אשר לאחריה ישולמו תשלומים ממבטח לפי פוליסת ביטוח הכוללת כיסוי לאריכות ימים או תשלומים מקופת גמל אחרת, לפי תקנונה, המשולמים במשך כל ימי חייו של העמית.

• הגברת התחרות בתחום

בהמשך למגמות שנסקרו לעיל, פורסמו בשנים האחרונות הוראות שונות שתכליתן הגברת אפשרות ניווד הכספים בין המוצרים השונים וביצוע התאמות בין המוצרים השונים (קופות גמל, קרנות פנסיה וביטוח חיים), לרבות בנושאי הכיסויים הביטוחיים הנמכרים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני והחלת מודל אחיד של גביית דמי ניהול תוך הפחתת שיעור דמי הניהול המירביים שניתן לגבות בקופות הגמל ובקופות הביטוח. במסגרת זו בחודש אוקטובר 2008 נכנסו לתוקף תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008, שמטרתן לאפשר לצרכן לנייד בכל עת את החיסכון הפנסיוני שלו (למעט חיסכון בקרן פנסיה ותיקה) בין מוצרי החיסכון הפנסיוני ובכך להביא להגברת התחרות.

בנוסף, פורסמו הוראות שתכליתן להקל על המבוטח או העמית להשוות בין מוצרים שונים על ידי יצירת אחידות בין המוצרים המשווקים על ידי החברות בתחום. בתקופת הדוח פרסם הממונה הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, במסגרתן נקבע נוסח תקנון מחייב לקרן הפנסיה. החברה נערכה לשינויי התקנון והוא נכנס לתוקף ביום 15.2.2018.

• פעולות להפחתת דמי הניהול

במהלך שנת הדוח נכנסו לתוקף מספר הוראות חקיקה אשר נועדו, בין היתר, להפחית את דמי הניהול המשולמים על ידי המבוטחים והעמיתים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני.

במסגרת תיקון 13 לחוק קופות הגמל נקבעה הוראת שעה שנכנסה לתוקפה ביום 1 באפריל 2016 ותפוג ביום 31 במרץ 2018. בהתאם לתנאי ההוראה, עמית שלא יסרב, פרטיו יימסרו לממונה ויבוצע ניווד של קרנות הפנסיה בהן המבוטח הינו מבוטח לא פעיל לקרן הפנסיה בו הוא מבוטח פעיל. כמו כן נקבעה במסגרת תיקון החוק הוראה שנכנסה לתוקף ביום 1 בינואר 2017 בה בין השאר נקבע, כי בעת הצטרפות לקרן פנסיה חדשה יועברו כספי החיסכון העומדים לרשות חוסך בחשבונות לא פעילים בקרנות פנסיה חדשות אחרות לקרן הפנסיה אליה הוא מבקש להצטרף. ככל שהעמית לא יתנגד, קרן הפנסיה אליו הוא יצטרף תפנה בבקשת ניווד לכל הקרנות לאיתור חשבונות לא פעילים ולביצוע ניווד. לאחר העברת כספי החיסכון בחשבונות הלא פעילים לחשבונות הפעילים, בין במסגרת הוראת השעה ובין במסגרת תיקון החקיקה, דמי הניהול אשר יחולו על העמיתים יהיו דמי הניהול מהיתרה הצבורה שסוכמו עמם במסגרת חשבונותיהם הפעילים. תיקון זה הביא לקיטון בהכנסות מדמי ניהול בגין המבוטחים הלא פעילים ומאידך לגידול בהכנסות מדמי ניהול בגין מבוטחים פעילים שיתרו כספים שלהם הועברו לקרן הפנסיה מקרנות אחרות ולצמצום בכמות החשבונות בקרן הפנסיה.

ביום 1 בדצמבר 2015 פורסם תיקון 6 לחוק ייעוץ ושיווק פנסיוני אשר במסגרתו נקבע שסוכן פנסיוני אינו רשאי להעניק שרותי תפעול למעסיק שהוא מקבל ממנו עמלה בעד שיווק פנסיוני לעובדיו אלא אם הסוכן הפנסיוני יגבה מהמעסיק דמי סליקה בעד עובדיו בשיעור של 0.6% מההפקדות כל עובד או 10.5 ₪ לפי הגבוה בתוספת מע"מ, הגוף המוסדי יפחית סכום זה מעמלת ההפצה של בעל הרישיון ויפחית בהתאם את דמי הניהול שישלם אותו עובד, ובתנאי שהמעסיק יבחר קרן ברירת מחדל בהתאם לסעיף 20 לחוק קופות הגמל לביטוח הפנסיוני של עובדיו. בנוסף עוגנה במסגרת תיקון זה זכות העובד לקבל ייעוץ פנסיוני מבעל רישיון לפי בחירת העובד וכן נקבע כי לסוכן ביטוח האפשרות לבחור בין קבלת עמלת הפצה מגוף מוסדי לבין קבלת תשלום מהלקוח ישירות. ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוזר 10-15-2016 שעניינו "כללים לתפעול מוצר פנסיוני" שמתקן חוזר קודם, וקובע את כללי התפעול להעברת המידע אודות התשלום של הסוכן לגוף המוסדי וביצוע הקיזוז מתוך עמלת הסוכן וההחזר ללקוח. מועד התחילה של החוזר ביום 1 ביולי 2017 (רטרואקטיבית משנת 2016).

ביום 13 במרס 2016 פרסם הממונה חוזר הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל המצרפת עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. במסגרת החוזר נקבע כי צירוף לקופת גמל ייעשה בבחירה אקטיבית של העובד בקופת הגמל או באמצעות המעסיק לקופת גמל שנבחרה על ידו בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל וככל שלא נבחרה על ידי העובד קופת גמל ולא נבחרה על ידי המעסיק קופת גמל בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל, יצרף המעסיק את העובד לקופת הגמל שתבחר על ידי הממונה. עוד קובע החוזר כי דמי הניהול שיוצעו על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות יהיו בתוקף למשך 10 שנים ממועד ההצטרפות לקרן. קרנות הפנסיה ייבחרו על ידי הממונה אחת לשלוש שנים החל מיום 1 בספטמבר 2016. בנוסף, נקבע כי בחירת קופת ברירת מחדל על ידי מעסיק או ארגון עובדים תיעשה לפי הליך תחרותי בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידה. הסדרי ברירת מחדל קיימים יישארו בתוקף עד מרס 2019 לכל המאוחר. בחוזר לעניין בחירת קופת גמל – תיקון מיום 3 בדצמבר 2017 נקבע כי הוראת המעבר כאמור לעניין הסדרי ברירת מחדל קיימים, תתקיים רק אם שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהסכם או נגבים מכוחו אינם עומדים על שיעורי דמי הניהול המרביים הקבועים בהוראות הדין.

בעקבות פרסום החוזר, הוגשה ביום 21 באפריל 2016 עתירה לבג"צ מטעם התאחדות חברות הביטוח למתן צו על תנאי וצו ביניים. הטענות שנטענו מטעם התאחדות חברות הביטוח לא התקבלו במסגרת פסק הדין שניתן בעתירה אולם נקבע בהתאם להסכמת הממונה בנושא כי קרנות הפנסיה שיבחרו על ידי הממונה בהליך התחרותי הראשון, ייבחרו אחת לשנתיים במקום אחת לשלוש שנים. בעקבות פסק הדין כאמור פרסם הממונה תיקון לחוזר וכן את ההנחיות החדשות לעניין הליך קביעת קרנות ברירת המחדל.

ביום 1 באוגוסט 2016 פרסם הממונה כי הקרנות שנבחרו הינן קרן הפנסיה של מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.01% מהצבירה ו- 1.31% מההפקדות וקרן הפנסיה של הלמן אלדובי קופות גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.001% מהצבירה ו- 1.49% מההפקדות. בהתאם להוראות החוזר, קרנות הפנסיה החלו לשמש כקרנות ברירת מחדל נבחרות ביום 1 בנובמבר 2016. להמשך יישום החוזר עלולות להיות השלכות מהותיות על פעילות הפנסיה של החברה והוא עלול להשפיע על דמי הניהול הנגבים מעמיתים באופן שייפגע ברווחיות החברה, על נתח השוק של החברה בענף ועל אופן הפצת מוצרי החברה. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך את ההשפעה הכוללת של יישום חוזר זה.

ב. תחום הגמל**סוגי קופות הכלולים בתחום הפעילות****קופת גמל לחיסכון, לתגמולים וקופות אישיות לפיצויים**

- קופת הראל גמל שבניהול החברה הינה מיזוג של מספר קופות גמל וביניהן, הראל עצמה והראל תעוז שנרכשו על ידי הראל ביטוח מאת בנק לאומי בדצמבר 2006 והראל גמל שהוקמה על ידי החברה (וקופות נוספות ביניהן, הראל גילעד שבבעלות הראל ביטוח).
- בחברה גם קופות אישיות לפיצויים ששימשו עד ליום 31 בדצמבר 2007 להפקדת כספים על ידי המעסיק לצורך הבטחת זכויות עובדיו לפיצויי פיטורין. החל מינואר 2008 ניתן להפקיד כספים בגין זכויות העובדים לפיצויי פיטורין לרכיב הפיצויים בקופת הגמל לחיסכון (לשעבר, קופת גמל לא משלמת לקצבה).
- קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל שהינה קופה סגורה למצטרפים חדשים בהתאם לתקנונה.
- קופת גמל בניהול אישי IRA - נכון למועד הדוח, פעילות השיווק הופסקה.

קרן השתלמות

קרנות ההשתלמות מיועדות לשכירים ולעצמאיים.

קרנות ההשתלמות מוגדרות הן כמוצר פנסיוני (בחוק השיווק והייעוץ הפנסיוני), והן ככנס פיננסי (בחוק ייעוץ השקעות). למרות זאת, אין לקרנות ההשתלמות מוצרים תחליפיים, המאפשרים קבלת הטבות מס דומות בגין הפקדות להם.

הביקוש של קרנות ההשתלמות הינו בהתאם להטבות המס, הסדרי עבודה במשק, גובה השכר הממוצע במשק.

לקוחות קרנות ההשתלמות, שסך החיסכון שנצבר בקרן ההשתלמות שלהם עולה על 10,000 ש"ח או שהם מפקידים בכל חודש לפחות 500 ש"ח לקרן ההשתלמות שלהם, יכולים לרכוש פוליסת ביטוח חיים בגובה 120,000 ש"ח. המבטח בפוליסה זו הינה הראל חברה לביטוח בע"מ ודמי הפרמיה נגבים מהחיסכון בקרן.

החברה מנהלת קרן השתלמות אחת, הראל קרן השתלמות. קרן ההשתלמות שבניהול החברה הינה מיזוג של מספר קרנות השתלמות וביניהן, הראל גילעד שנרכשו על ידי הראל ביטוח והראל השתלמות שהוקמה על ידי החברה.

בנוסף קיימת קרן השתלמות בניהול אישי IRA אשר אינה פעילה נכון למועד זה.

קופת גמל להשקעה

מוצר חסכון המנוהל בקופת גמל ומיועד לתשלום סכום הון לעמית עצמאי או למוטביו או לחילופין לקבלת קצבה לאחר גיל 60 בפטור ממס. התשלום שעמית יהיה רשאי להפקיד בקופות גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ₪ בשנה צמוד למדד המחירים לצרכן (70,071 ₪ נכון לשנת 2017).

קופת גמל לחיסכון לילד

קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד, בה ניתן להפקיד את סכום החיסכון, אשר המוסד לביטוח לאומי מעביר בהתאם לפרק ד' לחוק הביטוח הלאומי[נוסח משולב], התשנ"ה – 1995.

קופת גמל מרכזית לפיצויים

החברה מנהלת קופה מרכזית לפיצויים, הראל קמ"פ.

בנוסף, קיימת קופה מרכזית לפיצויים פרופיל אישי למעסיק המיועדת למעסיק המעוניין להשקיע את כספי הפיצויים המיועדים לעובדיו בהתאם להעדפותיו והנחיותיו.

קופה מרכזית לפיצויים מיועדת למעסיק, המבקש לצבור כספים להבטחת פיצויי פיטורין לעובדיו בעת סיום

עבודתם ובהתאם לזכויותם. הקופה אינה קופה אישית, העמית הינו המעסיק וצבירת הכספים היא במרוכז על שם המעסיק, עבור עובדיו. ההפרשות לקופה מוכרות כהוצאה למעסיק והכספים נמצאים בבעלותו עד לשחרורם לטובת עובדיו.

ביום 23 בינואר 2008 התקבל בכנסת תיקון 3 לחוק קופות הגמל אשר במסגרתו נקבע, בין היתר, כי הממונה לא ייתן אישור לקופת גמל מרכזית לפיצויים אלא לגבי קרן שפעלה כדין כקופת גמל מרכזית לפיצויים בשנת המס 2007 לגבי כספים שהופקדו בקרן עד לתום שנת המס 2010, ובלבד שההפקדה היא של עמית-מעסיק אשר היה עמית בקופה בחודש דצמבר 2007 והפקדת הכספים היא בשל עובד של עמית-מעסיק כאמור שהופקדו עבורו כספים בקופה עבור חודש דצמבר 2007. החל משנת 2011 לא ניתן להפקיד הפקדות נוספות לקופות מרכזיות לפיצויים.

ביום 25 בדצמבר 2016 פורסם על ידי רשות המיסים חוזר בעניין "יתרות צבורות בקופה מרכזית לפיצויים" במסגרת החוזר נקבעו כללים לשימוש בכספים הצבורים בקופות המרכזיות לפיצויים וכללי המיסוי החלים עליהם, לרבות השימוש בסכומים עודפים כהגדרתם בחוזר והעברתם בקופות אישיות על שם העובדים. בהתאם להוראות החוזר, רק מעסיקים אשר מעסיקים עובדים רשאים להמשיך ולנהל קופה מרכזית לפיצויים. כמו כן, על המעסיקים לבצע בכל סוף שנת מס חישוב של הסכומים הצבורים בקופה באופן שהסכומים שיוותרו בקופה הם סכומי חבות לפיצויים לעובדים שהחלו עבודתם לפני 31.12.2007 וסכומים המיועדים לכיסוי תביעות משפטיות בגין חבות כאמור. עודפים שיוותרו בקופה צריכים להיות מחולקים לקופות אישיות על שם עובדי המעסיק או לממן הפקדות שוטפות לפיצויים. בהמשך לכך, ביום 1 באוקטובר 2017 תוקן חוזר העברת כספים בין קופות גמל כך שנוספו בו הוראות המאפשרות למעסיק להעביר כספים מקופות גמל מרכזיות לחשבונות עובדיו בקופות הגמל. לאור הוראות החוזרים כאמור, ייתכן גידול משמעותי של פדיונות או העברות מהקופות המרכזיות לפיצויים. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך את השפעת הוראות החוזרים על התוצאות הכספיות של החברה.

קופה מרכזית לפנסיה תקציבית

נכון למועד הדוח, החברה מנהלת קופת גמל מרכזית אחת להשתתפות בפנסיה תקציבית. הקופה מיועדת למעסיק בסקטור הציבורי המפריש לפנסיה תקציבית על פי "חוק שירות המדינה (גמלאות) תש"ל 1970".

בחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003 (להלן: "חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל"), נקבע כי ממשכורתו הקובעת של עובד שמועסק אצל מעסיק כהגדרתו בסעיף 88 לחוק האמור, שהסדר הפנסיה החל לגביו הוא הסדר פנסיה תקציבית, ינוכו בעד שנת 2004 - 1% ממשכורתו הקובעת ובעד התקופה החל מיום 1 בינואר 2005 ואילך - 2% מהמשכורת הקובעת. עוד נקבע בחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל כי הסכומים שנוכו ישמשו למטרת תשלום קצבה או להחזר תשלומים אם העובד סיים את עבודתו ואינו זכאי לתשלום קצבה מקופת המעסיק (להלן: "החזר תשלומים").

בסעיף 92 לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל, אשר תוקן בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2007), התשס"ז-2007, נקבע כי הסכומים האמורים, למעט תשלומים שנוכו על ידי המדינה או אחד מהגופים המפורטים בסעיף 92 לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל, ינוהלו בחשבון נפרד של המעסיק בקופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית או בקופת גמל מרכזית לקצבה.

עוד נקבע בסעיף האמור כי כל סכום המנוהל בקופות האמורות ושנמשך בידי המעסיק שלא באמצעות הוראה לתשלום של אותו סכום לעובדו יופקד בחשבון בנק נפרד שהמעסיק יפתח למטרה זו בלבד ואשר לא יופקדו בו כספים אחרים זולת אותם סכומים (להלן: "החשבון הנפרד").

בסעיף 93 לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל נקבע כי הסכומים המנוהלים בקופות האמורות או בחשבון הנפרד, לא יהיו ניתנים לשעבוד או לעיקול על פי כל דין, למעט עיקול על כספים שנוכו ממשכורתו של עובד שסיים

את עבודתו ושנמצאים בחשבון הנפרד בשל תביעה של העובד לתשלום קצבה או להחזר תשלומים.

בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 נקבע, כי קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית היא קופת גמל מרכזית המיועדת לשם השתתפות במימון תשלום קצבה לעובדים של עמית-מעסיק.

קופה לדמי מחלה

החברה מנהלת קופת גמל אחת לדמי מחלה, הראל דקל, בעלת מסלול השקעה יחיד. הקופה הוקמה בספטמבר 2003 והחלה את פעילותה בדצמבר 2003 בניהול הראל עתידית קופות גמל בע"מ. הקופה מיועדת למעסיקים בלבד.

בקופה, המעסיק מפקיד כספים לתשלום דמי מחלה לעובדיו. המעסיק יכול להפקיד בה עד 2.5% מתקציב השכר השנתי לקופה כהוצאה מוכרת לצרכי מס, כאשר הצבירה הכוללת לא תעלה על 7.5% מתקציב השכר הכולל השנתי לכלל העובדים.

היחסים שבין החברה לעמיתים מעוגנים בהתאם לתקנון, ובכפוף להוראות הדין החלות על היחסים שבין החברה לעמיתים.

הביקוש של קופת מחלה הינו בהתאם להטבות המס והסדרי עבודה במשק.

• תקנוני הקופות

היחסים בין קופת הגמל לבין עמיתיה מוסדרים בעזרת תקנון המעגן את הכללים לקביעת הזכויות לתשלום, שיעור התשלום וכיוצ"ב וכללים המסדירים את החברות בקופה. כאשר נדרשים שינויים בתקנון, החברה מתאימה את התקנון וכפועל יוצא מכך את זכויות העמיתים, וכל זאת בכפוף לאישור הממונה. זכויות העמית בקופה או זכויות מוטביו יהיו בהתאם לתקנון המתוקן כפי שיהיה בתוקף במועד האירוע הרלוונטי.

קופת גמל וקרן השתלמות בניהול אישי IRA מנוהלת בהסכם בין החברה המנהלת, הלקוח ומנהל התיקים.

בינואר 2017 עודכן תקנון קופת גמל חיסכון לילד ובאפריל 2017 עודכן תקנון קופת הגמל להשקעה במסגרתו עודכנו שמות מסלולי ההשקעה על ידי הוספת שם הקופה למסלול.

• מסלולי השקעה

הראל גמל

כיום מנוהלים בקופת הראל גמל 13 מסלולי השקעה: הראל גמל לגילאי 50 ומטה, הראל גמל לגילאי 50 עד 60, הראל גמל לגילאי 60 ומעלה, הראל גמל אג"ח ללא מניות, הראל גמל אג"ח עד 10% מניות, הראל גמל אג"ח עד 25% מניות, הראל גמל שקלי טווח קצר, הראל גמל מסלול שקלי, הראל גמל אג"ח עד 20% מניות, הראל גמל מסלול חו"ל, הראל גמל אג"ח קונצרני, הראל גמל מסלול כהלכה והראל גמל מסלול מניות.

הראל ביטוח הינה בעלים של מספר מסלולי השקעה בתוך קופת "הראל גמל": הראל גמל מסלול אג"ח עד 25% מניות, הראל גמל מסלול שקלי טווח קצר, הראל גמל מסלול אג"ח ללא מניות, הראל גמל אג"ח, הראל גמל מסלול כהלכה, הראל גמל לגילאי 60 ומעלה והראל גמל מסלול חו"ל.

קופת הגמל למשרתי קבע

מנוהל מסלול השקעה אחד המיועד עד גילאי 50.

בנוסף קיימים 2 מסלולים נוספים שנכון למועד זה אינם פעילים (מסלול לגילאי 50 עד 60 ומסלול לגילאי 60 ומעלה).

הראל השתלמות

בקרן מנוהלים 11 מסלולי השקעה: הראל השתלמות אג"ח קונצרני, הראל השתלמות כהלכה, הראל השתלמות לטווח ארוך, הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות, הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות, הראל השתלמות חו"ל,

הראל השתלמות מסלול מניות, הראל השתלמות מסלול שקלי, הראל השתלמות אג"ח ללא מניות, הראל השתלמות כללי פאסיבי והראל השתלמות כללי.

הראל ביטוח הינה בעלים של מספר מסלולי השקעה בתוך קופת "הראל השתלמות": הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות, הראל השתלמות אג"ח קונצרני והראל השתלמות מסלול כהלכה.

קופת גמל להשקעה

בקופה 5 מסלולי השקעה: מסלול כללי (מסלול ברירת המחדל של הקרן), מסלול אג"ח עד 20% במניות, מסלול אג"ח עד 10% מניות, מסלול שקלי טווח קצר ומסלול מניות.

קופת גמל חיסכון לילד

בקופה 4 מסלולי השקעה: מסלול סיכון מועט, מסלול סיכון בינוני, מסלול סיכון מוגבר ומסלול הלכה.

קופה מרכזית לפיצויים

החברה מנהלת קופה מרכזית אחת לפיצויים, הראל קמ"פ במסגרתה מנוהלים חמישה מסלולי השקעה: כללי, אג"ח עד 15% מניות, מסלול שקלי, מסלול צמוד מדד ומסלול מניות.

הראל ביטוח הינה בעלים של מספר מסלולי השקעה בתוך קופת "הראל קמ"פ": מסלול מניות, מסלול שקלי אג"ח צמוד מדד, מסלול שקלי, מסלול אג"ח עד 15% מניות.

בקופה מרכזית לפיצויים פרופיל אישי למעסיק, מדיניות ההשקעה משתנה בהתאם לבחירת תמהיל ההשקעה שבוחר כל מעסיק בנפרד.

• מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות קופות גמל, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות לפיצויים, קופות מרכזיות לפנסיה תקציבית וקופות לדמי מחלה, נובעת מהמרווח בין דמי הניהול הנגבים מהעמיתים לבין הוצאות התפעול והשיווק של הקופות.

• תחליפיות

למוצרים בתחום הפעילות קיימת תחליפיות עם מוצרים אחרים בתחום חיסכון ארוך טווח כגון, פוליסות ביטוח חיים הכוללות חיסכון והמוכרות כקופות גמל (להלן: "קופות ביטוח") וקרנות פנסיה, זאת כיוון שמוצרים אלו מספקים פתרונות לחיסכון ארוך טווח המיועד לגיל הפרישה. הפרמטרים העיקריים היוצרים את ההבחנה בין המוצרים בתחום הפעילות לבין קרנות הפנסיה וקופות הביטוח הינם, בין היתר, מהות והיקף הכיסויים הביטוחיים, שיעור דמי הניהול הנגבים, היקף הסבסוד הממשלתי באגרות חוב מיועדות, אופי ההתקשרות וקיומו או היעדרו של מקדם קצבה מובטח מפני שינויים בתוחלת החיים. התחליפיות בין מוצרי תחום הפעילות למוצרים פיננסיים אחרים, כגון פיקדונות לטווח ארוך, קיימת אולם ברמה נמוכה יותר, שכן מוצרים אלו אינם כוללים בדרך כלל את הטבות המס שהינו רכיב מהותי שקיים במוצרים בתחום.

• מגמות ושינויים בתחום הפעילות

תחום קופות הגמל עובר בעשור האחרון שינויים מקיפים, וזאת לאור שינויים במדיניות הממשלתית בתחום שהביאו לחקיקת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה - 2005, חוק קופות הגמל, חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני ותיקון חוק הפיקוח ("חקיקת בכר", שנכנסו לתוקפם בחודש נובמבר 2005), וכן התקנת שורה ארוכה של תקנות והוראות של הממונה שנועדו, בין היתר, לעודד חיסכון לקצבה, להגביר את התחרות והשקיפות בשוק קופות הגמל, להפחית את שיעור דמי הניהול ולהגביר את מעורבות הלקוחות בבחירת החיסכון הפנסיוני שלהם.

• עידוד החיסכון לקצבה

בבסיס מדיניות אגף שוק ההון בשנים האחרונות עומדת השאיפה לעידוד חיסכון קצבתי בקרב כלל האוכלוסייה, על מנת להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה והגברת התחרות בתחום הפעילות, לרבות בדרך של צמצום ההבדלים בין המוצרים ומתן אפשרות לניוד כספי החיסכון הפנסיוני בין המוצרים.

שינויים אלה באו לידי ביטוי בשנים האחרונות בשינוי מבנה המוצרים שהיו קיימים בתחום ושינויים בהטבות המיסוי הניתנות לחוסכים לטווח ארוך, לרבות השינוי במסגרת תיקון 3 לחוק קופות הגמל תוך העדפת החוסכים במסלול קצבה וקביעת החובה לתשלום קצבה בסכום קצבה מזערי לכל מוצרי החיסכון הפנסיוני לטווח ארוך. במסגרת זו אף הושאו הטבות המס בין מוצרים אלה בכל הנוגע לכספים שהופקדו עבור עמיתים החל מיום 1 בינואר 2008.

עד לאותו מועד, המוצרים השונים בתחום חיסכון ארוך טווח- ביטוח חיים, קרנות פנסיה וקופות גמל - נחלקו לשני אפיקים עיקריים: אפיק המבטיח תשלומי קצבה ("פנסיה") ואפיק המבטיח תשלום הוני, תוך מתן אפשרות לשילוב אפיקים אלה. בתיקון האמור בוטלה החלוקה בין אפיק הוני ואפיק קצבתי ביחס לכספים שיופקדו החל מינואר 2008, כאשר כספים אלה ניתנים למשיכה כרובד ראשון (עד לסכום קצבה מזערי) רק בדרך של קצבה. משיכת הכספים שנצברו מעבר לסכום הדרוש לתשלום הקצבה המזערית תעשה בדרך של היוון קצבה או בדרך של תשלום קצבה, בהתאם להחלטת העמית או המבוטח.

כמו כן, בשנת 2012 נכנס לתוקף תיקון מס' 190 לפקודת מס הכנסה אשר, בין היתר, ערך שינויים מהותיים בכל הנוגע להטבות המס בקבלת קצבה ממוצר פנסיוני. במסגרת זו, כחקיקה משלימה לתיקון 3 לחוק קופות הגמל, הורחב הפטור ממס בעת קבלת קצבה בגיל פרישה (ולנכים בשיעור 75% לצמיתות) באופן מדורג עד לשנת 2025 והוחל גם על היוון קצבה מעבר לקצבה המזערית, הורחב הפטור ממס על קצבת שאירים ונערכו שינויים בנוסחת השילוב אשר נועדה להוות תמריץ להוותת כספי הפיצויים בקופה עד לגיל הפרישה.

ביום 5 בנובמבר 2015 פורסם תיקון 13 לחוק קופות הגמל במסגרתו הורחבה הגדרת הקצבה גם לתשלומים המשולמים מקופת גמל, לפי תקנונה, במשך תקופה מוגדרת, אשר לאחריה ישולמו תשלומים ממבטח לפי פוליסת ביטוח הכוללת כיסוי לאריכות ימים או תשלומים מקופת גמל אחרת, לפי תקנונה, המשולמים במשך כל ימי חייו של העמית.

• הגברת התחרות בתחום

בהמשך למגמות שנסקרו לעיל, פורסמו בשנים האחרונות הוראות שונות שתכליתן הגברת אפשרות ניוד הכספים בין המוצרים השונים וביצוע התאמות בין המוצרים השונים (קופות גמל, קרנות פנסיה וביטוח חיים), לרבות בנושאי הכיסויים הביטוחיים הנמכרים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני והחלת מודל אחיד של גביית דמי ניהול תוך הפחתת שיעור דמי הניהול המרביים שניתן לגבות בקופות הגמל ובקופות הביטוח. במסגרת זו נכנסו לתוקף בחודש אוקטובר 2008 תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות הנייד") שמטרתן לאפשר לצרכן לנייד בכל עת את החיסכון הפנסיוני שלו (למעט חיסכון בקרן פנסיה ותיקה) בין מוצרי החיסכון הפנסיוני ובכך להביא להגברת התחרות.

במסגרת תיקון מספר 12 לחוק קופות הגמל נכנסה לתוקפה, בחודש פברואר 2016, ההוראה לפיה מעסיק לא יוכל להתנות את שיעור ההפקדות משכר העובד שהמעסיק נדרש להפקיד לקופת גמל למרכיב תשלומי המעסיק, לרבות השיעור משכר העובד שמשולם לרכישת אובדן כושר עבודה מכספי המעסיק ולמרכיב התשלומים בעבור פיצויים, בהפקדה לקופה מסוימת, לסוג מסוים של קופה או לקופה שיבחר העובד מתוך רשימה מסוימת של קופות. כמו כן נקבע כי אם נקבעה בדין או בהסכם התניה על שיעור ההפקדות לקופת הגמל בניגוד להוראות כאמור, יהיה העובד זכאי לשיעור ההפקדות הגבוה מבין השיעורים המרביים שהמעסיק עשוי להפקיד לזכות העובד לפי הוראות הדין או ההסכם, עד לתיקון הדין או ההסכם. השוואת גובה ההפקדה לה זכאי העובד בין המוצרים השונים נועדה להבטיח כי העובד יבחר את המוצר הפנסיוני המתאים לו מבין מוצרי החיסכון הפנסיוני.

הרפורמות האמורות מעלה שחלו בתחום הפעילות הגבירו והעצימו את התחרות בתחום הפעילות. התחרות במוצרים השונים באה לידי ביטוי, בין היתר, בשיעור דמי הניהול כמפורט להלן, ובאיכות השירות לסוכנים וללקוחות.

• פעולות להפחתת דמי הניהול

במהלך שנת 2016 נכנסו לתוקף מספר הוראות חקיקה אשר נועדו, בין היתר, להפחית את דמי הניהול המשולמים על ידי המבוטחים והעמיתים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני.

במסגרת תיקון 13 לחוק קופות הגמל נקבעה הוראת שעה שנכנסה לתוקפה ביום 1 באפריל 2016 ותפוג ביום 31 במרץ 2018, שמטרתה לאחד את חשבונות המבוטחים בקרן הפנסיה במקום אחד ובכך להפחית את דמי הניהול המשולמים על ידי הלקוח. בהתאם לתנאי ההוראה, נמסרו לממונה פרטיתם של העמיתים (למעט של אלו שהתנגדו לכך) ובוצע ניוד של קרנות הפנסיה הלא פעילות שלהם לקרן הפנסיה הפעילה. כמו כן נקבעה במסגרת תיקון החוק הוראה שתוקפה החל מיום 1 בינואר 2017, בה בין השאר נקבע, כי בעת הצטרפות לקרן פנסיה חדשה יועברו כספי החיסכון העומדים לרשות חוסך בחשבונות לא פעילים בקרנות פנסיה חדשות אחרות לקרן הפנסיה אליה הוא מבקש להצטרף. ככל שהעמית לא יתנגד, קרן הפנסיה אליה הוא יצטרף תפנה בבקשת ניוד לכל הקרנות לאיתור חשבונות לא פעילים ולביצוע ניוד. לאחר העברת כספי החיסכון בחשבונות הלא פעילים לחשבונות הפעילים, בין במסגרת הוראת השעה ובין במסגרת תיקון החקיקה, דמי הניהול אשר יחולו על העמיתים יהיו דמי הניהול מהיתרה הצבורה שסוכמו עמם במסגרת חשבונותיהם הפעילים. תיקון זה הביא לקיטון בהכנסות מדמי ניהול בגין המבוטחים הלא פעילים ומאידך לגידול בהכנסות מדמי ניהול בגין מבוטחים פעילים שיתרות כספים שלהם הועברו לקרן הפנסיה מקרנות אחרות ולצמצום בכמות החשבונות בקרן הפנסיה.

ביום 1 ביולי 2017 נכנס לתוקף תיקון 6 לחוק ייעוץ ושיווק פנסיוני אשר במסגרתו נקבע שסוכן פנסיוני אינו רשאי להעניק שרותי תפעול למעסיק שהוא מקבל ממנו עמלה בעד שיווק פנסיוני לעובדיו אלא אם הסוכן הפנסיוני יגבה מהמעסיק דמי סליקה בעד עובדיו בשיעור של 0.6% מההפקדות כל עובד או 10.5 ש"ח לפי הגבוה בתוספת מע"מ, הגוף המוסדי יפחית סכום זה מעמלת ההפצה של בעל הרישיון ויפחית בהתאם את דמי הניהול שישלם אותו עובד, ובתנאי שהמעסיק יבחר קרן ברירת מחדל לביטוח הפנסיוני של עובדיו, בהתאם לסעיף 20 לחוק קופות הגמל.

ביום 13 במרס 2016 פורסם חוזר הממונה הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל המצרפת עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. במסגרת החוזר נקבע כי צירוף לקופת גמל ייעשה על ידי בחירה אקטיבית של העובד את קופת הגמל או באמצעות המעסיק לקופת גמל שנבחרה על ידו בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל וככל שלא נבחרה על ידי העובד קופת גמל ולא נבחרה על ידי המעסיק קופת גמל בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל, יצרף המעסיק את העובד לקופת הגמל שתבחר על ידי הממונה. עוד קובע החוזר כי דמי הניהול שיוצעו על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות יהיו בתוקף למשך 10 שנים ממועד ההצטרפות לקרן. קרנות הפנסיה יבחרו על ידי הממונה אחת לשלוש שנים כאשר הבחירה בהליך התחרותי הראשון תעשה לתקופה של שנתיים. בנוסף, נקבע כי בחירת קופת ברירת מחדל על ידי מעסיק או ארגון עובדים תיעשה לפי הליך תחרותי בהתאם לקריטריונים שנקבעו במסגרת החוזר. הסדרי ברירת מחדל קיימים יישארו בתוקף עד מרס 2019 לכל המאוחר, למעט הסדרים אשר כוללים דמי ניהול בשיעורים מירבים אשר יישארו בתוקף עד למרס 2018.

החל מיום 1 בנובמבר 2016, משמשות כקרנות ברירת מחדל קרנות הפנסיה שנבחרו, שהינן קרן הפנסיה של מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.01% מהצבירה ו- 1.31% מההפקדות וקרן הפנסיה של הלמן אלדובי קופות גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.001% מהצבירה ו- 1.49% מההפקדות.

להמשך יישום החוזר עלולות להיות השלכות מהותיות על פעילות הפנסיה של החברה והוא עלול להשפיע על דמי הניהול הנגבים מעמיתים באופן שייפגע ברווחיות החברה, ועל נתח השוק של החברה בענף ועל אופן הפצת מוצרי החברה. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך את ההשפעה הכוללת של יישום חוזר זה.

• התפתחות מוצרי חסכון בתחום הפעילות

מלבד מוצרים המיועדים לגיל פרישה כולל תחום הפעילות גם מוצרים המיועדים לחיסכון לטווח בינוני או לחיסכון פרטי. בשנים האחרונות חל גידול בהיקף הכספים המנוהלים במוצרים אלה ובמגוון המוצרים המשמשים למטרה זו במסגרת תחום הפעילות. בכלל מוצרים אלה ניתן למנות את קרן ההשתלמות שמהווה מוצר פנסיוני הכולל הטבות מס שניתן למשוך את היתרה הצבורה ממנו וליהנות מהטבות המס לאחר תקופת חיסכון של 6 שנים; הפקדות לקופת גמל לקצבה על ידי יחידים, אשר בהתאם לתיקון 190 לפקודת מס הכנסה משנת 2012, רשאים להפקיד כספים ללא תקרה בקופת גמל לקצבה במעמד של עמית עצמאי לצורך קבלת קצבה ולמשוך כספים אלה בהתקיים תנאים מסוימים במשיכה הונית.

כמו כן, בהתאם לתיקון מס' 15 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), חברות מנהלות של קופות גמל רשאיות להקים קופת גמל להשקעה - מוצר חסכון המיועד לתשלום סכום הון ליחידים ואשר לחילופין ניתן החל מגיל 60 לקבל ממנו תשלומי קצבה פטורים מתשלום מס. התשלום שעמית רשאי להפקיד בקופות גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ש"ח לשנה (צמוד למדד המחירים לצרכן).

קופת הגמל להשקעה משמשת גם כברירת המחזל לצורך הפקדת כספים על ידי ביטוח לאומי עבור הורים לילדים במסגרת תכנית חיסכון לכל ילד.

• שינויים מהותיים צפויים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים

בתחום קיימת תחרות מתמדת ועזה מצד החברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל. שוק ההון מתאפיין בתנודתיות גבוהה כתוצאה מאירועים פוליטיים וכלכליים בישראל ובעולם, המשפיעים על שערי ניירות ערך בבורסות ובשווקים המוסדרים, משפיעים על היקף הנכסים המנוהלים, וכתוצאה מכך משפיעים על תוצאות פעילות החברה, נכסיה, ותוצאות העסקיות.

החקיקה הרבה בתחום בשנים האחרונות, כמתואר לעיל, מחוללת שינויים רבים בתחום, וצפויה לחולל שינויים רבים נוספים על פעילות החברה.

• קרנות הפנסיה

קרנות הפנסיה שבניהול החברה התאפיינו בשנים האחרונות בצמיחה גבוהה ובהגדלת נתח השוק בהפקדות ובנכסים מעבר לממוצע בענף. מגמה זו צפויה להתמתן בשנים הקרובות, וזאת הן לנוכח צמיחתן של קרנות קטנות כמתואר לעיל והן לנוכח הגידול בנכסי הקרן.

בתחום קרנות הפנסיה נערכים מאמצים מצד חברות מנהלות של קרנות פנסיה שאינן כלולות בין חמש הקרנות הגדולות, להגדיל את נתח השוק שלהן, וזאת בין היתר על ידי מתן הטבות בדמי ניהול. החברה צופה שמגמה זו תוסיף להתקיים בשנת הדוח. ככלל, מתאפיין תחום הפעילות ברגולציה רבה, והוא מושפע מהחלטות הממונה. החקיקה הרבה בתחום בשנים האחרונות, כמתואר לעיל, מחוללת שינויים רבים בתחום, וצפויה לחולל שינויים רבים נוספים על הפעילות בתחום, לרבות בכל הנוגע למבנה התחרות ולגובה דמי הניהול.

• קופות גמל

בתחום קופות הגמל ניתן לראות גידול בהפקדות הנובע מתיקון מס' 190 לפקודת מס הכנסה אשר, בין היתר, ערך שינויים מהותיים בכל הנוגע להטבות המס בקבלת קצבה ממוצר פנסיוני. התיקון כאמור עודד אוכלוסייה לקראת פרישה לנתב את החסכוניות שלהם לקופות הגמל בשל המיסוי הנובע מהפקדה כאמור לעומת מוצרים תחליפיים לחיסכון.

שוק ההון מתאפיין בתנודתיות גבוהה כתוצאה מאירועים פוליטיים וכלכליים בישראל ובעולם, המשפיעים על שערי ניירות ערך בבורסות ובשווקים המוסדרים, משפיעים על היקף הנכסים המנוהלים, וכתוצאה מכך משפיעים על

תוצאות פעילות החברה, נכסיה, ותוצאותיה העסקיות. לפירוט ראה בדוח הדירקטוריון של החברה.

לפירוט אודות הוראות דין נוספות שעשויה להיות להם השפעה על תחום הפעילות ראו סעיף 3.1.

לעניין ההשפעות האפשריות של תיקוני החקיקה המתוארים לעיל על חלקה של החברה בשווקים - ראה סעיף 2.1 לעיל.

• מוצרים חדשים

• קרנות פנסיה

אין מוצרים חדשים. לעניין השינויים שנערכו בתקנוני הקרנות, ראה סעיף 2.1 לעיל.

• קופות גמל

במהלך שנת הדוח החלה לפעול קופת גמל להשקעה וקופת גמל לחסכון לילד.

• **מידע ונתונים לפי סוג קופות**

המידע הניתן בטבלאות מטה משקף את כלל פעילות הקופות והקרנות למרות שפעילות הקופות מוזגה אל החברה החל מאוקטובר 2016, כמו כן, מספרי ההשוואה לשנת 2015, כוללים את פעילות הגמל כפי שהייתה תחת הראל גמל והשלמות בע"מ. (לעניין השינוי המבני ראה ביאור 2.ב.1 בדוח הכספי של החברה).

להלן מידע ונתונים לפי סוגי קרנות וקופות לגבי קרנות וקופות בניהול החברה לשנת 2017:

סך הכל	אחר*	קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד	קופת גמל להשקעה	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
						מקיפה	כללית	
מספר עמיתים:								
846,203	75	182,976	1,888	115,952	65,034	10,314	469,964	פעילים
726,723	1,356	6,871	942	75,290	223,806	22,172	396,286	לא פעילים
								מקבלי קצבה:
29						-	29	זכאים קיימים לפנסיה:
10						-	10	זקנה
67						-	67	נכות
								שאיירים
3,064						290	2,774	פנסיונרים:
1,528						5	1,523	זקנה
1,956						62	1,894	נכות
								שאיירים
1,579,580	1,431	189,847	2,830	191,242	288,840	32,843	872,547	סה"כ
מספר חשבונות עמיתים:								
918,162	75	182,976	2,007	143,782	109,044	10,314	469,964	פעילים
797,213	1,618	6,871	950	88,840	280,476	22,172	396,286	לא פעילים
1,715,375	1,693	189,847	2,957	232,622	389,520	32,486	866,250	סה"כ
נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח):								
56,485,745	17,121	258,314	79,015	6,503,025	5,537,523	527,854	43,562,893	פעילים
26,262,938	643,121	8,620	77,743	3,401,302	14,836,921	243,898	7,051,333	לא פעילים
4,859						-	4,859	בגין מקבלי קצבה - זכאים קיימים לפנסיה:
4,874						-	4,874	זקנה
16,272						-	16,272	נכות
								שאיירים
793,915						72,027	721,888	בגין מקבלי קצבה - פנסיונרים:
860,534						5,550	854,984	זקנה
848,649						9,881	838,768	נכות
								שאיירים
85,277,786	660,242	266,934	156,758	9,904,327	20,374,444	859,210	53,055,871	סה"כ
נתונים תוצאתיים (באלפי ש"ח):								
2,459,219	110	248,867	61,991	464,518	387,434	47,957	1,248,342	דמי גמולים משונתים עבור מצטרפים חדשים
9,959,355	4,226	257,615	122,190	1,323,305	1,051,968	168,916	7,031,135	תקבולים מדמי גמולים
1,240,629	2,027	104,943	122,190	244,237	764,130	3,102		תקבולים מדמי גמולים חד פעמיים
5,627,436	46,173	158	-	1,203,114	1,372,148	39,408	2,966,435	העברות צבירה לקופה
3,707,506	30,561	347	-	479,385	771,342	42,516	2,383,355	העברות צבירה מהקופה

סך הכל	אחר*	קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד	קופת גמל להשקעה	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
						מקיפה	כללית	
2,222,217	28,516	262	2,583	544,115	811,439	827,720	7,582	תשלומים: פדיונות
(10,053)	-	-	-	50	10	601	(10,714)	אחרים**
420						420	-	תשלומים לזכאים קיימים לפנסיה:
278						278	-	פנסיית זקנה
1,174						1,174	-	פנסיית נכות
								פנסיית שארים
44,678						40,328	4,350	תשלומים לפנסיונרים:
92,166						91,734	432	פנסיית זקנה
41,063						40,569	494	פנסיית נכות
								פנסיית שארים
5,487,924	34,491	9,770	5,330	543,464	1,081,037	3,760,481	53,351	עודף הכנסות על הוצאות לתקופה
דמי ניהול שנגבו מנכסים (אלפי ש"ח):								
313,744	3,731	306	515	69,769	130,063	105,988	3,372	פעילים ולא פעילים
12,202						11,757	445	מקבלי קצבה
325,946	3,731	306	515	69,769	130,063	117,745	3,817	סה"כ
174,623					2,871	169,793	1,959	דמי ניהול שנגבו מהפקדות (באלפי ש"ח):
שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (במונחים שנתיים, באחוזים):								
	0.04	0.19	0.65	0.80	0.63	0.19	0.39	פעילים
	0.57	0.01	0.56	0.77	0.67	0.46	0.71	לא פעילים
						0.50	0.60	מקבלי קצבה
					0.28	2.44	1.17	שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מהפקדות (באחוזים):
שיעור הוצאות ישירות ממוצע (באחוזים):								
	0.015	0.074	0.050	0.012	0.010	0.011	0.013	עמלת קניה ומכירה של ניירות ערך
	0.003	0.011	0.009	0.004	0.003	0.003	0.004	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
	0.001	0.002	0.003	0.003	0.003	0.003	0.003	בגין השקעות לא סחירות
	0.037	0.085	0.104	0.102	0.090	0.134	0.114	עמלות ניהול חיצוני
	0.004	0.004	0.003	0.003	0.005	0.003	0.005	עמלות אחרות
	0.043	0.094	0.114	0.108	0.098	0.139	0.123	הוצאות מוגבלות***
שיעור עודף/גרעון אקטוארי (באחוזים):								
						0.42	(0.33)	מבוטחים
						0.42		זכאים קיימים לפנסיה
						0.47	(0.33)	פנסיונרים

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית וקופה לדמי מחלה.

** תקבולים בניכוי תשלומים בגין מבטח משנה ודמי סליקה.

*** שיעור הוצאות מוגבלות הינו לידיעה בלבד, כלול בעמלות ניהול חיצוני ובעמלות בגין השקעות לא סחירות.

להלן מידע בדבר עמיתים לא פעילים לשנת 2017:

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				כללית	מקיפה	
חשבונות מנותקי קשר :						
48,987	217	2,741	32,821	124	13,084	מספר חשבונות
573,717	4,926	31,854	325,393	2,033	209,511	נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח)
2,702	14	318	1,801	15	554	דמי ניהול שנגבו מנכסים (באלפי ש"ח)
	0.28	1.00	0.55	0.85	0.29	שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים)***
חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח						
			95,446			מספר חשבונות
			160,971			נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח)
			2,916			דמי ניהול שנגבו מנכסים (באלפי ש"ח)
			1.81			שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים)**

* כולל קופה מרכזית לפיצויים וקופה לדמי מחלה.

** שיעור דמי הניהול מוצג במונחים שנתיים וכולל גם חלקים בשנה שבהם לא חלה על העמית ההגדרה "עמית שהקשר עמו נותק".
(על פי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב 2012.

להלן מידע ונתונים לפי סוגי קרנות וקופות לגבי קרנות וקופות בניהול החברה לשנת 2016:

סך הכל	אחר*	קופת גמל להשקעה	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
					מקיפה	כללית	
מספר עמיתים:							
616,135	71	357	102,714	65,868	8,389	438,736	פעילים
823,793	1,303	-	63,530	231,645	19,176	508,139	לא פעילים
							מקבלי קצבה:
30					-	30	זכאים קיימים לפנסיה:
11					-	11	זקנה
68					-	68	נכות
							שאיירים
2,363					215	2,148	פנסיונרים:
1,231					5	1,226	זקנה
1,663					36	1,627	נכות
							שאיירים
1,445,294	1,374	357	166,244	297,513	27,821	951,985	סה"כ
מספר חשבונות עמיתים:							
684,446	71	357	126,474	110,419	8,389	438,736	פעילים
888,245	1,589	-	74,200	285,141	19,176	508,139	לא פעילים
1,572,691	1,660	357	200,674	395,560	27,565	946,875	סה"כ
נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח):							
44,456,836	25,947	31,821	5,282,677	5,049,396	381,071	33,685,924	פעילים
23,548,630	631,702	-	2,575,217	13,379,442	195,643	6,766,626	לא פעילים
5,043					-	5,043	בגין מקבלי קצבה - זכאים קיימים לפנסיה:
5,295					-	5,295	זקנה
16,386					-	16,386	נכות
							שאיירים
668,034					66,137	601,897	בגין מקבלי קצבה - פנסיונרים:
799,774					5,830	793,944	זקנה
810,894					3,212	807,682	נכות
							שאיירים
70,310,892	657,649	31,821	7,857,894	18,428,838	651,893	42,682,797	סה"כ
נתונים תוצאתיים (באלפי ש"ח):							
1,638,061	17	22,008	362,228	158,751	41,291	1,053,766	דמי גמולים משונתים עבור מצטרפים חדשים
8,181,035	1,838	31,782	1,131,808	763,769	132,201	6,119,637	תקבולים מדמי גמולים
729,428	28	21,105	218,785	485,662	3,848		תקבולים מדמי גמולים חד פעמיים
2,428,197	57,645	-	705,701	581,065	10,997	1,072,789	העברות צבירה לקופה
1,833,873	14,475	-	309,586	520,897	25,968	962,947	העברות צבירה מהקופה
2,053,261	33,007	-	429,626	850,951	8,038	731,639	תשלומים: פדיונות
942	-	-	-	-	(108)	1,050	אחרים**
422					-	422	תשלומים לזכאים קיימים לפנסיה:
316					-	316	פנסיית זקנה
1,171					-	1,171	פנסיית נכות
							פנסיית שאירים

סך הכל	אחר*	קופת גמל להשקעה	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
					כללית	מקיפה	
34,416					4,083	30,333	תשלומים לפנסיונרים:
77,788					436	77,352	פנסיית זקנה
34,333					260	34,073	פנסיית נכות
							פנסיית שארים
2,355,729	11,933	39	186,960	480,117	18,254	1,658,426	עודף הכנסות על הוצאות לתקופה
דמי ניהול שנגבו מנכסים (אלפי ש"ח):							
271,826	3,750	3	60,242	112,726	2,822	92,283	פעילים ולא פעילים
10,069					431	9,638	מקבלי קצבה
281,895	3,750	3	60,242	112,726	3,253	101,921	סה"כ
דמי ניהול שנגבו מהפקדות (באלפי ש"ח):							
162,525	-	-	-	2,748	1,488	158,289	
שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (במונחים שנתיים, באחוזים):							
	0.05	****-	0.86	0.66	0.44	0.20	פעילים
	0.59	-	0.83	0.68	0.74	0.46	לא פעילים
					0.61	0.50	מקבלי קצבה
שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מהפקדות (באחוזים):							
				0.37	1.13	2.59	
שיעור הוצאות ישירות ממוצע (באחוזים):							
	0.016	0.001	0.014	0.012	0.014	0.012	עמלת קניה ומכירה של ניירות ערך
	0.003	0.000	0.004	0.004	0.004	0.003	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
	0.000	-	0.001	0.001	0.001	0.001	בגין השקעות לא סחירות
	0.041	0.001	0.103	0.097	0.110	0.139	עמלות ניהול חיצוני
	0.002	-	0.001	0.002	0.002	0.001	עמלות אחרות
	0.043	0.001	0.104	0.099	0.113	0.141	הוצאות מוגבלות***
שיעור עודף/גרעון אקטוארי (באחוזים):							
					(0.57)	(0.50)	מבוטחים
					-	(0.50)	זכאים קיימים לפנסיה
					(0.41)	(0.50)	פנסיונרים

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה מרכזית לפיצויים רב מסלולית, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית וקופה לדמי מחלה.

** תקבולים בניכוי תשלומים בגין מבטח משנה.

*** שיעור הוצאות מוגבלות הינו לידיעה בלבד, כלול בעמלות ניהול חיצוני ובעמלות בגין השקעות לא סחירות.

**** פחות מ 0.001%

להלן מידע בדבר עמיתים לא פעילים לשנת 2016:

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				כללית	מקיפה	
חשבונות מנותקי קשר:						
53,915	244	3,114	39,055	169	11,333	מספר חשבונות
630,338	10,508	43,409	388,212	2,186	186,024	נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח)
3,391	114	418	2,353	13	493	דמי ניהול שנגבו מנכסים (באלפי ש"ח)
	1.12	0.95	0.55	0.60	0.27	שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים)**
חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח						
			116,692			מספר חשבונות
			178,072			נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח)
			1,735			דמי ניהול שנגבו מנכסים (באלפי ש"ח)
			0.83			שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים)**

* כולל קופה מרכזית לפיצויים וקופה לדמי מחלה.

** שיעור דמי הניהול מוצג במונחים שנתיים וכולל גם חלקים בשנה שבהם לא חלה על העמית ההגדרה "עמית שהקשר עמו נותק".
(על פי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב 2012.

להלן מידע ונתונים לפי סוגי קרנות וקופות לגבי קרנות וקופות בניהול החברה לשנת 2015:

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
מספר עמיתים :						
495,455	73	75,841	47,638	6,707	365,196	פעילים
672,340	1,283	41,109	222,737	17,084	390,127	לא פעילים
						מקבלי קצבה :
29				-	29	זכאים קיימים לפנסיה :
7				-	7	זקנה
61				-	61	נכות
						שאירים
-						פנסיונרים :
1,715				175	1,540	זקנה
898				2	896	נכות
1,194				27	1,167	שאירים
1,171,699	1,356	116,950	270,375	23,995	759,023	סה"כ
מספר חשבונות עמיתים :						
536,288	73	90,932	73,380	6,707	365,196	פעילים
720,266	1,562	48,189	263,304	17,084	390,127	לא פעילים
1,256,554	1,635	139,121	336,684	23,791	755,323	סה"כ
נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח):						
33,760,158	25,900	3,530,004	3,932,988	295,668	25,975,598	פעילים
19,227,460	565,468	1,535,792	11,826,819	165,402	5,133,979	לא פעילים
-						בגין מקבלי קצבה - זכאים קיימים לפנסיה :
4,903				-	4,903	זקנה
3,735				-	3,735	נכות
14,898				-	14,898	שאירים
-						בגין מקבלי קצבה - פנסיונרים :
483,222				62,374	420,848	זקנה
583,745				3,854	579,891	נכות
603,040				1,820	601,220	שאירים
54,681,161	591,368	5,065,796	15,759,807	529,118	32,735,072	סה"כ

נתונים תוצאתיים (באלפי ש"ח):						
1,273,125	1,119	269,584	75,723	23,595	903,104	דמי גמולים משונתים עבור מצטרפים חדשים
6,152,907	3,116	811,382	336,430	105,854	4,896,125	תקבולים מדמי גמולים
323,633	1	164,585	153,979	5,068		תקבולים מדמי גמולים חד פעמיים
1,571,552	93,642	335,525	468,968	6,388	667,029	העברות צבירה לקופה
1,688,451	38,374	290,974	611,994	11,640	735,469	העברות צבירה מהקופה
1,713,854	29,269	303,400	749,437	5,462	626,286	תשלומים פדיונות
1,386	-	-	-	192	1,194	אחרים**
-						תשלומים לזכאים קיימים לפנסיה:

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
484				484	-	פנסיית זקנה
200				200	-	פנסיית נכות
1,019				1,019	-	פנסיית שארים
-						תשלומים לפנסיונרים:
24,885				21,065	3,820	פנסיית זקנה
49,539				49,378	161	פנסיית נכות
25,604				25,388	216	פנסיית שארים
1,105,494	4,933	58,049	269,839	767,625	5,048	עודף הכנסות על הוצאות לתקופה
דמי ניהול שנגבו מנכסים (אלפי ש"ח):						
254,704	3,751	45,435	120,221	82,611	2,686	פעילים ולא פעילים
7,150				6,767	383	מקבלי קצבה
261,854	3,751	45,435	120,221	89,378	3,069	סה"כ
146,131	-	-	2,775	142,146	1,210	דמי ניהול שנגבו מהפקדות (באלפי ש"ח):
שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (במונחים שנתיים, באחוזים):						
	0.05	0.97	0.71	0.52	0.24	פעילים
	0.63	0.93	0.77	0.79	0.47	לא פעילים
				0.60	0.50	מקבלי קצבה
			0.96	1.15	2.91	שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מהפקדות (באחוזים):
שיעור הוצאות ישירות ממוצע (באחוזים):						
	0.026	0.016	0.014	0.018	0.016	עמלת קניה ומכירה של ניירות ערך
	0.004	0.006	0.005	0.006	0.005	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
	-	0.002	0.001	0.002	0.001	בגין השקעות לא סחירות
	0.043	0.089	0.102	0.096	0.118	עמלות ניהול חיצוני
	0.001	-	-	-	-	עמלות אחרות
	0.043	0.090	0.103	0.098	0.119	הוצאות מוגבלות***
שיעור עודף/גרעון אקטוארי (באחוזים):						
				(0.33)	(0.42)	מבוטחים
				-	(1.48)	זכאים קיימים לפנסיה
				(0.33)	(0.56)	פנסיונרים

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה מרכזית לפיצויים רב מסלולית וקופה מרכזית לפנסיה תקציבית.

** תקבולים בניכוי תשלומים בגין מבטח משנה.

*** שיעור הוצאות מוגבלות הינו לידיעה בלבד, כלול בעמלות ניהול חיצוני ובעמלות בגין השקעות לא סחירות.

להלן מידע בדבר עמיתים לא פעילים לשנת 2015:

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
חשבונות מנותקי קשר:						
66,338	219	1,667	52,455	220	11,777	מספר חשבונות
688,997	8,995	19,090	445,243	2,344	213,325	נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח)
4,974	127	211	3,913	14	709	דמי ניהול שנגבו מנכסים (באלפי ש"ח)
	1.34	1.00	0.80	0.62	0.35	שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים)**

* כולל קופה מרכזית לפיצויים.

** שיעור דמי הניהול מוצג במונחים שנתיים וכולל גם חלקים בשנה שבהם לא חלה על העמית ההגדרה "עמית שהקשר עמו נותק". (על פי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב 2012).

• ניתוח התפתחויות ושינויים שחלו בקופות

תחום הפנסיה

הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה

• שינוי במספר העמיתים

בשנת 2017 חל קיטון בכמות העמיתים ומקבלי הקצבה של כ- 8%, לעומת גידול של כ- 25% בשנת 2016. הקיטון במספר עמיתים בתקופה נובע בעיקרו מיישום חוזר איחוד חשבונות. גידול בשנת 2016 כולל השפעה של כ- 16% בשל מיזוג קרן הראל מנוף.

מספר העמיתים הפעילים גדל בשנת 2017 בכ- 7% לעומת גידול של כ- 20% בשנת 2016, עיקר השינוי בתקופה הנו בשל גידול במספר עמיתים של מעסיקים קיימים בקרן ומעסיקים חדשים שנוספו בשנת 2017. עיקר הגידול בשנת 2016 הנו בשל מיזוג מנוף.

מספר העמיתים הלא פעילים קטן בתקופת הדוח בכ- 22% לעומת גידול של כ- 30% בשנת 2016. הקיטון בתקופה מיוחס בעיקרו להוראת שעה בדבר איחוד חשבונות לא פעילים בין קרנות הפנסיה השונות. עיקר הגידול בשנת 2016, מיוחס למיזוג קרן הראל מנוף.

מספר מקבלי הקצבות גדל בשנת 2017 בכ- 23% לעומת גידול של כ- 38% בשנת 2016.

• שינוי בנכסים מנוהלים

הנכסים המנוהלים, נטו עבור עמיתים פעילים גדלו בשנת 2017 בכ- 29% מסך של כ- 33.7 מיליארד ש"ח לסך של כ- 43.6 מיליארד ש"ח.

בשנת 2016 גדלו הנכסים המנוהלים, נטו עבור עמיתים פעילים בכ- 30% מסך של כ- 26 מיליארד ש"ח לסך של כ- 33.7 מיליארד ש"ח. (גידול זה כולל סך של כ- 2.4 מיליארד ש"ח שנוספו אגב מיזוג הראל מנוף)

הנכסים המנוהלים, נטו עבור עמיתים לא פעילים גדלו בשנת 2017 בכ- 4% מסך של כ- 6.8 מיליארד ש"ח לסך של כ- 7.1 מיליארד ש"ח.

בשנת 2016 גדלו הנכסים המנוהלים, נטו עבור עמיתים לא פעילים בכ- 32% מסך של כ- 5.1 מיליארד ש"ח לסך של כ- 6.8 מיליארד ש"ח. (גידול זה כולל סך של כ- 0.4 מיליארד ש"ח שנוספו אגב מיזוג הראל מנוף).

הנכסים המנוהלים, נטו עבור מקבלי קצבה גדלו בתקופת הדוח בכ- 9% מסך של כ- 2.2 מיליארד ש"ח לסך של כ- 2.4 מיליארד ש"ח.

הגידול בנכסים נטו בקרן בתקופת הדוח נובע מתנועת צבירה כספית חיובית נטו (גביה וניוד פנימה בניכוי פדיונות, תשלומי פנסיה וניוד החוצה) בסך של כ- 6.6 מיליארד ש"ח ומרווחי השקעות נטו (בניכוי דמי ניהול) בסך של כ- 3.8 מיליארד ש"ח.

• שינוי בדמי הגמולים

בשנת 2017 גבתה הקרן סך של כ- 7 מיליארד ש"ח דמי גמולים לעומת סך של כ- 6.1 מיליארד ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 4.9 מיליארד ש"ח בשנת 2015.

גידול של כ- 15% בשנת 2017 וגידול של כ- 25% בשנת 2016. חלק מהגידול בשנת 2016 נובע מהפקדות עמיתיות מנוף שמוזגו לקרן (כ- 0.5 מיליארד ש"ח).

• שינוי בסך העברות

בתקופת הדוח הסתכמו העברות אל הקרן לסך של כ- 2,966 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 1,073 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 667 מיליון ש"ח בשנת 2015.

גידול של כ- 177% בשנת 2017 וגידול של כ- 61% בשנת 2016.

בתקופת הדוח הסתכמו העברות הצבירה של הקרן אל גופים מוסדיים אחרים בסך של כ- 2,383 מיליון ש"ח לעומת כ- 963 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 735 מיליון ש"ח בשנת 2015.

גידול של כ- 148% בשנת 2017 וגידול של כ- 31% בשנת 2016.

הגידול בתנועה הן בניוד נכנס והן בניוד היוצא נובע בעיקרו מהעברות בגין איחוד חשבונות לא פעילים בין קרנות הפנסיה השונות.

השפעת הניוד נטו על הקרן בתקופת הדוח הינה חיובית בסך של כ- 583 מיליון ש"ח, לעומת סך של כ- 110 מיליון ש"ח בשנת 2016, והשפעה שלילית בסך של כ- 68 מיליון ש"ח בשנת 2015.

• שינוי בפדיונות

בשנת 2017, הסתכמו הפדיונות מהקרן לסך של כ- 828 מיליון ש"ח לעומת כ- 732 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 626 מיליון ש"ח בשנת 2015.

הגידול בתקופת הדוח מושפע הן מכמות העמיתים בקרן, והן מיתרתם הצבורה של העמיתים שבחרו לפדות. הפדיונות מורכבים ממשיכת כספי פיצויים בשל עזיבת עבודה וממשיכות של כספי חסכון טרם זמנם.

• שינוי בתשלומי פנסיה

בשנת 2017, הסתכמו תשלומי הפנסיה לסך של כ- 175 מיליון ש"ח לעומת כ- 144 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 98 מיליון ש"ח בשנת 2015.

גידול של כ- 21.5% בשנת 2017 וגידול של כ- 47.3% בשנת 2016, נובע מעליה במספר המבוטחים הזכאים לתשלומי פנסיה מהקרן.

• שינוי בעודף /גרעון אקטוארי

עודף אקטוארי בתקופת הדוח הסתכם ל- 0.42% לעמיתים מבוטחים וזכאים קיימים לפנסיה (פנסיונרים מלפני דצמבר 2013) ו- 0.47% לפנסיונרים חדשים. בשנת 2016 הסתכם הגרעון האקטוארי ל- 0.50% לכלל אוכלוסיית הקרן. בשנת 2015 הסתכם הגרעון האקטוארי ל- 0.42% לעמיתים מבוטחים ו- 0.56% לפנסיונרים חדשים ו- 1.48% לזכאים קיימים לפנסיה.

לפרטים נוספים ראה ביאור 10 בדוחות הכספיים של הקרן.

הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית

• שינוי במספר העמיתים

בשנת 2017 חל גידול בכמות העמיתים ומקבלי הקצבה של כ- 18%, לעומת גידול של כ- 16% בשנת 2016.

מספר העמיתים הפעילים גדל בשנת 2017 בכ- 23% לעומת גידול של כ- 25% בשנת 2016.

מספר העמיתים הלא פעילים גדל בשנת 2017 בכ- 16% לעומת כ- 12% בשנת 2016.

מספר מקבלי הקצבאות גדל בשנת 2017 בכ- 39% לעומת גידול של כ- 25% בשנת 2016.

• שינוי בנכסים מנוהלים

הנכסים המנוהלים, נטו עבור עמיתים פעילים ולא פעילים גדלו בתקופת הדוח בכ- 34% מסך של כ- 576.7 מיליון ש"ח לסך של כ- 771.8 מיליון ש"ח. בשנת 2016 היה גידול של כ- 25% מסך של כ- 461.1 מיליון ש"ח לסך של כ- 576.7 מיליון ש"ח.

הנכסים המנוהלים, נטו עבור מקבלי קצבה גדלו בתקופת הדוח בכ- 16% מסך של כ- 75.2 מיליון ש"ח לסך של כ- 87.5 מיליון ש"ח. בשנת 2016 היה גידול של כ- 10% מסך של כ- 68 מיליון ש"ח לסך של כ- 75.2 מיליון ש"ח.

הגידול בנכסים נטו בקרן בתקופת הדוח נובע מתנועת צבירה כספית חיובית נטו (גביה וניוד פנימה בניכוי פדיונות, תשלומי פנסיה וניוד החוצה) בסך של כ- 163.7 מיליון ש"ח (אשתקד סך של כ- 104.5 מיליון ש"ח) ומרווחי השקעות נטו (בניכוי דמי ניהול) בסך של כ- 53.4 מיליון ש"ח (אשתקד סך של כ- 18.3 מיליון ש"ח).

• שינוי בדמי הגמולים

בשנת 2017 גבתה הקרן סך של כ- 168.9 מיליון ש"ח דמי גמולים לעומת סך של כ- 132.2 מיליון ש"ח בשנת

2016 וסך של כ- 105.9 מיליון ש"ח בשנת 2015.

גידול של כ- 28% בשנת 2017 ו גידול של כ- 25% בשנת 2016.

• שינוי בסך העברות

בתקופת הדוח הסתכמו העברות אל הקרן לסך של כ- 39.4 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 11 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 6.4 מיליון ש"ח בשנת 2015.

הגידול משנה לשנה נובע ברובו מהמשך הגברת מאמצי השיווק של החברה ומגידול ביתרות הצבורות הממוצעות של העמיתים.

בשנת 2017, הסתכמו העברות הצבירה מהקרן לסך של כ- 42.5 מיליון ש"ח לעומת כ- 26.0 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 11.6 מיליון ש"ח בשנת 2015.

בתקופת הדוח השפעת הניוד נטו על הקרן היתה שלילית בסך של כ- 3 מיליון ש"ח, לעומת השפעה שלילית אשתקד בסך של כ- 15 מיליון ש"ח.

• שינוי בפדיונות

בשנת 2017, הסתכמו הפדיונות מהקרן לסך של כ- 7.6 מיליון ש"ח לעומת כ- 8 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 5.5 מיליון ש"ח בשנת 2015.

השינוי בתקופה מושפע הן מכמות העמיתים בקרן, והן מיתרתם הצבורה של העמיתים שבחרו לפדות. הפדיונות מורכבים ממשיכת כספי פיצויים בשל עזיבת עבודה וממשיכות של כספי חסכון טרם זמנם.

• שינוי בתשלומי פנסיה

בשנת 2017, הסתכמו תשלומי הפנסיה לסך של כ- 5.3 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 4.8 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 4.2 מיליון ש"ח בשנת 2015.

גידול בתקופת הדוח נובע בעיקר מעליה במספר הזכאים לתשלומי פנסיה מהקרן.

• שינוי בעודף /גרעון אקטוארי

הגרעון האקטוארי, בשנת 2017 הסתכם ל- 0.33% לכלל אוכלוסיית הקרן, בשנת 2016 הסתכם הגרעון האקטוארי למבוטחים ל- 0.57%, ו- 0.41% לפנסיונרים ובשנת 2015 הסתכם הגרעון האקטוארי ל- 0.33% לכלל אוכלוסיית הקרן.

לפרטים נוספים ראה באור 10 בדוחות הכספיים של הקרן.

תחום הגמל - תגמולים, אישיות, פיצויים, מרכזיות לפיצויים, השקעה ומטרה אחרת

• שינוי במספר חשבונות העמיתים

בשנת 2017 חל גידול של כ- 47.0% במספר חשבונות העמיתים, לעומת גידול של כ- 17.4% בשנת 2016. מספר חשבונות העמיתים הפעילים גדל בכ- 166.2% בשנת 2017, לעומת גידול של כ- 50.4% בשנת 2016. מספר חשבונות העמיתים הלא פעילים גדל בכ- 1.1% בשנת 2017, לעומת גידול של כ- 8.3% בשנת 2016.

עיקר הגידול בשנת 2017 הינו בגין קופת גמל להשקעה חיסכון לכל לילד, אשר החלה לפעול בינואר 2017.

• שינוי בנכסים מנוהלים

הנכסים ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו לסך של כ- 21.5 מיליארד ש"ח, לעומת סך של כ- 19.1 מיליארד ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 16.4 מיליארד ש"ח בשנת 2015, גידול של כ- 12.4% בשנת 2017 לעומת גידול של כ- 16.7% בשנת 2016.

הגידול בשנת 2017 נובע מקופת גמל להשקעה חיסכון לכל לילד, אשר החלה לפעול בינואר 2017, מקופת גמל להשקעה, אשר החלה לפעול בנובמבר 2016 וכן מצבירה נטו חיובית ומרווחי תשואה ביתר הקופות. הגידול בשנת 2016 נובע בעיקר ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ וקופות הגמל שבניהולה אל החברה.

• שינוי בדמי הגמולים

בשנת 2017 הסתכמה הגביה לסך של כ- 1,436.0 מיליון ש"ח, לעומת סך של כ- 797.4 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 339.5 מיליון ש"ח בשנת 2015. גידול של כ- 80.1% בשנת 2017, לעומת גידול של 134.8% בשנת 2016.

עיקר הגידול בשנת 2017 נובע מהפקדות בקופת גמל להשקעה ובקופת גמל להשקעה חסכון לכל ילד ומהפקדות לתיקון 190. הגידול בשנת 2016 נובע בעיקר ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ וקופות הגמל שבניהולה אל החברה ומגידול בהפקדות כתוצאה מתיקון 190.

• שינוי בסך העברות

בשנת 2017, הסתכמו העברות אל הקופות לסך של כ- 1,418.5 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 638.7 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 562.6 מיליון ש"ח בשנת 2015.

גידול של כ- 122.1% בשנת 2017 לעומת גידול של כ- 13.5% בשנת 2016.

בשנת 2017, הסתכמו העברות מהקופות לסך של כ- 802.2 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 535.4 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 650.4 מיליון ש"ח בשנת 2015.

גידול של כ- 49.8% בשנת 2017, לעומת קיטון של כ- 17.7% בשנת 2016.

השפעת הניוד נטו על נכסי הקופות בשנת 2017 הינה חיובית בסך של כ- 616.3 מיליון ש"ח, בשנת 2016 השפעה חיובית של 103.3 מיליון ש"ח.

• שינוי בפדיונות

בשנת 2017, הסתכמו הפדיונות מהקופות הגמל לסך של כ- 842.8 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 884.0 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 778.7 מיליון ש"ח בשנת 2015.

תחום ההשתלמות

• שינוי במספר חשבונות העמיתים

בשנת 2017 חל גידול של כ- 15.9% במספר חשבונות העמיתים, לעומת גידול של כ- 44.2% בשנת 2016 (עיקר הגידול בשנת 2016 הנו ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ).

מספר חשבונות העמיתים הפעילים גדל בכ- 13.7% בשנת 2017, לעומת קיטון של כ- 39.1% בשנת 2016.

מספר חשבונות העמיתים הלא פעילים גדל בכ- 19.7% בשנת 2017, לעומת גידול של כ- 54.0% בשנת 2016.

• שינוי בנכסים מנוהלים

הנכסים ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכמו לסך של כ- 9.9 מיליארד ש"ח, לעומת סך של כ- 7.9 מיליארד ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 5.1 מיליארד ש"ח בשנת 2015, גידול של כ- 26.0% בשנת 2017 לעומת גידול של כ- 55.1% בשנת 2016.

הגידול בשנת 2016 נובע בעיקר ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ וקרן ההשתלמות שבניהולה אל החברה.

• שינוי בדמי הגמולים

בשנת 2017 הסתכמה הגביה לסך של כ- 1,323.3 מיליון ש"ח, לעומת סך של כ- 1,131.8 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 811.4 מיליון ש"ח בשנת 2015. גידול של כ- 16.9% בשנת 2017, לעומת גידול של 39.5% בשנת 2016.

עיקר הגידול בשנת 2016, נובע ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ וקרן ההשלמות שבניהולה אל החברה.

• שינוי בסך העברות

בשנת 2017, הסתכמו העברות אל הקרן לסך של כ- 1,203 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 705.7 מיליון ש"ח בשנת 2016 וסך של כ- 335.5 מיליון ש"ח בשנת 2015.

בשנת 2017, הסתכמו העברות מהקרן לסך של כ- 479.3 מיליון ש"ח לעומת סך כ- 309.6 מיליון ש"ח בשנת 2016, וסך של כ- 291 מיליון ש"ח בשנת 2015.

השפעת הניוד נטו על נכסי הקרן בשנת 2017 הינה חיובית בסך של כ- 723.7 מיליון ש"ח, בשנת 2016 השפעה חיובית של 396.1 מיליון ש"ח.

• שינוי בפדיונות

בשנת 2017, הסתכמו הפדיונות מהקרן לסך של כ- 544.1 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 429.6 מיליון ש"ח בשנת 2016, וסך של כ- 303.4 מיליון ש"ח בשנת 2015.

שיעורי דמי ניהול בהתאם להוראות הדין

לימים 31 בדצמבר 2017, 2016 ו-2015							שיעור דמי ניהול מהפקדה ושיעור שנתי דמי ניהול מנכסים שרשאית החברה לגבות לפי הוראות הדין:
אחר*	קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד	קופת גמל להשקעה	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
					כללית	מקיפה	
2% מנכסים	0.23% מנכסים****	4% מהפקדה ו-1.05% מנכסים	2% מנכסים	4% מהפקדה ו-1.05% מנכסים	4% מהפקדה ו-1.05% מנכסים	6% מהפקדה ו-0.5% מנכסים	פעילים
0.3% מנכסים							לא פעילים:
2% מנכסים		0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	מנותקי קשר**
		1.05% מנכסים	2% מנכסים	1.05% מנכסים	1.05% מנכסים	0.5% מנכסים	אחר
					0.6% מנכסים***	0.5% מנכסים	מקבלי קצבה

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה לפיצויים רב מסלולית בניהול אישי, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית וקופה לדמי מחלה.

** לעניין העמיתים שביום התחילה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב 2012 (ינואר 2013), התקיימה לגביהם ההגדרה "עמית שהקשר עמו נותק", שיעור דמי הניהול הנ"ל אינו נדרש וזאת עד לתום תקופה של שלוש שנים מיום ההחלה (דצמבר 2015).

*** בהתאם לתקנון הקרן דמי הניהול ממי שהפכו לפנסיונרים החל מחודש ינואר 2010 ואילך ייגבו דמי ניהול שלא יעלו על שיעור של 0.5% בחישוב שנתי מתוך סך הנכסים העומדים כנגד התחייבות הקרן לכלל הפנסיונרים. עבור פנסיונרים שפרשו לפני שנת 2010 נגבים דמי ניהול בשיעור של 2% בחישוב שנתי מתוך סך הנכסים העומדים כנגד התחייבות הקרן לכלל הפנסיונרים.

**** מתקבל מהמוסד לביטוח לאומי.

2.2 תחרות

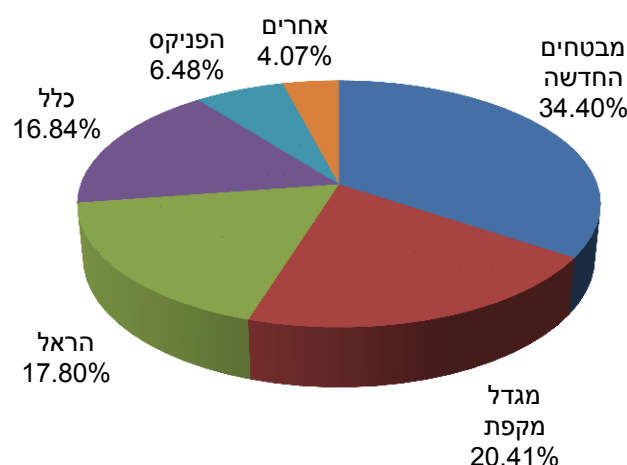
תחום הפנסיה

שוק הפנסיה מתאפיין ברמת ריכוזיות גבוהה שהולכת ופוחתת בעשור האחרון: בהתאם לפרסומי משרד האוצר, היקף הנכסים הצבורים בקרנות הפנסיה החדשות ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם בכ-298.0 מיליארדי ש"ח, גידול של כ-47.8 מיליארדי ש"ח לעומת 31 בדצמבר 2016. סך הנכסים בקרנות הפנסיה שבבעלות חברות ביטוח הינו כ-285.9 מיליארד ש"ח, לעומת כ-245.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. הרפורמה בשוק קרנות הפנסיה נועדה, בין היתר, לפתוח את הענף לתחרות. בעבר, נשלטו מרבית הנכסים בשוק על ידי קרנות הפנסיה ההסתדרותיות. עם החלת הרפורמה ומכירת קרנות הפנסיה החדשות, נכנסו חברות הביטוח הגדולות לענף וכיום מחזיקות ארבע קבוצות הביטוח את השליטה העיקרית בענף, אגב התגברות התחרות וירידה ברמת הריכוזיות.

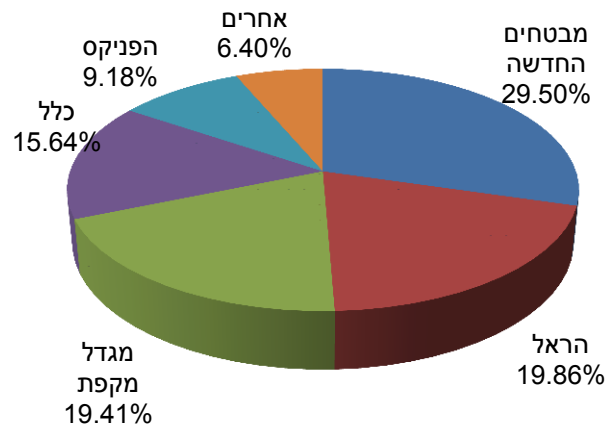
כניסתן של חברות הביטוח וגופים פיננסיים נוספים לשוק, שיפור הגמישות במעבר עמיתים בין הקרנות והמוצרים, יצירת כללי השקעה חדשים והעלייה במודעות הציבור לאפיקי החיסכון לטווח ארוך בכלל ולקרנות הפנסיה בפרט, כל אלה מחזקים את הסביבה התחרותית, באופן אשר עשוי לחזק את מגמת השינוי בענף.

החברות המנהלות של קרנות פנסיה בקבוצה מתחרות בעיקר מול קבוצת הביטוח מנורה, המנהלת את קרן הפנסיה החדשה מבטחים, מול קבוצת מגדל המנהלת, בין היתר, את קרן הפנסיה החדשה מקפת, מול קבוצת כלל המנהלת, בין היתר, את קרן הפנסיה החדשה כלל פנסיה, וכן מול קבוצת הפניקס המנהלת, בין היתר, את קרן הפנסיה הפניקס פנסיה מקיפה. לאחרונה החלה פעילות מואצת בתחום הפנסיה גם בקרב בתי ההשקעות הגדולים, אם כי, נכון למועד הדוח, לא מדובר בהיקף פעילות מהותי.

להלן תרשים התפלגות נתחי שוק של נכסי קרנות הפנסיה החדשות נכון ליום 31 בדצמבר 2017:

להלן תרשים התפלגות נתחי שוק של דמי הגמולים שהועברו לקרנות הפנסיה החדשות במהלך שנת 2017:

גורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה הינם, בעיקר: המוניטין של הקבוצה (שם הקבוצה "הראל", שאומץ על ידי החברה והקרנות שבניהולה), הניסיון בתחום הפעילות, איכות הניהול, איכות ניהול ההשקעות, החוסן הפיננסי, רמת השירות ללקוחות, מעסיקים, יועצים וסוכנים וקשרים ארוכי טווח עם הגורמים הפועלים בתחום זה.

דרכי התמודדות החברה עם התחרותיות

החברה מתמודדת עם התחרותיות הגוברת בתחום פעילותה בדרכים הבאות: (1) השקעה מתמדת במערכי השירות ובכלים תומכי שירות; (2) ניצול היותה חלק מקבוצת הראל מבחינת מוניטין הקבוצה, צינורות השיווק של קבוצת הראל ויתרונה היחסי לגודל של הקבוצה; (3) יצירת תנאים אטרקטיביים למצטרפים חדשים וקיימים, לרבות הנחות בדמי הניהול; (4) חיזוק מערכי השימור ותמרוץ סוכנים לשימור לקוחותיהם ולצמצום שיעורי מעבר מצד עמיתים; (5) השקעת משאבים רבים בהדרכה לשיפור יכולתם המקצועית עובדי החברה וסוכני החברה; (6) שיפור מערכות המחשוב ומערכות תפעול נוספות ושימוש בשיטות עבודה המשלבות טכנולוגיה מתקדמת לשם הוזלת עלויות. (7) גיוס סוכנים איכותיים חדשים.

תחום הגמל

בתחום קופות הגמל קיימת תחרות מתמדת ועזה. הרפורמות שחלו בתחום הפעילות שעיקרן: הרפורמות בתכניות ביטוח חיים שבוצעו בשנת 2004, הרפורמות בקרנות הפנסיה בשנים 2003 ו-2004, ובעקבותיהן כניסת חברות הביטוח לפעילות בשוק הפנסיה, שהביאה להרחבת מערך ההפצה של הפנסיה באמצעות סוכנים, לצד ביטול החסמים על מעברים בין המוצרים השונים (רפורמת הניוד), כמו גם הרפורמה בשוק ההון (חקיקת בכר), שבעקבותיה רכשו קבוצות הביטוח ובתי ההשקעות נתח משמעותי משוק ניהול קופות הגמל, תיקון 3 לחוק קופות הגמל שהשווה את מדיניות המיסוי של המוצרים הפנסיוניים השונים וקבע כי כל ההפקדות לקופות גמל החל מיום 1 בינואר 2008 הינן למטרות קצבה בלבד, רפורמת פנסיית החובה, הפחתה של שיעור דמי הניהול במוצרי החיסכון הפנסיוני וכניסת בתי ההשקעות לתחום הביטוח, הגבירו והעצימו את התחרות בתחום הפעילות.

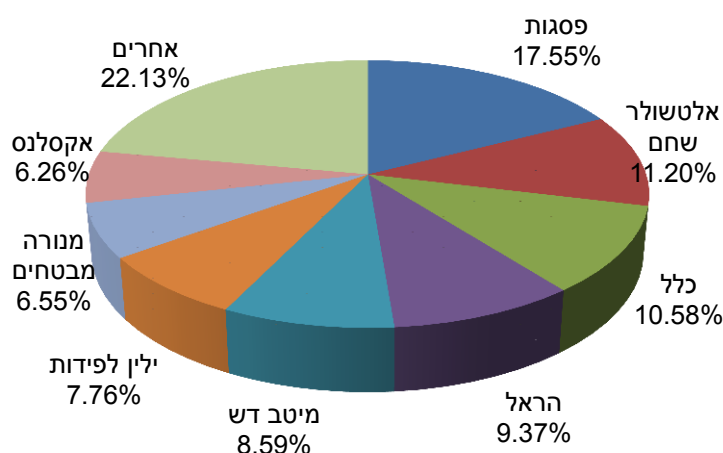
קופות גמל לחיסכון, לתגמולים וקופות אישיות לפיצויים

קופות הגמל המנוהלות בקבוצה מתחרות בקופות המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח ובקופות המנוהלות על ידי בתי השקעות.

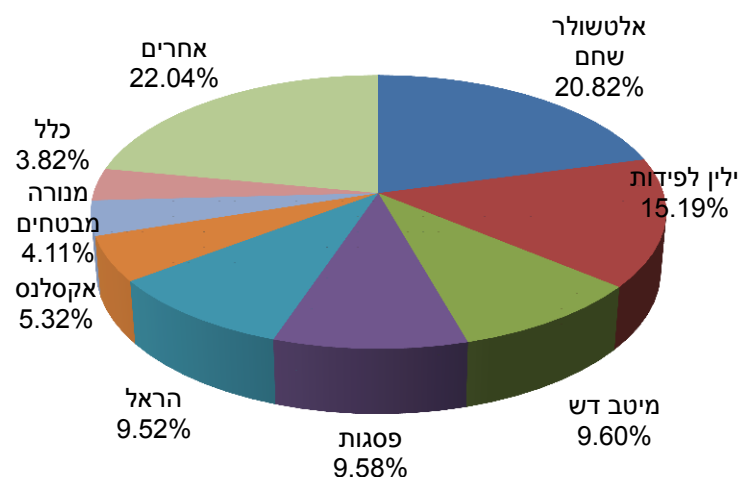
התחרות באה לידי ביטוי, ביו היתר, ברמת השירות לעמיתים, במסלולי ההשקעה השונים, בתשואות המושגות על נכסי העמיתים בקופות ובשיעור דמי הניהול הנגבים מהעמיתים.

המתחרים העיקריים בשוק קופות הגמל הינם: פסגות, אלטשולר שחם, כלל, מיטב דש, ילין לפידות, מנורה מבטחים, ואקסלנס.

להלן תרשים התפלגות נכסי קופות הגמל המנוהלות על-ידי החברות המנוהלות העיקריות הפועלות בתחום (נכון ליום 31 בדצמבר 2017, בהתאם לנתונים המפורסמים באתר משרד האוצר, כולל עתידית):

להלן תרשים התפלגות נתחי שוק של הפקדות שהועברו לקופות הגמל במהלך שנת 2017:

גורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום ניהול קופות הגמל הינם, בעיקר: המוניטין של הקבוצה, הניסיון בתחום הפעילות, החוסן הפיננסי, תשואות הקופות, רמת השירות ללקוחות ולסוכנים, קשרים ארוכי טווח עם סוכנים הפועלים בתחום זה ומיקומה של החברה במודלים של דירוג הקופות במערכי הייעוץ של הבנקים.

דרכי התמודדות החברה עם התחרויות

ההתמודדות עם התחרויות בתחום ניהול קופות הגמל נעשית במספר רבדים:

- פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים - החברה עושה מאמצים לשימור לקוחות קיימים באמצעות מערך שימור לקוחות ייעודי המטפל בלקוחות החברה בהתאם לפרמטרים שנקבעו על ידי החברה.
- סינרגיה בין חברות הקבוצה - אפשרות מתן פתרונות משולבים ללקוחות בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח וכן צירוף מוצרים ביטוחיים נלווים.
- התייעלות תפעולית - באמצעות שיפור תהליכי ושיטות עבודה, מערכות מחשוב ומיכון, איחוד יחידות מטה ומערכות מטה במסגרת חטיבת החיסכון ארוך הטווח תוך מיקוד בשיפור השירות, השקיפות וזמן התגובה ביחד עם חסכון בעלויות.
- שיפור השירות והקשר עם הלקוח לרבות באמצעות ממשקים דיגיטליים ואתר האינטרנט, מוקד שירות לקוחות יעיל ומהימן וכן סניפי קבלת קהל העומדים לשירות הלקוח.
- פעילות לגיוס לקוחות חדשים באמצעות מערכי ההפצה והשיווק הקיימים, חיזוק המערך הישיר גיוס סוכנים חדשים ומתן תמריצי מכירות, חיזוק הקשר עם מערך הייעוץ בבנקים והפעלת מבצעי קידום מכירות.
- שיפור המוצרים הקיימים לרבות פתיחת מסלולי השקעה בהתאם לטעמי הציבור וכמענה לתחרות בשוק (מסלולים סולידיים, מניתיים וכו'). לפרטים אודות מסלולי השקעה ראה סעיף 2.1 לעיל.

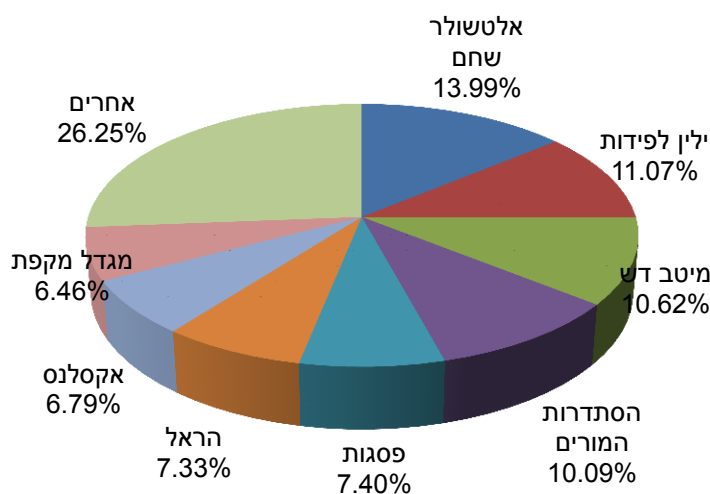
קרנות השתלמות

קרנות השתלמות המנוהלות בקבוצה מתחרות בקרנות המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח ובקרנות המנוהלות על ידי בתי השקעות.

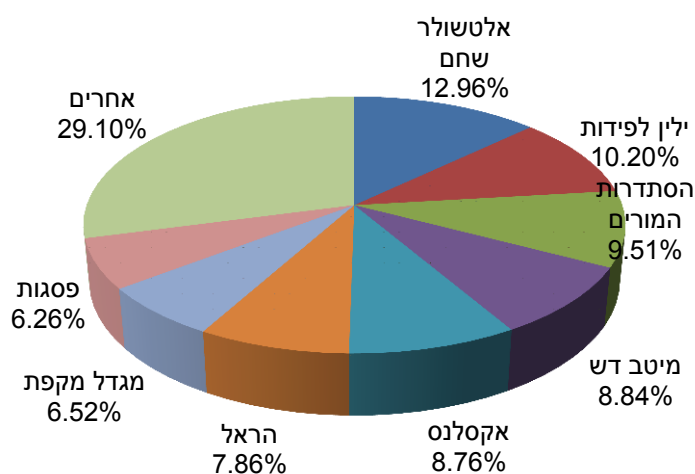
התחרות העיקרית הינה, בין היתר, על רמת השירות לעמיתים, על מסלולי ההשקעה השונים, על התשואות המושגות על נכסי העמיתים בקרנות ועל דמי הניהול הנגבים מהעמיתים.

המתחרים העיקריים בשוק קופות הגמל הינם: אלטשולר שחם, ילין לפידות, מיטב דש, פסגות, אקסלנס ומגדל.

להלן תרשים התפלגות נכסי קרנות ההשתלמות המנוהלות על-ידי החברות המנהלות העיקריות הפועלות בתחום (נכון ליום 31 בדצמבר 2017, בהתאם לנתונים המפורסמים באתר משרד האוצר):

להלן תרשים התפלגות נתחי שוק (באחוזים) של הפקדות שהועברו לקרנות ההשתלמות במהלך שנת 2017:

גורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום ניהול קרנות ההשתלמות הינם, בעיקר: המוניטין של הקבוצה, הניסיון בתחום הפעילות, החוסן הפיננסי, תשואות הקופות, רמת השירות ללקוחות ולסוכנים וקשרים ארוכי טווח עם הסוכנים הפועלים בתחום זה ומיקומה של החברה במערכי הייעוץ של הבנקים.

דרכי התמודדות החברה עם התחרותיות

ההתמודדות עם התחרות בתחום ניהול קרנות ההשתלמות נעשית במספר רבדים:

- פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים - החברה עושה מאמצים לשימור לקוחות קיימים באמצעות מערך שימור לקוחות ייעודי המטפל בלקוחות החברה בהתאם לפרמטרים שנקבעו על ידי החברה.
- סינרגיה בין חברות הקבוצה - אפשרות מתן פתרונות משולבים ללקוחות בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח

וכן צירוף מוצרים ביטוחיים נלווים.

- התייעלות תפעולית - באמצעות שיפור תהליכי ושיטות עבודה, מערכות מחשוב ומיכון, איחוד יחידות מטה ומערכות מטה במסגרת חטיבת החיסכון ארוך הטווח תוך מיקוד בשיפור השירות, השקיפות וזמן התגובה ביחד עם חסכון בעלויות.
- שיפור השירות והקשר עם הלקוח לרבות באמצעות ממשקים דיגיטליים ואתר האינטרנט, מוקד שירות לקוחות יעיל ומהימן וכן סניפי קבלת קהל העומדים לשירות הלקוח.
- פעילות לגיוס לקוחות חדשים באמצעות מערכי ההפצה והשיווק הקיימים, חיזוק המערך הישיר גיוס סוכנים חדשים ומתן תמריצי מכירות, חיזוק הקשר עם מערך הייעוץ בבנקים והפעלת מבצעי קידום מכירות.
- שיפור המוצרים הקיימים לרבות פתיחת מסלולי השקעה בהתאם לטעמי הציבור וכמענה לתחרות בשוק (מסלולים סולידיים, מניתיים וכו'). לפרטים אודות מסלולי השקעה ראה סעיף 2.1 לעיל.
- חיזוק החיסכון בקרן ההשתלמות באמצעות שילוב אופציונאלי של ביטוח חיים יחד עם החיסכון בקרן. לרשות עמיתי הקרן העומדים בתנאי הסף כפי שקובע התקנון האפשרות לשלב ביטוח חיים קולקטיבי בגובה 120,000 ש"ח.

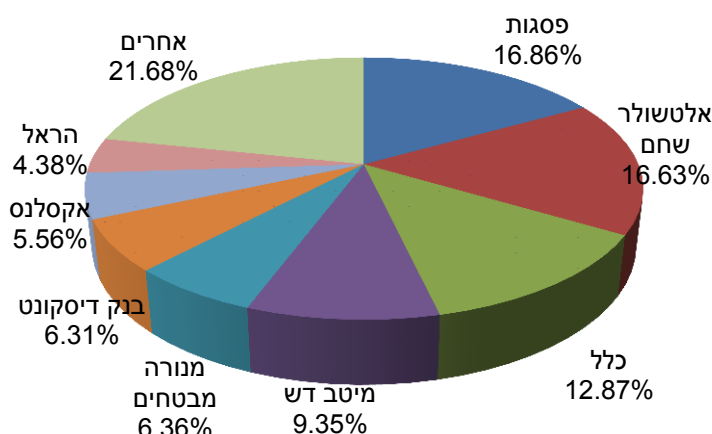
קופות גמל להשקעה, קופות גמל מרכזיות לפיצויים, קופה לפנסיה תקציבית.

קופות גמל להשקעה, קופות מרכזיות לפיצויים וקופות לפנסיה תקציבית המנוהלות בקבוצה, מתחרות בקופות המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח ובקופות המנוהלות על ידי בתי השקעות.

התחרות באה לידי ביטוי, ביו היתר, ברמת השירות לעמיתים ולמעסיקים, על מסלולי ההשקעה השונים, על התשואות המושגות בקופות ועל שיעור דמי הניהול הנגבים מהעמיתים.

המתחרים העיקריים בתחום זה הינם: פסגות, כלל, מיטב דש, אלטשולר שחם, מנורה מבטחים, הפניקס והלמן אלדובי.

להלן תרשים התפלגות נכסי קופות גמל להשקעה, קופות מרכזיות לפיצויים וקופות לפנסיה תקציבית, המנוהלות על-ידי החברות המנהלות העיקריות הפועלות בתחום (נכון ליום 31 בדצמבר 2017, בהתאם לנתונים המפורסמים באתר משרד האוצר):

גורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום ניהול קופות מרכזיות לפיצויים ופנסיה תקציבית הינם, בעיקר: המוניטין של הקבוצה, הניסיון בתחום הפעילות, החוסן הפיננסי, תשואות הקופות, רמת השירות ללקוחות, למעסיקים ולסוכנים וקשרים ארוכי טווח עם הסוכנים הפועלים בתחום זה.

דרכי התמודדות החברה עם התחרותיות

ההתמודדות עם התחרות בתחום ניהול קופות מרכזיות לפיצויים ופנסיה תקציבית נעשית במספר רבדים:

- פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים - החברה עושה מאמצים לשימור מול מעסיקים להם קופות מרכזיות.
- התייעלות תפעולית - באמצעות שיפור תהליכי ושיטות עבודה, מערכות מחשוב ומיכון, איחוד יחידות מטה ומערכות מטה במסגרת חטיבת החיסכון ארוך הטווח תוך מיקוד בשיפור השירות, השקיפות וזמן התגובה ביחד עם חסכון בעלויות.
- שיפור השירות והקשר עם הלקוח לרבות באמצעות ממשקים דיגיטליים ואתר האינטרנט, מוקד שירות לקוחות יעיל ומהימן וכן סניפי קבלת קהל העומדים לשירות הלקוח.
- שיפור המוצרים הקיימים לרבות פתיחת מסלולי השקעה בהתאם לטעמי הציבור וכמענה לתחרות בשוק (מסלולים סולידיים, מניתיים וכו'). לפרטים אודות מסלולי השקעה ראה סעיף 2.1 לעיל.

2.3 לקוחות**בתחום הפנסיה**

בתחום הפנסיה חברים עמיתים ומעסיקים בפיזור ניכר. קיימים 7 מעסיקים שסך הנכסים המנוהלים (בגין כל אחד מהם) בגין עובדיו עולה על 1% מסך הנכסים המנוהלים בתחום הפנסיה.

למעסיקים האמורים הסכמים עם קרן הפנסיה במסגרתם זכאים העובדים להטבות בדמי ניהול בקרן ובחלק מהמקרים מהווה הקרן קופת גמל לצורך הפקדת תשלומים כמשמעותה בסעיף 20 (ב) לחוק קופות גמל.

ההכנסות ממעסיקים אלו בשנת הדוח הסתכמו לסך של כ- 35.9 מיליוני ש"ח.

למידע נוסף אודות מעסיקים גדולים איתם התקשרה החברה, ראה סעיף 3.3. בדוח סקירת ההנהלה של הקרן המקיפה.

החברה מגדירה כאחד מגורמי ההצלחה הקריטיים שלה את היכולת להצליח לשמר את הלקוחות הקיימים. החברה משקיעה רבות בשיפור שיעורי ההצלחה בנושא זה, ראה סעיפים 3.3, 3.7 ו-3.11 בדוח זה.

להלן מספר מדדים הנוגעים לעניין:

שנה	2017	2016
שיעור פדיונות (כולל נידוד החוצה)	6.71%	4.51%
גיל ממוצע של העמיתים (בשנים)	39	40
וوتק ממוצע של העמיתים הפעילים (בשנים)	5.21	4.70

בתחום הגמל**קופות גמל לחיסכון, לתגמולים וקופות אישיות לפיצויים**

- בקופות הגמל חברים עמיתים ומעסיקים בפיזור ניכר. קיימים 8 מעסיקים שסך הנכסים המנוהלים בגין עובדיו עולה על 1% מסך הנכסים המנוהלים בתחום וסך נכסיהם מהווים כ- 14% מנכסי התחום. למעסיקים

האמורים הסכם עם קופת הגמל במסגרתו זכאים העובדים להטבות בדמי ניהול ובחלק מהמקרים מהווה הקופה קופת גמל לצורך הפקדת תשלומים כמשמעותה בסעיף 20 (ב) לחוק קופות גמל.

ההכנסות ממעסיקים אלו בשנת הדוח הסתכמו לסך של כ- 14.7 מיליוני ש"ח.

- למידע נוסף אודות מעסיקים גדולים איתם התקשרה החברה, ראה סעיף 3.3. בדוח סקירת ההנהלה של הקופות.
- החברה מגדירה כאחד מגורמי ההצלחה הקריטיים שלה את היכולת להצליח לשמר את הלקוחות הקיימים. החברה משקיעה רבות בשיפור שיעורי ההצלחה בנושא זה, ראה בנוסף סעיפים 3.3 ו-3.11 להלן.

להלן מספר מדדים הנוגעים לעניין:

שנה	2017	2016
שיעור פדיונות (כולל ניוד החוצה)	8.34%	8.03%
גיל ממוצע של העמיתים (בשנים)	44	49
וوتק ממוצע של העמיתים הפעילים (בשנים)	13.11	12.94

קרנות השתלמות

- בקרן ההשתלמות חברים עמיתים ומעסיקים בפיזור ניכר. קיימים 5 מעסיקים שסך הנכסים המנוהלים (בגין כל אחד מהם) בגין עובדיו עולה על 1% מסך הנכסים המנוהלים בתחום וסך נכסיהם מהווים כ- 10% מנכסי התחום.

למעסיקים האמורים הסכמים עם קרן ההשתלמות במסגרתם זכאים העובדים להטבות בדמי ניהול ובחלק מהמקרים מהווה הקופה קופת גמל לצורך הפקדת תשלומים כמשמעותה בסעיף 20 (ב) לחוק קופות גמל.

ההכנסות ממעסיקים אלו בשנת הדוח הסתכמו לסך של כ- 5.1 מיליוני ש"ח.

למידע נוסף אודות מעסיקים גדולים איתם התקשרה החברה, נא ראה סעיף 3.3. בדוח סקירת ההנהלה של קרן ההשתלמות.

החברה מגדירה כאחד מגורמי ההצלחה הקריטיים שלה את היכולת להצליח לשמר את הלקוחות הקיימים. החברה משקיעה רבות בשיפור שיעורי ההצלחה בנושא זה, ראה סעיפים 3.3 ו-3.11 בדוח זה.

להלן מספר מדדים הנוגעים לעניין:

שנה	2017	2016
שיעור פדיונות (כולל ניוד החוצה)	11.52%	11.40%
גיל ממוצע של העמיתים (בשנים)	43	44
וوتק ממוצע של העמיתים הפעילים (בשנים)	5.67	5.36

קופות גמל להשקעה, קופת גמל חיסכון לילד, קופות גמל מרכזיות לפיצויים וקופה מרכזית לפנסיה תקציבית

- בשאר הקופות לא קיים מעסיק שסך נכסיו המנוהלים עולה על 1% מסך הנכסים המנוהלים בתחום.

3. חלק ג' - מידע נוסף ברמת כלל החברה

3.1 מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה

להלן תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים המשפיעים באופן מהותי על כלל פעילות הקבוצה.

פעילות הקבוצה והגופים המוסדיים בקבוצה כפופה למספר חוקים שהעיקריים שבהם הם:

- חוק ניירות ערך - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והנחיות רשות ניירות ערך;
- חוק החברות - לרבות התקנות שהותקנו על פיו;
- חוק הפיקוח - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והחוזרים שמפרסם הממונה מכוח סמכותו על פי חוק הפיקוח;
- חוק קופות גמל - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והנחיות שמפרסם הממונה מכוח סמכותו על פי חוק קופות גמל;
- חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981 ("חוק חוזה ביטוח");
- בנוסף, פעילות החברות בקבוצה כפופה לחוקים נוספים שהעיקריים שבהם הם:
- חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 - לרבות הצווים שפורסמו מכוחו;
- חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006;
- חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 - המעניק, במקרים המוגדרים בחוק, הגנה לעובד במקרה שהמעביד אינו מעביר את ההפרשות לקופת גמל כמשמעה בפקודת מס הכנסה;
- חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981;
- חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982;
- חוק ה-FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act)

ביום 18 במרס 2010 נכנס לתוקף חוק ה-FATCA (FATCA Foreign Account Tax) Compliance Act, שמטרתו מניעת התחמקות מתשלום מס על ידי אמריקאים, המנהלים חשבונות פיננסיים מחוץ לארצות הברית, והגברת האכיפה והציות לדיני המס בארצות הברית. בחודש יוני 2014 חתמה ישראל על הסכם בינלאומי עם ארצות הברית, בנוגע ליישום חוק ה-FATCA אשר מכוחו חויבו גופים פיננסיים מחוץ לארצות הברית לדווח לארצות הברית על כל מי שהוא אזרח ארצות הברית או תושב ארצות הברית המחזיק אצלם חשבון פיננסי (להלן - "הסכם FATCA") והתחייבה ליישם את הוראות החוק בגופים הפיננסיים של מדינת ישראל.

במהלך שנת 2013 ו-2014 בוצע מיפוי של חברות הקבוצה והמוצרים יכללו בתחולת הסכם ה-FATCA, מופו הפעולות שתידרשנה על-מנת לעמוד בדרישות ההסכם וכן בוצע מיפוי הפעילות התפעולית והמיכונית הנדרשת מחברת הביטוח לצורך יישום הוראות ההסכם. בד בבד מונו אחראים בחברות בקבוצה, לצורך עמידה בדרישות הוראות ה-FATCA.

ביום 11 באוקטובר 2015 פרסם הממונה מכתב למנהלי הגופים המוסדיים שעניינו "היערכות ליישום הוראות הסכם FATCA", הקובע, בין היתר, סיווג ישויות וחשבונות; סיווג הישויות וסוגי החשבונות הפיננסיים שתחת פיקוח רשות שוק ההון, לעניין הוראות ההסכם (ישויות פטורות וישויות חייבות), וכן הבהרות לעניין החובות החלות על הגופים הפיננסיים מכוח ההסכם ביחס לביצוע בדיקת נאותות.

ביום 12 ביולי 2016 אושר בקריאה שניה ושלישית חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227) התשע"ו-2016 (להלן: "תיקון 227"). תיקון 227 עיגן את ההסדרים העיקריים לשיפור ציות מס בינלאומי הנדרשים ליישומם של הסכם ה-FATCA במסגרת הדין הישראלי.

ב-4 באוגוסט 2016 אושרו תקנות מס הכנסה (יישום הסכם פטקא), התשע"ו-2016 (להלן בפסקה זו: "התקנות"). התקנות חלות על חשבונות מסוגים מסוימים ובהתאם להן, בין היתר, חברת ביטוח מחויבת לערוך זיהוי של בעלי החשבונות שבתחולה, לאסוף מידע שמתקבל אודותיהם ולנטר

אינדיקציות המעידות על זיקה של בעלי החשבונות לארצות הברית ועל היותם נישומים. מידע אודות בעלי החשבונות, כאמור, מדווח לרשות המסים בישראל אחת לשנה וזו אחראית על העברת הדיווח לגורמים הרלבנטיים בארצות הברית. אי-ציות לתקנות עלול לגרור הכרזה על הגוף הפיננסי כגוף שאינו מציית וכן לגרור הטלת סנקציות משמעותיות.

כמו כן, תיקון 227 עיגן גם את ההסדרים העיקריים ליישום הסכמי חילופי מידע נוספים שיחתמו בעתיד, המבוססים על תקן שפרסם ארגון ה-OECD לצורך חילופי מידע אוטומטיים בין מדינות של חשבונות פיננסיים של תושבי חוץ המסדיר את העברת המידע לרשות המס כדי שזו תעביר את המידע למדינות התושבות של בעלי החשבונות (להלן: "התקן"), ובכלל זאת, מסמך את שר האוצר להתקין תקנות הנדרשות ליישום של הסכמים כאמור.

בעת האחרונה, לצורך השלמת יישום התקן בחקיקה בישראל, פעל משרד האוצר לגיבוש טיוטת תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות לשם מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ז-2017 (טיוטת התקנות).

בשל מורכבות להיערכות ליישום התקן ולוחות הזמנים הקצרים, פורסם ביום 1 באוקטובר 2017 מכתב למנהלי הגופים המוסדיים שעניינו "היערכות ליישום הסכם לחילופי מידע אוטומטיים" בו מתבקשים הגופים המוסדיים להיערך ליישום משטר דיווחים על פי התקן כבר עכשיו עוד בטרם השלמת הליך התקנת התקנות. עד להשלמת הליך התקנת התקנות, גוף מוסדי יהיה רשאי לבקש את פרטי התיעוד העצמי הנדרשים בהוראות התקן ובכלל זה הצהרה מהלקוח על המדינות בהן הוא תושב לצרכי מס והפרטים הרלוונטיים לתיעוד עצמי בהתאם להוראות טיוטת התקנות. סירובו של גוף מוסדי לפתוח חשבון בשל חוסר שיתוף פעולה מצד הלקוח למסירת מידע לא ייחשב מבחינת הממונה כפעולה שאינה עולה בקנה אחד עם הוראות הדין.

בהמשך למכתב מיום 1 באוקטובר 2017, פורסם מכתב למנהלי הגופים המוסדיים בעניין 1 בפברואר 2018 שעניינו "טיוטת טופס הצהרה עצמית של יחיד לצרכי FATCA ו-CRS". למכתב צורפה, כנספח, טיוטה מוצעת אפשרית לטופס הצהרה עצמית של יחיד לצרכי FATCA ו-CRS אשר נועד לסייע לגופים המוסדיים בהיערכות ליישום הסכם לחילופי מידע אוטומטיים וביישום של הוראות הסכם FATCA. הטופס הותאם בעיקרו לטיוטת התקנות.

■ חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), תשס"ה-2005.

להלן תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים בעלי השלכה על הדוחות הכספיים של החברה שפורסמו בשנת הדוח או אחריה - עד למועד פרסום דוח זה. להוראות אלו עשויה להיות השלכה על פעילות החברה מבחינה עסקית, מיכונית ותפעולית. לעניין הוראות דין מהותיות וההשפעה האפשרית שלהם על פעילות החברה, ראה סעיף 2.1 לעיל.

3.1.1 הוראות דין

3.1.1.1 ביום 10 בינואר 2018 פורסם תזכיר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תיקון מס') (מוסד ליישוב סכסוכים), התשע"ח – 2017. מטרת החוק היא ליעל את הליכי יישוב הסכסוכים בתחום הביטוח בישראל, באופן שיאפשר מיצוי זכויות בתחומים אלה תוך מתן טיפול הוגן, מקצועי, יעיל ומהיר. זאת, בשם לב לפערי הכוחות שבין המבקשים לממש זכויותיהם לבין חברת ביטוח. כמו כן, מהלך זה צפוי להפחית את העומס המוטל על בתי המשפט.

3.1.1.2 ביום 3 בדצמבר 2017 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (תיקון מס') (___), התשע"ח-2017, במסגרתה מוצע, בין היתר, להפוך להוראה קבועה את הוראת השעה, הקובעת להוצאות ישירות מסוימות תקרה של 0.25% מסך השווי המשווער של נכסי קופת הגמל. כמו כן, מוצע כי גם הוצאה הנובעת מהשקעה בקרן טכנולוגיה עילית, כהגדרתה בחוק השקעות משותפות בנאמנות, תהיה מותרת לניכוי כהוצאה ישירה תחת תקרת ה-0.25% הנ"ל.

3.1.1.3 ביום 1 בנובמבר 2017 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי), התשס"ט-2009, במסגרתן נקבע כי הליך תחרותי יתקיים בין שמונה משתתפים לפחות. כמו כן, בוטלה מגבלת 20% מסך העמלות לצד קשור ונקבע כי משקיע מוסדי יוכל לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות צד קשור ובלבד שהעמלה שתשולם בגין עסקאות אלה לא תעלה על העמלה שתשולם לזוכה

בהליך התחרותי שאינו צד קשור. עוד נקבע כי עבור כל העסקאות תשולם לצד הקשור העמלה הזולה ביותר שהוצעה על ידי הזוכה בהליך תחרותי, ללא קשר למאפייני העסקה וכן כי רכישה ומכירה של ניירות ערך יכול שיעשו על ידי מי שבחר בו העמית לעניין זה, גם אם לא השתתף או השתתף ולא זכה בהליך תחרותי, ובלבד שהוצגו בפני העמית כל התנאים שלפיהם התקשרה החברה המנהלת עם הזוכים בהליך תחרותי כאמור. הוראות אלה לא יחולו על רכישה או מכירה של ניירות ערך שההליך התחרותי בעדם התקיים לפני יום פרסום התיקון.

3.1.1.4 ביום 31 באוקטובר 2017 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה ומכירה של ניירות ערך) (תיקון), התשע"ז-2017.

במסגרת התיקון נקבע כי מספר המציעים המינימלי בהליך תחרותי לבחירת ספקי ברוקראז' יוגדל מארבעה לשמונה; הליך תחרותי יבוצע לכל אפיק השקעה בנפרד במקום לכל סוגי ניירות הערך יחד ולכל אפיק השקעה ייבחר זוכה אחד לפחות. הוראות אלה לא יחולו לעניין רכישה או מכירה של ניירות ערך שהליך תחרותי בגינם התקיים לפני יום פרסומן של התקנות; קופת גמל ענפית שהשקעותיה מנוהלות על ידי תאגיד תהיה רשאית לרכוש או למכור ניירות ערך מהתאגיד או מצדדים קשורים לו ובלבד שסך כל העמלות בשל המכירה או הרכישה כאמור לא יעלו על 20% מסך העמלות בשל כלל הרכישות והמכירות שביצעה קופת הגמל במהלך השנה; גוף מוסדי יהיה רשאי לבצע פעולות רכישה ומכירה של ניירות ערך לביצוע עסקה אקראית בנסיבות מיוחדות שלא באמצעות מי שנבחר בהליך תחרותי בהינתן שקיים נוהל של המשקיע המוסדי לסוג התקשרות זה ושנמסר דיווח רבעוני לעניין עסקאות אלה לוועדת ההשקעות; משקיע מוסדי יקיים הליך תחרותי לצורך החזקה של ניירות ערך שיתקיים אחת לחמש שנים בין ארבעה משתתפים לפחות, אך גוף מוסדי שהתקשר עם גלובל קסטודיאן לצורך החזקה כאמור יהיה פטור מעריכת הליך תחרותי. תחילת ההוראה לעניין הליך תחרותי לצורך החזקה של ניירות ערך יהיה שנה מיום פרסום התקנות. תחילת יתר הוראות התקנות ביום פרסומן.

3.1.1.5 ביום 3 בספטמבר 2017 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (ועדת השקעות), התשע"ז-2017, במסגרתה מוצעות הוראות לעניין הרכב ועדת השקעות עמיתים (ועדת השקעות של קופת גמל או ועדת השקעות תלויות תשואה במבטח) ודרכי עבודתה, מניעת ניגוד עניינים של חבריה, כשירות חבריה, דרך מינוים, משך ואופן סיום כהונתם ומגבלות על כהונתם. כמו כן, מוצעות הוראות מעבר לפיהן ההוראות לעניין הרכב הוועדה ייכנסו לתוקפן לאחר 3 שנים מיום פרסום התקנות. כמו כן, מוצע כי חבר ועדת השקעות שלא עומד בדרישות הכשירות יוכל להמשיך לכהן במשך 12 חודשים ממועד פרסום התקנות, ואם הוא נציג חיצוני יוכל להמשיך לכהן במשך 3 שנים ממועד פרסום התקנות.

3.1.1.6 ביום 18 במאי 2017 פורסם ברשומות צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017. בצו נקבעו

הוראות לעניין חובת הכרת הלקוח במקרים של התקשרות בחוזה ביטוח חיים ובפתיחת חשבון קופת גמל; הוראות לעניין רישום פרטי זיהוי של נהנה ושל תאגיד; הוראות לעניין בקרה שוטפת על התהליכים הנדרשים ואחר פעולות מקבל השירות; דיווחים נוספים על פעילות בחשבון או בחוזה ביטוח חיים או בקשר להלוואה; חובת בדיקה אל מול הרשימה המרוכזת של ארגוני טרור מוכרים; חובת גוף מוסדי לקבוע מדיניות, כלים וניהול סיכונים בעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן הוראות לעניין ניהול רישומים ושמירתם. תחילתו של הצו ביום 18 במאי, 2017, והוא יחול גם לעניין חשבונות קיימים וחוזי ביטוח חיים שבתוקף ביום התחילה, למעט הסייגים המפורטים בצו.

ביום 18 ביולי 2017 פורסמה טיוטת צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור) (תיקון), התשע"ז-2017, במסגרתה מוצע להקדים את מועד תחילת הצו ליום 18 בפברואר 2018.

ביום 3 בספטמבר 2017 פורסם חוזר הוראות לעניין זיהוי חלופי של לקוחות גופים מוסדיים במצב חירום הקובע, בין היתר, הוראות לעניין קביעת נוהל עבודה פנימי לזיהוי ואימות של מקבל שירות במצב חירום לרבות בקורות הולמות וקביעת אמצעים חלפיים המשמים לזיהוי ולאימות במצב חירום.

ביום 1 בפברואר 2018 פורסם חוזר שעניינו ניהול סיכונים הלבנת הון ומימון טרור בגופים מוסדיים, במסגרתו מוצע כי גוף מוסדי יקבע מדיניות לניהול סיכונים הלבנת הון ומימון טרור שתתייחס, בין היתר, לזיהוי סיכונים הלבנת הון ולאמצעים להפחתתם, יקבע נהלים וכלים לזיהוי והערכה של סיכונים הלבנת הון ומימון טרור, נקיטת אמצעים אפקטיביים להפחתתם וקיום הליכי פיקוח, בקרה ודיווח; יקבע נהלים שיתייחסו לאמצעים להפחתת הסיכון, ובין היתר, יבצע הליך הכרת הלקוח.

3.1.1.7 ביום 29 במאי 2017 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי) (תיקון), התשע"ז-2017 הקובעות הוראות לעניין הכספים שניתן לנהל בקופת גמל בניהול אישי וכן הוראות מעבר בנוגע לכספים שהופקדו לפני יום התחילה; הוספת מגבלות על השקעת כספי קופת גמל בניהול אישי והעברת כספים בין קופות גמל אשר אחת מהן היא קופת גמל בניהול אישי. תחילת התקנות ביום 29 ביוני 2018.

3.1.1.8 ביום 28 במרץ 2017 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ז-2017, במסגרתן נקבעו הוראות לחישוב תשואה על נכסי הקרן ולשינוי הקצאת אגרות החוב המיועדות בקרן הפנסיה בחלוקה לקבוצות - מקבלי קצבה, עמיתים בני חמישים ומעלה ויתר העמיתים כך, שמתוך הנפקת האג"ח המיועדות לקרנות הפנסיה החדשות בשיעור של 30% מסך נכסי קרן הפנסיה, תקצה הקרן את האג"ח המיועדות בהתאם לחלוקה הבאה: 60% מהנכסים העומדים כנגד ההתחייבות לפנסיונרים (לא כולל זכאים קיימים), 30% מנכסי החוסכים בקרן הפנסיה שגילם בין 50 לגיל הפרישה והיתרה לשאר עמיתי הקרן. כמו כן, התקנות קובעות כי הממונה יהיה רשאי להגדיל את שיעור זקיפת התשואה בשל אגרות חוב מיועדות למקבלי קצבה בקרן (עד 85% מסך כל נכסי מקבלי הקצבה) אם מצא כי שיעור זקיפת אגרות החוב לעמיתים בגיל 50 ומעלה ולעמיתים אחרים עולה על מחצית האחוז בהשוואה לקרן אחרת וכי פער כאמור עלול להפר את האיזון הדמוגרפי בקרן, וכן כי עד יום 31 בדצמבר 2023 זקיפת תשואה לעמיתים בגיל 50 ומעלה תבוצע באופן זהה לזקיפת התשואה לעמיתים בני פחות מ-50.

בהמשך לכך פורסמו ביום 3 במאי 2017 חוזרים שעניינם הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות והוראות לניהול קרן חדשה, המחליפים חוזרים קודמים באותו נושא. החוזרים קובעים הוראות לאופן חישוב ההתחייבויות לפנסיונרים באופן שהמדידה תעשה מול התשואה שהושגה בפועל ביחס לריבית שנקבעה בחוזר, וכן הוראות לעניין אופן עדכון הפנסיה המשולמת לזכאים לקצבה לפי שיעור עודף או גירעון אקטוארי הנובעים מגורמים דמוגרפיים, לפי שיעור עודף או גירעון אקטוארי הנובע מתשואות ושינויים בשיעורי ריבית להיוון, ולפי שיעור שינוי המדד (עבור פנסיונרים ולגבי מקבלי קצבה קיימים).

כמו כן, באותו היום פורסם חוזר שעניינו הוראות לניהול קרן חדשה כללית, המתקן חוזר קודם באותו השם וקובע, בין היתר, הוראות לעניין דמי הניהול בקרנות פנסיה חדשות כלליות ולעניין הפנסיה שיקבלו שאירי המבוטח שבחר במסלול פנסיית יסוד. כמו כן, קובע החוזר הוראות לעניין עדכון הפנסיה המשולמת לזכאים לקצבה.

בנוסף, ביום 1 ביוני 2017 פורסם חוזר שעניינו כללים להגדלת שיעור זקיפת התשואה למקבלי קצבה בקרנות פנסיה חדשות, הקובע כי במקרה שעלה שיעור זקיפת התשואה של אגרות החוב המיועדות לעמיתים מתחת לגיל 50, אשר אינם מקבלים קצבה או לעמיתים בגיל 50 ומעלה בקרן מסוימת ביותר מ-1.5% בהשוואה לשיעור המינימלי האחרון שפורסם על ידי הממונה (אשר הינו שיעור זקיפת התשואה לעמיתים אלו בקרן בה שיעור זה הוא הנמוך ביותר), תזקוף החברה המנהלת של הקרן את התשואה של אגרות החוב המיועדות בשיעור העולה על השיעור האמור לנכסי מקבלי הקצבה בקרן בכפוף להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ז-2012. ביום 15 ביוני 2017 פרסם הממונה כי השיעור המינימלי הינו 27.8%.

בהמשך לחוזרים שעניינם הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות, הוראות לניהול קרן חדשה והוראות לניהול קרן חדשה כללית, מיום 3 במאי 2017 כאמור, פורסמו ביום 1 בפברואר 2018 טיוטות חוזר שעניינן הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים (ביניים) של קרנות פנסיה חדשות ועדכון הוראות דיווח אקטוארי רבעוני עבור קרן פנסיה חדשה. הטיוטות מבקשות לעדכון את מבנה הגילוי בדוח הכספי הרבעוני לאור עדכוני הרגולציה האמורים.

3.1.1.9 ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה)(תיקון), התשע"ז-2017, המציעה לקבוע כי הגדרת קופת גמל תכלול את כל סוגי המוצרים הפנסיוניים כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), תשס"ה-2005, לרבות קופת גמל שהן קופות ביטוח, ולמעט קרן פנסיה ותיקה, קופת ביטוח מבטיחת תשואה וקופת גמל מבטיחת תשואה, באופן שיתאפשר תשלום עמלת הפצה בגינם ליועצים פנסיוניים, וכן כי עמלת הפצה אשר תשולם לבעל רישיון מהגוף המוסדי בגין עסקאות לגבי קופת גמל, תהיה בדרך של תשלום כספי בלבד, ולא בדרך של הטבות אחרות. כמו כן, הטיוטה מציעה לקבוע אפשרות ליועץ לחתום על

הסכמי הפצה עם חברה מנהלת בתנאים שונים לגבי קבוצות מוצר שונות (קופת גמל לקצבה, קופת גמל לתגמולים, קופת גמל אישית לפיצויים, קרן השתלמות, קופת גמל להשקעה).

3.1.1.10 ביום 25 בינואר 2017 פורסמה הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 4) (הוועדה ליציבות פיננסית), התשע"ז-2017, במסגרתה מוצע להקים ועדה ליציבות פיננסית שבראשה יעמוד נגיד בנק ישראל. הועדה תפעל במטרה לתמוך ביציבותה של המערכת הפיננסית ופעילותה הסדירה, ולשם כך תקדם תיאום ושיתוף פעולה בין רשויות הפיקוח הפיננסיות, הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, הפיקוח על נותני שירותים פיננסיים, הפיקוח על מערכות תשלומים וניירות ערך, וכן בינן לבין בנק ישראל ומשרד האוצר ותביא לשיתוף פעולה ביניהן לשם תמיכה ביציבותה של המערכת הפיננסית ובפעילותה הסדירה. הצעת החוק מפרטת את תפקידיה של הוועדה, והרכבה, ומציעה לקבוע מנגנון קבלת החלטות.

3.1.1.11 ביום 16 בינואר 2017 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 20), התשע"ז-2017, במסגרתו נקבע איסור על חישוב עמלת הפצה בזיקה לשיעור דמי הניהול הנגבים מהעמית, וכן הוראות עונשיות בגין הפרת האיסור כאמור. תחילתו של החוק ביום 1 באפריל 2017.

3.1.1.12 ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק ב': חיסכון וסיוע לעצמאים, במסגרתו נקבעו המועדים והשיעורים, לפיהם יופקדו תשלומים לקופת גמל לקצבה על ידי עצמאי בשל הכנסה חייבת, מנגנון לשליחת התראה בשל אי הפקדת תשלומים כאמור וסכום הקנס במידה ולא יופקדו התשלומים כאמור.

3.1.1.13 ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק ג': פיצויי פיטורים, במסגרתו נקבע, כי סכומים שהופקדו לקופת גמל לקצבה על חשבון מרכיב הפיצויים העולים על תקרת הפיצויים, או שהופקדו על חשבון מרכיב ההשלמה לפיצויים והעולים על תקרת ההשלמה לפיצויים, יראו אותם כהכנסת עבודה של העובד, במועד שבו שולמו לקופת הגמל. סכומים שאינם עולים על תקרות אלו, יראו אותם כהכנסה של עובד במועד שקיבל אותם. כמו כן, עובד שפרש ואשר עומד לזכותו סכום של עד 360,000 ש"ח או עד תקרת הפיצויים - לפי הגבוה, במרכיב הפיצויים בכל קופות הגמל לקצבה, בשל עבודתו אצל אותו מעביד, יראו בו כאילו הודיע למנהל, בעת פרישתו, על רצונו להמשיך ולהשאירם למטרת תשלום קצבה.

3.1.2 חוזרים

3.1.2.1 ביום 4 במרץ 2018 פרסם הממונה חוזר שעניינו קבלת מידע ואישור ממעסיקים הקובע כי גוף מוסדי לא ידרוש ממעסיק של עמית לאשר מסמכים, להעביר מידע או לתת הסכמתו בקשר למוצר הפנסיוני של העמית, לרבות בקשת העברת בעלות, אלא אם קיימת הוראת דין מפורשת המחייבת קבלת אישור, הסכמה או מידע כאמור.

3.1.2.2 ביום 4 במרץ 2018 פרסם הממונה חוזר שעניינו משיכת כספים מחשבונות קטנים בקופות גמל- תיקון, הקובע הוראות להודעות לעמיתים בעלי חשבון עם יתרה צבורה בכספי התגמולים בלבד בסכום של לכל הפחות 50 ש"ח ולכל היותר 1,350 ש"ח (למעט חשבון קטן של עמית שהקשר עמו נותק), בדבר זכותם למשיכת כספים וצירוף להודעה של המחאה לפדיון שתאפשר את משיכת הכספים. בנוסף, על גוף מוסדי למסור לממונה דוח על חשבונות קטנים שנשלחו בגינם המחאות כאמור.

3.1.2.3 ביום 4 במרץ 2018, פורסם חוזר שעניינו אישור נושאי משרה ודיווח על בעלי תפקידים בגופים מוסדיים, המבטל ומחליף חוזרים קודמים באותו נושא ומסדיר את קביעתם של נושאי משרה שמינויים טעון את אישור הממונה, מעדכן את המידע שיש להעביר לממונה לצורך מתן אישור כאמור וכן מסדיר דיווח אודות בעלי תפקידים משמעותיים נוספים שמינויים אינו טעון אישור הממונה.

3.1.2.4 ביום 1 במרץ 2017 פורסם תיקון לנספח ה' בחוזר שעניינו מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים השוק החיסכון הפנסיוני. בין השאר נקבע בתיקון לחזור כי שדה "מספר חשבון/ פוליסה" בממשק המעסיקים אינו רלוונטי לדיווח המעסיק ולפיכך המעסיק איננו רשאי להעביר מידה בשדה זה. מטרת התיקון להבטיח כי האחריות לפיצול כספים בין פוליסות היא על הגוף המוסדי שכן לפיצול כאמור השפעות מהותיות על זכויות המבוטח, וטעות בפיצול כאמור עלולה להביא לפגיעה משמעותית בזכויות המבוטח.

על מנת למנוע שינוי בדפוסי קליטת המידע לקראת תום שנת הכספים, **פורסמה ביום 23 בנובמבר 2017 עמדת ממונה** לפיה הממונה תאפשר קליטת מידע בשדה "מספר חשבון /פוליסה" עד ליום 15.1.2018. תוך הבהרה כי אין באמור בכדי לגרוע מהאחריות המוטלת על הגוף המוסדי להבטחת תקינות פיצול הכספים.

ביום 2 ביולי 2017 פורסם חוזר "מבנה אחיד להעברת נתונים ומידע בשוק החיסכון הפנסיוני". בהתאם לחוזר, נדרש גוף מוסדי להעביר במערכת סליקה פנסיונית מרכזית את המידע העדכני ביותר הנמצא ברשותו כך שישתקף באופן מהימן ביותר את מצבו של הלקוח במוצרים הפנסיוניים ובמוצרי הביטוח. כמו כן, נדרש גוף מוסדי להשיב לכל בקשה לביצוע פעולה שהועברה באמצעות מסלוקה פנסיונית בהתאם להוראות חוזר מבנה אחיד והוראות דין נוספות הנוגעות לאותה פעולה.

בהמשך לכך, **ביום 3 בדצמבר 2017 פורסם חוזר טיפול בפניות איכות מידע** אשר מטרתו לקבוע הוראות לטיפול בפניות איכות מידע שמקורה בגוף המוסדי. בין השאר, נקבע בו כי גוף מוסדי ישיב לפנייה שהועברה אליה בתוך 3 ימי עסקים מהמועד שהועברה אליו הפניה וחובת הגוף המוסדי למנות מבין עובדיו איש קשר אשר יהיה אחראי מול המסלוקה הפנסיונית בכל הנוגע לבירור פניות איכות מידע וטיפול בפניה.

ביום 3 בספטמבר 2017 פורסם חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני – קידוד בממשקי המבנה האחיד שמטרתו, בין השאר, להחיל כללים לגבי שימוש בקידוד האחיד על ידי הגופים המשתמשים בממשקים אחידים שמפרסמת הרשות במסגרת חוזר "מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני".

ביום 3 בדצמבר 2017 פורסם חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני - ממשק ניוו הקובע מבנה אחיד להעברת מידע בין הגופים המוסדיים ולאפשר דיווח תקין של זכויות העמיתים במערכות המידע של הגופים המוסדיים, וזאת באמצעות דיווח ממוכן של מידע המועבר בין הגופים המוסדיים אודות כספי עמיתים שנוידו.

ביום 1 בפברואר 2018 פורסמה טיוטת חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני – עדכון המציע להוסיף פעולות נתמכות נוספות על ידי המסלוקה הפנסיונית במספר ממשקים. בממשק הניוד - הודעה על בקשת לקוח להעברת כספים בין קופות גמל; בממשק האירועים - העברת מידע בגין יתרות פיצויים למעסיק או לבעל רישיון בתדירות קבועה והעברת מידע בתדירות קבועה ללקוח; וכן הוספת ממשק טיפול בפניות איכות מידע.

3.1.2.5 ביום 29 בספטמבר 2016 פורסם חוזר שעניינו הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, בו נקבע נוסח תקנון מחייב לקרן הפנסיה ממנו ניתן לסטות רק באישור הממונה, וכן הוראות נוספות שתהיה רשאית חברה מנהלת לקבוע בתקנונה. על חברה מנהלת להגיש תקנון לאישור הממונה עד ליום 1 בספטמבר 2017 ולעדכן את תקנונה בהתאם להוראות החוזר עד ליום 1 בינואר 2018.

ביום 1 באוקטובר 2017 פורסם חוזר שעניינו תיקון החוזר המאוחד – דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה, המעדכן את הנחות ברירת המחלל שעל בסיסן חברות מנהלות של קרנות פנסיה הפועלות במתכונת של ביטוח הדדי נדרשות לחשב את המאזן האקטוארי של הקרנות שבניהולן ואת המקדמים הכלולים בתקנון שלהן. במסגרת עדכון ההנחות הדמוגרפיות, עודכנו, בין היתר, לוחות שיעורי התמותה של עמיתים, נכים ובני זוגם, מקבלי קצבת זקנה ובני זוגם, בני זוג של עמיתים או מקבלי קצבה שנפטרו, שיעורי יציאה לנכות, הסתברות לילד מתחת לגיל 21 וגיל הילד הצעיר ושיעור הגידול במדד המחירים לצרכן. הוראות החוזר יחולו, החל מיום 31 בדצמבר 2017. לגבי מבטח שעד ליום 31 בדצמבר 2017 הגיע לגיל המוקדם ביותר שבו ניתן לקבל קצבת זקנה בהתאם לתקנון הקרן, ונשאר באותה קרן פנסיה, לא יחולו השינויים במקדמים כאמור. קרן פנסיה רשאית לדחות את הגירעון שנוצר אגב יישום החוזר למועד שבו תחל הקרן לשלם בפועל תשלומים למבטח או לשארו.

ביום 1 בינואר 2018 פרסם הממונה עדכון לחוזר הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, במסגרתו נקבעו הוראות לעניין דיוור תקנון לעמיתים, הגשת תקנון לאישור הממונה ופרסומו באתר אינטרנט. כמו כן, נקבע כי חברה מנהלת רשאית לקבוע בתקנונה הוראה לפיה אם שיעורי ההפקדות לרכיב התגמולים נמוכים מ-12.5%, יותאמו לעמית, על פי בחירתו, השיעורים המפורטים בחוזר לכיסוי ביטוחי לנכות ולכיסוי ביטוחי לשארים. הוראות העדכון חלות החל מיום הפרסום.

לאור התיקון האמור, ביום 1 בינואר 2018 פורסם תיקון החוזר המאוחד במסגרתו הותאמו מועדי תחילת הוראותיו לגבי תקנוני קרנות פנסיה ליום 1 ביוני 2018 בהתאם לעדכון הוראות חוזר הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן חדשה מקיפה – עדכון.

3.1.2.6 ביום 1 בינואר 2018 פורסם חוזר סך נכסי החיסכון לטווח ארוך. החוזר מפרט את נכסי החיסכון לטווח ארוך ומעדכן את שווי, לצורך חישוב נתח השוק המקסימלי שרשאי אדם להחזיק בתחום החיסכון לטווח ארוך לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. החוק קובע כי אדם לא יחזיק, אלא במקרים מסוימים, בהחזקה מהותית בתחום החיסכון לטווח ארוך. "החזקה מהותית" מוגדרת כשליטה בנתח שוק עולה על חמישה עשר אחוזים נסך שווי כלל נכסי החיסכון לטווח ארוך.

3.1.2.7 ביום 3 בדצמבר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו הצהרה על מדיניות השקעה צפויה בגופים מוסדיים, המתקן חוזר קודם באותו נושא וקובע על כי על גוף מוסדי להצהיר במסגרת מדיניות ההשקעה אותה הוא מפרסם, האם בקביעת מדיניות ההשקעה שלו הוא מתייחס להיבטים של "השקעות אחראיות", קרי, השקעות המתחשבות ברווחה חברתית בנוסף לשיקולי רווח כלכלי, ובכלל זה, כללי ממשל תאגידי התומכים בשמירה על איכות הסביבה, צדק חברתי ושמירה על זכויות אדם, ויפרט היבטים אלה.

3.1.2.8 ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר הוראות לעניין בחירת קופת גמל, המציעה לקבוע כי תשלומים שהופקדו לחשבון חברה מנהלת בשל עובד שלא מילא טופס הצטרפות ושהתשלומים בגינו לא הועברו מכח הסכם ברירת מחדל בהתאם לקבוע בחוזר, יושבו למעסיק באופן מיד. כמו כן, מוצע לקבוע כי החרגת הוראות הטיוטה לגבי הסכם ברירת מחדל שהיה בתוקף במועד פרסומו של החוזר ועד לתום תקופת ההסכם אך לא יאוחר מיום 31 במרץ 2019, תחול רק אם שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהסכם כאמור או נגבים מכוחו לגבי עובד מסוים, אינם שיעור דמי הניהול המרביים הקבועים בהוראות הדין.

ביום 3 בדצמבר 2017 פרסם הממונה תיקון לחוזר הוראות לעניין בחירת קופת גמל, הקובע כי הסדרי ברירת המחדל הקיימים, אשר שיעורי דמי הניהול שנקבעו או נגבו מכוחם עומדים על שיעורי דמי הניהול המרביים הקבועים בדיון, יישארו בתוקף עד 31 במרץ 2018, לכל המאוחר.

3.1.2.9 ביום 8 בנובמבר 2017 פורסם חוזר שעניינו אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל, הקובע הוראות לעניין אופן הפקדת התשלומים לקופת גמל, הפרטים שעל מעסיק למסור לחברה המנהלת בעת ההפקדה, מועדים להפקדת התשלומים ואישורים שעל חברה מנהלת להמציא לעמיתים, ולעניין עמיתים שכירים – גם למעסיקיהם, בקופת גמל שבניהולה.

3.1.2.10 ביום 1 באוקטובר 2017 פורסם חוזר חובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית – עדכון במסגרתו נדחתה חובת השימוש עבור בעלי רישיון לביצוע פעולה במוצר פנסיוני המנוהל לטובת לקוח באמצעות ממשק אירועים ליום 22 באפריל 2018.

ביום 3 בדצמבר 2017 פורסמה טיוטת חוזר שעינה תשלום עבור שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית – עדכון. טיוטת החוזר מעדכנת חוזר קודם באותו נושא ומבקשת לעדכן את ההוראות לגבי דמי שימוש שאישר הממונה לגבות ממשתמשים במערכת סליקה פנסיונית מרכזית וזאת לאחר בחינת יישום החוזר בשוק ובעקבות הרחבת סל השירותים שנקבע במרכז.

ביום 1 בפברואר 2018 פורסמה טיוטת חוזר חובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית – עדכון. מטרתו של החוזר לקבוע חובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית מרכזית לעניין העברת מידע בין גופים מוסדיים לשם איתור כספים הרשומים על שמו של עמית לא מפקיד בהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-20015. כמו כן, במסגרת החוזר נדחה בשבוע מועד התחילה של חובת השימוש של בעלי רישיון במערכת סליקה פנסיונית מרכזית לצורך ביצוע פעולה במוצר פנסיוני המנוהל לטובת לקוח באמצעות ממשק אירועים.

3.1.2.11 ביום 11 בספטמבר 2017 פורסם חוזר דמי ניהול במכשירי החיסכון הפנסיוני – תיקון הקובע כי גוף מוסדי רשאי להציע דמי ניהול הנמוכים משיעור או מסכום דמי הניהול המרביים הקבועים לפי דין רק אם ההצעה האמורה תהיה תקפה במהלך חמש שנים לפחות, אלא אם התקיימו החריגים הקבועים בחוזר ואת ההודעות שיש להוציא לעמית בנושא. ההנחה תחול על כל יתרת החיסכון הצבור של העמית בקרן הפנסיה. על גוף מוסדי המבקש להעלות את דמי הניהול לשלוח הודעה על כך לעמית במסמך נפרד שתשלח לא יותר מארבעה חודשים לפני מועד ההעלאה הצפוי, כאשר תחילת ההעלאה תהיה בתום חודשיים מהמועד שבו

נשלחה ההודעה או במועד שצוין בהודעה, המאוחר מביניהם. הוראות החוזר יחולו החל מיום 1 באפריל 2018.

3.1.2.12 ביום 3 בספטמבר 2017 פורסם חוזר איחוד חשבונות קיימים בקרנות פנסיה חדשות – הוראת שעה –

יישום נוסף במסגרתו נקבעו הוראות לעניין יישום נוסף של הוראת השעה שבסעיף 24א לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 שעניינה איחוד כספי חיסכון פנסיוני בקרנות פנסיה חדשות מחשבונות לא פעילים לחשבונות פעילים. במסגרת החוזר נקבעו בין השאר הוראות לעניין הודעה לעמיתים, קבלה והעברת מידע לממונה, הוראות לעניין העברת כספים במסגרת איחוד חשבונות קיימים בקרן הפנסיה ולעניין תיעוד.

ביום 28 בספטמבר 2017 פורסמה הבהרה לחוזר איחוד חשבונות קיימים בקרנות פנסיה חדשות – הוראת שעה – יישום נוסף המבקש להבהיר כי הגדרת עמית פעיל תתייחס לחודשים אוקטובר או נובמבר 2017 בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005.

3.1.2.13 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו כללים לתפעול מוצר פנסיוני, הקובע הוראות לעניין

דיווח סוכן ביטוח פנסיוני לגוף המוסדי, באמצעות ממשיק דמי סליקה בדבר הצורך להפחית את דמי הניהול לעמית עקב קבלת דמי סליקה על-ידי הסוכן, לעניין אופן ביצוע ההפחתה והצגת המידע לעמית, ולעניין הפחתת עמלת ההפצה לסוכן. הוראות החוזר יחולו החל מיום 1 בינואר 2017.

ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה תיקון נוסף לחוזר כללים לתפעול מוצר פנסיוני, אשר דוחה את מועד העברת הדיווח על דמי הסליקה ששולמו לסוכן בשל חודשים ינואר-דצמבר 2016 ליום 1 ביולי 2017, ואת מועד הפחתת דמי הסליקה שדווחו כאמור, ליום 15 באוגוסט 2017. עוד קובע החוזר, כי הדיווח לעמיתים בגין החזר סכום ההפחתה יבוצע במסגרת מכתב נלווה לדיווח בגין הרבעון השלישי של שנת 2017, וכי ביום ה-15 ביולי 2017 יעביר הסוכן דיווח על דמי סליקה ששולמו לו בשל חודשים ינואר-יוני 2017.

ביום 2 ביולי 2017 פרסם הממונה חוזר אשר מחליף את החוזר הקיים בנושא כללים לתפעול מוצר פנסיוני, אשר דוחה את מועד העברת הדיווח על דמי הסליקה ששולמו לסוכן בשל חודשים ינואר-דצמבר 2016 ליום 2 ביולי 2017 וכי הדיווח לעמיתים על הפחתת דמי הניהול, סכום ההפחתה, והמועד אשר ממנו הופחתו דמי הניהול, יבוצע במסגרת מכתב נלווה שיימסר לעמית עם הדוח השנתי הראשון שישלח אליו החל מיום התחילה של החוזר. כמו כן, החוזר מבטל את ההוראה לפיה לא יתוקן דיווח שדיווח סוכן לגוף מוסדי שהועבר לאחר שעובד משך או העביר את הכספים מהמוצר הפנסיוני המתופעל, ובלבד שסכום התיקון לא עולה על 60 ש"ח. כמו כן, החוזר קובע כי דיווח שהועבר לאחר שעובד משך או העביר כספים מהמוצר הפנסיוני, אשר גורר סכום הפחתת דמי ניהול לעובד שלא עולה על 35 ש"ח, לא ייכלל בחישוב הפחתת דמי הניהול, אך גוף מוסדי יעביר את הסכום שלא הופחת לעובד שביקש זאת. מועד התחילה של החוזר ביום פרסומו.

3.1.2.14 ביום 11 ביוני 2017 פורסם חוזר מס הכנסה בנושא "יתרות צבורות בקופות מרכזיות לפיצויים" אשר קובע כללי מיסוי החלים על מעסיקים שהם עמיתים בקופות מרכזיות לפיצויים.

בהמשך לכך, **ביום 1 באוקטובר 2017 תוקן חוזר העברת כספים בין קופות גמל** כך שנוספו בו הוראות המאפשרות למעסיק להעביר כספים מקופות גמל מרכזיות לחשבונות עובדיו בקופות הגמל שתחילת העסקתם בחברה הייתה לפני יום 31 בדצמבר 2007 ועדיין מועסקים בחברה. במסגרת החוזר נקבעו, בין היתר, הוראות לעניין סכום ההעברה המקסימלי שהמעסיק רשאי להעביר, אישורים שעל המעסיק להעביר לגוף המוסדי, אופן העברת הסכומים לעובדים ושליחת הודעות למעסיק ולעובדים על העברת הכספים.

3.1.2.15 ביום 3 במאי 2017 פורסם חוזר משיכת כספים מחשבון של עמית שנפטר עם יתרה נמוכה המתקן חוזר קודם באותו נושא. החוזר מרחיב את התחולה כך שיחול גם על חברות ביטוח וקרנות פנסיה, וקובע את המקרים בהם יאפשר גוף מוסדי משיכת כספים ללא המצאת צו ירושה או צו קיום צוואה.

ביום 1 בפברואר 2017 פורסם תיקון לחוזר מסמך הנמקה, בו נקבעו הוראות שונות לעניין מועדי התחילה, ובהן, כי החובה החלה על גוף מוסדי להעביר מידי שנה, עד ליום 15 באפריל, לסוכן ביטוח פנסיוני מידע על גובה התגמול שלו הוא זכאי עבור שיווק המוצרים של הגוף המוסדי, תחל מיום פרסום התיקון וכן, דחיית מועד תחילתן של ההוראות לעניין קופת גמל להשקעה ליום 1 ביולי 2017, והוראות פרטניות לעניין הליכים הנוגעים לקופת גמל להשקעה בתקופה שבין 1 בינואר 2017 ועד ליום 1 ביולי 2017.

3.1.2.17 ביום 1 בפברואר 2017 פורסם תיקון לחוזר שעניינו דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי, במסגרתו נערכו תיקונים לעניין מתכונת דוח שנתי מקוצר למבוטח בביטוח חיים ואובדן כושר עבודה שאינו כולל רכיב חיסכון (בקשר להוראות מעבר לשנת 2015), וכן לעניין אישור מס המצורף לדוח השנתי המקוצר. החוזר חל לגבי מוצרי החיסכון הפנסיוני וביטוח חיים שהיו בתוקף במהלך התקופה שבגינה מתבצע הדוח, כולה או חלקה, ותחילתו בדוח השנתי לעמית בגין שנת 2016.

ביום 10 בספטמבר 2017 פורסם תיקון נוסף לחוזר דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי וקובע, בין היתר הוראות חדשות לעניין שינוי נוסח הסכמת העמית לקבלת דואר אלקטרוני כך שיתייחס לקבלת מסמכים והודעות מטעם החברה באמצעות שירות דואר אלקטרוני ולא רק לקבלת דוח שנתי מקוצר כפי שהיה בחוזר הקודם. כמו כן, נקבעו הוראות לעניין הוספת פירוט בדוח השנתי על החזר דמי ניהול בגין תשלום דמי סליקה על ידי המעסיק, הבהרה בדוח השנתי המקוצר כי פירוט התשואות יהא לגבי אלה שהושגו במהלך שנת הדוח בניכוי הוצאות דמי ניהול השקעות אך ללא ניכוי דמי ניהול, שינוי אופן חישוב שיעור ההוצאות לניהול ההשקעות לכל אחד ממסלולי ההשקעה ועוד.

ביום 3 בדצמבר 2017 פורסם חוזר דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי - תיקון המתקן חוזר קודם באותו נושא וקובע הוראות לעניין חובת גוף מוסדי לשלוח את הדוח השנתי אל הדואר האלקטרוני או אל הטלפון הנייד של העמית, ככל שקיימים בידי הגוף והוראות מעבר לעניין זה. מטרת החוזר הינה להנגיש לחוסכים את המידע אודות מוצרי הביטוח והחיסכון הפנסיוני שברשותם, כך שהדוח ישמש כלי מעקב ובקרה יעיל לעמיתים ולמבוטחים על מוצרים אלה.

ביום 4 במרץ 2018 פורסמה טיוטה תיקון לחוזר גופים מוסדיים "דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי - תיקון". בהתאם לטיוטה מוצע לתקן מספר סעיפים בחוזר, לעניין אישורי המס ולעניין מסמכים חתומים על ידי מבוטח שהחברה צריכה להציג בריכוז פרטי המוצרים שלו בחברה.

3.1.2.18 ביום 29 בספטמבר 2016 פורסם תיקון לחוזר שעניינו הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל. בחוזר מוסדר הליך העברת הכספים של עמית אגב הצטרפותו לקרן פנסיה מקרן פנסיה אחרת שבה הוא מוגדר "עמית לא מפקיד" במסגרת איחוד חשבונות קיימים בקרן פנסיה. כמו כן, נקבעו במסגרת החוזר הוראות ומועדים לצירוף עמיתים חדשים לקרן פנסיה ולקופת גמל לרבות לקרן ברירת מחדל, וכן נקבע כי על חברה מנהלת לאפשר הצטרפות מקוונת באמצעות אתר האינטרנט שלה. תחילתו של החוזר ביום 1 ביוני 2017.

ביום 1 בינואר 2017 פורסם תיקון נוסף לחוזר הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל, במסגרתו נקבע, כי אם עמית לא הודיע, לאחר שנשלחה אליו הודעה בעניין, כי הוא מבקש שלא להעביר לקרן הפנסיה הקולטת כספים הרשומים לזכותו בקרנות הפנסיה שבהן הוא עמית לא מפקיד, תעביר החברה המנהלת של הקרן הקולטת לקרנות הרלוונטיות בקשה להעברת הכספים. עוד נקבע, כי החברה המנהלת אינה רשאית להתנות צירוף של עמית בקבלת מסמכים או נתונים נוספים שאינם מפורטים בטופס ההצטרפות ושאינם חלק מהליך החיתום הרפואי. תחילתו של החוזר נותרה ביום 1 ביוני 2017.

ביום 5 בנובמבר 2017 פורסם הממונה חוזר שעניינו הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל – הוראת שעה במסגרתו נקבע כי הנכסים הרשומים לזכותו של עמית, אשר מועברים בהתאם להוראות החוזר בתקופה שבין 1 באוקטובר ועד למועד חלוקת העודף האקטוארי, יהיו יתרתו הצבורה במועד העברת הכספים בתוספת הסכום הנובע מהאיזון האקטוארי שהיה נזקף לחשבונו אילו נכסיו לא היו מועברים במועד חלוקת העודף האקטוארי.

3.1.2.19 ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוזר שעניינו ליווי פיננסי, אשר קובע כללים שיחולו על גוף מוסדי שמממן פרויקט בנייה בשיטת ליווי פיננסי. במסגרת החוזר נקבעו הוראות לעניין הנפקת פנקס שוברי תשלום בגין כל דירה בפרויקט אשר ישמשו לכל תשלום אותו עתיד הרוכש לשלם בגין מחיר הדירה; הוצאת ערבות בנקאית על ידי הגוף המוסדי בגין הסכום ששולם באמצעות שובר התשלום המקורי או מתן בטוחה אחרת, ופרטים שיכללו בהסכם ליווי. כמו כן, החוזר קובע כי בעסקאות בהן נטל גוף מוסדי חלק במימון פרויקט בשיטת ליווי פיננסי, תוך כדי שיתוף פעולה עם צד שלישי, רשאי הגוף המוסדי שלא לבצע את הפעולות האמורות בחוזר, ובלבד שווידא כי פעולות אלה בוצעו במלואן על ידי צד שלישי. הוראות החוזר חלות החל מיום הפרסום.

בהמשך לחוזר, **ביום 30 במרץ 2017 פורסם חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) (תיקון מס' 9), התשע"ז-2017,** במסגרתו נקבע כי הלוואה לרכישת דירה וליווי פיננסי יוכלו להינתן גם על ידי מבטח, וכן נקבע, בין היתר, כי הבטוחה שעל המוכר ליתן לקונה עם קבלת תשלום עבור הדירה, לא תכלול

את רכיב המע"מ, וכי במקרה של מימוש הבטוחה יושב סכום המע"מ לקונה באמצעות התאגיד הבנקאי או המבטח על-ידי קרן ייעודית שתוקם לשם כך.

3.1.3 טיוטות חוזרים

3.1.3.1 ביום 4 במרץ 2018 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה "דירקטוריון גוף מוסדי", אשר מציעה לעדכן את הוראות החוזר המאוחד בנושא, בהתבסס על סטנדרטים בינלאומיים, ממצאי ביקורות הממונה וסוגיות עקרוניות שנדונו במהלך השנים. במסגרת הטיוטה מוצע לקבוע, בין היתר, הוראות לעניין הרכב הדירקטוריון, לרבות מספר החברים בו; כשירות חברי הדירקטוריון, לרבות תנאים והגבלות למינוי וכהונה של חבר דירקטוריון ויו"ר דירקטוריון; תפקידי הדירקטוריון; מומחיות הדירקטוריון; אופן התנהלות, לרבות מועדי קיום הדיונים, וסמכויות הדירקטוריון.

3.1.3.2 ביום 4 במרץ 2018 פורסמה טיוטת חוזר תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין דיווחים לממונה אשר מציעה לקבוע כי דוחות "פרסום מרכיבי תשואה" ודוחות "רשימת נכסים ברמת הנכס הבודד" המפורסמים כיום באתרי האינטרנט של הגופים המוסדיים, ידווחו בנוסף לממונה.

3.1.3.3 ביום 1 בפברואר 2018 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה מרכיבי חשבון בקופת גמל, אשר מציעה לקבוע הוראות לעניין רישום מרכיבי חשבון בקופת גמל, לניהול רשומות נפרדות בקופת גמל ובקרן השתלמות, רישום מרכיבי חשבון עבור עמית שכיר ועבור עמית עצמאי, והוראות לעניין רישום וייחוס תשלומים, רווחים, הפקדות, הוצאות ודמי ביטוח.

3.1.3.4 ביום 1 בפברואר 2018 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר שירות ללקוחות גופים מוסדיים, המציעה להוסיף הוראות פרטניות לעניין אופן מתן השירות הניתן על ידי הגופים המוסדיים, בין היתר, בשים לב, לערוצי השירות הישירים שבמסגרתם ניתן שירות ללקוחות, לרבות פרטי המידע שיכללו בכל הודעה שישלח הגוף המוסדי ללקוח, חובת מתן מענה ללקוח באותו אמצעי ההתקשרות באמצעותו פנה, וכן הוראות לעניין מענה לפנייה טלפונית של לקוח.

3.1.3.5 ביום 6 באפריל 2017 פורסמה טיוטת תיקון לחוזר כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים, במסגרתה מוצע להרחיב את אפשרויות ההשקעה של הגופים המוסדיים ולאפשר למשקיעים המוסדיים להיכנס לתחום ההלוואות הקמעונאיות למשקי בית באמצעות השקעה בחברות העוסקות במתן אשראי למשקי בית שהינן צדדים קשורים. חלקו היחסי של המשקיע המוסדי בשווי ההלוואות שתעמיד חברת האשראי יהיה עד 49 אחוזים, וחלקו של הגוף המוסדי לא יפחת מ-20 אחוזים, וסכום הלוואה יוגבל ל-50,000 ש"ח.

ביום 23 באפריל 2017 פורסמה טיוטת מסמך עקרונות להערות הציבור בעניין מתן סיוע ממשלתי להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, לפיה מוצע לקבוע, בין היתר, כי תוקם ועדה למתן סיוע ממשלתי לבעלי שליטה בחברות שיעסקו במתן אשראי קמעונאי, אשר יינתן בדרך של הלוואה בגובה 15 מיליון ש"ח, אשר תהפוך למענק בהתקיים התנאים הקבועים במסמך ובהם עמידה בהעמדת הלוואות קמעונאיות בסכומים ובמועדים הקבועים במסמך, ובהם העמדת הלוואות בסכום כולל של 600 מיליון ש"ח בתוך שנתיים, והלוואות בסך כולל מיליארד ש"ח בתוך 3 שנים.

3.1.3.6 ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה משיכת כספים מקופת גמל, אשר מטרתה לקבוע הוראות לעניין הליך הטיפול בבקשה למשיכת כספים שלא בדרך של קצבה, ובכלל זה לעניין הטפסים והמסמכים הנדרשים מהעמית, משך הטיפול בבקשה (לרבות טיפול בבקשה שאינה תקינה), ולעניין אופן הגשת בקשה למשיכת כספים.

3.1.4 הנחיות והבהרות

3.1.4.1 ביום 4 בפברואר 2018 פורסמה הבהרה בנושא הליך שיווק פנסיוני בעת צירוף למוצר פנסיוני לפיה גוף מוסדי רשאי לשלם עמלת הפצה רק במקרה שבו הסוכן ביצע הליך שיווק פנסיוני כפי שנקבע בהוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005. בין היתר, על הסוכן לברר את צרכיו של הלקוח ולבחור עבורו את סוג המוצר הפנסיוני, את המוצר ואת הגוף המוסדי המתאימים לו ביותר וכן לנמק בכתב את המלצתו. כמו כן צוין כי אין בכוונת הממונה להפעיל את סמכויות האכיפה הנתונות לה בכל הקשור לפעולת הגופים המוסדיים וסוכני הביטוח הפנסיוני ביחס לעמלת הפצה ששולמה לסוכן ביטוח פנסיוני לפני פרסום הבהרה זו בשל ביצוע עסקה ללא הליך שיווק פנסיוני כאמור בהבהרה זו.

3.1.4.2 ביום 3 בדצמבר 2017 פרסם הממונה עמדת ממונה שעניינה איסור גביית דמי טיפול בהלוואות, המבחינה
כי גבייה של דמי טיפול מלווה ספציפי, בקשר להוצאות שנגרמו מהקמת הלוואה או מהטיפול בה, אסורה בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, שכן היא מהווה קבלת טובת הנאה בקשר עם ניהול כספי החוסכים מעבר להוצאות ודמי טיפול שנקבעו בחוק. זאת, לרבות במקרה שבו לווה משלם כספים בעצמו, ישירות לצד שלישי הנותן שירותים לגוף המוסדי. במסגרת עמדת הממונה מובאת התייחסות לטיטוט הכרעה עקרונית מיום 2 ביולי 2017, לעניין גביית דמי טיפול בהלוואות למבוטחים ולעמיתים במסגרתה הוצע לקבוע הוראות השבה בנושא זה, לפיה לאור זאת שמדובר בפרשנות משפטית לחוק, ובשים לב לכך שבעקבות פרסום הטיטה הוגשו בקשות לאישור תובענות ייצוגיות שטרם התבררו, תיוותר שאלת ההשבה להכרעת בתי המשפט במסגרת התובענות הייצוגיות.

3.2 חסמי כניסה ויציאה

חסמי כניסה

- קבלת רישיון חברה מנהלת ורישיון מבטח - על החברה המבקשת לעמוד בדרישות של הון עצמי, מהימנות וניסיון.
- היקף נכסים מנוהלים מינימאלי - דרוש על מנת לכסות את עלויות התפעול של החברה המנהלת ולעמוד בדרישות הרגולטוריות הרבות.
- הון עצמי מינימאלי שנקבע בדין.
- הון אנושי בעל הכשרה, ידע, ניסיון ורישיונות מתאימים לפעילויות השונות.

חסמי יציאה

- קבלת אישור הממונה להעברת ניהול קרנות הפנסיה לניהול חברות מנהלות אחרות. קבלת האישור כפוף לביצוע העברת הניהול בהתאם לנהלי הממונה ולהוראות הדין.
- קבלת אישור הממונה למיזוג, פיצול, הפסקת ניהול או פירוק מרצון של חברה מנהלת.

3.3 גורמי הצלחה קריטיים

קיימים מספר גורמי הצלחה קריטיים, ביניהם:

- יכולות שיווק ומכירות - מערך הפצה ומכירות רחב ומותאם קהל יעד. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.7 להלן.
- איכות ניהול ההשקעות - יכולת להשיג תשואות עודפות לאורך זמן ביחס למדדי ההשוואה וגופים מתחרים. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.4 להלן.
- איכות ניהול סיכונים פיננסיים. לפרטים נוספים אודות גורמי סיכון ראה סעיף 3.12 להלן.
- מצב המשק, שוק ההון, תשואות ורמת התעסוקה. לפרטים נוספים ראה סעיף 3 לדוח הדירקטוריון.
- צמיחה הנובעת מגידול בלקוחות חדשים.
- תמהיל ומגוון מוצרים - התאמת סל המוצרים של החברה לטעמי הציבור, פתיחת מסלולי השקעה וכו'. לפרטים ראה סעיף 2.1 לעיל.
- התאמת סל המוצרים למודלים תומכי הייעוץ של הבנקים. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.7 להלן.
- איכות השירות ללקוח (מענה למגוון צרכים).
- איכות השירות לסוכנים ולמפיצים.
- יכולת שימור לקוחות - הצלחה בשימור תיק לקוח.
- שיעור דמי ניהול. לפרטים ראה סעיף 2.1 לעיל.
- מיתוג ופרסום.
- הוראות הרגולציה בקשר עם מאפייני וסוגי המוצרים בתחום. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.1 לעיל.

3.4 השקעות

הדירקטוריון החברה מתווה את מדיניות ההשקעה הכללית של החברה, וקובע מדרג סמכויות בקבלת החלטות - בין חטיבת ההשקעות, ועדת ההשקעות וועדת אש"ר, והדירקטוריון.

חטיבת ההשקעות של הקבוצה מבצעת את פעילות ההשקעות עבור גופי החיסכון ארוך הטווח – ביטוח, פנסיה וגמל ועבור תיקי הנוסטרו של חברות הביטוח והחברות המנהלות בקבוצה, וזאת בהתאם להנחיות מועדות ההשקעה השונות.

פעילות ניהול ההשקעות מבוצעת בחטיבת ההשקעות של הראל ביטוח, המרכזת את פעילות ההשקעה עבור הראל ביטוח, EMI, קרנות הפנסיה, וקופות הגמל וקרנות ההשתלמות המנוהלות בקבוצה. חטיבת ההשקעות כוללת כ-85 עובדים ומחולקת ליחידות משנה מתמחות, הכוללות את יחידת מניות ישראל, יחידת אג"ח סחיר ישראל, יחידת השקעות חו"ל, יחידת מחקר, יחידת נדל"ן, יחידת ניהול נכסי נדל"ן, יחידת השקעות פרטיות, יחידת אש"ר עסקי, יחידת ניהול תיקים, יחידת בקרה, יחידת middle office, יחידה משפטית, יחידת ניהול סיכונים (אשר כפופה לחטיבת אקטואריה בחברה), ויחידת נוסטרו (אשר מנהלת את ההשקעות הסחירות בישראל של תיקי הנוסטרו).

פעילות ניהול ההשקעות בגופים השונים של הקבוצה, הכפופים לחוק הפיקוח ו/או לחוק קופות גמל, מבוצעת בהתאם לתקנות, קודקס הרגולציה והחוזרים של אגף שוק ההון במשרד האוצר, אשר מגדירות כללים, מגבלות ופרמטרים כלליים להשקעה כגון: חשיפות לתאגיד בודד ולקבוצת תאגידים, השקעה באמצעי שליטה של תאגיד, השקעה בזכויות במקרקעין, השקעה בנכסים סחירים, השקעה מחוץ לישראל ועוד. עקרונות היסוד לפיהם פועלת חטיבת ההשקעות כוללים: נטילת סיכון באופן מחושב, מתוך מגמה לשפר את פרופיל התשואה של התיק, גיוון הפעילות על פני מגוון תחומי השקעה על מנת לשפר את פרופיל הסיכון בתיק, פעילות על סמך ניתוח כלכלי שעשוי, במקרים מסוימים, להכתיב פעילות כנגד מגמה, הימנעות מתזמון שוק (Market Timing), הימנעות משינויים מהירים בתיק על פני זמן קצר וניצול יתרון לגודל בהשקעות לא סחירות, תוך התאמת הפרמיה על היעדר הנזילות.

במהלך תקופת הדוח העמיקו הגופים המוסדיים בקבוצת הראל (ביניהם - החברה), את פעילות ההשקעה (בקשר עם כספי עמיתים) בשיטת "סלי השקעה" לפי סוגי ההשקעות. במסגרת זו נפתח סל חדש – סל אש"ר לא סחיר מט"ח. בנוסף לסל החדש, הסלים הפעילים הינם: סל אג"ח מדינה צמוד, סל אג"ח מדינה שקלי, סל אג"ח חברות צמוד, סל אג"ח חברות בדירוג נמוך, סל אג"ח חברות שקלי, סל מניות ישראליות, סל מניות חו"ל, סל אג"ח ומט"ח חו"ל, סל אש"ר לא סחיר צמוד מדד, סל אש"ר לא סחיר שקלי וסל נזילות. הפעילות באמצעות סלי השקעה מבטיחה פיצול אופטימלי ושיווינוי של ההשקעות בין הקופות והמסלולים ומאפשרת ביצוע השקעות אופטימלי גם עבור קופות ו/או מסלולים בעלי היקף נכסים קטן יחסית.

חטיבת ההשקעות פועלת לפיזור ההשקעות באפיקים השונים לחו"ל, הן מטעמי פיזור והקטנת הסיכון והן משיקולי תשואה. הפעילות מתבצעת בין השאר במניות בחו"ל (לרבות פעילות בנגזרים על מדדים גיאוגרפיים וסקטוריאליים בחו"ל), באג"ח בחו"ל, בנדל"ן בחו"ל, בהשקעות בתשתיות וקרנות השקעה בחו"ל, ובאש"ר בחו"ל. למרות הגידול המתמיד בחשיפה לנכסים בחו"ל, מדיניות החברה היא לבצע גידורי מט"ח על מנת להתאים את חשיפת המט"ח נטו לרמה עליה מחליטה מעת לעת ועדת ההשקעות. גידורי המט"ח מבוצעים בעיקר בעסקאות פרוורד מול בנקים בישראל. בנוסף – מתבצעים גידורי מח"מ, גידורי אינפלציה ואחרים, בהתאם להחלטות המתקבלות בוועדות השקעה.

בשנת 2017 המשיכה חטיבת ההשקעות בהגדלת ההשקעות בתחומי הפעילות הלא סחירים – אש"ר, קרנות השקעה, תשתיות ונדל"ן. השקעות אלה מגדילות את הפיזור בתיקי ההשקעות, מקטינות את החשיפה לתנודתיות של שווקי ההון, ומשפרות את תוחלת התשואה לעמיתים בהינתן שיעורי הריביות הנמוכים הקיימים בשווקי האג"ח השונים בארץ ובחו"ל.

הסכם שיתוף פעולה עם בנק לאומי לישראל בע"מ - העמדת הלוואות לדיו

ביום 28 בפברואר 2016 התקשרו הגופים המוסדיים בקבוצה, ובהם החברה, בהסכם לשנים 2016 ו- 2017, עם בנק לאומי לישראל בע"מ ("הבנק"), וזאת לאחר שביום 14 בפברואר 2016 אישרו הדירקטוריונים של קבוצת הראל ביטוח, וביניהם החברה, ושל הבנק את ההתקשרות, לפיה הבנק וקבוצת הראל ביטוח ישתפו פעולה ביניהם, באופן שהצדדים יעמידו במשותף הלוואות לדיו, המובטחות, בין היתר, במשכנתאות ומשכונות על זכויות חוזיות בקשר למקרקעין. שיעור ההשתתפות של קבוצת הראל ביטוח בכל הלוואה משותפת עם הבנק כאמור לא יעלה על 50%.

העמדת ההלוואות המשותפות כאמור וקביעת תנאי אישור הבקשות והתקשרות במסמכי האשראי, ייעשו על ידי הבנק לפי שיקול דעתו הבלעדי, בכפוף להוראות הדין ולתנאי סף שהוסכמו בין הצדדים. הבנק ינהל עבור הצדדים את ההלוואות המשותפות, ובתמורה תשלם קבוצת הראל ביטוח לבנק עמלת ניהול חודשית. שיתוף הפעולה בין הצדדים החל בפועל במהלך הרבעון השני של 2016, ונמשך גם בשנת 2017.

3.5 ביטוח משנה

קרנות הפנסיה, במסגרת תכנית פנסיה מקיפה, מעניקות לחוסכים בהן כיסוי ביטוחי למקרי נכות (פנסיית נכות) ולמקרי מוות (פנסיית שאירים). ביטוח זה הינו ביטוח הדדי, כלומר, החברים בקרן מבטחים את עצמם מתוך דמי הגמולים אשר יועדו לרכישת כיסויים ביטוחיים אלו.

במידה שנתר עודף בדמי הסיכון שנגבו לצורך מימון תביעות הנכות והמוות, הוא מוחזר לחסכוניותיהם של העמיתים מדי רבעון ולפנסיות של הפנסיונרים במסגרת העודף הדמוגרפי. במקרה של חוסר, ימומן הגירעון הדמוגרפי על חשבון עמיתי הקרן והפנסיונרים.

אירועים רבי נפגעים עלולים ליצור חוסר בדמי הסיכון שנגבו לצורך תשלום מקרים אלו וכתוצאה מכך עמיתי הקרן יאלצו לממן מתוך החיסכון הצבור חוסרים אלו.

החברה, בהיותה ערה לסיכונים מוות ונכות של עמיתי קרנות הפנסיה הנובעים מאירועים העלולים להיות רבי נפגעים, רוכשת עבור עמיתי קרנות הפנסיה כיסוי ביטוח משנה ייחודי לאירועים מעין אלו. התאמת הכיסוי נעשית בהתאם למאפייני כל קרן. עלות הכיסוי בקרן הפנסיה "הראל פנסיה" נגבית מתוך כלל נכסי הקרן והיא נאמדת בכ- 1 מיליון ₪ לשנה. הכיסוי הביטוחי הינו למקרי קטסטרופה שסכום הביטוח הכולל בגינם עולה על 100 מיליון דולר. עבור מקרי קטסטרופות אלו, הכיסוי מכסה עלות של עד 100 מיליון דולר מעבר להשתתפות עצמית של 100 מיליון דולר.

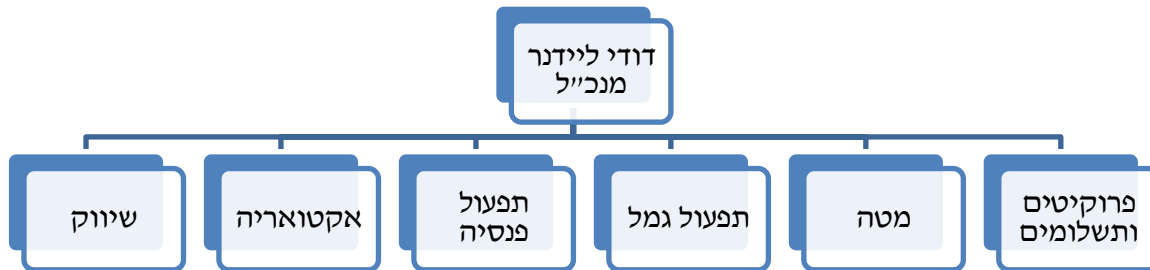
בהתאם להוראות הממונה המתנות הפעלה של תכנית פנסיה מקיפה בקיומו של הסכם ביטוח משנה, זאת כל עוד לא הצטרפו 1,500 עמיתים, ולאור הפעלת מסלולי ביטוח "מקיפים" בקרן הפנסיה הכללית, קרי, אפשרות לרכישת כיסוי ביטוחי לנכות ושאירים, יישמה החברה הסדר ביטוחי באמצעות ביטוח משנה שנערך מול הראל חברה לביטוח בע"מ. על אף העובדה כי מס' העמיתים עולה נכון לתקופת הדוח על 1,500 עמיתים החליטה הנהלת הקרן בשלב זה שלא לבטל ביטוח זה.

עלות הכיסוי בקרן הפנסיה הכללית, נגבית כאחוז מדמי הסיכון והסתכמה בשנת הדוח בכ- 4.9 מיליון ש"ח. הביטוח ביטוח יחסי (פרופורציונלי) בגובה 95% ומכסה מקרי נכות ושאירים.

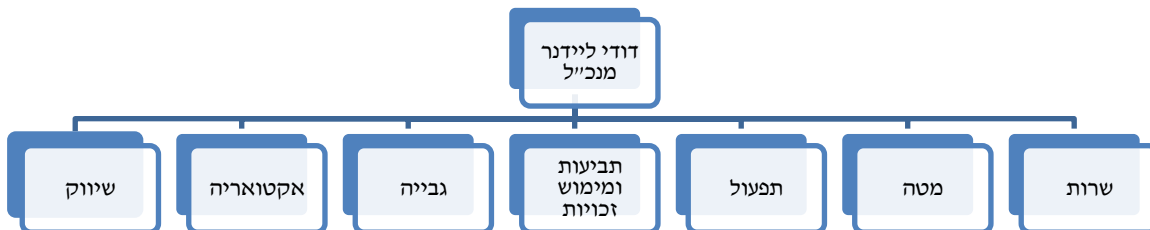
למידע נוסף אודות ביטוח משנה, ראה ביאור 13 בדוחות הכספיים של הקרן המקיפה.

3.6 הון אנושי

תיאור המבנה הארגוני נכון ליום 31.12.2017:

לאחר מועד הדוח, חלו שינויים במבנה הארגוני כלהלן:

הנהלות החברה והקבוצה מאמינות, כי עובדיהן הינם הנכס האסטרטגי העיקרי שלהן. למרות גודלה של הקבוצה, הנהלות החברה והקבוצה עושות כל שביכולתן על מנת להקנות בקרב עובדיהן אווירה של חברה משפחתית. החברה והקבוצה משקיעות רבות בהון האנושי שלהן ודואגות ליצירת בית חם לעובדיהן.

'עובדי החברה' מועסקים במישרין על ידי הראל ביטוח או חברות אחרות בקבוצה. על כן הכוונה במונח "עובדי החברה", לעיל ולהלן, הינה למעשה לעובדי החברה שמועסקים כאמור לעיל ואשר מספקים את מירב שירותיהם לחברה ולחברות המנהלות האחרות של הפנסיה בקבוצה.

בסוף שנת 2017 העסיקה החברה כ-265 עובדים, לעומת 235 עובדים נכון לסוף שנת 2016. לחברה אין תלות בעובד מסוים. העובדים אינם מחולקים לפי תחומי פעילות ולא חלו שינויים מהותיים במצבת העובדים במהלך תקופת הדוח. כמו כן, נכון למועד הדוח, לא צפויים קיצוצים במצבת העובדים. כל העובדים מועסקים על בסיס הסכם עבודה אישי לתקופה בלתי קצובה ולא בהסכמי עבודה קיבוציים. משכורתו של כל עובד נקבעת בהסכם ההעסקה האישי שלו.

במידת הצורך החברה שולחת את עובדיה לקורסים מקצועיים בתחומים הנוגעים לתחומי עיסוקם. החברה מפעילה מערך הדרכה הפועל לפי תכניות הדרכה קבועות ותכניות הדרכה שנתיות.

תכניות הדרכה שנתיות - מדי שנה נקבעת על-ידי החברה תכנית הדרכה שנתית, הנגזרת מתכניות העבודה של החברה לאותה שנה. ההדרכות מתחלקות לשני סוגים: (א) הדרכות בנושאים ספציפיים, כגון הדרכות מקצועיות בתחום העיסוק של העובד, הדרכות לגבי מוצרים חדשים, רגולציה חדשה בתחומי הפעילות של החברה, הדרכות לגבי מבצעי שיווק ועוד; (ב) הדרכות בנושאים כלליים, כגון הדרכות לגבי כלי המחשוב, תוכנות מחשוב, הדרכות בנושאי שירות, הדרכות בנושא ניהול (לדרגי הביניים בחברה) ונושאים כלליים נוספים.

תכנית הדרכה קבועה - כל עובד שנקלט בחברה עובר הדרכה - "יום אוריינטציה", בה הוא מתוודע לתחומי הפעילות של החברה ושל קבוצת הראל. יום האוריינטציה נערך מעת לעת ומוזמנים אליו כל העובדים החדשים שנקלטו בקבוצה מיום האוריינטציה הקודם. בנוסף, מופעלת לומדת "אוריינטציה" ללימוד עצמי של העובד

החדש שהוקמה בפורטל הארגוני. כמו כן, עומדות לרשות העובדים תשתיות הדרכה נוספות להכרות עם הארגון ותחומי הפעילות כגון קורס להכנת עולם הביטוח המתקיים מספר פעמים בשנה.

בשנים האחרונות השקיעה החברה משאבים רבים ביישום פעילויות להדרכה ולהטמעת הוראות רגולציה. בין השאר, הופצו לכלל הארגון מספר לומדות בתחום הציות והאתיקה הארגונית, ביניהם לומדות להגברת המודעות לנושא האכיפה בתחום ניירות הערך, בתחום הפנסיה ובתחום ההגבלים העסקיים, לומדה למניעת הטרדה מינית ולומדה להטעמת הקוד האתי.

מעבר לכך, בחברה מונהג נוהל חניכה לפיו לכל עובד חדש שנקלט בארגון מוצמד חונך אישי מקצועי אשר תפקידו להכשיר את העובד מבחינה מקצועית, לתמוך בו מבחינה חברתית, לחשוף בפניו את המציאות הארגונית של הקבוצה, החברה וביחידה אליה העובד החדש משתייך.

תגמול עובדים

התגמול על-פי הסכמי ההעסקה הינו, בעיקרו, על בסיס משכורת קבועה ולעיתים, רכיב של תגמול על בסיס הצלחה (כמתואר להלן). בהתאם להסכמי ההעסקה העובדים זכאים לביטוח פנסיוני, במסלול שנבחר על ידם (ביטוח, קרן פנסיה, שילוב של ביטוח ופנסיה וכיוצ"ב). בנוסף, מרבית העובדים זכאים לכך שהחברה תפריש עבורם לקרן השתלמות.

החברה מתגמלת חלק מעובדיה במספר שיטות תגמול שונות, ובהן תשלום עמלות כשיעור מהכנסות עתידיות ותשלום עמלות כשיעור מהיקף הפקדות של עמיתים שגויסו או שומרו על ידי העובד.

בנוסף לתנאים המפורטים לעיל, עובדי החברה נהנים ממספר הטבות נוספות: (א) ביטוח בריאות קולקטיבי לעובדי הקבוצה, ללא תשלום פרמיה (העובד משלם רק את המס בגין שווי ההטבה). אפשרות לצרף לביטוח הבריאות הקולקטיבי את בני משפחתו של העובד; (ב) ביטוח שיניים קולקטיבי לעובדי הקבוצה (לעובד ובני משפחתו).

תגמול נושאי משרה

עובדים בכירים זכאים לשכר בסיס בתוספת תנאים נלווים כגון רכב צמוד, החזר הוצאות, אש"ל וכד' ובנוסף זכאים לבונוס שנתי, בהתאם למדיניות שאושרה על ידי דירקטוריון החברה בנוגע לתגמול נושאי משרה בכירה ולנושאי משרה שעוסקים בתחום ניהול ההשקעות כמפורט בסעיף 4.4 להלן.

3.7 שיווק והפצה

הפצת ושיווק מוצרי החברה נעשית בעיקר באמצעות עובדיה ועובדי הקבוצה במכירה ישירה, באמצעות סוכנים וסוכנויות וכן באמצעות ערוץ ההפצה הבנקאי בדגש על מוצרי הגמל וההשתלמות.

חוק הייעוץ והשיווק הפנסיוני, מסדיר את נושא השיווק וההפצה של מוצרים פנסיוניים. בהתאם לחוק, הגופים שיעסקו בהפצה ושיווק של מוצרים פנסיוניים יהיו: (א) סוכני ביטוח פנסיוני - סוכני ביטוח בענף ביטוח פנסיוני; (ב) סוכני שיווק פנסיוני - עובדים של גופים מוסדיים לגבי מוצרים פנסיוניים של הגוף המוסדי; (ג) יועצים פנסיוניים - בעיקר התאגידים הבנקאיים.

הייעוץ והמשווק יהיו רשאים לבצע עסקה במוצר פנסיוני. ההבחנה בין יועץ למשווק הינה קיומה או היעדר קיומה של "זיקה" למוצר פנסיוני. לאור הבחנה זו נקבע, כי סוכנות ביטוח אשר התקשרה בהסכם עם גוף מוסדי אינה רשאית לעסוק בייעוץ. בהתאם לכך, על כלל סוכנויות הביטוח בקבוצה ועובדי הקבוצה, אשר יעסקו בשיווק מוצרים פנסיוניים, יחולו החובות המוטלות מכח חוק הייעוץ והשיווק הפנסיוני על משווק פנסיוני.

בתקופת הדוח פועלים מרבית הבנקים בישראל בתחום הייעוץ הפנסיוני. בתמורה להפצת המוצרים הפנסיוניים הבנקים זכאים לעמלות הפצה.

החברה משתמשת במספר ערוצי שיווק והפצה כדי להפיץ את מוצריה, שהעיקריים שבהם הם:

- שיווק והפצה באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח פנסיוניים - לקבוצה פריסה ארצית רחבה של מערך מקצועי ומיומן של סוכנים הפועלים באמצעות המחוזות והסניפים של הקבוצה ומעניקים שירות אישי ברמה הגבוהה ביותר לכל אחד מלקוחותיה. החברה רואה במערך סוכני הביטוח נכס אסטרטגי, אשר מהווה חלק בלתי נפרד מפעילותה. החברה קשורה עם מספר רב של סוכנים כאמור, ועל כן אין היא תלויה בסוכן בודד, אשר אובדנו ישפיע מהותית לרעה על פעילותה. החברה עורכת מעת לעת מבצעי שיווק במסגרתם מקבלים

הסוכנים הטבות בכסף או בשווה כסף. חלק מעמלות אלו נרשם כהוצאות רכישה נדחות. החברה פועלת גם באמצעות סוכנויות הסדר לרבות סוכנות ההסדרים שבבעלות הקבוצה.

- מערך המשווקים הפנסיוני של החטיבה לחסכון ארוך טווח, אותו הקימה הקבוצה בשלהי 2008 והוא מיועד להעצים את השיווק, המכירות ושימור הלקוחות בעיקר בקרב הלקוחות הקיימים של החברה, וזאת באמצעות פניות יזומות ופניות מגיבות עקב בקשת לקוח למשוך או להעביר את כספיו מהחברה. החברה נוהגת לשלם לעובדי מערך השיווק הפנסיוני של הקבוצה בנוסף על השכר הקבוע גם שכר המותנה בהצלחה להשגת יעדים אלה.
- הקמת סניפי "הראל אישי", שמטרתם שימור לקוחות והרחבת סל המוצרים שלהם, תוך כדי מתן שרות מיטבי ברמה אישית לכל לקוח.
- מערכי הפצה של הבנקים - לחברה הסכמי הפצה מול מרבית הבנקים הפועלים בייעוץ פנסיוני. בחטיבת מטה שיווק של הקבוצה פועל צוות שיווק בנקים. הצוות אחראי, בין היתר, על הקשר עם מערכי הייעוץ הבנקאיים, מתן מענה מקצועי ושירותי ליועצים בכל הנוגע למכירות, שימור וטיפול שוטף בתחום של קופות גמל, קרנות השתלמות וקרנות פנסיה אשר שווקו באמצעות מערכי הייעוץ של הבנקים. בחודש פברואר 2006 הותקנו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו - 2006 (להלן: "תקנות עמלות הפצה") הקובעות את התנאים לפיהם רשאית חברה מנהלת לשלם עמלת הפצה, והוראות לעניין סכומה או שיעורה המרבי של עמלה כאמור ואופן חישובה. בתקנות עמלות הפצה נקבע, בין היתר, כי בגין ייעוץ שיוענק על-ידי היועץ שבעקבותיו לקוח יפקיד כספים בקופת גמל או יעביר כספים מקופת גמל אחת לקופת גמל אחרת או ימשיך את חברותו בקופת גמל בה הוא עמית, יהיה היועץ רשאי לגבות עמלות הפצה, בשיעור חודשי שאינו עולה על החלק השנני עשר של 0.25% מסך כל הסכומים העומדים לזכות הלקוח בחשבונו בקופת הגמל ביום העסקים האחרון של כל חודש. ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה) (תיקון), התשע"ז-2017.
- פנייה ישירה ללקוחות, בין היתר, על דרך של השתתפות במכרזים המתפרסמים על ידי מעסיקים וגופים שונים המאגדים תחתם קבוצות של לקוחות.
- החברה מעניקה תמיכה מקצועית למערכי ההפצה שלה וכן מעדכנת אותם בנהלי החברה ובתהליכי העבודה הרלוונטיים לפעילותם. בין היתר מבצעת החברה גם כנסים מקצועיים ושיווקיים למערכי ההפצה השונים ומקיימת להם הדרכות בנושאים רלוונטיים שונים.

להלן מידע בדבר עלויות רכישה ועמלות שנתיות בתחום הפנסיה :

2017			2016			2015			
עמלות נפרעים (כולל הוצאות משרד)	עמלות יעד	סה"כ עמלות	עמלות נפרעים (כולל הוצאות משרד)	עמלות יעד	סה"כ עמלות	עמלות נפרעים (כולל הוצאות משרד)	עמלות יעד	סה"כ עמלות	
סוכן/סוכנות:									
2,536	1,221	3,757	4,854	1,586	6,440	1,539	1,531	3,070	צד קשור ו/או בשליטת הקבוצה
44,025	21,076	65,101	54,184	33,780	87,964	53,473	36,291	89,764	אחר
יועץ פנסיוני:									
2,161	-	2,161	1,689	-	1,689	1,350	-	1,350	בנקים
48,722	22,297	71,019	60,727	35,366	96,093	56,362	37,822	94,184	סה"כ

להלן מידע בדבר עלויות רכישה ועמלות שנתיות בתחום הגמל :

10-12.2016			2017			
סה"כ עמלות	עמלות יעד	עמלות נפרעים (כולל הוצאות משרד)	סה"כ עמלות	עמלות יעד	עמלות נפרעים (כולל הוצאות משרד)	
						סוכן/סוכנות:
841	420	421	4,009	1,273	2,736	צד קשור ו/או בשליטת הקבוצה
5,218	796	4,422	27,583	6,946	20,637	אחר
						יועץ פנסיוני:
1,279	-	1,279	5,750	-	5,750	בנקים
7,338	1,216	6,122	37,342	8,219	29,123	סה"כ

הסבר ושינויים מהותיים בערוצי הפצה שתוארו בטבלה

תחום הפנסיה:

כ- 45% מדמי הגמולים אשר מתקבלים בקרנות שבניהול החברה הינם באמצעות סוכנויות ומנהלי הסדר (בשנת 2016 כ- 47%). יתרת דמי הגמולים מקורם באמצעות ברירת מחדל והפצה ישירה. יתרת הנכסים הצבורים למועד הדוח שבגינם משלמת החברה לבנקים ייעוץ פנסיוני עומדים על כ- 1 מיליארד ש"ח, אשתקד כ- 775 מיליוני ש"ח.

תחום הגמל:

כ- 47% מדמי הגמולים אשר מתקבלים בקרנות שבניהול החברה הינם באמצעות סוכנויות ומנהלי הסדר (בשנת 2016 כ- 51%). יתרת דמי הגמולים מקורם באמצעות ברירת מחדל והפצה ישירה. יתרת הנכסים הצבורים שבגינם משלמת החברה לבנקים ייעוץ פנסיוני עומדים על כ- 7.5 מיליארד ש"ח, אשתקד כ- 6.2 מיליארד ש"ח.

שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לעמלות/ תשלומים לערוצי הפצה שתוארו בדוח

ביום 1 בדצמבר 2015 פורסם תיקון 6 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005, אשר במסגרתו נקבע שסוכן פנסיוני אינו רשאי להעניק שרותי תפעול למעסיק שהוא מקבל ממנו עמלה בעד שיווק פנסיוני לעובדיו אלא אם הסוכן הפנסיוני ייגבה מהמעסיק דמי סליקה בעד עובדיו בשיעור של 0.6% מההפקדות כל עובד או 10.5 ₪ לפי הגבוה מבניהם בתוספת מע"מ. הגוף המוסדי יפחית סכום זה מעמלת ההפצה של בעל הרישיון ויפחית בהתאם את דמי הניהול שישלם אותו עובד ובתנאי שהמעסיק יבחר קרן ברירת מחדל בהתאם לסעיף 20 לחוק קופות הגמל לביטוח הפנסיוני של עובדיו. בנוסף עוגנה במסגרת תיקון זה זכות העובד לקבל ייעוץ חיסכון פנסיוני מבעל רישיון לפי בחירת העובד וכן נקבע כי לסוכן ביטוח האפשרות לבחור בין קבלת עמלת הפצה מגוף מוסדי לבין קבלת תשלום מהלקוח ישירות.

ביום 9 בינואר 2017 התקבל בקריאה שניה ושלישית חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 20), התשע"ז-2017, הקובע כי עמלת ההפצה, כאמור בחוק, לא תחושב בזיקה לשיעור דמי הניהול שחברה המנהלת תגבה מעמית.

ביום 2 ביולי 2017 פורסם חוזר כללים לתפעול מוצר פנסיוני אשר מחליף חוזר קודם באותו נושא וקובע את כללי התפעול להעברת המידע אודות התשלום של הסוכן לגוף המוסדי וביצוע קיזוז מתוך עמלת הסוכן וההחזר ללקוח.

ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה) (תיקון), התשע"ז-2017, המציעה לקבוע כי הגדרת קופת גמל תכלול את כל סוגי המוצרים הפנסיוניים לרבות קופת גמל שהן קופות ביטוח, ולמעט קרן פנסיה ותיקה, קופת ביטוח מבטיחת תשואה וקופת גמל מבטיחת תשואה, באופן שיתאפשר תשלום עמלת הפצה בגינם ליועצים פנסיוניים, וכן כי עמלת הפצה אשר תשולם לבעל רישיון מהגוף המוסדי בגין עסקאות לגבי קופת גמל, תהיה בדרך של תשלום כספי בלבד, ולא בדרך של הטבות

אחרות. כמו כן, הטיטה מציעה לקבוע אפשרות ליועץ לחתום על הסכמי הפצה עם חברה מנהלת בתנאים שונים לגבי קבוצות מוצר שונות (קופת גמל לקצבה, קופת גמל לתגמולים, קופת גמל אישית לפיצויים, קרן השתלמות, קופת גמל להשקעה).

ביום 4 בפברואר 2018 פורסמה הבהרה בנושא הליך שיווק פנסיוני בעת צירוף למוצר פנסיוני לפיה גוף מוסדי רשאי לשלם עמלת הפצה רק במקרה שבו הסוכן ביצע הליך שיווק פנסיוני כפי שנקבע בהוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.1.

בנוסף, ביום 28 בפברואר 2017 פורסם נייר התייעצות לציבור שעניינו היעדר זיקה בין דמי הניהול לבין עמלת הפצה, הקורא לציבור להביע בפני רשות שוק ההון את עמדתו בנוגע לתגמול העומד בהוראות החוק, לרבות בהתייחס לעקרונות לדוגמא המפורטים בנייר ההתייעצות.

פירוט ערוצי הפצה שהחברה תלויה בהם לרבות שיעור ההכנסות מהם.

החברה תלויה בערוצי ההפצה העיקריים שלה, הסוכנים, הבנקים ומערך השיווק הפנסיוני, אשר כל אחד מהערוצים האלה אחראי על למעלה מ-10% מדמי הגמולים של החברה, באופן שאובדן אחד מהם ישפיע באופן מהותי על פעילות החברה. יחד עם זאת, לחברה אין תלות באיזה מגורמי השיווק הפרטניים שלה, באופן שאובדנם עשוי להשפיע השפעה מהותית לרעה על אחד מתחומי הפעילות או שתיגרם לחברה תוספת עלות מהותית כתוצאה מהצורך להחליפם, ואף גורם שיווק בתוך ערוצי ההפצה אינו אחראי על יותר מ-10% מדמי הגמולים של החברה.

3.8 ספקים ונותני שירותים

החברות המנהלות בקבוצה קשורות ביניהן בהסכמים למתן שירותי תפעול שונים, תוך ניצול יתרון לגודל של חלק מן החברות המנהלות. בנוסף, הראל ביטוח מעניקה שירותים לחברות המנהלות, בעיקר בתחום ההשקעות, מערכות מידע, לוגיסטיקה, משאבי אנוש ועוד, לפרטים ראה סעיף 3.13 להלן.

החברה קשורה, בהסכמים עם ספקים שונים לצורך טיפול בסילוק תביעות או תשלום גמולים. ספקי השירותים הינם, בעיקר, בתחומים הבאים: רופאים מומחים, עו"ד, יועצי מס, בתי דפוס ודיוור לצורך משלוח דברי דואר הנדרשים על-פי דין, שירותי מחשוב, באמצעות הראל המשמר מחשבים וחברות נוספות עמן התקשרה הראל מחשבים.

בנוסף, קיים לחברה הסכם בנוגע לשירותי ברוקרז' - החברה משתמשת בשירותי המסחר של מספר רב של חברי בורסה. הבחירה אצל איזה חבר בורסה לבצע את הפעילות נעשית על בסיס מספר פרמטרים ובהם: איכות הביצוע, עלות הפעולה, איכות המחקר, רעיונות ההשקעה שמציע הברוקר ואיכות ההצעה לפעולה (הסטנדרטית). בכדי ליהנות מהיתרונות לגודל שיש לפעילות כלל הגופים בקבוצת הראל, הוחל בשנת 2007 בביצוע של הליך תחרותי משותף לשירותי ברוקרז' לכל גופי החסכון ארוך הטווח בקבוצת הראל. במסגרת זאת נעשתה פניה למרבית הבנקים והברוקרים הפעילים בישראל, התקבלו מהם הצעות מחיר ונחתמו הסכמי ברוקרז' בהתאם להצעות שהתקבלו.

להראל חברה לביטוח בע"מ קיים הסכם עם לאומי שירותי שוק ההון בע"מ, לפיו מעניקה לאומי שירותי שוק ההון בע"מ שירותי תפעול עבור קופות הגמל שנרכשו מלאומי גמל ומבנק לאומי בשלהי שנת 2006. כן קיים הסכם בין החברה לבין לאומי שירותי שוק ההון, לפיו תעמיד לאומי שירותי שוק ההון שירותי תפעול גם לקופות גמל נוספות שבניהולן. למידע נוסף אודות ההסכמים, ראה סעיף 3.13 להלן.

מלבד הסכם שירותי התפעול האמור, לחברה אין תלות בספק זה או אחר, באופן שאובדנם עשוי לגרום לחברה תוספת עלות מהותית כתוצאה מהצורך להחליפם, שכן קיימים ספקי שירותים חליפיים עימם ניתן להתקשר בהסכם לרכישת שירותים בלוח זמנים קצר, בהתחשב בסוג השירותים שנרכשים.

3.9 רכוש קבוע

משרדים ונכסי מקרקעין

אין לחברה רכוש קבוע מהותי. משרדיה הראשיים של הקבוצה ממוקמים ב"בית הראל" וב"בית המ.א.ה" הנמצאים במתחם הבורסה על גבול רמת-גן תל-אביב. כמו כן, לקבוצה משרדים (בנכסי מקרקעין אשר בבעלותה ובבעלות חברות קשורות בבעלות מלאה שלה) ב"בית הראל" בירושלים, בתל אביב, בחיפה, בפתח תקווה (שם גם ממוקדם מרכז לוגיסטי של החברה), ובמקומות נוספים ברחבי הארץ.

מערכות המיכון וניהול המידע

הראל משמר המחשבים, חברת בת של הראל השקעות, אחראית על מתן שרותי המיכון השונים לרוב חברות הקבוצה, והיא אשר מפעילה במידת הצורך, ספקים וחברות תוכנה לצורך שרותי המחשוב אותם היא מספקת לחברות הקבוצה.

הקבוצה רואה חשיבות רבה ביכולת הטכנולוגית שלה, כך שתוכל לתמוך ביעדי הקבוצה, והיא שמה לעצמה מטרה להוביל את השימוש במערכות מתקדמות בתחומי פעילותה השונים.

למידע נוסף אודות רכוש קבוע, ראה ביאור 8 בדוחות הכספיים של החברה.

החברה מפתחת לשימוש עצמי תוכנה המשמשת אותה לניהול זכויות העמיתים. שמה של התוכנה "מניפה", עלויות הפיתוח מהוות לאחר שלב התכנון המקדמי וצפי כי הפרויקט יושלם והתוכנה תשמש לביצוע המטרות שיועדו לה. ההיוון מופסק במועד בו התוכנה הושלמה מהותית והיא מוכנה לשימוש המיועד. עלויות כאמור מופחתות על פני תקופת ההנאה הצפויה על בסיס שיטת הקו הישר.

3.10 עונתיות

דמי הגמולים, תשלומי הקצבה והפדיונות אינם מתאפיינים בעונתיות. עם זאת, כיוון שהפקדות לקרן פנסיה ולקופות הגמל נהנות מהטבות מס, קיימת תופעה, בעיקר אצל עצמאיים בקופות הגמל ובקרנות ההשתלמות, של ריכוז הפקדות בסוף השנה. בקרנות הפנסיה התופעה קיימת בסכומים לא מהותיים.

להלן הצגה רבעונית של דמי הגמולים הפדיונות ותשלומי הקצבה בקרנות הפנסיה בשנת הדוח:

ינואר-מרס		אפריל-יוני		יולי-ספטמבר		אוקטובר-דצמבר		
2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	
מיליוני ש"ח								
1,601	1,400	1,747	1,601	1,917	1,575	1,935	1,676	דמי גמולים
41	32	44	38	46	40	49	39	תשלומי קצבה
206	190	202	175	209	179	219	196	פדיונות

3.11 נכסים בלתי מוחשיים

החברה משתמשת לצורך פעילותה בלוגו, שלא נרשם כסימן מסחרי. בנוסף משתמשת החברה במוניטין שנצבר במהלך השנים.

השימוש במוטגי הקבוצה נעשה בעיקר באמצעי פרסום שונים כמו מדיה אלקטרונית, שלטי חוצות, דיורר ישיר ועוד.

החברה הינה בעלת רישיון שימוש (באופן ישיר או באמצעות הראל המשמר מחשבים בע"מ, שאמונה על פעילות המחשוב של החברות בקבוצת הראל) בתוכנות שונות, המשמשות לפעילותה ע"פ הפירוט הבא:

- מערכת מניפה – מערכת ניהול זכויות הפנסיה. לפרטים נוספים אודות מערכת מניפה ראה סעיף 3.9.
- נס פנסיה וגמל - מערכת בה מתועד חומר היסטורי.
- מערכת "בנפית" - מערכת CRM לטיפול בלקוחות החברה (שירות, שימור, שיווק).
- מערכת "סאפ" - מערכת ERP כוללת, המשמשת בעיקר לניהול הנהלת חשבונות.
- מערכת דנאל- מערכת ניהול נכסים.
- מערכת דימות- ארכיון ממוחשב וניהול תורי עבודה.
- מערכת ניוד - ניהול תהליך העברות (פנימה והחוצה).
- מערכת קופה - תהליך קליטה ופיזור כספים.
- מערכת נפטרים- מערכת שמטפלת בנושא איתור מוטבים ונפטרים.
- בנוסף החברה עושה שימוש במערכות לניהול זכויות עמיתים בשיטת "לשכת שירות" (ASP) של מתפעלים חיצוניים:
 - מערכת נגה (לאומי שרותי שוק ההון).
 - מערכת דנאל (לאומי שרותי שוק ההון).

בשל ההיקף הגדול של פעילות החברה וכמות הלקוחות הגדולה, שמהם נגזרת כמות גדולה של פניות, ולנוכח החובות הרבות המוטלות על החברה מכוח הוראות רגולטוריות, ישנה חשיבות רבה לקיומן של מערכות ותוכנות מחשוב מתקדמות לטובת מענה ללקוחות. החברה עושה שימוש במספר מאגרי מידע בהם נשמר מידע אודות עמיתי קרנות הפנסיה, קופות הגמל השונות, שהינם בבעלותה ו/או בניהולה. מאגרים אלו מאפשרים לחברה, בין היתר, תמחור נכון יותר של המוצרים ומאפשרים טיפול טוב יותר בלקוחותיה. החברה עושה שימוש במספר מאגרי מידע בהם נשמר מידע אודות עמיתי קרנות הפנסיה וקופות הגמל השונות, שהינם בבעלותה ו/או בניהולה.

בתחום הגמל ובהשתלמות חלק מן המאגרים מוחזקים בנוסף על ידי צדדים שלישיים אשר נותנים לחברה שירותי תפעול וניהול זכויות עמיתים ביחס לקופות הנ"ל. מאגרים אלו מאפשרים לחברה, בין היתר, תמחור נכון יותר של המוצרים ומאפשרים טיפול טוב יותר בלקוחותיה. למידע נוסף אודות נכסים בלתי מוחשיים, ראו ביאור 6 בדוחות הכספיים של החברה.

3.12 גורמי סיכון

להלן גורמי סיכון המשפיעים על רווחיות החברה ויציבותה וכן גורמי סיכון במוצרים שבניהולה של החברה בעלי השלכה מהותית על תוצאות החברה:

סוג הסיכון	גורם הסיכון	מידת ההשפעה של גורם הסיכון על החברה המנהלת			דרכי התמודדות
		השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה	
סיכוני מאקרו	סביבת הריבית הנמוכה סיכוני שוק האטה כלכלית בישראל סיכוני אשראי	✓	✓ ✓	✓	ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים בדוח הכספי של החברה.
סיכונים ענפיים	שינויים רגולטורים ניוד החיסכון הפנסיוני/ביטולים סיכונים אסטרטגיים סיכון נזילות תקדימים משפטיים	✓ ✓	✓ ✓	✓	ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים בדוח הכספי של החברה.
סיכונים מיוחדים לחברה המנהלת	סיכונים תפעוליים סיכוני סייבר ואבטחת מידע סיכוני טכנולוגיות מידע תובענות ייצוגיות והליכים משפטיים מהותיים סיכון ציות סיכון מוניטין	✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓		ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים בדוח הכספי של החברה.
סיכונים של הקופות בעלי השפעה מהותית על החברה	סיכוני השקעות	✓			ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים בדוח הכספי של החברה.

3.13 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

■ הסכם לקבלת שירותי ניהול בין החברה לבין הראל השקעות

על פי הסכם שנחתם ביום 17 במאי 2009 תקבל החברה מהראל השקעות שירותי ניהול וייעוץ בתחומי שיווק פיננסים, תכנון עסקי, השתתפות בדירקטוריונים ותחומי ניהול נוספים. בתמורה תשלם החברה להראל השקעות סך השווה ל - 0.5% מדמי הגמולים שגובה קרן הפנסיה המקיפה שבניהולה וסך של 3% מדמי הניהול שגובה החברה מקופות הגמל שבניהולה. תוקף ההסכם מיום 1 בינואר, 2009, והוא ניתן לביטול בתום כל שנה קלנדרית. לדמי הניהול הנ"ל יתווסף מס ערך מוסף. ביום 20 במאי וביום 24 במאי 2009 אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה (בהתאמה) את ההתקשרות. ביום 16 במרץ, 2016 וביום 22 במרץ, 2016, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה (בהתאמה) את עדכון ההסכם במסגרתו הסכימו הצדדים על הגבלת תקרת דמי הניהול שתשלם החברה להראל השקעות עד לסך של 50 מ"ח.

■ הסכם בין החברה לבין הראל ביטוח לניהול קופות שנרכשו מלאומי

ביום 23 בינואר 2007 נחתם הסכם בין הראל ביטוח, בעלת השליטה המלאה בחברה ("הראל ביטוח") (כבעלים של קופות לאומי) לבין החברה בקשר עם ניהולן של קופות לאומי עבור הראל ביטוח. בהתאם להוראות ההסכם, החברה אחראית כלפי העמיתים בקופות לאומי וכלפי הראל ביטוח לקיום כל הוראות הדין הנוגעות לניהול קופות גמל וקיום כל ההתחייבויות המוטלות על חברה מנהלת כלפי עמיתים בקופות גמל. בהסכם נקבע כי הראל ביטוח רשאית להביא את ההסכם לידי סיום בכל עת בהודעה מראש בת 45 ימים, ואילו החברה רשאית להביא את ההסכם לידי סיום בכל עת בהודעה מראש 180 ימים. בהתאם להוראות ההסכם, החברה תגבה מאת עמיתי הקופות את דמי הניהול ותעבירם להראל ביטוח לאחר תשלום, מתוך דמי הניהול שיגבו על ידה כאמור, של עמלות ההפצה והעמלות למשווקים פנסיונים. עבור ביצוע ניהול קופות לאומי עבור הראל ביטוח, תהיה זכאית החברה להחזיר הוצאותיה הישירות בקשר עם ניהול קופות לאומי בתוספת 2%.

● הסכם המחאת זכות בין החברה לידידים הולדינג לעניין לעתיד

בין ידידים הולדינג ולעתיד קיים הסכם ניהול מיום 27 באפריל 1998 וביום 22 באוגוסט 2011 נחתמה תוספת להסכם ניהול במסגרתו מעניקה ידידים הולדינג שירותי ניהול ותפעול עבור לעתיד. מכיוון שבפועל השירותים ניתנים על ידי החברה, נחתם ביום 26 בפברואר 2013 הסכם המחאת זכות בין ידידים הולדינג לחברה ולעתיד על פיו כל ההתחייבות של ידידים הולדינג יומחו לחברה. תמורת שירותי הניהול והתפעול משלמת לעתיד לחברה סך של 2.85 מיליוני ש"ח שנתי צמוד מדד. במהלך שנת 2014, הוארך הסכם הניהול לתקופה של שלוש שנים נוספות. ביום 20 בנובמבר, 2017 הוארך הסכם הניהול לתקופה של שלוש שנים נוספות באותם תנאים.

● הסכם לקבלת שירותים בין החברה לבין הראל ביטוח

החברה מקבלת שירותי ניהול ותפעול מהראל ביטוח ובהם: שירותי תפעול, מחשוב ואינטרנט, ניהול סיכונים ואקטואריה, ניהול השקעות, שירותים בתחום משאבי אנוש ושכר, ביטוח דירקטורים ונושאי משרה ועוד. עד לשנת 2016 שילמה החברה בתמורה לשירותים אלה שיעור קבוע בגובה 0.1% מהיקף נכסי הקרנות שהחברה מנהלת למעט נכסי עמיתים שלגביהם חל ההסדר הפנסיוני עם צה"ל, כל עוד הינם עמיתים פעילים במסגרת ההסדר כאמור וזכאים לדמי הניהול הקבועים בו. ביום 16 במרץ, 2016 וביום 22 במרץ, 2016, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה (בהתאמה) את עדכון ההסכם התקשרות שבין הראל ביטוח לחברה בנוגע לשירותים האמורים. בהתאם להתקשרות כאמור, החברה תישא בשיעור קבוע של 0.049% מנכסי קרנות פנסיה שבניהולה וכן בהוצאות בפועל בהן עמדה הראל ביטוח בגין השירותים כאמור.

עם מיזוג הראל גמל לתוך החברה, קיבלה על עצמה החברה את הזכויות וההתחייבויות של הראל גמל על פי הסכם עם הראל ביטוח. על פי הסכם זה, החברה, יחד עם קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן: "קחצ"ק"), חברות מנהלות של קופות גמל בשליטת הראל השקעות, משלמת להראל ביטוח עבור שירותי ניהול ההשקעות הניתנים לחברה ולקחצ"ק על ידי חטיבת ההשקעות של הראל ביטוח. הקצאת העלויות בין החברות המנהלות מבוצעת לפי שלושה פרמטרים: היקף הנכסים המנוהלים בידי כל חברה מנהלת; תמהיל ההשקעות, לפי אפיקי השקעה; ושיעור גידול התיק. תוקף ההסכם מיום 1 בינואר 2009, והוא ניתן לביטול בתום כל שנה קלנדרית.

■ הסכמים בין הראל ביטוח והחברה לבין לאומי שירותי שוק ההון לשירותי תפעול

להראל ביטוח הסכם עם לאומי שירותי שוק ההון בע"מ, לפיו מעניקה לאומי שירותי שוק ההון בע"מ שירותי תפעול עבור קופות הגמל שנרכשו מלאומי גמל ומבנק לאומי בשלהי שנת 2006. כן קיים הסכם בין החברה

לבין לאומי שירותי שוק ההון, לפיו תעמיד לאומי שירותי שוק ההון שירותי תפעול גם לקופות גמל נוספות שבניהולן.

■ הסכם שירותי תפעול וניהול בין קחצ"ק לחברה:

לשם ניצול של "יתרון לגודל" וחיסכון בעלויות תפעול שוטף, לקחצ"ק הסכם עם החברה בדבר קבלת שירותי תפעול וניהול מאת החברה. שירותים אלו כוללים, בין היתר, שירותי מחשוב, ניהול סיכונים ואקטואריה, ניהול השקעות וביטוח דירקטורים. מטרתו של הסכם זה הינה ליצור שיטת חיוב עבור שירותים שונים שמעניקה החברה לקחצ"ק, תוך שקחצ"ק מנצלת את היתרון לגודל של החברה ובכך חוסכת בעלויות התפעול והניהול. בהתאם להוראות הסכם זה, קחצ"ק משלמת לחברה דמי תפעול וניהול בשיעור של 95% מדמי הניהול נטו שמקבלת קחצ"ק מקרן ההשתלמות שבניהולה. התמורה דלעיל כוללת תשלום עבור שירותים שונים שרוכשת החברה עבור הקופות שמנוהלות על ידה וקחצ"ק לא תחויב בתשלום נוסף בקשר עם השירותים כאמור.

● הסכם מתן שירותי ניהול ותפעול לנתיב

החברה העניקה בתקופת הדוח ועד לחודש פברואר 2017 שירותי ניהול ותפעול לקרן הפנסיה הוותיקה נתיב. בהתאם לקבוע בסיכום הדברים בין הצדדים מיום 4 באוקטובר 2006 ההתקשרות בין נתיב לבין החברה הווארכה בשנת 2008 ובמסגרתה נקבע כי לנתיב יש את הזכות להפסיק את שירותי התפעול בהודעה של 30 יום מראש.

ביום 17 בנובמבר 2014 נחתם נספח להסכם לפיו נקבע כי החברה תמשיך לספק שירותי ניהול ותפעול לפחות עד לחודש פברואר 2017 (כולל), וזאת כנגד הנחה של כ-20% מהתעריף ששולם עד מועד זה וזאת החל מחודש יולי 2014. בחודש פברואר 2017 הסתיים ההסכם ומתן השירותים.

3.14 תחזיות אחרות והערכות לגבי עסקי החברה

כחלק מתפיסתה בדבר חשיבות השירות ללקוחות החברה לרבות מקבלי הקצבה למעסיקים, לסוכנים וליועצים הפנסיוניים ולנוכח השינויים הרגולטוריים, כפי שפורטו לעיל, תמשיך החברה להשקיע במערכות המיכון ובמתן מענה דיגיטאלי כדי לשפר את השירות הניתן לגורמים אלה ועל מנת לעמוד בדרישות הרגולטוריות החלות עליה.

בכלל זה תוסיף החברה להשקיע בהרחבת מעגל המשתמשים בשירותי האינטרנט שהיא מספקת בקרב המבוטחים והמעסיקים ולפעול להעניק להם שירות טוב יותר ורחב יותר באמצעות אתר האינטרנט.

במהלך השנה הקרובה צפויה החברה להשלים את יישום ההערכות והכניסה לתוקף של שורה של הוראות דין ובהן שלב נוסף בתקנות התשלומים לקופות גמל כמו כן החברה עשויה להיות מושפעת מההוראות בעניין הצטרפות לקופת גמל בדרך של ברירת המחל (ראה סעיף 2). כמוכן, תיישם החברה את הוראות התקנון התקני שקבע משרד האוצר ואשר נכנס לתוקף לאחר תקופת הדוח (ראה לעניין זה 2.1) ואת מנגנון הפרישה החדש לזקנה (ראה לעניין זה 3.1.1.8).

כפועל יוצא של התחרות העזה בשוק החיסכון הפנסיוני ובהמשך לשינויי הרגולציה שנועדו להפחית את דמי הניהול (ראה לעניין זה סעיף 2.1 לעיל), צופה החברה המשך שחיקה של שיעור דמי הניהול בחשבונות העמיתים בקופות.

בדומה לשנים האחרונות החברה צופה המשך צמיחה משמעותית בפעילות הפנסיה ובפרט בכל הקשור לגידול בגביית דמי הגמולים ובנכסים המנוהלים. בנוסף צופה החברה המשך צמיחה דומה בקרנות ההשתלמות וכן המשך ההפקדות החד-פעמיות לקופות הגמל, בין היתר, על רקע הטבות המס מכוח תיקון 190 לפקודת מס הכנסה..

החברה ממשיכה ליישם את תכנית האכיפה שאושרה על ידי דירקטוריון החברה בהתאם להוראות חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011.

4. חלק ד' - היבטי ממשל תאגידי

4.1 הדירקטורים של החברה המנהלת

שם:	מישל סיבוני
מספר ת.ז.:	027065697
תאריך לידה:	9.4.1959
מען להמצאת כתבי בי-דין:	רח' העבודה 23, כפר-סבא
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדת דירקטוריון:	לא
דירקטור חיצוני:	לא
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן
האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל עניין:	כן. יו"ר דירקטוריון בחברה, יו"ר דירקטוריון קחצ"ק, מנכ"ל הראל ביטוח, מנכ"ל הראל השקעות, חבר ועדת השקעות נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל, חבר ועדה לניהול סיכונים של קבוצת הראל ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל.
מועד תחילת כהונה:	26.2.2006 וכיו"ר הדירקטוריון מיום 14.7.2009
השכלה:	תואר ראשון במדעי הטבע פיסיקה ואטמוספירה מהאוניברסיטה העברית ולימודי תעודה בתחום מנהל עסקים למהנדסים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	
	כהונה בחברות בקבוצת הראל כמפורט לעיל.
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא

שם:	ליאורה קבורס הדור
מספר ת.ז.:	55600159
תאריך לידה:	18.12.1958
מען להמצאת כתבי בי-דין:	האשל 8 א', הרצליה
נתינות:	ישראלית
חברות בועדת דירקטוריון:	לא
דירקטורית חיצונית:	לא
בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן
האם עובדת של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין:	לא
מועד תחילת כהונה:	19.11.2007
השכלה:	בוגרת הפקולטה למשפטים (LLB) באוניברסיטה העברית בירושלים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	דירקטורית בהראל ביטוח, דירקטורית בקחצ"ק, דירקטורית בענטל חברה לניהול וסחר בע"מ, דירקטורית בהראל השקעות (עד 2014),
האם בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא

שם:	מרים מילה
מספר ת.ז.:	3419488
תאריך לידה:	17.2.1942
מען להמצאת כתבי בי-דין:	רחוב כרמל 31, ראש העין
נתינות:	ישראלית
חברות בועדת דירקטוריון:	כן. חברת ועדת ביקורת.
דירקטורית חיצונית:	לא
בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית:	לא
האם עובדת של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או בעל עניין:	לא. דירקטורית בהראל ביטוח, דירקטורית בקחצ"ק, דירקטורית בלעתיד, דירקטורית בחברת אי.אם.איי-עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ, דירקטורית בקרן מ.א.ה. מיסודם של מרגוט וארנסט המבורגר (חל"צ).
מועד תחילת כהונה:	19.11.2007
השכלה:	ניהול בביטוח, אוניברסיטת תל-אביב.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	כהונה כדירקטורית בחברות בקבוצת הראל, כמפורט לעיל.
האם בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא

שם : **דורון גינת**

מספר ת.ז. : 022757231

תאריך לידה : 8.5.1967

מען להמצאת כתבי בי- דין : מושב עין ורד

נתינות : ישראלית

חברות בועדת דירקטוריון : לא

דירקטור חיצוני : לא

בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית : כן

האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או בעל עניין : כן, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת חיסכון ארוך טווח בהראל ביטוח.

מועד תחילת כהונה : 15.7.2009

השכלה : תואר ראשון בכלכלה, תואר שני בכלכלה התמחות משנית במימון, אוניברסיטת תל-אביב.

האם בן משפחה של בעל עניין אחר לא בתאגיד :

שם : **עמוס אפשטיין**

מספר ת.ז. : 00394510

תאריך לידה : 4.11.1942

מען להמצאת כתבי בי- דין : קיבוץ כפר עזה

נתינות : ישראלית

חברות בועדת דירקטוריון : כן. חבר ועדת ביקורת

דירקטור חיצוני : כן

בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית : כן

האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין : לא. דירקטור בלעדי, בקחצ"ק, חבר ועדת השקעות נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל וחבר ועדת תגמול משותפת של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל.

בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית : כן

מועד תחילת כהונה : 18.12.2011

השכלה : תואר ראשון בכלכלה מהפקולטה לחקלאות ברחובות, האוניברסיטה העברית

עיסוקים בחמש שנים אחרונות : יו"ר ועדת השקעות וועדה לניהול סיכונים בלאומי פרטנר בע"מ (עד 2013), דירקטור בצינורות המזרח התיכון בע"מ, דירקטור בדרך ארץ היוויז (1997) בע"מ, דירקטור בנתיבי היובל בע"מ, דירקטור ב"ויה מאריס"- מתקן המים בפלמחים, דרך הים התפלה בע"מ, דירקטור בקופת חולים לאומית בע"מ, אחזקות מעיינות עדן בע"מ. כהונה בחברות בקבוצת הראל, כמפורט לעיל.

האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד : לא

החברה רואה את מר אפשטיין כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית לצורך עמידה במספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון לפי סעיף 92 (א) לחוק החברות וכן כבעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הפנסיה והביטוח בהתאם לתקנה 2(2)(א) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו).

שם:	גילי כהן
מספר ת.ז.:	22648786
תאריך לידה:	25.8.1966
מען להמצאת כתבי בי-דין:	עמוס 10, רמת גן
נתינות:	ישראלית
חברות בועדת דירקטוריון:	כן. חבר ועדת ביקורת
דירקטור חיצוני:	כן
האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין:	כן, דירקטור בקחצ"ק, חבר ועדת השקעות עמיתים של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל.
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן.
מועד תחילת כהונה:	24.1.2012
השכלה:	תואר ראשון (בהצטיינות) בכלכלה וגיאוגרפיה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. תואר שני במנהל עסקים מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	דירקטור בהכשרת היישוב בע"מ, דירקטור ב Bioblast Ltd (עד 1/2017), דירקטור בחנ"ל ים המלח בע"מ (עד 2017). כהונה בחברות בקבוצת הראל, כמפורט לעיל.
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא

החברה רואה את מר כהן כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית לצורך עמידה במספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון לפי סעיף 92 (א) לחוק החברות וכן כבעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הפנסיה והביטוח בהתאם לתקנה 2(2)(א) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו).

שם:	אפרים דרור
מספר ת.ז.:	071443444
תאריך לידה:	24.6.1946
מען להמצאת כתבי בי-דין:	קדושי השואה 18 תל-אביב
נתינות:	ישראלית
חברות בועדת דירקטוריון:	כן. יו"ר ועדת ביקורת
דירקטור חיצוני:	כן
האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה לא. דירקטור בקחצ"ק, דירקטור בהראל ביטוח, חבר ועדת השקעות קשורה או של בעל עניין:	לא. דירקטור בקחצ"ק, דירקטור בהראל ביטוח, חבר ועדת השקעות נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל, חבר ועדה לניהול סיכונים של קבוצת הראל.
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן
מועד תחילת כהונה:	1.4.2013
השכלה:	בוגר לימודי תעודה בראיית חשבון מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	דירקטור בדקלה חברה לביטוח בע"מ (עד ליום 1.4.2016) דירקטור בקרדן רכב בע"מ (עד ליום 28.12.2016). כהונה בחברות בקבוצת הראל, כמפורט לעיל.
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא

החברה רואה את מר דרור כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית לצורך עמידה במספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון לפי סעיף 92 (א) לחוק החברות וכן כבעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הפנסיה והביטוח בהתאם לתקנה 2(2)(א) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו).

4.2 נושאי משרה

שם:	דודי לייזנר
מספר תעודת זהות:	029423381
תאריך לידה:	19.8.1972
תאריך תחילת כהונה:	17.1.2010
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:	מנכ"ל בחברה, מנכ"ל הראל פנסיה וגמל בע"מ ומנכ"ל לעתיד.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:	לא
השכלה:	תואר ראשון ושני בכלכלה מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	מנכ"ל בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), מנכ"ל בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), מנכ"ל מנוף פנסיה (עד ליום 12.2015).

שם:	רם גבל
מספר תעודת זהות:	024960593
תאריך לידה:	12.3.1970
תאריך תחילת כהונה:	23.6.2008
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:	סמנכ"ל כספים בחברה ובחברת הראל פנסיה וגמל ולעתיד, חבר ועדת השקעות נוסטרו של גופים המוסדיים בקבוצת הראל.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:	לא
השכלה:	תואר ראשון במנהל עסקים, בעל רישיון רואה חשבון מהמכללה למנהל.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	מנהל כספים בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), מנהל כספים בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), מנהל כספים במנוף פנסיה (עד ליום 12/2015).
	דח"צ ויו"ר ועדת ביקורת בסאטקום מערכות בע"מ (עד 11/2015).

שם:	אופיר רוטשילד
מספר תעודת זהות:	31837990
תאריך לידה:	26.12.1974
תאריך תחילת כהונה:	11.11.2007
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:	יועץ משפטי, סמנכ"ל, יועץ משפטי של חברות נוספות בחטיבת חסכון ארוך טווח בהראל ביטוח.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:	לא
השכלה:	תואר ראשון במשפטים וכלכלה באוניברסיטה העברית.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	יועץ משפטי בחברות אחרות בקבוצת הראל.

שם:	דודי שראק
מספר תעודת זהות:	24930034
תאריך לידה:	18.1.1970
תאריך תחילת כהונה:	1.9.2012
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:	סמנכ"ל גבייה בחברה, בהראל פנסיה וגמל ובלעתיד.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:	לא
השכלה:	תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה באוניברסיטת בן גוריון, תואר שני במשפטים באוניברסיטת בר אילן.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	בעל רישיון רו"ח. מנהל תפעול במנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ (עד

ליום 31.12.2015, מנהל תפעול בהראל ניהול קרנות
פנסיה בע"מ ומנהל תפעול בלעתי.

שם :	יונית שויד
מספר תעודת זהות :	025386392
תאריך לידה :	29.8.1973
תאריך תחילת כהונה :	1.9.2012
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :	סמנכ"לית ומנהלת מטה בחברה, בהראל פנסיה וגמל ובלעתי.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו :	לא
השכלה :	תואר ראשון בניהול וביטוח במסלול האקדמי של המכללה לביטוח, MBA במנהל עסקים, התמחות בשיווק.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות :	סמנכ"לית ומנהלת מטה בהראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ, במנוף חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ ובלעתי חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ

שם :	מיטל בישץ
מספר תעודת זהות :	28017226
תאריך לידה :	26.10.1970
תאריך תחילת כהונה :	1.1.2010
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :	סמנכ"לית שירות ושיווק פרט בחברה, בהראל פנסיה וגמל ובלעתי.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו :	לא
השכלה :	תואר ראשון בכלכלה וניהול, תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת בר אילן, בעלת רישיון לשיווק פנסיוני.

שם :	אפרת שפסר
מספר תעודת זהות :	053052742
תאריך לידה :	12.2.1982
תאריך תחילת כהונה :	1.8.2016
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :	סמנכ"לית ומנהלת תחום תביעות ומימוש זכויות בחברה, בהראל פנסיה וגמל ובלעתי.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו :	לא
השכלה :	תואר ראשון בחשבונאות ומזרח אסיה ותואר שני במנהל עסקים.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות :	מנהלת בקרה בהראל חברה לביטוח אגף ביטוח חיים.

שם:	ענת קנטור
מספר תעודת זהות:	029729159
תאריך לידה:	27.12.1972
תאריך תחילת כהונה:	4.4.2017
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:	סמנכ"לית ואקטוארית ממונה בקרן
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:	לא
השכלה:	תואר ראשון בראיית חשבון ומימון, אוניברסיטת מידלסקס, לונדון, אנגליה. לימודי אקטואריה, החוג לסטטיסטיקה, אוניברסיטת חיפה.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	אקטוארית פיתוח ותמחור מוצרים חדשים בביטוח חיים ובריאות, חטיבת אקטואריה וניהול סיכונים בהראל חברה לביטוח בע"מ ואקטוארית בחברה.

שם:	מוטי לוי
מספר תעודת זהות:	059750968
תאריך לידה:	1967
תאריך תחילת כהונה:	12.2008
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:	סמנכ"ל בהראל פנסיה וגמל בע"מ ובלעתיד.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:	לא
השכלה:	תואר ראשון במנהל עסקים ומדעי המדינה מהאוניברסיטה העברית ותואר שני במנהל עסקים ממכללת רמת גן.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	סמנכ"ל שיווק במנוף פנסיה (עד ליום 31.12.2016), סמנכ"ל שיווק בקרן הפנסיה גילעד, מפקח רכישה באיילון.

שם:	אריה זהבי
מספר תעודת זהות:	55512644
תאריך לידה:	3.12.1958
תאריך תחילת כהונה:	4.2005
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו:	סמנכ"ל שיווק בהראל פנסיה וגמל בע"מ ובלעתיד
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו:	לא

שם:	צחי דברת
מספר תעודת זהות:	028833697
תאריך לידה:	1.3.1972
תאריך תחילת כהונה:	1.8.2007
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל	סמנכ"ל תפעול בחברה, בהראל פנסיה וגמל בע"מ
עניין בו:	ובלעתי
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר	לא
בתאגיד או בבעל עניין בו:	תואר ראשון בכלכלה וניהול, תואר שני במנהל
השכלה:	עסקים באוניברסיטת תל אביב.
שם:	סמי בבקוב
מספר תעודת זהות:	58378985
תאריך לידה:	10.9.1963
תאריך תחילת כהונה:	2007
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל	מנהל תחום השקעות בקבוצת הראל, משנה למנכ"ל
עניין בו:	ומנהל חטיבת השקעות בהראל ביטוח (החל מיום
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר	לא
בתאגיד או בבעל עניין בו:	לא
השכלה:	מוסמך מנהל עסקים אוניברסיטת בר אילן.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	בוגר כלכלה אוניברסיטת תל אביב. מנכ"ל הראל פיננסים (עד 30.11.2016), מנכ"ל הראל פיא (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל ניהול השקעות (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל סל (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל סל מטבעות (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל מוצרים פיננסים (עד 30.11.2016)
שם:	נטלי משען - זכאי
מספר תעודת זהות:	31781180
תאריך לידה:	8.9.1974
תאריך תחילת כהונה:	20.8.2014
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל	ממונה על ציות ואכיפה בחברה, יועצת משפטית
עניין בו:	ומשנה למנכ"ל הראל ביטוח.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר	לא
בתאגיד או בבעל עניין בו:	תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב
השכלה:	תואר שני במשפט מסחרי מאוניברסיטת תל אביב,
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	תכנית תל אביב – ברקלי. שותפה במשרד פישר בכר חן וול אוריון ושות' מינואר 2008 (עורכת דין ממאי 2000).

שם:	אפרת אולברג - גרטל
מספר תעודת זהות:	28727600
תאריך לידה:	30.6.1971
תאריך תחילת כהונה:	1.12.2006
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל	ממונה על פניות הציבור בחברה ובחברות בקבוצת
עניין בו:	הראל.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר	לא
בתאגיד או בבעל עניין בו:	
השכלה:	תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	ממונה על פניות הציבור, ממונה על מניעת הטרדה
	מינית, ממונת אכיפת הקוד האתי ומניעת מעילות
	והונאות בחברה ובחברות בקבוצת הראל.
שם:	אדוה ענבר
מספר תעודת זהות:	22167530
תאריך לידה:	23.2.1966
תאריך תחילת כהונה:	30.5.2012
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל	מנהלת סיכונים בחברה ובחברות אחרות בקבוצת
עניין בו:	הראל.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר	לא
בתאגיד או בבעל עניין בו:	
השכלה:	תואר ראשון ושני בכלכלה מאוניברסיטת תל אביב.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	מנהלת הסיכונים בחברות בקבוצת הראל.
שם:	אייל אפרת
מספר תעודת זהות:	038459269
תאריך לידה:	7.3.1976
תאריך תחילת כהונה:	16.1.2018
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל	מנכ"ל הראל משמר המחשבים
עניין בו:	
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר	לא
בתאגיד או בבעל עניין בו:	
השכלה:	תואר ראשון במנהל עסקים, התמחות המערכות
	מידע ושיווק בקריה האקדמית ותואר שני במימון
	במכללה למנהל.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	עד לחודש ינואר 2018, מנהל אגף מיכון ומידע עסקי
	בהנהלת החטיבה לחיסכון ארוך טווח.

נושא משרה אשר סיים כהונתם נכון למועד פרסום הדוח:	
שם:	משה ניסן
מספר תעודת זהות:	054226584
תאריך לידה:	20.10.1956
תאריך תחילת כהונה:	1.4.2002
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל	מנהל מערכות מידע בחברה ומנכ"ל הראל המשמר
עניין בו:	מחשבים בע"מ.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר	לא
בתאגיד או בבעל עניין בו:	
השכלה:	תואר ראשון במדעי המחשב ולימודי א"י מאוניברסיטת בר אילן, תואר שני מנהל עסקים אוניברסיטת תל אביב.
מועד סיום כהונה:	15.1.2018

4.3 אקטואר קרן הפנסיה

ביום 17 בינואר 2017, אושר מינויה של גבי ענת קנטור (היושבת במשרדי החברה) כאקטוארית ממונה בחברה. מינוי זה נכנס לתוקף ביום 1 באפריל 2017.

ענת החליפה את מר דיויד אנגלמאיר כאקטוארית ממונה והוא מוסיף לסייע לחברה בבקורות על הדוחות האקטואריים.

גבי ענת קנטור הינה בעלת תואר ראשון בראיית חשבון ומימון באוניברסיטת מידלסקס, לונדון, אנגליה, כמו כן, למדה לימודי אקטואריה בחוג לסטטיסטיקה באוניברסיטת חיפה ולימודים לקראת קבלת חברות מלאה באגודת האקטוארים בישראל. גבי ענת קנטור עובדת כ-20 שנה והינה בעלת ניסיון עשיר בתחומי ביטוח חיים, בריאות ופנסיה. מאז שנת 2015, גבי ענת קנטור שימשה באקטוארית בקרן.

בין השאר, האקטואר אמון על כתיבת הדוח האקטוארי מדי שנה, בדיקות אקטואריות לצורך עדכון תקנונים והינו מעורב בניהול הסיכונים האקטואריים של הקרן.

השכר הכולל של האקטוארית הממונה בגין שנת הדיווח, הינו כ- 810 אלפי ש"ח (אשתקד שולם למר דיויד אנגלמאיר מטעם חברת PVI 610 אלפי ש"ח בגין שרותי אקטואריה שהעניק לקרנות הפנסיה בקבוצת הראל).

4.4 מדיניות תגמול של הראל השקעות ושל הגופים המוסדיים בקבוצת הראל

מדיניות תגמול - הראל השקעות

מאחר שתכנית התגמול נקבעה במשותף לכלל הגופים המוסדיים בקבוצת הראל, ההתייחסות להלן הינה לתכנית המשותפת להראל השקעות, ובין היתר לחברה.

בעקבות חקיקת תיקון 20 לחוק החברות, ועדת התגמול של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ ("הראל השקעות") קיימה במשך מספר חודשים דיונים לאימוץ מדיניות תגמול לנושאי משרה עבור הראל השקעות והחברות הבנות שלה. במדיניות התגמול של הראל השקעות נקבע שהיא תשמש גם כמדיניות מנחה עבור החברות הבנות של הראל השקעות, בשינויים הנדרשים.

מדיניות התגמול נועדה לשמש לצורך הנעת המנהלים הבכירים והכוונתם בהתאם ליעדי החברה ותכניתה האסטרטגית, מתוך דגש על הגברת התחרותיות בגיוס ובשימור כוח אדם איכותי בתפקידי ניהול בכירים בקבוצה. כל זאת, במטרה ליצור ערך כלכלי ארוך טווח לחברה ולבעלי מניותיה. מדיניות התגמול נערכה בהתחשב, בין

היתר, בגודל החברה ואופי פעילותה, בקידום מטרות החברה, האסטרטגיה, תכנית העבודה לטווח הארוך ומדיניות ניהול הסיכונים, וכן בתנאי ההעסקה והמענקים שהיו נהוגים בחברה לנושאי המשרה בשנים קודמות, רמות שכר ותנאי כהונה והעסקה המקובלים בתאגידי ביטוח ופיננסים בישראל ובבנקים הגדולים בישראל, וכן על בסיס שיקולים ארגוניים ובכלל זה עלויות השכר של קבוצות עובדים שונות ופערי השכר הרצויים ביניהם.

מדיניות התגמול מתייחסת לסוגים שונים של נושאי משרה, ביניהם גם לאופן התגמול של הדירקטורים המכהנים בחברה.

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי ההעסקה של נושאי המשרה שאינם דירקטורים ובכלל זה ברכיבים הבאים:

(א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של הקבוצה, ובהתבסס על קבוצת ההשוואה שנקבעה; (ב) נקבע כי יישמר פער בין השכר של מנכ"ל החברה לשכר של יתר נושאי המשרה שכפופים למנכ"ל; (ג) נקבעו יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי ההעסקה לבין סך תנאי ההעסקה; (ד) נקבע כי ניתן לשלם רכיב שכר קבוע שאינו מזכה בתנאים סוציאליים; (ה) נקבעו הוראות לעניין המענקים השנתיים מותני הביצועים, לרבות היקף מקסימאלי של מענקים לגבי המנכ"לים ולגבי נושאי המשרה הכפופים למנכ"לים; (ו) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם המנכ"ל ואינם בעלי השליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ז) נקבעו הוראות לעניין מענק הונו, שיכול שיינתן אך ורק למנכ"לים; (ח) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ט) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (i) פיצויים, שיהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% (100% מעבר למתחייב על פי דין), בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים. (ii) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים. (iii) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות. (iv) תגמול עבור התחייבות לאי תחרות. נקבע, כי התקשרות בהסכם אי תחרות תיעשה במקרים חריגים בלבד ובכפוף לתנאים שנקבעו במדיניות התגמול.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: נקבעו הוראות לפיהן תשלום מענקים מותני תוצאות ייעשה רק בשנים בהן השיגה החברה תוצאות משביעות רצון. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענקים יחושבו לפי עמידה ביעדים ארוכי טווח ולא חד פעמיים של השנה השוטפת בלבד. לשם כך נקבע בתכנית התגמול, כי הפרמטרים השונים יחושבו בנפרד לגבי השנה השוטפת ולגבי השנתיים שקדמו לה, כאשר משקל הפרמטרים השונים בגין השנה השוטפת, בקביעת הציון הכולל לשם חישוב המענק השנתי, יהיה 50%, משקל השנה שקדמה לה יהיה 30% ומשקל השנה שקודמת לה יהיה 20%. עוד נקבעו הוראות מעבר לגבי נושאי משרה בעת החלת תכנית התגמול לראשונה.

במסגרת המענק השנתי תלוי התוצאות קיים רכיב של שיקול דעת, שהינו מוגבל ל- 20% לגבי המנכ"ל ולגבי נושאי המשרה האחרים (למעט לגבי נושאי משרה בתפקידי בקרה ופיקוח).

במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל החברה תכבד הסכמים קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול.

מדיניות התגמול המעודכנת של הראל השקעות מפורסמת באתר האינטרנט של הראל:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/investor-relations/Pages/remuneration-policy.aspx#מדיניות-תגמול---הראל-השקעות>

מדיניות תגמול של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל

הראל ביטוח והחברות הבנות שלה, שהינן גופים מוסדיים ("הגופים המוסדיים"), אימצו בנובמבר 2013 מדיניות תגמול המבוססת על מדיניות התגמול של הראל השקעות המפורטת לעיל.

ביום 10 באפריל 2014, פרסם הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון חוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" ("החוזר").

בהתאם להמלצת ועדת התגמול ולאחר שוועדת התגמול קיימה התייעצויות עם ועדת הביקורת, ועדת ניהול סיכונים וועדת השקעות עמיתים, אישרו בחודש יולי 2014 הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים עדכונים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים, וזאת לאחר קבלת המלצה לכך מאת ועדת התגמול של הגופים המוסדיים.

ביום 7 באוקטובר 2015, פרסם הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון חוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים-תיקון" ("החוזר המתוקן"). בהתאם להמלצת ועדת התגמול, בחודשים פברואר ומרץ 2016 אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים את התאמת מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים להוראות החוזר המתוקן וכן עריכת מספר עדכונים נוספים.

העדכונים העיקריים במדיניות התגמול היו: (א) הוספת התייחסות לתגמול לדירקטור וליו"ר הדירקטוריון, שאינו מאפשר תגמול משתנה, כולל לתקופות המעבר הקבועות בחוזר; (ב) הוספת התייחסות ליחס ההכפלה הראוי לשכר יו"ר הדירקטוריון, ביחס לשכר דח"צ; (ג) הוספת התייחסות לשכר דירקטור, שיהיה בהתאם לתקנות התגמול לדירקטורים, בהתאם לקבוע בהוראות החוזר המתוקן; (ד) הוספת סעיפים המאפשרים לחברה לתבוע השבה של סכומים מתוך התגמול המשתנה ששולם לבעל תפקיד מרכזי, במקרים חריגים הכלולים בחוזר המתוקן; (ה) הוספת התייחסות עדכנית לתזכיר חוק הגבלת שכר נושאי משרה בכירים בגופים פיננסיים; (ו) הוספת התייחסות לחוזר המתוקן בסעיפים המחייבים גוף מוסדי לשאת בהוצאותיו עבור העסקת נושאי משרה ודירקטורים בו; (ז) עדכון מדדי התגמול המשתנה של בעלי התפקיד המרכזי בחטיבת ההשקעות.

בנוסף, ביום 22 בספטמבר 2016, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרו זאת ועדות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, זאת בעקבות הוראות חוק תגמול נושאי משרה וכן במקביל לעדכון מדיניות התגמול לנושאי המשרה שאומצה על ידי הראל השקעות.

השינויים העיקריים במדיניות התגמול של הגופים המוסדיים, לעומת זו שהיתה בתוקף קודם לכן, הינם: (א) הוספת התייחסות למגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי המשרה של הגופים המוסדיים בקבוצה, בהתאם להוראות חוק תגמול לנושאי משרה; (ב) שינוי מבנה השכר של מנכ"ל הראל ביטוח, אשר שכרו יכלול רכיבים קבועים בלבד; (ג) קטימת המענק למנכ"ל הראל השקעות ככל שידרש בהתאם למגבלת עלות העסקה מקסימלית כאמור.

בנוסף, בחודש מרץ 2017, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרו זאת ועדות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכונים לא מהותיים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, ביניהם הצורך בנימוקים מיוחדים במקרה של עדכון השכר השנתי לבעל תפקיד מרכזי, מעל לשיעור ריאלי של 10%.

בחודשים אוקטובר-נובמבר 2017, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרה זאת ועדת התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכון לשיטת החישוב של המדדים הליניאריים, המשמשים לקביעת החלק הכמותי בתגמול המשתנה של נושאי משרה בחברה.

בנוסף, בחודש ינואר 2018, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרו זאת ועדות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכון לסעיף המענקים המיוחדים במדיניות התגמול.

מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים מפורסמת באתר האינטרנט של הראל:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/investor-relations/Pages/remuneration-policy.aspx#מדיניות-תגמול---גופים-מוסדיים-בקבוצת-הראל>

עלות ההעסקה של נושאי המשרה והעובדים בקבוצה

עלות ההעסקה השנתית החזויה של נושאי המשרה והעובדים בקבוצה, לא תעלה על 2.5 מיליוני ש"ח בשנה, וזאת אלא אם יאשרו זאת ועדת התגמול והדירקטוריון מנימוקים מיוחדים. הסכמי ההעסקה של נושאי המשרה הותאמו למגבלה כאמור.

להלן פירוט חמשת מקבלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה בחברה :

החלק המיוחס לחברה מתוך קבוצת שליטה (באחוזים)	סה"כ	תגמולים בעבור שירותים (1) (2)							פרטי מקבל התגמולים		
		אחר (3)	עמלה	דמי ייעוץ	דמי ניהול	תשלום מבוסס מניות	מענק	שכר	היקף משרה	תפקיד	שם
40%	998	55					273	670	100%	מנהל תחום ההשקעות בקבוצה	סמי בבקוב
100%	1,561	72					206	1,283	100%	מנכ"ל	דודי לייזנר
100%	1,181	55					126	1,000	100%	סמנכ"ל	מוטי לוי
100%	1,080	50					179	851	100%	סמנכ"ל	אריה זהבי
100%	969	45					90	834	100%	סמנכ"ל כספים	רם גבל

- (1) מענקים מובטחים ורכיבי תגמול קבועים אחרים נכללים במסגרת השכר.
- (2) הנתונים דלעיל אינם כוללים מס שכר שמשולם על-ידי המוסדות הכספיים.
- (3) הסכום כולל הפרשות בגין פיצויי פיטורים.

4.5 מבקר פנים

פרטי המבקר הפנימי

החל מיום 1 במאי 2006, מכהן בתפקיד מבקר הפנים מר שי לוטרבך, רו"ח.

מבקר הפנים אינו מחזיק בניירות ערך של החברה או של גוף קשור אליה וכן אינו בעל קשרים עסקיים מהותיים אחרים מלבד היותו מבקר הפנים של חברות אחרות בקבוצה.

מבקר הפנים אינו עובד החברה ומעניק שירותי ביקורת פנים חיצוניים באמצעות עובדי משרדו. מבקר הפנים של החברה משמש גם כמבקר הפנים של החברות "קחצ"ק ו-" לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ", חברות בתחום הפנסיה והגמל בקבוצה.

היקף הביקורת הפנימית נקבע בתחילת השנה במסגרת אישור תכנית הביקורת. בשנת 2017 בוצעו במסגרת פעילות הפנסיה והגמל בקבוצה 6,101 שעות ביקורת (בשנת 2016 בוצעו 6,959 שעות ביקורת). במסגרת שעות הביקורת שצוינו נכללות שעות ביקורת בגין נושאים רוחביים הרלוונטיים לפעילות הפנסיה והגמל והמבוצעות באופן שוטף על ידי עובדי מערך הביקורת הפנימית בהראל חברה לביטוח בע"מ. היקף שעות ביקורת אלו הסתכמו בשנת 2017 ל- 1,821 שעות (בשנת 2016 ל- 1,829 שעות).

היקף שעות הביקורת נקבע על בסיס תכנית ארבע שנתית שבמסגרתה אמורים להיות מבוקרים כל הנושאים הנוגעים לפעילותה של החברה. בהתאם לתכנית הרב שנתית נקבעת תכנית הביקורת השנתית ובהתאם נקבע היקף השעות הנדרשות לצורך ביצועה.

הצעת תוכנית העבודה הרב שנתית של המבקר הפנימי נערכת על ידו תוך התייעצות עם הנהלת החברה, וזאת על מנת שהביקורת תקיף את כל המערך התפעולי שבאחריותם. הצעת התוכנית מוצגת גם למנכ"ל ויו"ר הדירקטוריון של החברה. התכנית כוללת את הנושאים הנבדקים ותדירות בדיקתם ובנוסף בדיקת מעקב אחר תיקון ליקויים שעלו בדוחות ביקורת בתדירות שנתית. מהתכנית הרב שנתית נגזרת הצעה לתכנית העבודה השנתית שמובאת אף היא בפני הגורמים שצוינו לעיל.

הצעת תוכנית הביקורת הרב שנתית מוגשת לוועדת הביקורת של החברה, אשר הינה הגורם הדן בתכנית הביקורת ומאשר אותה, כמתחייב מסעיף 149 לחוק החברות (או מהוראות המפקח, לפי העניין).

תכנית העבודה נקבעת באופן המאפשר למבקר הפנימי לסטות ממנה, בדרך של הרחבת או הוספת ביקורות, וזאת הן באמצעות קביעת נושאי ביקורת כלליים בתוכנית הביקורת, הן בבדיקות אד הוק שנערכות על ידי המבקר הפנימי, והן בהפעלת שיקול דעת תוך עדכון הגורמים הרלוונטיים, כאשר אגב עריכת ביקורת המבקר הפנימי סבור כי יש לבקר נושאים שהתגלו במהלך ביצוע הביקורת.

תגמול והתייחסות הדירקטוריון

תגמול המבקר הפנימי נעשה בדרך של תעריף המורכב מעלות לשעת עבודה, מוכפל במספר השעות שהושקעו בפועל.

לדעת הדירקטוריון, שיטת התגמול של מבקר הפנים, המבוססת על היקף שעות עבודה בפועל, מונעת חשש לפגיעה בשיקול הדעת המקצועי של מבקר הפנים או לפגיעה באי התלות. מסגרת שעות העבודה שמוקדשות לביצוע הביקורות מבוססת על תכנית הביקורת השנתית שמאושרת מראש על-ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון וכך מובטח, כי עבודת הביקורת תיעשה במלואה ובהיקף שנקבע על-ידי הדירקטוריון.

4.6 רואה חשבון מבקר

פרטי רואה חשבון מבקר

שם המשרד : משרד סומך חייקין KPMG.

מועד תחילת כהונה : ינואר 2011.

שם שותף המטפל בחברה : מר אברהם פרוכטמן, רו"ח.

גילוי בדבר שכר רואה חשבון מבקר :

להלן פירוט שכר רואי החשבון המבקר באלפי ש"ח (לא כולל מע"מ), עבור שירותים שניתנו על ידם בשנים 2017-2016 (השכר הנו בגין כלל חברות הפנסיה והגמל בקבוצה ומייצג את כל השנה) :

שנת 2017					
שירותי ביקורת	שירותים לביקורת	הקשורים	שירותי מס מיוחדים	אחר	סה"כ
1,033	-	-	-	-	1,033
שנת 2016					
שירותי ביקורת	שירותים לביקורת	הקשורים	שירותי מס מיוחדים	אחר	סה"כ
1,132	100	-	-	-	1,232

חוות דעתו של רואה החשבון המבקר הינה ללא כל הסתייגות ו/או מניעה. עם זאת היא כוללת הפנית תשומת לב לביאור בנושא התחייבויות תלויות (באור 25א בדוחותיה הכספיים של החברה).

4.7 אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

4.8 החלטות החברה

ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים חלה על נושאי משרה ודירקטורים בחברה ובחברות בקבוצת הראל, המכונים כיום וכן שיקהנו בחברה ו/או בחברות בקבוצת הראל מעת לעת (לרבות נושאי משרה בחברות בקבוצת הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם וכן לרבות נושאי משרה שבעל השליטה בחברה עשוי להיחשב כבעל עניין אישי בהענקת כתבי השיפוי להם).

ועדת התגמול והדירקטוריון אישרו, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של החברה, את חידוש פוליסת אחריות דירקטורים ונושאי משרה החל מיום 1 באוקטובר 2017, למשך שנה, כך שסכום הביטוח יעמוד על 200 מיליוני דולר ארה"ב וסכום הפרמיה לא יעלה על 1 מיליוני דולר ארה"ב.

הנימוקים העיקריים של ועדת התגמול והדירקטוריון היו: (א) הפרמיה נקבעה לפי עלות ביטוח המשנה של הראל ביטוח, אליה מועבר הסיכון הביטוחי, ולכן בהגדרה היא משקפת תנאי שוק; (ב) רכישת הפוליסה כאמור הינה לטובת החברה, שכן היא מצמצמת את החשיפה של החברה בשל כתבי השיפוי שניתנו לדירקטורים ולנושאי המשרה והיא מאפשרת לנושאי המשרה למלא את תפקידם כראוי ולטובת החברה, בהתחשב בסיכונים הכרוכים בכך ובאחריות המוטלת עליהם על פי דין; (ג) הפוליסה, מעניקה כיסוי סביר בנסיבות העניין, בהתחשב בגודלה של החברה, היקפי ותחומי פעילותה ותכניתיה העסקיות; (ד) כיסוי ביטוחי כאמור נעשה במהלך העסקים הרגיל של החברה והינו מקובל בחברות ציבוריות בישראל בכלל ובחברות שעיסוקן בתחומי הביטוח והפיננסים בפרט; (ה) רכישת הפוליסה כאמור תואמת את מדיניות התגמול של החברה; (ו) ההתקשרות הינה בתנאי שוק ואינה עשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכוש או התחייבויותיה.

הראל פנסיה וגמל בע"מ

פרק 2

דוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

1.	מצב עסקי החברה המנהלת, תוצאות פעילותה והונה העצמי	2
2.	היקף הנכסים המנוהלים על ידי החברה המנהלת	4
3.	התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של החברה	5
4.	אירועים החורגים ממהלך העסקים הרגיל של החברה	10
5.	תיאור האסטרטגיה העסקית של החברה ויעדיה העיקריים	10

דוח דירקטוריון**הראל פנסיה וגמל בע"מ**

דוח הדירקטוריון כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדו"ח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדו"ח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה/הקבוצה מעריכה", "החברה/הקבוצה סבורה", "צפויה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים. החברה אינה מתחייבת למסור עדכונים לגבי שינויים שיחולו באשר למידע צופה פני עתיד.

1. מצב עסקי החברה המנהלת, תוצאות פעילותה והונה העצמי**1.1 מצב כספי**

שיעור השינוי	ליום 31 בדצמבר		
	2016	2017	
באחוזים	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
3.6	16,677	17,278	נכסים בלתי מוחשיים
2.8	216,263	222,392	הוצאות רכישה נדחות
53.1	73,916	113,142	השקעות פיננסיות
(43.5)	30,925	17,482	מזומנים ושווי מזומנים
(7.2)	40,833	37,891	נכסים אחרים
7.8	378,614	408,185	סה"כ נכסים
10.7	316,479	350,311	הון
(6.9)	62,135	57,874	התחייבויות
7.8	378,614	408,185	סך כל ההון וההתחייבויות

הדוח על המצב הכספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם לכ- 408,185 אלפי ש"ח, לעומת כ- 378,614 אלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016, גידול של כ- 8%. הגידול נובע בעיקרו מגידול בסעיפי הוצאות רכישה נדחות והשקעות פיננסיות.

ההון ליום 31 בדצמבר 2017 הסתכם ב- 350,311 אלפי ש"ח בהשוואה ל- 316,479 אלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016, גידול של כ- 11%. הגידול בהון נובע מרווח לתקופה בסך של 32,438 אלפי ש"ח ובתוספת גידול בקרן הון בסך של 1,394 אלפי ש"ח.

נכון ליום 31 בדצמבר 2017, החברה עומדת בדרישות ההון המזערי הנדרש מחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, כפי שנקבע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופת גמל או קרן פנסיה) התשע"ב- 2012 ובהנחיות הממונה.

1.2 רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016 (*)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
380,022	283,964	דמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה, נטו
17,501	16,038	הכנסות מדמי ניהול ותפעול
1,964	2,712	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
-	148	הכנסות אחרות
399,487	302,862	סך כל ההכנסות
137,584	111,927	עמלות והוצאות שיווק
211,996	154,177	הנהלה וכלליות
19	58	מימון
349,599	266,162	סך כל ההוצאות
49,888	36,700	רווח לפני מסים על הכנסה
(17,450)	(13,033)	מסים על הכנסה
32,438	23,667	רווח נקי
1,394	(1,294)	רווח (הפסד) כולל אחר
33,832	22,373	רווח לשנה

(*) דוח רווח והפסד לשנת 2016 כולל את פעילות הראל גמל לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016.

בשנת 2017 הסתכמו ההכנסות מדמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה (לא כולל דמי ניהול בגין קופות בבעלות הביטוח) לסך של 380,022 אלפי ש"ח בהשוואה ל- 283,964 אלפי ש"ח בשנת 2016, גידול של כ- 34%. הגידול בדמי הניהול, בתקופת הדוח לעומת תקופה מקבילה אשתקד, נובע משתי סיבות עיקריות, סיבה ראשונה הינה מיזוג פעילות הראל גמל באוקטובר 2016, כך שדמי הניהול מפעילות הגמל אשתקד מייצגים תקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016, סיבה שנייה הינה גידול בהכנסות דמי הניהול מקרנות הפנסיה כתוצאה מגידול בדמי הגמולים ובנכסים המנוהלים הממוצעים בקיזון קיטון בדמי הניהול כתוצאה ממתן הנחות ומשחיקת שיעורי דמי הניהול.

הכנסות דמי ניהול מקרנות הפנסיה בשנת 2017, הסתכמו לסך של 293,143 אלפי ש"ח.

הכנסות דמי ניהול מקופות גמל בשנת 2017, הסתכמו לסך של 86,879 אלפי ש"ח.

הכנסות דמי ניהול בתחום קופות גמל לחיסכון, לתגמולים ואישיות לפיצויים הסתכמו לסך של 27,431 אלפי ש"ח והיוו כ- 32% מסך ההכנסות מקופות גמל. הכנסות מדמי ניהול בתחום קרנות ההשתלמות הסתכמו לסך של 57,168 אלפי ש"ח והיוו כ- 65% מסך הכנסות מקופות גמל. הכנסות מקופות גמל אחרות (מרכזיות לפיצויים, דמי מחלה, פנסיה תקציבית וקופת גמל להשקעה) הסתכמו לסך של 2,280 אלפי ש"ח, כ- 3% מסך הכנסות דמי ניהול קופות גמל בחברה.

הוצאות השיווק והוצאות הנהלה וכלליות עלו בשיעור של כ- 31% לעומת תקופה מקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מכך שפעילות הגמל אשתקד מייצגת תקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016.

בנוגע לנזילות ומקורות מימון - עיקר הכנסות החברה נובעות מדמי ניהול מקרנות פנסיה וקופות גמל.

2. היקף הנכסים המנוהלים על ידי החברה המנהלת

להלן פירוט היקף הנכסים נטו המנוהלים על ידי החברה עבור קרנות הפנסיה וקופת הגמל נכון ליום 31 בדצמבר 2017 וליום 31 בדצמבר 2016:

היקף נכסים, נטו (אלפי ש"ח)		
ליום	ליום	
31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
		קרנות פנסיה:
42,682,797	53,055,871	הראל פנסיה
651,893	859,210	הראל פנסיה כללית
		קופות גמל:
18,427,703	20,369,528	הראל קופת גמל
31,821	156,758	הראל גמל להשקעה
-	266,934	הראל גמל השקעה לילד
-	3,328	הראל גמל IRA
1,135	1,584	קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל
7,857,894	9,904,327	הראל קרן השתלמות
396,935	396,727	הראל גמל לפיצויים
188,454	197,118	הראל פרופיל אישי למעסיק
28,718	17,610	הראל קופה לפנסיה תקציבית
43,542	48,785	הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה
70,310,892	85,277,780	סה"כ נכסים

3. התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של החברה

ככלל, מתאפיין תחום חיסכון ארוך הטווח במסגרתו פועלת החברה, ברגולציה רבה, והוא מושפע מהחלטות המפקח. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.1 בפרק הראשון - תיאור עסקי החברה.

מגמות והתפתחויות במשק ובשוק ההון

תוצאות הפעילות של הקבוצה מושפעות באופן מהותי מהתשוואות המושגות בשוק ההון ומהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם. להלן התייחסות לגורמים המרכזיים בסביבה המקרו-כלכלית, אשר משפיעים על פעילות הקבוצה:

3.1. כללי

בשנת 2017 הצמיחה העולמית האיצה ל-3.7%, לעומת 3.2% בשנת 2016. זהו הקצב המהיר ביותר מאז שנת 2011 כאשר צמיחה מהירה מהצפי באירופה, ארה"ב ואסיה תרמו לכך. הסחר העולמי התחזק במהלך שנת 2017, דבר שתורם לגידול בהשקעות - בפרט בשווקים המפותחים, ולשיפור בענפי התעשייה - בפרט באזור אסיה.

ארה"ב: בשנת 2017 קצב הצמיחה האץ ל-2.3%, לעומת 1.7% בשנת 2016, כאשר גם השנה הצריכה הפרטית המשיכה להוביל את הצמיחה לצד שיפור בהשקעות. שיעור האבטלה המשיך לרדת במהלך השנה, והוא קרוב לרמתו הנמוכה ביותר מתחילת המאה, וסנטימנט החברות ומשקי הבית נותר גבוה מאוד במהלך כל השנה. הבנק המרכזי העלה את הריבית 3 פעמים במהלך השנה עד לטווח של -1.25% 1.5% בסוף שנת 2017. בשלהי שנת 2017 אושרה רפורמת מס מקיפה לחברות ומשקי הבית. לפיה, משקי הבית ייהנו בין היתר, משיעורי מס נמוכים לצד הכרה גדולה יותר בחלק מההוצאות, והחברות האמריקאיות ייהנו בין היתר, ממס נמוך יותר (מ-35% ל-21%), פחת מואץ על השקעות, ותמריצים נוספים על הגדלת ייצור, השקעות והעברת רווחים מחברות בנות בעולם לארה"ב. הרפורמה צפויה לתמוך בהתרחבות ההשקעות וביצועי החברות, בצריכה הפרטית ובצמיחה. קרן המטבע העריכה כי הרפורמה צפויה לתרום כ-1.2 נקודות אחוז לצמיחה בארה"ב בשנים הקרובות. התוצר צמח ב-2.6% בשיעור שנתי ברבעון הרביעי של שנת 2017, לעומת 3.2% ברבעון הקודם.

גוש האירו: בשנת 2017 קצב הצמיחה האץ ל-2.4%, לעומת 1.5% בשנת 2016, מהיר בהרבה מההערכות המוקדמות. הסיכון הפוליטי פחת במהלך השנה לאור תוצאות הבחירות בהולנד, צרפת וגרמניה, דבר שבא לידי ביטוי בין היתר בירידת פערי התשוואות בין גרמניה לבין מדינות אחרות בגוש. שיעור האבטלה המשיך לרדת לרמתו הנמוכה ביותר מאז שנת 2009, כאשר השונות הגבוהה בין מדינות הגוש הצטמצמה מעט. הבנק המרכזי צמצם את גודל ההרחבה הכמותית שלו במהלך השנה, אך הותיר את ריבית ההלוואות על אפס וריבית הפיקדונות על מינוס 0.4%. התוצר צמח ב-2.3% בשיעור שנתי ברבעון הרביעי של שנת 2017, לעומת 2.9% ברבעון הקודם.

במדינות מתפתחות ובשווקים המתעוררים הצמיחה בשנת 2017 עמדה על 4.7%, לעומת 4.4% בשנת 2016, כאשר עיקר השיפור נבע מצמיחה חיובית (אך מתונה) של רוסיה וברזיל, שהתכווצו בשנה הקודמת. הצמיחה בסין עלתה קלות ל-6.8% במהלך שנת 2017, מעל לצפי, דבר שתורם גם לשיפור בסחר העולמי. העלייה במחירי הסחורות לתעשייה תרמו לצמיחה בשווקים המתעוררים, והעלייה במחיר הנפט תרמה לצמיחה ברוב יצואניות האנרגיה.

3.2. התפתחויות במשק הישראלי

הנתונים הראשוניים לרבעון האחרון של שנת 2017 היו טובים, והצביעו על צמיחה של 3.6 אחוזים בשיעור שנתי, וזאת לאחר עדכון כלפי מעלה של הרבעון הקודם ל-3.9 אחוזים. עקב זאת, הצמיחה השנתית בשנת 2017 עודכנה כלפי מעלה ל-3.3 אחוזים, לאחר צמיחה של 4.0% בשנת 2016. הובילה את הצמיחה בשנת 2017 הצריכה הפרטית עם גידול של 3.3%, לצד עלייה של 2.7% בהשקעות בנכסים קבועים ו-3.2% גידול ביצוא הסחורות והשירותים.

גם הנתונים משוק העבודה מוסיפים להצביע על רמת פעילות גבוהה וממשיכים לתמוך בהערכה שהוא קרוב לתעסוקה מלאה (קרוב לשפל בשיעור האבטלה ורמות שיא של שיעור התעסוקה). שיעור האבטלה ירד ל-4.2% בשנת 2017, לעומת 4.8% בשנת 2016.

3.3. שוק המניות

שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017; צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרת ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות.

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה ב-5.6% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה ב-7.5%. בישראל מדד ת"א 125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר השנה) עלה ב-5.6% עם עלייה של 6.2% במדד המעו"ף ו-4.5% במדד ת"א 90.

בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר השנה) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א- (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א 90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח).

מחזור המסחר היומי הממוצע במניות והמירים עמד על 1.2 מיליארד ש"ח במהלך הרבעון הרביעי, ירידה של כ-7% בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד. בשנת 2017 מחזור המסחר היומי הממוצע עמד על 1.4 מיליארד ש"ח, עלייה של כ-10% בהשוואה למחזור הממוצע בשנת 2016, אך זאת בעיקר בשל השינוי המשמעותי שנעשה בהרכבי מדדי המניות העיקריים בבורסה (בתחילת פברואר).

3.4. שוק איגרות החוב

שוק האג"ח המקומי רשם עליות נאות במהלך שנת 2017, בתמיכת ריבית בנק ישראל שנותרת נמוכה, והצפי שתיוותר בעינה גם בשנה הקרובה, עקב האינפלציה הנמוכה וחוזקו של השקל. בלטו במיוחד האפיקים הקונצרניים, בהם במהלך השנה נמשכה הצטמצמות מרווחי התשואות מול האג"ח הממשלתיות המקבילות.

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2017 מדד האג"ח הכללי עלה ב-1.3%, באותה התקופה מדד האג"ח הממשלתיות עלה ב-1.1% ומדד האג"ח הקונצרני עלה ב-1.7%. בסיכום שנת 2017 מדד האג"ח הכללי עלה ב-4.7%, עם עלייה של 3.5% במדד אג"ח ממשלתיות ועלייה מרשימה של 6.4% במדד אג"ח קונצרני.

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2017 מחזור המסחר היומי באג"ח עמד על 3.5 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-4% בהשוואה למחזור ברבעון המקביל אשתקד. בשנת 2017 מחזור המסחר היומי הממוצע עמד על 3.6 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-3% בהשוואה למחזור הממוצע בשנת 2016.

3.5. קרנות נאמנות

ברבעון הרביעי של שנת 2017 קרנות הנאמנות רשמו גיוסים נטו של כ-6.1 מיליארד ש"ח. בלטו לחיוב גיוסים בקרנות הנאמנות המתמחות באג"ח (6.5 מיליארד ש"ח) והקרנות המתמחות בחו"ל (1.2 מיליארד ש"ח). מנגד, נמשכו הפדיונות נטו (כבר 12 רבעונים רצופים) בקרנות הכספיות (מינוס 725 מיליון ש"ח).

בסיכום שנת 2017 ענף קרנות הנאמנות השלים גיוס נטו של כ-19.1 מיליארד ש"ח, זאת לאחר שנתיים של פדיונות (מינוס 19.5 מיליארד ב-2016 ומינוס 33.8 מיליארד ב-2015). בלטו לחיוב גיוסים בקרנות הנאמנות המתמחות באג"ח (20.6 מיליארד ש"ח) והקרנות המתמחות במניות (3.6 מיליארד ש"ח). מנגד, נמשכו הפדיונות נטו, שנה רביעית ברציפות, בקרנות הכספיות (מינוס 3.5 מיליארד ש"ח).

3.6. מוצרי מדדים

על פי איגוד תעודות הסל, סך הנכסים המנוהלים בתחום עמד בסוף שנת 2017 על 97.2 מיליארד ש"ח, עלייה של 1.1% בהשוואה לסוף שנת 2016. בלטו לשלילה מתחילת השנה, תעודות הסל על מדדי המניות בארץ שרשמו פדיונות של 6.3 מיליארד ש"ח. מנגד, במהלך שנת 2017 נרשמו גיוסים של כ-1.3 מיליארד ש"ח בתעודות הסל על מדדי המניות בחו"ל.

3.7. שוק המט"ח

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2017 השקל התחזק ב-1.1% מול סל המטבעות הנומינלי של בנק ישראל; 1.8% פיחות מול הדולר (לרמה של 3.467 דולר-שקל), 1.7% פיחות מול היין (לרמה של 3.0803 יין-לשקל), 1.1% פיחות מול הפאונד (לרמה של 4.6819 פאונד-שקל) ונותר כמעט ללא שינוי מול האירו (לרמה של 4.1526 אירו-שקל).

במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו.

התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד.

3.8. אינפלציה

על פי המדד האחרון הידוע בסוף שנת 2017, במהלך הרבעון הרביעי מדד המחירים לצרכן עלה ב-0.1%. במהלך הרבעון, סעיפי ההלבשה וההנעלה והדיור היו הגורמים העיקריים שתורמו לעלייה במדד, שקוּזוּ חלקית עם ירידה במדד החינוך-התרבות.

לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף שנת 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3%, אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסד) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים).

3.9. ריבית בנק ישראל

ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיור.

לאור ההתפתחויות הכלכליות במשק ננקטו מצד החברה הפעולות הבאות:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרויות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסד) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום 2017 הציפויות לאינפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. לאור הערכה כי סביבת האינפלציה תישאר נמוכה גם בשנה הקרובה - פעלה חטיבת ההשקעות במהלך השנה לצמצום צמודי המדד במסלולים המנוהלים.
שער החליפין של השקל	במהלך 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל ב-2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי גורמי המקרו התומכים בהתחזקות השקל בטווח הארוך יימשכו, כאשר מנגד – בטווח הקצר תתחזק השפעת הגידול בפערי הריביות (בעיקר מול הדולר), הוגדלה חשיפת המט"ח הכוללת נטו (לאחר גידורים) בתיקים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי בארץ ובאג"ח בחו"ל (בהתחשב בנגזרי הריבית), ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני.
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה ב-2017 בהשוואה לאשתקד. מימון הגירעון באמצעות הנפקות ומיחזור החוב הממשלתי בוצעו בתנאי ריבית נוחים יחסית לתקציב המדינה, מגמה שצפויה להימשך גם במהלך השנה הבאה.

שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך 2017; צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנתרה ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר השנה) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א- (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה רמת החשיפה הכוללת למניות (כאשר הגידול התבטא בעיקר במניות בחו"ל), וזאת לנוכח נתוני המקרו החיוביים, הצמיחה הכלכלית המתואמת במרבית מדינות העולם, ואופטימיות לשיפור ברווחיות החברות.	שוק המניות
מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). במהלך השנה נמשכה מגמת צמצום החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, וגידול בהשקעה באשראי לא סחיר, תוך הקפדה על בחינת הסיכון והתשואה, מגבלות החשיפה לתאגיד, לקבוצת תאגידים ולקבוצות דירוג ומגבלות נוספות אשר אושרו בדירקטוריון החברה.	אג"ח קונצרני ומוצרי חוב
החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידי החברה וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.	מוצרי מדדים
החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע.	נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים
במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.	השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות

4. אירועים החורגים ממהלך העסקים הרגיל של החברה

בתקופת הדוח, לא היו אירועים החורגים ממהלך העסקים הרגיל של החברה.

5. תיאור האסטרטגיה העסקית של החברה ויעדיה העיקריים

לעניין זה, ראה סעיף 3.14 לדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה.

דירקטוריון החברה מודה לעובדי החברה והנהלתה על המסירות והתרומה לפעילותה של החברה.

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

דודי לייזנר
מנכ"ל

תאריך : 19 במרס, 2018

הצהרה (Certification)

אני, דודי לייזנר, מצהיר כי :

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן: "החברה המנהלת") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה המנהלת למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של החברה המנהלת; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה המנהלת, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של החברה המנהלת והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של החברה המנהלת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס, 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה / Certification

אני, רם גבל, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן: "החברה המנהלת") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה המנהלת למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של החברה המנהלת; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה המנהלת, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקוחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של החברה המנהלת והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של החברה המנהלת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס, 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפקוח הדירקטוריון, של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן: "החברה המנהלת") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של החברה המנהלת תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון : מישל סיבוני

מנכ"ל : דודי ליידנר

סמנכ"ל כספים : רם גבל

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2018

הראל פנסיה וגמל בע"מ - חברה מנהלת

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל פנסיה וגמל בע"מ - חברה מנהלת

דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

דף

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
4	דוחות על המצב הכספי
5	דוחות רווח והפסד
6	דוחות על הרווח הכולל
7	דוחות על השינויים בהון
9	דוחות על תזרימי המזומנים
10	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל פנסיה וגמל בע"מ

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן – "החברה") לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת הדוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של תקני החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות פעולותיה, השינויים בהון ותזרימי המזומנים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרץ 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 25 לדוחות הכספיים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2018

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל פנסיה וגמל בע"מ בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון וההנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לתקני דיווח בינלאומי (International Financial Reporting Standards), ובהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון. בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי החברה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (International Financial Reporting Standards), ובהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, ושקבלת כספים והוצאת כספים של החברה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של החברה; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי החברה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של החברה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים וכן הפניית תשומת לב לאמור בביאור 25 לדוחות הכספיים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

2016	2017	ביאור	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
			נכסים
16,677	17,278	6	נכסים בלתי מוחשיים
228	-	13	נכסי מיסים נדחים
216,263	222,392	7	הוצאות רכישה נדחות
56	46	8	רכוש קבוע
9,198	3,461	13	נכסי מסים שוטפים
31,351	34,384	9	חייבים ויתרות חובה
273,773	277,561		
		10	השקעות פיננסיות
73,742	112,982		נכסי חוב סחירים
172	159		נכסי חוב שאינם סחירים
2	1		אחרות
73,916	113,142		סך כל השקעות פיננסיות
30,925	17,482	11	מזומנים ושווי מזומנים
378,614	408,185		סך כל הנכסים
		12	הון
11,714	11,714		הון מניות
68,360	68,360		פרמיה על מניות
5,962	7,356		קרנות הון
230,443	262,881		עודפים
316,479	350,311		סך כל ההון
		13	התחייבויות
-	838		התחייבויות בגין מסים נדחים
62,135	57,036	14	זכאים ויתרות זכות
62,135	57,874		סך כל ההתחייבויות
378,614	408,185		סך כל ההון וההתחייבויות

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

רם גבל	דודי לייזנר	מישל סיבוני	19 במרס, 2018
סמנכ"ל כספים	מנכ"ל	יו"ר הדירקטוריון	תאריך אישור הדוחות הכספיים

2015	2016	2017	ביאור	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
הכנסות				
235,750	283,964	380,022	16	דמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה, נטו
-	27,830	120,376	16	דמי ניהול מקופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול
-	(27,830)	(120,376)		בניכוי סכומים שהועברו להראל ביטוח
235,750	283,964	380,022		
21,964	16,038	17,501	18	הכנסות מדמי ניהול ותפעול
572	2,712	1,964	19	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
270	148	-		הכנסות אחרות
258,556	302,862	399,487		סך כל ההכנסות
הוצאות				
83,468	111,927	137,584	20	עמלות והוצאות שיווק
119,704	154,177	211,996	21	הנהלה וכלליות
763	58	19	22	מימון
203,935	266,162	349,599		סך כל ההוצאות
54,621	36,700	49,888		רווח לפני מסים על הכנסה
(20,316)	(13,033)	(17,450)	13	מסים על הכנסה
34,305	23,667	32,438		רווח לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

2015	2016	2017	ביאור
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
34,305	23,667	32,438	
(32)	(129)	2,898	
129	(1,943)	(795)	
(28)	778	(709)	
69	(1,294)	1,394	
34,374	22,373	33,832	

רווח לשנה

רווח (הפסד) כולל אחר לשנה :

פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד

שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה

שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה

שהועבר לדוח רווח והפסד

13 מסים על הכנסה בגין פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל האחר לשנה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס

סך כל הרווח הכולל לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

הון מניות אלפי ש"ח	פרמיה על מניות אלפי ש"ח	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה אלפי ש"ח	קרן הון בגין עסקה עם בעל שליטה אלפי ש"ח	קרנות הון אחרות אלפי ש"ח	יתרת עודפים אלפי ש"ח	סך הכל הון אלפי ש"ח
11,714	68,360	775	3,496	1,691	230,443	316,479
-	-	-	-	-	32,438	32,438
יתרה ליום 1 בינואר 2017						
רווח לשנה						
רכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר לשנה:						
-	-	2,898	-	-	-	2,898
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה						
-	-	(795)	-	-	-	(795)
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד						
-	-	(709)	-	-	-	(709)
מסים על הכנסה המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר						
-	-	1,394	-	-	-	1,394
סה"כ רווח כולל אחר לשנה, נטו ממס						
11,714	68,360	2,169	3,496	1,691	262,881	350,311
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017						

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור	הון מניות אלפי ש"ח	פרמיה על מניות אלפי ש"ח	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה אלפי ש"ח	קרן הון בגין עסקה עם בעל שליטה אלפי ש"ח	קרנות הון אחרות אלפי ש"ח	יתרת עודפים אלפי ש"ח	סך הכל הון אלפי ש"ח
יתרה ליום 1 בינואר 2015	9,990	39,687	978	2,183	1,691	158,880	213,409
רווח לשנה	-	-	-	-	-	34,305	34,305
רכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר לשנה:	-	-	(32)	-	-	-	(32)
שינוי נטו בשווי ההון של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה	-	-	129	-	-	-	129
שינוי נטו בשווי ההון של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד	-	-	(28)	-	-	-	(28)
מסים על הכנסה המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר	-	-	69	-	-	-	69
סה"כ רווח כולל אחר לשנה, נטו ממס	-	-	69	-	-	-	69
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	9,990	39,687	1,047	2,183	1,691	193,185	247,783
מיזוג חברות בשליטה משותפת לתוך החברה	1,724	28,673	1,022	1,313	-	63,591	96,323
רווח לשנה	-	-	-	-	-	23,667	23,667
רכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר לשנה:	-	-	(129)	-	-	-	(129)
שינוי נטו בשווי ההון של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה	-	-	(1,943)	-	-	-	(1,943)
שינוי נטו בשווי ההון של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד	-	-	778	-	-	-	778
מסים על הכנסה המתייחסים לרכיבים של הפסד כולל אחר	-	-	(1,294)	-	-	-	(1,294)
סה"כ הפסד כולל אחר לשנה, נטו ממס	-	-	(1,294)	-	-	-	(1,294)
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון:	-	-	-	-	-	(50,000)	(50,000)
דיבידנד לבעלי המניות של החברה	-	-	-	-	-	(50,000)	(50,000)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	11,714	68,360	775	3,496	1,691	230,443	316,479

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

2015	2016	2017	ביאור
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
34,305	23,667	32,438	תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
			רווח לשנה
			פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
			רווחים נטו מהשקעות פיננסיות:
(614)	(2,699)	(1,772)	נכסי חוב סחירים
7	(11)	(11)	נכסי חוב שאינם סחירים
6	-	1	השקעות אחרות
763	8	-	הוצאות מימון בגין התחייבויות פיננסיות
(23,509)	(17,285)	(6,129)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
			פחת והפחתות:
18	23	16	רכוש קבוע
7,329	7,520	7,170	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
20,316	13,033	17,450	הוצאות מיסים על הכנסה
4,316	589	16,725	
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:
3,008	(6,858)	(2,982)	שינוי בחייבים ויתרות חובה
14,162	9,083	(5,099)	שינוי בזכאים ויתרות זכות
17,170	2,225	(8,081)	
			מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך התקופה:
(936)	(268)	-	ריבית ששולמה
2,729	2,873	2,385	ריבית שהתקבלה
(24,721)	(20,229)	(16,183)	מסים ששולמו
62	1,534	4,826	מסים שהתקבלו
(22,866)	(16,090)	(8,972)	
32,925	10,391	32,110	מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת
			תזרימי מזומנים מפעילות השקעה
(8)	(21)	(6)	רכישת רכוש קבוע
(5,653)	(6,170)	(7,771)	השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
(25,024)	30,044	(37,776)	מכירות (רכישות), נטו של השקעות פיננסיות
(30,685)	23,853	(45,553)	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה
			תזרימי מזומנים מפעילות מימון
25,000	-	-	קבלת הלוואה מהחברה האם
(25,000)	(25,000)	-	פירעון הלוואה מהחברה האם
-	13,199	-	מזומנים ממיזוג חברות בשליטה משותפת לתוך החברה
-	(*) (1,106)	-	דיבידנד ששולם לבעלי מניות החברה
-	(12,907)	-	
2,240	21,337	(13,443)	מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון
7,348	9,588	30,925	עלייה (ירידה) נטו במזומנים ושווי מזומנים
9,588	30,925	17,482	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
			יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

(*) דיבידנד נוסף בסך של 48,894 אלפי ש"ח שולם בהעברת ניירות ערך.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הישות המדווחת

הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן: החברה או חברה מנהלת) הינה בעלת רישיון מבטח בענף הפנסיה. רישיון זה ביחד עם אישורי קופות גמל וקופות גמל לקצבה מאפשר לה להפעיל את תוכניות הפנסיה ותוכניות הגמל וההשתלמות.

החברה הינה תושבת ישראל, נתאגדה בישראל וכתובתה: רחוב אבא הילל 3, רמת גן.

החברה מוחזקת במלואה על-ידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - החברה האם), אשר הינה בבעלות ובשליטה מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - החברה האם הסופית), שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

נכון ליום 31 בדצמבר 2017, החברה מנהלת את קרנות הפנסיה וקופות הגמל הבאות:

מספר אוצר	שם הקרן/קופה/מסלול	סוג הקרן/קופה
214	הראל פנסיה	קרן פנסיה חדשה מקיפה
2172	גילעד כללי	
2177	מנוף כללי	
2173	הלכה	
2174	אג"ח ללא מניות	
2175	מניות	
9097	שקלי טווח קצר	
9829	ילידי שנות ה-50 (*)	
9827	ילידי שנות ה-60 (*)	
9825	ילידי שנות ה-70 (*)	
9823	ילידי שנות ה-80 (*)	
9821	ילידי שנות ה-90 (*)	
2203	בסיסי למקבלי קצבה (שמו החדש החל מ 1.1.2018 : בסיסי למקבלי קצבה קיימים)	
8806	הלכה למקבלי קצבה (שמו החדש החל מ 1.1.2018 : הלכה למקבלי קצבה קיימים) (**)	
8858	קצבה לזכאים קיימים	
662	הראל פנסיה כללית	קרן פנסיה חדשה כללית
2164	כללי	
9856	ילידי שנות ה-50 (*)	
9858	ילידי שנות ה-60 (*)	
9860	ילידי שנות ה-70 (*)	
9862	ילידי שנות ה-80 (*)	
9864	ילידי שנות ה-90 (*)	
2204	בסיסי למקבלי קצבה	
	קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל	קופת גמל לתגמולים
9819	לגילאי 50 ומטה	
9532	לגילאי 50 עד 60 (*)	
9533	לגילאי 60 ומעלה (*)	

(*) החל מינואר 2016

(**) החל מיוני 2016

ביאור 1 - כללי (המשך)

א. הישות המדווחת (המשך)

מספר אוצר	שם הקרן/קופה/מסלול	סוג הקרן/קופה
	הראל גמל	קופת גמל לתגמולים ואישית לפיצויים
101	הראל אג"ח עד 25% מניות ^(*)	
9742	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	
761	הראל גמל מסלול מניות	
762	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	
1334	הראל גמל שקלי טווח קצר ^(*)	
1335	הראל גמל אג"ח ללא מניות ^(*)	
1368	הראל גמל מסלול שקלי	
1484	הראל גמל אג"ח קונצרני	
502	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות ^(*)	
9744	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	
9745	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה ^(*)	
1524	הראל גמל מסלול כהלכה ^(*)	
8057	הראל גמל מסלול חו"ל ^(*)	
	הראל גמל להשקעה	קופת גמל לחיסכון
8211	הראל גמל להשקעה כללי ^(**)	
8520	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות ^(**)	
8521	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות ^(**)	
8522	הראל גמל להשקעה מניות ^(**)	
8523	הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר ^(**)	
	הראל גמל השקעה לילד^(***)	קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד
9555	הראל גמל השקעה לילד הלכתי הלכה יהודית	
11375	הראל גמל השקעה לילד אחר חיסכון לכל ילד - חוסכים המעדיפים סיכון מועט	
11376	הראל גמל השקעה לילד אחר חיסכון לכל ילד - חוסכים המעדיפים סיכון בינוני	
11377	הראל גמל השקעה לילד אחר חיסכון לכל ילד - חוסכים המעדיפים סיכון גבוה	
8759	הראל גמל IRA	קופת גמל לתגמולים ואישית לפיצויים
	הראל השתלמות	קרן השתלמות
154	הראל השתלמות כללי	
763	הראל השתלמות מסלול מניות	
764	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	
1369	הראל השתלמות מסלול שקלי	
1485	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	
1034	הראל השתלמות מסלול חו"ל	
416	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות ^(*)	
566	הראל השתלמות לטווח ארוך	
1523	הראל השתלמות מסלול כהלכה ^(*)	
8058	הראל השתלמות אג"ח קונצרני ^(*)	
9568	הראל השתלמות כללי פאסיבי (מסלול חדש לא פעיל)	
8761	הראל השתלמות IRA (לא פעילה)	קרן השתלמות
	הראל קמ"פ	קופת גמל מרכזית לפיצויים
155	הראל קמ"פ מסלול כללי	
739	הראל קמ"פ מסלול מניות ^(*)	
741	הראל קמ"פ מסלול אג"ח צמוד מדד ^(*)	
742	הראל קמ"פ מסלול שקלי ^(*)	
743	הראל קמ"פ אג"ח עד 15% מניות ^(*)	
	(*) מנוהל על ידי החברה עבור הראל ביטוח.	
	(**) החל מנובמבר 2016	
	(**) החל מינואר 2017	

ביאור 1 - כללי (המשך)

א. הישות המדווחת (המשך)

מספר אוצר	שם הקרן/קופה/מסלול	סוג הקרן/קופה
820	הראל פרופיל אישי למעסיק	קופת גמל מרכזית לפיצויים רבת מסלולים
1296	הראל קופה לפנסיה תקציבית	קופת גמל להשתתפות בפנסיה תקציבית
857	הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה	קופת גמל לדמי מחלה

לנכסי קרנות הפנסיה וקופת הגמל דלעיל (להלן: הנכסים) ולהכנסות מאותם נכסים לא ניתן ביטוי בדוחות הכספיים של החברה מאחר ולחברה אין חלק בנכסים, בהכנסות ובהוצאות של קרנות הפנסיה וקופת הגמל אשר בניהולה.

ב. שינויים מבניים בחברה ובקרן

1. ביום 1 בינואר 2016 מוזגה מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן: "מנוף ניהול") לתוך החברה תוך חיסולה ללא פירוק. בנוסף, מוזגה קרן הפנסיה "הראל מנוף פנסיה", קרן בניהולה של מנוף ניהול, לתוך קרן הפנסיה "הראל גילעד פנסיה", קרן בניהול החברה. שמה של הקרן לאחר המיזוג שונה ל-"הראל פנסיה".

המיזוגים בוצעו לאור החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד 2013, אשר במסגרתו בוצע תיקון בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 שתכליתו למנוע מתן היתר שליטה לגוף שמחזיק יותר מחברה מנהלת אחת, אלא בהתאם לכללים שיקבע הממונה, זאת ברוח העיקרון הקבוע בסעיף 2(ג) לחוק קופות הגמל לפיו כל חברה תנהל רק קופה אחת מכל סוג ובהתאם לדרישת רשות שוק ההון.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקרנות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה.

2. ב-5 באוקטובר (שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר), 2016 בוצע מיזוג שבמסגרתו מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) לתוך החברה וחוסלה ללא פירוק. קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה. בהתאם לכך, מספרי השוואה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016 כוללים את תוצאות הפעילות של הראל גמל החל מיום המיזוג, לתקופה של שלושה חודשים בלבד. מספרי השוואה ליום 30 בספטמבר, 2016 ולתקופות של תשעה ושלושה חודשים המסתיימות באותו תאריך מתייחסים לתוצאות הפעילות של החברה בלבד טרם המיזוג.

ג. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

החברה או החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.	
החברה האם - הראל חברה לביטוח בע"מ.	
החברה האם הסופית - הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.	
קבוצת הראל/הקבוצה - הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ והחברות המוחזקות על ידה.	
צד קשור - כהגדרתו בתקן חשבונאות בינלאומי (2009) 24 בדבר צדדים קשורים.	
בעלי עניין - כהגדרתם בפסקה (1) להגדרת "בעלי עניין" בתאגיד בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968.	
תקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - "IFRS") - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי הועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) והם כוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS) לרבות פרשנויות לתקנים אלה שנקבעו על ידי הועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) או פרשנויות שנקבעו על ידי הועדה המתמדת לפרשנויות (SIC) בהתאמה.	
רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.	
הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.	
מדד - מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת אותו הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.	

ביאור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים

א. הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים

הדוחות הכספיים הוכנו על ידי החברה בהתאם להנחיות הממונה ובהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן: "IFRS"). הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה ביום 19 במרס 2018.

ב. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה, ומעוגלים לאלף הקרוב, למעט אם צוין אחרת. השקל החדש הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת החברה.

ג. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות הבאים:

- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה;
- נכסים והתחייבויות בגין מסים נדחים;
- הפרשות;

למידע נוסף בדבר אופן המדידה של נכסים והתחייבויות אלו ראה ביאור 3, בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית.

ד. שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם ל-IFRS ובהתאם להנחיות הממונה נדרשת הנהלת החברה להפעיל שיקול דעת בהערכות, ולהסתייע באומדנים והנחות לרבות הנחות ואומדנים אקטואריים (להלן: אומדנים), אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל ערכם של נכסים והתחייבויות, ועל סכומי הכנסות והוצאות. יובהר שההוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים מבוססים על הערכות אקטואריות.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של החברה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

להלן מידע בדבר האומדנים הקריטיים שחושבו על ידי החברה ואשר שינוי מהותי בהם עשוי לשנות את ערכם של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים בשנת הדיווח הבאה:

1. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן - השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב פיננסיים שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

2. התחייבויות תלויות - כנגד החברה תלויות ועומדות תביעות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות. בהערכות סיכויי התובענות שהוגשו כנגד החברה, הסתמכה החברה על חוות דעת יועציה המשפטיים. הערכות אלה של היועצים המשפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים וזאת מאחר שתוצאות התביעות שתקבענה בבתי המשפט עלולות להיות שונות מההערכות (ראה ביאור 25).

3. ירידת ערך נכסים לא פיננסיים - החברה בוחנת בכל תאריך דיווח אם אירעו אירועים או חלו שינויים בנסיבות המצביעים על כך שחלה ירידת ערך באחד או יותר מהנכסים הלא פיננסיים. בהתקיים סממנים לירידת ערך, נערכת בחינה באם הסכום שבו מוצגת ההשקעה בנכס ניתן להשבה מתוך תזרימי המזומנים המהווים הצפויים מאותו נכס, ובמידת הצורך נרשמת הפרשה לירידת ערך עד גובה הסכום שהינו בר השבה. היוון תזרימי המזומנים מחושב לפי שיעור היוון המשקף את הערכות השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתייחסים לנכס. קביעת האומדנים של תזרימי המזומנים מתבססת על ניסיון העבר של נכס זה או נכסים דומים, ועל הערכת החברה לגבי התנאים הכלכליים שישררו במהלך יתרת אורך החיים השימושיים של הנכס. שינויים בהערכת החברה כאמור, עשויים להוביל לשינויים מהותיים בערכים בספרים של הנכסים ובתוצאות הפעילות.

ביאור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

ד. שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך)

4. קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישה נדחות - הוצאות רכישת תוכניות פנסיה וגמל מהוונות לנכס ומופחתות על פני התקופה המשוערת לקבלת ההכנסות מדמי ניהול. החברה בוחנת את ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות ומעדכנת את התקופה המשוערת לקבלת ההכנסות מדמי ניהול בגינן מדי תקופת דיווח על בסיס תיק חוזי הפנסיה והגמל בכללותם (ראה ביאור 7).

5. עסקאות עם בעל שליטה - החברה הנפיקה בעבר שטר הון לבעל שליטה שאינו בתנאי שוק. החברה טיפלה בעסקה זו כנושאת הטבה הונית, במקביל להכרה בה לפי שווי הוגן בהתאם ל- IAS 39 ולפיכך סכום ההטבה נזקף להון, ומשקף את ההפרש בין השווי ההוגן כאמור לבין התנאים בעסקה. לצורך קביעת סכום ההטבה ההונית נדרשה החברה לאמוד את תנאי השוק ביום העסקה ובכלל זה את תמורת הערבות בתנאי שוק אילו היה מונפק שטר ההון לידי צד ג' לא קשור (ראה ביאור 3.ג).

ה. ניהול הון - מטרות, נהלים ותהליכים

מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה כדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה, עמידה בכל התחייבויותיה לגורמים אחרים, כגון: נותני אשראי ועובדי החברה, וכן על מנת לתמוך בהתפתחות עסקית עתידית. הדירקטוריון מפקח על קיום הון עצמי מזערי הנדרש על פי הנחיות הממונה (ראה ביאור 12 בדבר דרישות הון עצמי), הנדרש לפעילותה השוטפת של החברה, לרבות רווחיות החברה. לצורך כך, קבע הדירקטוריון כללים לאופן השקעת הנכסים הנזילים של ההון העצמי של החברה ומפקח על פעילותה השוטפת של ההנהלה.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית

כללי המדיניות החשבונאית המופרטים להלן יושמו בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות אלה.

א. דוחות כספיים מאוחדים

הדוחות הכספיים של קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה, המהווים זרוע (לא מאוגדת) של החברה לא אוחדו מכיוון שלחברה אין חלק בנכסיהן ובהתחייבויותיהן.

ב. עסקאות במטבע חוץ

עסקאות במטבע חוץ מתורגמות למטבעות הפעילות של החברה לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקאות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ במועד הדיווח, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום. הפרשי שער הנובעים מתרגום למטבע הפעילות מוכרים ברווח והפסד.

ג. מכשירים פיננסיים

(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים

הכרה לראשונה בנכסים פיננסיים

החברה מכירה לראשונה בחיוביים במועד היווצרותם. יתר הנכסים הפיננסיים הנרכשים בדרך הרגילה (regular way purchase), מוכרים לראשונה במועד קשירת העסקה (trade date) בו החברה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר, משמע, המועד בו התחייבה החברה לקנות או למכור את הנכס. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים השקעות במכשירי חוב, חייבים אחרים, מזומנים ושווי מזומנים.

גריעת נכסים פיננסיים

נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של החברה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי פוקעות, או כאשר החברה מעבירה את הזכויות לקבל את תזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי בעסקה בה כל הסיכונים וההטבות מהבעלות על הנכס הפיננסי עוברים למעשה. כל זכות בנכסים פיננסיים שהועברו אשר נוצרה או נשמרה על ידי החברה מוכרת בנפרד כנכס או התחייבות. מכירות נכסים פיננסיים הנעשות בדרך הרגילה (regular way sale), מוכרות במועד קשירת העסקה (trade date), משמע, במועד בו התחייבה החברה למכור את הנכס. לעניין קיזוז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות ראה סעיף 3 להלן.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. מכשירים פיננסיים (המשך)

(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)

החברה מסווגת נכסים פיננסיים בקבוצות כלהלן:

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

נכס פיננסי מסווג כנמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הוא מסווג כמוחזק למסחר או אם יועד ככזה בעת ההכרה לראשונה. נכסים פיננסיים מיועדים לשווי הוגן דרך רווח והפסד, אם החברה מנהלת השקעות מסוג זה ומקבלת החלטות קניה ומכירה בגינם בהתבסס על שווי ההוגן, וזאת בהתאם לאופן שבו תיעדה החברה את ניהול הסיכונים או אסטרטגיית ההשקעה, אם הייעוד נועד למנוע חוסר עקביות חשבונאית (An accounting mismatch), או אם מדובר במכשיר משולב הכולל נגזר משובץ. עלויות העסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. נכסים פיננסיים אלה נמדדים בשווי הוגן והשינויים בהם נזקפים לרווח והפסד.

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים בעלי תשלומים קבועים או הניתנים לקביעה שאינם נסחרים בשוק פעיל. נכסים אלו מוכרים לראשונה בשווי הוגן בתוספת עלויות עסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, נמדדים בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית, בניכוי הפסדים לירידת ערך.

הלוואות וחייבים כוללים מזומנים ושווי מזומנים, חייבים אחרים והשקעות באגרות חוב לא סחירות.

מזומנים ושווי מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מיידי ופיקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר אשר משך הזמן ממועד ההפקדה המקורי ועד למועד הפדיון הינו עד 3 חודשים, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים אשר יועדו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה או אשר לא סווגו לאף אחת מהקטגוריות האחרות.

השקעות החברה במכשירי חוב, מסווגות כנכסים פיננסיים זמינים למכירה. במועד ההכרה לראשונה נכסים פיננסיים זמינים למכירה מוכרים בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. בתקופות עוקבות נמדדות השקעות אלה בשווי הוגן, כאשר השינויים בהן, פרט להפסדים מירידת ערך, לרווחים או הפסדים משינויים בשער החליפין ולצבירת הריבית האפקטיבית של מכשירי חוב המסווגים כזמינים למכירה, נזקפים ישירות לרווח כולל אחר ומוצגים בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה. דיבידנד המתקבל בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה נזקף לדוח רווח והפסד במועד הזכאות לתשלום. כאשר ההשקעה נגרעת, הרווחים או ההפסדים שנצברו בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מועברים לרווח והפסד.

(2) **התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים**

התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים כוללות זכאים אחרים.

התחייבויות פיננסיות מוכרות לראשונה במועד קשירת העסקה (trade date) בו החברה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר.

התחייבויות פיננסיות מוכרות לראשונה בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, התחייבויות פיננסיות נמדדות בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית.

התחייבויות פיננסיות נגרעות כאשר מחויבות החברה, כמפורט בהסכם, פוקעת או כאשר היא סולקה או בוטלה.

(3) **קיצוז מכשירים פיננסיים**

נכס פיננסי והתחייבות פיננסית מקווזים והסכומים מוצגים בנטו בדוח על המצב הכספי כאשר לחברה קיימת באופן מיידי (currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזז את הסכומים שהוכרו וכן כוונה לסלק את הנכס וההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

ד. הון מניות

מניות רגילות מסווגות כהון. עלויות תוספתיות המתייחסות ישירות להנפקת מניות רגילות מוצגות כהפחתה מההון.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. ירידת ערך

ראיות לירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה

הפסד מירידת ערך של נכס פיננסי המסווג כזמין למכירה מחושב בהתבסס על השווי ההוגן הנוכחי שלו. ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן מתחת לעלות המקורית הינה ראיה אובייקטיבית לירידת ערך.

בהתאם למדיניות החברה, ירידת ערך של למעלה מ-20% מתחת לעלות המקורית של המכשיר, או ירידת ערך מתחת לעלות המקורית הנמשכת למעלה מתשעה חודשים, נחשבת ירידה משמעותית או מתמשכת בהתאמה.

טיפול בהפסדים מירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה

הפסדים מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מוכרים על ידי העברת ההפסד המצטבר שנוקף לקרן הון בגין נכסים זמינים למכירה, לרווח והפסד. ההפסד המצטבר אשר נגרע מהרווח הכולל האחר והוכר ברווח והפסד הינו ההפרש בין עלות הרכישה בניכוי החזרי קרן והפחתות, לבין השווי ההוגן הנוכחי בניכוי ירידות ערך אשר הוכרו בעבר דרך רווח והפסד. שינויים בהפרשה לירידת ערך כתוצאה מיישום שיטת הריבית האפקטיבית מוצגים כמרכיב של רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון.

ביטול הפסד מירידת ערך

הפסד מירידת ערך מבטל כאשר ניתן ליחסו באופן אובייקטיבי לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך. ביטול הפסד מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים הנמדדים לפי עלות מופחתת ובגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, נזקף לרווח והפסד. בנוסף, בגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, במידה ולא קיימת עוד ראיה אובייקטיבית לירידת ערך, ההפסד מירידת ערך מבטל במלואו ונזקף לרווח והפסד וההפרש המצטבר הנוכחי (ההפרש שבין השווי ההוגן והעלות) מוכר בהון ברווח כולל אחר.

ו. רכוש קבוע

(1) הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

העלות כוללת הוצאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הצידוד המתייחס, מהווה כחלק מעלות ציוד זה.

רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע נקבע לפי השוואת התמורה נטו מגריעת הנכס לערכו בספרים, ומוכר נטו בסעיף הכנסות אחרות או הוצאות אחרות, לפי העניין, בדוח רווח והפסד.

(2) פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר-פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר-פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השייר של הנכס.

נכס מופחת כאשר הוא זמין לשימוש, דהיינו כאשר הוא הגיע למיקום ולמצב הדרושים על מנת שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע, מאחר ושיטה זו משקפת את תבנית הצריכה החזויה של ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס בצורה הטובה ביותר.

שיעור ההפחתה, המתבסס על אומדן אורך החיים השימושי לתקופה השוטפת ולתקופות ההשוואתיות, הינו כדלקמן:

- רהוט וציוד משרדי 6%-20%
- מחשבים וציוד היקפי 14%-33%

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנה ומותאמים בעת הצורך.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. נכסים בלתי מוחשיים

עלויות פיתוח תוכנה לשימוש עצמי מהוות לאחר ששלב התכנון המקדמי הושלם וצפוי שהפרויקט יושלם והתוכנה תשמש לביצוע המטרות שיועדו לה. ההיוון מופסק במועד בו התוכנה הושלמה מהותית והיא מוכנה לשימוש המיועד. עלויות כאמור מופחתות על פני תקופת ההנאה הצפויה על בסיס שיטת הקו הישר פני תקופת צריכת ההטבות הכלכליות הצפויה.

נכס בלתי מוחשי הנרכש בנפרד נמדד עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. לאחר ההכרה הראשונית, הנכס הבלתי מוחשי מוצג על-פי עלותו בניכוי הפחתה מצטברת ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.

שינויים באורך החיים השימושיים או בדפוס הצריכה הצפוי של ההטבות הכלכליות הצפויות לנבוע מנכסים אלו מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן ולהבא. הוצאות ההפחתה בגין נכסים בלתי מוחשיים עם אורך חיים שימושיים מוגדר נוקפים לדוח רווח והפסד.

אומדן אורך החיים השימושיים של הנכסים הבלתי מוחשיים הוא כדלקמן:

שנים	תוכנות מחשב
3-5	אי תחרות
3	

האומדנים בדבר שיטת הפחתה, אורך החיים השימושיים וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף תקופת דיווח ומותאמים בעת הצורך.

ח. הוצאות רכישה נדחות בגין מכירת תוכניות פנסיה וגמל

הוצאות רכישה ישירות (עמלות לסוכנים ולמשווקי פנסיה) המיוחסות במישרין להשגת חוזה פנסיה וצרוף עמיתים לקופות הגמל וקרנות ההשתלמות, נרשמות כהוצאות רכישה נדחות (DAC) אם ניתן לזהותן בנפרד ולמדוד אותן באופן מהימן ואם השבתן צפויה. ה-DAC מייצג את זכותה החוזית של החברה לקבלת דמי ניהול מקרנות הפנסיה וקופות הגמל והוא מופחת על פני התקופה המשוערת לקבלת ההכנסות מדמי הניהול.

החברה בוחנת אחת לשנה את יכולת ההשבה של ה-DAC על בסיס תיק חוזה הפנסיה והגמל בכללותם.

ט. הפרשות

הפרשה מוכרת כאשר לחברה יש מחויבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר צפוי כי יידרש תזרים שלילי של הטבות כלכליות לסילוק המחויבות. ההפרשות נקבעות על ידי היוון תזרימי המזומנים העתידיים בשיעור ריבית לפני מס, המשקף את הערכות השוק השוטפות לערך הזמן של הכסף ואת הסיכונים הספציפיים להתחייבות וללא שקלול סיכון האשראי של החברה. הערך בספרים של ההפרשה מותאם בכל תקופה על מנת לשקף את חלוף הזמן.

תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרות כאשר לחברה קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי החברה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד אותה באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

י. הכרה בהכנסות

הכנסות מוכרות בדוח רווח והפסד כאשר הן ניתנות למדידה באופן מהימן, צפוי שההטבות הכלכליות הקשורות לעסקה יזרמו לחברה וכן העלויות שהתהוו או שיתהוו בגין העסקה ניתנות למדידה באופן מהימן.

להלן הקריטריונים הספציפיים בדבר הכרה בהכנסה, הנדרשים להתקיים על מנת להכיר בהכנסה:

הכנסות מדמי ניהול ומתפעול

הכנסות מדמי ניהול ומדמי ניהול ותפעול מוכרות על בסיס צבירה.

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית בגין סכומים שהושקעו (לרבות נכסים פיננסיים זמינים למכירה), הכנסות מדיבידנדים, רווחים (הפסדים) ממכירת נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה, שינויים בשווי ההון של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הון דרך רווח והפסד. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לחברה הזכות לקבלת תשלום. באם מתקבל הדיבידנד בגין מניות שחירות, מכירה החברה בהכנסות מדיבידנד ביום האקס.

יא. הוצאות מימון

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית על הלוואות שנתקבלו, רווחים והפסדים מהפרשי הצמדה, ריבית מס הכנסה וכן עלויות אשראי.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. מסים על ההכנסה

מסים על ההכנסה כוללת מסים שוטפים ונדחים. תוצאות המס בגין מסים שוטפים או נדחים נזקפות לדוח רווח והפסד, למעט אם הן מתייחסות לפריטים הנזקפים ישירות להון. במקרים אלה השפעת המס אף היא נזקפת לסעיף המתייחס בהון.

מסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו או נחקקו למעשה למועד הדיווח, והכולל שינויים בתשלומי המס המתייחסים לשנים קודמות.

החברה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים שוטפים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, וכן קיימת כוונה לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים השוטפים מיושבים בו זמנית.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. המדידה של מסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו החברה צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על חוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה למועד הדיווח.

נכס מס נדחה מוכר בספרים בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל אותם. נכסי המסים הנדחים נבדקים בכל מועד דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתייחסות יתממשו, הם מופחתים.

נכסי מסים נדחים שלא הוכרו מוערכים מחדש בכל מועד דיווח ומוכרים במידה והשתנה הצפי כך שצפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

החברה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים נדחים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מסים נדחים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על ידי אותה רשות מס באותה חברה נישומה, או שנכסי והתחייבויות המסים הנדחים מיושבים בו זמנית.

יג. עסקאות עם בעל שליטה

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי דובר בעסקה במישור ההוני, זקפה החברה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

יד. תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו

(1) תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 9 (2014), מכשירים פיננסיים (להלן - "התקן").

התקן מחליף את ההוראות הקיימות היום ב- IAS 39 מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. התקן כולל הוראות מעודכנות לסיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים, מודל חדש להכרה בהפסדי אשראי צפויים ('expected credit loss model') עבור מרבית נכסי החוב הפיננסיים, וכן הוראות ודרישות חדשות בנושא חשבונאות גידור. התקן ייושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2018.

החברה בחרה לדחות את יישום התקן וזאת בהתאם לתיקון הוראות החוזר המאוחד לענייני מדידה שפורסם על ידי רשות שוק ההון ביום 1 בפברואר 2018 המאפשר לחברות מנהלות לדחות את יישום התקן עד למועד תחילתו של יישום תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 לעניין חוזי ביטוח בשנת 2021. החברה צופה כי ליישום התקן החדש לא תהיה השפעה מהותית על דוחותיה הכספיים.

(2) תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 15, הכנסות מחוזים עם לקוחות (להלן - "התקן").

התקן מחליף את ההנחיות הקיימות כיום לעניין הכרה בהכנסה ומציג מודל חדש להכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות. התקן קובע שתי גישות להכרה בהכנסה: בנקודת זמן אחת או על פני זמן. המודל כולל חמישה שלבים לניתוח עסקאות על מנת לקבוע את עיתוי הכרה בהכנסה ואת סכומה. כמו כן, התקן קובע דרישות גילוי חדשות ונרחבות יותר מאלו הקיימות כיום.

התקן ייושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2018, עם אפשרות לאימוץ מוקדם. התקן כולל חלופות שונות עבור יישום הוראות המעבר, כך שחברות יוכלו לבחור באחת מהחלופות הבאות בעת היישום לראשונה: יישום רטרופקטיבי מלא, יישום רטרופקטיבי מלא הכולל הקלות פרקטיות, או יישום התקן החל מיום היישום לראשונה, תוך התאמת יתרת העודפים למועד זה בגין עסקאות שטרם הסתיימו.

החברה מתכוונת ליישם את התקן תוך שימוש בגישת ההשפעה המצטברת ללא הצגה מחדש של מספרי השוואה. בהתאם, החברה צופה כי ליישום התקן החדש לא תהיה השפעה מהותית על דוחותיה הכספיים למועד המעבר וכן צופה כי לא תהיה השפעה מהותית על מועד ההכרה בהכנסה מדמי הניהול.

החברה מתכננת לבחור ליישם את ההקלה בהוראות המעבר, לפיה גישת ההשפעה המצטברת מיושמת רק על חוזים אשר טרם הסתיימו למועד המעבר והטיפול החשבונאי בגין חוזים שהסתיימו למועד המעבר לא יתוקן, לרבות עלויות הרכשת הלקוח שהונו בגין חוזים אלו.

ביאור 4 - קביעת שווי הוגן

לצורך הכנת הדוחות הכספיים, נדרשת החברה לקבוע את השווי ההוגן של נכסים מסוימים. מידע נוסף אודות ההנחות ששימשו בקביעת שווי הוגן נכלל בביאורים הבאים:

- א. ביאור 6, בדבר נכסים בלתי מוחשיים.
- ב. ביאור 10, בדבר השקעות פיננסיות.

ביאור 5 - מגזרי פעילות

א. כללי

החל מאוקטובר 2016, עם השלמת מיזוג הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך החברה (ראה ביאור 2.ב.1 לעיל), החברה מנהלת את קרנות הפנסיה וקופות הגמל של קבוצת הראל, ופועלת בשני מגזרי פעילות, כדלקמן:

1. מגזר הפנסיה - הפעילות הינה ניהול ותפעול קרנות פנסיה חדשות (קרן פנסיה חדשה מקיפה וקרן פנסיה חדשה כללית), מתן שירותי ניהול ותפעול לקרן פנסיה ותיקה (נתיב) (עד לחודש פברואר 2017) ולחברת לעתיד, חברה אחות בקבוצת הראל.
 2. מגזר הגמל - הפעילות הינה ניהול קופות גמל. המוצרים הכלולים במגזר פעילות זה הינם: קופת גמל לתגמולים ופיצויים, קופת גמל להשקעה, קרן השתלמות, קופה מרכזית לפיצויים, קופה לדמי מחלה וקופה מרכזית לפנסיה תקציבית ומתן שירותי תפעול לחברת קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן קחצ"ק). עד למועד המיזוג כאמור, פעלה החברה במגזר הפנסיה, כמתואר בסעיף 1 לעיל, וכמו כן, ניהלה את קופת הגמל למשרתי הקבע בצה"ל, בה לא התקיימה פעילות מהותית.
- הקצאת העלויות בין המגזרים השונים מתבצעת בהתאם למהות ההוצאה ושייכוה למגזר הרלוונטי. הוצאות אשר אינן מיוחסות ישירות למגזר פעילות מסוים, מחולקות בין המגזרים, לפי מהותן, על פי מפתח הקצאה רלוונטי.
- חלק מעלויות הנהלה וכלליות בהן נושאת החברה, הינן חלקה בהוצאות המשותפות עם החברה האם והינן מחולקות בין החברה לחברה האם בהתאם למודל הקצאה אשר מתבסס על פרמטרים כלכליים הנבחנים מעת לעת. תוצאות המגזר כוללות הוצאות המיוחסות ישירות למגזר והוצאות המיוחסות לפי הקצאה.

ב. דיווח בדבר מגזרי פעילות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

פנסיה	גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
293,143	86,879	380,022
-	120,376	120,376
-	(120,376)	(120,376)
293,143	86,879	380,022
4,394	13,107	17,501
1,375	589	1,964
298,912	100,575	399,487
96,913	40,671	137,584
161,289	50,707	211,996
-	19	19
258,202	91,397	349,599
40,710	9,178	49,888
1,472	631	2,103
42,182	9,809	51,991

הכנסות

דמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה, נטו
דמי ניהול מקופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול
בניכוי סכומים שהועברו להראל ביטוח

הכנסות מדמי ניהול ותפעול

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

סך כל ההכנסות

הוצאות

עמלות והוצאות שיווק

הנהלה וכלליות

מימון

סך כל ההוצאות

רווח לפני מסים על הכנסה

רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח הכולל לתקופה לפני מסים על הכנסה

ביאור 5 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. דיווח בדבר מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016			
פנסיה	גמל (*)	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
264,880	19,084	283,964	הכנסות
-	27,830	27,830	דמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה, נטו
-	(27,830)	(27,830)	דמי ניהול מקופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול
264,880	19,084	283,964	בניכוי סכומים שהועברו להראל ביטוח
12,954	3,084	16,038	הכנסות מדמי ניהול ותפעול
2,382	330	2,712	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
148	-	148	הכנסות אחרות
280,364	22,498	302,862	סך כל ההכנסות
103,543	8,384	111,927	הוצאות
142,816	11,361	154,177	עמלות והוצאות שיווק
10	48	58	הנהלה וכלליות
246,369	19,793	266,162	מימון
33,995	2,705	36,700	סך כל ההוצאות
(1,650)	(422)	(2,072)	רווח לפני מסים על הכנסה
32,345	2,283	34,628	הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
			סך כל הרווח הכולל לתקופה לפני מסים על הכנסה

(*) מגזר הגמל הינו בגין תקופה של שלושה חודשים החל מיום המיזוג (ראה ביאור 2.ב.1 בדבר מיזוג).

מספרי השוואה לשנת 2015 לא הוצגו היות ועד למועד המיזוג, פעלה החברה בעיקר במגזר הפנסיה, פעילות הגמל לא הייתה מהותית.

ביאור 6 - נכסים בלתי מוחשיים

תוכנות מחשב (1)	הסכם אי תחרות	אחר	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
35,496	-	1,144	36,640	עלות
-	8,451	-	8,451	יתרה ליום 1 בינואר, 2016
6,170	-	-	6,170	תוספת ממיזוג חברה בשליטה משותפת
41,666	8,451	1,144	51,261	תוספות
7,771	-	-	7,771	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
49,437	8,451	1,144	59,032	תוספות
				יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017
18,636	-	1,144	19,780	הפחתה שנצברה
-	7,284	-	7,284	יתרה ליום 1 בינואר, 2016
6,853	667	-	7,520	תוספת ממיזוג חברה בשליטה משותפת
25,489	7,951	1,144	34,584	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
6,670	500	-	7,170	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
32,159	8,451	1,144	41,754	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
				יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017
16,177	500	-	16,677	הערך בספרים
17,278	-	-	17,278	ליום 31 בדצמבר, 2016
				ליום 31 בדצמבר, 2017

(1) תוספות בגין תוכנות מחשב הן בעיקרן תוספות בגין פיתוח עצמי.

ביאור 7 - הוצאות רכישה נדחות

א. אומדן תקופת הפחתת הוצאות הרכישה הנדחות נקבע מדי שנה ונערך על בסיס שנות ההפקה של חוזי הפנסיה והגמל, כלומר התקופה שבה צפויה החברה לזקוף הכנסות דמי ניהול הנובעות מהוצאות הרכישה הנדחות. מודל ההפחתה מביא בחשבון ביטולים (נכללים בשורת התוספות).
בתקופת הדוח תקופת ההפחתה הממוצעת של הוצאות הרכישה הנדחות בגין חוזי פנסיה והגמל נותרה ללא שינוי.

ב. תנועה

פנסיה אלפי ש"ח	גמל אלפי ש"ח	סה"כ אלפי ש"ח	
189,227	-	189,227	יתרה ליום 1 בינואר, 2016
-	9,751	9,751	תוספת ממזיג חברת
35,366	1,259	36,625	תוספות
(18,686)	(654)	(19,340)	הפחתה שוטפת
205,907	10,356	216,263	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
22,297	8,570	30,867	תוספות
(22,079)	(2,659)	(24,738)	הפחתה שוטפת
206,125	16,267	222,392	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017

ביאור 8 - רכוש קבוע

הרכב ותנועה

מחשבים אלפי ש"ח	משרדי אלפי ש"ח	סה"כ אלפי ש"ח	
175	28	203	עלות
21	-	21	יתרה ליום 1 בינואר, 2016
196	28	224	תוספות
3	3	6	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
199	31	230	תוספות
			יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017
137	8	145	פחת שנצבר
22	1	23	יתרה ליום 1 בינואר, 2016
159	9	168	תוספות
15	1	16	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
174	10	184	תוספות
			יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017
37	19	56	הערך בספרים
25	21	46	ליום 31 בדצמבר, 2016
			ליום 31 בדצמבר, 2017

ביאור 9 - חייבים ויתרות חובה

הרכב

ליום 31 בדצמבר	
2017	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
464	631
3,460	3,264
51	-
27,233	24,297
3,051	3,025
125	134
34,384	31,351

הוצאות מראש
צדדים קשורים (1)
ריבית ודיבידנד לקבל
קרנות פנסיה וקופות גמל
חייבים כספים במעבר
חייבים אחרים

סה"כ חייבים ויתרות חובה

(1) יתרות שוטפות שאינן צמודות למדד ואינן נושאות ריבית.

ראה פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת ביאור 24.

ביאור 10 - השקעות פיננסיות

ליום 31 בדצמבר 2017			
מוצגים בשווי הוגן	זמינים למכירה	הלוואות וחייבים	סה"כ
דרך רווח והפסד	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	112,982	-	112,982
-	-	159	159
1	-	-	1
1	112,982	159	113,142

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
אחרות
סה"כ

ליום 31 בדצמבר 2016			
מוצגים בשווי הוגן	זמינים למכירה	הלוואות וחייבים	סה"כ
דרך רווח והפסד	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	73,742	-	73,742
-	-	172	172
2	-	-	2
2	73,742	172	73,916

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
אחרות
סה"כ

א. נכסי חוב סחירים

הרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2017	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
90,952	58,050
22,030	15,692
112,982	73,742

אגרות חוב ממשלתיות

מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
זמינות למכירה

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 10 - השקעות פיננסיות (המשך)

ב. נכסי חוב שאינם סחירים

הרכב:

שווי הוגן		ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2016	2017	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
200	182	172	159

שאינם ניתנים להמרה

מוצגות כהלוואות וחייבים, לרבות פיקדונות בבנקים

ג. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

ריבית אפקטיבית	
ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אחוזים	אחוזים

0.82 (0.03)
0.68 0.48

נכסי חוב סחירים

צמוד למדד המחירים לצרכן שקלי

נכסי חוב שאינם סחירים

צמוד למדד המחירים לצרכן

ד. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2	1

שאינן סחירות

מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

ה. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

עקום התשואה המוצג להלן והריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגים בטבלה הינם בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג.

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
באחוזים	באחוזים
1.42	0.58
1.28	0.85

עבור נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג *:

AA ומעלה

A

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות", "מדרוג" ודירוג פנימי. נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

ביאור 10 - השקעות פיננסיות (המשך)

ו. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה דלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים על פי שווים ההוגן. הרמות השונות לשווי הוגן הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - מחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2 - נתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3 - נתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים ושווי מזומנים, חייבים ויתרות חובה, נכסי מיסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

ליום 31 בדצמבר			
2017			
רמה 1	רמה 3	סה"כ	
אלפי ש"ח			
112,982	-	112,982	נכסי חוב סחירים
-	1	1	אחרות
112,982	1	112,983	סה"כ
ליום 31 בדצמבר			
2016			
רמה 1	רמה 3	סה"כ	
אלפי ש"ח			
73,742	-	73,742	נכסי חוב סחירים
-	2	2	אחרות
73,742	2	73,744	סה"כ

ביאור 11 - מזומנים ושווי מזומנים

ליום 31 בדצמבר		
2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
17,283	30,688	מזומנים למשיכה מיידית
199	237	פקדונות לזמן קצר
17,482	30,925	סה"כ מזומנים ושווי מזומנים

המזומנים בתאגידים הבנקאיים לימים 31 בדצמבר 2017 ו- 2016 נושאים ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות בשיעור שנתי של 0.08%.

באשר לתנאי ההצמדה של המזומנים, ראה ביאור 24, בדבר ניהול סיכונים.

ביאור 12 - הון עצמי ודרישות הון

א. הרכב הון המניות

31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017	
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום
ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח
11,714,654	15,000,000	11,714,654	15,000,000

מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א

למחזיקים במניות הרגילות הזכות לקבלת דיבידנד כפי שיוכרז מפעם לפעם וזכות הצבעה באסיפות כלליות של החברה לפי קול אחד למניה. לכל בעלי המניות מעמד שווה בערך השאירתי של החברה.

ב. תנועה בהון המניות

ש"ח ע.ג.	מספר מניות
9,990,743	9,990,743
1,723,911	1,723,911
11,714,654	11,714,654

יתרה ליום 1 בינואר 2016

הנפקת הון מניות (*)

יתרה לימים 31 בדצמבר 2016 ו- 2017

במהלך שנת 2017 לא חל שינוי בהון המניות המונפק והנפרע של החברה.

(*) הנפקת הון המניות נעשתה כחלק מתהליך מיזוג הראל גמל לחברה, ראה ביאור 2.ב.1.

ג. דיבידנדים

בחודש דצמבר 2016, חילקה החברה דיבידנד בסך של 50 מיליון ש"ח, מזה סך של כ- 48.9 מיליון ש"ח באמצעות העברת ניירות ערך והיתרה במזומן.

חלוקת הדיבידנד אושרה בדירקטוריון החברה ביום 27 בנובמבר 2016. החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות, סכום העודפים הראויים לחלוקה, בחינת עודפי ההון ועמידה בהוראות תקנות הפיקוח בדבר הון עצמי המזערי הנדרש של החברה לאור השינוי המבני המפורט בביאור 2.ב.1. דירקטוריון החברה בחן את עמידתה במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות. לאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון את העמידה במבחן החלוקה.

ד. קרנות הון אחרות

קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה

קרן ההון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה כוללת את השינוי הנצבר נטו בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה, עד למועד גריעת ההשקעה או ירידת ערך קבועה של ההשקעה.

קרן הון בגין עסקה עם בעל שליטה

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה בין החברה לבין בעל השליטה בה או בין חברות תחת אותה שליטה מוכרים במועד העסקה לפי שווי הוגן. ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה שנקבעה בעסקה נזקף להון העצמי, בניכוי השפעת המס. הפרש בחובה מהווה במהותו דיבידנד ולכן הקטין את יתרת העודפים. הפרש בזכות מהווה במהותו השקעת בעלים ולכן הוצג בסעיף נפרד בהון העצמי "קרן הון בגין בעלי שליטה".

ביאור 12 - הון עצמי ודרישות הון (המשך)

ה. ניהול ודרישות הון

להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של החברה בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופת גמל או קרן פנסיה) התשע"ב-2012 (להלן - תקנות ההון) והנחיות הממונה:

ליום 31 בדצמבר		
2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
131,225	125,344	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון (א)
350,311	316,479	הון עצמי קיים
219,086	191,135	עודף
		(א) הסכום הנדרש כולל דרישות הון בגין:
50,139	42,655	היקף נכסים מנוהלים
81,086	75,889	הוצאות שנתיות
-	6,800	דרישות הון מיוחדות על פי הנחיות הממונה (ב)
131,225	125,344	סך כל הסכום הנדרש

(ב) בהתאם להוראת הממונה מיום 29 למרס, 2012, על החברה להעמיד הון בסכום של 16 מיליון ש"ח בנוסף להון המינימלי הנדרש לפי הוראות הדין בשל הפעלת תכנית ההסדר הפנסיוני של אנשי הקבע בצה"ל. הדרישה הנ"ל פוחתת בכל שנה. נכון ליום 31 בדצמבר 2017 אין דרישה נוספת בגין פעילות זו.

החברה עומדת בהוראות התקנות כאמור ליום 31 בדצמבר, 2017 לרבות עמידה בכללי השקעת ההון. מלבד הדרישות הכלליות בחוק החברות, חלוקת דיבידנד מעודפי ההון בחברה מנהלת כפופה גם לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות השקעה.

ביאור 13 - מסים על ההכנסה

א. שיעורי המס החלים על הכנסות החברה

1. החברה הינה "מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975. המס החל על הכנסות של מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח.

2. מס חברות

ביום 4 בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), התשע"ו-2016, אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25%.

כמו כן, ביום 22 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, את הורדת שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. הפעימה הראשונה לשיעור של 24%, החל מינואר 2017 והפעימה השנייה לשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך.

כתוצאה מהורדת שיעור המס ל-23% בשתי פעימות, יתרות המסים הנדחים ליום 31 בדצמבר 2017 חושבו בהתאם לשיעורי המס החדשים כפי שנקבעו בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), לפי שיעור המס הצפוי לחול במועד ההיפוך.

3. מס שכר ומס רווח

ביום 12 באוקטובר 2015 אישרה מליאת הכנסת את צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכר"ים ומוסדות כספיים) (התיקון), התשע"ו-2015, הקובע כי שיעור מס הרווח ומס השכר המוטלים על מוסדות כספיים ירד מ-18% ל-17%, וזאת החל מיום 1 באוקטובר 2015. כתוצאה מהשינוי האמור שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים ירד מ-37.71% ל-37.58% בשנת 2015. כמו כן, כתוצאה מהורדת שיעור מס החברות ל-25% בשנת 2016, ל-24% בשנת 2017 ו-23% החל מינואר 2018 ואילך. שיעור המס הסטטוטורי ירד ל-35.9% בשנת 2016, ל-35.04% בשנת 2017 ול-34.19% משנת 2018 ואילך.

ביאור 13 - מסים על ההכנסה (המשך)

א. שיעורי המס החלים על הכנסות החברה (המשך)

4. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם החברה:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס כולל במוסדות כספיים
		%	
2015	26.5	17.75 (*)	37.58 (*)
2016	25.0	17.00	35.90
2017	24.0	17.00	35.04
2018 ואילך	23.0	17.00	34.19

(*) שיעור משוקלל.

המסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה לעיל.

ב. הוראת שעה בעניין אי תחולת כללי IFRS לצרכי מס

ביום 12 בינואר 2012, פורסם ברשומות חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 188), התשע"ב-2012, בעניין הארכת הוראת השעה הקיימת בדבר אי תחולת תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) בקביעת ההכנסה החייבת של הנישומים גם לגבי שנות המס 2010 ו-2011.

ביום 30 ביולי 2014 פורסם תיקון 202 לפקודה במסגרתו הוארך תוקף הוראת השעה לגבי שנות המס 2012 ו-2013.

ג. שומות מס

שומות מס עצמאיות אשר הוגשו על ידי החברה עד לשנת 2012 נחשבות כסופיות. לחברות שמוזגו לחברה כמפורט בביאור 1.ב, הוצאו שומות סופיות עד לשנת 2012.

ד. הפחתת הוצאות רכישה נדחות ושומות מס בהסכמה

ביום 13 בינואר 2016, נחתם הסכם ענפי בין התאחדות חברות לביטוח חיים בע"מ ובין רשות המיסים בישראל, בדבר התרת ניכוי הוצאות רכישה, הסכם זה כולל את מגזר הפנסיה והגמל וחל על שנות המס 2015-2020, ולפיו הוצאות הרכישה יותרו בניכוי במשך 10 שנים החל משנת המס שבה הוצאו וללא תלות בביטולים. השפעת ההסכם קיבלה ביטוי בדוחות הכספיים משנת 2015.

ה. פרה רולינג שאושרו

1. ביום 15 ביוני 2016 התקבל אישור רשות המסים, בתוקף למפרע מיום 31 בדצמבר 2015, להעברת מניות מנוף ניהול ומיזוגה לתוך החברה, ללא תמורה, תוך חיסולה ללא פירוק ובהתאם להוראות סעיפים 104ב(ו) ו-103 לפקודת מס הכנסה. במסגרת אישור רשות המסים נקבעו הוראות בהתאם לסעיפים 103 ו-104 לפקודת מס הכנסה בקשר עם אופן ביצוע שינוי המבנה.

2. ביום 17 בנובמבר 2016 התקבל אישור רשות המסים, בתוקף למפרע מיום 31 בדצמבר 2015, למיזוג קופות גמל שהיו בניהול הראל גמל ולמיזוג קרנות פנסיה שבניהול החברה, לפיו מהלך המיזוג של קופות הגמל ומהלך מיזוג של קרנות הפנסיה לא מהווה אירוע מס לפי פקודת מס הכנסה ו/או חוק מיסוי מקרקעין. אישור המיזוג התבקש לאור סעיף 35 לחוק ההתייעלות הכלכלית, שקבע כי יצומצם מספר קופות הגמל שבניהול חברות מנהלות באופן שכל חברה מנהלת תנהל רק קופת גמל אחת מכל סוג, וכן על פי מדיניות הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון.

3. ביום 19 בינואר 2017 התקבל אישור רשות המסים, בתוקף למפרע מיום 30 בספטמבר 2016, למיזוג הראל גמל לתוך החברה, תוך חיסולה של הראל גמל ללא פירוק (ראה ביאור 2.ב.1 לעיל), בהתאם להוראות סעיף 103 לפקודת מס הכנסה. במסגרת אישור זה נקבעו הוראות בהתאם לסעיף 103 לפקודת מס הכנסה בקשר עם אופן ביצוע המיזוג.

ביאור 13 - מסים על ההכנסה (המשך)

ו. מסים על הכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
17,085	12,440	20,716
8	339	62
17,093	12,779	20,778
378	184	(462)
(21)	70	-
357	254	(462)
17,450	13,033	20,316

הוצאות מסים שוטפים -

בגין השנה השוטפת
התאמות בגין שנים קודמות, נטו

הוצאות (הכנסות) מסים נדחים

יצירה והיפוך של הפרשים זמניים, ראה גם ז' להלן
שינוי בשיעורי המס

ז. מיסים נדחים

הרכב:

מכשירים פיננסיים	הוצאות רכישה נדחות	נכסים בלתי מוחשיים	סה"כ
118	(276)	(130)	(288)
(99)	91	-	(8)
(353)	(693)	862	(184)
748	-	-	748
(28)	59	(71)	(40)
386	(819)	661	228
62	(826)	386	(378)
(737)	-	-	(737)
7	34	8	49
(282)	(1,611)	1,055	(838)

יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2016

מיזוג חברות (ראה ביאור 1.ב)

שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד

שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר

השפעת השינוי בשיעור המס

יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2016

שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד

שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר

השפעת השינוי בשיעור המס

יתרת התחייבות מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2017

המיסים הנדחים מוצגים במאזן כדלקמן:

ליום 31 בדצמבר	
2017	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	228
838	-

נכסי מסים נדחים

התחייבויות בגין מסים נדחים

ביאור 13 - מסים על ההכנסה (המשך)

ח. מס תיאורי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין סכום מסים על ההכנסה שנוקף בדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017	2016	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
49,888	36,700	54,621	רווח לפני מסים על ההכנסה
35.04%	35.90%	37.58%	שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים (ראה סעיף 4.א לעיל)
17,481	13,175	20,527	מס מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי
			עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:
74	224	-	הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס
-	(722)	-	יתרות מסים נדחים, בגין שנים קודמות
-	(12)	(280)	הכנסות פטורות
(21)	70	-	עדכון יתרות מסים נדחים בגין שינויים בשיעורי המס
8	339	62	מסים בגין שנים קודמות
(97)	(118)	-	הפרשים קבועים שאינם מוכרים למס
5	77	7	אחרים
17,450	13,033	20,316	מסים על ההכנסה
34.98%	35.51%	37.19%	שיעור מס אפקטיבי ממוצע

ביאור 14 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
41,137	48,464	החברה האם (1)
12,174	9,091	הוצאות לשלם
-	54	מוסדות ורשויות ממשלתיות
3,608	3,973	צדדים קשורים (1)
117	553	אחרים
57,036	62,135	סך הכל זכאים ויתרות זכות

(1) יתרות שוטפות אינן צמודות למדד ואינן נושאות ריבית.

ראה פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת ביאור 24.

ביאור 15 - התחייבויות פיננסיות

במהלך חודש יוני 2013 נטלה החברה הלוואת "on-call" מהחברה האם בסך של 25 מיליון ש"ח, אשר נשאה ריבית שנתית מינימאלית בהתאם לשיעור הנדרש מכוח סעיף 3 (י) לפקודת מס הכנסה. תקופת ההלוואה הייתה 11 חודשים ו- 29 ימים והיא התחדשה לתקופה זוה נוספת. במהלך חודש דצמבר 2013 פרעה החברה מתוך ההלוואה הנ"ל סך של 10 מיליון ש"ח בתוספת הריבית שנצברה בגינם.

ביוני 2014 נטלה החברה הלוואה נוספת מהחברה האם בסך של 10 מיליון ש"ח לתקופה של 12 חודשים אשר נשאה ריבית שנתית מינימאלית בהתאם לשיעור הנדרש מכוח סעיף 3 (י) לפקודת מס הכנסה.

במהלך חודש ינואר 2016 פרעה החברה את שתי ההלוואות הנ"ל בתוספת הריבית שנצברה בגינן.

ביאור 16 - הכנסות דמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה, נטו

א. שיעור דמי ניהול

החברה רשאית על פי דין לגבות דמי ניהול בשיעורים הבאים:

קופות גמל מרכיזית לפיצויים, קופה מרכיזית לפנסיה תקציבית וקופה לדמי מחלה	קופות גמל מרכיזית לפיצויים, קופה מרכיזית לפנסיה תקציבית וקופה לדמי מחלה	קופות גמל אישיות לתגמולים לפיצויים וקופת גמל להשקעה	קופות גמל אישיות לתגמולים לפיצויים וקופת גמל להשקעה	קופות גמל אישיות לתגמולים לפיצויים וקופת גמל להשקעה	קופות גמל אישיות לתגמולים לפיצויים וקופת גמל להשקעה
קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד	קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד	קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד	קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד	קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד	קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד
0.23% מנכסים (***)	2% מנכסים	4% מהפקדה 1.05% מנכסים (***)	4% מהפקדה 1.05% מנכסים	6% מהפקדה 0.5% מנכסים	פעילים
לא פעילים:					
-	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	מנותקי קשר
-	2% מנכסים	1.05% מנכסים	1.05% מנכסים	0.5% מנכסים	אחר
-	-	-	0.6% מנכסים (**)	0.5% מנכסים (*)	מקבלי קצבה

(*) מזכאים קיימים לפנסיה לא נגבים דמי ניהול

(**) בהתאם לתקנון הקרן הכללית מפנסיונרים שפרשו בקרן זו לאחר 1 בינואר 2010, ייגבה מהצבירה שיעור מרבי של 0.5% בשיעור שנתי.

עבור פנסיונרים שפרשו לפני שנת 2010 נגבים דמי ניהול בשיעור של 2% בחישוב שנתי מתוך סך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות הקרן לכלל הפנסיונרים.

(***) בהתאם לתקנה 2(א)2 לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול) התשע"ב-2012, במקרים מסוימים, חברה מנהלת רשאית לגבות דמי ניהול בסכום שלא יעלה על 6 ש"ח לחודש.

(****) מתקבל מהמוסד לביטוח לאומי.

ביאור 16 - הכנסות דמי ניהול מקרנות פנסיה, נטו (המשך)

ב. הכנסות דמי ניהול מקרנות פנסיה וקופות גמל בניהול החברה

דמי ניהול			שיעור ממוצע של דמי ניהול		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	* 2016	2015	2017	* 2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אחוזים	אחוזים	אחוזים
1. דמי ניהול מקרנות פנסיה					
דמי ניהול מקרן פנסיה חדשה מקיפה:					
169,622	158,218	142,093	2.42	2.59	2.91
117,745	101,921	89,378	0.23	0.25	0.28
287,367	260,139	231,471			
דמי ניהול מקרן פנסיה חדשה כללית:					
1,959	1,488	1,210	1.16	1.13	1.15
3,817	3,253	3,069	0.50	0.55	0.63
5,776	4,741	4,279			
293,143	264,880	235,750			
2. דמי ניהול מקופות גמל **					
דמי ניהול מדמי גמולים:					
436	108		0.16	0.54	
46	13		0.59	0.17	
20	8		0.25	0.70	
135	42		0.13	0.14	
2	1		0.10	0.65	
275	56		0.51	0.74	
914	228				
דמי ניהול מצבירה:					
9,931	2,149		0.63	0.66	
1,128	276		0.63	0.60	
992	202		0.62	0.60	
11,512	2,661		0.58	0.58	
323	64		0.60	0.68	
1,782	249		0.61	0.66	
313	2		0.60	0.07	
56	-		0.63	-	
103	1		0.62	0.09	
39	-		0.57	-	
4	-		0.62	-	
82	-		0.19	-	
108	-		0.18	-	
63	-		0.19	-	
53	-		0.19	-	
26	-		0.63	-	
2	1	** -	0.17	0.09	0.08
38,845	8,263		0.82	0.86	
2,312	630		0.87	0.88	
2,746	610		0.79	0.83	
11,523	2,762		0.78	0.81	
697	179		0.85	0.88	
352	88		0.82	0.83	
693	167		0.92	0.98	
1,303	338		0.71	0.72	
480	91		0.25	0.25	
301	77		1.07	1.09	
196	46		0.43	0.43	
85,965	18,856				
86,879	19,084				
380,022	283,964	235,750			
סך הכל דמי ניהול מקופות גמל ודמי ניהול מקרנות פנסיה, נטו					

* דמי ניהול מקופות הגמל בשנת 2016, למעט קופת גמל צה"ל, כוללים דמי ניהול לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016. שיעורי דמי הניהול מוצגים במונחים שנתיים.
** פחות מ-1 אלפי ש"ח

ביאור 16 - הכנסות דמי ניהול מקרנות פנסיה, נטו (המשך)

ג. הכנסות דמי ניהול מקופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול (ראה ביאור 1.ב.25)

שיעור ממוצע של דמי ניהול		דמי ניהול	
לשנה לשנת הסתיימה ביום 31 בדצמבר *	לשנה לשנת הסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשנה לשנת הסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשנה לשנת הסתיימה ביום 31 בדצמבר
2016	2017	2016	2017
אחוזים	אחוזים	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
0.75	0.61	411	1,377
0.68	1.00	9	25
0.46	0.26	6	18
0.15	0.12	66	246
0.19	0.18	47	254
1.57	1.74	8	33
0.28	0.84	1	4
		548	1,957
0.57	0.69	19,813	83,031
0.60	0.65	328	1,416
0.64	0.63	404	1,563
0.56	0.57	2,350	11,510
0.75	0.70	1,190	6,487
0.65	0.78	56	306
0.55	0.55	10	54
0.69	0.69	2,546	11,494
1.07	1.06	215	1,035
0.72	0.63	14	72
0.93	0.96	8	43
0.72	0.71	57	226
0.63	0.63	126	519
0.79	0.73	165	663
		27,282	118,419
		27,830	120,376

דמי ניהול מדמי גמולים:

הראל גמל - הראל אג"ח עד 25% מניות
הראל גמל-הראל גמל שקלי טווח קצר
הראל גמל-הראל גמל אג"ח ללא מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
הראל גמל-הראל גמל מסלול כהלכה
הראל גמל-הראל גמל מסלול חו"ל

סך הכל דמי ניהול מדמי גמולים

דמי ניהול מצבירה:

הראל גמל - הראל אג"ח עד 25% מניות
הראל גמל-הראל גמל שקלי טווח קצר
הראל גמל-הראל גמל אג"ח ללא מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
הראל גמל-הראל גמל מסלול כהלכה
הראל גמל-הראל גמל מסלול חו"ל
הראל השתלמות - הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
הראל השתלמות - הראל השתלמות מסלול כהלכה
הראל השתלמות - הראל השתלמות אג"ח קונצרני
הראל קמ"פ מסלול מניות
הראל קמ"פ - מסלול אג"ח צמוד מדד
הראל קמ"פ - מסלול שקלי
הראל קמ"פ - אג"ח עד 15% מניות

סך הכל דמי ניהול מצבירה

סך הכל דמי ניהול מקופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול

* שיעורי דמי ניהול מוצגים במונחים שנתיים.

ביאור 17 - נתונים אודות קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה

א. היקף נכסים מנוהלים, תקבולים ותשלומים

1. קופות בניהול החברה

ליום 31 בדצמבר 2017	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	תשלומים
סך נכסים מנוהלים	תקבולים	אלפי ש"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
53,055,871	7,031,736	1,002,223
859,210	164,067	6,993
53,915,081	7,195,803	1,009,216

הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה
הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית

קופות גמל בניהול החברה:

39,421	289,288	1,987,660
5,923	7,637	177,836
3,600	10,189	190,041
77,858	98,431	2,033,854
2,399	2,356	57,241
8,099	60,866	453,003
1,275	97,683	99,867
337	13,707	13,539
594	26,824	27,088
349	13,910	15,562
28	1,848	702
56	68,954	71,304
88	98,880	101,056
71	48,973	50,851
47	40,808	43,723
361	6,005	3,328
-	332	1,584
299,216	908,824	5,547,229
27,381	32,519	259,186
18,489	52,806	404,053
87,193	122,342	1,517,338
4,858	7,849	85,759
3,099	5,207	44,187
3,951	6,469	85,291
13,982	-	186,168
1,816	-	197,118
522	2,099	17,611
-	2,127	48,785
601,013	2,026,933	13,720,964
1,610,229	9,222,736	67,636,045

הראל גמל-הראל גמל לגילאי 50 עד 60
הראל גמל-הראל גמל מסלול שקלי
הראל גמל-הראל גמל מסלול מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח קונצרני
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 50 ומטה
הראל גמל להשקעה כללי
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות
הראל גמל להשקעה מניות
הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר
הראל גמל השקעה לילד - הלכה
הראל גמל השקעה לילד - סיכון מועט
הראל גמל השקעה לילד - סיכון בינוני
הראל גמל השקעה לילד - סיכון גבוה
הראל גמל IRA
קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל
הראל השתלמות -הראל השתלמות כללי
הראל השתלמות -הראל השתלמות מסלול שקלי
הראל השתלמות -הראל השתלמות מסלול מניות
הראל השתלמות -הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
הראל השתלמות -הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
הראל השתלמות -הראל השתלמות מסלול חו"ל
הראל השתלמות -הראל השתלמות לטווח ארוך
הראל קמ"פ - מסלול כללי
הראל פרופיל אישי למעסיק
הראל קופה לפנסיה תקציבית
הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה

סך הכל קרנות פנסיה וקופות גמל בניהול החברה

ביאור 17 - נתונים אודות קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה (המשך)

א. היקף נכסים מנוהלים, תקבולים ותשלומים (המשך)

1. קופות בניהול החברה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2016
תשלומים	תקבולים	סך נכסים מנוהלים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
875,306	6,118,587	42,682,797
9,632	129,124	651,893
884,938	6,247,711	43,334,690

הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה
הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית

קופות גמל בניהול החברה: *

50,730	80,763	1,342,384
7,878	23,692	186,800
3,313	6,212	138,916
60,459	111,923	1,888,977
1,449	652	42,202
3,895	29,402	163,587
-	20,417	20,442
-	2,807	2,811
-	6,085	6,092
-	2,264	2,267
-	209	209
11	387	1,135
224,069	714,885	4,023,960
23,889	34,226	285,997
17,342	44,500	306,909
79,994	134,962	1,413,476
3,787	8,282	83,060
2,989	5,219	43,352
4,494	5,875	69,692
13,963	-	194,300
5,377	-	188,454
242	1,838	28,718
-	-	43,542
503,881	1,234,600	10,477,282
1,388,819	7,482,311	53,811,972

סך הכל קרנות פנסיה וקופות גמל בניהול החברה

* קופות הגמל, למעט קופת גמל צה"ל, בניהול החברה החל מיום המיזוג, ראה ביאור 1.ב.2, נתוני השוואה ניתנו למידע בלבד.

ביאור 17 - נתונים אודות קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה (המשך)

א. היקף נכסים מנוהלים, תקבולים ותשלומים (המשך)

1. קופות בניהול החברה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2015
תשלומים	תקבולים	סך נכסים מנוהלים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
752,954	5,387,941	35,671,248
8,282	104,285	529,118
761,236	5,492,226	36,200,366
30,887	73,941	1,255,205
8,239	2,975	124,138
2,943	6,308	132,131
53,020	36,037	1,668,228
1,690	314	42,983
2,179	1,498	70,999
-	324	714
178,676	575,125	3,160,802
31,104	33,189	256,215
12,317	42,652	288,850
74,837	146,255	1,246,111
2,995	8,584	69,652
3,471	5,577	44,166
4,164	5,903	69,928
7,503	48	194,235
1,827	-	176,628
192	3,068	26,454
50,476	-	42,347
466,520	941,798	8,869,786
1,227,756	6,434,024	45,070,152

הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה *
הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית

קופות גמל בניהול החברה: **

הראל גמל-הראל גמל לגילאי 50 עד 60
הראל גמל-הראל גמל מסלול שקלי
הראל גמל-הראל גמל מסלול מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח קונצרני
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 50 ומטה
קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל
הראל השתלמות-הראל השתלמות כללי
הראל השתלמות-הראל השתלמות מסלול שקלי
הראל השתלמות-הראל השתלמות מסלול מניות
הראל השתלמות-הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
הראל השתלמות-הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
הראל השתלמות-הראל השתלמות מסלול חו"ל
הראל השתלמות-הראל השתלמות לטווח ארוך
הראל קמ"פ - מסלול כללי
הראל פרופיל אישי למעסיק
הראל קופה לפנסיה תקציבית
הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה

סך הכל קרנות פנסיה וקופות גמל בניהול החברה

* כולל נתוני הקרן מנוף שמוזגה לקרן הראל פנסיה ביום 1 בינואר 2016. ראה ביאור 1.ב.1.
** קופות הגמל, למעט קופת גמל צה"ל, בניהול החברה החל מיום המיזוג, ראה ביאור 2.ב.1, נתוני השוואה ניתנו למידע בלבד.

2. קופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול (ראה ביאור 1.ב.25)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2017
תשלומים	תקבולים	סך נכסים מנוהלים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
558,294	215,009	11,570,880
14,785	1,992	197,997
12,954	7,078	247,987
54,883	211,458	2,242,902
30,906	138,805	1,153,312
1,812	2,042	45,657
144	490	11,162
93,222	159,983	1,834,602
6,584	25,976	113,639
122	1,380	13,043
34	-	5,974
2,625	-	30,451
4,478	-	82,865
5,059	-	91,270
785,902	764,213	17,641,741

קופות בבעלות הראל ביטוח:

הראל גמל -הראל אג"ח עד 25% מניות
הראל גמל-הראל גמל שקלי טווח קצר
הראל גמל-הראל גמל אג"ח ללא מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
הראל גמל-הראל גמל מסלול כהלכה
הראל גמל-הראל גמל מסלול חו"ל
הראל השתלמות-הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
הראל השתלמות-הראל השתלמות מסלול כהלכה
הראל השתלמות-הראל השתלמות אג"ח קונצרני
הראל קמ"פ - מסלול מניות
הראל קמ"פ - מסלול אג"ח צמוד מדד
הראל קמ"פ - מסלול שקלי
הראל קמ"פ - אג"ח עד 15% מניות
סך הכל קופות גמל

ביאור 17 - נתונים אודות קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה (המשך)

א. היקף נכסים מנוהלים, תקבולים ותשלומים (המשך)

2. קופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול (ראה ביאור 1.ב.25)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2016
תשלומים	תקבולים	סך נכסים מנוהלים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
613,672	217,915	11,620,617
17,953	27,003	245,613
17,739	3,427	261,579
51,117	133,908	1,816,801
20,213	125,077	677,063
2,468	1,776	35,337
54	1,632	7,827
68,950	163,424	1,538,602
3,719	19,213	84,421
393	1,222	8,425
156	-	3,737
3,881	-	32,909
4,469	-	81,543
4,919	-	84,446
809,703	694,597	16,498,920

קופות בבעלות הראל ביטוח: *

הראל גמל - הראל אג"ח עד 25% מניות
הראל גמל-הראל גמל שקלי טווח קצר
הראל גמל-הראל גמל אג"ח ללא מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
הראל גמל-הראל גמל מסלול כהלכה
הראל גמל-הראל גמל מסלול חו"ל
הראל השתלמות - הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
הראל השתלמות - הראל השתלמות מסלול כהלכה
הראל השתלמות - הראל השתלמות אג"ח קונצרני
הראל קמ"פ - מסלול מניות
הראל קמ"פ - מסלול אג"ח צמוד מדד
הראל קמ"פ - מסלול שקלי
הראל קמ"פ - אג"ח עד 15% מניות

סך הכל קופות גמל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2015
תשלומים	תקבולים	סך נכסים מנוהלים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
615,642	194,374	11,961,738
20,832	15,075	286,040
16,184	7,082	288,630
48,707	64,298	1,684,070
17,155	26,973	425,477
793	2,412	29,020
371	729	6,362
53,501	171,807	1,367,409
2,886	16,951	64,772
540	873	4,732
100	-	3,708
6,478	-	36,243
7,511	-	72,685
5,658	-	81,415
796,358	500,574	16,312,301

קופות בבעלות הראל ביטוח: *

הראל גמל - הראל אג"ח עד 25% מניות
הראל גמל-הראל גמל שקלי טווח קצר
הראל גמל-הראל גמל אג"ח ללא מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
הראל גמל-הראל גמל מסלול כהלכה
הראל גמל-הראל גמל מסלול חו"ל
הראל השתלמות - הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
הראל השתלמות - הראל השתלמות מסלול כהלכה
הראל השתלמות - הראל השתלמות אג"ח קונצרני
הראל קמ"פ - מסלול מניות
הראל קמ"פ - מסלול אג"ח צמוד מדד
הראל קמ"פ - מסלול שקלי
הראל קמ"פ - אג"ח עד 15% מניות

סך הכל קופות גמל

* קופות הגמל בניהול החברה החל מיום המיזוג, ראה ביאור 2.ב.1, נתוני השוואה ניתנו למידע בלבד.

ביאור 17 - נתונים אודות קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה (המשך)

ב. העברת כספים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		
קרנות פנסיה	קופות גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
98,201	96,532	194,733
2,858,086	18,928	2,877,014
34,621	2,492,814	2,527,435
2,990,908	2,608,274	5,599,182

העברות לחברה מגופים אחרים
העברות מחברות ביטוח
העברות מקרנות פנסיה **
העברות מקופות גמל
סך כל העברות לחברה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
קרנות פנסיה	קופות גמל *	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
148,196	60,835	209,031
2,177,679	2,676	2,180,355
84,387	1,205,477	1,289,864
2,410,262	1,268,988	3,679,250
580,646	1,339,286	1,919,932

העברות מהחברה לגופים אחרים
העברות לחברות ביטוח
העברות לקרנות פנסיה **
העברות לקופות גמל
סך כל העברות מהחברה
העברות, נטו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
קרנות פנסיה	קופות גמל *	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
62,568	39,852	102,420
968,731	5,891	974,622
41,067	1,297,979	1,339,046
1,072,366	1,343,722	2,416,088

העברות לחברה מגופים אחרים
העברות מחברות ביטוח
העברות מקרנות פנסיה **
העברות מקופות גמל
סך כל העברות לחברה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		
קרנות פנסיה	קופות גמל *	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
86,893	36,776	123,669
863,342	27,820	891,162
27,260	779,673	806,933
977,495	844,269	1,821,764
94,871	499,453	594,324

העברות מהחברה לגופים אחרים
העברות לחברות ביטוח
העברות לקרנות פנסיה **
העברות לקופות גמל
סך כל העברות מהחברה
העברות, נטו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		
קרנות פנסיה	קופות גמל *	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
41,188	19,258	60,446
591,102	1,699	592,801
39,107	1,020,390	1,059,497
671,397	1,041,347	1,712,744

העברות לחברה מגופים אחרים
העברות מחברות ביטוח
העברות מקרנות פנסיה
העברות מקופות גמל
סך כל העברות לחברה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		
קרנות פנסיה	קופות גמל *	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
17,714	15,905	33,619
716,744	17,332	734,076
10,631	1,171,074	1,181,705
745,089	1,204,311	1,949,400
(73,692)	(162,964)	(236,656)

העברות מהחברה לגופים אחרים
העברות לחברות ביטוח
העברות לקרנות פנסיה
העברות לקופות גמל
סך כל העברות מהחברה
העברות, נטו

* קופות הגמל בניהול החברה החל מיום המיזוג, ראה ביאור 2.ב.1, נתוני השוואה ניתנו למידע בלבד.
** בהתאם לתיקון מס' 13 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 ולחזון איחוד חשבונות קיימים בקרנות פנסיה חדשות- הוראת שעה, נתוני קרנות הפנסיה בשנים 2016 ו-2017, כוללים העברות של חשבונות לא פעילים בין קרנות הפנסיה השונות.

ביאור 17 - נתונים אודות קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה (המשך)

ג. העודף האקטוארי בשנת הדוח בקרן הראל פנסיה הסתכם לכ- 223.9 מיליון ש"ח והתשואה שנוספה למבוטחים הסתכמה בכ- 0.42%. קצבאות הפנסיונרים החדשים עלו בכ- 0.47%, קצבאות הפנסיונרים החדשים במסלול הלכה והזכאים הקיימים עלו בכ- 0.42%.

הגירעון האקטוארי בשנת הדוח בקרן הראל כללית הסתכם בסך של כ- 2.9 מיליון ש"ח והתשואה שנגרעה מהמבוטחים הסתכמה בכ- 0.33%. קצבאות הפנסיונרים החדשים קטנו ב- 0.33%.

הגירעון האקטוארי הנוסף בשנת הדוח בקרן הראל כללית לעמיתים המבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים נכות ושארית הסתכם בשנת הדוח בסך של כ- 42 אלפי ש"ח והתשואה הנוספת שנגרעה ממבוטחים אלו הסתכמה בכ- 0.02%, כך שסה"כ נגרע ממבוטחים אלו 0.35%.

ביאור 18 - הכנסות מדמי ניהול ותפעול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
16,030	5,998	11,964
1,471	10,040	10,000
17,501	16,038	21,964

צדדים קשורים (ראה ביאור 2.3 ב.)

קרן הפנסיה נתיב (ראה ביאור 4.25 ב.)

סה"כ

ביאור 19 - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
795	1,965	(128)
(1)	-	(1)
794	1,965	(129)
1,172	747	743
(2)	-	(42)
1,170	747	701
1,964	2,712	572

רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית, הפרשי הצמדה, הפרשי שער ודיבידנד בגין:

נכסים זמינים למכירה (א)

נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד (ב)

הכנסות ריבית והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שאינם בשווי הוגן דרך רווח והפסד

רווח (הפסד) מהפרשי שער בגין השקעות שאינן נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד ומנכסים אחרים

סך הכל רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

א. רווחים (הפסדים) נטו מהשקעות בנכסים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
795	1,965	(128)

רווחים (הפסדים) נטו מניירות ערך שמומשו

ב. הפסדים מהשקעות בנכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(1)	-	(1)

סך הכל הפסדים מהשקעות, נטו בגין נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ואשר יועדו בעת ההערכה הראשונית

ביאור 20 - עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
37,822	36,582	30,516
(23,509)	(17,242)	(5,778)
14,313	19,340	24,738
1,350	2,968	7,911
55,012	63,881	69,934
12,793	25,738	35,001
83,468	111,927	137,584

הוצאות רכישה:

עמלות רכישה
שינוי בהוצאות רכישה נדחות
סה"כ הוצאות רכישה

עמלות הפצה
עמלות שוטפות אחרות
הוצאות שיווק ורכישה אחרות

סה"כ עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

ביאור 21 - הוצאות הנהלה וכלליות

הרכב

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
27,541	32,922	54,975
53,572	49,236	61,707
7,368	7,557	7,197
448	428	471
9,999	12,263	12,162
11,017	42,473	67,083
-	879	3,722
7,240	7,428	9,133
2,519	3,241	7,920
119,704	156,427	224,370
-	(2,250)	(12,374)
119,704	154,177	211,996
11,391	13,337	16,769

השתתפות החברה בשכר עבודה ונלוות של החברה האם (1)
דמי ניהול לחברות אם (ראה באור 1.25, 2)
פחת והפחתות
ביטוחים
אחזקת משרדים ותקשורת
השתתפות בהוצאות חברת האם (2)
תשלום לגורם מתפעל (3)
ייעוץ משפטי ומקצועי
אחרות
סה"כ (*)

בניכוי -

השתתפות חברת האם בהוצאות החברה (ראה ביאור 1.25)
סה"כ הוצאות הנהלה וכלליות

(*) הוצאות הנהלה וכלליות כוללות הוצאות בגין מיכון בסך

- (1) בגין עובדי חברת האם שמשרתם כולה או רובה כרוכה בפעילות החברה.
(2) השתתפות בהוצאות החברה האם כולל הוצאות תפעול המוקצות מחברת האם. ראה בנוסף ביאור 23, בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.
(3) השירותים המסופקים על ידי הגורם המתפעל כוללים בעיקר, ניהול חשבונות עמיתי קופות הגמל, עריכת המידע הנמסר לעמיתי הקופות וניהול מערכת החשבונות של הקופות.

ביאור 22 - הוצאות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
763	8	-
-	50	19
763	58	19

הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין:
התחייבויות פיננסיות

הוצאות מימון אחרות

סך הכל הוצאות מימון

ביאור 23 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

חברות בשליטה משותפת אלפי ש"ח	חברות בעלות שליטה אלפי ש"ח	בדבר תנאים ראה באור	
3,460	-	5,3.ב.25	ליום 31 בדצמבר, 2017
19	44,726	2,1.ב.25	חייבים ויתרות חובה זכאים ויתרות זכות
3,264	-	5,3.ב.25	ליום 31 בדצמבר, 2016
16	52,421	2,1.ב.25	חייבים ויתרות חובה זכאים ויתרות זכות

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים אלפי ש"ח	חברות בשליטה משותפת אלפי ש"ח	חברות בעלות שליטה אלפי ש"ח	בדבר תנאים ראה ביאור	
-	15,400	630	5,3,1.ב.25	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2017
(967)	(225)	(130,496)	2,1.ב.25	הכנסות מדמי ניהול ותפעול הוצאות הנהלה וכלליות
(7,766)	-	(31,868)		הוצאות עמלות, שיווק ורכישה אחרות (*)
-	163	-		השתתפות בהוצאות עמלות
-	5,846	152	5,3,1.ב.25	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016
(1,328)	(49)	(93,568)	2,1.ב.25	הכנסות מדמי ניהול ותפעול הוצאות הנהלה וכלליות
(7,280)	-	(23,925)		הוצאות עמלות, שיווק ורכישה אחרות (*)
-	163	-		השתתפות בהוצאות עמלות
-	-	(8)	15	הוצאות מימון
-	11,964	-	3.ב.25	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2015
(1,719)	-	(66,553)	2,1.ב.25	הכנסות מדמי ניהול ותפעול הוצאות הנהלה וכלליות
(3,070)	-	(10,576)		הוצאות עמלות, שיווק ורכישה אחרות (*)
-	163	-		השתתפות בהוצאות עמלות
-	-	(763)	15	הוצאות מימון

(*) חלק מפעילותה של החברה בתחום השיווק הפנסיוני כולל תשלום עמלות שוטפות ועמלות רכישה ומבוצע עם סוכנויות ומנהלי הסדר שעונים על הגדרת צדדים קשורים. פעילות זו מבוצעת במהלך העסקים הרגיל ובמחירי שוק. כמו כן, רכישת הטבות ביטוחיות לעמיתים הקרנות מבוצעת מול החברה האם במהלך העסקים הרגיל ובמחירי שוק.

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

במהלך שנות הדוח שימשו אנשי מפתח ניהוליים בחברה בתפקידים נוספים בחברות מנהלות אחרות בקבוצת הראל, ומאידך אנשי מפתח ניהוליים אחרים בקבוצת הראל שימשו בתפקידי ניהול גם בחברה. על רקע זה, לא ניתן לקבוע את החלק מהטבותיהם אותם יש לייחס לחברה.

ביאור 24 - ניהול סיכונים

א. כללי

החברה פועלת בתחומים שונים של שוקי ההון בארץ ובעולם. פעילויות אלה חושפות אותה לסיכונים פיננסיים שונים, כגון סיכונים שוק (סיכון מניות, סיכון מטבע חוץ, סיכון מדד מחירים לצרכן, סיכון ריבית, סיכון מרווח אשראי), סיכון אשראי וסיכון נזילות. לסיכונים אלה נלווים סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים, סיכונים מוניטין וסיכונים עסקיים.

שינויים בגורמי סיכון שוק עלולים לגרום להפסדים, באופן ישיר עקב ירידת שווי ההשקעות העצמיות של החברה, ובאופן עקיף לאור מנגנון גביית דמי הניהול. ירידות בשוק ההון גורמות לתשואות נמוכות עבור עמית הקרנות ועשויות להביא לעליה במספר הפדיונות והעזיבות.

ביאור זה כולל בין היתר תיאור תמציתי של מדיניות ניהול הסיכונים, תהליכי העבודה לזיהוי הסיכונים, למדידתם ולניהולם והבקורות הקיימות בקשר לסיכונים אליהם חשופה החברה.

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים

מדיניות החברה בתחום ניהול הסיכונים מבטיחה קיומם של תהליכים לזיהוי, הערכה, מדידה, ניהול וניטור של הסיכונים באופן יזום ומתוכנן מבעוד מועד על מנת להבטיח חשיפה מבוקרת לסיכונים אלה, תוך עמידה בדרישות הרגולטוריות ושמירה על יעדיה העסקיים של החברה, על המוניטין שלה ועל איתנותה הפיננסית.

מדיניות ניהול הסיכונים בחברה מושתתת על:

- ממשל תאגידי הבנוי על שלושה קווי הגנה המנהלים תקשורת טובה: הנהלות התחומים העסקיים, גורמי ניהול סיכונים וביקורת פנימית.
- הגדרה ברורה של חלוקת אחריות והאצלת סמכויות בנוגע לפעולות הכרוכות בנטילת סיכונים על הגורמים העסקיים בחברה.
- קביעת מגבלות ותקרות חשיפה לסיכונים.
- יישום מסגרת ניהול סיכונים הכוללת פעולות לזיהוי, מדידה, הערכה וניטור סיכונים ומוקדי סיכון חדשים.
- קיום סביבת בקרה פנימית נאותה שתעגון בנהלים ברורים והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה על הסיכונים, המאפשרים פיזור, קיזוז ו/או העברת הסיכונים לגורם אחר והגבלתם לרמה שנקבעה מראש.
- פעולות גילוי ודיווח בנוגע לפרופיל הסיכונים לגורמים הרלוונטיים.

החל מסוף 2012 ניהול הסיכונים נעשה הן בראייה קבוצתית והן ברמת החברה הבודדת ומנוהל על ידי מנהלת הסיכונים הראשית של הקבוצה. מנהלת הסיכונים פועלת באופן עצמאי מהיחידות העסקיות, תוך ראייה אובייקטיבית של הסיכונים, ועובדת בשיתוף עם יחידות תומכות אחרות.

אגף ניהול סיכונים כפוף למנהלת הסיכונים הראשית ומסייע בידה ביישום תפקידיה, הכוללים בין היתר, תהליכי עבודה לזיהוי, הערכה, מדידה ודיווח של סיכונים ומתן סיוע מקצועי בפיתוח מתודולוגיות, כלים ושיטות עבודה לניהול הסיכונים השונים להם חשופה החברה.

דירקטוריון החברה מפקח על פעולות עסקיות המערבות נטילת סיכונים וכן על תהליכי ניהול הסיכונים באמצעות הגדרת מדיניות ואסטרטגיות בתחום ניהול הסיכונים, כולל, בין היתר, נהלים בעניין ניהול סיכונים ומגבלות חשיפה לסיכונים, וכן אופן הציות לנהלים ולגבולות החשיפה שנקבעו.

בסוף 2012 הוקמה ועדת דירקטוריון לניהול סיכונים, המהווה כלי של הדירקטוריון, המאפשר לייעל את עבודתו באמצעות דיונים מקדימים ומעמיקים בנושאים הקשורים לניהול סיכונים במסגרת מצומצמת יותר של דירקטורים בעלי מומחיות לנושא. במסגרת תפקידיה דנה הוועדה בנושאים הקשורים לניהול סיכונים וגיבשה המלצות לדירקטוריון.

מנכ"ל החברה אחראי על פעולות עסקיות הכרוכות בנטילת סיכונים ועל יישום מדיניות ניהול הסיכונים, ומדווח עליהם ישירות לדירקטוריון. פעילות המנכ"ל נתמכת על ידי מנהל הסיכונים וחברי הנהלה בכירים נוספים.

גורמים ומנהלים נוספים בחברה אחראים על ניהול סיכונים ספציפיים, כגון: מנהל הכספים האחראי על ניהול סיכונים הקשורים לדיווח הכספי, כולל יישום הוראות SOX, אשר הוחלו על גופים מוסדיים (ראה לעיל), היועצת המשפטית הממונה על האכיפה והציות, מנהל אבטחת מידע, מנהל אגף לוגיסטיקה האחראי על ניהול סיכונים המשכיות עסקית ומבקר הפנים האחראי על ביצוע הערכה עצמאית ובלתי תלויה של סיכונים תפעוליים ושל יעילות מערך ניהול הסיכונים בחברה.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

בחברה בוצעו סקרים לזיהוי והערכת הסיכונים המהותיים והערכת הבקורות והכלים לניהולם. בחברה קיים תהליך דיווח רבעוני מבעלי תפקידים בתחומי הפעילות השונים בדבר שינויים מהותיים בפרופיל הסיכונים של החברה אל מנהלת הסיכונים וממנה להנהלה ולדירקטוריונים.

השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים נבחנים ומתעדכנים באופן שוטף, תוך התחשבות במדיניות ניהול הסיכונים בחברה, בשינויים החלים בסביבה העסקית בארץ ובעולם ובהנחיות ודרישות הממונה והרגולציה.

החברה משקיעה באמצעים לשיפור כלי הבקרה בתחומי הסיכון השונים ותהליכי עבודה רבים בחברה הוסדרו באמצעות נהלים מפורטים. כמו כן, החברה משקיעה משאבים נכבדים בהקצאת והכשרת כוח אדם, במחשוב ובתהליכי עבודה בתחום ניהול הסיכונים, תוך ציות לרגולציה שפורסמה והינה מחייבת ויישום מטרות ומדיניות החברה בתחום ניהול הסיכונים.

להלן יתוארו מדיניות ותהליכי עבודה המתייחסים לזיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח של הסיכונים השונים להם חשופה החברה.

סיכוני שוק

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים באמצעות פיזור בין אפיקי השקעה, ענפים, מנפיקים ובין נכסים בארץ לנכסים בחו"ל, בחינה וניתוח של הנכסים טרום קבלת החלטת ההשקעה ובמהלך חיי ההשקעה ועמידה במגבלות חשיפה.

מגבלות שונות לחשיפות לסיכוני שוק, אשר נועדו לצמצם את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בשווקים, מתייחסות, בין היתר, לתקורות השקעה במניות, קרנות ונדל"ן, לחשיפה מרבית לאגרות חוב קונצרניות בהתאם לדירוג, לחשיפה מרבית להשקעה בודדת, לחשיפה למגזרי הצמדה ולחשיפה לריבית. מדיניות ניהול סיכוני השוק כפופה גם לתקנות ההשקעה.

כימות ובחינת סיכוני שוק נעשים באמצעות מערכת ממוכנת באגף ניהול סיכונים. לאור לקחי המשבר הפיננסי, ניתן משקל כבד יותר לתרחישי קיצון ככלי ניהול סיכונים מרכזי.

הבקרה על ניהול סיכוני שוק מבוצעת באמצעות דיווחים ניהוליים תקופתיים המוצגים בוועדות ההשקעה השונות ובפני הנהלה והדירקטוריון ומידי שנה נכללים גם דוח מנהל הסיכונים לדירקטוריון.

יחידת הבקרה בחטיבת ההשקעות אחראית לביצוע בקרה שוטפת של עמידה במגבלות השקעה ובמגבלות הדירקטוריון. ונעזרת, בין היתר, במערכת ממוחשבת ובדוחות המתרעים על חריגות.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני שוק ראה סעיף ד' להלן.

סיכוני אשראי

פעילות האשראי של חטיבת ההשקעות נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצא ב. חוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה החברה. בהתאם לחוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי מונה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת התניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר זה אושרו בוועדות ההשקעה דרישות, תהליכים ונהלי השקעה.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריון.

הערכה ספציפית של סיכון האשראי לגבי חוב לא סחיר מבוצעת במערך האשראי בחטיבת ההשקעות באמצעות מודל דירוג שהינו מודל מונחה מומחה המבוסס על פלטפורמה ומתודולוגיה דומה לזאת הנמצאת בשימוש חברות הדירוג. המודל אושר על ידי דירקטוריון החברה ועל ידי רשות שוק ההון והוא מתוקף תקופתית על ידי אגף ניהול סיכונים.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכוני אשראי (המשך)

בנוסף, מחושבת החשיפה ללווים גדולים וקבוצות לוויים, התפלגות נכסי חוב לפי דירוגים והחשיפה לסיכון ריכוזיות ענפית וגיאוגרפית.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא סחיר בתיקים האמורים והערכת והצגת התפתחות ההפסד הצפוי (EL) וההפסד הלא-צפוי (UL) בגין סיכוני האשראי בנכסי ההשקעה. ברמת עסקה פרטנית- מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

קיימת הפרדה בחטיבת ההשקעות של הקבוצה בין יחידת ניהול האשראי הלא סחיר אשר נוטלת את הסיכון ובין יחידה עצמאית המנהלת בקרה על הפעילות.

דיווח מפורט על החשיפות לסיכוני אשראי מוצג לוועדות ההשקעה, ההנהלה והדירקטוריון.

מתנהלים תהליכי מעקב אחר יכולת הפירעון של לוויים ואיכות הבטוחות במסגרת נהלי עבודה למתן אשראי שאושרו בדירקטוריון. לגבי אשראי סחיר, מתנהל מעקב אחר יכולת הפירעון ואחר חובות בעייתיים. לגבי אשראי לא סחיר, מערך אשראי לא סחיר עוקב אחר יכולת הפירעון, איכות הבטוחות וחובות בעייתיים.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני אשראי ראה סעיף ו' להלן.

האטה כלכלית בישראל

למצב המשק הישראלי השפעה מהותית על החברה. האטה כלכלית עשויה להקטין את חיסכון העמיתים בקרנות שבניהול החברה, הן כתוצאה מהקטנת ההפקדות והן מגידול בפדיונות שינבעו מעליה בשיעור האבטלה וירידה בשכר. כמו כן, כתוצאה מהאטה עלול לגדול הסיכון שבחשיפה להשקעות. בקבוצה אגף כלכלה ומחקר המפרסם סקירות כלכליות שבועיות וחודשיות על מצב המשק המקומי והבינ"ל וכן מבצע מעקב אחר אינדיקטורים כלכליים מרכזיים מתוך מטרה להתריע על התפתחויות כלכליות שליליות בארץ ובעולם.

סיכונים ענפיים

שינויים רגולטורים

החברה חשופה לשינויים רגולציה הנוגעים לתחומי פעילותה. בחברה מתבצע מעקב שוטף אחר כלל החוזרים, טיטות, ניירות עמדה והכרעות עקרוניות של הממונה וכן מבוצע ניתוח של השלכות השינויים על פעילות החברה והשוק והסיכונים אליהם חשופה החברה.

ניוד החיסכון הפנסיוני, כניסת הבנקים ליעוץ בתחום החיסכון ארוך הטווח וביטולים

התקנות בעניין ניוד החיסכון הפנסיוני, אשר נועדו לאפשר לצרכן לנייד את החיסכון הפנסיוני בכל עת בין הגופים המנהלים ולהגביר את התחרות בין הגופים הני"ל מגדילות את חשיפת הקבוצה לגידול בשיעור ביטולים. להתממשות סיכון זה עלולה להיות השלכה על פעילות החברה ותוצאותיה וכן על הערך הגלום שלה.

למודל דירוג קופות הגמל של הבנקים עשויה להיות השפעה מהותית על עסקי החברה. על כן בחברה מתבצע מעקב שוטף אחר דירוג הקופות בבנקים השונים.

החברה חשופה לרמת תחרות גבוהה הן מצד קופות גמל וקרנות פנסיה מתחרות והן ממוצרי חסכון ארוך טווח אחרים דוגמת פוליסות חסכון ביטוח חיים. העלייה בתחרות מושפעת גם מהשינויים רגולציה. בחברה מתבצע מעקב שוטף אחר רמות המחירים בשוק וכן מתבצעות פעולות לשימור לקוחות קיימים וגיוס לקוחות חדשים.

סיכוני נזילות

קיים סיכון הנובע מאי וודאות לגבי המועד בו תידרש החברה המנהלת לשלם או לנייד צבירות ביחס להיקף הנכסים הסחירים והמזומנים אשר יהיו זמינים לכך באותה עת. בנוסף, היעדר נזילות בשווקים עלול לגרום לקשיים במימוש נכסים ו/או בהקטנת חשיפות. קיימות מגבלות השקעה על שיעור הנכסים הלא נזילים וכמו כן נבחנת תקופתית ההשפעה של תרחישי משבר על מצב הנזילות.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני נזילות ראה סעיף ה' להלן.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכונים מיוחדים לחברה המנהלת**סיכונים תפעוליים**

הסיכונים התפעוליים העיקריים בחברה מנוהלים על-ידי המנהלים האחראים על הפעילויות השונות, בתמיכה מקצועית של אגף ניהול סיכונים. מלבד זאת, חלק מהסיכונים התפעוליים מנוהלים על-ידי היועצת המשפטית הממונה על האכיפה והציות, אחראי אבטחת מידע ואחראי היערכות לשעת משבר. בנוסף, מבקר הפנים משלב בתוכנית הביקורת נושאים שהוערכו בסקרי סיכונים כנושאים המחייבים בקרה מקיפה.

רצונה של החברה למנוע סיכונים תפעוליים ובהתאם פועלת ליישום בקרות למזעור החשיפה לסיכונים אלה, תוך התחשבות בשיקולי מהותיות וכדאיות.

בחברה התבצעה הערכה עצמאית ובלתי תלויה של סיכונים תפעוליים, תוך שימת דגש מיוחד על סיכונים מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיות מידע וסייבר וסיכונים המשכיות עסקית.

מסגרת ניהול הסיכון התפעולי מבוססת, בין היתר, על סטנדרטים גבוהים של יושרה ואתיקה, מחויבות לממשל ארגוני יעיל, כולל בין היתר הפרדת תפקידים, מניעת ניגודי עניינים, הגדרת סמכויות ואחריות והגדרת נהלי עבודה לתהליכים השונים.

על מנת להעמיק את המודעות לציות ולתהליכי בקרה נוספים, גיבשה ואימצה החברה קוד אתי, המהווה מצפן לעבודה השוטפת, ונועד להנחות ולכוון את התנהגות העובד במצבים של דילמות ושאלות לגבי ההתנהגות הראויה והכונה מבחינה ערכית ומקצועית.

מעבר לפעילויות בקרה שוטפות בתהליכי העבודה, פועלת בחברה יחידת בקרה ייעודית, אשר בודקת עמידת הגורמים השונים בנהלים, במגבלות שהוגדרו ובהוראות הדין ומסייעות למנהלי הפעילויות למלא אחריותם בהקשר לסיכונים תפעוליים.

קיימות גם בקרות ממוכנות במערכות תפעוליות שמטרתן להגביל חשיפה לסיכון תפעולי.

סיכונים מעילות והונאות

אופי הפעילות, המבנה הארגוני ומדרג הסמכויות המייחדים את החברה וכן היקף הכספים המנוהלים על ידה, חושפים אותה גם לאפשרות של הונאות ומעילות מצד גורמים בתוך החברה וגורמים מחוץ לחברה. בנושא ניהול סיכונים מעילות והונאות פועלת החברה בהתאם להוראות חוזר הממונה בעניין הונאות ומעילות ובהתאם למדיניות, אשר אושרה על ידי הדירקטוריון וכוללת מסגרת עבודה שיטתית למניעה, איתור, דיווח ותגובה מצמצמת נזקים לאירועי מעילות והונאות. עיקרי המדיניות באים לידי ביטוי בנהלי העבודה של החברה, בתהליכי העבודה בפועל ובקוד האתי, שמטרתו להנחות את עובדי החברה בנושאי התנהגות, משמעת ואתיקה בעבודה.

סיכונים סייבר ואבטחת מידע

בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 4-9-2010, "ניהול טכנולוגיות מידע בגופים מוסדיים", בוצע בסוף שנת 2016 סקר להערכת ההשפעה הפוטנציאלית של סיכונים טכנולוגיות המידע על תהליכי הליכה בחברה. כפועל יוצא מהסקר גובשה תכנית פעולה לגבי הצעדים למזעור הסיכונים. הסקר הוצג לוועדת ניהול סיכונים ולדירקטוריון בתחילת שנת 2017.

החברה חשופה בפעילותה לסיכון סייבר אשר עלול לנבוע משימוש לא מורשה בזהות, הפרעה לפעילות על ידי פגיעה בפעילות הרשת או השבתת שירותים, פגיעה במערכות, גניבה של נכסים דיגיטליים, החזרה של קודים או תוכנות זדוניות, חדירה למערכת או חשיפת מידע. תפיסת ההגנה של הראל בניהול סיכונים סייבר ואבטחת מידע בנויה על 3 שכבות: שכבת הגנה טכנולוגית, שכבת טיפול באירועים ושכבת רגולציה, ארגון ושיטות. בנוסף להיערכות תפעולית, החברה רכשה כיסוי ביטוחי כנגד פשעי מחשב, בכללם אירועי סייבר.

ב-31 באוגוסט 2016 פורסם חוזר בנושא "ניהול סיכונים סייבר בגופים מוסדיים". החוזר מגדיר עקרונות לניהול סיכונים סייבר בגוף מוסדי ומחייב לנהל סיכונים אלו. ההוראה מתייחסת, בין היתר, לנושאים הבאים: ממשל תאגידי- תפקידים ותחומי אחריות, הערכת סיכונים, הגנת סייבר, ניטור ובקרה, אבטחת מערכות, תקשורת ותפעול, ניהול משתמשים והרשאות, מיקור חוץ, שירותי מחשב בענן, אבטחה פיזית וסביבתית, אבטחת ערוצי קשר עם לקוחות וגורמים חיצוניים.

בהתייחס לסיכונים אבטחת מידע וסייבר, ובהתאמה לחוזר בנושא "ניהול סיכונים סייבר בגופים מוסדיים", הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה אימצו ואישרו מדיניות בנושא ניהול סיכונים סייבר. סקר סיכונים מקיף על חשיפות החברה לסיכונים סייבר הוצג לוועדת ניהול סיכונים ולדירקטוריון בתחילת שנת 2017.

החברה מייחסת חשיבות רבה לנושא ניהול סיכונים סייבר ומצויה בתהליך שוטף של ביצוע סקרי סיכונים, הערכת סיכונים ומבדקי חדירה. בנוסף, מתקיימות פגישות תקופתיות של ועדת היגוי לניהול סיכונים סייבר.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכוני המשכיות עסקית

היערכות החברה להמשך פעילות בעת משבר (DRP) והמשכיות עסקית מתבצעת בשני מישורים: הערכות לנפילת מערכות המחשוב והערכות לאירוע קטסטרופה במשרדים הראשיים ברמת-גן.

מערכות המחשוב נמצאות באתר חיצוני ומערכות חלופיות נמצאות באתר נפרד. במקרה של נפילה של מערכות המחשוב תוכל הקבוצה תוך זמן קצר יחסית לחדש את כל שירותי המחשוב הקריטיים דרך המערכות החלופיות באמצעות קווי תקשורת מאובטחים חלופיים.

בהתייחס להערכות לאירוע קטסטרופה במשרדים הראשיים ברמת-גן, הגופים המוסדיים בקבוצה נערכים להתארגנות של עובדים באתרים אחרים של הקבוצה, לגיבוי וביצוע עבודה במשמרות. כל תת-יחידה תיערך להתרחשות אירוע כאמור באמצעות תהליכי גיבוי לוגיסטי וכתובת נהלי יחידה להסדרת ההתנהלות עם קרות אירוע כאמור.

בחברה קיים ספר נהלים המסדיר אופן ההתנהלות עם קרות כל אחד מן האירועים הנ"ל. בנוסף, מתבצעים תרגולים במסגרת הקבוצה לאירוע משבית (קטסטרופלי), בו מתורגלים תהליכים לוגיסטיים נבחרים ומופעלות תוכנות ומערכות מרכזיות מהאתר החלופי.

תקדימים משפטיים מהותיים ותובענות ייצוגיות

הקבוצה חשופה להחלטות שיפוטיות מהותיות תקדים משפטי מחייב ביחס לפעילות החברה ולגרום לעלויות לא צפויות.

לתובענות ייצוגיות ולתביעות משפטיות מהותיות אחרות כנגד החברה, עלולה להיות השפעה מהותית על עסקיה. הליכים כאמור יכול שינבעו גם מפעולות של צדדים שלישיים (כגון סוכנים), מבלי שלחברה תהיה יכולת חזרה מעשית לאותם צדדים שלישיים.

היועץ המשפטי של החברה אחראי לניהול הסיכון המשפטי, מסתייע במידת הצורך ביועץ משפטי חיצוני ומעניק תמיכה ומענה לכלל ההיבטים המשפטיים של פעילות החברה. במסגרת זו, ניהולו השוטף של הסיכון המשפטי מתבטא בעיקר במתן ייעוץ משפטי שוטף לאורגנים המוסמכים בחברה בנושאים השונים הכרוכים בפעילות החברה, בהכנת מסמכי התקשורת, בניהול הידע המשפטי בחברה, ובכלל זה עדכון הגורמים הרלבנטיים בשינוי הוראות דין ורגולציה לסוגיהם, אשר יש להם השלכה על עבודת החברה, בהתאמת מערך ההסכמים והנהלים לשינויים אלה ובעדכונים שוטפים של מערכות ההסכמים והמסמכים שבשימוש החברה, ובריכוז התביעות הייצוגיות נגד החברה והפיקוח על הגורמים המקצועיים המטפלים בהן מטעם החברה.

על מנת לקיים את אחריות החברה למלא את דרישות החוק פועלת בחברה ממונה על ציות ואכיפה, המסייעת לעובדי החברה לקיים את אחריותם לציית להוראות הרלבנטיות להם. בינואר 2012 החברה אימצה תכנית אכיפה, במסגרת יישום הוראות חוק הגברת האכיפה בשוק ההון, המתקן את חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, ומינתה את הגורמים שיהיו אחראים על יישומה ופיקוחו על ביצועה.

סיכון ציות

פעילויות מהותיות בחברה כפופות להוראות רגולטוריות שונות. אי עמידה בדרישות רגולטוריות עלולה לגרום סנקציות ועיצומים כספיים כלפי החברה ועשויה להוות בסיס לתביעות נגדה.

החברה חותרת לעמידה בכל הדרישות הרגולטוריות המוטלות עליה, מתוך שאיפה שלא להיחשף לסיכוני ציות.

על מנת לקיים את אחריות החברה למלא את דרישות החוק, פועלת בחברה ממונה על ציות ואכיפה המסייעת לעובדי החברה לקיים את אחריותם לציית להוראות הרלבנטיות להם. החברה אימצה תכנית אכיפה ומינתה את הגורמים שיהיו אחראים על יישומה ופיקוחו על ביצועה.

סיכון מוניטין

המוניטין של החברה הינו אחד הנכסים היקרים ביותר שלה והגנתו הינה חיונית לפעילות החברה. בשל כך, החברה עושה כל מאמץ לשמר את המוניטין החיובי הקיים. ניהול סיכון המוניטין מסתמך על תרבות אתית חזקה שבה מופעל שיקול דעת בסביבה מובנית ומודעת סיכונים. הערכת סיכון המוניטין מהווה שיקול עיקרי בהערכת כל פעילות עסקית, התקשרות ושיתוף פעולה. כל יחידה עסקית אחראית לביצוע הפעולות הנדרשות על מנת להבטיח מזעור החשיפה לסיכון המוניטין בממשקי עבודה אל מול שותפים עסקיים וצדדים שלישיים.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ג. דרישות חוקיות

המסגרות הרגולטוריות קובעות הסדרים שונים ומציבות דרישות רבות ביחס לסיכונים הייחודיים להם חשופים גופים מוסדיים וגופים שעיסוקם בשוק ההון והפיננסים. ניהול הסיכונים בחברה מונחה על ידי הסדרי חקיקה רבים אשר פורסמו במהלך השנים האחרונות, הכוללים דרישות שונות, שהעיקריות בהן:

- דרישה למינוי מנהל סיכונים.
- דרישות, מתוקף החוזר המאוחד פרק 10 - ניהול סיכונים, המתייחסות לתפקידי מנהל הסיכונים ומארג היחסים שלו עם בעלי תפקידים אחרים.
- דרישה לקביעת מדיניות חשיפה לסיכונים, תקרות חשיפה, נהלים וכלים למדידה ולבקרת הסיכונים.
- דרישות, מתוקף החוזר המאוחד פרק 4 - ניהול נכסי השקעה, המתייחס לניהול סיכונים אשראי.
- הוראות לעניין טיפול בקטגוריות ספציפיות של סיכונים תפעוליים: מעילות והונאות, סייבר, ניהול המשכיות עסקית, סיכונים טכנולוגיות מידע, סיכונים ציות ובקרה על דיווח כספי (SOX).

החברה מיישמת את דרישות החוקים והחוזרים.

ד. סיכונים שוק

1. סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים ושל התחייבויות פיננסיות ישתנו כתוצאה משינויים במחירי שוק. סיכונים שוק כוללים, בין היתר, סיכונים הנובעים משינויים בשערי הריבית, בשערי מניות, במדד מחירים לצרכן ובמטבע חוץ.

2. מבחני רגישות הנוגעים לסיכונים שוק

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי במשתנים אלה על הרווח (הפסד) לשנה ועל הרווח הכולל (הון עצמי). ניתוח הרגישות הינו ביחס לנכסים הפיננסיים ולהתחייבויות הפיננסיות בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, ובהנחה שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה, שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו. כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך פרמנטית של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים זמינים למכירה ולפיכך, בניתוח הרגישות לעיל, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך.

ניתוח הרגישות, מביא לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.

יצוין גם כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.

ליום 31 בדצמבר, 2017

שיעור השינוי בש"ח של מטבע חוץ		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעורי הריבית (א)	
-10%	+10%	-1%	+1%	-1%	+1%
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

רווח (הפסד)	-	-	392	(392)	1	(1)
רווח כולל (הון עצמי) (ב)	(2,646)	2,814	392	(392)	1	(1)

ליום 31 בדצמבר, 2016

שיעור השינוי בש"ח של מטבע חוץ		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעורי הריבית (א)	
-10%	+10%	-1%	+1%	-1%	+1%
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

רווח (הפסד)	-	-	288	(288)	1	(1)
רווח כולל (הון עצמי) (ב)	(1,594)	1,702	288	(288)	1	(1)

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני שוק (המשך)

2. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2015					
שיעור השינוי בש"ח של מטבע חוץ		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעורי הריבית (א)	
-10%	+10%	-1%	+1%	-1%	+1%
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	(196)	196	(5)	5
-	-	(196)	196	1,818	(1,702)

רווח (הפסד)

רווח כולל (הון עצמי) (ב)

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים עם ריבית משתנה החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוחי הרגישות ביחס לרווח הכולל מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על הרווח (הפסד) לשנה.

(ג) ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על שווי כלכלי.

3. פירוט הנכסים וההתחייבויות של החברה בחלוקה לבסיסי הצמדה:

ליום 31 בדצמבר 2017					
ללא הצמדה	למדידת המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	פריטים לא פיננסיים ואחרים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
-	-	-	17,278	17,278	נכסים בלתי מוחשיים
-	-	-	222,392	222,392	הוצאות רכישה נדחות
-	-	-	46	46	רכוש קבוע
-	3,461	-	-	3,461	נכסי מיסים שוטפים
33,920	-	-	464	34,384	חייבים ויתרות חובה
33,920	3,461	-	240,180	277,561	
56,379	56,603	-	-	112,982	השקעות פיננסיות:
17	142	-	-	159	נכסי חוב סחירים
-	-	-	1	1	נכסי חוב שאינם סחירים
56,396	56,745	-	1	113,142	אחרות
17,466	-	16	-	17,482	סה"כ השקעות פיננסיות
107,782	60,206	16	240,181	408,185	מזומנים ושווי מזומנים
-	-	-	-	-	סך הכל נכסים
-	-	-	-	-	סך כל הון
-	-	-	838	838	התחייבויות:
57,036	-	-	-	57,036	התחייבויות מסים נדחים
57,036	-	-	838	57,874	זכאים ויתרות זכות
57,036	-	-	-	-	סך הכל התחייבויות
57,036	-	-	351,149	408,185	סך הכל הון והתחייבויות
50,746	60,206	16	(110,968)	-	סך הכל חשיפה מאזנית

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני שוק (המשך)

3. פירוט הנכסים וההתחייבויות של החברה בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2016					
ללא הצמדה	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	פריטים לא פיננסיים ואחרים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
נכסים:					
-	-	-	16,677	16,677	נכסים בלתי מוחשיים
-	-	-	228	228	נכסי מיסים נדחים
-	-	-	216,263	216,263	הוצאות רכישה נדחות
-	-	-	56	56	רכוש קבוע
-	9,198	-	-	9,198	נכסי מיסים שוטפים
30,720	-	-	631	31,351	חייבים ויתרות חובה
30,720	9,198	-	233,855	273,773	
השקעות פיננסיות:					
38,151	35,591	-	-	73,742	נכסי חוב סחירים
17	155	-	-	172	נכסי חוב שאינם סחירים
-	-	-	2	2	אחרות
38,168	35,746	-	2	73,916	סה"כ השקעות פיננסיות
30,908	-	17	-	30,925	מזומנים ושווי מזומנים
99,796	44,944	17	233,857	378,614	סך הכל נכסים
סך כל הון					
-	-	-	316,479	316,479	
התחייבויות:					
62,135	-	-	-	62,135	זכאים ויתרות זכות
62,135	-	-	-	62,135	סך הכל התחייבויות
62,135	-	-	316,479	378,614	סך הכל הון והתחייבויות
37,661	44,944	17	(82,622)	-	סך הכל חשיפה מאזנית

ה. סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהחברה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה. צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח יסקפו את שווי השוק שלהם.

מתוך יתרת הנכסים של החברה, סך של כ- 130,464 אלפי ש"ח הינם מזומנים ושווי מזומנים ונכסים סחירים הניתנים למימוש מיידי. על פי תקנות דרכי ההשקעה על החברה להחזיק בנכסים נזילים בסכום שלא יפחת מ-50% מההון הנדרש.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

1. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא סיכון להפסד כספי שיגרם לחברה באם לקוח או צד שכנגד למכשיר פיננסי לא יעמוד בהתחייבויותיו החוזיות, והוא נובע בעיקר מחובות של חייבים אחרים וכן מהשקעות בניירות ערך.

מזומנים ושווי מזומנים

החברה מחזיקה במזומנים בבנקים המדורגים AA- עד AA+ בהתבסס על הדירוג של חברות מעלות ומדרוג.

חייבים - הכנסות לקבל מדמי ניהול

הכנסות החברה נובעות מזכאות לקבל דמי ניהול מקרנות הפנסיה ומקופות הגמל שבניהולה ועל-כן לחברה חשיפה שולית בגין סיכון אשראי הנובעת מחייבים - הכנסות לקבל מדמי ניהול.

השקעות פיננסיות

החברה מגבילה את החשיפה לסיכון אשראי על ידי השקעה בעיקר באגרות חוב ממשלתיות סחירות ובאגרות חוב קונצרניות סחירות בדרוג גבוה. נכון ליום 31 בדצמבר 2017, ההנהלה אינה צופה שהצדדים שכנגד לא יעמדו בהתחייבויותיהם.

1. חלוקת נכסים על פי מיקומם:

ליום 31 בדצמבר					
2016			2017		
סך הכל	שאינם סחירים	סחירים	סך הכל	שאינם סחירים	סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
73,914	172	73,742	113,141	159	112,982

סך הכל נכסי חוב בארץ

2. חלוקת נכסים בחלוקה לדירוגים:

א. נכסי חוב

דירוג מקומי (*)				
ליום 31 בדצמבר 2017				
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד A	AA ומעלה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
90,952	-	-	-	90,952
22,030	-	-	3,566	18,464
112,982	-	-	3,566	109,416

נכסי חוב בארץ

נכסי חוב סחירים:

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

142	-	-	63	79

נכסי חוב שאינם סחירים:

אגרות חוב קונצרניות

17	17	-	-	-

נכסי חוב אחרים לפי בטחונות, הלוואות על פוליסות

159	17	-	63	79

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

113,141	17	-	3,629	109,495

סך הכל נכסי חוב בארץ

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ו. סיכוני אשראי (המשך)

2. חלוקת נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

א. נכסי חוב (המשך)

דירוג מקומי (*)

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	לא מדורג	נמוך מ- BBB	BBB עד A	AA ומעלה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

נכסי חוב בארץ

נכסי חוב סחירים:

58,050	-	-	-	58,050	אגרות חוב ממשלתיות
15,692	-	55	69	15,568	אגרות חוב קונצרניות
73,742	-	55	69	73,618	סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

נכסי חוב שאינם סחירים:

155	-	-	62	93	אגרות חוב קונצרניות
17	17	-	-	-	נכסי חוב אחרים לפי בטחונות, הלוואות על פוליסות
172	17	-	62	93	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
73,914	17	55	131	73,711	סך הכל נכסי חוב בארץ

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

ב. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים

דירוג מקומי (*)

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 31 בדצמבר 2017		
סך הכל	לא מדורג	AA ומעלה	סך הכל	לא מדורג	AA ומעלה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

31,351	31,351	-	34,384	34,384	-	חייבים ויתרות חובה
228	228	-	-	-	-	נכסי מסים נדחים
2	2	-	1	1	-	השקעות פיננסיות אחרות
30,925	-	30,925	17,482	-	17,482	מזומנים ושווי מזומנים

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

1. סיכונים אשראי (המשך)

3. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסיים:

ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2017	
סיכון אשראי מאזני		סיכון אשראי מאזני	
סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
4,219	5.71	8,343	7.37
2,961	4.01	3,178	2.81
2,028	2.74	2,129	1.88
4,484	6.07	7,015	6.20
1,028	1.39	1,084	0.96
1,127	1.52	423	0.37
17	0.02	17	0.02
15,864	21.46	22,189	19.61
58,050	78.54	90,952	80.39
73,914	100.00	113,141	100.00

ענף משק

בינוי ונדל"ן
חשמל ומים
תקשורת ושרותי מחשב
בנקים
שירותים פיננסיים
שירותים עסקיים אחרים
אנשים פרטיים

אג"ח מדינה

סך הכל

2. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית.

סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התחייבויות תלויות

1. קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי החברה לעמיתי הקרנות והקופה שבניהולה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, עקב פערי מידע בין החברה לבין עמיתי קרנות הפנסיה וקופת הגמל, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם מוצרים פנסיוניים ארוכי טווח המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות. פרשנות חדשה לאמור במוצרים פנסיוניים ארוכי טווח עלולה לעיתים להשפיע על הרווחיות העתידית של החברה בגין המוצרים הקיימים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר. כמו כן קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הממונה, בחוזרים שהינם בתוקף ובטיוטות חוזרים שעדיין מתקיימים דיונים לגביהם, וכן ב"עמדות ממונה" ו"הכרעות עקרוניות" בנושאים שונים שחלקם בעלי השלכות תפעוליות ומשפטיות נרחבות. חשיפה זו מוגברת בתחומי החסכון הפנסיוני בו פועלת החברה. בתחום זה התקשרויות עם העמיתים הינן לאורך שנים רבות במהלכן עשוים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדיון, לרבות בפסיקת בתי המשפט. זכויות אלו מנוהלות באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומיכונית מוגברת בתחומים אלו.

2. ביום 18 בנובמבר, 2012 פרסם המפקח חוזר שעניינו טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים. החוזר מפרט את מסגרת הפעולות שעל גוף מוסדי לבצע על מנת להבטיח שרישום זכויות עמיתים במערכות המידע יהיה מהימן, שלם, זמין וניתן לאחזור. החברה פועלת בהתאם ללוחות הזמנים המוגדרים בחוזר. סיום פרויקט הטיוב הינו עד ליום 30 ביוני 2016. החברה סיימה נכון למועד האמור את פעולות הטיוב במרבית הנושאים אשר נכללו במסגרת תכנית העבודה של הפרויקט.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

2. (המשך)

יחד עם זאת, נותרו מספר נושאים אשר בשל מורכבותם הטיפול בהם נמשך גם לאחר המועד הקבוע לסיום הפרוייקט. הטיפול בנושאים אלו הסתיים במהלך תקופת הדוח. בנוסף עוסקת החברה, בהתאם לדרישות החוזר, בטיוב שוטף ובשימור של פעולות הטיפול שבוצעו במסגרת הפרוייקט. במהלך יישום הפרוייקט, לא התגלו פערים בעלי השפעה מהותית על זכויות העמיתים ועל הדוחות הכספיים.

3. חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופות, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופות. קיימת אי וודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחויבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופות האופייניים לסקטור קופות הגמל (כגון: הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצ"ב). להערכת החברה הסכומים הינם בהיקפים שאינם מהותיים.

על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת החברה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.

4. העברות - במסגרת הנחיות הממונה, החברה המנהלת נדרשת לבצע העברות תוך פרקי זמן כפי שנקבע בתקנות. אי עמידה במועדים כאמור שעלולה לבצוע בתקופות מסויימות מאירועים שלחברה אין שליטה עליהם חושפת את החברה להתחייבות פיננסית בגין פערי תשואה עד למועד העברת הכספים בפועל לחשבון העמית.

5. ביום 13 ביולי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי (מחוז מרכז) תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה ונגד ארבע חברות נוספות המנהלות את קרנות פנסיה הגדולות בענף. עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות מעלות את דמי הניהול המשולמים על ידי עמיתים בקרנות פנסיה מתוך החיסכון שהצטבר (יתרה צבורה), לשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, במועד בו העמיתים הופכים לפנסיונרים, מקבלים גמלת זקנה והם אינם יכולים עוד לנייד את החיסכון הפנסיוני שלהם. באופן כזה, הנתבעות, כביכול, מפעילות את זכותן החוזית, המוקנית להן על פי הוראות תקנון קרן הפנסיה, באופן פסול, חסר תום לב ובניגוד להוראות הדין.

הקבוצה אותה מבקשות התובעות לייצג הינה כל מי שהינו עמית בקרן פנסיה חדשה מקיפה, הנמנית על אחת מן הנתבעות, וזכאי לקבל פנסיית זקנה ו/או יהיה זכאי בעתיד לקבל פנסיית זקנה. בהתאם לתובענה, הנזק הכולל הנוטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשות התובעות לייצג, מסתכם להערכת התובעות, לסכום של כ- 48 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות.

בחודש ינואר 2015 הוגשה תגובה (התנגדות) מטעם הנתבעות. ביום 27 בנובמבר 2016 ניתנה החלטת בית המשפט במסגרתה נקבע, בין השאר, נוסח השאלות אשר יופנו לממונה על רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון. בספטמבר 2017 הוגשה התייחסות הממונה לשאלות בית המשפט. בינואר 2018 הגישו הצדדים את התייחסותן לעמדת הממונה. ביום 22 בינואר 2018 התקיים דיון קדם משפט נוסף בתיק במסגרתו ניתנה החלטה לפיה על הצדדים להודיע האם פניהם לניסיון פשרה ביניהם. בהתאם להערכות יועציה המשפטיות של החברה, חרף הקושי להעריך את סיכויי התיק דנן, ככל שהעובדות והנסיבות שנמסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית המשפט, טענות ההגנה בעלות סיכויי ממש, כדי להדוף את בקשת האישור, ובין היתר נוכח עמדת הממונה שהתקבלה כאמור אשר על פניו מחזקת את טענות ההגנה, והערכתם כי הסיכויים להדיפת בקשת האישור גבוהים מהסיכויים שתתקבל.

6. ביום 9 בספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה ונגד ארבע חברות נוספות המנהלות את קרנות פנסיה הגדולות בענף. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות הפרו, כביכול, את חובות הנאמנות שהן חבות כלפי העמיתים בקופות הגמל שבניהולן בכך שתיגמלו את סוכני הביטוח בעמלות בשיעור הנגזר מדמי הניהול, הנגבים על-ידיהן מן העמיתים ובכך תיגמלו את הסוכנים בסכום הגדל ככל שגדלים דמי הניהול ובטענה כי הנתבעות, עשו, כביכול, עושר ולא במשפט בכך שיצרו, כביכול, מנגנון שמטרתו להעלות את דמי הניהול לטובת הסוכנים והחברות המנהלות. התובעים מעריכים את הנזק לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסך של כ- 300 מיליוני ש"ח לשנה מאז שנת 2008.

ביום 19 במאי 2016 הוגשה תגובה מטעם החברה ובמהלך חודש ספטמבר 2016 הוגשה תשובה לתגובה. ביום 3 באפריל 2017 התקיים קדם משפט במסגרתו נקבע כי המבקש רשאי להגיש בקשה לתיקון התביעה והבקשה בתוך 30 ימים. ביום 10 במאי 2017 הוגשה בקשה לתיקון בקשת האישור ובגינה הוגשה תגובה מטעם החברה במסגרתה נטען, בין היתר, כי המשיבות מותירות את ההחלטה לשיקול דעת בית המשפט. בספטמבר 2017 ניתנה החלטה לפיה נעתר בית המשפט להגשה כמבוקש. ביום 30 בנובמבר 2017 הגישה החברה תשובה משלימה לבקשה המתוקנת לאישור כאמור. מועד דיון קדם משפט בתיק קבוע ליום 7 במרס 2018.

בהתאם להערכות יועציה המשפטיות של החברה, ככל שהעובדות והנסיבות שנמסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית המשפט, הסיכויים להדוף את בקשת האישור גבוהים מהסיכויים שתתקבל

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

7. ביום 3 בפברואר 2016 התקבלה בחברה תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית שהוגשה לבית המשפט המחוזי (מחוז מרכז) נגד החברה ונגד ארבע חברות מנהלות אחרות של קרנות פנסיה. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מתחילות לגבות ממקבלי קצבאות נכות ושאיירים, בעת שהם מתחילים לקבל קצבאות ואינם יכולים עוד לנייד את כספיהם לקרן פנסיה אחרת, דמי ניהול בשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, מבלי שניתנת להם הודעה מראש על כך. זאת, תוך הפרה, כביכול, של חובת הגילוי היזום המוטלת עליהן, של חובות חקוקות, ושל חובות הנאמנות, השליחות והזהירות ותוך ניצול לרעה ושימוש בחוסר תום לב בזכות חוזית, עשיית עושר ולא במשפט והתנהלות קרטליסטית.

הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כל מי שמקבל ו/או בעל זכות לקבל קצבת נכות (נכות מכל מין וסוג), וכן כל מי שמקבל ו/או בעל זכות לקבל קצבת שאירים (שאיירים מכל מין וסוג), וכן כל מי שהוא עמית פעיל/מבוטח/חבר בקרן פנסיה חדשה מקיפה הנמנית על הנתבעות והוא ניזוק כתוצאה מגביית דמי הניהול בקשר עם קצבאות הנכות והשאיירים. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו באומדן ראשוני בכמיליארד ש"ח כנגד כלל הנתבעות.

ביום 13 באוקטובר 2016 הוגשה תגובה (התנגדות) לבקשת האישור. ביום 29 בינואר 2018 התקיים דיון קדם משפט בתיק בסיומו ניתנה החלטה לפיה הדיון בבקשת האישור מועבר לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב שלו הסמכות העניינים לדון בתביעה. מועד דיון קדם משפט בתיק קבוע ליום 17 באפריל 2018.

בהתאם להערכות יועציה המשפטיות של החברה, חרף הקושי להעריך את סיכויי התיק דנן, ככל שהעובדות והנסיבות שנמסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית המשפט, טענות ההגנה בעלות סיכוי ממשי, כדי להדוף את בקשת האישור והערכתם כי הסיכויים להדיפת בקשת האישור גבוהים מהסיכויים שתתקבל.

8. ביום 22 בפברואר 2016 התקבלה בחברה תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית שהוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, מעמיתיה, המבצעים הפקדות חד פעמיות לקרן הפנסיה, כספים, בגין ביטוח לסיכונים נכות וביטוח למקרה מוות בגין תקופה שכבר חלפה ביום הגביה, וכאשר ידוע, כי הסיכון בגינו נגבו הכספים לא התממש ולא יכול עוד להתממש. בכך, מפרה החברה, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה ביטוח, תשמ"א - 1981, הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) תשמ"א - 1981, את חובת הגילוי היזום ואת חוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג - 1973, וכן עושה היא, לטענת התובע, עושר ולא במשפט, ומנצלת את חוסר ניסיונם של עמיתיה.

הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל מי שהפריש כספים לקופות גמל ו/או קרנות פנסיה ו/או ביטוח מנהלים שמנהלת החברה ואשר נגבו ממנו כספים רטרואקטיבית בגין ביטוח חיים ו/או סיכונים נכות וזאת במשך שבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה ועד למועד מתן החלטה בבקשה לאישורה כייצוגית.

נזקו האישי הנתען של התובע מוערך בסך של כ- 826 ש"ח והנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 5,577,000 ש"ח.

ביום 31 ביולי 2016 הוגשה תשובה (התנגדות) לבקשת האישור וכן הוגשה תשובת המבקש לתגובה. במהלך חודש ינואר הגישה החברה בקשה למחיקת טענה חדשה מתגובת המבקש וחילופין אפשרות להגיב עליה. הוגשה תגובה מטעם המבקש וניתנה החלטה כי הבקשה תידון במעמד הדיון. ביום 1 במרץ 2017 התקיים דיון קדם משפט במסגרתו ניתנה החלטה לפיה התובענה תועבר לדיון בפני בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב. ביום 7 בנובמבר 2017 התקיים דיון ובסופו ניתנה החלטה על פיה המשיבה תגיב לטענותו החדשה של המבקש. בהתאם להיערכות יועציה המשפטיות של החברה, הסיכוי שהחברה תחויב בסכום מהותי נמוך מ- 50%.

9. ביום 2 באוגוסט 2016 התקבלה בחברה תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית שהוגשה לבית המשפט המחוזי מחוז מרכז. עניינה של התובענה בטענה כי החברה גובה, כביכול, מעמיתיה, בנוסף לדמי הניהול, תשלום בגין רכיב הוצאות ניהול השקעות (רכיב הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הוראה חוזית המאפשרת לה לגבות. בכך, מפרה החברה, לטענת התובע, את הוראות תקנון קרן הפנסיה אשר נגבו מהם הוצאות ניהול השקעות בשבע השנים שקדמו להגשתה של התובענה.

הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 132 מיליוני ש"ח.

ביום 24 בינואר 2017 הגישה החברה תגובה (התנגדות) לבקשת האישור. ביום 30 באפריל 2017 התקבלה החלטת בית המשפט לפיה, בהעדר סמכות עניינית לדון בבקשת האישור, התביעה מועברת לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב. ביום 19 בפברואר ניתנה החלטה במסגרתה נקבעו נוסחי השאלות שיופנו לממונה. דיונים לשמיעת עדויות יתקיימו בימים 28 ביוני 2018 ו- 5 ביולי 2018.

בהתאם ליועציה המשפטיות של החברה, חרף הקושי להעריך את סיכויי התיק דנן, ככל שהעובדות והנסיבות שנמסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית המשפט, טענות ההגנה בעלות סיכוי ממשי, כדי להדוף את בקשת האישור והערכתם כי הסיכויים להדיפת בקשת האישור גבוהים מהסיכויים שתתקבל.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

10. ביום 6 בנובמבר 2016 התקבלה בחברה בקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית נגד הראל חברה לביטוח בע"מ, נגד עמותת גמלאי קרן הפנסיה "נתיב" דרום ומרכז ונגד כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "כלל"), אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז במסגרת בקשה לאישור תובענה כייצוגית, המתנהלת החל מחודש מאי 2015 נגד כלל ועמותת הגמלאים. עניינה של התובענה בטענה, כי כלל ביטלה באופן חד צדדי ולא כדין את פוליסת ביטוח החיים הקבוצתית, בטענה כי הפוליסה אינה רווחית. צירופה של הראל ביטוח לבקשת האישור מתבקש, לטענת התובע, נוכח תפקידה של החברה אשר מעניקה שירותי תפעול וניהול לקרן הפנסיה "נתיב", ביחד עם עמותת הגמלאים, לגבות מחברי העמותה את דמי הביטוח החודשיים ונוכח עמדתה של החברה, כי לא ניתנו לה הרשאות חברי העמותה לגביית סכומים גבוהים יותר מקצבאותיהם. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל מי שבוטח בכלל בפוליסת ביטוח מסוג חיים קבוצתי אשר נערכה על ידי עמותת הגמלאים ואשר בוטלה על ידי כלל באופן חד צדדי. התובע מעריך הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 90 מיליון ש"ח.

ביום 9 בפברואר 2017 העבירה החברה לבא כח המבקשים תצהיר מפורט אודות העובדות הרלוונטיות בין היתר צוין כי החברה אינה צד לביטוח הקבוצתי וכי היא אדישה לתוצאות ההליך ותפעל בהתאם להחלטות בית המשפט.

בעקבות מכתב מבא כח המבקש לפיו צוין כי לאחר קריאת התצהיר, לא די בו וכי צירופה של הראל להליך הינו צעד הכרחי. הוגשה בקשה מטעם החברה להורות על מחיקת בקשת האישור כלפי הראל חברה לביטוח בע"מ וכי החברה הרלוונטית הינה הראל פנסיה וגמל בע"מ. ביום 22 במרץ 2017 התקיים דיון קדם משפט וביום 1 ביוני 2017 ניתנה החלטת כבוד השופטת כי המשך הדיון יתקיים שלא בפניה. ביום 27 בספטמבר 2017 התקיים דיון בפני השופטת כנפי - שטייניץ במסגרתו הוסכם כי בקשת האישור תתוקן באופן ששמה של המשיבה יתוקן ל"הראל פנסיה וגמל בע"מ". ביום 6 באוקטובר 2017 הגיש המבקש בקשה לאישור מתוקנת. הטענות המרכזיות שנוספו נוגעות להתנהלות החברה בניגוד לחוק השליחות לכאורה והפרת חובת ההגינות מכוח חוק החוזים. יצוין כי ביחס לנוסח הבקשה המתוקנת הקודמת, נוספו מספר עילות משפטיות נוספות אשר מופנות נגד המשיבות כולן: עילת תביעה מכוח עוולת הרשלנות ועילות מכוח דיני הביטוח. המבקש מעמיד את נזקו האישי על 60,000 ש"ח. הנזק הכולל של חברי הקבוצה הוערך ב- 90 מיליון ש"ח. ביום 11 בינואר 2018 הוגשה תשובה מטעם החברה לבקשת האישור המתוקנת. במסגרת הדיון שהתקיים ביום 14 בפברואר 2017 נתבקשה החברה להשלים נתונים ואלו הושלמו ביום 21 בפברואר 2017.

בהתאם ליועציה המשפטית של החברה, הסיכוי שבקשת האישור תאושר עם סעד כספי נגד הראל נמוך מ- 50%.

11. ביום 20 בדצמבר 2016 התקבלה בחברה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה, אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז. עניינה של התובענה בטענה כי החברה מעלה, כביכול את דמי הניהול הנגבים מעמיתיה בקרן הפנסיה המקיפה מבלי שניתנת להם על כך הודעה כדין, וכי היא גובה מהם, כביכול, בעת הפקדת כספיהם בקרן הפנסיה הכללית עקב הפקדה מצטברת בקרן הפנסיה המקיפה העולה על התקרה הקבועה לכך בחוק, דמי ניהול בשיעור העולה על שיעור דמי הניהול שלהם בקרן הפנסיה המקיפה, מבלי שניתנת להם הודעה על כך. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל עמית, אשר בשבע השנים שקדמו למועד הגשת בקשת האישור ועד אישורה כייצוגית, הועלו דמי הניהול הנגבים ממנו מבלי שניתנה לו הודעה כדין ו/או נגבו ממנו דמי ניהול בניגוד למוסכם בינו לבין החברה.

נזקו האישי הנתבע של התובע מוערך בכ- 265 ש"ח והוא מצוין כי אין ביכולתו להעריך את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג. ביום 14 במאי 2017 הגישה החברה את תגובתה (התנגדות) לבקשת האישור. ביום 12 ביוני 2017 הוגשה תשובה מטעם המבקש במסגרתה זנח חלק מהטענות שהועלו בבקשת האישור והותיר שתי טענות עיקריות. ביום 29 ביוני התקיים דיון קדם משפט במסגרתו נדונה שאלת הסמכות העניינית של בית המשפט לדון בתובענה זו. בסיום הדיון הוחלט כי הדיון יועבר לבית הדין לעבודה שלו הסמכות לדון בכל העילות שאינן עילות בנזיקין. דיון קדם משפט נקבע ליום 12 במרץ 2018. דיון הוכחות קבוע ליום 17 באפריל 2018.

בהתאם ליועציה המשפטית של החברה, חרף הקושי להעריך את סיכויי התיק דנן, ככל שהעובדות והנסיבות שנמסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית השפט, טענות ההגנה בעלות סיכוי ממשי, כדי להדוף את בקשת האישור והערכתם כי הסיכויים להדיפת בקשת האישור גבוהים מהסיכויים שתתקבל.

12. ביום 12 בפברואר 2017 הוגשה תובענה ובקשה להכירה כייצוגית נגד החברה ונגד החברה האם הראל חברה לביטוח בע"מ, אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות תשלומים שונים בגין הקמת הלוואות ו/או הטיפול בהן וזאת לכאורה, בניגוד להוראות הדיון, בהיעדר הרשאה חוקית ובניגוד לעמדת המאסדר.

הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כל אדם או גוף אשר נטל הלוואה ו/או קיבל אשראי מהמשיבות ונגבו ממנו כספים בקשר עם הקמת ההלוואה ו/או הטיפול בה, בשבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה. התובעת מעריכה את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ- 5.9 מיליון ש"ח. בנובמבר 2017 הוגשה בקשה מטעם המבקשים במסגרתה צוין כי ישנן בקשות אישור שעניינן דומה נגד חברות שונות שהוגשו על ידי מבקשים שונים. משכך, בית המשפט התבקש לקבוע את שמיעת הבקשות בפני מותב אחד.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

12. (המשך)

ביום 17 בדצמבר 2017 התקיים דיון בבקשה לקביעת מותב אחד בבית המשפט המחוזי (המחלקה הכלכלית) בתל אביב בו נקבע כי כל הדיון בכל התיקים יתקיים בפניו. כמו כן נקבע כי על הצדדים להודיע, בתוך 30 יום על נכונותם לפנות לגישור. לאור איחוד הדיון, ראו המפורט להלן בסעיף 13.

יצוין, כי ביום 2 ביולי 2017 פרסמה רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון טיוטת "הכרעה עקרונית לעניין גביית דמי טיפול בהלוואות למבוטחים ולעמיתים" לפיה על הגופים המוסדיים אשר גבו דמי טיפול מעמיתים לבצע השבת הסכומים שנגבו. לנוכח האמור ביצעה החברה הפרשה להשבת הסכומים שנגבו.

ביום 3 בדצמבר 2017 פרסמה עמדת ממונה בנושא איסור גביית דמי טיפול בהלוואות במסגרתה צוין כי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון סבורה כי גביית דמי טיפול אינה עומדת בהוראות חוק הפיקוח על קופות גמל. לפיכך, הרשות תראה בגופים מוסדיים אשר ממשיכים לגבות כספים כאמור עבור העמדת הלוואות מכל סוג על ידי הגוף המוסדי או עבור הטיפול בהן או מאפשרים גביית כספים אלו על ידי צד שלישי, כעוברים על הוראות החוק. עוד צוין כי שאלת ההשבה לעמיתים שנגבו מהם כספים כאמור בעבר, תיוותר להכרעת בית המשפט במסגרת הדיון בתביעות בעניין זה (הודגש כי אין באמור כדי לגרוע מסמכויות הממונה הנתונות לה לפי דין).

על אף האמור ולנוכח השלב המקדמי בו מצוי ההליך, ושעל פי עמדת יועציה המשפטית של החברה לא ניתן להעריך בשלב זה את סיכויי הצלחתו ואת מידע החשיפה בגינו, הותירה החברה את ההפרשה על כנה.

13.

ביום 27 במרץ 2017 הוגשה תובענה ובקשה להכירה כתובענה ייצוגית נגד החברה, אשר הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים. עניינה של התובענה בטענה כי החברה גובה רכיב המכונה הוצאות ניהול השקעות מעמיתי קרנות ההשתלמות אשר בניהולה. בבקשת האישור נטען כי גביה זו נעשית על ידי החברה בהיעדר הוראה חוזית המאפשר לה לעשות כן ובכלל כך בהיעדר הסכמה מתאימה בתקנון קרן ההשתלמות. התובעת מעריכה את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ- 127.1 מיליון ש"ח.

המבקשת הגישה בקשה לאישור הסדר דיוני במסגרתה התבקש בית הדין, בין היתר, לאחד את הדיון בכל ההליכים התלויים ועומדים בפניו העוסקים באותו נושא. ביום 11 בינואר 2018 התקיים דיון קדם משפט במסגרתו ניתנה החלטה לאחד את הדיון כמבוקש.

בהתאם ליועציה המשפטית של החברה, חרף הקושי להעריך את סיכויי התיק דגן בשלב מוקדם זה, ככל שהעובדות והנסיבות שנמסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית המשפט, טענות ההגנה בעלות סיכוי ממשי, כדי להדוף את בקשת האישור והערכתם כי הסיכויים להדיפת בקשת האישור גבוהים מהסיכויים שתתקבל.

ב. התקשרויות

1. הסכמי ניהול ותפעול מול הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח")

לחברה הסכמים עם הראל ביטוח שמטרתם ליצור שיטת חיוב עבור שירותים שונים שמעניקה הראל ביטוח לחברה תוך שהחברה מנצלת את היתרון לגודל של הראל ביטוח ובכך חוסכת את רכישתם של שירותים שונים. החברה מקבלת שירותי ניהול ותפעול ובהם: שירותי תפעול, מחשוב ואינטרנט, ניהול סיכונים ואקטואריה, ניהול השקעות, שירותים בתחום משאבי אנוש ושכר, ביטוח דירקטורים ונושאי משרה ועוד.

הסכם לעניין מגזר הפנסיה

עד לשנת 2016 שילמה החברה בתמורה לשירותים אלה שיעור קבוע בגובה 0.1% מהיקף נכסי הקרנות שהחברה מנהלת למעט נכסי עמיתים שלגביהם חל ההסדר הפנסיוני עם צה"ל, כל עוד הינם עמיתים פעילים במסגרת ההסדר כאמור וזכאים לדמי הניהול הקבועים בו.

ביום 16 במרץ, 2016 וביום 22 במרץ, 2016, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה (בהתאמה) את עדכון ההסכם התקשרות שבין הראל ביטוח לחברה בנוגע לשירותים האמורים. בהתאם להתקשרות כאמור, החברה תישא בשיעור של 0.049% מנכסי קרנות פנסיה שבניהולה וכן בהוצאות בפועל בהן עמדה הראל ביטוח בגין השירותים כאמור.

הסכמים לעניין מגזר הגמל

- ביום 23 בינואר 2007 נחתם הסכם בין הראל ביטוח לבין הראל גמל, בקשר עם ניהולן של קופות לאומי עבור הראל ביטוח. בהתאם להוראות ההסכם, החברה אחראית כלפי העמיתים בקופות לאומי וכלפי הראל ביטוח לקיום כל הוראות הדין הנוגעות לניהול קופות גמל וקיום כל ההתחייבויות המוטלות על חברה מנהלת כלפי עמיתים בקופות גמל. בהסכם נקבע כי הראל ביטוח רשאית להביא את ההסכם לידי סיום בכל עת בהודעה מראש בת 45 ימים, ואילו החברה רשאית להביא את ההסכם לידי סיום בכל עת בהודעה מראש של 180 ימים. בהתאם להוראות ההסכם, החברה תגבה מאת עמיתי הקופות את דמי הניהול ותעבירם לראל ביטוח, לאחר תשלום הוצאותיה הישירות בקשר עם ניהול קופות הגמל בתוספת 2% וכן הוצאות נוספות שהוציאה ואשר אינן ניתנות לייחוס באופן ישיר לקופת הגמל כאמור. ייחוס ההוצאות ייעשה בהתאם ליחס שבין סך נכסי קופות הגמל עליהן חל הסכם זה לסך הנכסים המנוהלים על ידי החברה.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התקשרויות (המשך)

הסכמים לעניין מגזר הגמל (המשך)

• על פי הסכם בין החברה להראל ביטוח, החברה, יחד עם קחצ'ק, משלמת להראל ביטוח עבור שירותי ניהול ההשקעות הניתנים לחברה ולקחצ'ק על ידי חטיבת ההשקעות של הראל ביטוח. הקצאת העלויות בין החברות המנהלות מבוצעת לפי שלושה פרמטרים: היקף הנכסים המנוהלים בידי כל חברה מנהלת; תמהיל ההשקעות, לפי אפיקי השקעה; ושיעור גידול התיק. תוקף ההסכם מיום 1 בינואר 2009, והוא ניתן לביטול בתום כל שנה קלנדרית.

• להראל ביטוח הסכם עם לאומי שירותי שוק ההון בע"מ (לשעבר לאומי גמל) (להלן - "לאומי גמל"), לפיו מעניקה לאומי גמל שירותי תפעול עבור קופות הגמל שהראל ביטוח רכשה מלאומי גמל ומבנק לאומי לישראל בע"מ (להלן - "קופות לאומי"). בשלהי שנת 2006. כן קיים הסכם בין החברה לבין לאומי גמל לפיו תיתן לאומי גמל שירותי תפעול גם ליתר הקופות שבניהול החברה.

עם מיזוג הראל גמל לתוך החברה (ראה ביאור 1.ב.2), קיבלה על עצמה החברה את הזכויות וההתחייבויות של הראל גמל על פי הסכמים אלה.

2. הסכמי ניהול ויעוץ עם הראל השקעות

מטרת ההסכם לעגן את הפעולות שמבצעת הראל השקעות עבור החברה, במסגרת תפקידה של הראל השקעות כחברה השולטת, בעקיפין, בחברה ובגופים מוסדיים נוספים בקבוצת הראל ביטוח ופיננסים וכחברה המכוונית את פעילותם של הגופים המוסדיים שבשליטתה, מקדמת את עסקיהם, מסייעת בהרחבת חוג לקוחותיהם, פועלת להרחבת עסקיהם ומתקשרת בשמם בעסקאות שונות.

הסכם לעניין מגזר הפנסיה

בהתאם להסכם בתוקף מיום 1 בינואר, 2009, משלמת החברה לחברה האם הסופית - הראל השקעות בביטוח ופיננסים בע"מ סך של 0.5% בתוספת מע"מ מדמי הגמולים שגובה קרן הפנסיה המקיפה והכללית שבניהולה, למעט דמי הגמולים הנגבים מעמיתים שלגביהם חל ההסדר הפנסיוני עם צה"ל. הסכם זה הינו לתקופה בלתי מוגבלת עם אפשרות להביא לביטולו על ידי כל צד בתום כל שנה קלנדרית בהודעה שתימסר 60 יום מראש. החל מינואר 2016 עודכן ההסכם והוגבלה תקרת דמי הניהול שתשלם החברה לחברת האם הסופית עד לסך של 50 מ"ש"ח לשנה.

הסכם לעניין מגזר הגמל

בהתאם להסכם זה, בתמורה למתן שירותי הניהול, תהיה הראל השקעות זכאית לדמי ניהול בשיעור של 3% מדמי הניהול השנתיים שיתקבלו אצל החברה מקופות הגמל שבניהולה. תקופת ההסכם היא מיום 1 בינואר 2009 והוא יהיה לתקופה בלתי מוגבלת בכפוף לאפשרות ביטולו, בתום כל שנה קלנדרית, על ידי כל אחד מהצדדים, בהודעה שתימסר 60 יום לפני תום השנה הקלנדרית.

עם מיזוג הראל גמל לתוך החברה (ראה ביאור 1.ב.2), קיבלה על עצמה החברה את הזכויות וההתחייבויות של הראל גמל על פי הסכם זה.

3. ביום 26 בפברואר, 2013, נחתמו הסכמים בין החברה ובין חברה אחת "ידידים הולדינג וניהול (1984) בע"מ" (להלן: ידידים), ולפיו הומחו כל זכויותיה והתחייבויותיה של ידידים כלפי החברות הבנות שלה, לעתיד ניהול קרנות פנסיה בע"מ ומנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ החל משנת 2013. בהמשך לכך תספק החברה את השירותים שאותם התחייבה לספק ידידים לחברות האמורות ובתמורה לכך תהיה החברה זכאית לדמי הניהול והתפעול להם הייתה זכאית ידידים.

ביום 1 בינואר 2016 מוזגה מנוף ניהול לתוך החברה (ראה ביאור 1.ב.1 לעיל), לאור המיזוג בוטל ההסכם בין החברה לבין מנוף ניהול.

להלן פרטים בדבר דמי הניהול והתפעול להם זכאית החברה בגין השירותים אותם מספקת כאמור לעיל, והכל החל משנת 2013:

א. לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ - 2,850 אלפי ש"ח לשנה, צמוד למדד שפורסם בחודש אוגוסט 2011, ובניכוי עלויות ישירות בהן נשאה. במהלך שנת 2014 הוארך ההסכם לתקופה נוספת בת שלוש שנים.

ב. מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ - מלוא דמי הניהול הנגבים על ידיה מהקרן שבניהולה ובניכוי עלויות ישירות בהן נשאה. לאור מיזוג מנוף ניהול לתוך החברה (ראה ביאור 1.ב.1 לעיל), בוטל ההסכם.

במסגרת הסכמים אלה לא תהיה החברה אחראית לפעולה כלשהי כלפי לעתיד ניהול קרנות פנסיה בע"מ ומנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ שעילתה לפני שנת 2013.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התקשרויות (המשך)

4. ביום 17 בנובמבר 2014 נחתם הסכם בין החברה לנתיב, וזאת בהמשך להסכמים ולהסדרים בין הצדדים עד אותו מועד. ההסכם האמור מסדיר שני עניינים מרכזיים: האחד – מועד סיום שירותי התפעול שמספקת החברה לנתיב נקבע לסוף חודש פברואר 2017 (עם אפשרות להארכה בהתאם לצורך); השני – קביעת גובה דמי הניהול שתשלם נתיב לחברה וזאת החל מהמחצית השנייה של שנת 2014 (הנחה נוספת שנאמדת בכ- 2 מיליון ש"ח לשנה), קרי דמי ניהול של כ- 10 מיליון ש"ח בשנה. ההסכם בין הצדדים לא הוארך והסתיים בסוף חודש פברואר 2017 כאמור.

5. הסכם עם קחצ'ק, חברה קשורה

בהתאם להסכם, החברה תספק מתן שירותי תפעול וניהול. שירותים אלו כוללים, בין היתר, שירותי מחשוב, ניהול סיכונים ואקטואריה, ניהול השקעות וביטוח דירקטורים. מטרתו של הסכם זה הינה ליצור שיטת חיוב עבור שירותים שונים שמעניקה החברה לקחצ'ק, תוך שקחצ'ק מנצלת את היתרון לגודל של החברה ובכך חוסכת בעלויות התפעול והניהול.

בהתאם להוראות הסכם זה, משלמת קחצ'ק לחברה דמי תפעול וניהול בשיעור של 95% מדמי הניהול נטו שמקבלת קחצ'ק מקרן ההשתלמות שבניהולה. ביום 20 בנובמבר 2013 נחתמה מול הראל גמל תוספת להסכם אשר במסגרתה נקבע כי ההסכם יוארך באופן אוטומטי לתקופה של 3 שנים אלא אם תינתן על ידי אחד מהצדדים הודעה בדבר אי חידוש, והתמורה עבור ההסכם תועבר אחת לרבעון ולא אחת לחודש. ההסכם אושר בוועדת הביקורת של הראל גמל ביום 18 בנובמבר 2013 ובדירקטוריון הראל גמל ביום 20 בנובמבר 2013.

עם מיזוג הראל גמל לתוך החברה (ראה ביאור 2.ב.1), קיבלה על עצמה החברה את הזכויות וההתחייבויות של הראל גמל על פי הסכם זה.

ביאור 26 - אירועים לאחר מועד הדיווח

החל מיום 31 בדצמבר 2017, הסתיימה וטרם הוסדרה הוראת השעה בקשר לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), לפיהן ניתן לזקוף הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות בשיעור שלא עולה על 0.25% משווי נכסי העמיתים. למיטב ידיעת החברה, הנושא נמצא בהליכי תקינה ומטופל על ידי הממונה, כאשר בכוונת הממונה להביא לאישור ועדת הכספים תקנות בנוסח דומה לנוסח שהיה קיים טרם סיומה של הוראת השעה, אשר תהיה לו תחולה רטרואקטיבית מיום 1 בינואר 2018. בשלב זה לא ניתן להעריך את ההשלכות של היעדר אישור התקנות כאמור מיום 1 בינואר 2018 על תוצאות הרבעון הראשון לשנת 2018.

הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2017**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קרן הפנסיה	3
	א. תיאור כללי של קרן הפנסיה ושל החברה המנהלת	3
	ב. מועד הקמת קרן הפנסיה	3
	ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	4
	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאת קרן הפנסיה לקבל ומטרתן	4
	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קרן הפנסיה	5
	א. שינוי במספר המבוטחים	5
	ב. ניתוח זכויות עמיתים בקרן הפנסיה	5
3.	מידע אודות דמי ניהול	6
	א. שיעור דמי הניהול	6
	ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקרן ^(*)	6
4.	ניתוח מדיניות השקעה	7
	א. מדיניות ההשקעה	7
	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	7
5.	ניהול סיכונים	9
	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	9
	ב. סיכוני נזילות	9
	ג. סיכוני שוק	11
	ד. סיכוני אשראי	19
	ה. סיכונים גאוגרפיים	26
	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקרן	32
6.	ביטוח משנה	33
7.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	33
8.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	33

1. מאפיינים כלליים של קרן הפנסיה

א. תיאור כללי של קרן הפנסיה ושל החברה המנהלת

קרן הפנסיה:

- שם קרן הפנסיה: הראל פנסיה (להלן - "קרן הפנסיה" או "הקרן").
- סוג קרן הפנסיה: הקרן הינה קרן פנסיה חדשה מקיפה המשלמת לקצבה כמשמעותה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 (להלן: חוק קופות הגמל), אשר אינה קופת ביטוח. קרן זו מעניקה פנסיית זקנה, פנסיית נכות לאובדן כושר עבודה ופנסיית שאירים למקרה פטירה. הקרן משקיעה חלק מהכספים באג"ח מיועדות המונפקות על ידי המדינה לקרנות פנסיה.
- קוד הקרן: 512267592-00000000000214-0000-000
- סוג העמיתים: שכירים ועצמאיים

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת" או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בת בבעלות מלאה של הראל חברה לביטוח בע"מ, שהינה חברה בשליטה מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

ב. מועד הקמת קרן הפנסיה

הקרן הוקמה בשנת 1996.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

מסלולי ההשקעה:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
גילעד כללי	512267592-00000000000214-2172-000	1996
מנוף כללי	512267592-00000000000214-2177-000	ינואר 2016
הלכה	512267592-00000000000214-2173-000	2010
אג"ח ללא מניות	512267592-00000000000214-2174-000	2010
מניות	512267592-00000000000214-2175-000	2010
שקלי טווח קצר	512267592-00000000000214-9097-000	2015
ילידי שנות ה-50	512267592-00000000000214-9829-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-60	512267592-00000000000214-9827-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-70	512267592-00000000000214-9825-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-80	512267592-00000000000214-9823-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-90	512267592-00000000000214-9821-000	ינואר 2016

בהתאם לסעיף 47 לתקנון הקרן, הקרן עורכת בנפרד רישומים בגין נכסיה העומדים כנגד התחייבויותיה לזכאים חדשים, לזכאים קיימים ובגין התחייבויותיה למבוטחים.
"זכאים חדשים" – מקבלי קצבאות החל מיום 1/1/2004.
"זכאים קיימים" – מקבלי קצבאות טרם יום 1/1/2004.

מסלולי ביטוח:

שם המסלול	קוד המסלול
מסלול פנסיה מקיפה	101
מסלול עתיר חיסכון פרישה מוקדמת	102
מסלול עתיר ביטוח	103
מסלול עתיר נכות מופחת שאירים	104
מסלול עתיר שאירים	105
מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%)	106
מסלול עתיר שאירים מופחת נכות	107
מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) פרישה מוקדמת	108
מסלול פנסיה מקיפה פרישה מוקדמת	109
מסלול עתיר חיסכון	110
מסלול עתיר שאירים מופחת נכות פרישה מוקדמת	111
פנסיה מקיפה תום ביטוח 64	114
פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) תום ביטוח 64	116

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

לא היו שינויים.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קרן הפנסיה לקבל ומטרתן

שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית הקרן לקבל קבועים בהתאם לתקנה 19 לתקנות מס הכנסה:

הפרשות מעביד: עד 7.5% על חשבון תגמולים.

הפרשות עובד: עד 7% על חשבון תגמולים.

הפרשות מעביד: עד 8.33% על חשבון פיצויים.

הפרשות עצמאי: שיעור ההפקדות המקסימלי לא יעלה על 22.83% מהגבוה מבין שני אלה: הכנסתו של המבוטח לפי סעיף 12(2) או לפקודת מס הכנסה בשלה הוא משלם לקרן, או הכנסתו המזכה כהגדרתה בסעיף 47 לפקודת מס הכנסה.

בכל מקרה של מבוטח שכיר או עצמאי, קיימת תקרת הפקדה בקרן הפנסיה המקיפה שהינה: לא יותר מ- 20.5% × פעמיים שכר ממוצע במשק. מעל תקרה זו, הכספים יועברו לקרן כללית.

מטרת ההפקדות בקרן היא לחסכון לצורך קבלת פנסיית זקנה בגיל פרישה, לקבלת פנסיית נכות במקרה של אירוע נכות טרם הגעת המבוטח לגיל פרישה וכן לתשלום פנסיה לשאירי המבוטח או הפנסיונר במקרה של פטירה.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

ביום 1 בינואר 2018 וביום 15 בפברואר 2018, עודכן תקנון קרן הפנסיה. להלן עיקרי השינויים:

- הוספת שני מסלולי השקעה (מסלול בסיסי למקבלי קצבה ומסלול הלכה למקבלי קצבה) עבור מקבלי קצבה שמועד האירוע המזכה שלהם הוא משנת 2018 ואילך. במקביל, שונו שמות מסלולי ההשקעה הקיימים ממסלול בסיסי למקבלי קצבה למסלול בסיסי למקבלי קצבה וממסלול הלכה למקבלי קצבה למקבלי קצבה ומסלול הלכה למקבלי קצבה קיימים.
- הצמדה למדד לא תהא אחת לחודש באופן קטגורי כי אם בהתאם להוראות ההסדר התחיקתי כפי שיהיו מעת לעת. עבור קצבה המשולמת בגין אירוע מזכה שחל לפני יום ה- 1 בינואר 2018 – הצמדה למדד תעשה באופן חודשי. עבור קצבה המשולמת בגין אירוע מזכה שחל לאחר מועד זה, ההצמדה למדד תעשה באופן שנתי.
- התאמת אופן חישוב השכר המבוטח לשיעורי ההפקדות הקיימים בשוק החיסכון הפנסיוני, דהיינו חלוקת ההפקדה בלפחות 12.5%.
- שינוי הגדרת השכר הקובע באופן שיחושב לפי הגבוה מבין: ממוצע 3 / 12 / 24-13 הכנסות מבוטחות ממודדות אחרונות לפני האירוע.
- מסלולי ביטוח: מצטרפים החל ממועד כניסת התקנון לתוקף יוכלו לבחור לנהל את חשבונם במסלולי ביטוח חדשים. מסלול ברירת המחדל הינו מסלול נכות 75% שאירים 100% המעניק כיסוי מקסימלי לנכות ושאירים. חשבונם של עמיתים מבוטחים במועד כניסת התקנון לתוקף, ימשיך להיות מנוהל במסלול הביטוח הקיים והם יוכלו לבחור בכל עת באחד מהמסלולים החדשים. מתן אפשרות לבחירת גילאי תום ביטוח, למעט מסלול המיועד לפרישה מוקדמת בגיל 60.

- עדכון כיסוי לנכות כפולה (פרנציזה): עדכון מנגנון כיסוי לנכות כפולה לפיו במקרה של נכות, תשולם פנסיית הנכות החל מהיום ה- 61 ובמהלך החודשיים הראשונים לתשלום, תשולם בשיעור כפול. הכיסוי יחול כברירת מחדל לכל מבטחי הקרן (כולל עמיתים קיימים) עם אפשרות לויתור עליו.
- תקופת אכשרה: החלת תקופת אכשרה בגין עלייה בשכר הקובע מעל 15% במהלך 60 החודשים שקדמו למועד האירוע. כמו כן, נוספה תקופת אכשרה עבור החלת כיסוי לשאירים לאחר תום תקופת ויתור על שאירים. כברירת מחדל יכלל כיסוי לביטול תקופה זו, אולם העמית רשאי לוותר על כיסוי זה.
- ביטול אפשרות קבלת קצבה באופן רטרואקטיבי.
- התיישנות: נוסף תנאי לזכאות לפנסיית נכות כך שהתביעה הוגשה בתוך 3 שנים ממועד האירוע. כמו כן, נוסף תנאי לזכאות לפנסיית שאירים כך שהתביעה הוגשה בתוך 7 שנים ממועד האירוע.
- מגבלה על משיכת הכספים: נוספה מגבלה כי מי שהוכר כנכה לא יוכל למשוך כספי תגמולים. כמו כן, נוספה מגבלה כך שמשיכת כספי תגמולים תתאפשר רק לאחר סיום עבודה או עם הגעת העמית לגיל הזכאות המינימלי לזקנה.
- שינוי בלוחות הזמנים בטיפול בתביעות ובבקשות פידיון. יצוין כי שינוי זה צפוי להיכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2018.

2. ניתוח זכויות עמיתי קרן הפנסיה

א. שינוי במספר המבטחים

להלן השינוי במספר חשבונות מבטחי הקרן בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקרן:

סוג העמיתים	מספר חשבונות העמיתים			לסוף השנה
	לתחילת השנה	נפתחו השנה	נסגרו השנה	
שכירים	935,753	99,212	177,736	857,229
עצמאיים	11,122	988	3,089	9,021
סה"כ	946,875	100,200	180,825	866,250

ב. ניתוח זכויות עמיתים בקרן הפנסיה

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
<u>עמיתים פעילים :</u>		
438,736	469,964	מספר עמיתים
33,685,924	43,562,893	סך הנכסים נטו (באלפי ש"ח)
<u>עמיתים לא פעילים :</u>		
508,139	396,286	מספר עמיתים
6,766,626	7,051,333	סך הנכסים נטו (באלפי ש"ח)
<u>מקבלי קצבה :</u>		
2,148	2,774	מספר מקבלי פנסיה - פנסיונרים
1,627	1,894	זקנה
1,226	1,523	שאירים
2,203,523	2,415,640	נכות
		סך נכסים נטו בגין מקבלי קצבה פנסיונרים (באלפי ש"ח)
30	29	מספר מקבלי פנסיה - זכאים קיימים לפנסיה
68	67	זקנה
11	10	שאירים
		נכות
26,724	26,005	סך נכסים נטו בגין מקבלי קצבה זכאים קיימים לפנסיה (באלפי ש"ח)
40	36	גיל ממוצע לעמיתים פעילים (בשנים)
6,392	6,534	שכר מבוטח ממוצע לעמיתים פעילים (בש"ח)

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים לא פעילים	דמי ניהול מהפקדות				דמי ניהול מנכסים
	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	
	4.5%-6%	3%-4.5%	1.5%-3%	0%-1.5%	
8,686	9,540	1,809	92,404	39,041	0%-0.15%
4,923	105	3,901	52,148	101,220	0.15%-0.25%
8,526	1,859	36,430	22,491	634	0.25%-0.4%
374,151	95,270	9,724	2,762	626	0.4%-0.5%

סך הנכסים באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים לא פעילים	דמי ניהול מהפקדות				דמי ניהול מנכסים
	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	
	4.5%-6%	3%-4.5%	1.5%-3%	0%-1.5%	
206,886	553,277	273,287	8,842,286	3,869,567	0%-0.15%
226,352	9,848	457,348	5,626,700	11,978,634	0.15%-0.25%
298,718	127,425	3,202,901	2,490,459	57,305	0.25%-0.4%
6,324,176	5,278,874	618,226	126,181	80,210	0.4%-0.5%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים בקרן (ללא פנסיונרים וזכאים קיימים), נוסף לדמי הניהול, הינו 65,372 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 "הוצאות ישירות" בדוח הכספי של הקרן.

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הנכסים באלפי ש"ח	מספר מקבלי קצבה	דמי ניהול מנכסים
2,416,107	6,191	0.40%-0.50%

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקרן (*)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	
1.25	שיעור דמי ניהול מהפקדות ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
0.14	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
11,680,096	סך היקף נכסים מנוהל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)
23.06	שיעור הנכסים המנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך הנכסים נטו (באחוזים)
238,560	מספר חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים
26.47	שיעור חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך העמיתים (באחוזים)

(*) מתייחס למבוטחים בלבד.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מדיניות ההשקעה של אפיקי ההשקעה בקרן הפנסיה מפורטת באתר האינטרנט של הקרן.
<https://www.harel-group.co.il/long-term-savings/pension/funds/pension/Pages/investment-policy.aspx?menuType=Routes&parentID=4c961926-290d-4c80-9252-88ec675b93e9#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי בממד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף שנת 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסד) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום שנת 2017 הציפיות לאינפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. חטיבת ההשקעות ניצלה את ציפיות האינפלציה הנמוכות להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה להימשך מגמת ההתרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני, כאשר לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל, בעוד הריבית בישראל צפויה להישאר ללא שינוי בשנה הקרובה, המח"מ על אג"ח זרות קצר יחסית לאג"ח השקליות והצמודות למדד.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך שנת 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2017 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017, צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרת ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א-35 (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה החשיפה למניות, בעיקר בחו"ל, לאור ההערכה לעדיפות יחסית להשקעה במניות ע"פ אג"ח ממשלתיות וקונצרניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור המשך שחיקת המרווחים - צומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בבטחונו ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר ביטוח 14-1-2006 בנושא "תפקידי אקטואר ממונה ומנהל סיכונים של מבטח, ומארג היחסים שלהם עם בעלי תפקידים אחרים" אשר פורסם באוקטובר 2006. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בקרן פנסיה. ניהול תיק ההשקעות של הקרן נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים. דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קרנות פנסיה המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת ההשקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת השקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות. הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשוקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקרן ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קרן הפנסיה ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכוני נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קרן פנסיה, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקרן, העשויים להביא למצב בו הקרן תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקרנות אחרות. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקרן ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קרנות פנסיה.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קרנות הפנסיה. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קרנות הפנסיה מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון נזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקרן

ליום 31 בדצמבר 2017														
נכסים נטו (באלפי ש"ח)														
נזילות (בשנים)	גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים
נכסים נזילים וסחירים	18,205,844	2,072,319	687,656	62,236	325,749	16,291	231,523	374,412	788,878	811,917	451,475	790,264	23,693	7,023
מח"מ של עד שנה	798,567	84,635	5,876	4,913	2,797	135	10,757	15,207	30,507	30,080	16,339	32,565	670	422
מח"מ מעל שנה	17,126,381	1,897,279	263,160	80,023	126,071	6,048	200,063	287,268	572,425	567,240	304,660	1,491,414	30,000	18,579
אחרים	3,738,138	399,090	(2,554)	4,985	1,255	-	4,533	5,356	9,411	8,864	4,223	29,208	(3)	4
סה"כ	39,868,930	4,453,323	954,138	152,157	455,872	22,474	446,876	682,243	1,401,221	1,418,101	776,697	2,343,451	54,360	26,028

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקרן. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקרן ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחרת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקרן על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קרן הפנסיה נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קרנות הפנסיה כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקרן הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקרן מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקרן חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקרן ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקרן. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקרן. הקרן מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקרן כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקרן מפורזים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון.

מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות כוללים VAR היסטורי ותרשישי קיצון עבור כל הקרנות. מדד ה-VAR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק הנכסים בשל התממשות סיכוני שוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש.

תרשישי הקיצון ומדד VAR מחושבים אחת לרבעון. ועדת השקעות מקבלת מדי ועדה דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

בתיקי פנסיונרים קיימת התייחסות להתאמה בין מאפייני הנכסים להתחייבויות.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע**גילעד כללי**

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10,851,740	17,091,932	11,925,258	39,868,930
4,347,250	(74)	(4,347,176)	-
15,198,990	17,091,858	7,578,082	39,868,930

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

מנוף כללי

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,207,996	1,913,061	1,332,266	4,453,323
486,476	(6)	(486,470)	-
1,694,472	1,913,055	845,796	4,453,323

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הלכה

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
615,133	320,541	18,464	954,138
(106,432)	(4)	106,436	-
508,701	320,537	124,900	954,138

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
53,660	69,347	29,150	152,157
19,866	-	(19,866)	-
73,526	69,347	9,284	152,157

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
203,811	137,984	114,077	455,872
30,031	-	(30,031)	-
233,842	137,984	84,046	455,872

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

שקלי טווח קצר

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
16,291	6,183	-	22,474
-	-	-	-
16,291	6,183	-	22,474

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
165,064	192,151	89,661	446,876
39,034	(2)	(39,032)	-
204,098	192,149	50,629	446,876

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
248,248	271,506	162,489	682,243
53,029	(1)	(53,028)	-
301,277	271,505	109,461	682,243

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-70

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
473,455	557,993	369,773	1,401,221
93,706	(1)	(93,705)	-
567,161	557,992	276,068	1,401,221

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
468,943	563,981	385,177	1,418,101
105,025	(1)	(105,024)	-
573,968	563,980	280,153	1,418,101

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-90

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
250,089	313,282	213,326	776,697
58,128	-	(58,128)	-
308,217	313,282	155,198	776,697

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

בסיסי למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
125,172	2,187,200	31,079	2,343,451
24,622	(13)	(24,609)	-
149,794	2,187,187	6,470	2,343,451

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הלכה למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,228	49,132	-	54,360
1	(1)	-	-
5,229	49,131	-	54,360

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

קצבה לזכאים קיימים

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,488	24,540	-	26,028
-	-	-	-
1,488	24,540	-	26,028

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קרן הפנסיה:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
-1%	+1%
אחוזים	
1.25	(1.14)
1.25	(1.14)
2.22	(2.03)
2.04	(1.86)
0.17	(0.16)
0.35	(0.35)
1.78	(1.63)
1.50	(1.38)
1.34	(1.23)
1.30	(1.20)
1.34	(1.24)
4.45	(3.68)
6.49	(5.07)
3.79	(3.08)

ליום 31 בדצמבר 2017
גילעד כללי
מנוף כללי
הלכה
אג"ח ללא מניות
מניות
שקלי טווח קצר
ילידי שנות ה-50
ילידי שנות ה-60
ילידי שנות ה-70
ילידי שנות ה-80
ילידי שנות ה-90
בסיסי למקבלי קצבה
הלכה למקבלי קצבה
קצבה לזכאים קיימים

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) השפעה של שינויים בעקום הריבית על סכום הקצבה

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית		ליום 31 בדצמבר 2017
-0.5%	+0.5%	
אחוזים		
0.33	(0.23)	בסיסי למקבלי קצבה
(0.29)	0.51	הלכה למקבלי קצבה
0.18	(0.06)	קצבה לזכאים קיימים

בחישוב ניתוח הרגישות לעקום הריבית נלקחה בחשבון הן ההשפעה על הנכסים והן ההשפעה על ההתחייבויות לפנסיונרים ולזכאים קיימים לפנסיה, ללא התחשבות בגובה העתודה ביום המאזן. ביכולתה של קרן פנסיה להתמודד עם שינויים בעקום הריבית על ידי התאמה נאותה של מח"מ הנכסים למח"מ ההתחייבויות, כך שכל שהתאמה זו טובה יותר, שינויים בעקום הריבית יובילו לשינויים נמוכים יותר בסכום הקצבה. לצורך ניתוח הרגישות, הונח שינוי אחיד בשיעורי הריבית לאורך עקום הריבית.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2017					גילעד כללי
נשחרות במדד ת"א 125	נשחרות במדד מניות היתר	לא שחיר אלפי ש"ח	בח"ל	סך הכל	
% מסה"כ					
912,203	-	-	160,025	1,072,228	17.77
162,552	-	-	-	162,552	2.69
119,098	4,384	-	43,170	166,652	2.76
213,222	10,456	-	209,421	433,099	7.18
879,549	60,475	22,681	57,899	1,020,604	16.91
788,308	105,338	55,339	682,512	1,631,497	27.04
580,571	73,703	-	227,785	882,059	14.61
373,692	54,326	-	1	428,019	7.09
172,462	15,756	-	50,475	238,693	3.95
4,201,657	324,438	78,020	1,431,288	6,035,403	100.00
					סך הכל

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשייה

השקעה ואחזקות

נפט וגז

מנוף כללי

ליום 31 בדצמבר 2017					
	נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל
ת"א 125	מניות היתר	אלפי ש"ח			
%					מסה"כ
17.33	102,908	-	-	17,877	120,785
2.63	18,338	-	-	-	18,338
2.70	13,436	495	-	4,870	18,801
7.00	24,054	1,180	-	23,578	48,812
17.65	99,224	6,822	11,039	5,936	123,021
27.62	88,931	10,852	3,851	88,940	192,574
14.28	65,496	8,315	-	25,688	99,499
6.93	42,158	6,129	-	-	48,287
3.86	19,456	1,778	-	5,639	26,873
100.00	474,001	35,571	14,890	172,528	696,990

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2017					
	נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל
ת"א 125	מניות היתר	אלפי ש"ח			
%					מסה"כ
100.00	-	-	-	2,414	2,414

ענף משק

נדל"ן ובינוי

מניות

ליום 31 בדצמבר 2017					
	נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל
ת"א 125	מניות היתר	אלפי ש"ח			
%					מסה"כ
20.11	19,765	-	-	3,271	23,036
3.07	3,522	-	-	-	3,522
3.15	2,581	95	-	935	3,611
8.15	4,620	227	-	4,485	9,332
18.70	19,058	1,310	-	1,060	21,428
17.59	17,081	1,886	-	1,179	20,146
16.67	12,580	1,597	-	4,925	19,102
8.10	8,097	1,177	-	-	9,274
4.46	3,737	341	-	1,032	5,110
100.00	91,041	6,633	-	16,887	114,561

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2017	נסחרות במדד				נסחרות במדד ת"א 125
	מניות היתר	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	% מסה"כ
אלפי ש"ח					
5,843	-	-	1,059	6,902	19.54
1,041	-	-	-	1,041	2.95
763	28	-	277	1,068	3.02
1,366	67	-	1,351	2,784	7.88
5,635	387	-	314	6,336	17.93
5,050	558	-	1,658	7,266	20.56
3,719	472	-	1,461	5,652	16.00
2,394	348	-	-	2,742	7.76
1,105	101	-	334	1,540	4.36
26,916	1,961	-	6,454	35,331	100.00

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2017	נסחרות במדד				נסחרות במדד ת"א 125
	מניות היתר	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	% מסה"כ
אלפי ש"ח					
14,400	-	-	2,577	16,977	19.89
2,566	-	-	-	2,566	3.01
1,880	69	-	681	2,630	3.08
3,366	165	-	3,320	6,851	8.03
13,885	955	-	773	15,613	18.29
12,445	1,374	-	2,433	16,252	19.03
9,165	1,164	-	3,599	13,928	16.32
5,899	858	-	-	6,757	7.92
2,723	249	-	813	3,785	4.43
66,329	4,834	-	14,196	85,359	100.00

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-70

ליום 31 בדצמבר 2017	נסחרות במדד				נסחרות במדד ת"א 125
	מניות היתר	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	% מסה"כ
אלפי ש"ח					
35,249	-	-	6,567	41,816	20.06
6,281	-	-	-	6,281	3.01
4,602	169	-	1,668	6,439	3.09
8,239	404	-	8,195	16,838	8.08
33,987	2,337	-	1,893	38,217	18.33
30,465	3,363	-	5,059	38,887	18.66
22,434	2,848	-	8,822	34,104	16.36
14,440	2,099	-	-	16,539	7.93
6,664	609	-	2,071	9,344	4.48
162,361	11,829	-	34,275	208,465	100.00

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2017					
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 125
מסה"כ			אלפי ש"ח		
20.30	42,348	7,246	-	-	35,102
3.00	6,255	-	-	-	6,255
3.07	6,413	1,661	-	169	4,583
8.13	16,958	8,351	-	402	8,205
18.25	38,059	1,887	-	2,327	33,845
18.48	38,533	4,850	-	3,349	30,334
16.30	33,999	8,823	-	2,836	22,340
7.90	16,470	-	-	2,090	14,380
4.57	9,527	2,285	-	606	6,636
100.00	208,562	35,103	-	11,779	161,680

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל**ילידי שנות ה-90**

ליום 31 בדצמבר 2017					
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 125
מסה"כ			אלפי ש"ח		
20.39	23,182	4,061	-	-	19,121
3.00	3,408	-	-	-	3,408
3.07	3,494	905	-	92	2,497
8.16	9,269	4,580	-	219	4,470
18.24	20,734	1,028	-	1,268	18,438
18.34	20,840	2,491	-	1,824	16,525
16.30	18,528	4,813	-	1,545	12,170
7.90	8,973	-	-	1,139	7,834
4.60	5,226	1,281	-	330	3,615
100.00	113,654	19,159	-	6,417	88,078

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל**בסיסי למקבלי קצבה**

ליום 31 בדצמבר 2017					
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 125
מסה"כ			אלפי ש"ח		
0.11	21	-	21	-	-
99.89	19,224	19,224	-	-	-
100.00	19,245	19,224	21	-	-

ענף משק

מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקרן. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקרן ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקרן עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקרן הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2017																				
גילעד כללי			מנוף כללי			הלכה			אג"ח ללא מניות			מניות			שקלי טווח קצר			ילידי שנות ה-50		
שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים		
סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ
אלפי ש"ח																				
4,939,259	17,338,268	22,277,527	586,433	1,929,912	2,516,345	618,968	269,036	888,004	33,446	82,361	115,807	92,554	128,868	221,422	13,625	6,183	19,808	113,760	201,444	315,204
1,848,772	586,679	2,435,451	200,742	52,002	252,744	-	-	-	13,941	2,575	16,516	-	-	-	-	-	-	26,595	9,376	35,971
6,788,031	17,924,947	24,712,978	787,175	1,981,914	2,769,089	618,968	269,036	888,004	47,387	84,936	132,323	92,554	128,868	221,422	13,625	6,183	19,808	140,355	210,820	351,175

בארץ

בחו"ל

סך הכל
נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר 2017																				
ילידי שנות ה-60			ילידי שנות ה-70			ילידי שנות ה-80			ילידי שנות ה-90			בסיסי למקבלי קצבה			הלכה למקבלי קצבה			קצבה לזכאים קיימים		
שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים		
סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ
אלפי ש"ח																				
146,616	290,517	437,133	250,081	580,433	830,514	252,721	575,965	828,686	148,876	310,003	458,879	677,433	1,521,187	2,198,620	18,601	30,670	49,271	5,581	19,001	24,582
39,153	11,960	51,113	80,681	22,498	103,179	81,011	21,354	102,365	45,287	10,996	56,283	-	2,793	2,793	-	-	-	-	-	-
185,769	302,477	488,246	330,762	602,931	933,693	333,732	597,319	931,051	194,163	320,999	515,162	677,433	1,523,980	2,201,413	18,601	30,670	49,271	5,581	19,001	24,582

בארץ

בחו"ל

סך הכל
נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים
נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017													
דירוג מקומי (*)													
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים
אלפי ש"ח													
2,814,318	320,175	618,968	21,194	81,164	13,620	85,127	83,140	101,231	89,245	55,291	563,855	18,601	5,175
1,064,597	141,483	-	6,251	6,017	-	14,317	29,111	75,799	79,770	45,617	87,712	-	369
969,382	115,428	-	5,520	4,801	5	13,097	31,303	68,007	77,043	43,548	25,841	-	32
11,039	1,126	-	59	93	-	135	260	329	551	520	1	-	1
79,923	8,221	-	422	479	-	1,084	2,802	4,715	6,112	3,900	24	-	4
4,939,259	586,433	618,968	33,446	92,554	13,625	113,760	146,616	250,081	252,721	148,876	677,433	18,601	5,581
11,232,158	1,254,966	269,036	42,778	128,011	6,183	125,960	191,961	393,253	397,655	218,219	1,360,969	30,670	18,008
737,082	68,389	-	3,560	-	-	7,718	10,226	19,910	18,955	9,663	48,575	-	233
53,387	5,585	-	398	-	-	825	1,102	2,147	2,060	1,067	629	-	7
27,858	2,862	-	123	-	-	258	358	726	696	357	508	-	5
5,430	400	-	64	26	-	90	62	48	95	55	219	-	1
123,934	828	-	97	831	-	-	704	1,209	576	30	-	-	-
192,809	23,889	-	1,044	-	-	1,997	2,623	5,023	4,820	2,509	2,016	-	8
4,965,610	572,993	-	34,297	-	-	64,596	83,481	158,117	151,108	78,103	108,271	-	739
17,338,268	1,929,912	269,036	82,361	128,868	6,183	201,444	290,517	580,433	575,965	310,003	1,521,187	30,670	19,001
22,277,527	2,516,345	888,004	115,807	221,422	19,808	315,204	437,133	830,514	828,686	458,879	2,198,620	49,271	24,582
1,882,616	201,930	-	15,003	-	-	28,658	36,407	67,640	64,463	33,184	26,241	-	107

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 2007-9-15 ו-2007-9-16 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017								
דירוג בינלאומי (*)								
גילעד כללי	מנוף כללי	אג"ח ללא מניות	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה
אלפי ש"ח								
209,819	11,848	264	518	767	1,593	1,602	896	-
236,810	27,234	1,990	3,744	5,496	11,293	11,329	6,325	-
1,280,309	147,630	10,725	20,414	30,061	61,958	62,216	34,784	-
115,387	13,399	962	1,876	2,782	5,773	5,809	3,256	-
6,447	631	-	43	47	64	55	26	-
1,848,772	200,742	13,941	26,595	39,153	80,681	81,011	45,287	-
586,679	52,002	2,575	9,376	11,960	22,498	21,354	10,996	2,793
2,435,451	252,744	16,516	35,971	51,113	103,179	102,365	56,283	2,793
368,567	30,275	1,184	7,004	8,717	16,282	15,156	7,566	-

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים
בדירוג:
A ומעלה
BBB
נמוך מ-BBB
לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל

נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

הלוואות

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו-*Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2017														
נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):	גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות	ילידי שנות	ילידי שנות	ילידי שנות	ילידי שנות	בסיסי	הלכה	קצבה
							ה-50	ה-60	ה-70	ה-80	ה-90	למקבלי	למקבלי	לזכאים
							קצבה	קצבה	קיימים	קצבה	קצבה	קצבה	קצבה	קצבה
באחוזים														
AA ומעלה	0.37	0.43	0.16	0.45	0.16	0.16	0.36	0.34	0.33	0.32	0.31	0.26	0.16	0.18
A	2.47	2.40	-	2.31	-	-	2.70	2.70	2.69	2.68	2.68	2.00	-	2.07
BBB	2.65	2.56	-	2.44	-	-	2.75	2.74	2.73	2.72	2.71	3.04	-	2.16
נמוך מ-BBB	4.05	3.98	-	3.93	-	-	3.93	3.93	3.93	3.93	3.93	4.05	-	3.93
לא מדורג	3.78	4.04	-	3.94	0.75	-	3.73	3.69	3.71	3.75	3.78	5.45	-	3.19

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *Fitch*, *S & P*, *Mood's*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017													
גילעד כללי		מנוף כללי		הלכה		אג"ח ללא מניות		מניות		שקלי טווח קצר		ילידי שנות ה-50	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
ענף משק													
בנקים	1,183,776	4.79	140,982	5.09	-	7,856	5.94	3,114	1.41	-	-	16,340	4.65
ביטוח	253,220	1.02	28,366	1.02	-	1,519	1.15	620	0.28	-	-	3,630	1.03
ביומד	49,113	0.20	5,703	0.21	-	409	0.31	-	-	-	-	799	0.23
טכנולוגיה	209,400	0.85	24,212	0.87	-	1,747	1.32	13	0.01	-	-	3,457	0.98
מסחר ושרותים	3,646,604	14.76	418,420	15.11	-	28,250	21.35	1,808	0.82	5	0.03	55,526	15.81
נדל"ן ובינוי	3,941,197	15.95	428,699	15.48	-	20,990	15.86	4,978	2.25	-	-	45,025	12.82
תעשייה	308,707	1.25	36,017	1.30	-	1,616	1.22	692	0.31	-	-	3,039	0.87
השקעה ואחזקות	637,078	2.58	73,708	2.66	-	4,075	3.08	994	0.45	-	-	8,771	2.50
נפט וגז	227,588	0.92	25,993	0.94	-	1,625	1.23	28	0.01	-	-	2,982	0.85
אג"ח ממשלתי	14,256,295	57.68	1,586,989	57.32	888,004	100.00	64,236	48.54	209,175	94.46	19,803	211,606	60.26
סך הכל	24,712,978	100.00	2,769,089	100.00	888,004	100.00	132,323	100.00	221,422	100.00	19,808	351,175	100.00

ליום 31 בדצמבר 2017													
ילידי שנות ה-60		ילידי שנות ה-70		ילידי שנות ה-80		ילידי שנות ה-90		בסיסי למקבלי קצבה		הלכה למקבלי קצבה		קצבה לזכאים קיימים	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
27,233	5.58	64,519	6.91	66,016	7.09	37,492	7.28	42,728	1.94	-	-	43	0.17
9,316	1.91	19,105	2.05	21,298	2.29	10,725	2.08	4,104	0.19	-	-	13	0.05
1,184	0.24	2,457	0.26	2,472	0.27	1,386	0.27	-	-	-	-	-	-
5,194	1.06	10,600	1.14	10,698	1.15	5,894	1.14	-	-	-	-	-	-
76,775	15.72	151,323	16.21	147,382	15.83	78,333	15.21	79,202	3.60	-	-	637	2.59
66,375	13.59	137,700	14.75	139,015	14.93	77,035	14.95	101,893	4.63	-	-	640	2.60
5,581	1.14	11,254	1.21	12,341	1.33	7,135	1.39	16,596	0.75	-	-	5	0.02
16,136	3.30	31,439	3.37	33,967	3.65	17,679	3.43	32,010	1.45	-	-	59	0.24
4,583	0.94	9,221	0.99	9,359	1.01	5,075	0.99	56	-	-	-	-	-
275,869	56.52	496,075	53.11	488,503	52.45	274,408	53.26	1,924,824	87.44	49,271	100.00	23,185	94.33
488,246	100.00	933,693	100.00	931,051	100.00	515,162	100.00	2,201,413	100.00	49,271	100.00	24,582	100.00

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשיה

השקעה ואחזקות

נפט וגז

אג"ח ממשלתי

סך הכל

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה יישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גאוגרפיים

סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית.

סיכון גאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הונניים (נדל"ן, מניות וכד').

גילעד כללי

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח										
1,054,698	335,042	719,656	193,359	113,349	44,359	137,581	112,452	118,556	-	בריטניה
715,094	291,104	423,990	2,003	-	95,943	80,486	10,193	235,365	-	צרפת
674,539	273,590	400,949	7	-	13,610	72,330	172,605	142,397	-	גרמניה
815,586	594,769	220,817	58,294	-	12,591	136,280	13,652	-	-	יפן
507,262	-	507,262	-	-	507,262	-	-	-	-	לוקסמבורג
										ארצות הברית
8,664,853	3,068,658	5,596,195	1,816,756	-	606,032	797,826	1,634,053	741,528	-	אירופה
1,295,644	251,077	1,044,567	449,579	-	95,846	219,067	278,727	1,348	-	ישראל
28,003,000	60,591	27,942,409	7,192,560	233,595	2,736	204,792	3,278,543	2,793,917	14,236,266	סין
448,570	-	448,570	3,641	-	32,877	313,062	52,207	46,783	-	שווקים מתעוררים
884,850	-	884,850	43,572	-	200,463	504,760	134,842	1,213	-	אחר
2,042,542	362,877	1,679,665	467,072	-	103,737	335,992	348,129	404,706	20,029	
45,106,638	5,237,708	39,868,930	10,226,843	346,944	1,715,456	2,802,176	6,035,403	4,485,813	14,256,295	סך הכל

מנוף כללי

ליום 31 בדצמבר 2017										
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל	
אלפי ש"ח										
-	13,720	6,590	15,370	4,955	12,469	14,700	67,804	37,428	105,232	בריטניה
-	27,333	1,053	8,991	9,546	-	212	47,135	32,520	79,655	צרפת
-	16,576	19,564	8,080	1,520	-	1	45,741	30,563	76,304	גרמניה
-	-	1,540	15,224	1,407	-	6,512	24,683	66,443	91,126	יפן
-	-	-	-	54,162	-	-	54,162	-	54,162	לוקסמבורג
-	84,689	202,621	89,127	68,391	-	208,330	653,158	342,807	995,965	ארצות הברית
-	192	31,133	24,472	9,176	-	35,340	100,313	28,048	128,361	אירופה
1,584,663	328,483	375,153	23,291	280	17,906	801,809	3,131,585	6,819	3,138,404	ישראל
-	5,278	5,890	34,973	3,673	-	5	49,819	-	49,819	סין
-	173	15,081	56,388	23,045	-	5,117	99,804	-	99,804	שווקים מתעוררים
2,326	46,694	38,365	37,534	11,878	-	42,322	179,119	40,538	219,657	אחר
<u>1,586,989</u>	<u>523,138</u>	<u>696,990</u>	<u>313,450</u>	<u>188,033</u>	<u>30,375</u>	<u>1,114,348</u>	<u>4,453,323</u>	<u>585,166</u>	<u>5,038,489</u>	סך הכל

הלכה

ליום 31 בדצמבר 2017					
אגרות חוב ממשלתיות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל	
אלפי ש"ח					
-	2,512	2,512	11,264	13,776	בריטניה
-	-	-	17,356	17,356	צרפת
-	-	-	15,991	15,991	גרמניה
-	1,093	1,093	19,233	20,326	יפן
-	4,381	4,381	121,230	125,611	ארצות הברית
-	2,513	2,513	7,215	9,728	אירופה
888,004	54,810	942,814	126,526	1,069,340	ישראל
-	825	825	13,812	14,637	אחר
<u>888,004</u>	<u>66,134</u>	<u>954,138</u>	<u>332,627</u>	<u>1,286,765</u>	סך הכל

אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2017								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח								
-	977	37	-	-	974	1,988	-	1,988
-	1,962	6	-	-	-	1,968	-	1,968
-	1,119	450	-	-	-	1,569	-	1,569
-	-	-	-	3,290	-	3,290	-	3,290
-	6,254	1,921	-	1,303	2,207	11,685	-	11,685
-	8	-	-	-	998	1,006	-	1,006
64,069	15,663	-	86	17	44,317	124,152	-	124,152
-	357	-	-	-	-	357	-	357
-	7	-	-	1,230	-	1,237	-	1,237
167	3,291	-	-	547	900	4,905	-	4,905
64,236	29,638	2,414	86	6,387	49,396	152,157	-	152,157

סך הכל

מניות

ליום 31 בדצמבר 2017								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח								
-	31	253	2,812	907	893	4,896	6,848	11,744
-	-	158	1,645	713	-	2,516	5,950	8,466
-	40	1,667	1,478	278	-	3,463	5,592	9,055
-	-	296	2,786	257	1,191	4,530	12,157	16,687
-	-	-	-	141	-	141	-	141
-	193	26,031	16,308	9,778	6,459	58,769	62,723	121,492
-	9	5,843	4,478	1,142	265	11,737	5,132	16,869
209,175	10,781	68,996	4,189	839	37,487	331,467	1,295	332,762
-	92	1,131	6,399	672	1	8,295	-	8,295
-	8	2,897	10,317	1,081	1	14,304	-	14,304
-	262	7,289	6,868	778	557	15,754	7,417	23,171
209,175	11,416	114,561	57,280	16,586	46,854	455,872	107,114	562,986

סך הכל

שקלי טווח קצר

ליום 31 בדצמבר 2017					
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח					
19,803	5	2,666	22,474	-	22,474

ישראל

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2017								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
-	1,913	165	910	293	1,121	4,402	2,217	6,619
-	3,827	47	532	154	-	4,560	1,926	6,486
-	2,232	493	479	90	-	3,294	1,810	5,104
-	-	87	902	83	386	1,458	3,935	5,393
-	-	-	-	6,420	-	6,420	-	6,420
-	12,374	8,966	5,278	5,517	11,019	43,154	20,301	63,455
-	17	1,828	1,449	346	840	4,480	1,661	6,141
211,280	35,159	20,400	1,419	42	87,014	355,314	391	355,705
-	716	334	2,071	218	-	3,339	-	3,339
-	16	856	3,339	2,750	29	6,990	-	6,990
326	6,436	2,155	2,223	1,320	1,005	13,465	2,401	15,866
211,606	62,690	35,331	18,602	17,233	101,414	446,876	34,642	481,518
סך הכל								

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2017								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
-	2,856	272	2,215	714	1,477	7,534	5,395	12,929
-	5,675	115	1,296	374	-	7,460	4,688	12,148
-	3,297	1,215	1,165	219	-	5,896	4,406	10,302
-	-	216	2,194	203	938	3,551	9,577	13,128
-	-	-	-	9,521	-	9,521	-	9,521
-	19,707	20,656	12,847	11,010	15,668	79,888	49,414	129,302
-	27	4,371	3,528	841	1,102	9,869	4,043	13,912
275,386	70,026	50,269	3,452	146	112,059	511,338	961	512,299
-	1,122	824	5,041	529	1	7,517	-	7,517
-	24	2,110	8,128	4,410	29	14,701	-	14,701
483	9,611	5,311	5,410	2,196	1,957	24,968	5,843	30,811
275,869	112,345	85,359	45,276	30,163	133,231	682,243	84,327	766,570
סך הכל								

ילידי שנות ה-70

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח									
30,379	13,749	16,630	2,735	1,820	5,646	568	5,861	-	בריטניה
28,267	11,946	16,321	-	953	3,303	290	11,775	-	צרפת
24,663	11,227	13,436	-	558	2,968	2,974	6,936	-	גרמניה
33,436	24,407	9,029	2,392	517	5,592	528	-	-	יפן
19,755	-	19,755	-	19,755	-	-	-	-	לוקסמבורג
307,264	125,927	181,337	31,872	26,275	32,740	50,256	40,194	-	ארצות הברית
33,578	10,303	23,275	1,437	2,143	8,990	10,621	84	-	אירופה
1,013,208	2,377	1,010,831	222,453	276	8,439	123,045	161,545	495,073	ישראל
18,334	-	18,334	2	1,349	12,847	2,017	2,119	-	סין
35,550	-	35,550	41	9,553	20,714	5,166	76	-	שווקים מתעוררים
71,614	14,891	56,723	4,470	4,848	13,788	13,000	19,615	1,002	אחר
1,616,048	214,827	1,401,221	265,402	68,047	115,027	208,465	248,205	496,075	סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח									
32,539	15,170	17,369	2,611	2,009	6,230	551	5,968	-	בריטניה
30,012	13,181	16,831	-	1,051	3,644	287	11,849	-	צרפת
26,206	12,388	13,818	-	616	3,275	2,961	6,966	-	גרמניה
36,835	26,930	9,905	2,639	570	6,171	525	-	-	יפן
19,879	-	19,879	-	19,879	-	-	-	-	לוקסמבורג
327,044	138,945	188,099	31,472	28,231	36,125	51,046	41,225	-	ארצות הברית
35,596	11,368	24,228	1,298	2,365	9,919	10,562	84	-	אירופה
1,013,215	2,433	1,010,782	218,434	322	8,491	122,532	173,508	487,495	ישראל
20,026	-	20,026	2	1,489	14,175	2,009	2,351	-	סין
37,935	-	37,935	36	9,824	22,855	5,144	76	-	שווקים מתעוררים
75,660	16,431	59,229	4,830	5,029	15,213	12,945	20,204	1,008	אחר
1,654,947	236,846	1,418,101	261,322	71,385	126,098	208,562	262,231	488,503	סך הכל

ילידי שנות ה-90

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח									
18,131	8,502	9,629	1,309	1,126	3,491	290	3,413	-	בריטניה
16,812	7,387	9,425	-	589	2,042	153	6,641	-	צרפת
14,660	6,943	7,717	-	345	1,835	1,613	3,924	-	גרמניה
20,636	15,093	5,543	1,479	320	3,458	286	-	-	יפן
11,142	-	11,142	-	11,142	-	-	-	-	לוקסמבורג
180,748	77,872	102,876	16,423	15,822	20,246	27,864	22,521	-	ארצות הברית
19,721	6,371	13,350	665	1,325	5,559	5,748	53	-	אירופה
552,028	1,336	550,692	107,357	153	4,636	66,752	97,951	273,843	ישראל
11,400	-	11,400	1	834	7,944	1,094	1,527	-	סין
21,180	-	21,180	16	5,506	12,809	2,802	47	-	שווקים מתעוררים
42,952	9,209	33,743	3,004	2,819	8,526	7,052	11,777	565	אחר
909,410	132,713	776,697	130,254	39,981	70,546	113,654	147,854	274,408	סך הכל

בסיסי למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח									
5,674	-	5,674	744	2,909	-	2,013	8	-	בריטניה
60	-	60	-	-	-	57	3	-	צרפת
3,014	-	3,014	-	-	-	2,656	358	-	גרמניה
21,296	-	21,296	6,078	-	-	14,498	720	-	ארצות הברית
360	-	360	279	-	-	-	81	-	אירופה
2,310,361	-	2,310,361	224,898	-	573	21	160,045	1,924,824	ישראל
1	-	1	-	-	-	-	1	-	סין
73	-	73	-	-	-	-	73	-	שווקים מתעוררים
2,612	-	2,612	1,825	-	-	-	787	-	אחר
2,343,451	-	2,343,451	233,824	2,909	573	19,245	162,076	1,924,824	סך הכל

הלכה למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח					
54,360	-	54,360	5,089	49,271	ישראל

קצבה לזכאים קיימים

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח						
1	-	1	-	1	-	ארצות הברית
26,022	-	26,022	2,210	627	23,185	ישראל
1	-	1	-	1	-	סין
4	-	4	-	4	-	אחר
26,028	-	26,028	2,210	633	23,185	סך הכל

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקרן

הפעלת קרן פנסיה דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקרן פועלת בתחום שוק ההון והחסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקרן לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקרן.

אי לכך פועלת הקרן בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקרן, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן, מלווה את פעילות הקרן יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקרן כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

כמו כן חשופה הקופה לסיכונים דמוגרפיים, סיכונים חיתום וסיכונים קטסטרופה. לחברה מדיניות לניהול סיכונים ביטוחיים שנועדה לתמוך בשמירה על היציבות והאיזון האקטוארי של קרנות הפנסיה. הקרנות שבניהול החברה פועלות על פי תקנון שאושר על ידי המפקח ועל ידי דירקטוריון החברה, המבוסס על ביטוח הדדי וכולל מנגנון איזון דמוגרפי המתבצע אחת לרבעון ומנגנון איזון אקטוארי המתבצע אחת לשנה. ניהול הסיכונים הביטוחיים מושפע, בין היתר, מרכישת ביטוח משנה למקרה קטסטרופה, מתהליך החיתום (קבלת מבטחים וקביעת התנאים להם) ומההקפדה של קרן הפנסיה לשלם רק בהתאם לתקנונה ובאופן שוויוני וזהה לכולם.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בדוח תאור עסקי החברה בחלק ג' סעיף 3.12 של החברה המנהלת וביאור 18, התחייבויות והתקשרויות תלויות בדוח הכספי של קרן הפנסיה.

ז. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכונים מקרן, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקרן, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקרן בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קרן הפנסיה - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה	גורמי סיכון	
	✓	✓ ✓ ✓	סיכוני שוק סיכוני אשראי האטה כלכלית בישראל סיכון מחירי נכסים אחרים	סיכוני מקרו
✓	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓	שינויים רגולטורים סיכונים ביטוחיים תקדימים משפטיים קטסטרופה : טרור ו/או מלחמה רעידת אדמה או אסון טבע גדול אחר בישראל קריסת מבטח משנה של החברה סיכון נזילות	סיכונים ענפיים
	✓ ✓		סיכונים תפעוליים אי התאמה בין נכסים והתחייבויות (תיקי פנסיונרים)	סיכונים מיוחדים לחברה

6. ביטוח משנה

לגבי מידע אודות מבטח המשנה, ראה ביאור 13 בדוחות הכספיים.

7. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

8. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2018

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את התנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן הפנסיה; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכן שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
- (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את התנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן הפנסיה; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל פנסיה (להלן: "קרן הפנסיה") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

_____	מישל סיבוני	יו"ר הדירקטוריון :
_____	דודי לידנר	מנכ"ל :
_____	רם גבל	סמנכ"ל כספים :

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2018

הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
5	דוח הכנסות והוצאות
6	דוח תנועה בקרן הפנסיה
7	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה (להלן - "הקרן") המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנוהלת") לימים 31 בדצמבר 2017 ו- 2016 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על התנועה בקרן לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנוהלת. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה המנוהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקרן לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות פעולותיה ואת התנועה בקרן הפנסיה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

**דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה
בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי**

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל פנסיה – קרן פנסיה חדשה מקיפה (להלן "הקרן") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון וההנהלה של הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קרן פנסיה הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קרן פנסיה כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקרן נעשים רק בהתאם להוראות הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקרן שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקרן לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרץ 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2018

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
1,950,131	2,118,207		רכוש שוטף
267,253	242,691	3	מזומנים ושווי מזומנים
2,217,384	2,360,898		חייבים ויתרות חובה
9,275,447	10,234,136	4	השקעות פיננסיות
17,767,142	24,004,081	5	נכסי חוב סחירים
6,350,787	7,519,984	6	נכסי חוב שאינם סחירים
6,883,090	8,808,404	7	מניות
40,276,466	50,566,605		השקעות אחרות
			סך כל השקעות פיננסיות
351,594	380,228	8	נדל"ן להשקעה
42,845,444	53,307,731		סך כל הנכסים
162,647	251,860	9	זכאים ויתרות זכות
		10	התחייבויות פנסיוניות:
40,479,016	50,648,660		התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
			התחייבויות לפנסיונרים
600,008	715,209		התחייבויות לזקנה ושאיירי זקנה
476,490	560,866		התחייבויות לנכים
656,930	690,040		התחייבויות לשאיירי מבוטח
463,180	427,175		עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו
8,269	22,817		עתודה לפנסיונרים
2,204,877	2,416,107		סך כל ההתחייבויות לפנסיונרים
			התחייבויות לזכאים קיימים לפנסיה
5,020	4,839		התחייבויות לזקנה ושאיירי זקנה
5,270	4,854		התחייבויות לנכים
16,312	16,206		התחייבויות לשאיירי מבוטח
135	124		עתודה לזכאים קיימים לפנסיה
26,737	26,023		סך כל ההתחייבויות לזכאים קיימים לפנסיה
(27,833)	(36,068)		גירעון אקטוארי הנובע מגורמים אחרים דמוגרפיים
-	1,149		עודף אקטוארי הנובע מגורמי תשואה וריבית
(27,833)	(34,919)		סה"כ גירעון אקטוארי
42,682,797	53,055,871		סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
42,845,444	53,307,731		סך כל ההתחייבויות
רם גבל סמנכ"ל כספים	דודי לידנר מנכ"ל	מישל סיבוני יו"ר הדירקטוריון	

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 19 במרס 2018
הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ביאור	
2015	2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
(281)	(11,361)	(30,455)		הכנסות (הפסדים)
				ממזומנים ושווי מזומנים
				מהשקעות:
26,261	181,352	417,208		מנכסי חוב סחירים
541,391	692,403	1,115,937		מנכסי חוב שאינם סחירים
279,880	278,161	676,197		ממניות
161,914	836,846	1,906,543		מהשקעות אחרות
31,180	643	29,359		מנדל"ן להשקעה
1,040,626	1,989,405	4,145,244		סך כל ההכנסות מהשקעות
5,264	5,285	7,421		הכנסות אחרות
1,045,609	1,983,329	4,122,210		סך כל ההכנסות
				הוצאות
231,524	260,210	287,538	11	דמי ניהול
39,828	56,232	65,617	12	הוצאות ישירות
6,632	8,461	8,574	17	מסים
277,984	324,903	361,729		סך כל ההוצאות
767,625	1,658,426	3,760,481		עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
27,864,776	32,735,072	42,682,797	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 1 בינואר של השנה
			תקבולים:
4,896,125	6,119,637	7,031,135	תקבולים מדמי גמולים
-	-	1,662	תקבולים מדמי סליקה
(1,194)	(1,050)	(1,061)	חלקם של מבטחי משנה בתקבולים מדמי גמולים
4,894,931	6,118,587	7,031,736	סך כל התקבולים, נטו
			תשלומים:
			תשלומים לפנסיונרים
21,065	30,333	40,328	תשלומי פנסיית זקנה
49,378	77,352	91,734	תשלומי פנסיית נכות
25,388	34,073	40,569	תשלומי פנסיית שאירים
			תשלומים לזכאים קיימים לפנסיה
484	422	420	תשלומי פנסיית זקנה
200	316	278	תשלומי פנסיית נכות
1,019	1,171	1,174	תשלומי פנסיית שאירים
			תשלומים אחרים
626,286	731,639	827,720	פדיונות
723,820	875,306	1,002,223	סך כל התשלומים, נטו
			העברות צבירה לקרן
40,830	61,557	95,204	העברות מחברות ביטוח
590,337	971,860	2,824,575	העברות מקרנות פנסיה חדשות
35,862	39,372	46,656	העברות מקופות גמל
			העברות צבירה מהקרן
16,345	82,703	143,057	העברות לחברות ביטוח
710,664	855,855	2,154,058	העברות לקרנות פנסיה חדשות
8,460	24,389	86,240	העברות לקופות גמל
(68,440)	109,842	583,080	העברות צבירה, נטו
-	2,936,176	-	קבלת נכסים נטו מקרן פנסיה *
767,625	1,658,426	3,760,481	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
32,735,072	42,682,797	53,055,871	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

* לפרטים בדבר מיזוג קרן פנסיה ראה ביאור 1.ג.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל פנסיה - הקרן

הראל פנסיה (להלן - הקרן) הינה קרן פנסיה חדשה מקיפה המשלמת לקצבה כמשמעותה בחוק הפיקוח. להלן שמות אפיקי ההשקעה הקיימים בקרן:

שם אפיק השקעה	מספר אוצר
גילעד כללי	2172
מנוף כללי	2177
הלכה	2173
אג"ח ללא מניות	2174
מניות	2175
שקלי טווח קצר	9097
ילידי שנות ה-50 (החל מינואר 2016)	9829
ילידי שנות ה-60 (החל מינואר 2016)	9827
ילידי שנות ה-70 (החל מינואר 2016)	9825
ילידי שנות ה-80 (החל מינואר 2016)	9823
ילידי שנות ה-90 (החל מינואר 2016)	9821
בסיסי למקבלי קצבה (שמו החדש החל מ 1.1.2018 : בסיסי למקבלי קצבה קיימים)	2203
הלכה למקבלי קצבה (שמו החדש החל מ 1.1.2018 : הלכה למקבלי קצבה קיימים)	8806
קצבה לזכאים קיימים	8858

הקרן הוקמה בשנת 1996 בעקבות החלטת הממשלה שאסרה על קרנות הפנסיה הוותיקות לצרף עמיתים חדשים. הקרן מעניקה למבוטחיה פנסיית זקנה, פנסיית נכות לאובדן כושר עבודה ופנסיית שאירים למקרה פטירה. הקרן משקיעה חלק מהכספים באג"ח מיועדות המונפקות על ידי המדינה לקרנות פנסיה חדשות.

בהתאם להוראות הממונה לניהול קרן פנסיה חדשה, בתום כל רבעון נערך לקרן מאזן אקטוארי ועודף או גרעון אקטוארי מחולקים למבוטחים ולפנסיונרים. כמו כן, החל משנת 2014 לא נזקפת תשואה דמוגרפית נזקפת למבוטחים מדי חודש.

תקרת דמי הגמולים בקרן מוגבלת ל- 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק - הפקדות מעבר לתקרה והפקדות חד פעמיות מועברות להראל פנסיה כללית.

למיזוג קרן הפנסיה הראל מנוף פנסיה לתוך הקרן ועיקרי השינויים בתקנון הקרן, ראה סעיף ג' להלן.

ב. החברה המנהלת

הקרן מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - החברה המנהלת).

בתחילת שנת 1996 קיבלה החברה המנהלת מאת הממונה רשיון לעסוק בביטוח פנסיוני. רשיון זה, ביחד עם אישור קופת גמל לקצבה שהתקבל מהממונה, מאפשר לה לנהל את קרן הפנסיה. בתחילת שנת 2002 קיבלה החברה המנהלת אישור קופת גמל גם עבור הראל פנסיה כללית. וביום 22 באפריל 2012, קיבלה החברה המנהלת אישור להפעלת קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ופיצויים שמהווה חלק מההסדר הפנסיוני למשרתי הקבע בצה"ל ואשר פועלת בהיקפים לא מהותיים בתקופת הדוח.

בחודש אוקטובר 2016, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) לתוך החברה וחוסלה ללא פירוק קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה המנהלת. לפירוט ראה סעיף ג' להלן.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין קרנות הפנסיה, הקופות ונכסיהן. נתוני הקרן ונתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות רשות שוק ההון.

לגבי דמי ניהול המשולמים לחברה המנהלת ראה ביאור 11 להלן.

ביאור 1 - כללי (המשך)

ג. שינויים מבניים בחברה המנהלת ובקרן

- ביום 1 בינואר, 2016 מוזגה מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן - מנוף ניהול) אל תוך החברה המנהלת תוך חיסולה ללא פירוק. במסגרת המיזוג, מוזגה גם קרן הפנסיה הראל מנוף פנסיה (קרן בניהולה של מנוף ניהול) לתוך הקרן ושמן לאחר המיזוג הינו "הראל פנסיה".
המיזוגים בוצעו לאור החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד 2013, אשר במסגרתו בוצע תיקון בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 שתכליתו למנוע מתן היתר שליטה לגוף שמחזיק יותר מחברה מנהלת אחת, אלא בהתאם לכללים שיקבע הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, זאת ברוח העיקרון הקבוע בסעיף 2(ג) לחוק קופות הגמל לפיו כל חברה תנהל רק קופה אחת מכל סוג ובהתאם לדרישת רשות שוק ההון.
העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקרנות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת.
- בתחילת חודש אוקטובר 2016 מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) לתוך החברה המנהלת וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר) שמה של החברה המנהלת לאחר המיזוג הינה "הראל פנסיה וגמל בע"מ". קופות הגמל שהיו בניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה המנהלת.

ד. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקרן - הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה הזכאית לאגרות חוב מיועדות, המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית שאינה זכאית לאגרות חוב מיועדות המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012, ובקודקס הרגולציה פרק 4 - ניהול נכסי השקעה.
- (7) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (8) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקרן מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובכפוף לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), תשע"ב-2012 ולהנחיות רשות שוק ההון.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקרן.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרץ, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים והתחייבויות

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לשירותים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים - ההשקעה מוצגת ע"פ שווי הוגן כהפרש בין השווי המהווה של הנכס העתידי בקיזוז ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים - לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black & Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתחייבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם גזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואת תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (12) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (15) אגרות חוב מיועדות - לפי ערך נקוב מתואם בתוספת ריבית שנצברה ובניכוי יתרות הניכיון המופחת לאורך חי האגרת בשיטת הריבית דריבית.

ביאור 2: - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

(16) שיעור חליפין וההצמדה:

- א. נכסים והתחייבויות במטבע חוץ, או הצמודים לו, נכללו לפי שיעור החליפין היציגים שפורסמו על ידי בנק ישראל והיו תקפים למועד הדיווח.
- ב. נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן נכללו לפי המדד המתאים לגבי כל נכס או התחייבות צמודים.
- ג. להלן פרטים על שיעורי השינוי במדד המחירים לצרכן ובשיעור החליפין היציגים של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.90)	(0.30)	0.30	שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע ביום המאזן)
0.33	(1.46)	(9.83)	שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

(17) התחייבויות פנסיוניות

- א. התחייבויות הקרן מחולקות לשלוש קבוצות:
- התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה - עמית הינו מי שקיימת בגינו יתרה צבורה במועד הדוח ואינו מקבל פנסיה זקנה מהקרן.

התחייבויות לזכאים קיימים לפנסיה - זכאי קיים לפנסיה הינו מי שהיה זכאי לקבל פנסיה מהקרן עד 31 בדצמבר, 2003.

התחייבויות לפנסיונרים - פנסיונר הינו מי שהיה זכאי לקבל פנסיה מהקרן החל מיום 1 בינואר, 2004 ואינו זכאי קיים לפנסיה.

- ב. קרן הפנסיה הינה מסוג "תשואה". התחייבויות הקרן כלפי עמיתים שאינם מקבלי קצבה שווים לסך היתרות הצבורות שלהם.

התחייבויות הקרן כלפי זכאים קיימים לפנסיה וכלפי הפנסיונרים, מחושבות כערך הנוכחי של סך תשלומי הפנסיה העתידיים הצפויים להיות משולמים לכל אחת מהקבוצות האמורות אשר מהווים לפי שיעורי תשואות הנכסים המושקעים כנגד ההתחייבויות לכל קבוצה. ההיוון לזכאים הקיימים לפנסיה מחושב לפי תשואה ברוטו ללא דמי ניהול, ולפנסיונרים, ההיוון מחושב לפי תשואה בניכוי דמי ניהול.

בהתאם להוראות, שיעור התשואה שנלקח לצורך חישוב ההתחייבויות, בגין זכאים קיימים לפנסיה ובגין פנסיונרים, נקבע לפי וקטור ריביות שמפרסמת חברה המספקת ציטוט ריביות בגין ההשקעות החופשיות. שיעור התשואה על האג"ח המיועדות, נקבע על 5.05% בגין הזכאים הקיימים לפנסיה (עד למועד שבו יונפקו אג"ח מיועדות שיחליפו את הקיימות והן תישאנה ריבית בשיעור של 4.86%- ו-4.86% בגין הפנסיונרים).

עד ליום 31 בדצמבר, 2003 הקרן השקיעה 70% מנכסיה באגרות חוב ממשלתיות לא סחירות מיועדות מסוג "ערד", צמודות למדד, לתקופה של 15 שנה אשר התשואה האפקטיבית שלהן הייתה 5.05%. יתרת כספי הקרן הושקעה בהשקעות "חופשיות" אחרות בהתאם לכללי ההשקעה שנקבעו בתקנות מס הכנסה. החל מיום 1 בינואר, 2004, לאור שינוי בתקנות מס הכנסה, הופחת שיעור ההשקעה באג"ח מיועדות ל-30% מהיקף נכסי הקרן והתשואה האפקטיבית הופחתה ל-4.86%. יחד עם זאת, בהתאם להוראות, ההשקעה באג"ח מיועדות בתוך הנכסים המיועדת לכיסוי התחייבויות הקרן לזכאים קיימים לפנסיה נותרה בשיעור כ-70%.

על פי "תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), תשע"ז-2017", (להלן: התקנות), החל מה-1 ביולי 2017, זקיפת התשואה לכלל אוכלוסיית מקבלי קצבה בקרן (למעט זכאים קיימים לפנסיה) תעשה על פי היחס שבין 60% מסך נכסיהם ובין נכסי כלל הקרן באגרות חוב מיועדות מסוג ערד, אשר מונפקות לעמית קרנות הפנסיה המקיפות החדשות (להלן: אגרות חוב מיועדות), וזאת במקום 30% כפי שנהוג עד ליום 30 ביוני 2017.

סך ההקצאה של אגרות החוב המיועדות לכלל אוכלוסיית הקרן נותרה ללא שינוי.

יישום התקנות גרם להשפעה חד פעמית חיובית של עודף אקטוארי בסך של 0.62% (כ-312 מיליון ש"ח) על כלל עמיתי הקרן.

ביאור 2: - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

(18) התחייבויות פנסיוניות (המשך)

- ג. עודף אקטוארי או גרעון אקטוארי מחושב בהתאם למנגנון האיזון האקטוארי המפורט בביאור 10 בדבר התחייבויות פנסיוניות.
 - ד. הקרן מנהלת התחשבות נפרדת לנכסים המושקעים כנגד התחייבויותיה כלפי זכאים קיימים לפנסיה, וכן כלפי פנסיונרים.
 - ה. הקרן מחשבת וכוללת בשורה נפרדת בדוח על המצב הכספי שלה עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו (IBNR- Incurred but not reported) בגין התחייבויות הקרן לתשלומי פנסיה למקרי נכות ומוות אשר אירעו עד למועד הדוח על המצב הכספי ולא דווחו לקרן עד לאותו מועד. העתודה הנ"ל נקבעה על ידי האקטואר הממונה של הקרן, ופירוט לאופן קביעתה מופיע בביאור 11 בדבר התחייבויות פנסיוניות.
 - ו. הדוח נערך על פי בסיס אקטוארי לפי חוזר פנסיה 6-3-2017, דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה, אשר פורסם ביום 1 באוקטובר 2017 ומבטל את חוזר פנסיה 1-3-2013 באותו נושא מיום 30 בינואר 2013.
- החוזר מפרט הנחות ברירות מחדל מעודכנות שעל בסיסן יחשבו קרנות הפנסיה את המאזן האקטוארי שלהן ובהתאם יקבעו את המקדמים הכלולים בתקנון.
- פרסום החוזר נבע מהצורך בעדכון ההנחות הדמוגרפיות נוכח השינויים בטבלאות הדמוגרפיות, הבאים לידי ביטוי בנייר עמדה סופי שפרסם הממונה בנושא "עדכון מערך ההנחות הדמוגרפיות בקרנות הפנסיה" ביום 1 באוקטובר 2017.
- תחולת הוראות החוזר נקבעו ל- 31 בדצמבר 2017 אך בראשון לינואר 2018 יצא תיקון לחוזר 4-3-2016 "הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן חדשה מקיפה" (7-3-2017) הדוחה את יישום ההנחות הדמוגרפיות רק לעניין עדכון המקדמים בתקנון עד ל-1 ביוני 2018. החוזר קבע כי על חברה מנהלת של קרן פנסיה היה להגיש לממונה תקנון לאישור הכולל מקדמים המחושבים על פי הוראות החוזר לא יאוחר מיום 21 בינואר 2018. החברה המנהלת הגישה בקשה לתיקון התקנון כנדרש וקבלה אשור ביום 15 בפברואר 2018. יש להדגיש שתחולת ההנחות הדמוגרפיות המעודכנות לעניין חישוב ההתחייבויות הפנסיוניות במאזן האקטוארי נשארה ב- 31 בדצמבר 2017.
- כמו כן, החוזר קובע כי לפחות אחת לשלוש שנים קרן פנסיה תבדוק כל הנחה העומדת בבסיס המאזן האקטוארי ובבסיס המקדמים, ותגיש לממונה את תוצאות הבדיקות בצירוף חוות דעת של האקטואר הממונה של קרן הפנסיה על התאמת ההנחות לתוצאות הבדיקות. החברה המנהלת הגישה לממונה את תוצאות הבדיקות הנ"ל במהלך שנת 2014. במהלך דצמבר 2016 החברה הגישה בהתאם להנחיית המפקח נתונים מעודכנים לצורך בחינה מחודשת של ההנחות שעל בסיסן יחושבו מאזן אקטוארי ומקדמים. ולפי החוזר 6-3-2017 המעודכן תוצאות הבדיקה הבאה של ההנחות בצירוף חוות דעת של אקטואר ממונה תוגש לא יאוחר מסוף הרבעון השלישי בשנת 2019.
- הוראות החוזר חלות על חברות מנהלות של קרנות פנסיה ועל קרנות הפנסיה, החל מהדוחות הכספיים לשנת 2012 ואילך.
- ביום 29 בינואר 2014 פורסם חוזר פנסיה 1-3-2014, הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות, והקובע בין היתר כי:
- (1) החל מחודש ינואר 2014 תופסק זקיפת התשואה הדמוגרפית החדשית לעמיתים שאינם מקבלי קצבה.
 - (2) התשואה המדווחת לעמיתים שאינם מקבלי קצבה תהיה תשואת השקעות בלבד, ללא תשואה דמוגרפית.
 - (3) חלוקת עודף או גירעון דמוגרפי לעמיתים שאינם מקבלי קצבה ולפנסיונרים תתבצע פעם ברבעון, בהתאם לאיזון האקטוארי המתבצע כחלק מהכנת הדוח הכספי התקופתי. היתרות הצבורות של העמיתים שאינם מקבלי קצבה והפנסיות של הפנסיונרים יעודכנו בהתאם מדי רבעון.
 - (4) הפנסיות של הפנסיונרים יעודכנו פעם בשנה בעקבות עודף או גירעון תשואתי, בהתאם למאזן האקטוארי השנתי.

ביאור 2: - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

(18) התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ז. ביום 3 במאי 2017 התפרסמו חוזר פנסיה 3-3-2017 "הוראות דוח כספי לקנות פנסיה חדשות" שמחליף את חוזר 1-3-2014 החל מ 1 בינואר 2018 וחוזר פנסיה 1-3-2017 "הוראות לניהול קרן חדשה" שמחליף את חוזר 9-2004 החל מ 1 בינואר 2018. חוזרים אלו קובעים בין היתר:

(1) "פנסיונרים" - הגדרה נפרדת לפנסיונרים שמועד הזכאות לקצבה הינו משנת 2018 ואילך. לקבוצה זו החוזר קובע חישוב התחייבות פנסיונית שונה מהאופן שהיה נהוג עד כה כך שלא יוצר גרעון עקב פער ריביות ביציאה לפנסיה.

(2) "מקבלי קצבה קיימים" - הגדרה נפרדת לקבוצת הפנסיונרים שמקבלים קצבה החל מינואר 2004 וועד דצמבר 2017 שחישוב ההתחייבויות בגינם ימשיך לפי הכללים הקיימים.

(3) הצמדת הקצבה למדד המחירים לצרכן עבור קצבאות שהזכאות בגינן היא משנת 2018 ואילך, תעשה אחת לשנה.

העודף או הגרעון התשואתי יחושב מדי רבעון לכל קבוצת פנסיונרים בנפרד (פנסיונרים, מקבלי קצבה קיימים וזכאים קיימים ובהתאם למסלול ההשקעה הנבחר), אך יעודכן פעם בשנה והחברה המנהלת תהא רשאית לפרוס את חלוקת העודף התשואתי על פני 3 שנים בהתאם לשיקול דעתה.

ח. הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר 2017 נערך על ידי האקטוארית הגברת ענת קנטור. אשתקד נערך הדוח האקטוארי על ידי האקטואר מר דוד אנגלמאיר. נתוני ההתחייבות הפנסיונית תואמים את הדוח האקטוארי. יש לראות בדוח האקטוארי השלמה הכרחית לנתוני הדוחות הכספיים.

ב. שיטת רישום דמי גמולים, תשלומים לפנסיונרים ודמי ניהול

תוספות לקרן מדמי גמולים כוללות דמי גמולים שנגבו עד למועד המאזן.

דמי ניהול מדמי הגמולים נרשמים במועד גביית דמי הגמולים. דמי הניהול מנכסי הקרן נרשמים בתום החודש בגינו הם שולמו.

תשלומים לגימלאים ושאר נרשמים על בסיס צבירה. הכנסות ריבית פיגורים נרשמות על בסיס מצטבר. הכנסות והוצאות נרשמות על בסיס מצטבר.

ג. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר		
2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
18,377	24,307	ריבית ודיבידנד לקבל
771	3,593	צדדים קשורים
68	68	מוסדות
7,866	8,607	חובות מעסיקים
200,968	166,429	בטחונות בגין פעילות בנגזרים
13,925	63,928	חייבים בגין השקעות
716	321	אחרים
242,691	267,253	סך הכל חייבים ויתרות חובה

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017														
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,024,137	332,023	618,968	21,459	81,164	13,620	85,644	83,907	102,823	90,847	56,189	563,854	18,601	5,176	5,098,412
אגרות חוב ממשלתיות														
3,744,582	453,046	-	25,924	11,339	5	54,617	101,738	227,716	242,670	137,861	113,569	-	405	5,113,472
19,312	2,106	-	4	51	-	94	124	223	215	113	10	-	-	22,252
3,763,894	455,152	-	25,928	11,390	5	54,711	101,862	227,939	242,885	137,974	113,579	-	405	5,135,724
6,788,031	787,175	618,968	47,387	92,554	13,625	140,355	185,769	330,762	333,732	194,163	677,433	18,601	5,581	10,234,136
סך הכל נכסי חוב סחירים														
ליום 31 בדצמבר 2016														
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,105,071	189,850	424,045	18,177	31,979	11,235	60,112	35,428	32,904	24,880	12,059	1,013,162	6,133	4,856	3,969,891
אגרות חוב ממשלתיות														
4,116,578	404,627	-	34,571	1,289	-	71,183	79,404	129,761	120,676	61,283	265,610	-	392	5,285,374
18,018	1,921	-	4	1	-	42	46	62	54	25	9	-	-	20,182
4,134,596	406,548	-	34,575	1,290	-	71,225	79,450	129,823	120,730	61,308	265,619	-	392	5,305,556
6,239,667	596,398	424,045	52,752	33,269	11,235	131,337	114,878	162,727	145,610	73,367	1,278,781	6,133	5,248	9,275,447
סך הכל נכסי חוב סחירים														

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

א. נכון לתאריך הדוח הכספי שיעור ההחזקה של הקרן באגרות חוב מיועדות הינו 30%, למעט בגין זכאים קיימים לפנסיה עד 31 בדצמבר 2003, שבגינם זכאית הקרן להשקיע באגרות חוב מיועדות על פי הסדרי העבר.
עד חודש דצמבר 2003 השקיעה הקרן באגרות חוב מיועדות מסוג "ערד" הנושאות ריבית ריאלית בשיעור שנתי של 5.05%. לאחר מועד זה, הקרן משקיעה באגרות חוב מיועדות חדשות הנושאות ריבית ריאלית בשיעור שנתי של 4.86%.

ב. הרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017														
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
אגרות חוב ממשלתיות (1)														
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לפני 1 בינואר 2004														
245,319	27,409	5,876	934	2,796	135	2,751	4,193	8,589	4,766	29,725	670	393	342,241	
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לאחר 1 בינואר 2004														
10,986,838	1,227,556	263,160	41,844	125,215	6,048	123,210	187,768	388,970	213,454	1,331,244	30,000	17,616	15,327,587	
11,232,157	1,254,965	269,036	42,778	128,011	6,183	125,961	191,961	393,253	218,220	1,360,969	30,670	18,009	15,669,828	
נכסי חוב אחרים (2)														
אגרות חוב קונצרניות : שאינן ניתנות להמרה														
721,919	67,986	-	3,710	26	-	7,979	10,483	20,266	9,880	48,497	-	228	910,320	
101,838	9,250	-	435	-	-	912	1,266	2,565	1,262	1,434	-	17	121,439	
123,934	828	-	97	831	-	-	704	1,209	576	-	-	-	128,209	
5,745,099	648,885	-	37,916	-	-	75,968	98,063	185,638	177,282	113,080	-	747	7,174,285	
6,692,790	726,949	-	42,158	857	-	84,859	110,516	209,678	199,664	163,011	-	992	8,334,253	
17,924,947	1,981,914	269,036	84,936	128,868	6,183	210,820	302,477	602,931	597,319	1,523,980	30,670	19,001	24,004,081	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ב. הרכב (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016

גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
487,854	48,446	9,779	2,073	3,406	258	4,086	4,284	6,581	5,957	2,839	31,081	69	954	607,667
9,583,708	951,696	192,099	40,731	66,909	5,060	80,260	84,165	129,279	117,029	55,764	610,575	1,363	18,742	11,937,380
10,071,562	1,000,142	201,878	42,804	70,315	5,318	84,346	88,449	135,860	122,986	58,603	641,656	1,432	19,696	12,545,047
נכסי חוב אחרים (2)														
695,816	55,466	-	4,491	22	-	2,409	2,319	2,967	2,557	972	57,607	-	232	824,858
18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
141,068	7,141	-	507	-	-	180	176	231	196	69	5,508	-	19	155,095
108,950	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	108,950
3,533,682	393,863	-	26,246	-	-	14,003	13,486	17,845	15,321	5,916	112,104	-	708	4,133,174
4,479,534	456,470	-	31,244	22	-	16,592	15,981	21,043	18,074	6,957	175,219	-	959	5,222,095
14,551,096	1,456,612	201,878	74,048	70,337	5,318	100,938	104,430	156,903	141,060	65,560	816,875	1,432	20,655	17,767,142

אגרות חוב ממשלתיות (1)

אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לפני 1 בינואר 2004
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לאחר 1 בינואר 2004

נכסי חוב אחרים (2)

אגרות חוב קונצרניות :
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה
פקדונות בבנקים
הלוואות לעמיתים
הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ב. הרכב (המשך)

(1) השווי ההוגן של אגרות חוב מיועדות:

ליום 31 בדצמבר 2017

גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
250,776	28,019	6,007	955	2,858	138	2,812	4,286	8,780	8,878	4,872	30,386	685	402	349,854
16,330,206	1,824,569	391,146	62,194	186,112	8,989	183,132	279,087	571,742	578,143	317,266	1,978,685	44,590	26,183	22,782,044
16,580,982	1,852,588	397,153	63,149	188,970	9,127	185,944	283,373	580,522	587,021	322,138	2,009,071	45,275	26,585	23,131,898

אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לפני 1 בינואר 2004
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לאחר 1 בינואר 2004
סך הכל שוי הוגן אגרות חוב מיועדות

ליום 31 בדצמבר 2016

גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
510,929	50,737	10,241	2,171	3,567	270	4,279	4,487	6,892	6,239	2,973	32,551	73	999	636,408
13,825,058	1,372,877	277,114	58,757	96,520	7,299	115,780	121,413	186,492	168,822	80,443	880,791	1,966	27,036	17,220,368
14,335,987	1,423,614	287,355	60,928	100,087	7,569	120,059	125,900	193,384	175,061	83,416	913,342	2,039	28,035	17,856,776

אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לפני 1 בינואר 2004
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לאחר 1 בינואר 2004
סך הכל שוי הוגן אגרות חוב מיועדות

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ב. הרכב (המשך)

(2) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

ליום 31 בדצמבר 2017							
גילעד כללי		מנוף כללי		בסיסי למקבלי קצבה		סה"כ	
שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך
הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
78,259	71,850	1,193	975	1,066	870	80,518	73,695
הלוואות							
ליום 31 בדצמבר 2016							
גילעד כללי		מנוף כללי		בסיסי למקבלי קצבה		סה"כ	
שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך
הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
86,882	81,258	1,540	1,346	1,088	919	89,510	83,523
הלוואות							

ביאור 6 - מניות

א. הרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017									
גילעד כללי	מנוף כללי	אג"ח ללא מניות	מניות	ילידי שנות 50-ה	ילידי שנות 60-ה	ילידי שנות 70-ה	ילידי שנות 80-ה	ילידי שנות 90-ה	בסיסי למקבלי קצבה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,321,529	598,889	-	114,561	34,021	83,785	205,509	205,806	112,304	-
713,874	98,101	2,414	-	1,310	1,574	2,956	2,756	1,350	19,245
6,035,403	696,990	2,414	114,561	35,331	85,359	208,465	208,562	113,654	19,245
סך הכל מניות									
מניות סחירות									
מניות לא סחירות									

ביאור 6 - מניות (המשך)

א. הרכב (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2016										
גילעד כללי	מנוף כללי	אג"ח ללא מניות	מניות	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
4,865,304	481,613	-	78,540	23,394	42,503	83,891	80,483	39,141	-	מניות סחירות
553,777	82,685	2,035	-	86	84	113	98	42	16,998	מניות לא סחירות
5,419,081	564,298	2,035	78,540	23,480	42,587	84,004	80,581	39,183	16,998	סך הכל מניות

ב. השקעות החברה בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017												
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
השקעות אחרות סחירות												
תעודות סל	2,802,176	313,450	-	86	57,280	18,602	45,276	126,098	70,546	573	-	3,549,114
קרנות נאמנות	1,715,456	188,033	-	6,387	16,586	17,233	30,163	68,047	39,981	-	-	2,153,271
מכשירים נגזרים	33,850	3,790	1,359	3	662	238	540	1,535	865	-	-	44,228
מוצרים מובנים	4,194	600	-	25	28	53	81	259	163	255	-	5,918
אופציות	2,194	247	2,148	-	47	14	35	85	46	-	-	4,901
	4,557,870	506,120	3,507	6,501	74,603	36,140	76,095	184,805	111,601	828	-	5,757,432
השקעות אחרות שאינן סחירות												
קרנות השקעה וקרנות הון סיכון	2,553,245	257,807	-	1,849	822	1,785	1,952	2,618	1,047	6,477	-	2,830,545
מכשירים נגזרים	104,514	11,045	332	326	816	615	815	1,931	1,091	373	-	123,861
מוצרים מובנים	78,168	7,395	-	572	-	1,169	1,535	2,818	1,467	347	4	96,412
אופציות	126	13	-	-	2	1	2	4	2	-	-	154
	2,736,053	276,260	332	2,747	1,640	3,570	4,304	7,887	3,607	7,197	4	3,050,972
סך הכל השקעות אחרות	7,293,923	782,380	3,839	9,248	76,243	39,710	80,399	206,733	115,208	8,025	4	8,808,404

ביאור 7 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2016											
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
השקעות אחרות סחירות											
תעודות סל	2,026,613	202,697	-	68	24,031	10,234	17,963	36,194	34,468	1,500	2,370,818
קרנות נאמנות	1,548,074	150,217	-	4,881	12,429	9,267	13,000	23,494	21,902	829	1,794,898
מכשירים נגזרים	22,078	2,210	1,159	-	253	110	195	394	375	-	26,959
מוצרים מובנים	5,495	589	-	42	1	105	100	151	154	936	7,680
אופציות	5,388	533	1,331	-	89	26	47	93	90	-	7,641
	3,607,648	356,246	2,490	4,991	36,803	19,742	31,305	60,326	56,989	3,265	4,207,996
השקעות אחרות שאינן סחירות											
קרנות השקעה וקרנות הון סיכון	2,240,527	229,608	-	1,212	732	319	413	625	543	4,604	2,478,745
מכשירים נגזרים	111,666	9,376	1,577	247	344	449	576	910	856	243	126,666
מוצרים מובנים	62,754	4,301	-	714	28	386	367	473	401	54	69,619
אופציות	57	4	-	-	1	-	-	1	1	-	64
	2,415,004	243,289	1,577	2,173	1,105	1,154	1,356	2,009	1,801	4,901	2,675,094
סך הכל השקעות אחרות	6,022,652	599,535	4,067	7,164	37,908	20,896	32,661	62,335	58,790	8,166	6,883,090

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
4,814,402	6,992,643	מניות
15,032	(89)	מדד
(5,235,584)	(5,174,949)	מטבע זר
(28,745)	(28,021)	ריבית

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

ליום 31 בדצמבר 2016				ליום 31 בדצמבר 2017			
גילעד כללי	מנוף כללי	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ	גילעד כללי	מנוף כללי	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
320,107	28,555	2,932	351,594	321,942	-	3,521	325,463
14,326	992	-	15,318	13,849	876	-	14,725
-	-	-	-	-	29,678	-	29,678
14,326	992	-	15,318	13,849	30,554	-	44,403
12,511	828	(23)	13,316	(15,684)	(1,999)	(589)	(18,272)
346,944	30,375	2,909	380,228	320,107	28,555	2,932	351,594

יתרה ליום 1 בינואר
רכישות ותוספות
תוספות בגין מיזוג קרן פנסיה (*)

סה"כ תוספות

התאמת שווי הוגן

יתרה ליום 31 בדצמבר

(*) לפרטים בדבר מיזוג קרן פנסיה ראה ביאור 1.ג.

ב. קביעת השווי ההוגן

נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מערכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות לפחות אחת לשנה, במועדים שונים עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעת בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי. הערכות כאמור מסווגות לרמת שיערוך 3 בהתאם לתקינה הבינלאומית.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחריות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שווים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאמידת תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהווים בשיעור היוון 4.59% לנדל"ן חו"ל ושיעורי היוון הנעים בין 6.5% ל-7.75% וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי לנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

אומדן השווי ההוגן יגדל באם שיעור ההיוון של תזרים המזומנים יקטן, ויקטן באם שיעור התפוסה יקטן. הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה (המשך)

ג. לעניין התקשרויות והקמת נדל"ן להשקעה ראה ביאור 18.ג בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות.

ד. להלן פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקרן כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום		ליום 31 בדצמבר	
תקופת החכירה		2017	2016
בשנים		אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
בבעלות		193,156	186,324
בחכירה מהוונת		187,072	165,270
2037 ואילך			

(*) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2017 וליום 31 דצמבר 2016 הנו בסך של 83,614 אלפי ש"ח ובסך של 61,812 אלפי ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059 בהתאמה.

מקרקעין ברחוב קרית נורדאו נתניה, שערכם בספרים, לרבות המבנה, לימים 31 דצמבר 2017 ו-31 דצמבר 2016 הנו בסך של 103,458 אלפי ש"ח, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2037.

ה. חלק מהמקרקעין בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם על שם החברה בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

ביאור 9 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2017		2016
אלפי ש"ח		אלפי ש"ח
7,622		7,765
11,729		8,486
12,202		9,243
90,073		108,824
35,883		-
68,011		13,204
13,602		10,911
2,322		2,037
10,416		2,177
251,860		162,647

סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות

א. מנגנון האיזון האקטוארי וחלוקת העודפים מתבצע כדלהלן:

1. מנגנון האיזון לעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

א. אחת לרבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי ובו מחושב העודף או הגירעון האקטוארי שהתגלה בתקופת הדיווח הכספי ונובע מגורמים דמוגרפיים כגון תמותה, נכות, עזיבת הקרן וכו'.

ב. שיעור העודף/גירעון הנ"ל נזקף לעמיתים באמצעות עדכון היתרות הצבורות שלהם אחת לרבעון.

ג. עדכון התשואה בחשבונות העמיתים - הסכום הצבור בחשבונות העמיתים (פעילים ומוקפאים) מתעדכן מדי יום עסקים בהתאם לתשואה שהשיגה הקרן בפועל.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

א. מנגנון האיזון האקטוארי וחלוקת העודפים מתבצע כדלהלן (המשך):

2. מנגנון האיזון לפנסיונרים ולזכאים קיימים לפנסיה:

- א. אחת לרבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי ובו מחושב העודף או הגירעון. האקטוארי שהתגלה בתקופת הדיווח הכספי ונובע מגורמים דמוגרפיים כגון תמותה, נכות, עזיבת הקרן וכו'.
- ב. שיעור העודף/גרעון הנ"ל נזקף לפנסיונרים באמצעות עדכון הפנסיות שלהם אחת לרבעון.
- ג. אחת לשנה, בעת עריכת מאזן אקטוארי שנתי, מתעדכנת הפנסיה בהתאם לתשואה ההונית שהשיגה הקרן מעבר לתשואה הצפויה. על מנת למתן את התנודות בעדכון הפנסיה נשמרת עתודה שלילית או חיובית לפנסיונרים חדשים וזכאים קיימים לקצבה בגובה של 1% מההתחייבות כלפיהם. אשר רק מעבר לה מתבצעת זקיפה בפועל של העודף או הגירעון לפי הענין לסכומי הפנסיה.
- ד. סכום הפנסיה מתעדכן במהלך השנה בהתאם לשינויים במדד המחירים לצרכן.
3. ההתחייבויות בגין העמיתים והפנסיונרים מוצגות בדוח הכספי לפני האיזון האקטוארי בגין הרבעון האחרון, שיתרותיו טרם חולקו נכון לתאריך המאזן. האיזון האקטוארי בגין הרבעון האחרון מופיע בנפרד תחת השמות: גירעון אקטוארי הנובע מגורמים אחרים דמוגרפיים וכן גירעון אקטוארי הנובע מגורמי תשואה וריבית.

ב. שינויים בהנחות אקטואריות:

דוח זה נערך בהתאם להנחות המפורטות בחוזר 2017-3-6, שפרסם הממונה ב-1 באוקטובר 2017 ועניינו דרך חישוב המאזן האקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה ובהתאם לחוזר 2014-3-1 אשר פרסם הממונה בחודש ינואר, 2014 ועניינו הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות. כאמור בביאור 1, מקדמי התקנון של קרן הפנסיה עודכנו רק החל מיום 15 לפברואר 2018.

ג. דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לכלל עמיתי הקרן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-
עודף (גירעון) לתחילת שנה	
שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה מהתפתחויות כלכליות ודמוגרפיות במהלך השנה:	
מקרי מוות - מבוטחים	42,058
מקרי מוות - פנסיית זקנה ושאיירים	(336)
מקרי מוות - נכים	(36,313)
יציאה לנכות	(122,943)
חזרה מנכות	4,571
פרישות	(43,593)
שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה משינוי הנחות ושיטות:	
שינויים בעתודת IBNR (*)	(67,468)
שינויי שיטות והנחות	10,057
ביטוח משנה	(1,050)
שינויים מגורמים אחרים	820
עודף (גירעון) אקטוארי לסוף השנה לעמיתי הקרן	223,872
עודף (גירעון) שחולק במהלך השנה	259,940
גירעון שטרם חולק בגין רבעון אחרון	(36,068)

(*) IBNR ותביעות תלויות שארים - חושבה התחייבות צפויה בגין תביעות פוטנציאליות עבור עמיתים פעילים ונכים אשר נפטרו בהתבסס על נתוני משרד הפנים.

IBNR ותביעות תלויות בגין נכים - מבוסס על ניסיון תביעות ושיטת משולשים שאומדת תוספת התחייבות לנכים ביחס למועד קרות ארוע הנכות וכן על הסתברויות חזרה לנכות לנכים שהופסק תשלום הפנסיה בגינם.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ג. דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לכלל עמיתי הקרן (המשך)

דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לפנסיונרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(10,864)	9,489	החלק היחסי מתוך הגירעון שחולק לכלל עמיתי הקרן
(9,474)	(24,289)	שינויים בריבית ההיוון
29,172	39,797	סטייה מהנחת התשואה
(19,698)	(14,364)	גירעון אקטוארי הנשמר בעתודה אקטוארית
(10,864)	10,633	עודף (גירעון) אקטוארי לסוף השנה לפנסיונרים (**)

דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לפנסיונרים במסלול הלכה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(56)	190	החלק היחסי מתוך הגירעון שחולק לכלל עמיתי הקרן
120	(571)	שינויים בריבית ההיוון
-	529	סטייה מהנחת התשואה
(120)	42	עודף (גירעון) אקטוארי הנשמר בעתודה אקטוארית
(56)	190	עודף (גירעון) אקטוארי לסוף השנה לפנסיונרים במסלול הלכה (**)

דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לזכאים קיימים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(133)	115	החלק היחסי מתוך הגירעון שחולק לכלל עמיתי הקרן
(137)	(235)	שינויים בריבית ההיוון
272	218	סטייה מהנחת התשואה
(135)	17	עודף (גירעון) אקטוארי הנשמר בעתודה אקטוארית
(133)	115	עודף (גירעון) אקטוארי לסוף השנה לזכאים קיימים (**)

(**) העודף (גירעון) המוצג הינו בגין כל שנת הדוח, בשונה מהעודף (גירעון) המוצג בדוח על המצב הכספי המייצג רק את העודף (גירעון) בגין הרבעון האחרון של השנה שטרם חולק.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ד. נתונים אודות עודף (גרעון) אקטוארי לחלוקה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2013	2014	2015	2016	2017
אחוזים מתוך ההתחייבות				

כלל עמיתי הקרן				
0.13	0.19	0.04	0.10	0.12
-	-	0.01	-	-
0.11	(0.15)	(0.22)	(0.29)	(0.24)
0.07	0.06	0.13	0.01	(0.02)
-	-	(0.01)	(0.08)	(0.01)
(0.04)	(0.05)	(0.11)	(0.10)	(0.09)
(0.23)	(0.47)	(0.26)	(0.16)	(0.03)
(0.02)	-	-	-	0.67
-	-	-	0.02	0.02
0.02	(0.42)	(0.42)	(0.50)	0.42
עודף דמוגרפי בגין מקרי פטירת מבוטחים				
עודף דמוגרפי בגין תוחלת חיים של מקבלי קצבאות				
עודף (גירעון) דמוגרפי בגין מקרי נכות				
עודף (גירעון) דמוגרפי בגין חזרה מנכות				
גירעון דמוגרפי בגין פטירת נכים				
גירעון דמוגרפי בגין פרישות חדשות				
גירעון דמוגרפי בגין שינויים ב-IBNR				
עודף (גירעון) דמוגרפי בגין שינויים בהנחות				
עודף דמוגרפי בגין גורמים אחרים				
סך הכל עודף (גירעון) דמוגרפי לעמיתי הקרן				

מיועד למבוטחים				
0.02	(0.42)	(0.42)	(0.50)	0.42
סך הכל עודף (גירעון) דמוגרפי המיועד למבוטחים כדלעיל				

מיועד לפנסיונרים				
0.02	(0.42)	(0.42)	(0.50)	0.42
1.99	7.12	(0.14)	1.35	1.70
(1.19)	(8.96)	0.08	(0.44)	(1.04)
(0.81)	1.39	(0.08)	(0.91)	(0.61)
0.01	-	-	-	-
0.02	(0.87)	(0.56)	(0.50)	0.47
סך הכל עודף (גירעון) דמוגרפי כדלעיל				
עודף (גירעון) בגין סטיה מהנחת התשואה				
עודף (גירעון) בגין שינויים בשיעורי ריבית ההיוון				
(עודף) גירעון נשמר בעתודה האקטוארית				
אחר				
סך הכל עודף (גירעון) המיועד לפנסיונרים				

מיועד לפנסיונרים מסלול כהלכה				
-	-	-	(0.50)	0.42
-	-	-	(1.71)	1.04
-	-	-	1.08	(1.12)
-	-	-	0.63	0.08
-	-	-	-	-
-	-	-	(0.50)	0.42
סך הכל עודף (גירעון) המיועד לפנסיונרים הלכה				

מיועד לזכאים קיימים				
0.02	(0.42)	(0.42)	(0.50)	0.42
1.30	3.68	(0.19)	1.03	0.84
(0.54)	(3.96)	(0.18)	(0.52)	(0.91)
(0.76)	0.28	(0.69)	(0.51)	0.07
-	-	-	-	-
0.02	(0.42)	(1.48)	(0.50)	0.42
סך הכל עודף (גירעון) המיועד לזכאים קיימים				
עודף (גירעון) בגין סטיה מהנחות התשואה				
גירעון בגין שינויים בשיעורי ריבית ההיוון				
(עודף) גירעון נשמר בעתודה האקטוארית				
אחר				

ביאור 11 - דמי ניהול

א. הרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
142,146	158,289	169,793
82,611	92,283	105,988
224,757	250,572	275,781
6,767	9,638	11,757
231,524	260,210	287,538

דמי ניהול מעמיתים שאינם מקבלי קצבה:
דמי ניהול שנגבו מתוך דמי הגמולים
דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

דמי ניהול ממקבלי קצבה:
דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

סך הכל הוצאות דמי ניהול

ב. שיעורי דמי ניהול:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%
6.00	6.00	6.00
2.91	2.59	2.42
0.50	0.50	0.50
0.28	0.25	0.23
0.50	0.50	0.50
0.50	0.50	0.50

דמי ניהול מעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

דמי ניהול מדמי גמולים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

דמי ניהול ממקבלי קצבה:

שיעור דמי ניהול מנכסים שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

1. מזכאים קיימים לפנסיה לא נגבים דמי ניהול.
2. שיעורי דמי הניהול הנגבים ממוטחים אינם תלויים באפיק ההשקעה של המבוטח.

ביאור 12 - הוצאות ישירות

כל המסלולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						כל המסלולים
2015	2016	2017	2015	2016	2017	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.016	0.012	0.011	4,573	4,405	4,625	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.005	0.003	0.003	1,484	1,239	1,407	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	0.001	0.003	387	332	1,149	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.065	0.090	0.090	18,461	32,366	38,654	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.053	0.048	0.043	14,826	17,366	18,253	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
-	0.001	0.001	74	195	299	באמצעות תעודת סל
*-	0.001	0.003	23	329	1,230	עמלות אחרות**
0.141	0.157	0.154	39,828	56,232	65,617	סך הכל הוצאות ישירות

גילעד כללי

גילעד כללי					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.016	0.012	0.010	4,158	3,639	3,542
0.005	0.003	0.003	1,403	1,044	1,098
0.001	0.001	0.003	383	286	907
עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך					
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך					
הוצאות בגין השקעות לא סחירות					
עמלות ניהול חיצוני :					
0.070	0.096	0.101	18,409	29,002	34,606
0.056	0.051	0.044	14,729	15,437	14,979
בגין השקעה בקרנות השקעה					
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל					
בגין השקעה בנכסים בישראל					
*-	0.001	0.001	73	172	245
באמצעות תעודת סל					
*-	0.001	0.003	19	281	984
עמלות אחרות**					
0.149	0.164	0.165	39,174	49,861	56,361
סך הכל הוצאות ישירות					

מנוף כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						מנוף כללי
2015	2016	2017	2015	2016	2017	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
-	0.012	0.011	-	341	376	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
-	0.003	0.003	-	97	116	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
-	0.001	0.003	-	33	89	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני :
-	0.115	0.111	-	3,287	3,795	בגין השקעה בקרנות השקעה
-	0.051	0.047	-	1,457	1,587	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
-	0.001	0.001	-	17	26	בגין השקעה בנכסים בישראל
-	0.001	0.003	-	24	96	באמצעות תעודות סל
						עמלות אחרות**
-	0.184	0.179	-	5,256	6,085	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ומ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						הלכה
2015	2016	2017	2015	2016	2017	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.063	0.028	0.025	271	149	172	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.007	0.004	0.004	31	20	27	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
						עמלות ניהול חיצוני:
0.002	-	-	7	-	-	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
*-	-	-	1	-	-	בגין השקעה בנכסים בישראל
						באמצעות תעודת סל
0.072	0.032	0.029	310	169	199	סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						אג"ח ללא מניות
2015	2016	2017	2015	2016	2017	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.007	0.007	0.003	8	8	5	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.006	0.004	0.002	7	5	3	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	0.001	0.006	1	1	8	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.006	0.008	0.016	7	10	23	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.018	0.021	0.025	20	26	35	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
*-	0.004	0.009	*-	4	12	עמלות אחרות**
0.037	0.044	0.061	43	54	86	סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						מניות
2015	2016	2017	2015	2016	2017	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.030	0.020	0.021	29	33	51	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.006	0.004	0.005	5	7	12	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
-	-	*-	-	-	*-	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
-	0.002	0.003	-	2	8	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.071	0.061	0.065	70	100	155	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
*-	0.001	0.002	*-	2	4	באמצעות תעודת סל
*-	*-	*-	*-	*-	*-	עמלות אחרות**
0.106	0.087	0.096	104	144	230	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ומ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

שקלי טווח קצר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.001	0.035	0.004	*-	1	1
-	0.008	*-	-	*-	*-
0.001	0.042	0.004	*-	1	1

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

סך הכל הוצאות ישירות

ילידי שנות ה-50

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
-	0.094	0.011	-	18	32
-	0.028	0.004	-	6	12
-	0.004	0.006	-	1	19
-	0.004	0.007	-	1	21
-	0.228	0.040	-	45	118
-	0.002	*-	-	*-	1
-	0.009	0.006	-	2	18
-	0.369	0.076	-	73	221

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

ילידי שנות ה-60

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
-	0.075	0.016	-	21	50
-	0.022	0.005	-	6	17
-	0.003	0.007	-	1	22
-	0.004	0.008	-	1	25
-	0.234	0.065	-	64	204
-	0.003	0.001	-	1	3
-	0.006	0.007	-	2	21
-	0.346	0.109	-	96	342

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ומ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ילידי שנות ה-70

ילידי שנות ה-80

ילידי שנות ה-90

* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ומ- 0.001%.

30

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

בסיסי למקבלי קצבה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.009	0.007	0.005	105	117	107
0.003	0.002	0.002	37	34	35
*-	0.001	0.001	3	8	14
0.004	0.004	0.004	45	58	81
*-	*-	*-	*-	*-	*-
*-	0.001	0.001	4	11	15
0.016	0.014	0.012	194	228	252

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הלכה למקבלי קצבה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
-	0.439	0.071	-	1	6
-	0.143	0.018	-	*-	2
-	0.582	0.089	-	1	8

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

סך הכל הוצאות ישירות

קצבה לזכאים קיימים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.008	0.002	0.006	2	1	1
0.001	0.001	0.002	1	*-	1
-	*-	*-	-	*-	*-
*-	*-	*-	*-	*-	*-
0.010	0.002	0.008	3	1	2

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ומ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 13 - ביטוח משנה

- א. לקרן הפנסיה קיים, גם בשנת 2017, חוזה ביטוח משנה לכיסוי מקרי מוות באירועי קטסטרופה. סך הפיצוי הינו 100 מיליון דולר, מעל שייר של 100 מיליון דולר, במקרה של אירוע רב נפגעים לרבות רעידת אדמה (למעט טרור). תוקף ההסכם הינו החל מ- 1 בינואר, 2017 ועד 31 בדצמבר, 2017.
- ב. פרטים אודות מבטחי המשנה כולל דירוג ומקור הדירוג:

מבטח משנה	דרוג s&p	דרוג A.M BEST	פרמיה באלפי \$
Lloyds	A+		108
Arch Re	A+		60
Partner Re	A+		51
Mapfre Re	A		34
Scor (Switzerland)	AA-		26
Chaucer Denmark Syn 1084	A+		22
General Re	AA+		14
Gic Of India (BODA)		A-	17
Caisse Centrale De Reassurance (C.C.R)	AA		10

ביאור 14 - תשואות הקרן

תשואה שנתית נומינלית ברוטו	תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים					תשואה שנתית נומינלית ברוטו
	2013	2014	2015	2016	2017	
באחוזים						
גילעד כללי	11.88	6.58	3.63	5.01	9.09	7.20
מנוף כללי	-	-	-	5.03	9.11	-
הלכה	8.73	6.18	3.50	2.99	5.82	5.42
אג"ח ללא מניות	6.18	2.93	2.33	3.95	5.17	4.10
מניות	15.73	6.05	3.64	5.14	10.94	8.21
שקלי טווח קצר *	-	-	0.28	1.50	1.57	-
ילידי שנות ה-50 **	-	-	-	4.77	6.85	-
ילידי שנות ה-60 **	-	-	-	5.57	8.34	-
ילידי שנות ה-70 **	-	-	-	6.92	9.50	-
ילידי שנות ה-80 **	-	-	-	6.72	9.68	-
ילידי שנות ה-90 **	-	-	-	6.66	9.74	-
בסיסי למקבלי קצבה	5.79	9.98	2.79	3.44	4.26	5.22
הלכה למקבלי קצבה ***	-	-	-	(3.43)	2.79	-
קצבה לזכאים קיימים	6.68	7.19	3.25	4.24	4.79	5.22

* החל מחודש ספטמבר 2015

** החל מחודש ינואר 2016

*** החל מחודש יוני 2016

ביאור 15 - העברות כספים בין מסלולי השקעה

ליום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(648,394)	(1,294,364)	(523,559)	גילעד כללי
-	(64,829)	(24,025)	מנוף כללי
23,817	34,971	66,527	הלכה
(5,286)	(86)	(3,612)	אג"ח ללא מניות
37,509	28,562	94,248	מניות
1,482	14,567	(364)	שקלי טווח קצר
-	215,282	(7,018)	ילידי שנות ה-50
-	161,513	16,383	ילידי שנות ה-60
-	146,939	31,842	ילידי שנות ה-70
-	87,442	30,256	ילידי שנות ה-80
-	13,724	(37)	ילידי שנות ה-90
589,956	645,983	272,799	בסיסי למקבלי קצבה
-	11,424	46,207	הלכה למקבלי קצבה
916	(1,128)	353	קצבה לזכאים קיימים
-	-	-	סה"כ קרן

ביאור 16 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(7,765)	(7,622)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
3,593	771	חייבים ויתרות חובה
4,305	3,804	ריבית ודיבידנד לקבל
707,307	819,890	מניות
11,600	7,745	אגרות חוב סחירות
1,485	536	אגרות חוב בלתי סחירות
88,085	98,252	הלוואות
524,306	689,965	השקעות אחרות
(8,486)	(11,729)	זכאים ויתרות זכות
1,324,428	1,601,610	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 114,192 אלפי ש"ח.

ביאור 16 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
231,524	260,210	287,538

דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 17 - מסים

הקרן אושרה לצרכי מס כקופת גמל לקצבה. תוקף האישור עד ליום 31 בדצמבר, 2017 והוא מתחדש מדי שנה. בהתאם לכך הכנסתה פטורה ממסים על הכנסותיה מכח הוראות סעיף 9 (2) לפקודת מס הכנסה. מהכנסות הקרן הנובעות מהשקעותיה במדינות חוץ מנוכים מסים בהתאם להוראת האמנה למניעת כפל מס הרלבנטית לאותה מדינה עם מדינת ישראל. בתקופת הדוח, מהשקעות בחו"ל נוכה מס במקור בסך 8,574 אלפי ש"ח.

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. חובות מעבידים

חוק הגנת השכר, התש"ח - 1958 מטיל התחייבות על קרנות הפנסיה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקרן. על פי הערכת החברה המנהלת סכום החוב הכולל של מעבידים לתאריך המאזן הינו כ- 87,718 אלפי ש"ח והוא כולל ריבית שנצברה בסך של כ- 1,180 אלפי ש"ח. החברה המנהלת נוקטת באמצעים שונים על מנת לאתר, לזהות ולגבות את חובות מעבידים. האמצעים כוללים מעקב שיטתי ומתמשך של איתור החובות, דיוור המעביד אודות החוב, הגעה להסדרי תשלומים ובמידת הצורך הגשת תביעה משפטית. במקרה של פירוק מוגשת תביעת חוב למוסד לביטוח לאומי באמצעות מפרק החברה.

ב. התקשרויות

לתאריך המאזן התקשרה קרן הפנסיה בהסכמים להשקעה בקרנות השקעה ובקרנות הון סיכון (להלן: הקרנות) כשותפה מוגבלת. הקרן התחייבה להשקעה כוללת בסך 4,617,472 אלפי ש"ח. סכומי ההשקעה מועברים בחלקים, בהתאם לדרישותיהן של הקרנות ולהסכמי ההתקשרויות. סכומי ההשקעה שטרם נדרשו בגין ההשקעה בקרנות מסתכמים לתאריך המאזן לסך של 2,008,618 אלפי ש"ח.

ג. במסגרת הסכם השיתוף שנחתם בין רוכשי נדל"ן להשקעה ובו הוגדרו יחסי השיתוף ועוד, התחייבה הקרן נכון לתאריך המאזן להשקיע בהמשך בהקמה סך של כ- 4,553 אלפי ש"ח במתחם הארגז בתל אביב.

ד. הקרן אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25. א. דוח הכספי של החברה המנהלת.

ה. שעבודים

ליום המאזן, קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקרן, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של כ- 586 מיליון ש"ח.

הראל פנסיה וגמל בע"מ

הראל פנסיה

קרן פנסיה חדשה מקיפה

דין וחשבון ומאזן אקטוארי

ליום 31.12.2017

ענת קנטור - אקטוארית ממונה

מרץ 2018

תוכן עניינים

1.	הצהרת אקטואר.....	1
2.	מאזן אקטוארי.....	4
3.	עיקרי זכויות על פי התקנון.....	6
4.	בסיס הנחות אקטואריות.....	9
5.	דוח תנועה בעודף	11
6.	הערות וביאורים.....	14
7.	נתונים סטטיסטיים.....	21
8.	תזרים מזומנים.....	26

1. הצהרת אקטואר

נתבקשתי על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ לערוך דין וחשבון אקטוארי של קרן הפנסיה "הראל פנסיה" ליום 31/12/2017. החל מאפריל 2017 אני האקטוארית הממונה של הקרן ואני עובדת כאקטוארית בחברה המנהלת של הקרן החל ממרץ 2015. אין לי או לקרובי משפחה שלי קשר אחר עם הקרן או החברה המנהלת.

אני מצהירה ומאשרת כי:

1. הדין וחשבון האקטוארי המצורף בזאת נערך ונחתם על ידי.
2. הדין וחשבון האקטוארי נערך בהתאם לאלה:
 - א. הוראות תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) התשכ"ד – 1964.
 - ב. הוראות הממונה על שוק ההון, ובכלל זה, מערכת ההנחות שבבסיס הדין וחשבון תואמת להוראות הממונה על שוק ההון לעריכת מאזנים אקטואריים.
 - ג. תקנון הקרן.

והכל כתוקפם למועד הדוח.

3. חוות דעתי:

- א. הנכסים שנצברו, המצוינים בדין וחשבון, רשומים בהתאם לדוח על המצב הכספי בדוחות הכספיים של הקרן למועד הנזכר.
- ב. יתר הנתונים שבדין וחשבון, מעבר לאלה המפורטים בסעיף קטן (א), וכן אלה המשמשים כבסיס לחישובים ולהערכות שבדין וחשבון, הומצאו לי על-ידי הנהלת החברה המנהלת של הקרן במתכונת שנדרשה על ידי. כל בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לעריכת הדין וחשבון, ולנתונים שנתקבלו נערכו בדיקות שהניחו את דעתי בדבר סבירות הנתונים וכי ניתן להסתמך עליהם בצורה המספקת לצורך עריכת הדין וחשבון.
- ג. הבדיקות שנעשו באשר לשלמות הנתונים מבוססים על בדיקת סבירותם של הנתונים, לרבות בדיקות הנערכות על-ידי השוואתם לנתוני התקופה אליה מתייחס הדו"ח ולנתוני תקופות קודמות. אשר על כן, בדיקות אלו לעיתים אינן יכולות לגלות אי-דיוקים או השמטות עקביות או שיטתיות בנתונים. האחריות לאי - דיוקים או השמטות אפשריות מסוג זה אשר אין אפשרות סבירה לגלותם היא של הנהלת החברה המנהלת של הקרן בלבד.

לפי מיטב ידיעתי והערכתי, החישובים וההערכה האקטוארית כפי שהם משתקפים בדין וחשבון המצורף בזאת, מייצגים, בהתאם להנחות שפורטו בדין וחשבון, את היקף ההתחייבויות של הקרן ואת נכסיה ליום 31/12/2017, ותואמים את הוראות הדין הרלוונטיות ואת הוראות הממונה על שוק ההון.

אקטואר ממונה		ענת קנטור	
תאריך	תפקיד	שם האקטואר	חתימה

2. הראל פנסיה - קרן פנסיה - מאזן אקטוארי		
31/12/2017		
באלפי ש"ח (דוח נומינלי/לא מתואם)		
ליום 31/12/2016	ליום 31/12/2017	
<u>42,845,444</u>	<u>53,307,731</u>	<u>סה"כ נכסים לפי הדו"ח על המצב הכספי</u>
-		
162,647	251,860	זכאים ויתרות זכות
		<u>התחייבויות פנסיוניות</u>
40,479,016	50,648,660	<u>התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה</u>
		<u>התחייבויות לזכאים קיימים לפנסיה</u>
5,020	4,839	זקנה ושאיירי זקנה
5,270	4,854	נכים
16,312	16,206	שאיירי מבוטח
<u>135</u>	<u>124</u>	<u>עתודה לזכאים קיימים לפנסיה</u>
26,737	26,023	<u>סך כל התחייבויות לזכאים קיימים לפנסיה</u>
		<u>התחייבויות לפנסיונרים</u>
600,008	715,209	זקנה ושאיירי זקנה
476,490	560,866	נכים
656,930	690,040	שאיירי מבוטח
463,180	427,175	עתודות לתביעות שקרו וטרם דווחו
8,269	22,817	<u>עתודה לפנסיונרים</u>
2,204,877	2,416,107	<u>סך התחייבויות לפנסיונרים</u>
		<u>גרעון אקטוארי הנובע מגורמים דמוגרפיים</u>
(13)	(18)	פנסיונרים זכאים קיימים
(1,300)	(1,581)	פנסיונרים במסלול כללי
(56)	(35)	פנסיונרים במסלול "הלכה"
<u>(26,465)</u>	<u>(34,434)</u>	<u>עמיתים שאינם מקבלי קצבה</u>
(27,833)	(36,068)	<u>סה"כ</u>
		<u>עודף דמוגרפי הנובע מגורמי תשואה וריבית</u>
0	0	פנסיונרים זכאים קיימים
0	1,149	פנסיונרים במסלול כללי
<u>0</u>	<u>0</u>	<u>פנסיונרים במסלול "הלכה"</u>
0	<u>1,149</u>	<u>סה"כ</u>
(27,833)	(34,919)	<u>סה"כ גרעון אקטוארי</u>
<u>42,682,797</u>	<u>53,055,871</u>	<u>סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות</u>
<u>42,845,444</u>	<u>53,307,731</u>	<u>סך כל ההתחייבויות</u>

להלן ביאור לסעיפי ההתחייבות:

1. **זכאים קיימים לפנסיה** – פנסיונרים של זקנה, שאירים ונכים שזכאים לקצבה מלפני 1/1/2004
2. **פנסיונרים** – פנסיונרים של זקנה, שאירים ונכים שזכאים לקצבה אחרי 31/12/2003
3. **התחייבויות לזקנה ושאירי זקנה** (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון) – כולל התחייבות בגין קצבאות זקנה ולשאירים פוטנציאליים פנסיונרים של זקנה וכן התחייבות בגין קצבאות עבור שאירי פנסיונרים של זקנה שנפטרו.
4. **התחייבות לנכים** (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון) – כולל התחייבות בגין קצבאות נכים עד לגיל פרישה, כולל שחרור מפרמיה והתחייבות לשאירים פוטנציאליים של נכים.
5. **התחייבות לשאירי מבוטח** (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון) – כולל התחייבות בגין קצבאות לשאירים (בני זוג ויתומים) של פעילים, מוקפאים ונכים שנפטרו עם שאירים.
6. **עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו** – בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו לחברה.
7. **התחייבות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה** – סכום הצבירה למועד המאזן שהצטבר בגין העמיתים הפעילים והבלתי פעילים.
8. **עודף (גירעון) אקטוארי** – עודף רבעון אחרון בלבד שנכון לתאריך הדוח טרם חולק לעמיתי הקרן וזאת בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 1-3-2016 מתאריך 2.6.2016. החלוקה לעודף (גירעון) היא לפי עודף הנובע מגורמים דמוגרפיים ולעודף (גירעון) הנובע מגורמי תשואה וריבית. לצורך בהירות הנתונים, העודף מוצג גם בחלוקה לפנסיונרים ועמיתים.

3. עיקרי זכויות על פי התקנון

להלן יובאו פרטים על עיקרי התוכנית על פי תקנון הקרן כמו שהם מיוצגים לעמיתי הקרן. יצוין כי על מנת לעמוד על מלוא זכויותיהם וחובותיהם של עמיתים בקרן יש לעיין בתקנון המלא של הקרן.

3.1. בשנת 2005 הוסבה הקרן מקרן זכויות לקרן תשואה. המשמעות היא, שמדי חודש בחודשו תחושב היתרה הצבורה של העמיתים על פי היתרה הצבורה שהיתה בחודש הקודם בתוספת דמי גמולים והעברות מקרנות אחרות ששולמו לחשבון במהלך החודש שחלף, בתוספת רווחים (או הפסדים) שהיו לקרן על השקעותיה באותו חודש ובניכוי דמי סיכון לנכות ולשארים ודמי ניהול, אותם גובה הקרן על פי החוק. עם הגיע המבוטח לגיל פרישה תחושב פנסית הזקנה על פי גילו, שנת הלידה, המין, גיל השאירים ומינם, שיעור פנסית השאירים ותקופת הבטחת תשלום מזערית לפנסית הזקנה שנבחרו.

- 3.2. הקרן מעניקה פנסיה מקיפה במגוון מסלולי ביטוח לבחירה על פי התאמה אישית:
- א. פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית נכות, כנגד הקטנת פנסיית הזקנה (בפרישה באותו גיל) ותוך שמירה על הכיסוי הביטוחי לשאירים שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה. תום ביטוח בגיל 67
 - ב. פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) - תום ביטוח בגיל 64
 - ג. פנסית מקיפה - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת פנסית זקנה בגיל פרישה וכן פנסית נכות ופנסיית שאירים מלאה, בסכום שווה או דומה במידת האפשר לפנסית הזקנה הצפויה במועד ההצטרפות. תום ביטוח בגיל 67.
 - ד. פנסיה מקיפה - תום ביטוח בגיל 64
 - ה. עתיר חסכון - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת פנסית זקנה מוגדלת ביחס למסלול הפנסיה המקיפה, כנגד הפחתת הכיסוי הביטוחי לפנסיית נכות למבוטח ופנסיית שאירים לשאיריו.
 - ו. עתיר ביטוח - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסויים ביטוחיים של נכות ושאירים מוגדלים, כנגד הקטנת פנסית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
 - ז. עתיר נכות מופחת שאירים - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית נכות, כנגד הקטנת פנסיית השאירים שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
 - ח. עתיר שאירים - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית שאירים לאלמנת המבוטח, כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאירים והקטנת פנסיית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
 - ט. עתיר שאירים מופחת נכות - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית שאירים לאלמנת המבוטח כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאירים והפחתת פנסיית הנכות שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
 - י. פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) פרישה מוקדמת - כמו מסלול מקיפה נכות מוגדלת (75%) רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.
 - יא. פנסיה מקיפה פרישה מוקדמת - כמו מסלול פנסיה מקיפה רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.
 - יב. עתיר חיסכון פרישה מוקדמת - כמו מסלול עתיר חיסכון רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.

יג. עתיר שארים מופחת נכות פרישה מוקדמת- כמו מסלול עתיר שארים מופחת נכות רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.

3.3. בנוסף עבור מסלולים לגיל פרישה הגבוה מ-60 ניתנת האפשרות לבחור בהסדר נכות מתפתחת, בו הפנסיה שתשולם בעקבות מקרה נכות תגדל ב 2% לשנה מעת התחלת התשלום ולמשך תקופת הנכות.

3.4. עמית פעיל רשאי לעבור ממסלול ביטוח אחד למשנהו בהגשת בקשה בכתב במשרדי הקרן. הבקשה תיכנס לתוקף החל מה-1 לחודש העוקב לחודש הגשת הבקשה.

3.5. במסגרת מסלולי הביטוח רשאי עמית ללא שארים, לוותר על כיסוי ביטוחי לסיכוני מוות לתקופה של עד 24 חודשים, זאת באמצעות הודעה בכתב לקרן. בתקופה זו יהיה מבוטח בכיסוי ביטוחי למקרה נכות וזקנה. חובת מבוטח כזה לעדכן את הקרן אחת ל-24 חודש לפחות, גם אם לא חל שינוי במצב המשפחתי.

3.6. במקרה של הפסקת תשלומים לקרן לתקופה של עד חמישה חודשים, תגבה הקרן את עלות הכיסוי הביטוחי למקרי נכות ומוות אוטומטית מתוך היתרה הצבורה של העמית, אלא אם כן המבוטח שילם אותה בעצמו במישרין. המבוטח או שאיריו יהיו זכאים לקבלת פנסיה כאילו לא הופסקו התשלומים. כמו כן, במקרה של הפסקת תשלומים רשאי המבוטח להאריך את תקופת הביטוח למקרי נכות ומוות לתקופה כוללת של 24 חודש. עלות הסיכון יכולה להיות משולמת על ידי המבוטח במישרין או מתוך היתרה הצבורה שלו.

3.7. אפיקי השקעה

להלן אפיקי ההשקעה לעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

- א. גלעד כללי
- ב. מנוף כללי
- ג. הלכה
- ד. אג"ח ללא מניות
- ה. מניות
- ו. שקלי טווח קצר
- ז. ילידי שנות ה-50
- ח. ילידי שנות ה-60
- ט. ילידי שנות ה-70
- י. ילידי שנות ה-80
- יא. ילידי שנות ה-90

להלן אפיקי ההשקעה מקבלי קצבה:

- א. כללי למקבלי קצבה
- ב. הלכה למקבלי קצבה (החל מיוני 2016)

3.8. שכר קובע לפנסיית שאירים ולפנסיית נכות:

תקנונה של הקרן מותאם למצבים של התקדמות בשכר או ירידה זמנית בו, ע"י מנגנון חישוב השכר הנקוב שמוגדר כממוצע 3 או 12 החודשים האחרונים מצד אחד; ומצד שני של אי התחשבות בחסר בחודשי ביטוח (למשל בשל חופשה ללא תשלום או בהחלפת מקום עבודה).

3.9. מנגנון איזון אקטוארי:

בתם כל רבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי אשר קובע עודף או גירעון אקטוארי לעמיתים שאינם מקבלי קצבה ועודף או גירעון אקטוארי נפרד לפנסיונרים. הקרן מעדכנת את יתרות העמיתים, תשלומי הפנסיות והעתודות לפנסיונרים בהתאם לעודף או לגירעון האקטוארי.

3.10. מוטבים:

אם במועד בו נפטר עמית אין לו שאירים כמוגדר בתקנון, תשלום היתרה הצבורה למוטבים שקבע המבוטח בטופס ההצטרפות שמלא או בהודעה מעודכנת ששלח לקרן. העמית רשאי לקבוע או לעדכן מוטבים במשרדי הקרן. במקרה שלא נקבעו מוטבים כאמור ואין שאירים בעת הפטירה תשלום היתרה הצבורה ליורשים על-פי צוואה ובאין צוואה, ליורשים על-פי דין.

4. בסיס הנחות אקטואריות

בסיס ההנחות לחישוב ההתחייבויות נקבע בהתאם להנחות הדמוגרפיות שפורסמו בחוזר 2017-3-6 "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה" בתאריך 3 לאוקטובר 2017 שהחליף את בסיס ההנחות שחושב בשנה שעברה לפי חוזר 2013-3-1. ההנחות הדמוגרפיות חושבו על בסיס נתוני ניסיון דמוגרפי של קרנות הפנסיה בישראל לשנים 2010-2015 שהוגשו לרשות שוק ההון. החוזר לא כלל שינוי במודל חיזוי שיפורי התמותה הנהוג וממתין לדוח מסכם של הוועדה המקצועית לעניין חקר תמותה בישראל.

4.1. ריבית ההיוון**4.1.1. זכאים קיימים –**

70% מההון הצבור מושקע באג"ח ייעודיות ואילו 30% מושקע בהשקעות חופשיות. התשואה באג"ח ייעודיות נקבעת בהתאם לחלוקת הנכסים בסוף 2003 5.05% עד 12/2018 ו-4.86% לאחר מכן. התשואה בהשקעות החופשיות נקבעת על בסיס וקטור ריבית חסרת סיכון שמפורסם ע"י חברה מצטטת.

4.1.2. פנסיונרים חדשים – החל מיולי 2016 בהתאם לחוזר 2017-3-4 "כללים להגדלת זקיפת שיעור התשואה", 60% מההון הצבור מושקע באג"ח ייעודיות הנושאות תשואה בשיעור של 4.86%, ואילו 40% אחוז של נכסים חופשיים על בסיס וקטור ריבית חסרת סיכון שמפורסם ע"י חברה מצטטת נכון ליום המאזן. זאת לעומת 30% שהיה מושקע באג"ח מיועד עד סוף יוני 2017.

4.2. דמי ניהול

4.2.1. זכאים קיימים – אין דמי ניהול מצבירה

4.2.2. פנסיונרים חדשים – 0.5% דמי ניהול שנתיים מצבירה

4.3. הנחות דמוגרפיות – לפי הטבלאות המפורסמות בחוזר 2017-3-6

4.3.1. תמותת מקבלי קצבת זקנה – לפי לוח פ-3 ד עם התאמה של לוח פ-4

4.3.2. תמותת בני זוג של עמיתים בחיים –

- בני זוג עד גיל 55 לנשים ו-60 לגברים לפי לוח פ-1 ב
- בני זוג מגיל 55 לנשים ו-60 לגברים לפי לוח פ-3 ד

4.3.3. תמותת בני זוג של עמיתים שנפטרו –

- אלמנים עד גיל 55 לנשים ו-60 לגברים – לפי לוח פ-2
- 4.3.4. אלמנים מגיל 55 לנשים ו-60 לגברים – לפי לוח פ-5 ד

4.3.5. שיפורי תמותה -

$$q_{x,t}^s = q_{x,7}^s * (\alpha + (1-\alpha)*(1-f)^{t/20}) / (\alpha + (1-\alpha)*(1-f)^{7/20})$$

$q_{x,7}^s$ מהווה שיעור התמותה בגיל x ביום 31.12.2015 לפי לוחות תמותה הנ"ל

$q_{x,t}^s$ מהווה שיעור התמותה בגיל x, t שנים לאחר 31.12.2008.

α, f לפי לוחות פ6.

שיפורי תמותה הופעלו על כל לוחות התמותה שבשימוש (לא כולל תמותת נכים)
שיפורי התמותה מחושבים באופן שנתי על בסיס אמצע שנה קלנדרית על שיעורי
התמותה השנתיים ואז מומרים לשיעורים חודשיים.

4.3.6. שיעורי תמותה לנכים –

- עד גיל פרישה - לפי לוח פ7
- מעל גיל פרישה – לפי לוח פ3-7 עם התאמה של לוח פ4 (רלוונטי רק עבור זכאי קיים לצמיתות)

4.3.7. שיעורי החלמה לנכים – לפי לוח פ9

4.3.8. שיעורי נישואים –

- לפני גיל פרישה – לפי לוח פ10
- מעל גיל פרישה – לפי מצב בפועל

4.3.9. הפרשי גילאים בין בני זוג:

- הפרש בפועל
- אם אין תאריך לידה של בן זוג
- מתחת לגיל פרישה : 3- לבת זוג, 3+ לבן זוג
- מעל גיל פרישה: 5- לבת זוג, 3+ לבן זוג

4.3.10. נתוני ילדים

- גיל הילד הצעיר – לפי לוח פ11-ב
- הסתברות לילד מתחת לגיל 21 – לפי לוח פ11-ב

5. דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי

התנועה בעודף (גירעון) דמוגרפי לעמיתי הקרן מצטבר לכל השנה (לעומת שנה קודמת)

מצטבר לשנה שהסתיימה ב-			מצטבר לשנה שהסתיימה ב-			העודף (הגירעון) שנגרם מהגורמים המפורטים בדיווח
31/12/2016			31/12/2017			
עודף (גירעון)	המצב בפועל	המצב הצפוי	עודף (גירעון)	המצב בפועל	המצב הצפוי	העודף (הגירעון) שנגרם ממפורט
		אלפי ₪			אלפי ₪	
42,058	90,357	132,415	61,565	87,149	148,714	א. מקרי מוות – מבטחים
(336)	(5,036)	(5,372)	666	(6,940)	(6,274)	ב. מקרי מוות – פנסיית זקנה ושאיירים
(36,313)	39,915	3,601	(6,339)	21,870	15,531	ג. מקרי מוות – נכים
(122,943)	261,445	138,502	(129,417)	290,966	161,548	ד. יציאה לנכות
4,571	(69,514)	(64,943)	(12,118)	(84,582)	(96,700)	ה. חזרה מנכות
(1,050)			(1,061)			ו. ביטוח משנה
(43,593)			(47,128)			ז. פרישות במהלך השנה
(67,468)			(16,103)			ח. שינויים בעתודת IBNR
10,057			354,711			ט. שינוי בעתודה הנובה משינויי שיטות והנחות
0			0			י. שינויים בתקנון הקרן
820			19,096			יא. סך הגורמים האחרים
(214,197)						

התנועה בעודף (גירעון) דמוגרפי לעמיתי הקרן (לפי רבעונים בשנה)¹

לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2016	לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2017	לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום							העודף (הגירעון) שנגרם מהגורמים המפורטים בדיווח
		31/03/2017	30/06/2017	30/09/2017	31/12/2017				
		עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	המצב בפועל	המצב הצפוי	
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אלפי ש"ח			
0.10	0.12	0.04	0.00	0.05	0.04	19,066	20,016	39,082	א. מקרי מוות – מבוטחים
(0.00)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1,757	(3,576)	(1,819)	ב. מקרי מוות – פנסיית זקנה ושאיירים
(0.08)	(0.01)	0.00	0.01	(0.02)	(0.01)	(3,142)	6,720	3,578	ג. מקרי מוות – נכים
(0.29)	(0.24)	(0.15)	(0.05)	0.00	(0.06)	(31,274)	74,378	43,104	ד. יציאה לנכות
0.01	(0.02)	0.11	(0.05)	(0.04)	(0.05)	(24,010)	(984)	(24,994)	ה. חזרה מנכות
(0.00)	0.00	0.00	0.00	0.00	(0.00)	(262)			ו. ביטוח משנה
(0.10)	(0.09)	(0.02)	(0.02)	(0.02)	(0.04)	(19,575)			ז. פרישות במהלך השנה
(0.16)	(0.03)	(0.02)	0.02	0.00	(0.03)	(16,103)			ח. שינויים בעתודת IBNR
0.00	0.67	0.00	0.00	0.62	0.09	44,359			ט. שינוי בעתודה הנובה משינויי שיטות והנחות
0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0			י. שינויים בתקנון הקרן
0.02	0.02	(0.00)	0.03	0.02	(0.01)	(6,884)			יא. סך הגורמים האחרים
(0.50)	0.42	(0.04)	(0.06)	0.61	(0.07)	(36,068)			סה"כ עודף (גירעון) מהגורמים המפורטים לעיל

¹ דווח של תנועה בעודף לפי רבעונים באופן עקבי לדווח בדוחות האקטואריים הרבעוניים

התנועה בעודף (גירעון) לפנסיונרים

לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2016	לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2017	לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום				העודף (הגירעון) שנגרם מהגורמים המפורטים בתקופת הדיווח, באלפי ₪ פנסיונרים חדשים
		31/03/2017	30/06/2017	30/09/2017	31/12/2017	
(10,864)	9,489	(1,002)	(1,307)	13,379	(1,581)	החלק היחסי מתוך העודף (הגירעון) שחולק לכלל
(9,474)	(24,289)	22,391	11,667	(47,694)	(10,653)	שינויים בריבית ההיוון
29,172	39,797	(14,846)	(6,665)	45,468	15,840	סטייה מהנחת התשואה
(19,698)	(14,364)	(7,545)	(5,002)	2,226	(4,043)	עודף (גרעון) הנשמר בעתודות פנסיונרים
(10,864)	10,633	(1,002)	(1,307)	13,379	(437)	סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים
(0.50)	0.47	(0.04)	(0.06)	0.61	(0.02)	סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים, באחוזים

תנועה בעודף (גירעון) לפנסיונרים מסלול "הלכה"

לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2016	לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2017	לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום				העודף (הגירעון) שנגרם מהגורמים המפורטים בתקופת הדיווח, באלפי ₪ פנסיונרים חדשים
		31/03/2017	30/06/2017	30/09/2017	31/12/2017	
(56)	190	(10)	(19)	254	(35)	החלק היחסי מתוך העודף (הגירעון) שחולק לכלל
120	(571)	82	238	(635)	(256)	שינויים בריבית ההיוון
0	529	(166)	(329)	719	305	סטייה מהנחת התשואה
(120)	42	84	91	(84)	(49)	עודף (גרעון) הנשמר בעתודות פנסיונרים
(56)	190	(10)	(19)	254	(35)	סה"כ עודף (גירעון) לזכאים קיימים
(0.50)	0.42	(0.04)	(0.06)	0.61	(0.07)	סה"כ עודף (גירעון) לזכאים קיימים לפנסיה, באחוזים

התנועה בעודף (גירעון) לזכאים קיימים לפנסיה

לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2016	לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2017	לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום				העודף (הגירעון) שנגרם מהגורמים המפורטים בתקופת הדיווח, באלפי ₪ פנסיונרים חדשים
		31/03/2017	30/06/2017	30/09/2017	31/12/2017	
(133)	115	(12)	(14)	158	(17)	החלק היחסי מתוך העודף (הגירעון) שחולק לכלל
(137)	(235)	119	49	(288)	(115)	שינויים בריבית ההיוון
272	218	(81)	(89)	316	72	סטייה מהנחת התשואה
(135)	17	(38)	40	(28)	43	עודף (גרעון) הנשמר בעתודות פנסיונרים
(133)	115	(12)	(14)	158	(17)	סה"כ עודף (גירעון) לזכאים קיימים
(0.50)	0.42	(0.04)	(0.06)	0.61	(0.07)	סה"כ עודף (גירעון) לזכאים קיימים לפנסיה, באחוזים

6. הערות והבהרות:**6.1. התפתחות הקרן בשנה האחרונה**

הקרן התחילה את פעילותה בשנת 1995. מספר העמיתים בקרן, פעילים, מוקפאים ופנסיונרים לסוף שנת 2017 עומד על 872,547. בשנת 2016 מספר העמיתים בקרן עמד על 951,985. כמות העמיתים המוקפאים ירדה בשל יישום חוזר איחוד חשבונות. הנכסים נטו של הקרן גדלו במהלך שנת 2017 מ-42,683 מיליוני ש"ח ל-53,056 מיליוני ש"ח.

6.2. בסיסי החישוב –

החישובים האקטואריים בדוח זה מבוססים הנחות דמוגרפיות שנקבעו ע"י האוצר. בהתאם למחקרי נסיון הקרנות שהוגשו לאוצר בסוף 2016, האוצר פרסם באוקטובר 2017, חוזר מעודכן 2017-3-6 "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה" שמשקף את מסקנות המחקר. עיקר השינוי הוא גידול משמעותי בשיעורי היציאה לנכות וקיטון בשיעורי התמותה לפעילים. סה"כ עדכון זה יוצר גידול של כ-100% בפרמיית הסיכון לנכות וקיטון של כ-10% בפרמיית הסיכון לשארים. עדכון זה אמור לתקן את הגרעון מהיציאה לנכות שקיים בקרן מאז עדכון הטבלאות ב-2014 על פי חוזר 2013-3-1. יישום ההנחות הדמוגרפיות לצורך הערכת ההתחייבויות נקבע ל-31 לדצמבר 2017 אך לצורך קביעת מקדמים מעודכנים בתקנון נדחה לאישור התקנון התקני ולכן תיקון דמי הסיכון ישתקף רק החל משנת 2018.

6.3. תקנון הקרן -

בספטמבר 2016 יצא חוזר 2016-3-4 "הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה" שמנחה לגבי תקנון תקני עבור קרנות חדשות. היישום נקבע לינואר 2018 אך נדחה ע"י האוצר עד ליוני 2018. הנהלת הקרן הגישה תקנון מעודכן בהתאם לחוזר עם מקדמים מעודכנים בהתאם להנחות הדמוגרפיות החדשות שקיבל אישור מרשות ההון ונכנס לתוקף החל מ-15 לפברואר 2018. מבחינה אקטוארית השינוי המהותי הצפוי בגין המעבר לתקנון התקני הוא הגידול בדמי הסיכון שאמור לצמצם משמעותית את הגרעון ביציאה לנכות כפי שמפורט בסעיף 6.2.

6.4. מסד הנתונים –

- 6.4.1 פנסיונרים – על בסיס נתוני פנסיונרים ממחלקת תביעות נכון ל-31/12/2017.
6.4.2 עמיתים – על בסיס מערכת זכויות עמיתים והתאמה לנתונים הכספיים.

6.5. תנועה בעודף (גרעון) דמוגרפי לעמיתי הקרן

- 6.5.1 סה"כ העודף המצטבר לכל שנת 2017 הוא בגובה 223.9 מיליון ומהווה 0.42% מההתחייבות הצבורות נכון ל-31/12/2017. העודף נובע ברובו המכריע משינוי זקיפת התשואה לכלל אוכלוסיית מקבלי הקצבה בקרן (למעט זכאים קיימים לפנסיה). על פי "תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), תשע"ז-2017", (להלן: התקנות), החל מה-1 ביולי 2017, זקיפת התשואה לכלל אוכלוסיית מקבלי קצבה בקרן (למעט זכאים קיימים לפנסיה) תעשה לפי 60%

אגרות חוב מיועדות, וזאת במקום 30% כפי שנהוג עד ליום 30 ביוני 2017. שינוי זה גרם לקיטון בחישוב ההתחייבויות הפנסיוניות לאוכלוסיית מקבלי הקצבה נכון החל מהמאזן שחושב נכון ל-30/09/217 עקב שימוש בריבית היוון גבוהה יותר. כתוצאה משינוי זה, במאזן 30/9/2017 חולק עודף חד פעמי לכלל העמיתים והפנסיונרים בקרן בשיעור של 0.61% מכלל התחייבויות הקרן.

6.5.2. לפי חוזר 2014-3-1 הקרן מעדכנת את היתרות הצבורות של העמיתים והפנסיות מדי רבעון בהתאם לעודף (גרעון) שנבע באותו רבעון. אי לכך נכון לסוף השנה יש לעדכן רק בגין הרבעון הרביעי של השנה.

איזון דמוגרפי נדרש בגין הרבעון הנוכחי : הפחתה של 0.07% ליתרות הצבורות.

6.6. תנועה בעודף (גרעון) לפנסיונרים -

6.6.1. פנסיונרים מסלול כללי – הגידול בהתחייבויות הפנסיוניות כתוצאה מירידה משוקללת בריבית היוון היה נמוך יותר מהפער בין התשואה בפועל שהושגה בנכסי הפנסיונרים לעומת התשואה הצפויה ולכן נוצר עודף תשואתי מצטבר מתחילת השנה בגובה 14.4 מליון ש"ח. העודף התשואתי לא מחולק במהלך השנה אלא נשמר בעתודת הפנסיונרים. בסוף השנה, במידה ועתודת הפנסיונרים חורגת מ-1% מסך ההתחייבויות, הפער מחולק כעודף או גרעון תשואתי לפנסיונרים. נכון לסוף שנת 2017 היתה חריגה של 1.15 מליון ש"ח שחולקה כעודף תשואתי לפנסיונרים בגובה 0.05%.

סה"כ עדכון לפנסיונרים מסלול כללי –

- א. בגין גרעון דמוגרפי – (0.07%)
- ב. בגין עודף תשואתי – 0.05%
- ג. **סה"כ עדכון לפנסיה – (0.02%)**

6.6.2. פנסיונרים מסלול "הלכה" – הגידול בהתחייבויות הפנסיוניות כתוצאה מירידה משוקללת בריבית היוון היה גבוה יותר מהפער בין התשואה בפועל שהושגה בנכסי הפנסיונרים לעומת התשואה הצפויה ולכן נוצר גרעון תשואתי מצטבר מתחילת השנה בגובה 42 אלף ש"ח. הגרעון התשואתי לא מחולק במהלך השנה אלא נשמר בעתודת הפנסיונרים. היות ובסוף השנה, עתודת הפנסיונרים לא חרגה מ-1% מסך ההתחייבות לפנסיונרים ממסלול "הלכה", לא מחולק עדכון תשואתי והעדכון לפנסיונרים הוא רק בגין האיזון הדמוגרפי.

סה"כ עדכון לפנסיונרים מסלול "הלכה" –

- א. בגין גרעון דמוגרפי – (0.07%)
- ב. בגין עודף תשואתי – 0.00%
- ג. **סה"כ עדכון לפנסיה – (0.07%)**

6.6.3. זכאים קיימים – הגידול בהתחייבויות הפנסיוניות כתוצאה מירידה משוקללת בריבית הון היה גבוה יותר מהפער בין התשואה בפועל שהושגה בנכסי הפנסיונרים לעומת התשואה הצפויה ולכן נוצר גרעון תשואתי בגובה 17 אלף ש"ח בלבד הגרעון התשואתי לא מחולק במהלך השנה אלא נשמר בעתודת הפנסיונרים. היות ובסוף השנה, עתודת הפנסיונרים לא חרגה מ-1% מסך ההתחייבות לזכאים קיימים, לא מחולק עדכון תשואתי והעדכון לזכאים קיימים הוא רק בגין האיזון הדמוגרפי.

סה"כ עדכון לזכאים קיימים –

- א. בגין גרעון דמוגרפי – (0.07%)
- ב. בגין עודף תשואתי – 0.00%
- ג. **סה"כ עדכון לפנסיה – (0.07%)**

6.7. **אומדן IBNR –**

סעיף זה כולל הערכה לגבי התחייבויות הקרן לתשלומי פנסיה בגין מקרי מוות ונכות אשר ארעו וטרם דווחו עד למועד המאזן או דווחו אך טרם התקבלה החלטה בגינם.

6.7.1. נכות – תביעות שארעו וטרם דווחו: סעיף זה מחשב על בסיס נסיון תביעות ושיטת משולשים את מספר התביעות הצפויות שארעו וטרם דווחו. חלק ה- IBNR שנובע מסעיף זה עומד על 262 מליון לעומת 285 מליון בשנה קודמת. ניתן לחלק את השינוי למרכיבים הבאים:

- א. מימוש תביעות: 196 מליון ש"ח.
- ב. עדכון אומדן תביעה ממוצעת: הפחתה של כ 21 מליון (על בסיס מעקב מימוש התביעות זוהתה מגמה שרק כ-40% מהתביעות מתממשות לידי תביעה מתמשכת לפי גובה עתודה ממוצעת של 456 אלף ש"ח ואילו 60% משתלמות תשלום חד פעמי רטרואקטיבי בגובה של 26 אלף ש"ח ולכן אומדן התביעה הממוצעת ירד מ 260 אלף ש"ח ל 198 אלף ש"ח).
- ג. התאמת תביעות צפויות: תוספת של כ-19 מליון ש"ח.
- ד. תוספת שנה של תביעות (הגדלת היקף המלאי): תוספת של כ-203 מליון ש"ח.
- ה. עדכון אומדן תביעה בהנחה של 60% מיועדות: הפחתה של כ-27 מליון (אומדן עתודה ממוצעת ירד בשל שימוש בריבית הון גבוהה יותר).

6.7.2. תביעות נכות בהפסקה: עתודה בסיסית להתחייבות לנכים מבוססת על פנסיות נכות שהן

בתשלום ביום המאזן. עקב סיבות טכניות יש מספר לא מבוטל של תביעות נכות שעוברות תקופה של אי-תשלום עד הסדרת כל המסמכים הנדרשים להמשך תשלום התביעות. בבדיקה על פי ניסיון הקרן נבחן שיעור החזרות כפונקציה של חודשים שעברו מאז תשלום האחרון. בוצעה הערכה על בסיס השיעורים האמורים ומספר התביעות שנמצאות ביום המאזן בהפסקה. כמו כן נלקח בחשבון שהמאזן כולל לא מעט תביעות שהיו רשומות כתביעות בתשלום בדצמבר אך בפועל כבר היו בהפסקה בינואר

2018. קבוצה זאת של תביעות קוזה (בניכוי חזרות צפויות) מה IBNR. חלק ה IBNR שנובע מסעיף זה עומד בשנת 2017 על 16.4 מיליוני ש"ח ועודכן ל- 14.7 מליון ש"ח לאחר הפחתה בגין עדכון הנחות דמוגרפיות מעודכנות ו-60% מיועדות. (לעומת 35 מיליוני ש"ח ב-2016).

6.7.3. תביעות מוות: בעקבות חוזר 2012-9-1 "נוהל איתור עמיתים מוטבים" הקרן בחנה בגין כל החשבונות שבעליהן נפטרו כעמיתים פעילים ונכים ולא נרשמה עבורם תביעת שאירים. חלק מהמקרים אכן לא יהיו זכאים לפנסיית שאירים עקב תקופת אכשרה או שאין להם שאירים, אמנם להערכתנו חלקם זכאים לפנסיה או לתשלום של שווי הפנסיה לשאירים. בשלב זה נקבעה עתודה שמבוססת על גובה תביעה פוטנציאלית בגין תביעות אלו, כולל תשלומי פנסיה עד ליום ההערכה. נלקחו בחשבון שיעורי נישואין (לצורך נטרול מקרים ללא זכאים). קיימים 844 מקרים פוטנציאליים (מתוכן 109 הינן תביעות תלויות). חלק ה IBNR שנובע מסעיף זה לשנת 2017 עומד על כ- 173 מליון ועודכן ל-136 מליון ש"ח בשנת 2017 לאחר הפחתה בגין עדכון הנחות דמוגרפיות מעודכנות ו-60% מיועדות לעומת 137 מליון ש"ח בשנת 2016.

6.7.4. סה"כ IBNR בגין כל הסעיפים המפורטים לעיל בתוספת השפעה של וקטור ריביות בגין שנת 2017 וגרעון אקטוארי שחולק במהלך 2017 עומד על 427.2 מליון ש"ח

6.8. פירוט שינויים מהותיים בדוח תנועה לכלל הקרן -

דוח התנועה מוצג לפי צפי על בסיס ההנחות שהיו נהוגות לסוף שנת 2016 כאשר כל שינוי שנבע משינויי הנחות שהיו במהלך השנה כלול בסעיף ט "שינוי שיטות והנחות"

6.8.1. מקרי מוות מבוטחים – קיים עודף בגובה 61.5 מליון ש"ח שנובע מגביית דמי סיכון שאירים ביתר לעומת תביעות שאירים שנפתחו במהלך השנה. יש לציין שחלק נכבד מההתחייבויות החדשות שהועמדו בגין תביעות השאירים למעשה מהווים מימוש של עתודת ה- IBNR אך בהתאם לחוזר 2014-3-1 נרשמים תחת סעיף זה. כמו כן היות ודמי הסיכון מחושבים על פי ריבית של 4% בנכסים החופשיים אבל בפועל ההתחייבויות מחושבות לפי ריבית חסרת סיכון שהרבה יותר נמוכה מ-4%, התעריפים של דמי הסיכון נמוכים מדי ואלמלא היו סטיות דמוגרפיות היה מתגלה גרעון תשואתי. נושא זה טופל במסגרת חוזר 2017-3-3 שנכנס לתוקפו החל מ1 לינואר 2018 ויבוא לידי ביטוי רק במאזן האקטוארי של רבעון ראשון שנת 2018, ראה סעיף 6.10.1

6.8.2. יציאה לנכות – קיים גרעון של 129 מליון ש"ח הנובע ברובו מכך ששיעורי היציאה לנכות בחוזר 2013-3-1 נמוכים מדי. שיעורים אלו כפי שצויין בסעיף 6.2 תוקנו בחוזר 2017-3-6 אבל דמי הסיכון המעודכנים ייגבו רק החל מפרברואר 2018 עת כניסת התקנון לתוקף ולכן עדיין קיים גרעון נכון למאזן 31 לדצמבר 2017.

6.8.3. פרישות במהלך השנה – קיים גרעון של 47 מליון ש"ח כתוצאה מהפער בין מקדמי ההמרה לזקנה שמחושבים לפי בסיס של 4% תשואה ריאלית בנכסים החפשיים לבין

ההתחייבות שמחושבות על פי חוזר 2014-3-1 לפי תשואה צפויה של ריבית חסרת סיכון בנכסים החופשיים. הפער המוצג כאן הוא כאמור לפי הנחת 30% מיועדות בהתאם להנחות שהיו נהוגות בתחילת השנה. כמו כן כלולים בסעיף זה גם מקרי מוות של שארי מוקפא שמחושבים בדומה על בסיס היתרה הצבורה וגם בהם גלום הפער בין מקדמי ההמרה. הגרעון כולל גם תוספת התחייבות מוערכת בגובה 1.2 מליון ש"ח בגין 90 פנסיונרים שיצאו לפרישה החל מיולי 2017 ונמצא שחושבה להם פנסיות זקנה נמוכה מדי בכ-5% בממוצע עקב תקלה טכנית. התקלה תוקנה במהלך ינואר 2018 ויבוצעו חישובים מעודכנים לפנסיות האמורות במהלך הרבעון.

6.8.4. שינויים בעתודת IBNR - סעיף זה משקף את העדכון בעתודת IBNR לעומת שנה קודמת. סה"כ IBNR נכון לסוף שנת 2016 היה 463 מליון ש"ח. סה"כ IBNR מעודכן לסוף שנת 2017 לפי אותה תשואה רעיונית ולפי ההנחות שהיו בתוקף בתחילת שנת 2017 הינו 479 מליון ש"ח ולכן קיים גרעון בגובה 16 מליון ש"ח בשל עדכון העתודה. בפועל העתודה שהועמדה הינה 427 מליון ש"ח לאחר עדכון הנחות (הפער בא לידי ביטוי בסעיף ט) ועדכון וקטור ריבית ועודף שחולק במהלך הרבעונים הקודמים בשנה.

6.8.5. שינויים בהנחות ושיטות - במהלך שנת 2017 היו מספר שינויים בהנחות שבאו לידי ביטוי בשינוי בגובה ההתחייבות הפנסיונית כך שסה"כ העודף שהצטבר בגין סעיף זה במהלך השנה הוא כ-355 מליון ש"ח.

א. שינוי זקיפת אג"ח מיועד לנכסי הפנסיונרים החדשים - החל מ1 ביולי 2017 בהתאם לחוזר 2017-3-4 החל מה-1 ביולי 2017, זקיפת התשואה לכלל אוכלוסיית מקבלי קצבה בקרן (למעט זכאים קיימים לפנסיה) תעשה לפי 60% אגרות חוב מיועדות, וזאת במקום 30% כפי שנהוג עד ליום 30 ביוני 2017. שינוי זה גרם לקיטון בחישוב ההתחייבויות הפנסיוניות לאוכלוסיית מקבלי הקצבה מהמאזן שחושב נכון ל-30 לספטמבר 2017 עקב שימוש בריבית היוון גבוהה יותר. שינוי זה תרם לשחרור עודף מצטבר במשך השנה בגובה של 289 מליון ש"ח בגין ההתחייבויות הפנסיוניות ושחרור עודף של כ-50 מליון ש"ח בגין עדכון עתודת ה- IBNR. סה"כ השינוי בגין סעיף זה תרם כ-339 מליון ש"ח.

ב. שינוי בסיס הנחות דמוגרפיות החל מ31 לדצמבר 2017. בהתאם לחוזר 2017-3-6 (ראה פירוט בסעיף 6.2) שונו ההנחות הדמוגרפיות על בסיס מחושבים ההתחייבויות הפנסיוניות נכון ל-31 לדצמבר 2017. שינוי זה תרם לקיטון ההתחייבויות בגובה של כ-1 מליון ש"ח. שינוי זה בעיקר כולל ירידה של כ-4.1 מליון ש"ח בהתחייבויות בגין פנסיות נכות עקב עדכון שיעורי תמותה מנכות, גידול של כ-3.6 מליון ש"ח בהתחייבויות בגין פנסיות שארים עקב עדכון טבלאות התמותה של בני הזוג וגיל ילד צעיר וקיטון בהתחייבויות של פנסיות זקנה בגובה של כ-0.5 מליון ש"ח. בנוסף

עדכון טבלת שיעורי הנישואין הקטין את עתודת ה- IBNR שארים בגובה 15.5 מליון ש"ח. סה"כ השינוי בגין סעיף זה תרם כ-16.5 מליון ש"ח לעודף.

ג. עדכון 180 תשלומים מובטחים בגין חישוב שארי נכה בהתחייבויות לנכים לפי תקנון הקרן, קיימים 180 תשלומים מובטחים של גמלאות בגובה הזכאות של האלמן/נה, בהתאם למסלול ביטוחי שנרכש, לשאירים, מוטבים או יורשים. נמצא כי לא נלקחה הבטחת 180 תשלומים בגין חישוב שארי נכה החל מתקנון 2015. תיקון ההנחה גרם לגידול של כ-1.2 מליון ש"ח בהתחייבויות הפנסיוניות.

6.9 גורמים נוספים שלא נלקחו בחשבון לצורך עריכת המאזן:

6.9.1 גרעון מובנה בגין פער של בין עקום הריבית לפיו מבוצע התמחור של מקדמי הריסק והפרישה (4%) לבין עקום הריבית בפועל. סוגיה זו יוצרת כל שנה גרעונות שמתחלקים בין כל העמיתים. גרעון זה הצטמצם השנה בשל שינוי זקיפת אג"ח מיועדות והקטין את הגרעון הממוצע מכל פרישה מכ-25% לכ-10%. גרעון זה יפתר סופית החל מינואר 2018 עם החלת חוזר 2017-3-3, ראה פירוט בסעיף 6.10.1

6.9.2 עמיתים שהגיעו לגיל 60 לפני 31 לדצמבר 2007- חוזר 2013-3-2 נותן התייחסות מיוחדת לעמיתים שהגיעו לגיל 60 לפני 31 לדצמבר 2007 ומזכה אותם בעת יציאה לפנסיה בשימוש של מקדמי פנסיה שהיו נהוגים מיום 16/3/2005 ועד יום 31/12/2007 וזאת ביחס ליתרה הצבורה ליום 31 לדצמבר 2007. משמעות הדבר שבגין מבוטחים אלו וכספים אלו קיים גרעון פוטנציאלי של כ-10% שימומש ויירשם בעת פרישתם לפנסיה². ביום המאזן מדובר על 80 מליון ש"ח עבור כ-1,331 עמיתים זכאים. (כ-0.15% של היתרה הצבורה שבכל זאת אמורה לגרום לגרעון של כ-8 מליון ש"ח) מספר זה עלול להשתנות בעקבות אי וודאות לגבי מימוש הגרעון. הגרעון יכול לקטון אם עמיתים פרשו למסלולים עם תקופת הבטחה או ימותו. בנוסף אם עמיתים יעזבו את הקרן לפני יציאה לפנסיה או ימשכו חלק מהיתרה כפיצויים.

6.9.3 פנסיות לשאירים עבור הורים נתמכים וילדים מוגבלים

6.9.4 קיזוז קצבאות ותשלומים ממקורות אחרים

6.10 עדכונים צפויים לאחר תאריך המאזן

6.10.1 ב-1 לינואר 2018 נכנסו לתוקף חוזר 2017-3-1 "הוראות לניהול קרן פנסיה חדשה" שמחליף את חוזר 2004-9 וחוזר 2017-3-3 "הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה

² חוזר 2007-3-6 מאפשר לקרן אם להכיר בגרעון גלום זה ביום מעבר לבסיס החדש או רק ביום פרישת העמית לפנסיה. הקרן בחרה לדחות את ההכרה בגרעון זה עקב אי ודאות המצוינת בהמשך לגבי מימוש גרעון פוטנציאלי זה.

חדשות" שמחליף את חוזר 2014-3-1. חוזרים אלו באים לפתור את גרימת הגרעון האקטוארי בעת פרישת עמיתים לפנסיית זקנה והגרעונות הדמוגרפיים בגין גביית ריסקים. כל הפורשים החל מינואר 2018 ינוהלו במסלולי השקעה ייעודיים להם היות וההתחייבות האקטוארית בגין פנסיונרים אלו תחושב באופן שונה ותשואת היעד צריכה להיות גבוהה יותר כדי לשמור על גובה הפנסיות. כמו כן הצמדת הקצבה למדד המחירים לקבוצת פנסיונרים זו תיעשה אחת לשנה ולא מדי חודש בחודשו.

6.10.2. ב-15 לפברואר נכנס לתוקפו התקנון התקני בהתאם לחוזר 2016-3-4 "הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה" שמנחה לגבי תקנון תקני עבור קרנות חדשות. התקנון גם כולל מקדמים מעודכנים על בסיס ההנחות הדמוגרפיות החדשות שפורסמו בחוזר 2017-3-6.

7. נספחים סטטיסטיים

בהתאם להנחיית האוצר, הגדרת עמיתים פעילים ומוקפאים בנתונים הסטטיסטיים היא בהתאם לחוזר-2016-9-3 ולא לפי הגדרת התקנון הקיים. במאזן מוצגות שתי קבוצות אלו ביחד ומשתתפות באופן שווה בעודף האקטוארי.

א. מידע אודות עמיתי הקרן:

מספר עמיתים ליום 31/12/2017	זכר	נקבה	סה"כ
<u>עמיתים שאינם מקבלי קצבה</u>			
פעילים	188,216	281,748	469,964
שאינם פעילים	163,867	232,419	396,286
סה"כ עמיתים שאינם מקבלי קצבה	352,083	514,167	866,250
<u>מקבלי קצבה</u>			
זקנה	1308	1466	2,774
שארית	785	1109	1,894
נכות	699	824	1,523
סה"כ פנסיונרים	2,792	3,399	6,191
זקנה	18	11	29
שארית	18	49	67
נכות	5	5	10
סה"כ זכאים קיימים לפנסיה	41	65	106
סה"כ עמיתי הקרן	354,916	517,631	872,547

ב. מידע אודות עמיתים פעילים

עמיתים פעילים ליום 31/12/2017	זכר	נקבה	סה"כ
שכר ממוצע	8,289	5,339	6,520
גיל ממוצע	38.8	39.7	39.3
וوتק ממוצע	4.9	4.7	4.8

ג. התפלגות עמיתים פעילים גברים (לפי גיל, שכר וותק)

גיל	וותק	0-2	3-4	5-10	11+	סה"כ
עד 19	כמות עמיתים	764	1	0	0	765
	שכר ממוצע	3,438	3,828	0	0	3,438
20-24	כמות עמיתים	18,698	1,091	94	0	19,883
	שכר ממוצע	6,511	7,211	5,513	0	6,545
25-29	כמות עמיתים	17,165	8,337	6,453	3	31,958
	שכר ממוצע	6,606	9,268	10,433	10,381	8,073
30-34	כמות עמיתים	11,355	5,358	13,856	995	31,564
	שכר ממוצע	6,961	9,424	11,271	13,680	9,483
35-39	כמות עמיתים	7,400	3,297	11,733	3,203	25,633
	שכר ממוצע	7,155	8,617	10,874	13,081	9,786
40-44	כמות עמיתים	5,776	2,604	8,239	5,697	22,316
	שכר ממוצע	7,178	8,309	9,445	12,920	9,613
45-49	כמות עמיתים	4,397	1,948	6,099	5,155	17,599
	שכר ממוצע	7,130	8,026	7,833	11,953	8,886
50-54	כמות עמיתים	3,265	1,509	4,780	3,380	12,934
	שכר ממוצע	6,557	7,451	6,993	11,038	7,993
55-59	כמות עמיתים	2,581	1,248	4,090	2,515	10,434
	שכר ממוצע	5,883	6,528	6,677	9,930	7,247
60-64	כמות עמיתים	2,331	979	3,259	1,592	8,161
	שכר ממוצע	4,755	6,298	6,309	9,274	6,442
65+	כמות עמיתים	4,989	360	1,083	537	6,969
	שכר ממוצע	667	5,556	6,156	8,759	2,396
סה"כ	כמות עמיתים	78,721	26,732	59,686	23,077	188,216
	שכר ממוצע	6,270	8,562	9,469	11,809	8,289

ד. התפלגות עמיתים פעילים נשים (לפי גיל, שכר וותק)

גיל	וותק	0-2	3-4	5-10	11+	סה"כ
עד 19	כמות עמיתים	1,344	0	0	0	1,344
	שכר ממוצע	2,098	0	0	0	2,098
20-24	כמות עמיתים	28,513	3,549	190	0	32,252
	שכר ממוצע	4,186	5,296	5,135	0	4,314
25-29	כמות עמיתים	20,994	9,384	10,608	3	40,989
	שכר ממוצע	4,607	6,180	7,197	6,793	5,638
30-34	כמות עמיתים	14,477	6,151	18,550	1,484	40,662
	שכר ממוצע	4,817	7,047	8,342	10,085	6,955
35-39	כמות עמיתים	10,193	4,302	14,565	5,591	34,651
	שכר ממוצע	4,826	6,189	7,995	10,218	7,197
40-44	כמות עמיתים	8,809	3,785	14,697	6,402	33,693
	שכר ממוצע	4,524	5,683	5,393	10,447	6,159
45-49	כמות עמיתים	7,195	3,405	15,140	4,564	30,304
	שכר ממוצע	4,006	4,731	4,064	9,553	4,952
50-54	כמות עמיתים	5,530	2,770	12,752	3,360	24,412
	שכר ממוצע	3,567	3,996	3,742	8,749	4,420
55-59	כמות עמיתים	4,303	2,271	11,163	2,929	20,666
	שכר ממוצע	3,336	3,542	3,497	8,142	4,127
60-64	כמות עמיתים	4,544	1,208	6,136	1,614	13,502
	שכר ממוצע	1,901	3,513	3,531	7,310	3,432
65+	כמות עמיתים	9,180	24	55	14	9,273
	שכר ממוצע	147	3,528	4,197	9,682	195
סה"כ	כמות עמיתים	115,082	36,849	103,856	25,961	281,748
	שכר ממוצע	3,915	5,640	5,758	9,544	5,339

ה. התפלגות עמיתים מוקפאים גברים (לפי גיל, ערך פדיון)

גיל	ערך פדיון	מספר עמיתים
19	965	563
20-24	119,295	14,322
25-29	482,520	32,454
30-34	462,026	26,651
35-39	429,491	20,062
40-44	537,784	17,056
45-49	540,467	13,604
50-54	379,341	10,544
55-59	305,821	9,039
60-64	257,317	7,867
65+	268,439	11,705
סה"כ	3,783,466	163,867

ו. התפלגות עמיתים מוקפאים נשים (לפי גיל, ערך פדיון)

גיל	ערך פדיון	מספר עמיתים
19	890	832
20-24	165,116	26,401
25-29	388,325	42,943
30-34	449,279	35,912
35-39	470,013	26,345
40-44	471,794	21,924
45-49	360,372	18,380
50-54	258,547	14,673
55-59	254,358	14,918
60-64	232,367	14,920
65+	167,157	15,171
סה"כ	3,218,220	232,419

ז. התפלגות מקבלי קצבאות (גברים) לפי גיל וסוג פנסיה (זכאים חדשים)

גיל	זכות		שארים		זקנה		סה"כ	
	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה
0-10	0	0	215	158,567	0	0	215	158,567
10-20	0	0	272	208,595	0	0	272	208,595
20-25	5	17,002	20	15,249	0	0	25	32,252
25-30	20	78,155	1	2,938	0	0	21	81,092
30-35	37	129,683	11	32,606	0	0	48	162,288
35-40	61	256,127	19	77,240	0	0	80	333,368
40-45	58	281,740	27	99,656	0	0	85	381,396
45-50	82	334,039	43	110,560	0	0	125	444,599
50-55	103	355,758	23	57,998	0	0	126	413,755
55-60	112	308,055	47	71,187	0	0	159	379,242
60-65	155	482,868	41	118,183	32	47,312	228	648,363
65-70	66	189,615	38	61,448	541	846,958	645	1,098,022
70-75	0	0	17	36,827	577	827,880	594	864,706
75-80	0	0	8	7,247	131	142,829	139	150,076
80-85	0	0	3	1,207	24	38,436	27	39,643
85-90	0	0	0	0	2	1,680	2	1,680
90-95	0	0	0	0	1	1,401	1	1,401
95-120	0	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	699	2,433,040	785	1,059,509	1,308	1,906,495	2,792	5,399,044

ח. התפלגות מקבלי קצבאות (נשים) לפי גיל וסוג פנסיה (זכאים חדשים)

גיל	זכות		שארים		זקנה		סה"כ	
	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה
0-10	0	0	225	157,355	0	0	225	157,355
10-20	0	0	247	185,467	0	0	247	185,467
20-25	7	15,728	20	34,555	0	0	27	50,282
25-30	17	60,653	7	33,306	0	0	24	93,960
30-35	49	222,352	30	137,904	0	0	79	360,256
35-40	87	373,592	36	146,966	0	0	123	520,558
40-45	99	358,389	66	250,221	0	0	165	608,610
45-50	110	363,613	76	278,623	0	0	186	642,235
50-55	124	283,365	84	231,076	0	0	208	514,441
55-60	171	342,540	99	172,755	0	0	270	515,295
60-65	159	330,092	102	221,020	280	292,179	541	843,291
65-70	1	596	71	125,182	746	900,414	818	1,026,192
70-75	0	0	38	68,089	365	476,715	403	544,804
75-80	0	0	5	4,150	59	57,863	64	62,013
80-85	0	0	3	2,168	15	17,082	18	19,250
85-90	0	0	0	0	1	1,122	1	1,122
90-95	0	0	0	0	0	0	0	0
95-120	0	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	824	2,350,920	1,109	2,048,835	1,466	1,745,374	3,399	6,145,129

ט. התפלגות מקבלי קצבאות (גברים) לפי גיל וסוג פנסיה (זכאים קיימים)

גיל	נכות		שארים		זקנה		סה"כ	
	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה
0-10	0	0	0	0	0	0	0	0
10-20	0	0	5	4,913	0	0	5	4,913
20-25	0	0	2	1,935	0	0	2	1,935
25-30	0	0	0	0	0	0	0	0
30-35	0	0	0	0	0	0	0	0
35-40	0	0	0	0	0	0	0	0
40-45	0	0	0	0	0	0	0	0
45-50	3	7,180	1	4,137	0	0	4	11,317
50-55	0	0	2	5,564	0	0	2	5,564
55-60	1	1,734	3	4,960	0	0	4	6,694
60-65	0	0	4	5,822	0	0	4	5,822
65-70	1	824	0	0	4	8,368	5	9,192
70-75	0	0	0	0	2	1,915	2	1,915
75-80	0	0	1	330	3	2,949	4	3,279
80-85	0	0	0	0	5	3,759	5	3,759
85-90	0	0	0	0	4	4,761	4	4,761
90-95	0	0	0	0	0	0	0	0
95-120	0	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	5	9,737	18	27,662	18	21,752	41	59,152

י. התפלגות מקבלי קצבאות (נשים) לפי גיל וסוג פנסיה (זכאים קיימים)

גיל	נכות		שארים		זקנה		סה"כ	
	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום פנסיה
0-10	0	0	0	0	0	0	0	0
10-20	0	0	5	4,615	0	0	5	4,615
20-25	0	0	1	1,394	0	0	1	1,394
25-30	0	0	0	0	0	0	0	0
30-35	0	0	0	0	0	0	0	0
35-40	0	0	0	0	0	0	0	0
40-45	0	0	3	3,911	0	0	3	3,911
45-50	2	5,562	5	14,593	0	0	7	20,155
50-55	0	0	3	4,080	0	0	3	4,080
55-60	1	2,810	6	7,985	0	0	7	10,795
60-65	2	2,650	9	12,801	0	0	11	15,451
65-70	0	0	5	6,738	2	3,329	7	10,067
70-75	0	0	3	2,913	1	915	4	3,828
75-80	0	0	4	1,410	1	879	5	2,289
80-85	0	0	2	1,297	2	1,576	4	2,873
85-90	0	0	3	2,685	5	6,422	8	9,107
90-95	0	0	0	0	0	0	0	0
95-120	0	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	5	11,021	49	64,423	11	13,121	65	88,566

יא. מידע אודות עמיתים שהחלו לקבל קצבת זקנה

מספר עמיתים שהחלו לקבל קצבה	לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום							
	31/03/2017		30/06/2017		30/09/2017		31/12/2017	
	זכר	נקבה	זכר	נקבה	זכר	נקבה	זכר	נקבה
מספר פורשים	79	110	90	98	73	98	79	110
סך נכסים	26,212,040	27,169,876	23,955,679	23,895,053	19,082,321	23,895,053	22,196,897	14,164,530

8. תחזית תזרים מזומנים³

לוח 1- תזרים מזומנים לזכאים קיימים

אלפי ש"ח

שנה	תשלומי פנסיה במשך השנה	הכנסות מריבית במשך השנה				הנחת התשואה על השקעות חופשיות	שיעור תשואת הנכסים הצפויה בכל שנה	הון צבור המשמש לכיסוי ההתחייבויות לזכאים קיימים לפנסיה נכון לסוף השנה			
		על תשלומי פנסיה	על אג"ח 'ערד' שנרכשו	על השקעות	סה"כ			ערד			
								מ-2004	עד 2004	מסה"כ	
קלנדרית	מספר השנה	פנסיה	עד 2004	מ-2004	אחרות	סה"כ	תשואה	תשואה	אחרות	סה"כ	שנה
2017	1,740	-33	914.9	4.6	886	0.06%	3.55%	-	18,117	70.00%	25,882
2018	1,696	-35		-77.7	739	-1.07%	3.08%	-	17,520	70.00%	25,028
2019	1,660	-32		851.5	749	-0.54%	3.24%	16,850	0	70.00%	24,071
2020	1,625	-31		787.9	736	-0.31%	3.31%	16,212	0	70.00%	23,160
2021	1,576	-29		757.7	733	0.08%	3.43%	15,590	0	70.00%	22,271
2022	1,507	-27		729.0	728	0.43%	3.53%	15,000	0	70.00%	21,428
2023	1,473	-26		702.5	720	0.73%	3.62%	14,455	0	70.00%	20,649
2024	1,426	-25		676.9	709	0.99%	3.70%	13,928	0	70.00%	19,897
2025	1,397	-24		652.5	696	1.21%	3.76%	13,426	0	70.00%	19,180
2026	1,368	-23		628.6	682	1.42%	3.83%	12,935	0	70.00%	18,479
2027	1,340	-22		605.3	664	1.58%	3.88%	12,454	0	70.00%	17,792
2028	1,312	-22		582.3	643	1.67%	3.90%	11,981	0	70.00%	17,116
2029	1,285	-21		559.5	622	1.77%	3.93%	11,513	0	70.00%	16,447
2030	1,258	-21		537.0	601	1.86%	3.96%	11,049	0	70.00%	15,784
2031	1,231	-20		514.6	580	1.95%	3.99%	10,589	0	70.00%	15,127
2032	1,205	-19		492.5	558	2.03%	4.01%	10,133	0	70.00%	14,475
2033	1,178	-19		470.4	535	2.10%	4.03%	9,680	0	70.00%	13,828
2034	1,150	-18		448.6	512	2.17%	4.05%	9,230	0	70.00%	13,186
2035	1,122	-18		426.9	490	2.25%	4.08%	8,784	0	70.00%	12,548
2036	1,092	-17		405.4	467	2.32%	4.10%	8,341	0	70.00%	11,916
2037	1,061	-17		384.1	443	2.35%	4.11%	7,903	0	70.00%	11,291
2038	1,029	-16		363.1	419	2.36%	4.11%	7,471	0	70.00%	10,672
2039	995	-16		342.3	394	2.36%	4.11%	7,043	0	70.00%	10,062
2040	959	-15		321.9	370	2.37%	4.11%	6,623	0	70.00%	9,461
2041	922	-15		301.8	347	2.37%	4.11%	6,211	0	70.00%	8,872
2042	884	-14		282.3	324	2.37%	4.11%	5,808	0	70.00%	8,297
2043	845	-13		263.2	302	2.37%	4.11%	5,416	0	70.00%	7,737
2044	805	-13		244.7	280	2.37%	4.11%	5,036	0	70.00%	7,194
2045	765	-12		226.9	260	2.37%	4.11%	4,669	0	70.00%	6,670
2046	724	-11		209.7	240	2.37%	4.11%	4,315	0	70.00%	6,165
2047	684	-11		193.2	220	2.37%	4.11%	3,976	0	70.00%	5,680
2048	645	-10		177.4	202	2.37%	4.11%	3,651	0	70.00%	5,216
2049	607	-10		162.4	185	2.37%	4.11%	3,341	0	70.00%	4,772
2050	569	-9		148.0	168	2.37%	4.11%	3,045	0	70.00%	4,350
2051	533	-8		134.3	152	2.37%	4.11%	2,764	0	70.00%	3,949
2052	498	-8		121.4	137	2.37%	4.11%	2,498	0	70.00%	3,568
2053	464	-7		109.1	123	2.37%	4.11%	2,245	0	70.00%	3,207
2054	431	-7		97.5	110	2.37%	4.11%	2,006	0	70.00%	2,866
2055	399	-6		86.6	97	2.37%	4.11%	1,781	0	70.00%	2,545
2056	367	-6		76.3	85	2.37%	4.11%	1,570	0	70.00%	2,243
2057	336	-5		66.7	74	2.37%	4.11%	1,373	0	70.00%	1,961
2058	305	-5		57.8	64	2.37%	4.11%	1,189	0	70.00%	1,699
2059	275	-4		49.6	55	2.37%	4.11%	1,021	0	70.00%	1,458
2060	245	-4		42.1	46	2.37%	4.11%	866	0	70.00%	1,238
2061	217	-3		35.3	39	2.37%	4.11%	727	0	70.00%	1,038
2062	189	-3		29.3	32	2.37%	4.11%	602	0	70.00%	860
2063	163	-3		23.9	26	2.37%	4.11%	492	0	70.00%	703
2064	138	-2		19.2	21	2.37%	4.11%	396	0	70.00%	565
2065	115	-2		15.2	16	2.37%	4.11%	313	0	70.00%	448
2066	95	-2		11.9	12	2.37%	4.11%	244	0	70.00%	348
2067	76	-1		9.1	9	2.37%	4.11%	186	0	70.00%	266
2068	60	-1		6.8	7	2.37%	4.11%	140	0	70.00%	200
2069	46	-1		5.0	5	2.37%	4.11%	103	0	70.00%	147
2070	35	-1		3.6	4	2.37%	4.11%	74	0	70.00%	106
2071	26	-0		2.5	3	2.37%	4.11%	52	0	70.00%	74
2072	19	-0		1.7	2	2.37%	4.11%	36	0	70.00%	51
2073	13	-0		1.2	1	2.37%	4.11%	24	0	70.00%	34
2074	9	-0		0.8	1	2.37%	4.11%	16	0	70.00%	22
2075					1	2.37%	4.11%	10	0	70.00%	14

³ ההתחייבות המוצגת כאן היא לאחר חלוקת עודף/גרעון במהלך כל השנה

לוח 1- תזרים מזומנים לזכאים קיימים

אלפי ₪

שנה קלנדרית	תשלומי פנסיה במשך השנה	הכנסות מריבית במשך השנה								הנחות תשלומי על ההכנסות הצפויות בכל שנה	הון צבור המשמש לכיסוי ההתחייבויות לזכאים קיימים				
		על תשלומי פנסיה				על השקעות					סה"כ	לפנסיה נכון לסוף השנה			השקעות אחרות
		על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו						
שנה	פנסיה	על תשלומי פנסיה	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו	על אג"ח 'פרד' שגרסו		
2076	6	-0	-	0.5	0.1	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	6	3	9		
2077	4	-0	-	0.3	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	4	2	5		
2078	2	-0	-	0.2	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	2	1	3		
2079	1	-0	-	0.1	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	1	0	2		
2080	1	-0	-	0.1	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	1	0	1		
2081	0	-0	-	0.0	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	0	0	0		
2082	0	-0	-	0.0	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	0	0	0		
2083	0	-0	-	0.0	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	0	0	0		
2084	0	-0	-	0.0	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	0	0	0		
2085	0	-0	-	0.0	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	0	0	0		
2086	0	-0	-	0.0	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	0	0	0		
2087	0	-0	-	0.0	0.0	0	2.37%	4.11%	70.00%	0	0	-0	-0		
2088	0	-0	-	-0.0	-0.0	-0	2.37%	4.11%	70.00%	-0	0	-0	-0		
2089	0	-0	-	-0.0	-0.0	-0	2.37%	4.11%	70.00%	-0	0	-0	-0		
2090	0	-0	-	-0.0	-0.0	-0	2.37%	4.11%	70.00%	-0	0	-0	-0		
2091	0	-0	-	-0.0	-0.0	-0	2.37%	4.11%	70.00%	-0	0	-0	-0		
2092	0	-0	-	-0.0	-0.0	-0	2.37%	4.11%	70.00%	-0	0	-0	-0		
2093	0	-0	-	-0.0	-0.0	-0	2.37%	4.11%	70.00%	-0	0	-0	-0		
2094	0	-0	-	-0.0	-0.0	-0	2.37%	4.11%	70.00%	-0	0	-0	-0		
2095	0	-0	-	-0.0	-0.0	-0	2.37%	4.11%	70.00%	-0	0	-0	-0		
2096	0	-0	-	-0.0	-0.0	-0	2.37%	4.11%	70.00%	-0	0	-0	-0		
2097	0	-0	-	-0.0	-0.0	-0	2.37%	4.11%	70.00%	-0	0	-0	-0		

לוח 2- תזרים מזומנים לפנסיונרים (לא כולל IBNR)

אלפי נח

[illegible]

הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2017**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קרן הפנסיה	3
א.	תיאור כללי של קרן הפנסיה ושל החברה המנהלת	3
ב.	מועד הקמת קרן הפנסיה	3
ג.	רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
ד.	שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	4
ה.	שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קרן הפנסיה לקבל ומטרתן	4
ו.	שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	5
2.	ניתוח זכויות עמיתי קרן הפנסיה	6
א.	שינוי במספר העמיתים	6
ב.	ניתוח זכויות מבוטחים בקרן הפנסיה	6
3.	מידע אודות דמי ניהול	7
א.	שיעור דמי הניהול	7
ב.	מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה	7
4.	ניתוח מדיניות השקעה	8
א.	מדיניות ההשקעה	8
ב.	ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	8
5.	ניהול סיכונים	10
א.	מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	10
ב.	סיכוני נזילות	10
ג.	סיכוני שוק	11
ד.	סיכוני אשראי	17
ה.	סיכונים גאוגרפיים	22
ו.	גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקרן	26
6.	ביטוח משנה	27
7.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	27
8.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	27

1. מאפיינים כלליים של קרן הפנסיה

א. תיאור כללי של קרן הפנסיה ושל החברה המנהלת

קרן הפנסיה:

- שם קרן הפנסיה: הראל פנסיה כללית (להלן: "הקרן" או "קרן הפנסיה")
- סוג קרן הפנסיה: הקרן הינה קרן פנסיה חדשה כללית שהינה קופת גמל לקיצבה כמשמעות המונח בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק קופות הגמל"), אשר אינה קופת ביטוח. הקרן מעניקה למבוטחיה פנסיית זיקנה והחל מחודש יולי 2013, מאפשרת למבוטחיה לרכוש כיסויים ביטוחיים למקרי נכות ופטירה. הקרן איננה זכאית לרכוש אגרות חוב מיועדות.
- קוד הקרן: 512267592-000000000000662-0000-000.
- סוג העמיתים: שכירים ועצמאיים.

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן: "החברה המנהלת" או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בת בבעלות מלאה של הראל ביטוח בע"מ, שהינה חברה בשליטה מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

ב. מועד הקמת קרן הפנסיה

הקרן הוקמה בשנת 2002.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
כללי	512267592-000000000000662-2164-000	2002
ילידי שנות ה-50	512267592-000000000000662-9856-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-60	512267592-000000000000662-9858-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-70	512267592-000000000000662-9860-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-80	512267592-000000000000662-9862-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-90	512267592-000000000000662-9864-000	ינואר 2016

בהתאם לסעיף 47 לתקנון הקרן, הקרן עורכת בנפרד רישומים בגין נכסיה העומדים כנגד התחייבויותיה למקבלי קצבה.

מסלולי ביטוח:

שם המסלול	קוד המסלול
מסלול פנסיה מקיפה	101
מסלול עתיר חיסכון פרישה מוקדמת	102
מסלול עתיר ביטוח	103
מסלול עתיר נכות מופחת שאירים	104
מסלול עתיר שאירים	105
מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%)	106
מסלול עתיר שאירים מופחת נכות	107
מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) פרישה מוקדמת	108
מסלול פנסיה מקיפה פרישה מוקדמת	109
מסלול עתיר חסכון	110
מסלול עתיר שאירים מופחת נכות פרישה מוקדמת	111

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

לא היו שינויים.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קרן הפנסיה לקבל ומטרתן

שיעורי ההפרשות המירביים שבגינם ניתן לנצל הטבות מס קבועים בהתאם לתקנה 19 לתקנות מס הכנסה :
הפרשות מעביד : עד 7.5% על חשבון תגמולים. (מינימום 6.5%)
הפרשות עובד : עד 7% על חשבון תגמולים. (מינימום 6%)
הפרשות מעביד : עד 8.33% על חשבון פיצויים. (מינימום 6%)
בנוסף יכולה הקרן לקבל סכומים ללא הגבלה.

הפרשות עצמאי : שיעור ההפקדות המקסימלי לא יעלה על 22.83% מהגבוה מבין שני אלה : הכנסתו של המבוטח לפי סעיף 12(1) או 22(2) לפקודת מס הכנסה בשלה הוא משלם לקרן, או הכנסתו המזכה כהגדרתה בסעיף 47 לפקודת מס הכנסה.

כל ההפרשות אל הקרן יכולות להיות שוטפות חודשיות ו/או מעת לעת, לפי שיקול דעתו של העמית החוסך.

מטרת ההפקדות בקרן היא לחסכון לצורך קבלת פנסיית זקנה בגיל פרישה, ובמסלולי הביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים גם לקבלת פנסיית נכות במקרה של אירוע נכות טרם הגעת המבוטח לגיל פרישה וכן לתשלום פנסיה לשאירי המבוטח או הפנסיונר במקרה של פטירה.

1. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

ביום 1 בינואר 2018 וביום 1 בפברואר 2018, עודכן תקנון הקרן. להלן עיקרי השינויים:

- הוספת מסלול השקעה (מסלול בסיסי למקבלי קצבה) עבור מקבלי קצבה שמועד האירוע המזכה שלהם הוא משנת 2018 ואילך. במקביל שונה שם מסלול ההשקעה "מסלול בסיסי למקבלי קצבה" ל- "מסלול בסיסי למקבלי קצבה קיימים".
- הצמדת תשלומי הקצבה למדד תהיה בהתאם להוראות הסדרים תחיקתיים כפי שיהיו מעת לעת. ולא באופן קטגורי כפי שהיה קבוע בתקנון הקודם.
- התאמת אופן חישוב השכר המבוטח לשיעורי ההפקדות הקיימים בשוק החיסכון הפנסיוני, דהיינו חלוקת ההפקדה בלפחות 12.5%.
- שינוי הגדרת השכר הקובע באופן שיחושב לפי הגבוה מבין: ממוצע 3 / 12 / 13-24 הכנסות מבוטחות ממודדות אחרונות לפני האירוע.
- מסלולי ביטוח: מצטרפים החל ממועד כניסת התקנון לתוקף יוכלו לבחור לנהל את חשבונם במסלולי ביטוח חדשים.
- עדכון כיסוי לנכות כפולה (פרנציזה): עדכון מנגנון כיסוי לנכות כפולה לפיו במקרה של נכות, תשולם פנסיית הנכות החל מהיום ה- 61 ובמהלך החודשיים הראשונים לתשלום, תשולם בשיעור כפול. הכיסוי יחול כברירת מחדל לכל מבוטחי הקרן (כולל עמיתים קיימים) עם אפשרות לויתור עליו.
- תקופת אכשרה: החלת תקופת אכשרה בגין עלייה בשכר הקובע מעל 15% במהלך 60 החודשים שקדמו למועד האירוע. כמו כן, נוספה תקופת אכשרה עבור החלת כיסוי לשאירים לאחר תום תקופת ויתור על שאירים. כברירת מחדל יכלל כיסוי לביטול תקופה זו, אולם העמית רשאי לותר על כיסוי זה.
- ביטול אפשרות קבלת קצבה באופן רטרואקטיבי.
- התיישנות: נוסף תנאי לזכאות לפנסיית נכות כך שהתביעה הוגשה בתוך 3 שנים ממועד האירוע. כמו כן, נוסף תנאי לזכאות לפנסיית שאירים כך שהתביעה הוגשה בתוך 7 שנים ממועד האירוע.
- מגבלה על משיכת הכספים: נוספה מגבלה כי מי שהוכר כנכה לא יוכל למשוך כספי תגמולים. כמו כן, נוספה מגבלה כך שמשיכת כספי תגמולים תתאפשר רק לאחר סיום עבודה או עם הגעת העמית לגיל הזכאות המינימלי לזקנה.
- שינוי בלוחות הזמנים בטיפול בתביעות ובבקשות פידיון. יצוין כי שינוי זה צפוי להיכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2018.

2. ניתוח זכויות עמיתי קרן הפנסיה

א. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות מבוטחי הקרן בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקרן:

סוג העמיתים	מספר חשבונות העמיתים			
	לתחילת השנה	נפתחו השנה	נסגרו השנה	לסוף השנה
שכירים	26,877	7,697	2,855	31,719
עצמאיים	688	151	72	767
מעבידים	-	-	-	-
סה"כ	27,565	7,848	2,927	32,486

ב. ניתוח זכויות מבוטחים בקרן הפנסיה

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
<u>עמיתים פעילים :</u>		
8,389	10,314	מספר עמיתים
381,071	527,854	סך הנכסים נטו (באלפי ש"ח)
<u>עמיתים לא פעילים :</u>		
19,176	22,172	מספר עמיתים
195,643	243,898	סך הנכסים נטו (באלפי ש"ח)
<u>מקבלי קצבה :</u>		
217	290	מספר מקבלי פנסיה - פנסיונרים
36	62	זקנה
8	5	שאירים
75,179	87,458	נכות
43	42	סך נכסים נטו בגין מקבלי קצבה פנסיונרים (באלפי ש"ח)
		גיל ממוצע לעמיתים פעילים (בשנים)

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

מספר חשבונות המבוטחים ליום 31 בדצמבר 2017						
דמי ניהול מהפקדות	דמי ניהול מהפקדות					דמי ניהול מנכסים
	0%	0%-1%	1%-2%	2%-3%	3%-4%	
עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים
לא פעילים	לא פעילים	לא פעילים	לא פעילים	לא פעילים	לא פעילים	לא פעילים
1,717	523	2,663	635	123	5,993	0%-0.25%
1,344	-	41	337	325	2,550	0.25%-0.5%
500	-	-	16	72	988	0.5%-0.75%
496	-	2	10	1,510	12,641	0.75%-1.05%

סך הנכסים באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017						
דמי ניהול מהפקדות	דמי ניהול מהפקדות					דמי ניהול מנכסים
	0%	0%-1%	1%-2%	2%-3%	3%-4%	
עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים
לא פעילים	לא פעילים	לא פעילים	לא פעילים	לא פעילים	לא פעילים	לא פעילים
54,465	26,342	94,441	21,547	3,284	42,773	0%-0.25%
155,730	-	1,555	19,448	13,361	44,210	0.25%-0.5%
50,123	-	-	1,138	2,334	22,700	0.5%-0.75%
38,996	-	212	846	44,032	134,215	0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהמבוטחים בקרן (לא כולל מקבלי קצבה), נוסף לדמי הניהול, הינו 887 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 "הוצאות ישירות" בדוח הכספי.

ליום 31 בדצמבר 2017		
סך הנכסים באלפי ש"ח	מספר מקבלי קצבה	דמי ניהול מנכסים
82,778	305	0.45%-0.6%
4,680	52	2.0%

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה (*)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	
0.59	שיעור דמי ניהול מהפקדות ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
0.35	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
147,416	סך היקף נכסים מנוהל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)
17.16	שיעור הנכסים המנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך הנכסים נטו (באחוזים)
5,624	מספר חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים
17.31	שיעור חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך העמיתים (באחוזים)

(*) מתייחס למבוטחים בלבד (לא כולל מקבלי קצבה).

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מדיניות ההשקעה של אפיקי ההשקעה בקרן הפנסיה מפורטת באתר האינטרנט של הקרן.
<https://www.harel-group.co.il/long-term-savings/pension/funds/reut/Pages/investment-policy.aspx?menuType=Routes&parentID=adfadc45-4bd4-4767-9ebc-c69d6a2326b5>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוסף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסך) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום שנת 2017 הציפיות לאינפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. חטיבת ההשקעות ניצלה את ציפיות האינפלציה הנמוכות להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוסף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוסף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה להימשך מגמת ההתרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני, כאשר לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל, בעוד הריבית בישראל צפויה להישאר ללא שינוי בשנה הקרובה, המח"מ על אג"ח זרות קצר יחסית לאג"ח השקליות והצמודות למדד.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2017 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017, צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרה ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א-35 (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה החשיפה למניות, בעיקר בחו"ל, לאור ההערכה לעדיפות יחסית להשקעה במניות ע"פ אג"ח ממשלתיות וקונצרניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור המשך שחיקת המרווחים - צומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בבטחונות ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר ביטוח 14-1-2006 בנושא "תפקידי אקטואר ממונה ומנהל סיכונים של מבטח, ומארג היחסים שלהם עם בעלי תפקידים אחרים" אשר פורסם באוקטובר 2006. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בקרן פנסיה.

ניהול תיק ההשקעות של הקרן נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קרנות פנסיה המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת ההשקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת ההשקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשוקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקרן ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת ראה ביאור 24 בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קרן הפנסיה, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקרן, העשויים להביא למצב בו הקרן תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקרנות אחרות. סיכון זה גורם לאי ודאות לגבי היקף החזקת נכסים סחירים ונזילים על מנת שלא להגיע למצב בו לא יהיה ניתן לבצע תשלומים לעמיתים מושכים ומעבירים. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים שירצו לבצע משיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקרן ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קרנות פנסיה.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קרנות הפנסיה. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קרן הפנסיה מחזיקה בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון נזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקרן

ליום 31 בדצמבר 2017							נזילות (בשנים)
נכסים נטו (באלפי ש"ח)							
בסיסי למקבלי קצבה	ילידי שנות ה-90	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-50	כללי	
69,877	7,008	38,304	35,463	20,656	18,315	420,895	נכסים נזילים וסחירים
415	-	795	736	-	-	14,497	מח"מ של עד שנה
10,513	1	6,069	5,574	2	2	149,341	מח"מ מעל שנה
6,792	4	137	124	8	8	53,674	אחרים
87,597	7,013	45,305	41,897	20,666	18,325	638,407	סה"כ

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקרן. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות וניודים בקרן ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחרת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקרן על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקרן אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת כאמור. הקרן אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות.

מבחינת הרכב נכסי הקרן והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קרן הפנסיה נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קרנות הפנסיה כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקרן הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקרן מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקרן חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקרן ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקרן. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקרן. הקרן מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקרן כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפוזר המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקרן מפוזרים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכסל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון.

מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות, כוללים: VaR היסטורי, תרחישי קיצון ותרחיש פסימי מרכזי עבור כל הקרנות.

מדד ה-VaR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכוני השוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. תרחישי הקיצון ומדד ה-VaR מחושב אחת לרבעון. ועדת השקעות מקבלת מדי שיבה דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

בתיק מקבלי הקצבה קיימת התייחסות להתאמה בין מאפייני הנכסים להתחייבויות.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

כללי

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
262,529	166,642	209,236	638,407
83,223	(5)	(83,218)	-
345,752	166,637	126,018	638,407

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא

סך הכל

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
9,110	5,504	3,711	18,325
1,610	-	(1,610)	-
10,720	5,504	2,101	18,325

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא

סך הכל

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
10,054	5,541	5,071	20,666
1,745	-	(1,745)	-
11,799	5,541	3,326	20,666

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא

סך הכל

ילידי שנות ה-70

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
19,826	10,466	11,605	41,897
3,547	-	(3,547)	-
23,373	10,466	8,058	41,897

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
20,800	11,593	12,912	45,305
3,871	-	(3,871)	-
24,671	11,593	9,041	45,305

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-90

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,219	1,782	2,012	7,013
621	-	(621)	-
3,840	1,782	1,391	7,013

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

בסיסי למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12,449	74,916	232	87,597

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קרן הפנסיה:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)		ליום 31 בדצמבר 2017
-1%	+1%	
אחוזים		
2.24	(2.04)	כללי
2.82	(2.59)	ילידי שנות ה-50
2.50	(2.31)	ילידי שנות ה-60
2.46	(2.26)	ילידי שנות ה-70
2.50	(2.28)	ילידי שנות ה-80
2.08	(1.92)	ילידי שנות ה-90
11.26	(9.28)	בסיסי למקבלי קצבה

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) השפעה של שינויים בעקום הריבית על סכום הקצבה

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית		ליום 31 בדצמבר 2017
-0.5%	+0.5%	
אחוזים		
(0.17)	0.21	פנסיונרים

בחישוב ניתוח הרגישות לעקום הריבית נלקחה בחשבון הן ההשפעה על הנכסים והן ההשפעה על ההתחייבויות למקבלי הקצבה, ללא התחשבות בגובה העתודה ביום המאזן.

ביכולתה של קרן פנסיה להתמודד עם שינויים בעקום הריבית על ידי התאמה נאותה של מח"מ הנכסים למח"מ ההתחייבויות, כך שככל שהתאמה זו טובה יותר, שינויים בעקום הריבית יובילו לשינויים נמוכים יותר בסכום הקצבה. לצורך ניתוח הרגישות, הונח שינוי אחיד בשיעורי הריבית לאורך עקום הריבית.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2017						כללי
%	סך הכל	בחור"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד		ענף משק
				מניות היתר	ת"א 125	
16.93	16,152	2,656	-	-	13,496	בנקים
2.52	2,405	-	-	-	2,405	ביטוח
2.59	2,466	639	-	65	1,762	ביומד
6.80	6,486	3,176	-	155	3,155	טכנולוגיה
18.76	17,888	759	3,219	895	13,015	מסחר ושרותים
28.26	26,955	13,124	631	1,535	11,665	נדל"ן ובינוי
13.70	13,068	3,386	-	1,091	8,591	תעשייה
6.64	6,334	-	-	804	5,530	השקעה ואחזקות
3.80	3,623	838	-	233	2,552	נפט וגז
100.00	95,377	24,578	3,850	4,778	62,171	סך הכל

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2017					
מסה"כ %	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נשחרות במדד	נשחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 125
20.55	272	45	-	-	227
3.02	40	-	-	-	40
3.17	42	11	-	1	30
8.23	109	53	-	3	53
18.50	245	12	-	15	218
17.37	230	13	-	22	195
16.54	219	57	-	18	144
8.01	106	-	-	13	93
4.61	61	14	-	4	43
100.00	1,324	205	-	76	1,043

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2017					
מסה"כ %	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נשחרות במדד	נשחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 125
20.64	467	82	-	-	385
3.05	69	-	-	-	69
3.09	70	18	-	2	50
8.22	186	92	-	4	90
18.47	418	21	-	26	371
17.37	393	23	-	37	333
16.48	373	97	-	31	245
8.00	181	-	-	23	158
4.68	106	26	-	7	73
100.00	2,263	359	-	130	1,774

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-70

ליום 31 בדצמבר 2017					
מסה"כ %	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נשחרות במדד	נשחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 125
20.43	1,232	199	-	-	1,033
3.05	184	-	-	-	184
3.13	189	49	-	5	135
8.20	495	242	-	12	241
18.55	1,119	55	-	68	996
17.47	1,054	62	-	99	893
16.56	999	259	-	83	657
8.04	485	-	-	62	423
4.57	276	63	-	18	195
100.00	6,033	929	-	347	4,757

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2017					
מסה"כ %	סך הכל	בחול'ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד	נ"א 125
				מניות היתר	
20.87	1,250	236	-	-	1,014
3.02	181	-	-	-	181
3.09	185	48	-	5	132
8.29	497	248	-	12	237
18.36	1,100	55	-	67	978
17.27	1,035	61	-	97	877
16.42	984	256	-	82	646
7.94	476	-	-	60	416
4.74	284	74	-	18	192
100.00	5,992	978	-	341	4,673

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-90

ליום 31 בדצמבר 2017					
מסה"כ %	סך הכל	בחול'ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד	נ"א 125
				מניות היתר	
20.70	199	36	-	-	163
3.01	29	-	-	-	29
3.12	30	8	-	1	21
8.21	79	39	-	2	38
18.50	178	9	-	11	158
17.36	167	10	-	16	141
16.42	158	41	-	13	104
8.00	77	-	-	10	67
4.68	45	11	-	3	31
100.00	962	154	-	56	752

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

בסיסי למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2017					
מסה"כ %	סך הכל	בחול'ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד	נ"א 125
				מניות היתר	
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
100.00	2	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
100.00	2	-	2	-	-

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2017																		
כללי			ילידי שנות ה-50			ילידי שנות ה-60			ילידי שנות ה-70			ילידי שנות ה-80			ילידי שנות ה-90			בסיסי למקבלי קצבה
שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם
סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים
אלפי ש"ח																		
173,291	154,563	327,854	12,625	2	12,627	12,333	2	12,335	17,242	5,704	22,946	18,414	6,211	24,625	3,732	1	3,733	65,153
37,511	9,275	46,786	1,311	-	1,311	1,414	-	1,414	2,866	606	3,472	3,137	653	3,790	501	-	501	-
210,802	163,838	374,640	13,936	2	13,938	13,747	2	13,749	20,108	6,310	26,418	21,551	6,864	28,415	4,233	1	4,234	65,153
76,081	10,928	87,009	10,928	76,081	10,928	76,081	10,928	76,081	10,928	76,081	10,928	76,081	10,928	76,081	10,928	76,081	10,928	76,081

סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017						
דירוג מקומי (*)						
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה
			אלפי ש"ח			
119,284	6,942	5,947	10,032	10,570	1,610	60,687
29,266	2,979	3,245	3,411	3,771	1,111	3,171
23,003	2,518	2,863	3,447	3,735	939	1,198
204	16	37	39	30	7	19
1,534	170	241	313	308	65	78
173,291	12,625	12,333	17,242	18,414	3,732	65,153
-	-	-	-	-	-	-
17,107	-	-	605	680	-	3,246
1,386	-	-	69	76	-	95
653	-	-	23	26	-	79
152	2	2	3	2	1	7
704	-	-	-	-	-	-
4,910	-	-	163	176	-	243
129,651	-	-	4,841	5,251	-	7,258
154,563	2	2	5,704	6,211	1	10,928
327,854	12,627	12,335	22,946	24,625	3,733	76,081
50,086	-	-	2,044	2,214	-	2,456

נכסי חוב סחירים בארץ

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץנכסי חוב שאינם סחירים בארץ

אגרות חוב מיועדות/פיקדונות באוצר

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

הלוואות לעמיתים

הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה

הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץסך הכל נכסי חוב בארץמזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב וביחנה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017

דירוג בינלאומי (*)

כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה
אלפי ש"ח						
2,459	26	28	56	62	10	-
-	-	-	-	-	-	-
5,065	184	198	402	439	70	-
27,417	1,008	1,087	2,203	2,408	385	-
2,472	93	101	205	224	36	-
98	-	-	-	4	-	-
37,511	1,311	1,414	2,866	3,137	501	-

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג :

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג :

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

לא מדורג

הלוואות

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"לסך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
9,275	-	-	606	653	-	-
9,275	-	-	606	653	-	-
46,786	1,311	1,414	3,472	3,790	501	-
5,515	-	-	458	495	-	-

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2017							נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	
באחוזים							
1.87	-	-	1.53	1.51	-	1.20	AA ומעלה
2.31	-	-	2.65	2.64	-	1.91	A
2.46	-	-	2.48	2.48	-	2.50	BBB
3.99	-	-	3.93	3.93	-	4.02	נמוך מ-BBB
3.80	(0.11)	(0.06)	3.74	3.73	(0.11)	3.19	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף קטן 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017													
כללי		ילידי שנות ה-50		ילידי שנות ה-60		ילידי שנות ה-70		ילידי שנות ה-80		ילידי שנות ה-90		בסיסי למקבלי קצבה	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
28,844	7.70	1,820	13.06	1,993	14.49	2,613	9.89	2,867	10.09	686	16.21	1,934	2.54
5,770	1.54	577	4.14	575	4.18	872	3.30	1,011	3.56	201	4.76	256	0.34
1,052	0.28	40	0.28	43	0.31	87	0.33	95	0.33	15	0.36	-	-
4,642	1.24	159	1.14	170	1.24	380	1.44	416	1.46	61	1.43	3	0.00
97,996	26.16	1,076	7.72	1,175	8.54	5,024	19.02	5,467	19.24	407	9.62	5,134	6.75
88,503	23.62	2,158	15.48	2,550	18.54	5,138	19.45	5,503	19.37	818	19.29	5,851	7.69
5,672	1.51	341	2.45	404	2.94	540	2.04	575	2.02	126	2.97	717	0.94
15,960	4.26	637	4.57	694	5.05	1,333	5.05	1,473	5.18	226	5.35	1,486	1.95
4,458	1.19	163	1.17	171	1.24	342	1.30	376	1.32	74	1.74	13	0.02
121,743	32.50	6,967	49.99	5,974	43.46	10,089	38.19	10,632	37.42	1,620	38.27	60,687	79.77
374,640	100.00	13,938	100.00	13,749	100.00	26,418	100.00	28,415	100.00	4,234	100.00	76,081	100.00

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשייה

השקעה ואחזקות

נפט וגז

אג"ח ממשלתי

סך הכל

- (5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה ישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:
- (א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- (ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- (ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית.

סיכון גאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

כללי

ליום 31 בדצמבר 2017									
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	2,531	1,037	2,283	736	1,502	4,175	12,264	5,560	17,824
-	5,043	153	1,336	2,168	-	26	8,726	4,831	13,557
-	3,061	2,460	1,200	226	-	-	6,947	4,541	11,488
-	-	202	2,262	209	-	968	3,641	9,871	13,512
-	-	-	-	9,725	-	-	9,725	-	9,725
-	16,413	28,423	13,241	10,813	-	22,772	91,662	50,928	142,590
-	40	4,125	3,636	1,471	-	7,408	16,680	4,167	20,847
121,314	69,435	51,214	3,195	55	2,759	190,105	438,077	923	439,000
-	971	773	5,196	546	-	1	7,487	-	7,487
-	36	1,978	8,377	4,040	-	508	14,939	-	14,939
429	8,739	5,012	5,576	2,039	-	6,464	28,259	6,022	34,281
121,743	106,269	95,377	46,302	32,028	4,261	232,427	638,407	86,843	725,250

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2017										
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	סל	תעודות	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח										
-	98	3	39	12	-	12	12	164	94	258
-	190	2	23	7	-	-	-	222	82	304
-	121	19	20	4	-	-	-	164	77	241
-	-	3	38	4	-	-	16	61	168	229
-	-	-	-	-	318	-	-	318	-	318
-	741	310	225	253	-	-	369	1,898	865	2,763
-	4	67	62	15	-	-	9	157	71	228
6,951	5,418	791	89	7	-	-	1,000	14,256	469	14,725
-	45	13	88	9	-	-	-	155	-	155
-	3	33	142	134	-	-	-	312	-	312
16	351	83	95	64	-	-	9	618	102	720
6,967	6,971	1,324	821	827	-	-	1,415	18,325	1,928	20,253
סך הכל										

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2017										
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	סל	תעודות	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח										
-	113	5	70	23	-	21	232	172	404	בריטניה
-	206	3	41	12	-	-	262	149	411	צרפת
-	132	32	37	7	-	-	208	140	348	גרמניה
-	-	6	70	6	-	30	112	305	417	יפן
-	-	-	-	-	345	-	345	-	345	לוקסמבורג
-	781	537	408	367	-	462	2,555	1,571	4,126	ארצות הברית
-	4	114	112	27	-	14	271	129	400	אירופה
5,957	6,046	1,346	126	8	-	1,613	15,096	341	15,437	ישראל
-	68	22	160	17	-	-	267	-	267	סין
-	4	56	258	156	-	-	474	-	474	שווקים מתעוררים
17	420	142	172	77	-	16	844	186	1,030	אחר
5,974	7,774	2,263	1,454	1,045	-	2,156	20,666	2,993	23,659	סך הכל

ילידי שנות ה-70

ליום 31 בדצמבר 2017										
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח										
922	417	505	49	-	55	171	13	217	-	בריטניה
917	362	555	-	-	29	100	8	418	-	צרפת
781	340	441	-	-	17	90	87	247	-	גרמניה
1,011	739	272	72	-	16	169	15	-	-	יפן
701	-	701	-	-	701	-	-	-	-	לוקסמבורג
9,512	3,815	5,697	982	-	837	992	1,406	1,480	-	ארצות הברית
989	312	677	31	-	65	272	305	4	-	אירופה
29,607	175	29,432	8,082	-	12	266	3,608	7,411	10,053	ישראל
591	-	591	-	-	41	389	59	102	-	סין
1,110	-	1,110	-	-	328	628	151	3	-	שווקים מתעוררים
2,367	451	1,916	162	-	164	418	381	755	36	אחר
48,508	6,611	41,897	9,378	-	2,265	3,495	6,033	10,637	10,089	סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2017									
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	233	13	203	65	-	57	571	494	1,065
-	456	8	119	34	-	-	617	429	1,046
-	273	86	107	20	-	-	486	404	890
-	-	15	201	19	-	86	321	877	1,198
-	-	-	-	765	-	-	765	-	765
-	1,640	1,448	1,177	966	-	1,027	6,258	4,526	10,784
-	4	300	323	77	-	32	736	370	1,106
10,593	8,105	3,541	266	18	-	9,036	31,559	(171)	31,388
-	99	58	462	48	-	-	667	-	667
-	3	149	745	364	-	-	1,261	-	1,261
39	798	374	496	183	-	174	2,064	535	2,599
10,632	11,611	5,992	4,099	2,559	-	10,412	45,305	7,464	52,769
סך הכל									

ילידי שנות ה-90

ליום 31 בדצמבר 2017										
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	סל	תעודות	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח										
-	38	2	31	10	-	8	89	75	164	בריטניה
-	73	1	18	5	-	-	97	65	162	צרפת
-	47	14	16	3	-	-	80	61	141	גרמניה
-	-	2	31	3	-	13	49	133	182	יפן
-	-	-	-	123	-	-	123	-	123	לוקסמבורג
-	277	230	179	149	-	162	997	688	1,685	ארצות הברית
-	1	48	49	12	-	5	115	56	171	אירופה
1,614	2,022	572	50	3	-	588	4,849	12	4,861	ישראל
-	18	9	70	7	-	-	104	-	104	סין
-	1	24	113	58	-	-	196	-	196	שווקים מתעוררים
6	137	60	75	29	-	7	314	81	395	אחר
1,620	2,614	962	632	402	-	783	7,013	1,171	8,184	סך הכל

בסיסי למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2017										
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח										
6	-	6	-	-	-	-	-	6	-	בריטניה
13	-	13	-	-	-	-	-	13	-	גרמניה
251	-	251	220	-	-	-	-	31	-	ארצות הברית
3	-	3	-	-	-	-	-	3	-	אירופה
87,223	-	87,223	19,010	-	-	21	2	7,503	60,687	ישראל
19	-	19	-	-	-	-	-	19	-	סין
										שווקים מתעוררים
3	-	3	-	-	-	-	-	3	-	
79	-	79	2	-	-	-	-	77	-	אחר
87,597	-	87,597	19,232	-	-	21	2	7,655	60,687	סך הכל

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקרן

הפעלת קרן פנסיה דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנבקעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים למפקח על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקרן פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקרן לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקרן.

אי לכך פועלת הקרן בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקרן, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן, מלווה את פעילות הקרן יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקרן כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

כמו כן חשופה הקופה לסיכונים דמוגרפיים, סיכונים חיתום וסיכונים קטסטרופה. לחברה מדיניות לניהול סיכונים ביטוחיים שנועדה לתמוך בשמירה על היציבות והאיזון האקטוארי של קרנות הפנסיה. הקרנות שבניהול החברה פועלות על פי תקנון שאושר על ידי המפקח ועל ידי דירקטוריון החברה, המבוסס על ביטוח הדדי וכולל חלוקת תשואה דמוגרפית מדי רבעון ומנגנון איזון אקטוארי המתבצע אחת לשנה. ניהול הסיכונים הביטוחיים מושפע, בין היתר, מרכישת ביטוח משנה למקרה קטסטרופה, מתהליך החיתום (קבלת מבטחים וקביעת התנאים להם) ומההקפדה של קרן הפנסיה לשלם רק בהתאם לתקנונה ובאופן שוויוני וזהה לכולם.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בחלק ג' סעיף 3.12 בדוח תאור עסקי החברה של החברה המנהלת ולביאור 18, בדבר התחייבויות והתקשרויות תלויות בדוחות הכספיים של הקרן.

ז. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקרן, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקרן בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קרן הפנסיה - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

גורמי סיכון	השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה
סיכונים מקרו	✓ סיכונים שוק ✓ סיכונים אשראי ✓ האטה כלכלית בישראל - סיכון מחירי נכסים אחרים	✓	
סיכונים ענפיים	✓ שינויים רגולטורים ✓ סיכונים ביטוחיים - תקדימים משפטיים - קטסטרופה: - טרור ו/או מלחמה - רעידת אדמה או אסון טבע גדול אחר בישראל - קריסת מבטח משנה של החברה - סיכון נזילות	✓ ✓ ✓ ✓	✓
סיכונים מיוחדים לחברה	- סיכונים תפעוליים - אי התאמה בין נכסים והתחייבויות (תיקי פנסיונרים)	✓ ✓	

6. ביטוח משנה

לקרן הפנסיה חוזה ביטוח משנה מסוג מכסה (Quota Share) הנותן כיסוי של 95% למקרי מוות ו/או נכות של עמיתי הקרן הפעילים שאינם במסלול יסוד לזקנה המשולמים בהתאם לתקנון הקרן. עלות פרמיות ביטוח המשנה משולמת מנכסי עמיתי הקרן הפעילים שאינם במסלול יסוד לזקנה. מבטח המשנה הינו הראל חברה לביטוח בע"מ אשר מדורג ilAA+/Stable על ידי S&P. הפרמיה שנגבתה בשנת הדוח הינה כ- 5 מיליון ש"ח, בשנת 2016 כ-3 מיליון ש"ח. למידע נוסף, ראה ביאור 13 לדוחות כספיים של הקרן.

7. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

8. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי ליידינר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2018

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה כללית (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את התנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן הפנסיה; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה כללית (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את התנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן הפנסיה; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

הנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל פנסיה כללית (להלן: "קרן הפנסיה") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

_____	מישל סיבוני	יו"ר הדירקטוריון :
_____	דודי לידנר	מנכ"ל :
_____	רם גבל	סמנכ"ל כספים :

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2018

הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
5	דוח הכנסות והוצאות
6	דוח תנועה בקרן הפנסיה
7	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פנסיה כללית – קרן פנסיה חדשה כללית המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר : הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל פנסיה כללית – קרן פנסיה חדשה כללית (להלן – "הקרן") המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר : הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן – "החברה המנהלת") לימים 31 בדצמבר 2017 ו- 2016 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על התנועה בקרן לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקרן לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות פעולותיה ואת התנועה בקרן הפנסיה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

**דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פנסיה כללית – קרן פנסיה חדשה כללית
בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי**

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל פנסיה כללית – קרן פנסיה חדשה כללית (להלן "הקרן") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון וההנהלה של הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה- Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קרן פנסיה הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קרן פנסיה כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקרן נעשים רק בהתאם להוראות הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקרן שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקרן לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרץ 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2018

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
31,020	54,020		רכוש שוטף
17,000	18,236	3	מזומנים ושווי מזומנים
48,020	72,256		חייבים ויתרות חובה
281,880	349,530	4	השקעות פיננסיות
129,625	187,945	5	נכסי חוב סחירים
94,667	111,953	6	נכסי חוב שאינם סחירים
93,622	131,867	7	מניות
599,794	781,295		השקעות אחרות
			סך כל השקעות פיננסיות
3,911	4,261	8	נדל"ן להשקעה
6,273	6,628		נכסי ביטוח משנה
657,998	864,440		סך כל הנכסים
6,105	5,230	9	זכאים ויתרות זכות
		10	התחייבויות פנסיוניות:
121,060	222,990		התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
455,866	550,114		התחייבויות לעמיתים מבוטחים
576,926	773,104		התחייבויות לעמיתים שאינם מבוטחים
			סך כל ההתחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
65,388	71,757		התחייבויות לפנסיונרים
4,950	4,139		התחייבויות לזקנה ושאיירי זקנה
2,361	8,454		התחייבויות לנכים
1,628	2,781		התחייבויות לשאיירי מבוטח
744	470		עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו
75,071	87,601		עתודה לפנסיונרים
(223)	(1,495)		סך כל ההתחייבויות לפנסיונרים
119	-		גירעון אקטוארי הנובע מגורמים אחרים דמוגרפיים
(104)	(1,495)		עודף אקטוארי הנובע מגורמי תשואה וריבית
651,893	859,210		סה"כ גירעון אקטוארי
657,998	864,440		סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
			סך כל ההתחייבויות
רם גבל	דודי לייזנר	מישל סיבוגי	
סמנכ"ל כספים	מנכ"ל	יו"ר הדירקטוריון	

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ביאור
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(65)	(107)	(268)	
			הכנסות (הפסדים)
			ממזומנים ושווי מזומנים
			מהשקעות:
638	4,889	12,740	מנכסי חוב סחירים
2,771	2,935	8,952	מנכסי חוב שאינם סחירים
4,688	4,213	9,663	ממניות
1,519	11,233	28,967	מהשקעות אחרות
375	(4)	328	מנדל"ן להשקעה
9,991	23,266	60,650	סך כל ההכנסות מהשקעות
			הכנסות אחרות
31	631	(230)	
9,957	23,790	60,152	סך כל ההכנסות
			הוצאות
4,279	4,741	5,776	11 דמי ניהול
534	684	893	12 הוצאות ישירות
96	111	132	16 מסים
4,909	5,536	6,801	סך כל ההוצאות
5,048	18,254	53,351	עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

433,319	529,118	651,893

סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים:

105,854	132,201	168,916

תקבולים מדמי גמולים

-	-	10

תקבולים מדמי סליקה

(1,569)	(3,077)	(4,859)

חלקם של מבטחי משנה בתקבולים מדמי גמולים

104,285	129,124	164,067

סך כל התקבולים, נטו

תשלומים:

תשלומים לפנסיונרים

3,820	4,083	4,350

תשלומי פנסיית זקנה

161	436	432

תשלומי פנסיית נכות

216	260	494

תשלומי פנסיית שאירים

תשלומים אחרים

5,462	8,038	7,582

פדיונות

1,377	3,185	5,865

חלקם של מבטחי משנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות

8,282	9,632	6,993

סך כל התשלומים, נטו

העברות צבירה לקרן

358	1,011	2,997

העברות מחברות ביטוח

2,785	8,291	35,800

העברות מקרנות פנסיה חדשות

3,245	1,695	611

העברות מקופות גמל

העברות צבירה מהקרן

1,369	4,190	5,139

העברות לחברות ביטוח

8,100	18,907	25,910

העברות לקרנות פנסיה חדשות

2,171	2,871	11,467

העברות לקופות גמל

(5,252)	(14,971)	(3,108)

העברות צבירה, נטו

5,048	18,254	53,351

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

529,118	651,893	859,210

סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל פנסיה כללית - הקרן

הראל פנסיה כללית (להלן - הקרן), הינה קרן חדשה כללית כהגדרתה בתקנות מס הכנסה. רשות שוק ההון פרסמה הוראות והנחיות לניהול קרן חדשה כללית בה יופקדו דמי גמולים משכר העולה על פעמיים השכר הממוצע במשק והפקדות חד פעמיות, ושאינה זכאית לאגרות חוב מיועדות. להלן שמות אפיקי ההשקעה הקיימים בקרן:

מספר אוצר	שם אפיק השקעה
2164	כללי
9856	ילידי שנות ה-50 (החל מינואר 2016)
9858	ילידי שנות ה-60 (החל מינואר 2016)
9860	ילידי שנות ה-70 (החל מינואר 2016)
9862	ילידי שנות ה-80 (החל מינואר 2016)
9864	ילידי שנות ה-90 (החל מינואר 2016)
2204	בסיסי למקבלי קצבה (לשעבר - פנסיונרים)

ב. החברה המנהלת

הקרן מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן - החברה המנהלת).

בתחילת שנת 1996 קיבלה החברה המנהלת מאת הממונה רשיון לעסוק בביטוח פנסיוני. רשיון זה, ביחד עם אישור קופת גמל לקצבה שהתקבל מהממונה, מאפשר לה לנהל את קרן הפנסיה המקיפה. בתחילת שנת 2002 קיבלה החברה המנהלת אישור קופת גמל גם עבור הראל פנסיה כללית. וביום 22 באפריל 2012, קיבלה החברה המנהלת אישור להפעלת קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ופיצויים שמהווה חלק מההסדר הפנסיוני למשרתי הקבע בצה"ל ואשר פועלת בהיקפים לא מהותיים בתקופת הדוח.

בחודש אוקטובר 2016, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) לתוך החברה וחוסלה ללא פירוק קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה המנהלת.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין קרנות הפנסיה, הקופות ונכסיהן. נתוני הקרן ונתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות רשות שוק ההון.

לגבי דמי ניהול המשולמים לחברה המנהלת ראה ביאור 11 להלן.

ג. הגדרות

דוחות כספיים אלה:

(1) הקרן - הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית שאינה זכאית לאגרות חוב מיועדות המנוהלות על ידי החברה המנהלת.

(2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.

(3) הראל פנסיה (לשעבר - הראל גילעד פנסיה), קרן פנסיה חדשה מקיפה הזכאית לאגרות חוב מיועדות, לעמיתים חדשים המצטרפים מחודש ינואר 1995, המנוהלת על ידי החברה המנהלת.

(4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

(5) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

(6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012, ובקודקס הרגולציה פרק 4 - ניהול נכסי השקעה.

(7) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

(8) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 1 – כללי (המשך)

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקרן מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובכפוף לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), תשע"ב-2012 ולהנחיות רשות שוק ההון.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקרן.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים והתחייבויות

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים-ההשקעה מוצגת ע"פ שווי הוגן כהפרש בין השווי המהוון של הנכס העתידי בקיזוז ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים-לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black&Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתחייבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואות תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (12) דיבידנד לקבל- דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל- ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל- קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (15) אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות- משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת ראה סעיף (4) לעיל.
- (16) שערי החליפין וההצמדה.
- א. נכסים והתחייבויות במטבע חוץ, או הצמודים לו, נכללו לפי שערי החליפין היציגים שפורסמו על ידי בנק ישראל והיו תקפים למועד הדיווח.
- ב. נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן נכללו לפי המדד המתאים לגבי כל נכס או התחייבות צמודים.
- ג. להלן פרטים על שיעורי השינוי במדד המחירים לצרכן ובשערי החליפין היציגים של הדולר :

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.90)	(0.30)	0.30
0.33	(1.46)	(9.83)

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע למועד הדיווח)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

(17) התחייבויות פנסיוניות.

א. התחייבויות הקרן מחולקות לשלוש קבוצות :

התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה במסלולים מקיפים – עמית במסלול מקיף הינו מי שקיימת בגינו יתרה צבורה במועד הדוח ונמצא באחד מהמסלולים המקיפים שמספקים כיסוי ביטוחי למבוטחים הפעילים (נכות ושארים) ואינו מקבל פנסיה וקנה מהקרן.

התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה במסלול יסוד – עמית במסלול יסוד הינו מי שקיימת בגינו יתרה צבורה במועד הדוח, אינו נמצא במסלול מקיף ואינו מקבל פנסיה מהקרן.

התחייבויות למקבלי קצבה – מקבל קצבה הינו מי שמקבל פנסיה (קצבה) מהקרן.

ההתחייבות הפנסיונית מהווה את הערך הנוכחי של ההתחייבויות כלפי עמיתים שאינם מקבלי קצבה ולמקבלי קצבה.

ביאור 2- עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

(17) התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ב. קרן הפנסיה הינה מסוג "תשואה". התחייבויות הקרן כלפי עמיתים שאינם מקבלי קצבה שווים לסך היתרות הצבורות שלהם.

התחייבויות הקרן כלפי עמיתים מקבלי קצבה מחושבות כערך הנוכחי של סך תשלומי הפנסיה העתידיים הצפויים להיות משולמים להם, מהוונים לפי שיעורי תשואות הנכסים המושקעים כנגד ההתחייבויות. ההיוון מחושב לפי תשואה בניכוי דמי ניהול.

בהתאם להוראות, שיעור התשואה נקבע לפי וקטור ריביות שמפרסמת חברה המספקת ציטוט ריביות בגין ההשקעות החופשיות. עודף אקטוארי או גרעון אקטוארי מחושב בהתאם למנגנון האיזון האקטוארי המפורט בביאור 10 בדבר התחייבויות פנסיוניות.

ג. הקרן מנהלת התחשבות נפרדת לנכסים המושקעים כנגד התחייבויותיה כלפי מקבלי קצבה.

ד. הקרן מחשבת וכוללת בשורה נפרדת בדוח על המצב הכספי שלה עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו (IBNR- Incurred but not reported) בגין התחייבויות הקרן לתשלומי פנסיה למקרי נכות ומוות אשר אירעו עד למועד הדוח על המצב הכספי ולא דווחו לקרן עד לאותו מועד. העתודה הנ"ל נקבעה על ידי האקטואר הממונה של הקרן, ופירוט לאופן קביעתה מופיע בביאור 10 בדבר התחייבויות פנסיוניות.

ה. הדוח נערך על פי בסיס אקטוארי לפי חוזר פנסיה 6-3-2017, דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה, אשר פורסם ביום 1 באוקטובר 2017 ומבטל את חוזר פנסיה 1-3-2013 באותו נושא מיום 30 בינואר 2013.

החוזר מפרט הנחות ברירות מחדל מעודכנות שעל בסיסן יחשבו קרנות הפנסיה את המאזן האקטוארי שלהן ובהתאם יקבעו את המקדמים הכלולים בתקנון.

פרסום החוזר נבע מהצורך בעדכון ההנחות הדמוגרפיות נוכח השינויים בטבלאות הדמוגרפיות, הבאים לידי ביטוי בנייר עמדה סופי שפרסם הממונה בנושא "עדכון מערך ההנחות הדמוגרפיות בקרנות הפנסיה" ביום 1 לאוקטובר 2017.

תחולת הוראות החוזר נקבעו ל- 31 בדצמבר 2017 אך בראשון לינואר 2018 יצא תיקון לחוזר 4-3-2016 "הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן חדשה מקיפה" (7-3-2017) הדוחה את יישום ההנחות הדמוגרפיות רק לעניין עדכון המקדמים בתקנון עד ל-1 ביוני 2018. החוזר קבע כי על חברה מנהלת של קרן פנסיה היה להגיש לממונה תקנון לאישור הכולל מקדמים המחושבים על פי הוראות החוזר לא יאוחר מיום 21 בינואר 2018. החברה המנהלת הגישה בקשה לתיקון התקנון כנדרש וקבלה אשור ביום 15 לפברואר 2018. יש להדגיש שתחולת ההנחות הדמוגרפיות המעודכנות לעניין חישוב ההתחייבויות הפנסיוניות במאזן האקטוארי נשארה ל-31 לדצמבר 2017.

כמו כן, החוזר קובע כי לפחות אחת לשלוש שנים קרן פנסיה תבדוק כל הנחה העומדת בבסיס המאזן האקטוארי ובבסיס המקדמים, ותגיש לממונה את תוצאות הבדיקות בצירוף חוות דעת של האקטואר הממונה של קרן הפנסיה על התאמת ההנחות לתוצאות הבדיקות. החברה המנהלת הגישה לממונה את תוצאות הבדיקות הנ"ל במהלך שנת 2014. במהלך דצמבר 2016 החברה הגישה בהתאם להנחיות המפקח נתונים מעודכנים לצורך בחינה מחודשת של ההנחות שעל בסיסן יחשבו מאזן אקטוארי ומקדמים ולפי החוזר המעודכן 6-3-2017 תוצאות הבדיקה הבאה של ההנחות בצירוף חוות דעת של אקטואר ממונה תוגש לא יאוחר מסוף הרבעון השלישי בשנת 2019.

ביאור 2- עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

(17) התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ה. (המשך)

ביום 29 בינואר 2014 פורסם חוזר פנסיה 1-3-2014, הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות, והקובע בין היתר כי:

- (1) החל מחודש ינואר 2014 תופסק זקיפת התשואה הדמוגרפית החודשית לעמיתים שאינם מקבלי קצבה.
 - (2) התשואה המדווחת ל לעמיתים שאינם מקבלי קצבה תהיה תשואת השקעות בלבד, ללא תשואה דמוגרפית.
 - (3) חלוקת עודף או גירעון דמוגרפי לעמיתים (שאינם מקבלי קצבה ומקבלי קצבה) תתבצע פעם ברבעון, בהתאם לאיזון האקטוארי המתבצע כחלק מהכנת הדוח הכספי התקופתי. היתרות הצבורות של העמיתים שאינם מקבלי קצבה והקצבאות של מקבלי קצבה יעודכנו בהתאם מדי רבעון.
 - (4) הקצבאות של מקבלי קצבה יעודכנו פעם בשנה בעקבות עודף או גירעון תשואתי, בהתאם למאזן האקטוארי השנתי.
- ביום 3 למאי 2017 התפרסמו חוזר פנסיה 3-3-2017 "הוראות דוח כספי לקנות פנסיה חדשות" שמחליף את חוזר 1-3-2014 החל מ 1 לינואר 2018 וחוזר פנסיה 1-3-2017 " הוראות לניהול קרן חדשה" שמחליף את חוזר 9-2004 החל מ 1 לינואר 2018. חוזרים אלו קובעים בין היתר:
- (1) "פנסיונרים" - הגדרה נפרדת לפנסיונרים שמועד הזכאות לקצבה הינו משנת 2018 ואילך. לקבוצה זו החוזר קובע חישוב התחייבות פנסיונית שונה מהאופן שהיה נהוג עד כה כך שלא ייווצר גרעון עקב פער ריביות ביציאה לפנסיה.
 - (2) "מקבלי קצבה קיימים" - הגדרה נפרדת לקבוצת הפנסיונרים שמקבלים קצבה החל מינואר 2004 וועד דצמבר 2017 שחישוב ההתחייבויות בגינם ימשיך לפי הכללים הקיימים.
 - (3) הצמדת הקצבה למדד המחירים לצרכן עבור קצבאות שהזכאות בגינן היא משנת 2018 ואילך, תעשה אחת לשנה.
 - (4) העודף או הגרעון התשואתי יחושב מדי רבעון לכל קבוצת מקבלי קצבה בנפרד ובהתאם למסלול ההשקעה הנבחר, אך יעודכן פעם בשנה והחברה המנהלת תהא רשאית לפרוס את חלוקת העודף התשואתי על פני 3 שנים בהתאם לשיקול דעתה.

ד. הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר 2017 נערך על ידי האקטוארית הגברת ענת קנטור. אשתקד נערך הדוח האקטוארי על ידי האקטואר מר דוד אנגלמאיר.

נתוני ההתחייבות הפנסיונית תואמים את הדוח האקטוארי. יש לראות בדוח האקטוארי השלמה הכרחית לנתוני הדוחות הכספיים.

ב. שיטת רישום דמי גמולים, תשלומים לגמלאים ושאיירים ודמי ניהול.

תוספות לקרן מדמי גמולים כוללות דמי גמולים שנגבו עד למועד המאזן.

דמי ניהול מדמי הגמולים נרשמים במועד גביית דמי הגמולים. דמי הניהול מנכסי הקרן נרשמים בתום החודש בגינו הם שולמו.

תשלומים לגמלאים נרשמים על בסיס צבירה. הכנסות והוצאות נרשמות על בסיס מצטבר.

ג. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי רשות שוק ההון, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
460	329	ריבית ודיבידנד לקבל
11,392	14,479	צדדים קשורים
49	168	חובות מעסיקים
2,919	2,980	בטחונות בגין פעילות בנגזרים
2,180	271	חייבים בגין השקעות
-	9	אחרים
17,000	18,236	סך הכל חייבים ויתרות חובה

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017								
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
121,743	6,967	5,975	10,089	10,632	1,620	60,687	217,713	אגרות חוב ממשלתיות
88,750	6,967	7,770	10,014	10,910	2,612	4,465	131,488	אגרות חוב קונצרניות:
309	2	2	5	9	1	1	329	שאינן ניתנות להמרה
89,059	6,969	7,772	10,019	10,919	2,613	4,466	131,817	שניתנות להמרה
210,802	13,936	13,747	20,108	21,551	4,233	65,153	349,530	סך הכל נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016								
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
99,087	2,951	2,422	3,765	4,354	550	51,570	164,699	אגרות חוב ממשלתיות
91,732	3,337	3,251	5,994	6,989	960	4,633	116,896	אגרות חוב קונצרניות:
280	-	-	-	4	-	1	285	שאינן ניתנות להמרה
92,012	3,337	3,251	5,994	6,993	960	4,634	117,181	שניתנות להמרה
191,099	6,288	5,673	9,759	11,347	1,510	56,204	281,880	סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017							
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
נכסי חוב אחרים (1)							
אגרות חוב קונצרניות:							
שאינן ניתנות להמרה							
17,210	2	2	618	692	1	3,189	21,714
פקדונות בבנקים							
2,087	-	-	82	93	-	238	2,500
הלוואות לעמיתים							
704	-	-	-	-	-	-	704
הלוואות לאחרים							
143,837	-	-	5,610	6,079	-	7,501	163,027
163,838	2	2	6,310	6,864	1	10,928	187,945
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים							
163,838	2	2	6,310	6,864	1	10,928	187,945

ליום 31 בדצמבר 2016						
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
נכסי חוב אחרים (1)						
אגרות חוב קונצרניות:						
שאינן ניתנות להמרה						
17,039	1	1	1	1	2,803	19,846
פקדונות בבנקים						
2,544	-	-	-	-	249	2,793
הלוואות לעמיתים						
492	-	-	-	-	-	492
הלוואות לאחרים						
100,544	-	-	-	-	5,950	106,494
120,619	1	1	1	1	9,002	129,625
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים						
120,619	1	1	1	1	9,002	129,625

(1) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

ליום 31 בדצמבר 2017	
כללי	
שווי	ערך
הוגן	בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,205	984

הלוואות

ליום 31 בדצמבר 2016	
כללי	
שווי	ערך
הוגן	בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,271	1,079

הלוואות

ביאור 6 – מניות

א. הרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017								
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
79,175	1,324	2,263	6,033	5,992	962	-	95,749	מניות סחירות
16,202	-	-	-	-	-	2	16,204	מניות לא סחירות
95,377	1,324	2,263	6,033	5,992	962	2	111,953	סך הכל מניות

ליום 31 בדצמבר 2016								
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
73,353	680	1,136	2,636	3,175	433	-	81,413	מניות סחירות
13,214	-	-	-	-	-	40	13,254	מניות לא סחירות
86,567	680	1,136	2,636	3,175	433	40	94,667	סך הכל מניות

ב. השקעות הקרן בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017								
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
46,302	821	1,454	3,495	4,099	632	21	56,824	השקעות אחרות סחירות
32,028	827	1,045	2,265	2,559	402	-	39,126	תעודות סל
587	43	52	66	79	37	-	864	קרנות נאמנות
125	11	13	11	12	4	9	185	מכשירים נגזרים
32	1	1	2	2	-	-	38	מוצרים מובנים
79,074	1,703	2,565	5,839	6,751	1,075	30	97,037	אופציות
30,524	-	-	14	19	-	103	30,660	השקעות אחרות שאינן סחירות
1,799	25	27	56	60	10	-	1,977	קרנות השקעה
1,932	-	-	95	103	-	61	2,191	וקרנות הון סיכון
2	-	-	-	-	-	-	2	מכשירים נגזרים
34,257	25	27	165	182	10	164	34,830	מוצרים מובנים
113,331	1,728	2,592	6,004	6,933	1,085	194	131,867	אופציות
								סך הכל השקעות אחרות

ביאור 7 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב: (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016

כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
השקעות אחרות סחירות							
30,999	299	484	1,118	1,364	181	24	34,469
26,872	360	401	798	964	130	14	29,539
337	3	28	34	37	2	-	441
146	6	6	12	12	2	15	199
81	1	1	3	4	-	-	90
58,435	669	920	1,965	2,381	315	53	64,738
השקעות אחרות שאינן סחירות							
24,961	-	-	13	17	-	108	25,099
1,754	15	16	31	37	5	-	1,858
1,919	-	-	-	-	-	7	1,926
1	-	-	-	-	-	-	1
28,635	15	16	44	54	5	115	28,884
87,070	684	936	2,009	2,435	320	168	93,622
סך הכל השקעות אחרות							

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר	ליום 31 בדצמבר	
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
66,508	106,949	מניות
2,007	(5)	מדד
(93,214)	(94,434)	מטבע זר
(351)	(331)	ריבית

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

ליום 31 בדצמבר 2016	ליום 31 בדצמבר 2017	
כללי	כללי	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
3,931	3,911	יתרה ליום 1 בינואר
186	190	רכישות ותוספות
(206)	160	התאמת שווי הוגן
3,911	4,261	יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. קביעת שווי הוגן

נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות לפחות אחת לשנה, במועדים שונים עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעת בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכות כאמור מסווגות לרמת שיערוך 3 בהתאם לתקינה הבינלאומית.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראוים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחזקות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שווים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאמידת תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהווים בשיעור היוון 4.59% לנדל"ן חו"ל ושיעורי היוון שבין 6.5% ל-8.75% לנדל"ן בישראל וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי לנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

אומדן השווי ההוגן יגדל באם שיעור ההיוון של תזרים המזומנים יקטן, ויקטן באם שיעור התפוסה יקטן. הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

ג. לעניין התקשרות להמשך השקעה בהקמה של מבנים בנדל"ן להשקעה ראה ביאור 18 בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות.

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה (המשך)

ד. להלן פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקופה כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום		תקופת החכירה בשנים
ליום 31 בדצמבר	ליום 31 בדצמבר	
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,946	2,019	בבעלות
1,965	2,242	בחכירה מהוונת (*)
		2037 ואילך

(*) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2017 וליום 31 דצמבר 2016 הנו בסך של 1,064 אלפי ש"ח ובסך של 787 אלפי ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059 בהתאמה.

מקרקעין ברחוב קרית נורדאו נתניה, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2017 וליום 31 דצמבר 2016 הנו בסך של 1,178 אלפי ש"ח ובסך של 1,178 אלפי ש"ח, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד לשנת 2037.

ה. חלק מהמקרקעין בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם על שם החברה בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

ביאור 9 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
32	15	חברה מנהלת
3,054	564	צדדים קשורים
192	89	מוסדות
1,634	1,442	התחייבויות בגין נגזרים
58	135	מעסיקים
387	407	זכאים בגין פנסיות
109	34	שטרות לפרעון
354	432	מבטח משנה
-	2,043	זכאים בגין השקעות
-	68	בטוחות בגין חוזים עתידיים לא סחירים
285	1	אחרים
6,105	5,230	סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות

א. תיאור מנגנון האיזון האקטוארי וחלוקת העודפים מתבצע כדלהלן

- מנגנון האיזון לעמיתים שאינם מקבלי קצבה :

- (1) אחת לרבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי ובו מחושב העודף או הגירעון האקטוארי שהתגלה בתקופת הדיווח הכספי.
- (2) עודף אקטוארי או גרעון אקטוארי שנוצר בשנת המאזן הנובע מנכות או תמותת מבוטחים מחולק לקבוצת העמיתים המבוטחים במסלולים מקיפים בלבד.
- (3) עודף אקטוארי או גרעון אקטוארי שנוצר בשנת המאזן הנובע מגורמים דמוגרפיים אחרים (כגון תמותת פנסיונרים ופרישה לפנסיה) מחולק לכל קבוצת העמיתים (מסלול מקיף ויסוד).
- (4) שיעור העודף/גרעון הנ"ל נזקף לעמיתים באמצעות עדכון היתרות הצבורות שלהם אחת לרבעון.
- (5) עדכון התשואה בחשבונות המבוטחים - הסכום הצבור בחשבונות המבוטחים (פעילים ומוקפאים) מתעדכן מדי יום עסקים בהתאם לתשואה שהשיגה הקרן בפועל.

- מנגנון האיזון למקבלי קצבה :

- (1) אחת לרבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי ובו מחושב העודף או הגירעון האקטוארי שהתגלה בתקופת הדיווח הכספי.
- (2) עודף אקטוארי או גרעון אקטוארי שנוצר בשנת המאזן הנובע מנכות או תמותת מבוטחים מחולק לקבוצת הפנסיונרים במסלולים מקיפים בלבד.
- (3) עודף אקטוארי או גרעון אקטוארי שנוצר בשנת המאזן הנובע מגורמים דמוגרפיים אחרים (כגון תמותת פנסיונרים ופרישה לפנסיה) מחולק לכל קבוצת הפנסיונרים.
- (4) שיעור העודף/גרעון הנ"ל נזקף לפנסיונרים באמצעות עדכון הפנסיות שלהם אחת לרבעון.
- (5) אחת לשנה, בעת עריכת מאזן אקטוארי שנתי, מתעדכנת הפנסיה בהתאם לתשואה ההונית שהשיגה הקרן מעבר לתשואה הצפויה. על מנת למתן את התנודות בעדכון הפנסיה נשמרת עתודה שלילית או חיובית לפנסיונרים לקצבה בגובה של 1% מההתחייבות כלפיהם. אשר רק מעבר לה מתבצעת זקיפה בפועל של העודף או הגירעון לפי הענין לסכומי הפנסיה.
- (6) סכום הפנסיה מתעדכן במהלך השנה בהתאם לשינויים במדד המחירים לצרכן.
- (7) ההתחייבויות בגין העמיתים והפנסיונרים מוצגות בדוח הכספי לפני האיזון האקטוארי בגין הרבעון האחרון, שיתרותיו טרם חולקו נכון לתאריך המאזן. האיזון האקטוארי בגין הרבעון האחרון מופיע בנפרד תחת השמות: גירעון אקטוארי הנובע מגורמים אחרים דמוגרפיים וכן גירעון אקטוארי הנובע מגורמי תשואה וריבית.

ב. שינויים בהנחות אקטואריות

דוח זה נערך בהתאם להנחות המפורטות בחוזר 2017-3-6, שפרסם הממונה ב 1 לאוקטובר 2017 ועניינו דרך חישוב המאזן האקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה ובהתאם לחוזר 2014-3-1 אשר פרסם הממונה בחודש ינואר, 2014 ועניינו הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות. כאמור בביאור 1, מקדמי התקנון של קרן הפנסיה עודכנו רק החל מיום 15 לפברואר 2018.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ג. דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לכלל עמיתי הקרן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
-	-	עודף (גירעון) לתחילת שנה
199	(835)	שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה מהתפתחויות כלכליות ודמוגרפיות במהלך השנה:
(2,593)	(2,590)	מקרי מוות - פנסיית זקנה ושאיירים
		פרישות
-	409	שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה משינוי הנחות ושיטות:
(1,315)	160	שינויי שיטות והנחות
(3,709)	(2,856)	שינויים מגורמים אחרים
		גירעון אקטוארי לסוף השנה לעמיתי הקרן
-	-	עודף (גירעון) לתחילת שנה למבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים למקרי מוות ונכות - ("מסלולים מקיפים")
		שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה מהתפתחויות כלכליות ודמוגרפיות במהלך השנה:
(3,709)	(2,856)	גירעון כפי שפורט דלעיל
1,681	721	מקרי מוות - מבוטחים
74	(1,359)	מקרי מוות - נכים
(376)	1,858	יציאה לנכות
(748)	(1,018)	חזרה מנכות
		שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה משינוי הנחות ושיטות:
(1,579)	(1,071)	שינויים בעתודת IBNR (*)
57	21	שינויי שיטות והנחות
921	806	ביטוח משנה
(3,679)	(2,898)	גירעון אקטוארי לסוף השנה למבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים
(3,456)	(1,403)	גירעון שחולק במהלך השנה
(223)	(1,495)	גירעון שטרם חולק בגין רבעון אחרון

(*) פירוט דרך קביעת ה-IBNR – 6 חודשים מגובה דמי הסיכון שגבנו.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לפנסיונרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(422)	(296)
(600)	(2,809)
1,090	2,534
(371)	275
(303)	(296)

החלק היחסי מתוך העודף (הגירעון) שחולק לכלל עמיתי הקרן
שינויים בריבית ההיוון
סטייה מהנחת התשואה
עודף (גירעון) אקטוארי הנשמר בעתודה אקטוארית
גירעון אקטוארי לסוף השנה לפנסיונרים ()**

(**) העודף (גירעון) המוצג הינו בגין כל שנת הדוח, בשונה מהעודף (גירעון) המוצג בדוח על המצב הכספי המייצג רק את העודף (גירעון) בגין הרבעון האחרון של השנה שטרם חולק.

ד. נתונים אודות עודף (גירעון) אקטוארי שנתי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2013	2014	2015	2016	2017
אחוזים מתוך ההתחייבות				

(0.21)	-	0.05	0.03	(0.10)
(0.23)	(0.15)	(0.36)	(0.40)	(0.30)
0.01	-	-	-	0.05
(0.07)	(0.01)	(0.02)	(0.20)	0.02
(0.50)	(0.16)	(0.33)	(0.57)	(0.33)

כלל עמיתי הקרן

עודף (גירעון) דמוגרפי בגין תוחלת חיים של מקבלי קצבאות
גירעון דמוגרפי בגין פרישות חדשות
עודף דמוגרפי בגין שינויים בהנחות
עודף (גירעון) דמוגרפי בגין גורמים אחרים

סך הכל גירעון דמוגרפי לעמיתי הקרן

מיועד למבוטחים

(0.50)	(0.16)	(0.33)	(0.57)	(0.33)

סך הכל גירעון דמוגרפי המיועד למבוטחים כדלעיל

למבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים למקרי מוות ונכות - ("מסלולים מקיפים")

(0.50)	(0.16)	(0.33)	(0.57)	(0.33)
-	2.11	(0.33)	1.31	0.31
-	(7.07)	0.50	(0.29)	0.80
-	-	(0.35)	(0.58)	(0.44)
-	-	-	0.06	(0.58)
-	4.71	0.16	0.72	0.35
-	(0.20)	0.01	(1.23)	(0.46)
-	-	-	0.04	0.01
-	0.01	-	(0.01)	(0.01)
(0.50)	(0.60)	(0.34)	(0.55)	(0.35)

סה"כ גירעון דמוגרפי לכלל מבוטחי הקרן ומקבלי פנסיה דלעיל
עודף (גירעון) דמוגרפי בגין מקרי פטירת מבוטחים
עודף (גירעון) דמוגרפי בגין מקרי נכות
עודף (גירעון) דמוגרפי בגין חזרה מנכות
עודף (גירעון) דמוגרפי בגין פטירת נכים
עודף דמוגרפי בגין ביטוח משנה
עודף (גירעון) דמוגרפי בגין שינויים ב-IBNR
עודף דמוגרפי בגין שינויים בהנחות
עודף (גירעון) דמוגרפי בגין גורמים אחרים
סך הכל גירעון דמוגרפי למבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים למקרי מוות ונכות - מסלולים מקיפים

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ד. נתונים אודות עודף (גירעון) אקטוארי שנתי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2013	2014	2015	2016	2017
אחוזים מתוך ההתחייבות				
(0.50)	(0.16)	(0.33)	(0.57)	(0.33)
3.39	9.86	0.48	1.46	2.95
(0.80)	(10.32)	(0.30)	(0.80)	(3.27)
(0.94)	0.46	(0.18)	(0.50)	0.32
<u>1.15</u>	<u>(0.16)</u>	<u>(0.33)</u>	<u>(0.41)</u>	<u>(0.33)</u>

מיועד לפנסיונרים

סך הכל גירעון דמוגרפי כדלעיל
עודף בגין סטיה מהנחת התשואה
גירעון בגין שינויים בשיעורי ריבית ההיוון
(עודף) גירעון נשמר בעתודה האקטוארית
סך הכל עודף (גירעון) המיועד לפנסיונרים

ביאור 11 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול לפי מסלולי השקעה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,210	1,488	1,959
2,686	2,822	3,372
3,896	4,310	5,331
383	431	445
4,279	4,741	5,776

דמי ניהול מעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

דמי ניהול שנגבו מתוך דמי הגמולים

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

דמי ניהול ממקבלי קצבה:

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

סך הכל הוצאות דמי ניהול

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%

דמי ניהול מעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

דמי ניהול מדמי גמולים:

4.00	4.00	4.00	שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
1.15	1.13	1.16	שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

דמי ניהול מסך נכסים:

1.05	1.05	1.05	שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
0.63	0.55	0.50	שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

דמי ניהול ממקבלי קצבה:

2.00	2.00	2.00	שיעור דמי ניהול מנכסים שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין עבור פנסיונרים שפרשו לפני 1 בינואר 2013

0.60	0.60	0.60	שיעור דמי ניהול מנכסים שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין עבור פנסיונרים שפרשו החל מיום 1 בינואר 2013 ואילך

2.00	2.00	2.00	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל עבור פנסיונרים שפרשו לפני 1 בינואר 2010

0.50	0.50	0.50	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל עבור פנסיונרים שפרשו החל מחודש ינואר 2010 ואילך

ביאור 12 - הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						כל המסלולים
2017	2016	2015	2017	2016	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	
82	74	77	0.013	0.014	0.018	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
26	21	27	0.004	0.004	0.006	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
21	5	8	0.003	0.001	0.002	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני :
414	316	194	0.065	0.061	0.044	בגין השקעה בקרנות השקעה
310	254	226	0.049	0.049	0.052	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
5	3	1	0.001	0.001	*-	בגין השקעה בנכסים בישראל
35	11	1	0.005	0.002	*-	באמצעות תעודת סל
						עמלות אחרות**
893	684	534	0.140	0.131	0.122	סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						כללי
2017	2016	2015	2017	2016	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	
64	67	73	0.012	0.014	0.020	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
20	20	26	0.004	0.004	0.007	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
19	5	8	0.004	0.001	0.002	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני :
413	314	192	0.080	0.069	0.051	בגין השקעה בקרנות השקעה
262	248	226	0.051	0.055	0.060	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
4	2	1	0.001	0.001	*-	בגין השקעה בנכסים בישראל
32	11	1	0.006	0.002	*-	באמצעות תעודת סל
						עמלות אחרות**
814	667	527	0.157	0.147	0.141	סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						ילידי שנות ה-50
2017	2016	2015	2017	2016	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	
2	1	-	0.023	0.084	-	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
1	*-	-	0.009	0.028	-	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
-	-	-	-	-	-	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני :
-	-	-	-	-	-	בגין השקעה בקרנות השקעה
5	1	-	0.060	0.211	-	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
*-	*-	-	0.001	0.002	-	בגין השקעה בנכסים בישראל
*-	*-	-	*-	0.002	-	באמצעות תעודת סל
						עמלות אחרות**
8	2	-	0.093	0.327	-	סך הכל הוצאות ישירות

(* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ו/או מ- 0.001%.

(**) עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

ילידי שנות ה-60

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך הנכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך הנכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך הנכסים לתום שנה קודמת (%)
2	1	-	0.027	0.109	-
1	*-	-	0.010	0.032	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
7	1	-	0.080	0.209	-
*-	*-	-	0.001	0.003	*-
*-	*-	-	*-	0.001	*-
10	2	-	0.118	0.355	-

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ
לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל
באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**
סך הכל הוצאות ישירות

ילידי שנות ה-70

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך הנכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך הנכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך הנכסים לתום שנה קודמת (%)
5	1	-	0.033	0.258	-
1	*-	-	0.010	0.061	-
*-	-	-	0.005	-	-
*-	*-	-	0.001	0.008	-
16	1	-	0.101	0.230	-
1	1	-	0.002	0.008	*-
1	*-	-	0.005	0.002	*-
24	3	-	0.157	0.567	-

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ
לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל
באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**
סך הכל הוצאות ישירות

ילידי שנות ה-80

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך הנכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך הנכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך הנכסים לתום שנה קודמת (%)
5	2	-	0.030	0.173	-
2	*-	-	0.009	0.049	-
1	-	-	0.004	-	-
*-	*-	-	0.001	0.007	-
17	2	-	0.096	0.235	-
*-	*-	*-	0.002	0.006	*-
1	*-	-	0.005	0.001	*-
26	4	-	0.146	0.471	-

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ
לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל
באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**
סך הכל הוצאות ישירות

(* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ו/או מ- 0.001%.

(**) עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

לידי שנות ה-90					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
2	*-	-	0.034	0.160	-
*-	*-	-	0.017	0.044	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
3	1	-	0.134	0.228	-
*-	*-	-	0.002	0.006	*-
*-	*-	-	*-	0.001	*-
5	1	-	0.187	0.438	-

סך הכל הוצאות ישירות

בסיסי למקבלי קצבה					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
2	2	4	0.003	0.004	0.006
1	1	1	0.001	0.001	0.002
1	-	-	*-	-	-
1	2	2	0.002	0.003	0.003
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
1	*-	*-	0.002	0.001	*-
6	5	7	0.008	0.008	0.011

סך הכל הוצאות ישירות

(*) פחות מ- 1 אלפי ש"ח ו/או מ- 0.001%.

(**) עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 13 - ביטוח משנה

הקרן מאפשרת רכישת כיסוי ביטוחי לנכות ושאיירים בהתאם לתוכנית המאושרת בתקנון הקרן. בהתאם להוראות הממונה נדרשת החברה המנהלת להתקשר בהסכם לביטוח משנה כל עוד מספר עמיתים בתוכנית המקיפה (הכוללת כיסויים ביטוחיים בגין נכות ושאיירים) אינו עולה על 1,500 עמיתים.

על אף העובדה כי מספר העמיתים עולה נכון לתקופת הדוח על 1,500 עמיתים החליטה החברה המנהלת להמשיך את הסכם ביטוח המשנה.

ההסדר הביטוחי מיושם באמצעות ביטוח משנה שנערך מול הראל חברה לביטוח בע"מ. מכח ההסכם שנחתם מעניקה הראל ביטוח כיסוי ביטוח משנה, על בסיס פרופורציונאלי בשיעור של 95%, להתחייבויות הראל פנסיה כללית במסלולים הכוללים כיסויים ביטוחיים, בגין מקרי מוות או נכות בהתאם לתקנון הקרן.

דמי הביטוח המשולמים על פי הסכם זה הינם בהתאם לתעריף עלות הכיסוי הביטוחי שקבע הממונה לקרנות הפנסיה החדשות.

ביאור 14 - תשואות הקרן

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					
	2013	2014	2015	2016	2017	
	באחוזים					
6.36	11.30	5.35	2.49	4.11	8.80	כללי
-	-	-	-	3.85	6.49	ילידי שנות ה-50 *
-	-	-	-	4.40	7.80	ילידי שנות ה-60 *
-	-	-	-	5.38	9.10	ילידי שנות ה-70 *
-	-	-	-	4.35	9.37	ילידי שנות ה-80 *
-	-	-	-	7.41	9.25	ילידי שנות ה-90 *
4.20	5.30	8.66	1.11	1.64	4.48	בסיסי למקבלי קצבה
* החל מחודש ינואר 2016						

ביאור 15 - העברות כספים בין מסלולי השקעה

ליום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(10,517)	(12,863)	(10,135)	כללי
-	2,356	1,190	ילידי שנות ה-50
-	525	453	ילידי שנות ה-60
-	917	671	ילידי שנות ה-70
-	1,073	509	ילידי שנות ה-80
-	5	67	ילידי שנות ה-90
10,517	7,987	7,245	בסיסי למקבלי קצבה
-	-	-	סה"כ קרן

ביאור 16 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(32)	(15)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים :
11,392	14,479	חייבים ויתרות חובה
50	44	ריבית ודיבידנד לקבל
14,222	16,112	מניות
218	204	אגרות חוב סחירות
17	-	אגרות חוב בלתי סחירות
7,282	6,550	הלוואות
5,842	8,714	השקעות אחרות
(3,054)	(564)	זכאים ויתרות זכות
35,937	45,524	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 14,624 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
4,279	4,741	5,776	דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 17 - מסים

הקרן אושרה לצרכי מס כקופת גמל לקצבה. תוקף האישור עד ליום 31 בדצמבר, 2018 והוא מתחדש מדי שנה. בהתאם לכך הכנסתה פטורה ממסים על הכנסותיה מכח הוראות סעיף 9 (2) לפקודת מס הכנסה.

מהכנסות הקרן הנובעות מהשקעותיה במדינות חוץ מנוכים מסים בהתאם להוראת האמנה למניעת כפל מס הרלבנטית לאותה מדינה עם מדינת ישראל.

בתקופת הדוח, מהשקעות בחו"ל נוכה מס במקור בסך 132 אלפי ש"ח.

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. חובות מעבידים

חוק הגנת השכר, התש"ח - 1958 מטיל התחייבות על קרנות הפנסיה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקרן. על פי הערכת החברה המנהלת סכום החוב הכולל של מעבידים לתאריך המאזן הינו כ- 1,193 אלפי ש"ח והוא כולל ריבית שנצברה בסך של כ- 31 אלפי ש"ח.

החברה המנהלת נוקטת באמצעים שונים על מנת לאתר, לזהות ולגבות את חובות מעבידים. האמצעים כוללים מעקב שיטתי ומתמשך של איתור החובות, דיוור למעביד אודות החוב, הגעה להסדרי תשלומים ובמידת הצורך הגשת תביעה משפטית. במקרה של פירוק מוגשת תביעת חוב למוסד לביטוח לאומי באמצעות מפרק החברה.

ב. התקשרויות

לתאריך המאזן התקשרה קרן הפנסיה בהסכמים להשקעה בקרנות השקעה ובקרנות הון סיכון (להלן: הקרנות) כשותפה מוגבלת.

הקרן התחייבה להשקעה כוללת בסך 58,163 אלפי ש"ח.

סכומי ההשקעה מועברים בחלקים, בהתאם לדרישותיהן של הקרנות ולהסכמי ההתקשרויות.

סכומי ההשקעה שטרם נדרשו בגין ההשקעה בקרנות מסתכמים לתאריך המאזן לסך של 25,714 אלפי ש"ח.

ג. במסגרת הסכם השיתוף שנחתם בין רוכשי נדל"ן להשקעה ובו הוגדרו יחסי השיתוף ועוד, התחייבה הקרן נכון לתאריך המאזן להשקיע בהמשך בהקמה סך של כ- 58 אלפי ש"ח במתחם הארגז בתל אביב.

ד. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25. א. בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ה. שעבודים

קיימים שעבודים על נכסי הקרן לצורך פעילות בנגזרים. לתאריך המאזן מסתכמים השעבודים לסך של 9,271 אלפי ש"ח.

הראל פנסיה וגמל בע"מ

הראל כללית

קרן פנסיה חדשה משלימה

דין וחשבון ומאזן אקטוארי

ליום 31.12.2017

ענת קנטור - אקטוארית ממונה
מרץ 2018

תוכן עניינים

1.	הצהרת אקטואר.....	3
2.	מאזן אקטוארי.....	4
3.	עיקרי זכויות על פי התקנון.....	6
4.	בסיס הנחות אקטואריות.....	9
5.	דוח תנועה בעודף	11
6.	הערות וביאורים.....	14
7.	נתונים סטטיסטיים.....	19
8.	תזרים מזומנים.....	24

1. הצהרת אקטואר

נתבקשתי על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ לערוך דין וחשבון אקטוארי של קרן הפנסיה "הראל כללית" ליום 31/12/2017.

החל מאפריל 2017 אני האקטוארית הממונה של הקרן ואני עובדת כאקטוארית בחברה המנהלת של הקרן החל ממרץ 2015. אין לי או לקרובי משפחה שלי קשר אחר עם הקרן או החברה המנהלת.

אני מצהירה ומאשרת כי:

1. הדין וחשבון האקטוארי המצורף בזאת נערך ונחתם על ידי.

2. הדין וחשבון האקטוארי נערך בהתאם לאלה:

א. הוראות תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) התשכ"ד – 1964.

ב. הוראות הממונה על שוק ההון, ובכלל זה, מערכת ההנחות שבבסיס הדין וחשבון תואמת להוראות הממונה על שוק ההון לעריכת מאזנים אקטואריים.

ג. תקנון הקרן.

והכל כתוקפם למועד הדוח.

3. חוות דעתי:

א. הנכסים שנצברו, המצוינים בדין וחשבון, רשומים בהתאם לדוח על המצב הכספי בדוחות הכספיים של הקרן למועד הנזכר.

ב. יתר הנתונים שבדין וחשבון, מעבר לאלה המפורטים בסעיף קטן (א), וכן אלה המשמשים כבסיס לחישובים ולהערכות שבדין וחשבון, הומצאו לי על-ידי הנהלת החברה המנהלת של הקרן במתכונת שנדרשה על ידי. כל בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לעריכת הדין וחשבון, ולנתונים שנתקבלו נערכו בדיקות שהניחו את דעתי בדבר סבירות הנתונים וכי ניתן להסתמך עליהם בצורה המספקת לצורך עריכת הדין וחשבון.

ג. הבדיקות שנעשו באשר לשלמות הנתונים מבוססים על בדיקת סבירותם של הנתונים, לרבות בדיקות הנערכות על-ידי השוואתם לנתוני התקופה אליה מתייחס הדו"ח ולנתוני תקופות קודמות. אשר על כן, בדיקות אלו לעיתים אינן יכולות לגלות אי-דיוקים או השמטות עקביות או שיטתיות בנתונים. האחריות לאי - דיוקים או השמטות אפשריות מסוג זה אשר אין אפשרות סבירה לגלותם היא של הנהלת החברה המנהלת של הקרן בלבד.

לפי מיטב ידיעתי והערכתי, החישובים וההערכה האקטוארית כפי שהם משתקפים בדין וחשבון המצורף בזאת, מייצגים, בהתאם להנחות שפורטו בדין וחשבון, את היקף ההתחייבויות של הקרן ואת נכסיה ליום 31/12/2017, ותואמים את הוראות הדין הרלוונטיות ואת הוראות הממונה על שוק ההון.

אקטואר ממונה		ענת קנטור	
תאריך	תפקיד	שם האקטואר	חתימה

(2) כללית - קרן פנסיה - מאזן אקטוארי

31/12/2017

באלפי ש"ח (דוח נומינלי/לא מתואם)

ליום 31/12/2016	ליום 31/12/2017	
<u>657,998</u>	<u>864,440</u>	סה"כ נכסים לפי הדו"ח על המצב הכספי
-		
6,105	5,230	זכאים ויתרות זכות
		<u>התחייבויות פנסיוניות</u>
		<u>התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה</u>
455,866	550,114	התחייבויות לעמיתים שאינם מבוטחים
<u>121,060</u>	<u>222,990</u>	<u>התחייבויות לעמיתים מבוטחים</u>
576,926	773,104	סך התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
		<u>התחייבויות לפנסיונרים</u>
65,388	71,757	זקנה ושאיירי זקנה
4,950	4,139	נכים
2,361	8,454	שאיירי מבוטח
1,628	2,781	עתודות לתביעות שקרו וטרם דווחו
<u>744</u>	<u>470</u>	<u>עתודה לפנסיונרים</u>
75,071	87,601	סך התחייבויות לפנסיונרים
		<u>גרעון אקטוארי הנובע מגורמים דמוגרפיים</u>
(12)	(143)	פנסיונרים
(71)	(884)	עמיתים שאינם מבוטחים
<u>(140)</u>	<u>(468)</u>	עמיתים מבוטחים
(223)	(1,495)	סה"כ
		<u>עודף דמוגרפי הנובע מגורמי תשואה וריבית</u>
<u>119</u>	<u>0</u>	פנסיונרים
119	0	סה"כ
-		
(104)	(1,495)	סה"כ גרעון אקטוארי
<u>651,893</u>	<u>859,210</u>	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
<u>657,998</u>	<u>864,440</u>	סך כל ההתחייבויות

להלן ביאור לסעיפי ההתחייבות:

1. **פנסיונרים** – פנסיונרים של זקנה, שאירים ונכים שזכאים לקצבה.
2. **התחייבויות לזקנה ושאירי זקנה (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון)** – כולל התחייבות בגין קצבאות זקנה ולשאירים פוטנציאליים של פנסיונרים של זקנה וכן התחייבות בגין קצבאות עבור שאירי פנסיונרים של זקנה שנפטרו.
3. **התחייבות לנכים (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון)** – כולל התחייבות בגין קצבאות נכים עד לגיל פרישה, כולל שחרור מפרמיה והתחייבות לשאירים פוטנציאליים של נכים.
4. **התחייבות לשאירי מבוטח (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון)** – כולל התחייבות בגין קצבאות לשאירים (בני זוג ויתומים) של פעילים, מוקפאים ונכים שנפטרו עם שאירים.
5. **עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו** – בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו לחברה.
6. **התחייבויות לעמיתים שאינם מבוטחים** – סכום הצבירה למועד המאזן שהצטבר בגין המבוטחים במסלול "יסוד".
7. **התחייבויות לעמיתים מבוטחים** – סכום הצבירה למועד המאזן שהצטבר בגין המבוטחים במסלול "מקיף".
8. **עודף (גירעון) אקטוארי** – עודף רבעון אחרון בלבד שנכון לתאריך הדוח טרם חולק לעמיתי הקרן בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 1-3-2016 מתאריך 2.6.2016. החלוקה היא לפי עודף (גירעון) הנובע מגורמים דמוגרפיים ולעודף (גירעון) הנובע מגורמי תשואה וריבית. לצורך בהירות הנתונים, העודף מוצג גם בחלוקה לפנסיונרים/עמיתים מבוטחים/עמיתים לא מבוטחים.

3. עיקרי זכויות על פי התקנון

להלן יובאו פרטים על עיקרי התוכנית על פי תקנון הקרן כמו שהם מיוצגים לעמיתי הקרן. יצוין כי על מנת לעמוד על מלוא זכויותיהם וחובותיהם של עמיתים בקרן יש לעיין בתקנון המלא של הקרן.

- 3.1. הקרן היא קרן תשואה, עד 2013 הקרן היתה ללא מסלולי ביטוח. החל מ-2013 ניתן גם לרכוש כיסוי לנכות ושאיירים בקרן. המשמעות היא, שמדי חודש בחודשו תחושב היתרה הצבורה של העמיתים על פי היתרה הצבורה שהיתה בחודש הקודם בתוספת דמי גמולים והעברות מקרנות אחרות ששולמו לחשבון במהלך החודש שחלף, בתוספת רווחים (או הפסדים) שהיו לקרן על השקעותיה באותו חודש ובניכוי דמי סיכון לנכות ולשאיירים ודמי ניהול, אותם גובה הקרן על פי החוק. עם הגיע המבוטח לגיל פרישה תחושב פנסית הזקנה על פי גילו, שנת הלידה, המין, גיל השאיירים ומינם, שיעור פנסית השאיירים ותקופת הבטחת תשלום מזערית לפנסית הזקנה שנבחרו.
- 3.2. הקרן מעניקה פנסיה מקיפה במגוון מסלולי ביטוח לבחירה על פי התאמה אישית:
 - א. פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסית נכות, כנגד הקטנת פנסית הזקנה (בפרישה באותו גיל) ותוך שמירה על הכיסוי הביטוחי לשאיירים שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה. תום ביטוח גיל 67.
 - ב. פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) – תום ביטוח בגיל 64.
 - ג. פנסית מקיפה - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת פנסית זקנה בגיל פרישה וכן פנסית נכות ופנסית שאירים מלאה, בסכום שווה או דומה במידת האפשר לפנסית הזקנה הצפויה במועד ההצטרפות. תום ביטוח גיל 67.
 - ד. פנסיה מקיפה – תום ביטוח בגיל 64
 - ה. עתיר חסכון - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת פנסית זקנה מוגדלת ביחס למסלול הפנסיה המקיפה, כנגד הפחתת הכיסוי הביטוחי לפנסית נכות למבוטח ופנסית שאירים לשאייריו.
 - ו. עתיר ביטוח - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסויים ביטוחיים של נכות ושאיירים מוגדלים, כנגד הקטנת פנסית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
 - ז. עתיר נכות מופחת שאירים - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסית נכות, כנגד הקטנת פנסית השאיירים שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
 - ח. עתיר שאירים - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסית שאירים לאלמנת המבוטח, כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאיירים והקטנת פנסית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
 - ט. עתיר שאירים מופחת נכות- מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסית שאירים לאלמנת המבוטח כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאיירים והפחתת פנסית הנכות שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
 - י. פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) פרישה מוקדמת- כמו מסלול מקיפה, נכות מוגדלת (75%) רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.
 - יא. פנסיה מקיפה פרישה מוקדמת- כמו מסלול פנסיה מקיפה רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.
 - יב. עתיר חיסכון פרישה מוקדמת- כמו מסלול עתיר חיסכון רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.

יג. עתיר שאירים מופחת נכות פרישה מוקדמת- כמו מסלול עתיר שאירים מופחת נכות רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.

יד. מסלול ללא נכות – מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת פנסיית זקנה בגיל פרישה וכן מספק כיסוי ביטוחי לשאירי המבוטח בלבד.

3.3. בנוסף עבור מסלולים לגיל פרישה הגבוה מ-60 ניתנת האפשרות לבחור בהסדר נכות מתפתחת, בו הפנסיה שתשולם בעקבות מקרה נכות תגדל ב-2% לשנה מעת התחלת התשלום ולמשך תקופת הנכות.

3.4. עמית פעיל רשאי לעבור ממסלול ביטוח אחד למשנהו בהגשת בקשה בכתב במשרדי הקרן. הבקשה תיכנס לתוקף החל מה-1 לחודש העוקב לחודש הגשת הבקשה.

3.5. במסגרת מסלולי הביטוח רשאי עמית שאילו היה נפטר לא היו לו שאירים, לוותר על כיסוי ביטוחי לסיכוני מוות לתקופה של עד 24 חודשים, זאת באמצעות הודעה בכתב לקרן. בתקופה זו יהיה מבוטח בכיסוי ביטוחי למקרה נכות וזקנה. חובת מבוטח כזה לעדכן את הקרן אחת ל-24 חודש לפחות, גם אם לא חל שינוי במצב המשפחתי.

3.6. במקרה של הפסקת תשלומים לקרן לתקופה של עד חמישה חודשים, במסגרת מסלולי הביטוח, תגבה הקרן את עלות הכיסוי הביטוחי למקרי נכות ומוות אוטומטית מתוך היתרה הצבורה של העמית, אלא אם כן המבוטח שילם אותה בעצמו במישרין. המבוטח או שאיריו יהיו זכאים לקבלת פנסיה כאילו לא הופסקו התשלומים. כמו כן, במקרה של הפסקת תשלומים רשאי המבוטח להאריך את תקופת הביטוח למקרי נכות ומוות לתקופה כוללת של 24 חודש. עלות הסיכון יכולה להיות משולמת על ידי המבוטח במישרין או מתוך היתרה הצבורה שלו.

3.7. אפיקי השקעה

להלן אפיקי ההשקעה לעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

- א. כללי
- ב. ילידי שנות ה-50
- ג. ילידי שנות ה-60
- ד. ילידי שנות ה-70
- ה. ילידי שנות ה-80
- ו. ילידי שנות ה-90

למקבלי קצבה:

- א. כללי למקבלי קצבה

3.8. שכר קובע לפנסיית שאירים ולפנסיית נכות:

תקנונה של הקרן מותאם למצבים של התקדמות בשכר או ירידה זמנית בו, ע"י מנגנון חישוב השכר הנקוב שמוגדר כממוצע 3 או 12 החודשים האחרונים מצד אחד; ומצד שני של אי התחשבות בחסר בחודשי ביטוח (למשל בשל חופשה ללא תשלום או בהחלפת מקום עבודה).

3.9. מנגנון איזון אקטוארי:

בתום כל רבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי אשר קובע עודף או גירעון אקטוארי בנפרד לעמיתים במסלולי ביטוח, לעמיתים שאינם במסלולי ביטוח ולפנסיונרים. הקרן מעדכנת את יתרות העמיתים, תשלומי הפנסיות והעתודות לפנסיונרים בהתאם לעודף או לגירעון האקטוארי.

3.10. מוטבים:

אם במועד בו נפטר עמית אין לו שאירים כמוגדר בתקנון, תשולם היתרה הצבורה למוטבים שקבע המבוטח בטופס ההצטרפות שמלא או בהודעה מעודכנת ששלח לקרן. העמית רשאי לקבוע או לעדכן מוטבים במשרדי הקרן. במקרה שלא נקבעו מוטבים כאמור ואין שאירים בעת הפטירה תשולם היתרה הצבורה ליורשים על-פי צוואה ובאין צוואה, ליורשים על-פי דין.

4. בסיס הנחות אקטואריות

בסיס ההנחות לחישוב ההתחייבויות נקבע בהתאם להנחות הדמוגרפיות שפורסמו בחוזר 2017-3-6 "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה" בתאריך 3 באוקטובר 2017, שהחליף את בסיס ההנחות שחושב בשנה שעברה לפי חוזר 2013-3-1. ההנחות הדמוגרפיות חושבו על בסיס נתוני ניסיון דמוגרפי של קרנות הפנסיה בישראל לשנים 2010-2015 שהוגשו לרשות שוק ההון. החוזר לא כלל שינוי במודל חיזוי שיפורי התמותה הנהוג וממתין לדוח מסכם של הוועדה המקצועית לעניין חקר תמותה בישראל.

4.1. ריבית ההיוון**4.1.1. פנסיונרים –**

100% מההון הצבור מושקע בהשקעות חופשיות. התשואה בהשקעות החופשיות נקבעת על בסיס וקטור ריבית חסרת סיכון שמפורסם ע"י חברה מצטטת.

4.2. דמי ניהול

4.2.1. פנסיונרים שפרשו לפני 1/1/2010 – 2% דמי ניהול שנתיים מצבירה

4.2.2. פנסיונרים שפרשו מ 1/1/2010 ואילך – 0.5% דמי ניהול שנתיים מצבירה

4.3. הנחות דמוגרפיות – לפי הטבלאות המפורסמות בחוזר 2017-3-6

4.3.1. תמותת מקבלי קצבת זקנה – לפי לוח פ-3 ד עם התאמה של לוח פ-4

4.3.2. תמותת בני זוג של עמיתים בחיים –

- בני זוג עד גיל 55 לנשים ו-60 לגברים לפי לוח פ-1 ב
- בני זוג מגיל 55 לנשים ו-60 לגברים לפי לוח פ-3 ד

4.3.3. תמותת בני זוג של עמיתים שנפטרו –

- אלמנים עד גיל 55 לנשים ו-60 לגברים – לפי לוח פ-2
- אלמנים מגיל 55 לנשים ו-60 לגברים – לפי לוח פ-5 ד

4.3.4. שיפורי תמותה -

$$q_{x,t}^s = q_{x,7}^s * (\alpha + (1-\alpha) * (1-f)^{t/20}) / (\alpha + (1-\alpha) * (1-f)^{7/20})$$

$q_{x,7}^s$ מהווה שיעור התמותה בגיל x ביום 31.12.2015 לפי לוחות תמותה הנ"ל

$q_{x,t}^s$ מהווה שיעור התמותה בגיל x, t שנים לאחר 31.12.2008.

α, f לפי לוחות פ-6.

שיפורי תמותה הופעלו על כל לוחות התמותה שבשימוש (לא כולל תמותת נכים) שיפורי התמותה מחושבים באופן שנתי על בסיס אמצע שנה קלנדרי על שיעורי התמותה השנתיים ואז מומרים לשיעורים חודשיים.

4.3.5. שיעורי תמותה לנכים –

- עד גיל פרישה - לפי לוח פ7
- מעל גיל פרישה – לפי לוח פ3-ד עם התאמה של לוח פ4 (רלוונטי רק עבור זכאי קיים לצמיתות)

4.3.6. שיעורי החלמה לנכים – לפי לוח פ9

4.3.7. שיעורי נישואים –

- לפני גיל פרישה – לפי לוח פ10
- מעל גיל פרישה – לפי מצב בפועל

4.3.8. הפרשי גילאים בין בני זוג:

- הפרש בפועל
- אם אין תאריך לידה של בן זוג
- מתחת לגיל פרישה : 3- לבת זוג, 3+ לבן זוג
- מעל גיל פרישה: 5- לבת זוג, 3+ לבן זוג

4.3.9. נתוני ילדים

- גיל הילד הצעיר – לפי לוח פ11-ב
- הסתברות לילד מתחת לגיל 21 – לפי לוח פ11-ב

4.3.10. ביטוח משנה

- 95% מדמי הסיכון

5. דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטואריהתנועה בעודף (גירעון) דמוגרפי לעמיתי הקרן מצטבר לכל השנה (לעומת שנה קודמת) כלל עמיתי הקרן

מצטבר לשנה שהסתיימה ב-			מצטבר לשנה שהסתיימה ב-			העודף (הגירעון) שנגרם מהגורמים המפורטים בדיווח
31/12/2016			31/12/2017			
עודף (גירעון)	המצב בפועל	המצב הצפוי	עודף (גירעון)	המצב בפועל	המצב הצפוי	העודף (הגירעון) שנגרם ממפורט
אלפי ₪			אלפי ₪			
199	(1,418)	(1,219)	(835)	(349)	(1,184)	ב. מקרי מוות – פנסיית זקנה ושאיירים
(2,593)			(2,590)			ז. פרישות במהלך השנה
			409			ט. שינוי בעתודה הנובה משינויי שיטות והנחות
0			0			י. שינויים בתקנון הקרן
(1,315)			160			יא. סך הגורמים האחרים
(3,709)			(2,856)			

לעמיתי "מסלול מקיף" בלבד

מזטבר לשנה שהסתיימה ב-			מזטבר לשנה שהסתיימה ב-			העודף (הגירעון) שנגרם מהגורמים המפורטים בדיווח
31/12/2016			31/12/2017			
עודף (גירעון)	המצב בפועל	המצב הצפוי	עודף (גירעון)	המצב בפועל	המצב הצפוי	העודף (הגירעון) שנגרם ממפורט
אלפי ₪			אלפי ₪			
1,681	26	1,707	721	1,984	2,705	א. מקרי מוות – מבוטחים
74	0	74	(1,359)	1,554	195	ג. מקרי מוות – נכים
(376)	1,908	1,532	1,858	563	2,421	ד. יציאה לנכות
(748)	(110)	(858)	(1,018)	(104)	(1,121)	ה. חזרה מנכות
921			806			ו. ביטוח משנה
(1,579)			(1,071)			ח. שינויים בעתודת IBNR
57			21			ט. שינוי בעתודה הנובה משינויי שיטות והנחות
0			0			י. שינויים בתקנון הקרן
0			0			יא. סך הגורמים האחרים
30			(42)			סה"כ עודף (גירעון) מהגורמים המפורטים לעיל

התנועה בעודף (גירעון) דמוגרפי לעמיתי הקרן (לפי רבעונים בשנה)¹**ודף (גירעון) לכלל עמיתי הקרן**

העודף (הגירעון) שנגרם מהגורמים המפורטים בדיווח	לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום								לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2017	לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2016
	31/12/2017		30/09/2017	30/06/2017	31/03/2017	31/12/2017				
	המזב	המזב בפועל	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	
	אלפי ש"ח								אחוזים	אחוזים
ב. מקרי מוות – פנסית זקנה ושארית	(333)	(354)	20	0.00	(0.04)	(0.05)	(0.02)	(0.10)	0.03	
ז. פרישות במהלך השנה			(1,076)	(0.20)	(0.02)	(0.06)	(0.13)	(0.30)	(0.40)	
ט. שינוי בעתודה הנובה			430	0.08	0.00	0.00	0.00	0.05	0.00	
י. שינוי שיטות והנחות			0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
יא. סך הגורמים האחרים			(236)	(0.04)	(0.03)	0.07	0.08	0.02	(0.20)	
סה"כ עודף (גירעון) מהגורמים המפורטים לעיל			(862)	(0.16)	(0.09)	(0.04)	(0.06)	(0.33)	(0.57)	

(גירעון) לעמיתי הקרן ("מסלול מקיף")

העודף (הגירעון) שנגרם מהגורמים המפורטים בדיווח	לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום							
	לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2017		לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2016					
	המזב	המזב בפועל	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)	עודף (גירעון)
	אלפי ש							
א. מקרי מוות – מבוטחים	735	1,145	(410)	(0.03)	0.34	(0.11)	0.40	0.31
ג. מקרי מוות – נכים	39	980	(941)	(0.07)	0.07	(0.17)	(0.18)	(0.58)
ד. יציאה לנכות	658	288	369	0.03	0.20	0.51	0.11	0.80
ה. חזרה מנכות	(257)	(26)	(232)	(0.02)	(0.06)	(0.25)	(0.15)	(0.44)
ו. ביטוח משנה			1,211	0.09	(0.50)	0.12	0.28	0.35
ז. שינויים בעתודת IBNR			(82)	(0.01)	(0.03)	(0.13)	(0.45)	(0.46)
ט. שינוי בעתודה הנובה			0	0.00	0.00	0.00	0.01	0.04
י. שינוי שיטות והנחות			0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
יא. סך הגורמים האחרים			(549)	(0.04)	(0.00)	0.05	(0.00)	(0.01)
סה"כ עודף (גירעון) מהגורמים המפורטים לעיל			(634)	(0.05)	0.02	0.03	(0.02)	(0.02)

¹ דווח של תנועה בעודף לפי רבעונים באופן עקבי לדווח בדוחות האקטואריים הרבעוניים

התנועה בעודף (גירעון) לפנסיונרים

לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2016	לשנה שהסתיימה ב- 31/12/2017	לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום				העודף (הגירעון) שנגרם מהגורמים המפורטים בתקופת הדיווח, באלפי ש"ח פנסיונרים חדשים
		31/03/2017	30/06/2017	30/09/2017	31/12/2017	
(422)	(296)	(47)	(33)	(73)	(143)	החלק היחסי מתוך העודף (הגירעון) שחולק לכלל עמיתי הקרן
(600)	(2,809)	794	147	(2,519)	(1,231)	שינויים בריבית ההיוון
1,090	2,534	(285)	(357)	2,191	986	סטייה מהנחת התשואה
(371)	275	(509)	211	327	246	עודף (גרעון) הנשמר בעתודת פנסיונרים
(303)	(296)	(47)	(33)	(73)	(143)	סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים
(0.41)	(0.33)	(0.06)	(0.04)	(0.09)	(0.16)	סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים, באחוזים

6. הערות והבהרות:**6.1. התפתחות הקרן בשנה האחרונה**

מספר העמיתים בקרן, פעילים, מוקפאים ופנסיונרים לסוף שנת 2017 עומד על 32,843. בשנת 2016 מספר העמיתים בקרן עמד על 27,821. הנכסים של הקרן גדלו במהלך שנת 2017 מ-658 מיליוני ש"ח ל-864.4 מיליוני ש"ח.

6.2. בסיסי החישוב –

החישובים האקטואריים בדוח זה מבוססים הנחות דמוגרפיות שנקבעו ע"י האוצר. בהתאם למחקרי נסיון הקרנות שהוגשו לאוצר בסוף 2016, האוצר פרסם באוקטובר 2017, חוזר מעודכן 2017-3-6 "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה" שמסקף את מסקנות המחקר. עיקר השינוי הוא גידול משמעותי בשיעורי היציאה לנכות וקיטון בשיעורי התמותה לפעילים. סה"כ עדכון זה יוצר גידול של כ-100% בפרמיית הסיכון לנכות וקיטון של כ-7% בפרמיית הסיכון לשארים. עדכון זה אמור לתקן את הגרעון מהיציאה לנכות שקיים בקרן מאז עדכון הטבלאות ב-2014 על פי חוזר 2013-3-1. יישום ההנחות הדמוגרפיות לצורך הערכת ההתחייבויות נקבע ל-31/12/2017 אך לצורך קביעת מקדמים מעודכנים בתקנון נדחה לאישור התקנון התקני ולכן תיקון דמי הסיכון ישתקף רק החל משנת 2018.

6.3. תקנון הקרן -

החל מ-2013, התקנון כולל אפשרות למסלולי ביטוח. משמעות הדבר שעמיתים יכולים לרכוש כיסויי ריסק של נכות ושארים. אפשרות זו מייצרת חלוקה של 2 סוגי עמיתים בקרן, עמיתים במסלול "יסוד" ללא כיסוי ביטוחי ועמיתים במסלול "מקיף" עם כיסוי ביטוחי. בהתאם לחוזר 2014-3-1 יש לחלק את העודף/גרעון דמוגרפי שנוצר בגין הכיסויים הביטוחיים רק בין העמיתים שנמצאים במסלולים עם ביטוח מקיף².

בספטמבר 2016 יצא חוזר 2016-3-4 "הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה" שמנחה לגבי תקנון תקני עבור קרנות חדשות. היישום נקבע לינואר 2018 אך נדחה ע"י האוצר עד ליוני 2018. הנהלת הקרן הגישה תקנון מעודכן לקרן המקיפה בהתאם לחוזר עם מקדמים מעודכנים בהתאם להנחות הדמוגרפיות החדשות שקיבל אישור מרשות ההון ונכנס לתוקף החל מ-15 לפברואר 2018. במקביל הוגש תקנון מעודכן גם לקרן הכללית אשר גם נכנס לתוקף באותו תאריך. מבחינה אקטוארית השינוי המהותי הצפוי בגין המעבר לתקנון התקני הוא הגידול בדמי הסיכון שאמור לצמצם משמעותית את הגרעון ביציאה לנכות.

² קיימת סוגיה האם לשתף את הפנסיונרים הנכים ושאיירי פעיל בעודף/גירעון שנוצר בגין הכיסויים הביטוחיים שהרי בפועל באופן חלקי ממשיכים לתרום לעודף גירעון דמוגרפי בעקבות התנהלות התביעות בתוקף אך הנושא לא מספיק ברור בחוזר. בחוזר 2014-3-1 מדובר על "מבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים כיסוי ביטוחי לנכות או לשארים". הגדרה זאת באה להחריג את המבוטחים שנמצאים במסלול ללא כיסוי ביטוחי ופנסיונרים שהם מקבלי קצבת זקנה. על פי התקנון, נכים כלולים בהגדרה של מבוטחים פעילים, ולכן אותם יש לכלול בחלוקה של העודף על פי ההגדרה של החוזר. לגבי שאירי פעיל הסוגיה לא כל כך ברורה שלכאורה לפי החוזר הם לא מבוטחים ומצד שני לא נמצא הסבר הגיוני להבחין בחלוקת העודף בין הנכים לבין השאירים. הסוגיה אינה מהותית כאשר מדובר על שברירי אחוזים לגבי כמה תובעים בודדים בשלב זה והנושא נמצא בבירור מול משרד האוצר. לעת עתה מקבלי פנסיה אלו משתתפים בעודף/גירעון שנוצר בגין הכיסויים הביטוחיים

6.4 מסד הנתונים –

6.4.1 פנסיונרים – על בסיס נתוני פנסיונרים ממחלקת תביעות נכון ל-31/12/2017.

6.4.2 עמיתים – על בסיס מערכת זכויות עמיתים והתאמה לנתונים הכספיים.

6.5 תנועה בעודף (גרעון) דמוגרפי לכלל עמיתי הקרן (יסוד + מקיף)

6.5.1 סה"כ הגרעון המצטבר לכל שנת 2017 הוא בגובה 2.856 מליון ומהווה 0.33%

מההתחייבות הצבורות נכון ל-31/12/2017. הגרעון נובע ברובו מפרישות לזקנה

והתארכות תוחלת החיים לפנסיונרים

6.5.2 לפי חוזר 2014-3-1 הקרן מעדכנת את היתרות הצבורות של העמיתים והפנסיות מדי

רבעון בהתאם לעודף (גרעון) שנבע באותו רבעון. אי לכך נכון לסוף השנה יש לעדכן

רק בגין הרבעון הרביעי של השנה.

איזון דמוגרפי נדרש בגין הרבעון הנוכחי : הפחתה של 0.16% ליתרות הצבורות.

6.6 תנועה בעודף (גרעון) דמוגרפי לעמיתי הקרן המבוטחים במסלולים ביטוחיים ("מסלול

מקיף")

6.6.1 הגרעון הדמוגרפי הנוסף המצטבר לכל שנת 2017 בגין מבוטחים במסלולים ביטוחיים

הינו 42 אלף ש"ח ומהווה 0.02% מההתחייבויות הצבורות במסלול המקיף. כלומר

סה"כ האיזון הדמוגרפי המצטבר לעמיתים במסלולים הביטוחיים הינו 0.35%. היות

ויש ביטוח משנה בגובה של 95% מההתחייבויות הביטוחיות תמורת 95% מדמי

הסיכון, האיזון בגין הכיסויים הביטוחיים הוא מאד נמוך.

6.6.2 לפי חוזר 2014-3-1 הקרן מעדכנת את היתרות הצבורות של העמיתים והפנסיות מדי

רבעון בהתאם לעודף (גרעון) שנבע באותו רבעון. אי לכך נכון לסוף השנה יש לעדכן

רק בגין הרבעון הרביעי של השנה. איזון דמוגרפי רבעוני בגין מבוטחים במסלולים

הביטוחיים הינו הפחתה של 0.05% מהצבירה

סה"כ איזון דמוגרפי נדרש בגין הרבעון הנוכחי : הפחתה של 0.21% ליתרות

הצבורות.

6.7 תנועה בעודף (גרעון) לפנסיונרים –

6.7.1 פנסיונרים – הגידול בהתחייבויות הפנסיוניות כתוצאה מירידה משוקללת בריבית היוון

היה גבוה יותר מהפער בין התשואה בפועל שהושגה בנכסי הפנסיונרים לעומת התשואה

הצפויה ולכן נוצר גרעון תשואתי מצטבר מתחילת השנה בגובה 275 אלף ש"ח. העודף

(גרעון) התשואתי לא מחולק במהלך השנה אלא נשמר בעתודת הפנסיונרים. היות

ובסוף השנה, עתודת הפנסיונרים לא חרגה מ-1% מסך ההתחייבות לפנסיונרים, לא

מחולק עדכון תשואתי והעדכון לפנסיונרים הוא רק בגין האיזון הדמוגרפי.

סה"כ עדכון לפנסיונרים מסלול יסוד –

- א. בגין גרעון דמוגרפי – (0.16%)
- ב. בגין עודף תשואתי – 0.00%
- ג. **סה"כ עדכון לפנסיה – (0.16%)**

סה"כ עדכון לפנסיונרים מסלול "מקיף" (שאר פועיל ונכים) –

- א. בגין גרעון דמוגרפי – (0.21%)
- ב. בגין עודף תשואתי – 0.00%
- ג. **סה"כ עדכון לפנסיה – (0.21%)**

6.8. אומדן IBNR –

סעיף זה כולל הערכה לגבי התחייבויות הקרן לתשלומי פנסיה בגין מקרי מוות ונכות אשר ארעו וטרם דווחו עד למועד המאזן או דווחו אך טרם התקבלה החלטה בגינם. היות וקיים מספר מועט של פנסיונרים של נכות ושאר פועיל, הנתונים לא מספיקים לבצע אומדן סטטיסטי ולכן גובה ההתחייבות המחושבת נעשית על בסיס מחצית דמי הסיכון שנגבו במהלך השנה. סה"כ גובה העתודה לסוף שנה הינו 2.8 מליון ש"ח.

6.9. ביטוח משנה –

כאמור בסעיף 6.3 הקרן מאפשרת רכישת כיסוי ביטוחי לנכות ושאר. החל משנת 2015, ברירת המחדל היא שעמיתים בקרן המשלימה יבוטחו באותו מסלול ביטוח כמו בקרן המקיפה. בפועל כ- 43% מהעמיתים בקרן הם במסלול המקיף. בהתאם להוראות הממונה נדרשת החברה המנהלת להתקשר בהסכם לביטוח משנה כל עוד מספר העמיתים במסלול המקיף אינו עולה על 1,500 עמיתים. על אף העובדה כי מספר העמיתים עולה נכון לתקופת הדוח על 1,500 עמיתים, החליטה החברה המנהלת להמשיך את הסכם ביטוח המשנה. ההסדר הביטוחי מיושם באמצעות ביטוח משנה שנערך מול הראל חברה לביטוח בע"מ. מכח ההסכם שנחתם מעניקה הראל ביטוח כיסוי ביטוח משנה על בסיס פרופרציונלי בשיעור של 95% להתחייבויות הראל פנסיה כללית במסלולים הכוללים כיסויים ביטוחיים. דמי הביטוח המשולמים על פי הסכם זה הינם בהתאם לתעריף עלות הכיסוי הביטוחי שקבע הממונה לקרנות הפנסיה החדשות. החל משנת 2016 מבטח המשנה גם משתתף ב-95% מעתודת ה- IBNR בהתאם למפורט בסעיף 6.8. עתודה של מבטח המשנה נרשמת בספרי החברה כנכס ביטוח משנה.

6.10. פירוט שינויים מהותיים בדוח תנועה לכלל הקרן –

דוח התנועה מוצג לפי צפי על בסיס ההנחות שהיו נהוגות לסוף שנת 2016 כאשר כל שינוי שנבע משינויי הנחות שהיו במהלך השנה כלול בסעיף ט "שינויי שיטות והנחות"

6.10.1. פרישות במהלך השנה – קיים גרעון של 2.59 מליון ש"ח כתוצאה מהפער בין מקדמי ההמרה לזקנה שמחושבים לפי בסיס של 4% תשואה ריאלית בנכסים החפשיים לבין ההתחייבות שמחושבות על פי חוזר 1-3-2014 לפי תשואה צפויה של ריבית חסרת סיכון בנכסים החופשיים.

6.10.2. שינויים בהנחות ושיטות –

א. שינוי בסיס הנחות דמוגרפיות החל מ 31 לדצמבר 2017.
בהתאם לחוזר 2017-3-6 (ראה פירוט בסעיף 4.3) שונו ההנחות הדמוגרפיות על בסיס מחושבים ההתחייבויות הפנסיוניות נכון ל-31 לדצמבר 2017. שינוי זה תרם לקיטון ההתחייבויות בגובה של כ-430 אלף ש"ח בעיקר בגין קיצור תוחלת חיים לפנסיונרים מבוגרים.

6.11. גורמים נוספים שלא נלקחו בחשבון לצורך עריכת המאזן:

6.11.1. גרעון מובנה בגין פער של בין עקום הריבית לפיו מבוצע התמחור של מקדמי הריסק והפרישה (4%) לבין עקום הריבית בפועל. סוגיה זו יוצרת כל שנה גרעונות שמתחלקים בין כל העמיתים. גרעון זה ייפתר סופית החל מינואר 2018 עם החלת חוזר 2017-3-3, ראה פירוט בסעיף 6.12.16.12.1

6.11.2. עמיתים שהגיעו לגיל 60 לפני 31/12/2007.
חוזר 2013-3-2 נותן התייחסות מיוחדת לעמיתים שהגיעו לגיל 60 לפני 31 לדצמבר 2007 ומזכה אותם בעת יציאה לפנסיה בשימוש של מקדמי פנסיה של התקנון הנוכחי (מקדמים ישנים בתקנון החדש) ביחס ליתרה הצבורה ליום 31 לדצמבר 2007. בהבהרה שיצאה לחוזר, מנחה האוצר לספק לעמיתים אלו את המקדם הטוב מבין המקדמים שהיה קיים נכון ל 31 לדצמבר 2007 לבין המקדם לו הם זכאים לפי התקנון הנוכחי. מכיוון שדמי הניהול שבבסיס התקנון קטנו מ-2% ל-0.5% ב-1/1/2010, המשמעות היא שכמעט תמיד המקדם הנוכחי בתקנון יהיה טוב יותר ולכן אין צורך לרשום בגרעון פוטנציאלי בגין הבטחת המקדם לאוכלוסיה זו.

6.11.3. פנסיות לשאירים עבור הורים נתמכים וילדים מוגבלים

6.11.4. קיזוז קצבאות ותשלומים ממקורות אחרים

6.12. עדכונים צפויים לאחר תאריך המאזן

6.12.1. ב-1 לינואר 2018 נכנסו לתוקף חוזר 2017-3-1 "הוראות לניהול קרן פנסיה חדשה" שמחליף את חוזר 2004-9 וחוזר 2017-3-3 "הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות" שמחליף את חוזר 2014-3-1. חוזרים אלו באים לפתור את גרימת הגרעון האקטוארי בעת פרישת עמיתים לפנסיה זקנה והגרעונות הדמוגרפיים בגין גביית ריסקים. כל הפורשים החל מינואר 2018 ינוהלו במסלולי השקעה ייעודיים להם היות וההתחייבות האקטוארית בגין פנסיונרים אלו תחושב באופן שונה ותשואת היעד תהיה גבוהה יותר כדי לשמור על גובה הפנסיות כמו כן הצמדת הקצבה למדד המחירים לקבוצת פנסיונרים זו תיעשה אחת לשנה ולא מדי חודש בחודשו.

6.12.2. ב-15 לפברואר נכנס לתוקפו התקנון התקני בהתאם לחוזר 2016-3-4 "הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה" שמנחה לגבי תקנון תקני עבור קרנות חדשות. במקביל אליו אושר גם התקנון מעודכן לקרן כללית. התקנון גם כולל מקדמים מעודכנים על בסיס ההנחות הדמוגרפיות החדשות שפורסמו בחוזר 2017-3-6

7. נספחים סטטיסטיים

בהתאם להנחיית האוצר, הגדרת עמיתים פעילים ומוקפאים בנתונים הסטטיסטיים היא בהתאם לחוזר-2016-9-3 ולא לפי הגדרת התקנון הקיים. במאזן מוצגות שתי קבוצות אלו ביחד ומשתתפות באופן שווה בעודף האקטוארי.

א. מידע אודות עמיתי הקרן:

מספר עמיתים ליום 31/12/2017	זכר	נקבה	סה"כ
<u>עמיתים שאינם מקבלי קצבה</u>			
פעילים	7,534	2,780	10,314
שאינם פעילים	13,210	8,962	22,172
סה"כ עמיתים שאינם מקבלי קצבה ³	20,744	11,742	32,486
<u>מקבלי קצבה</u>			
זקנה	163	127	290
שארית	18	44	62
נכות	2	3	5
סה"כ פנסיונרים	183	174	357
זקנה	0	0	0
שארית	0	0	0
נכות	0	0	0
סה"כ זכאים קיימים לפנסיה	0	0	0
סה"כ עמיתי הקרן	20,927	11,916	32,843
עמיתים מבוטחים	8,188	5,918	14,106
עמיתים שאינם מבוטחים	12,555	5,825	18,380

ב. מידע אודות עמיתים פעילים

עמיתים פעילים ליום 31/12/2017	זכר	נקבה	סה"כ
שכר ממוצע	4,283	3,537	4,082
גיל ממוצע	41.6	44.7	42.5
וوتק ממוצע	2.5	2.6	2.5

³ נתוני העמיתים אינם כוללים נכים

ג. התפלגות עמיתים פעילים גברים

גיל	שכר ממוצע	מספר עמיתים
19	0	0
20-24	4,881	50
25-29	4,478	785
30-34	4,246	1,535
35-39	4,884	1,284
40-44	4,720	1,261
45-49	4,494	894
50-54	4,135	640
55-59	3,597	460
60-64	3,289	355
65+	1,058	270
סה"כ	4,283	7,534

ד. התפלגות עמיתים פעילים נשים

גיל	שכר ממוצע	מספר עמיתים
19	0	0
20-24	1,429	20
25-29	2,731	156
30-34	4,009	389
35-39	4,311	391
40-44	4,474	497
45-49	4,161	441
50-54	3,176	286
55-59	2,370	286
60-64	2,165	219
65+	159	95
סה"כ	3,537	2,780

ה. התפלגות עמיתים מוקפאים גברים

מספר עמיתים	ערך פדיון	גיל
1	508	19
85	251,699	20-24
1,330	4,168,317	25-29
2,289	14,034,378	30-34
2,086	17,288,331	35-39
2,181	22,304,490	40-44
1,785	27,336,460	45-49
1,178	23,246,012	50-54
859	17,008,548	55-59
646	17,807,247	60-64
770	23,753,219	65+
13,210	167,199,207	סה"כ

ו. התפלגות עמיתים מוקפאים נשים

מספר עמיתים	ערך פדיון	גיל
0	0	19
165	396,336	20-24
1,063	3,074,177	25-29
1,513	6,993,569	30-34
1,456	10,245,529	35-39
1,320	11,138,903	40-44
988	10,828,612	45-49
774	10,727,942	50-54
694	8,952,899	55-59
526	8,168,332	60-64
463	5,309,206	65+
8,962	75,835,506	סה"כ

ז. התפלגות מקבלי קצבאות (גברים) לפי גיל וסוג פנסיה (זכאים חדשים)

סה"כ		פנסיונרים		שארים		נכות		גיל
סה"כ סכום	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום	מספר מקבלי קצבאות	
2,270	5	0	0	2,270	5	0	0	0-10
1,816	5	0	0	1,816	5	0	0	10-20
0	0	0	0	0	0	0	0	20-25
0	0	0	0	0	0	0	0	25-30
0	0	0	0	0	0	0	0	30-35
0	0	0	0	0	0	0	0	35-40
15,445	2	0	0	2,373	1	13,072	1	40-45
797	1	0	0	797	1	0	0	45-50
7,362	2	0	0	2,948	1	4,414	1	50-55
0	0	0	0	0	0	0	0	55-60
1,750	5	1,750	5	0	0	0	0	60-65
32,571	58	32,571	58	0	0	0	0	65-70
56,059	57	55,593	56	466	1	0	0	70-75
30,017	19	30,017	19	0	0	0	0	75-80
36,650	14	35,450	12	1,199	2	0	0	80-85
15,586	9	14,321	7	1,265	2	0	0	85-90
7,326	6	7,326	6	0	0	0	0	90-95
0	0	0	0	0	0	0	0	95-120
207,648	183	177,028	163	13,134	18	17,486	2	סה"כ

ח. התפלגות מקבלי קצבאות (נשים) לפי גיל וסוג פנסיה (זכאים חדשים)

סה"כ		פנסיונרים		שארים		נכות		גיל
סה"כ סכום	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום	מספר מקבלי קצבאות	סה"כ סכום	מספר מקבלי קצבאות	
2,059	5	0	0	2,059	5	0	0	0-10
2,100	7	0	0	2,100	7	0	0	10-20
133	1	0	0	133	1	0	0	20-25
0	0	0	0	0	0	0	0	25-30
0	0	0	0	0	0	0	0	30-35
3,871	2	0	0	3,871	2	0	0	35-40
1,215	3	0	0	566	2	649	1	40-45
3,595	2	0	0	1,590	1	2,005	1	45-50
3,844	3	0	0	3,844	3	0	0	50-55
0	0	0	0	0	0	0	0	55-60
6,678	15	5,698	12	543	2	437	1	60-65
43,510	47	41,482	43	2,028	4	0	0	65-70
57,446	31	51,193	25	6,253	6	0	0	70-75
57,096	22	53,755	19	3,341	3	0	0	75-80
19,467	10	19,295	9	172	1	0	0	80-85
18,466	17	17,025	12	1,441	5	0	0	85-90
3,458	8	2,882	6	576	2	0	0	90-95
480	1	480	1	0	0	0	0	95-120
223,417	174	191,810	127	28,516	44	3,091	3	סה"כ

ט. מידע אודות עמיתים שהחלו לקבל קצבת זקנה

לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום								מספר עמיתים שהחלו לקבל קצבה
31/03/2017		30/06/2017		30/09/2017		31/12/2017		
נקבה	זכר	נקבה	זכר	נקבה	זכר	נקבה	זכר	
2	17	5	14	10	10	7	13	
7,795	1,537,455	155,764	1,503,330	278,006	998,744	304,745	1,322,748	מספר פורשים סך נכסים

8. תחזית תזרים מזומנים⁴

לוח 2- תזרים מזומנים לפנסיונרים (לא כולל IBNR)

אלפִי טֵה													
שנה קלנדרית	פנסיה במשך השנה	הכנסות מריבית במשך השנה					הנחת התשואה על המשקעות חופשיות	תשיעור הנכסות הצפויה בכל שנה	הון צבור המשמש לכיסוי ההתחייבויות לפנסיונרים נכון לסוף השנה				
		על תשלומי פנסיה	עד 2004	מ-2004	ערך								
					מש"ס"כ	אחרות							
סה"כ	פנסיה במשך השנה	על תשלומי פנסיה	עד 2004	מ-2004	מש"ס"כ	אחרות	סה"כ	על תשלומי פנסיה	עד 2004	מ-2004	מש"ס"כ	אחרות	סה"כ
2017	5,152	47	0	-	-436	-389	-0.52%	0.00%	0	-	84,335	84,335	84,335
2018	5,008	59	0	-	-1,294	-1,235	-1.64%	0.00%	0	-	78,794	78,794	78,794
2019	4,870	46	0	-	-809	-763	-1.12%	0.00%	0	-	72,552	72,552	72,552
2020	4,742	38	0	-	-593	-556	-0.89%	0.00%	0	-	66,919	66,919	66,919
2021	4,609	27	0	-	-306	-279	-0.50%	0.00%	0	-	61,621	61,621	61,621
2022	4,469	19	0	-	-86	-67	-0.15%	0.00%	0	-	56,734	56,734	56,734
2023	4,323	11	0	-	79	91	0.15%	0.00%	0	-	52,198	47,966	47,966
2025	4,172	6	0	-	197	203	0.41%	0.00%	0	-	43,997	43,997	43,997
2026	3,999	1	0	-	275	276	0.62%	0.00%	0	-	40,274	40,274	40,274
2027	3,812	-3	0	-	338	334	0.84%	0.00%	0	-	36,797	36,797	36,797
2028	3,646	-6	0	-	365	359	0.99%	0.00%	0	-	33,510	33,510	33,510
2029	3,475	-8	0	-	363	356	1.08%	0.00%	0	-	30,391	30,391	30,391
2030	3,267	-9	0	-	358	349	1.18%	0.00%	0	-	27,473	27,473	27,473
2031	3,079	-10	0	-	349	338	1.27%	0.00%	0	-	24,732	24,732	24,732
2032	2,869	-11	0	-	337	326	1.36%	0.00%	0	-	22,190	22,190	22,190
2033	2,665	-11	0	-	320	309	1.44%	0.00%	0	-	19,834	19,834	19,834
2034	2,474	-12	0	-	300	289	1.51%	0.00%	0	-	17,648	17,648	17,648
2035	2,285	-12	0	-	280	268	1.58%	0.00%	0	-	15,631	15,631	15,631
2036	2,075	-11	0	-	259	247	1.66%	0.00%	0	-	13,803	13,803	13,803
2037	1,890	-11	0	-	238	227	1.72%	0.00%	0	-	12,140	12,140	12,140
2038	1,712	-10	0	-	214	203	1.76%	0.00%	0	-	10,631	10,631	10,631
2039	1,539	-10	0	-	188	178	1.77%	0.00%	0	-	9,270	9,270	9,270
2040	1,375	-9	0	-	164	155	1.77%	0.00%	0	-	8,050	8,050	8,050
2041	1,209	-8	0	-	143	135	1.77%	0.00%	0	-	6,976	6,976	6,976
2042	1,012	-6	0	-	124	117	1.78%	0.00%	0	-	6,082	6,082	6,082
2043	881	-5	0	-	108	103	1.78%	0.00%	0	-	5,304	5,304	5,304
2044	762	-5	0	-	94	90	1.78%	0.00%	0	-	4,631	4,631	4,631
2045	656	-4	0	-	82	78	1.78%	0.00%	0	-	4,054	4,054	4,054
2046	562	-3	0	-	72	69	1.78%	0.00%	0	-	3,560	3,560	3,560
2047	481	-3	0	-	63	60	1.78%	0.00%	0	-	3,139	3,139	3,139
2048	412	-2	0	-	56	53	1.78%	0.00%	0	-	2,781	2,781	2,781
2049	353	-2	0	-	49	47	1.78%	0.00%	0	-	2,475	2,475	2,475
2050	305	-2	0	-	44	42	1.78%	0.00%	0	-	2,212	2,212	2,212
2051	265	-1	0	-	39	38	1.78%	0.00%	0	-	1,985	1,985	1,985
2052	233	-1	0	-	35	34	1.78%	0.00%	0	-	1,786	1,786	1,786
2053	206	-1	0	-	32	31	1.78%	0.00%	0	-	1,611	1,611	1,611
2054	185	-1	0	-	29	28	1.78%	0.00%	0	-	1,453	1,453	1,453
2055	168	-1	0	-	26	25	1.78%	0.00%	0	-	1,310	1,310	1,310
2056	153	-1	0	-	23	22	1.78%	0.00%	0	-	1,180	1,180	1,180
2057	140	-1	0	-	21	20	1.78%	0.00%	0	-	1,060	1,060	1,060
2058	129	-1	0	-	19	18	1.78%	0.00%	0	-	949	949	949
2059	119	-1	0	-	17	16	1.78%	0.00%	0	-	846	846	846
2060	110	-1	0	-	15	14	1.78%	0.00%	0	-	751	751	751
2061	101	-1	0	-	13	13	1.78%	0.00%	0	-	662	662	662
2062	93	-1	0	-	12	11	1.78%	0.00%	0	-	580	580	580
2063	85	-1	0	-	10	10	1.78%	0.00%	0	-	505	505	505
2064	77	-0	0	-	9	8	1.78%	0.00%	0	-	436	436	436
2065	70	-0	0	-	8	7	1.78%	0.00%	0	-	374	374	374
2066	63	-0	0	-	7	6	1.78%	0.00%	0	-	317	317	317
2067	56	-0	0	-	6	5	1.78%	0.00%	0	-	267	267	267
2068	49	-0	0	-	5	4	1.78%	0.00%	0	-	222	222	222
2069	43	-0	0	-	4	4	1.78%	0.00%	0	-	183	183	183
2070	37	-0	0	-	3	3	1.78%	0.00%	0	-	149	149	149
2071	32	-0	0	-	3	2	1.78%	0.00%	0	-	119	119	119
2072	27	-0	0	-	2	2	1.78%	0.00%	0	-	94	94	94
2073	22	-0	0	-	2	2	1.78%	0.00%	0	-	73	73	73
2074	18	-0	0	-	1	1	1.78%	0.00%	0	-	56	56	56
2075	15	-0	0	-	1	1	1.78%	0.00%	0	-	42	42	42

⁴ ההתחייבות המוצגת כאן היא לאחר חלוקת עודף/גרעון במהלך כל השנה

לוח 2- תזרים מזומנים לפנסיונרים (לא כולל IBNR)

אלפי ש													
שנה קלנדרית	תשלומי פנסיה במשך השנה	הכנסות מריבית במשך השנה				התחייבויות על השקעות חופשיות	הוצאות על השקעות חופשיות	הוצאות על השקעות חופשיות	הוצאות המשמש לכיסוי ההתחייבויות לפנסיונרים נכון לסוף השנה				
		על תשלומי פנסיה	על אג"ח 'ערד' שנרכשו	על השקעות אחרות	סה"כ				ערד				
									עד 2004	מ-2004	השקעות אחרות		
סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ
2076	12	-0	0	-	1	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	31	31	31
2077	9	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	22	22	22
2078	7	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	15	15	15
2079	5	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	11	11	11
2080	4	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	7	7	7
2081	3	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	5	5	5
2082	2	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	3	3	3
2083	1	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	2	2	2
2084	1	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	1	1	1
2085	0	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	1	1	1
2086	0	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	0	0	0
2087	0	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	0	0	0
2088	0	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	0	0	0
2089	0	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	0	0	0
2090	0	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	0	0	0
2091	0	-0	0	-	0	1.78%	1.78%	0.00%	0	-	0	0	0
2092	0	-0	0	-	-0	1.78%	1.78%	0.00%	-0	0	-0	-0	-0
2093	0	-0	0	-	-0	1.78%	1.78%	0.00%	-0	-0	-0	-0	-0
2094	0	-0	0	-	-0	1.78%	1.78%	0.00%	-0	-0	-0	-0	-0
2095	0	-0	0	-	-0	1.78%	1.78%	0.00%	-0	-0	-0	-0	-0
2096	0	-0	0	-	-0	1.78%	1.78%	0.00%	-0	-0	-0	-0	-0
2097	0	-0	0	-	-0	1.78%	1.78%	0.00%	-0	-0	-0	-0	-0

הראל גמל

קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ואישית לפיצויים

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2017**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל.....	3
א.	תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
ב.	מועד הקמת קופת הגמל.....	3
ג.	רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם.....	4
ד.	שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיוזגים, מכירות או רכישות	4
ה.	שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	4
ו.	שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	5
א.	יחס נזילות	5
ב.	משך חיים ממוצע של החיסכון	5
ג.	שינוי במספר העמיתים	6
3.	מידע אודות דמי ניהול.....	6
א.	שיעור דמי הניהול.....	6
ב.	מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה	13
4.	ניתוח מדיניות השקעה	14
א.	מדיניות ההשקעה.....	14
ב.	ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת.....	14
5.	ניהול סיכונים	16
א.	מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת.....	16
ב.	סיכוני נזילות	16
ג.	סיכוני שוק	18
ד.	סיכוני אשראי	26
ה.	סיכונים גיאוגרפיים	33
ו.	גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	44
ז.	גורמי סיכון על פי טיבם	44
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	45
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	45

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל גמל (להלן - "הקופה").
- סוג קופת הגמל: קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ואישיות לפיצויים.
- קוד הקופה: 512267592-00000000000101-0000-000
- סוג העמיתים: עצמאיים ושכירים המפקידים כספי תגמולים ופיצויים.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון" או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת" או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח לא חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בשנת 1957.

ביום 27 בדצמבר 2006 הושלמה עסקה במסגרתה רכשה הראל ביטוח מבנק לאומי לישראל בע"מ ולאומי שרותי שוק ההון בע"מ את הקופה.

בחודש יולי 2008 הפכה הקופה לקופה מסלולית עקב הוספת שני מסלולי השקעה (מסלול שקלי ומסלול ללא מניות) לצד אפיק השקעה קיים (מסלול כללי).

ביום 5 באוקטובר 2011 ניתן אישור המפקח לביצוע מיזוג מסלולי קופת הראל תעוז ומסלולי קופת הראל קופת גמל לתוך קופת הראל עצמה. ביום 1 בינואר 2012 בוצע המיזוג כאמור. שמה של הקופה הממוזגת שונה להראל - עצמה תעוז.

ביום 1 בינואר 2016, מוזגה הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן - "הראל עתידית"), לתוך הראל גמל והשתלמות בע"מ, תוך חיסולה ללא פירוק, וקופת הגמל הראל גילעד גמל (קופה בניהולה של הראל עתידית) מוזגה, מיזוג טכני, לתוך הקופה. שמה של הקופה שונה אגב המיזוג ל-"הראל גמל". בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור 1ג בדוח הכספי של הקופה.

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 כוללת הקופה שלושה עשר מסלולי השקעה. ראה גם סעיף ג' להלן.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

להלן רשימת מסלולי ההשקעה בקופה, הקודים שלהם ומועדי תחילת פעילותם:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
הראל אג"ח עד 25% מניות	00000000000101-0101-000- 512267592	1957
הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	00000000000101-0502-000- 512267592	1988
הראל גמל מסלול מניות	00000000000101-0761-000- 512267592	2001
הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	00000000000101-0762-000- 512267592	2001
הראל גמל שקלי טווח קצר	00000000000101-1334-000- 512267592	2008
הראל גמל אג"ח ללא מניות	00000000000101-1335-000- 512267592	2008
הראל גמל מסלול שקלי	00000000000101-1368-000- 512267592	2008
הראל גמל אג"ח קונצרני	00000000000101-1484-000- 512267592	2009
הראל גמל מסלול כהלכה	00000000000101-1524-000- 512267592	2010
הראל גמל מסלול חו"ל	00000000000101-8057-000- 512267592	2013
הראל גמל לגילאי 50 עד 60	00000000000101-9742-000- 512267592	1998
הראל גמל לגילאי 50 ומטה	00000000000101-9744-000- 512267592	1999
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	00000000000101-9745-000- 512267592	2003

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

בשנת הדוח לא חל שינוי.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

הפרשות מעביד: לפי השיעורים והתנאים הקבועים בתקנה 19 לתקנות מס הכנסה.
הפרשות עובד: לפי השיעורים והתנאים הקבועים בתקנה 19 לתקנות מס הכנסה.
הפרשות מעביד: עד 8 1/3% מהמשכורת- על חשבון פיצויים.
הפרשות עצמאי: לפי תקנות מס הכנסה- על חשבון תגמולים.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

אין שינוי.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. יחס נזילות

שיעור הסכומים שהעמיתים בקופת הגמל רשאים למשוך ממנה מתוך כלל נכסי קופת הגמל, לתאריך הדוח:

2017	
%	
80.45	הראל אג"ח עד 25% מניות
79.08	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
60.99	הראל גמל מסלול מניות
90.59	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
85.56	הראל גמל שקלי טווח קצר
92.62	הראל גמל אג"ח ללא מניות
83.89	הראל גמל מסלול שקלי
85.42	הראל גמל אג"ח קונצרני
70.28	הראל גמל מסלול כהלכה
81.12	הראל גמל מסלול חו"ל
68.62	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
65.39	הראל גמל לגילאי 50 ומטה
85.42	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ב. משך חיים ממוצע של החיסכון

משך החיים הממוצע של זכויות העמיתים, עבור אותם עמיתים שחשכוונותיהם טרם הבשילו:

2017	
שנים	
6.85	הראל אג"ח עד 25% מניות
8.75	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
10.42	הראל גמל מסלול מניות
6.07	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
7.07	הראל גמל שקלי טווח קצר
6.20	הראל גמל אג"ח ללא מניות
7.56	הראל גמל מסלול שקלי
8.52	הראל גמל אג"ח קונצרני
10.43	הראל גמל מסלול כהלכה
9.90	הראל גמל מסלול חו"ל
8.72	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
12.66	הראל גמל לגילאי 50 ומטה
5.52	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ג. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקופה:

מספר חשבונות העמיתים

סוג העמיתים	לתחילת השנה	נפתחו השנה	נסגרו השנה	לסוף השנה
שכירים	178,350	15,891	12,256	181,985
עצמאיים	217,199	9,870	19,550	207,519
סה"כ	395,549	25,761	31,806	389,504

ד. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר

2017		2016	
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות
באלפי ש"ח		באלפי ש"ח	
4,311,845	75,479	3,971,953	78,096
16,057,687	314,025	14,455,750	317,453
20,369,532	389,504	18,427,703	395,549
273,982	149,357	287,351	157,671

חשבונות פעילים

חשבונות לא פעילים (*)

סה"כ

(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

הראל אג"ח עד 25% מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים פעילים					
דמי ניהול מהפקדות					
עמיתים לא פעילים	0%	0%-1%	1%-2%	2%-3%	3%-4%
578	32	-	-	-	438
38,562	6,461	-	-	1	191
19,270	6,464	-	9	31	297
148,253	6,847	1	22	149	11,341

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים פעילים					
דמי ניהול מהפקדות					
עמיתים לא פעילים	0%	0%-1%	1%-2%	2%-3%	3%-4%
98,056	6,708	-	-	-	2,185
2,352,827	756,588	-	-	81	15,398
2,553,591	593,446	-	1,591	4,571	21,547
4,276,680	372,768	8	2,268	5,443	507,124

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 13,080 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
206	31	-	-	-	6
3,492	30	-	-	-	766
8,092	113	27	3	-	6,804
17,732	1,707	24	2	-	2,472

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
12,277	28	-	-	-	423
535,406	3,310	-	-	-	94,434
709,470	7,954	666	497	-	410,890
333,906	37,368	904	109	-	95,260

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 2,218 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל מסלול מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%	
38	10	-	-	5	
621	6	-	-	127	
1,151	7	-	-	347	
1,720	101	3	1	205	

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%	
7,181	26	-	-	243	
38,627	672	-	-	8,859	
62,970	193	-	-	13,895	
44,337	4,160	66	181	8,631	

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 158 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017				
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים			
	דמי ניהול מהפקדות			
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%
81	25	-	-	8
2,676	26	-	1	1,033
5,342	53	6	1	662
5,491	538	11	1	1,319

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017				
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים			
	דמי ניהול מהפקדות			
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%
25,248	24	-	-	2,197
546,855	886	-	556	60,078
918,557	6,025	178	311	85,039
331,206	16,295	524	477	39,398

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1,897 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל שקלי טווח קצר

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017				
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים			
	דמי ניהול מהפקדות			
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%
15	9	-	-	-
377	4	-	-	208
446	11	-	1	94
1,657	723	5	-	163

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017				
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים			
	דמי ניהול מהפקדות			
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%
3,099	5	-	-	-
47,775	161	-	-	12,399
54,426	414	-	89	5,700
60,041	7,256	219	-	6,413

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 17 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל אג"ח ללא מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים		
	דמי ניהול מהפקדות		
	3%-4%	2%-3%	0%
2	4	-	-
264	2	1	66
692	11	1	106
988	618	1	76

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים		
	דמי ניהול מהפקדות		
	3%-4%	2%-3%	0%
446	2	-	-
51,957	1	-	5,579
118,098	548	2	8,281
56,033	3,463	-	3,577

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 173 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל מסלול שקלי

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים			
	דמי ניהול מהפקדות			
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%
16	18	-	-	-
294	2	-	-	78
626	9	3	-	164
1,056	263	11	2	253

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים			
	דמי ניהול מהפקדות			
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%
1,990	35	-	-	-
46,974	6	-	-	4,961
60,213	346	15	-	8,860
40,085	5,380	157	18	8,796

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 29 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל אג"ח קונצרני

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים		
	דמי ניהול מהפקדות		
	3%-4%	2%-3%	0%
6	-	-	-
85	-	-	14
185	-	-	19
287	12	1	49

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים		
	דמי ניהול מהפקדות		
	3%-4%	2%-3%	0%
291	-	-	-
14,405	-	-	1,387
24,137	-	-	1,850
12,720	455	20	1,976

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 50 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל מסלול כהלכה

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים			
	דמי ניהול מהפקדות			
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%
4	19	-	-	-
57	3	-	-	9
206	15	1	-	64
716	571	-	1	242

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים			
	דמי ניהול מהפקדות			
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%
131	7	-	-	-
3,478	270	-	-	534
14,557	76	2	-	2,059
16,358	5,437	-	2	2,746

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 13 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל מסלול חו"ל

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
4	-	-	-	-	-
49	-	-	-	-	14
57	-	-	-	-	11
60	12	-	-	-	10

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
532	-	-	-	-	-
5,105	-	-	-	-	208
2,440	-	-	-	-	173
2,060	264	-	-	-	380

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 17 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
270	71	-	-	-	20
3,784	40	-	-	-	1,785
7,439	230	12	1	-	2,681
16,354	3,732	74	3	2	4,770

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
37,930	474	-	-	-	79,911
419,399	1,686	-	-	-	126,594
592,231	6,955	329	18	-	153,586
400,979	61,344	2,073	117	94	103,940

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 2,045 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל לגילאי 50 ומטה

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
37	109	-	-	-	7
1,779	48	1	-	-	1,375
4,358	172	67	2	1	3,266
11,848	3,927	82	6	-	3,494

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
2,987	123	-	-	-	836
89,892	316	-	-	-	22,400
172,528	897	662	40	-(*)	38,485
85,921	15,293	251	79	-	22,293

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 227 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017				
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים			
	דמי ניהול מהפקדות			
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%
49	39	-	-	6
1,776	16	-	-	588
3,074	85	17	3	1,123
15,861	1,623	175	6	11,024

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017				
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים			
	דמי ניהול מהפקדות			
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%
5,826	19	-	-	266
292,470	392	-	-	42,198
263,936	1,780	301	16	50,356
207,134	14,379	2,650	78	271,511

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 676 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה

לשנה שהסתיימה
ביום 31 בדצמבר
2017

0.004	שיעור דמי ניהול מהפקדות ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
0.61	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
937,689	סך היקף נכסים מנוהל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)
4.60	שיעור הנכסים המנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך הנכסים נטו (באחוזים)
18,650	מספר חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים
4.79	שיעור חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך העמיתים (באחוזים)

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האנפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אנפלציה שנתית שלילית, בסוף שנת 2017 נרשמה אנפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרויות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסד) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום שנת 2017 הציפיות לאנפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. חטיבת ההשקעות ניצלה את ציפיות האנפלציה הנמוכות להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה להימשך מגמת ההתרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האנפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייבשות שניכרים בשוק הדיור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני, כאשר לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל, בעוד הריבית בישראל צפויה להישאר ללא שינוי בשנה הקרובה, המח"מ על אג"ח זרות קצר יחסית לאג"ח השקליות והצמודות למדד.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2017 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017, צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרת ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א-35 (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה החשיפה למניות, בעיקר בחו"ל, לאור ההערכה לעדיפות יחסית להשקעה במניות ע"פ אג"ח ממשלתיות וקונצרניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור המשך שחיקת המרווחים - צומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בבטחונות ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-3-2009 בנושא "מערכת ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכונות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערכת ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכונות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת ההשקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת ההשקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות.

הועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשווקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון נזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2017												
נכסים נטו (באלפי ש"ח)												
נזילות (בשנים)	הראל גמל עד 20% מניות	הראל גמל עד 25% מניות	הראל גמל עד 30% מניות	הראל גמל עד 35% מניות	הראל גמל עד 40% מניות	הראל גמל עד 45% מניות	הראל גמל עד 50% מניות	הראל גמל עד 55% מניות	הראל גמל עד 60% מניות	הראל גמל עד 65% מניות	הראל גמל עד 70% מניות	הראל גמל עד 75% מניות
נכסים נזילים וסחירים	1,501,500	7,692,538	1,406,896	10,943	45,797	38,695	134,747	165,134	191,105	1,342,449	185,159	824,187
מח"מ של עד שנה	42,687	217,962	37,201	-	-	1,859	4,058	6,034	1,936	32,316	24	21,715
מח"מ מעל שנה	512,986	2,549,931	402,024	262	-	15,801	38,286	62,278	4,785	477,260	3,652	250,224
אחרים	185,729	1,110,449	141,539	(43)	(140)	886	745	14,541	171	181,829	1,206	57,186
סה"כ	2,242,902	11,570,880	1,987,660	11,162	45,657	57,241	177,836	247,987	197,997	2,033,854	190,041	1,153,312

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות כולל העברות בין קופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחנת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת כאמור. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה הינו בין 92.62%-90.99% (ראה פרוט לפי מסלולים בסעיף 2א לעיל), הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2017, כ- 68% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים או סחירים (כ- 66% במסלול הראל אג"ח עד 25% מניות, כ- 67% במסלול הראל גמל אג"ח עד 20% מניות, כ- 97% במסלול הראל גמל מסלול מניות, כ- 66% במסלול הראל גמל אג"ח עד 10% מניות, כ- 97% במסלול הראל גמל שקלי טווח קצר, כ- 67% במסלול הראל גמל אג"ח ללא מניות, כ- 76% במסלול הראל גמל מסלול שקלי, כ- 68% במסלול הראל גמל אג"ח קונצרני, כ- 100% במסלול הראל גמל מסלול כהלכה, כ- 98% במסלול הראל גמל מסלול חו"ל, כ- 71% במסלול הראל גמל לגילאי 50 עד 60, כ- 80% במסלול הראל גמל לגילאי 50 ומטה וכ- 71% במסלול הראל גמל לגילאי 60 ומעלה).

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפוזר המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפוזרים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכסל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיקי השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות כוללים VAR היסטורי ותרחישי קיצון עבור כל הקרנות. מדד ה-VAR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק הנכסים בשל התממשות סיכוני שוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. תרחישי הקיצון ומדד VAR לכל הקופות מחושבים אחת לרבעון. ועדת השקעות מקבלת מדי ועדה דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

הראל אג"ח עד 25% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	בהצמדה למדד	
		המחירים לצרכן	לא צמוד
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11,570,880	3,033,246	3,247,315	5,290,319
-	(1,094,362)	27	1,094,335
11,570,880	1,938,884	3,247,342	6,384,654

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא

סך הכל

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,050,426	632,945	559,531	2,242,902
164,944	5	(164,949)	-
1,215,370	632,950	394,582	2,242,902

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
119,908	791	69,342	190,041
21,375	-	(21,375)	-
141,283	791	47,967	190,041

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
932,533	643,127	458,194	2,033,854
216,200	7	(216,207)	-
1,148,733	643,134	241,987	2,033,854

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל שקלי טווח קצר

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
188,152	9,845	9,845	197,997
9,458	(9,458)		-
197,610	387		197,997

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	ההצמדה אליו	אלפי ש"ח
106,335	88,056	53,596	247,987
38,869	1	(38,870)	-
145,204	88,057	14,726	247,987

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	ההצמדה אליו	אלפי ש"ח
176,683	1,153	1,153	177,836
1,108	(1,108)	(1,108)	-
177,791	45	45	177,836

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	ההצמדה אליו	אלפי ש"ח
18,667	14,583	23,991	57,241
19,991	-	(19,991)	-
38,658	14,583	4,000	57,241

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	ההצמדה אליו	אלפי ש"ח
31,470	12,685	1,502	45,657
(4,694)	-	4,694	-
26,776	12,685	6,196	45,657

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
1,989	10	9,163	11,162
1,112	-	(1,112)	-
3,101	10	8,051	11,162

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
897,708	532,249	557,703	1,987,660
206,023	5	(206,028)	-
1,103,731	532,254	351,675	1,987,660

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 ומטה

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
218,826	113,559	120,618	453,003
32,610	1	(32,611)	-
251,436	113,560	88,007	453,003

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
574,955	349,921	228,436	1,153,312
92,224	4	(92,228)	-
667,179	349,925	136,208	1,153,312

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של מסלולי קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)		ליום 31 בדצמבר 2017
-1%	+1%	
אחוזים		
2.53	(2.30)	הראל אג"ח עד 25% מניות
2.59	(2.35)	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
0.22	(0.21)	הראל גמל מסלול מניות
2.89	(2.62)	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
(0.16)	0.18	הראל גמל שקלי טווח קצר
3.18	(2.88)	הראל גמל אג"ח ללא מניות
5.23	(4.72)	הראל גמל מסלול שקלי
3.15	(2.91)	הראל גמל אג"ח קונצרני
3.51	(3.18)	הראל גמל מסלול כהלכה
2.68	(2.46)	הראל גמל מסלול חו"ל
2.37	(2.15)	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
2.42	(2.22)	הראל גמל לגילאי 50 ומטה
2.53	(2.30)	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2017						הראל אג"ח עד 25% מניות
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד	
				מניות היתר	ת"א 125	
מסה"כ			אלפי ש"ח			
14.98	176,429	29,082	-	1,316	146,031	ענף משק
2.23	26,257	-	-	-	26,257	בנקים
2.35	27,671	7,725	-	804	19,142	ביטוח
6.01	70,826	34,696	-	1,689	34,441	ביומד
14.93	175,794	10,486	13,469	9,768	142,071	טכנולוגיה
38.16	449,425	253,827	30,423	36,749	128,426	מסחר ושרותים
12.11	142,649	36,966	-	10,855	94,828	נדל"ן ובינוי
5.87	69,139	1	-	10,293	58,845	תעשיה
3.36	39,576	9,173	-	2,545	27,858	השקעה ואחזקות
						נפט וגז
100.00	1,177,766	381,956	43,892	74,019	677,899	סך הכל

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017					
מס"ב	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 125
%					
14.57	30,171	4,535	-	229	25,407
2.21	4,569	-	-	-	4,569
2.26	4,683	1,213	-	140	3,330
5.88	12,182	5,896	-	294	5,992
14.13	29,258	1,529	1,310	1,700	24,719
39.93	82,693	54,349	2,344	3,656	22,344
11.97	24,793	6,404	-	1,889	16,500
5.81	12,029	-	-	1,791	10,238
3.24	6,720	1,430	-	443	4,847
100.00	207,098	75,356	3,654	10,142	117,946

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל**הראל גמל מסלול מניות**

ליום 31 בדצמבר 2017					
מס"ב	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 125
%					
19.88	14,822	1,878	-	116	12,828
3.09	2,307	-	-	-	2,307
3.17	2,365	612	-	71	1,682
8.10	6,039	2,866	-	148	3,025
18.82	14,042	694	10	858	12,480
17.68	13,192	772	-	1,139	11,281
16.75	12,494	3,211	-	954	8,329
8.14	6,073	-	-	904	5,169
4.37	3,263	592	-	224	2,447
100.00	74,597	10,625	10	4,414	59,548

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל**הראל גמל אג"ח עד 10% מניות**

ליום 31 בדצמבר 2017					
מס"ב	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 125
%					
10.60	12,821	1,840	-	98	10,883
1.62	1,957	-	-	-	1,957
1.66	2,007	520	-	60	1,427
4.29	5,191	2,498	-	126	2,567
13.11	15,858	749	3,793	728	10,588
53.33	64,492	51,053	1,492	2,378	9,569
8.78	10,613	2,737	-	809	7,067
4.26	5,153	-	-	767	4,386
2.35	2,846	580	-	190	2,076
100.00	120,938	59,977	5,285	5,156	50,520

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 ומטה

%	סך הכל	בחול'ל	לא סחיר	ליום 31 בדצמבר 2017	
				נשחרות במדד מניות היתר	נשחרות במדד ת"א 125
מסה"ב			אלפי ש"ח		
19.93	14,192	2,141	-	108	11,943
3.02	2,148	-	-	-	2,148
3.09	2,202	570	-	66	1,566
8.04	5,728	2,774	-	138	2,816
18.37	13,079	649	2	799	11,629
18.80	13,383	1,819	-	1,060	10,504
16.37	11,655	3,011	-	888	7,756
7.94	5,655	-	-	842	4,813
4.44	3,162	675	-	208	2,279
100.00	71,204	11,639	2	4,109	55,454

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכלהראל גמל לגילאי 60 ומעלה

%	סך הכל	בחול'ל	לא סחיר	ליום 31 בדצמבר 2017	
				נשחרות במדד מניות היתר	נשחרות במדד ת"א 125
מסה"ב			אלפי ש"ח		
15.20	10,301	1,553	-	78	8,670
2.30	1,559	-	-	-	1,559
2.36	1,598	414	-	48	1,136
6.14	4,158	2,013	-	100	2,045
16.40	11,111	550	1,530	580	8,451
35.66	24,163	14,818	412	1,309	7,624
12.49	8,459	2,185	-	644	5,630
6.06	4,105	-	-	611	3,494
3.39	2,294	490	-	151	1,653
100.00	67,748	22,023	1,942	3,521	40,262

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2017															
הראל גמל שקלי טווח קצר			הראל גמל אג"ח עד 10% מניות			הראל גמל מסלול מניות			הראל גמל אג"ח עד 20% מניות			הראל גמל אג"ח עד 25% מניות			
שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			
סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	
אלפי ש"ח															
180,748	6,721	174,027	1,426,984	489,178	937,806	53,260	3,676	49,584	1,391,738	529,470	862,268	6,931,778	2,647,689	4,284,089	בארץ
9,598	-	9,598	161,456	20,398	141,058	541	-	541	169,178	26,203	142,975	829,471	120,204	709,267	בחו"ל
190,346	6,721	183,625	1,588,440	509,576	1,078,864	53,801	3,676	50,125	1,560,916	555,673	1,005,243	7,761,249	2,767,893	4,993,356	סך הכל נכסי חוב

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2017														
הראל גמל מסלול חו"ל			הראל גמל מסלול כהלכה			הראל גמל אג"ח קונצרני			הראל גמל מסלול שקלי			הראל גמל אג"ח ללא מניות		
שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם		
סה"כ	סחירים	שאינם	סה"כ	סחירים	שאינם	סה"כ	סחירים	שאינם	סה"כ	סחירים	שאינם	סה"כ	סחירים	שאינם
אלפי ש"ח														
1,454	262	1,192	41,788	-	41,788	31,055	15,715	15,340	169,013	42,344	126,669	177,042	63,830	113,212
4,766	-	4,766	-	-	-	14,985	1,945	13,040	1,090	-	1,090	29,085	4,482	24,603
6,220	262	5,958	41,788	-	41,788	46,040	17,660	28,380	170,103	42,344	127,759	206,127	68,312	137,815

בארץ
בחו"ל
סך הכל
נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר 2017								
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה			הראל גמל לגילאי 50 ומטה			הראל גמל לגילאי 50 עד 60		
שאינם			שאינם			שאינם		
סה"כ	סחירים	שאינם	סה"כ	סחירים	שאינם	סה"כ	סחירים	שאינם
782,008	254,132	527,876	251,797	77,732	174,065	1,075,996	417,110	658,886
92,585	17,807	74,778	32,020	6,982	25,038	130,287	22,115	108,172
874,593	271,939	602,654	283,817	84,714	199,103	1,206,283	439,225	767,058

בארץ
בחו"ל
סך הכל
נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017											
דירוג מקומי (*)											
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
אלפי ש"ח											

נכסי חוב סחירים בארץ

3,547,079	700,993	48,331	795,964	168,328	96,189	113,711	78	41,788	1,183	458,162	112,163	410,009
אגרות חוב ממשלתיות												
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:												
380,850	82,481	432	72,563	5,524	8,928	4,984	6,789	-	3	97,717	31,395	58,532
AA ומעלה												
323,784	71,837	707	63,376	162	7,475	7,332	7,474	-	5	93,358	27,857	54,142
BBB עד A												
5,079	966	11	776	-	81	-	148	-	-	1,225	332	619
נמוך מ-BBB												
27,297	5,991	103	5,127	13	539	642	851	-	1	8,424	2,318	4,574
לא מדורג												
4,284,089	862,268	49,584	937,806	174,027	113,212	126,669	15,340	41,788	1,192	658,886	174,065	527,876
סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ												

נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:												
402,837	63,196	91	54,713	654	6,297	1,183	1,212	-	-	42,831	7,903	27,587
AA ומעלה												
23,675	4,401	6	3,546	-	560	388	147	-	-	3,578	787	2,338
BBB עד A												
52,231	2,501	50	2,095	-	240	-	38	-	-	1,647	282	1,014
נמוך מ-BBB												
3,231	519	8	355	-	41	-	31	-	-	544	44	235
לא מדורג												
133,871	31,313	3,078	42,263	1,531	2,351	2,167	322	-	262	47,027	6,262	9,198
הלוואות לעמיתים												
108,542	15,056	216	14,675	-	1,580	1,063	334	-	-	13,259	1,868	6,871
הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה												
1,923,302	412,484	227	371,531	4,536	52,761	37,543	13,631	-	-	308,224	60,586	206,889
הלוואות לאחרים												
2,647,689	529,470	3,676	489,178	6,721	63,830	42,344	15,715	-	262	417,110	77,732	254,132
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ												

סך הכל נכסי חוב בארץ

6,931,778	1,391,738	53,260	1,426,984	180,748	177,042	169,013	31,055	41,788	1,454	1,075,996	251,797	782,008
מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)												
766,925	164,799	3,191	154,140	3,912	22,375	17,024	5,442	-	262	149,012	28,430	79,932

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017											
דירוג בינלאומי (*)											
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל אג"ח עד 25% מניות
אלפי ש"ח											

5,886	1,397	11,871	1,086	254	1,090	5,298	9,598	17,049	474	12,652	205,443
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9,907	3,384	13,864	529	1,838	-	2,825	-	17,978	28	18,870	73,455
53,952	18,512	75,316	2,886	10,026	-	15,142	-	97,027	-	101,965	393,521
4,931	1,715	6,869	265	922	-	1,338	-	8,714	-	9,185	34,725
102	30	252	-	-	-	-	-	290	39	303	2,123
74,778	25,038	108,172	4,766	13,040	1,090	24,603	9,598	141,058	541	142,975	709,267

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג :

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל

17,807	6,982	22,115	-	1,945	-	4,482	-	20,398	-	26,203	120,204
92,585	32,020	130,287	4,766	14,985	1,090	29,085	9,598	161,456	541	169,178	829,471

נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג :

נכסי חוב אחרים

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

12,361	4,691	14,277	-	1,333	-	2,638	-	10,945	-	16,368	80,762

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות הוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2017											
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):											
AA ומעלה	1.07	1.23	0.13	1.27	0.85	1.34	1.62	1.57	0.09	1.21	1.45
A	2.20	2.33	2.17	2.28	2.08	2.32	2.45	2.57	-	2.30	2.46
BBB	2.47	2.51	2.46	2.50	2.76	2.30	2.48	2.62	-	2.46	2.60
נמוך מ-BBB	4.42	4.06	4.52	4.03	-	4.13	-	3.93	-	3.99	4.00
לא מדורג	3.77	3.75	2.79	3.78	-	4.04	3.63	3.82	(0.02)	3.83	3.68

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *Fitch, S & P, Mood's* ו-.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017															
הראל גמל אג"ח קונצרני		הראל גמל מסלול שקלי		הראל גמל אג"ח ללא מניות		הראל גמל שקלי טווח קצר		הראל גמל אג"ח עד 10%		הראל גמל מסלול מניות		הראל גמל אג"ח עד 20%		הראל גמל אג"ח עד 25%	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
15.48	7,126	1.85	3,151	5.36	11,047	2.93	5,582	5.20	82,570	0.39	211	6.03	94,047	5.86	454,727
3.67	1,688	1.55	2,640	0.94	1,943	-	-	1.04	16,593	0.36	194	1.17	18,289	1.02	79,427
0.85	393	-	-	0.28	570	-	-	0.23	3,709	-	-	0.25	3,909	0.19	14,780
3.38	1,555	0.33	562	1.19	2,448	-	-	0.97	15,444	0.07	35	1.07	16,690	0.83	64,458
34.02	15,666	16.75	28,497	21.61	44,545	2.67	5,090	19.65	312,122	6.28	3,377	21.44	334,650	20.03	1,554,890
28.76	13,241	8.15	13,860	16.32	33,650	0.92	1,748	16.30	258,862	1.07	578	18.44	287,802	18.23	1,414,811
3.61	1,662	0.97	1,645	1.11	2,287	-	-	1.41	22,371	0.20	106	1.46	22,721	0.90	69,718
6.50	2,992	2.72	4,631	2.81	5,789	-	-	2.94	46,771	0.89	480	3.32	51,828	3.78	293,714
3.01	1,385	0.19	316	1.15	2,361	-	-	1.07	16,985	0.03	15	1.11	17,335	0.80	62,202
0.72	332	67.49	114,801	49.23	101,487	93.48	177,926	51.19	813,013	90.71	48,805	45.71	713,645	48.36	3,752,522
100.00	46,040	100.00	170,103	100.00	206,127	100.00	190,346	100.00	1,588,440	100.00	53,801	100.00	1,560,916	100.00	7,761,249

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר

ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשייה

השקעה

ואחזקות

נפט וגז

אג"ח

ממשלתי

ממשלתי

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017									
הראל גמל מסלול כהלכה		הראל גמל לגילאי 50 ומטה		הראל גמל לגילאי 50 עד 60		הראל גמל מסלול חו"ל		הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
-	-	24,297	8.56	85,071	7.05	958	15.40	54,668	6.25
-	-	6,387	2.25	23,065	1.91	56	0.90	13,931	1.59
-	-	730	0.26	2,924	0.24	113	1.82	2,099	0.24
-	-	3,251	1.15	13,133	1.09	402	6.46	9,205	1.05
-	-	60,510	21.32	294,368	24.40	1,951	31.37	173,564	19.85
-	-	55,724	19.63	233,292	19.34	4	0.06	152,953	17.49
-	-	4,518	1.59	18,794	1.56	133	2.14	12,574	1.44
-	-	12,030	4.24	52,794	4.38	1	0.02	30,841	3.53
-	-	2,810	0.99	12,809	1.06	333	5.35	8,863	1.01
41,788	100.00	113,560	40.01	470,033	38.97	2,269	36.48	415,895	47.55
41,788	100.00	283,817	100.00	1,206,283	100.00	6,220	100.00	874,593	100.00

ענף משק

בנקים	-
ביטוח	-
ביומד	-
טכנולוגיה	-
מסחר ושרותים	-
נדל"ן ובינוי	-
תעשיה	-
השקעה ואחזקות	-
נפט וגז	-
אג"ח ממשלתי	41,788
סך הכל	41,788

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה ישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- (א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- (ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- (ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

הראל אג'ח עד 25% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	36,442	74,708	25,004	8,062	10,380	123,344	277,940	57,152	335,092
-	15,551	8,433	56,895	5,975	-	26,425	113,279	-	113,279
-	70,837	2,403	14,627	55,642	-	42,850	186,359	10,255	196,614
-	43,634	20,408	13,145	2,473	-	40,235	119,895	9,493	129,388
-	-	2,205	24,767	2,288	-	16,912	46,172	101,773	147,945
-	-	-	-	179,473	-	-	179,473	-	179,473
-	225,475	360,124	144,994	128,769	-	283,281	1,142,643	540,116	1,682,759
-	538	44,977	39,813	45,562	-	26,251	157,141	137,351	294,492
3,746,494	1,107,580	576,271	35,593	610	104,737	3,182,207	8,753,492	156,265	8,909,757
-	485	21,594	91,734	54,026	-	9,102	176,941	-	176,941
6,028	128,142	66,643	61,063	26,682	-	128,987	417,545	46,622	464,167
3,752,522	1,628,684	1,177,766	507,635	509,562	115,117	3,879,594	11,570,880	1,059,027	12,629,907

סך הכל

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
47,411	8,912	38,499	9,602	9,203	1,257	3,899	5,062	9,476	-
41,009	1,600	39,409	6,815	-	11,303	2,281	275	18,735	-
30,850	1,480	29,370	6,274	-	386	2,050	9,519	11,141	-
23,110	15,870	7,240	2,637	-	357	3,862	384	-	-
36,773	-	36,773	-	-	36,773	-	-	-	-
335,996	84,222	251,774	71,111	-	25,186	22,609	74,229	58,639	-
45,782	21,417	24,365	3,806	-	5,989	6,208	8,251	111	-
1,697,003	7,650	1,689,353	638,272	17,393	173	6,435	94,545	220,484	712,051
32,737	-	32,737	1,331	-	13,246	14,304	3,757	99	-
100,653	7,271	93,382	18,790	-	7,238	18,394	11,076	36,290	1,594
<u>2,391,324</u>	<u>148,422</u>	<u>2,242,902</u>	<u>758,638</u>	<u>26,596</u>	<u>101,908</u>	<u>80,042</u>	<u>207,098</u>	<u>354,975</u>	<u>713,645</u>

סך הכל

בריטניה

צרפת

גרמניה

יפן

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

הראל גמל מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2017								
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
6,636	3,691	2,945	640	521	1,614	166	4	-
3,027	2,023	1,004	209	68	-	725	2	-
4,811	-	4,811	-	386	3,674	741	10	-
4,935	662	4,273	2,754	472	944	103	-	-
5,350	612	4,738	2,598	160	849	1,092	39	-
9,605	6,572	3,033	1,092	148	1,599	194	-	-
2,331	-	2,331	-	136	2,113	82	-	-
71,817	34,875	36,942	5,192	5,699	9,363	16,613	75	-
10,306	8,868	1,438	(5,716)	757	2,571	3,826	-	-
115,303	3,284	112,019	13,336	709	2,702	45,191	1,276	48,805
8,441	-	8,441	1	620	5,923	1,897	-	-
9,055	989	8,066	1,381	835	1,829	3,967	54	-
<u>251,617</u>	<u>61,576</u>	<u>190,041</u>	<u>21,487</u>	<u>10,511</u>	<u>33,181</u>	<u>74,597</u>	<u>1,460</u>	<u>48,805</u>

סך הכל

בריטניה

קנדה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

קוריאה

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

הראל גמל אג'ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח										
34,546	3,616	30,930	6,547	7,948	510	1,582	5,400	8,943	-	בריטניה
29,637	649	28,988	2,840	-	7,258	925	190	17,775	-	צרפת
21,994	601	21,393	2,546	-	156	832	7,327	10,532	-	גרמניה
36,918	-	36,918	-	-	36,918	-	-	-	-	לוקסמבורג
224,545	34,173	190,372	56,631	-	16,975	9,174	52,353	55,239	-	ארצות הברית
35,203	8,690	26,513	14,645	-	5,222	2,519	4,031	96	-	אירופה
1,610,247	3,133	1,607,114	537,096	16,216	163	3,261	45,028	193,850	811,500	ישראל
20,338	-	20,338	1,085	-	11,754	5,804	1,609	86	-	שווקים מתעוררים
80,678	9,390	71,288	16,012	-	5,920	9,030	5,000	33,813	1,513	אחר
<u>2,094,106</u>	<u>60,252</u>	<u>2,033,854</u>	<u>637,402</u>	<u>24,164</u>	<u>84,876</u>	<u>33,127</u>	<u>120,938</u>	<u>320,334</u>	<u>813,013</u>	סך הכל

הראל גמל שקלי טווח קצר

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח						
197,750	-	197,750	13,471	6,353	177,926	ישראל
247	-	247	247	-	-	אחר
<u>197,997</u>	<u>-</u>	<u>197,997</u>	<u>13,718</u>	<u>6,353</u>	<u>177,926</u>	סך הכל

הראל גמל אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2017							
סך הכל	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח							
3,932	3,932	2,514	-	-	58	1,360	-
2,740	2,740	-	-	-	11	2,729	-
2,495	2,495	-	-	-	934	1,561	-
4,578	4,578	-	4,578	-	-	-	-
18,859	18,859	3,722	1,812	-	4,547	8,778	-
4,402	4,402	4,390	-	-	-	12	-
201,553	201,553	76,747	19	119	16	23,397	101,255
9,428	9,428	1,679	2,473	-	-	5,044	232
247,987	247,987	89,052	8,882	119	5,566	42,881	101,487
							סך הכל

הראל גמל מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2017							
סך הכל	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח							
176,687	176,687	48,286	54	101	13,445	114,801	ישראל
1,149	1,149	65	-	-	1,084	-	אחר
177,836	177,836	48,351	54	101	14,529	114,801	סך הכל

הראל גמל אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח							
1,259	-	1,259	293	-	-	966	-
2,275	-	2,275	-	394	-	1,881	-
1,073	-	1,073	-	-	-	1,073	-
570	-	570	45	525	-	-	-
3,235	-	3,235	-	3,235	-	-	-
566	-	566	-	-	-	566	-
1,237	-	1,237	-	-	-	1,237	-
9,792	-	9,792	1,923	1,249	668	5,952	-
778	-	778	525	245	-	8	-
33,003	2	33,001	16,975	23	98	15,733	172
1,187	-	1,187	-	1,180	-	7	-
2,268	-	2,268	188	-	-	1,920	160
57,243	2	57,241	19,949	6,851	766	29,343	332

בריטניה

צרפת

גרמניה

N/A#

לוקסמבורג

ספרד

שוויץ

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל גמל מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח				
1,243	1,024	219	219	-
686	-	686	686	-
632	-	632	632	-
1,183	1,171	12	12	-
6,424	5,667	757	757	-
688	1,921	(1,233)	(1,233)	-
50,244	5,943	44,301	2,513	41,788
283	-	283	283	-
61,383	15,726	45,657	3,869	41,788

בריטניה

צרפת

גרמניה

יפן

ארצות הברית

אירופה

ישראל

אחר

סך הכל

הראל גמל מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאוזנת	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
506	132	374	34	19	58	-	263	-
227	-	227	-	14	131	-	82	-
845	24	821	98	149	34	-	540	-
449	22	427	93	6	30	-	298	-
151	-	151	-	151	-	-	-	-
149	5	144	12	5	9	-	118	-
335	234	101	39	5	57	-	-	-
1,129	-	1,129	-	1,129	-	-	-	-
215	8	207	28	1	16	-	162	-
354	-	354	-	-	-	-	354	-
4,386	1,246	3,140	619	547	335	110	1,529	-
388	317	71	(43)	22	92	-	-	-
3,151	94	3,057	692	-	-	-	142	2,223
573	-	573	-	360	213	-	-	-
482	96	386	17	8	114	-	201	46
13,340	2,178	11,162	1,589	2,416	1,089	110	3,689	2,269

סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

ליום 31 בדצמבר 2017									
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	7,256	5,746	6,338	2,044	3,160	13,890	38,434	14,487	52,921
-	3,330	2,384	14,422	1,515	-	1,392	23,043	-	23,043
-	14,012	434	3,708	5,928	-	10,872	34,954	2,600	37,554
-	8,504	6,171	3,332	627	-	10,198	28,832	2,406	31,238
-	-	623	6,278	580	-	4,287	11,768	25,798	37,566
-	-	-	-	27,895	-	-	27,895	-	27,895
-	47,959	80,172	36,754	30,021	-	60,650	255,556	136,912	392,468
-	117	12,550	10,092	4,655	-	(9,377)	18,037	34,817	52,854
468,841	233,480	152,132	10,046	299	12,156	544,293	1,421,247	12,434	1,433,681
-	105	6,104	23,254	11,222	-	1,359	42,044	-	42,044
1,192	25,668	15,747	15,478	5,664	-	22,101	85,850	11,817	97,667
470,033	340,431	282,063	129,702	90,450	15,316	659,665	1,987,660	241,271	2,228,931

בריטניה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 ומטה

ליום 31 בדצמבר 2017								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
בריטניה	-	1,818	154	1,840	593	1,420	5,825	10,032
סין	-	861	690	4,188	440	1	6,180	6,180
צרפת	-	3,499	96	1,077	583	3,139	8,394	9,149
גרמניה	-	2,134	1,017	968	182	2,961	7,262	7,961
יפן	-	-	180	1,823	168	1,245	3,416	10,907
לוקסמבורג	-	-	-	-	6,173	-	6,173	6,173
ארצות הברית	-	12,317	17,160	10,673	8,340	11,119	59,609	99,365
אירופה	-	39	3,615	2,930	863	(5,881)	1,566	11,676
ישראל	113,262	66,474	42,081	2,941	84	98,129	322,971	326,580
שווקים מתעוררים	-	35	1,766	6,752	2,901	3	11,457	11,457
אחר	298	6,426	4,445	4,495	1,484	3,002	20,150	23,582
סך הכל	113,560	93,603	71,204	37,687	21,811	115,138	453,003	523,062

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ליום 31 בדצמבר 2017									
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
16,910	3,051	13,859	3,402	2,101	430	1,335	1,471	5,120	-
14,012	547	13,465	2,316	-	225	781	83	10,060	-
11,829	506	11,323	2,148	-	132	702	2,374	5,967	-
16,878	-	16,878	-	-	16,878	-	-	-	-
131,761	28,833	102,928	27,890	-	11,043	7,783	22,721	33,491	-
15,011	7,332	7,679	2,132	-	507	2,125	2,845	70	-
932,324	2,617	929,707	333,304	5,402	177	2,643	33,033	140,109	415,039
13,421	-	13,421	358	-	6,821	4,897	1,282	63	-
51,974	7,922	44,052	8,231	-	3,618	7,618	3,939	19,790	856
<u>1,204,120</u>	<u>50,808</u>	<u>1,153,312</u>	<u>379,781</u>	<u>7,503</u>	<u>39,831</u>	<u>27,884</u>	<u>67,748</u>	<u>214,670</u>	<u>415,895</u>
									סך הכל

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת וביאור 16א לדוח הכספי של הקופה.

ז. גורמי סיכון על פי טיבם

בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכוני מקור, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

גורמי סיכון	השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה
סיכוני מקור	סיכוני שוק	✓	
	האטה כלכלית בישראל	✓	
	סיכוני אשראי	✓	
	סיכון מחירי נכסים אחרים	✓	
סיכונים ענפיים	שינויים רגולטוריים	✓	
	סיכון נזילות	✓	
סיכונים מיוחדים לחברה	סיכונים תפעוליים	✓	

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2018

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל גמל (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל גמל (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל גמל (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

_____	מיושם סיבוני	יו"ר הדירקטוריון :
_____	דודי לייזר	מנכ"ל :
_____	רם גבל	סמנכ"ל כספים :

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2018

הראל גמל

קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ואישית לפיצויים

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

דוח רואי החשבון המבקרים

2

דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

3

דוחות כספיים

דוח על המצב הכספי

4

דוח הכנסות והוצאות

7

דוח על השינויים בזכויות העמיתים

11

ביאורים לדוחות הכספיים

15

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל גמל

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל גמל (מסלול אג"ח עד 25% מניות, מסלול אג"ח עד 20% מניות, מסלול מניות, מסלול אג"ח עד 10% מניות, מסלול שקלי טווח קצר, מסלול אג"ח ללא מניות, מסלול שקלי, מסלול אג"ח קונצרני, מסלול כהלכה, מסלול חו"ל, מסלול לגילאי 50 עד 60, מסלול לגילאי 50 ומטה, מסלול לגילאי 60 ומעלה) (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל גמל בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל גמל (מסלול אג"ח עד 25% מניות, מסלול אג"ח עד 20% מניות, מסלול מניות, מסלול אג"ח עד 10% מניות, מסלול שקלי טווח קצר, מסלול אג"ח ללא מניות, מסלול שקלי, מסלול אג"ח קונצרני, מסלול כהלכה, מסלול חו"ל, מסלול לגילאי 50 עד 60, מסלול לגילאי 50 ומטה, מסלול לגילאי 60 ומעלה) (להלן - "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
987,696	1,381,388		רכוש שוטף
114,451	58,628	3	מזומנים ושווי מזומנים
1,102,147	1,440,016		חייבים ויתרות חובה
8,703,078	9,221,728	4	השקעות פיננסיות
3,784,713	4,767,995	5	נכסי חוב סחירים
1,991,025	2,007,090	6	נכסי חוב שאינם סחירים
2,754,508	2,818,515	7	מניות
			השקעות אחרות
17,233,324	18,815,328		סך כל השקעות פיננסיות
156,367	188,696	8	נדל"ן להשקעה
18,491,838	20,444,040		סך כל הנכסים
64,135	74,508	9	זכאים ויתרות זכות
18,427,703	20,369,532		זכויות העמיתים
18,491,838	20,444,040		סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2017													
הראל גמל עד 25% מניות	הראל גמל עד 20% מניות	הראל גמל עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל מסלול שקלי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
רכוש שוטף													
מזומנים ושווי	782,266	159,064	14,635	79,856	7,851	18,477	7,023	2,704	3,653	1,308	169,327	33,380	101,844
מזומנים	34,940	5,743	1,968	2,913	1	112	28	46	241	62	8,193	2,318	2,063
חייבים ויתרות חובה	817,206	164,807	16,603	82,769	7,852	18,589	7,051	2,750	3,894	1,370	177,520	35,698	103,907
השקעות פיננסיות													
נכסי חוב סחירים	4,993,356	1,005,243	50,125	1,078,864	183,625	137,815	127,759	28,380	41,788	5,958	767,058	199,103	602,654
נכסי חוב שאינם סחירים	2,767,893	555,673	3,676	509,576	6,721	68,312	42,344	17,660	-	262	439,225	84,714	271,939
מניות	1,177,766	207,098	74,597	120,938	-	5,566	-	-	-	110	282,063	71,204	67,748
השקעות אחרות	1,748,532	289,320	45,655	223,406	259	18,530	983	8,596	229	3,614	313,179	63,465	102,747
סך כל השקעות פיננסיות	10,687,547	2,057,334	174,053	1,932,784	190,605	230,223	171,086	54,636	42,017	9,944	1,801,525	418,486	1,045,088
נדל"ן להשקעה	115,117	26,596	-	24,164	-	-	-	-	-	-	15,316	-	7,503
סך כל הנכסים	11,619,870	2,248,737	190,656	2,039,717	198,457	248,812	178,137	57,386	45,911	11,314	1,994,361	454,184	1,156,498
זכאים ויתרות זכות	48,990	5,835	615	5,863	460	825	301	145	254	152	6,701	1,181	3,186
זכויות העמיתים	11,570,880	2,242,902	190,041	2,033,854	197,997	247,987	177,836	57,241	45,657	11,162	1,987,660	453,003	1,153,312
סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים	11,619,870	2,248,737	190,656	2,039,717	198,457	248,812	178,137	57,386	45,911	11,314	1,994,361	454,184	1,156,498
מישל סיבוני יו"ר הדירקטוריון דודי ליידנר מנכ"ל רם גבל סמנכ"ל כספים													

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

דוח הכנסות והוצאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ביאור	
2015 (*)	2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
(7,431)	(9,985)	(9,186)		הכנסות (הפסדים)
				ממזומנים ושווי מזומנים
				מה שקעות:
(24,905)	131,590	308,300		מנכסי חוב סחירים
104,167	82,212	237,116		מנכסי חוב שאינם סחירים
173,758	95,147	174,224		ממניות
163,777	323,101	503,994		מה שקעות אחרות
4,666	5,898	18,629		מנדל"ן להשקעה
421,463	637,948	1,242,263		סך כל ההכנסות מהשקעות
414,032	627,963	1,233,077		סך כל ההכנסות
				הוצאות
123,503	124,103	129,607	10	דמי ניהול
19,959	20,722	20,600	11	הוצאות ישירות
(1)	(1)	-		ביטוח חיים
502	2,636	2,187	15	מסים
232	431	-		אחרות
144,195	147,891	152,394		סך כל ההוצאות
269,837	480,072	1,080,683		עודף הכנסות על הוצאות לשנה

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017												
הראל אג"ח עד 25%	הראל גמל אג"ח עד 20%	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10%	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חז"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
הכנסות (הפסדים)												
(5,686)	(1,127)	(343)	(388)	3	(6)	1	7	(44)	(26)	(1,007)	(264)	(306)
ממזומנים ושווי מזומנים												
מהשקעות:												
176,221	31,505	279	35,735	1,389	4,602	8,615	1,410	1,120	104	22,265	5,473	19,582
מנכסי חוב סחירים												
143,290	27,150	94	27,358	189	3,598	1,766	835	-	4	19,520	2,505	10,807
מנכסי חוב שאינם סחירים												
107,612	18,250	6,971	9,669	-	341	16	-	-	5	21,870	4,745	4,745
ממניות												
314,660	53,473	13,922	30,850	(264)	2,189	(82)	859	1,079	392	60,788	11,776	14,352
מהשקעות אחרות												
12,599	2,078	-	1,924	-	-	-	-	-	-	1,399	-	629
מנדלין להשקעה												
754,382	132,456	21,266	105,536	1,314	10,730	10,315	3,104	2,199	505	125,842	24,499	50,115
סך כל ההכנסות (הפסדים)												
748,696	131,329	20,923	105,148	1,317	10,724	10,316	3,111	2,155	479	124,835	24,235	49,809
הוצאות												
81,166	11,825	1,004	11,569	1,438	1,575	1,164	321	340	58	10,353	2,055	6,739
דמי ניהול												
13,080	2,218	158	1,897	17	173	29	50	13	17	2,045	227	676
הוצאות ישירות												
1,420	197	70	85	-	-	-	-	-	3	282	70	60
מסים												
95,666	14,240	1,232	13,551	1,455	1,748	1,193	371	353	78	12,680	2,352	7,475
סך כל ההוצאות												
653,030	117,089	19,691	91,597	(138)	8,976	9,123	2,740	1,802	401	112,155	21,883	42,334
עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה												
1,080,683	117,089	19,691	91,597	(138)	8,976	9,123	2,740	1,802	401	112,155	21,883	42,334

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015								
הראל אג"ח עד 25% מניות אלפי ש"ח	הראל גמל מסלול מניות אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות אלפי ש"ח	הראל גמל שקלי טווח קצר אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח ללא מניות אלפי ש"ח	הראל גמל מסלול שקלי אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח קונצרני אלפי ש"ח	הראל גמל לגילאי 50 עד 60 אלפי ש"ח	סה"כ אלפי ש"ח
(6,854)	(130)	(250)	(79)	(45)	6	(9)	(70)	(7,431)
(23,809)	(61)	(2,087)	(608)	5	2,862	236	(1,443)	(24,905)
76,996	56	16,650	121	1,196	394	263	8,491	104,167
142,160	3,271	13,949	9	354	1	-	14,014	173,758
145,053	666	8,151	1,261	661	(84)	(28)	8,097	163,777
1,977	-	1,827	-	-	-	-	862	4,666
342,377	3,932	38,490	783	2,216	3,173	471	30,021	421,463
335,523	3,802	38,240	704	2,171	3,179	462	29,951	414,032
96,545	916	11,194	2,085	2,176	980	331	9,276	123,503
16,572	145	1,402	15	140	36	25	1,624	19,959
(1)	-	-	-	-	-	-	-	(1)
440	13	11	-	-	-	6	32	502
163	-	46	-	1	-	-	22	232
113,719	1,074	12,653	2,100	2,317	1,016	362	10,954	144,195
221,804	2,728	25,587	(1,396)	(146)	2,163	100	18,997	269,837

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים
מנכסי חוב שאינם סחירים
ממניות
מהשקעות אחרות
מנדל"ן להשקעה
סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות (הפסדים)

הוצאות

דמי ניהול
הוצאות ישירות
ביטוח חיים
מסים
אחרות

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

דוח על השינויים בזכויות העמיתים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017	2016	2015 (*)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
18,427,703	15,759,093	16,045,613	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
1,045,631	763,382	336,106	תקבולים מדמי גמולים
10	-	-	תקבולים מדמי סליקה
811,078	850,940	749,437	תשלומים לעמיתים
96,532	39,852	17,810	העברות צבירה לקופה
32,248	5,891	1,066	העברות מחברות ביטוח
1,266,589	535,322	450,092	העברות מקרנות פנסיה חדשות
610,863	484,857	275,309	העברות מקופות גמל
			העברות בין מסלולים
60,835	36,700	13,827	העברות צבירה מהקופה
15,322	27,820	15,278	העברות לחברות ביטוח
692,629	456,377	582,889	העברות לקרנות פנסיה חדשות
610,863	484,857	275,309	העברות לקופות גמל
			העברות בין מסלולים
626,583	60,168	(143,026)	העברות צבירה, נטו
-	2,215,928	-	קבלת נכסים נטו מקופת גמל
1,080,683	480,072	269,837	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
20,369,532	18,427,703	15,759,093	זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

(*) לא כולל קופה אשר מוזגה ביום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

הראל גמל -

קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ואישיות לפיצויים

דוח על השינויים בזכויות העמיתים - פרוט לפי מסלולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017													
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול קונצרני	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 25% מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
18,427,703	677,063	163,587	1,342,384	7,827	35,337	42,202	186,800	261,579	245,613	1,888,977	138,916	1,816,801	11,620,617
1,045,631	138,805	60,866	289,285	490	2,042	2,356	7,636	7,078	1,992	98,430	10,188	211,456	215,007
10	-	-	3	-	-	-	1	-	-	1	1	2	2
811,078	30,906	8,099	39,421	144	1,812	2,399	5,923	12,954	14,785	77,858	3,600	54,883	558,294
העברות צבירה לקופה													
96,532	18,986	18,734	25,860	52	428	1,459	104	674	396	5,582	2,967	9,810	11,480
32,248	2,950	14,719	8,026	-	292	-	97	414	-	489	1,150	1,035	3,076
1,266,589	234,177	144,151	321,318	1,943	4,931	13,128	11,799	9,782	3,507	141,354	17,451	208,357	154,691
610,863	133,434	76,876	130,801	3,053	5,608	4,756	7,063	9,692	4,719	65,764	34,593	60,595	73,909
העברות צבירה מהקופה													
60,835	3,305	1,785	3,692	-	11	542	320	668	566	11,152	1,878	7,761	29,155
15,322	1,214	322	4,906	2	161	-	13	-	39	558	189	2,831	5,087
692,629	30,920	12,797	70,175	988	2,344	2,287	5,849	6,151	9,045	68,447	14,595	80,121	388,910
610,863	28,092	24,810	123,978	1,470	455	4,172	32,682	30,435	33,657	100,325	14,654	36,647	179,486
626,583	326,016	214,766	283,254	2,588	8,288	12,342	(19,801)	(16,692)	(34,685)	32,707	24,845	152,437	(359,482)
העברות צבירה, נטו עוף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות													
1,080,683	42,334	21,883	112,155	401	1,802	2,740	9,123	8,976	(138)	91,597	19,691	117,089	653,030
20,369,532	1,153,312	453,003	1,987,660	11,162	45,657	57,241	177,836	247,987	197,997	2,033,854	190,041	2,242,902	11,570,880

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016													
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל קופת גמל(*)	הראל גמל מסלול חור"ל	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 25% מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	-	1,255,205	-	-	42,983	124,138	288,630	286,040	1,668,228	132,131	-	11,961,738
-	-	1,255,205	(1,255,205)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
125,077	29,402	80,763	-	1,632	1,776	652	23,692	3,427	27,003	111,923	6,212	133,908	217,915
20,213	3,895	50,730	-	54	2,468	1,449	7,878	17,739	17,953	60,459	3,313	51,117	613,672
7,083	5,020	7,463	-	-	-	289	1,748	453	-	4,135	380	5,987	7,294
1,109	1,418	1,448	-	-	83	-	236	14	-	640	132	247	564
68,640	46,153	78,465	-	47	3,514	1,430	25,299	3,490	1,119	79,671	6,738	54,798	165,958
82,251	16,195	37,471	-	2,295	4,576	3,902	39,779	11,831	29,791	135,726	16,669	50,627	53,744
786	4	2,773	-	-	-	95	497	210	435	6,181	224	5,995	19,500
485	174	16,666	-	-	-	5	9	1	301	641	369	1,346	7,823
16,851	2,427	45,892	-	737	384	1,520	4,600	5,004	4,809	42,807	12,086	68,657	250,603
7,473	3,619	44,450	-	1,898	1,067	5,302	17,060	27,630	73,737	43,132	13,165	35,024	211,300
133,488	62,562	15,066	-	(293)	6,722	(1,301)	44,896	(17,057)	(48,372)	127,411	(1,925)	637	(261,666)
425,477	70,999	-	-	6,362	29,020	-	-	-	-	-	-	1,684,070	-
13,234	4,519	42,080	-	180	287	1,317	1,952	4,318	(1,105)	41,874	5,811	49,303	316,302
677,063	163,587	1,342,384	-	7,827	35,337	42,202	186,800	261,579	245,613	1,888,977	138,916	1,816,801	11,620,617

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

העברת נכסים במסלול השקעה שמדיניותו שונתה למסלול תלוי גיל*

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מחברות ביטוח

העברות מקרנות פנסיה חדשות

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לחברות ביטוח

העברות לקרנות פנסיה חדשות

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

קבלת נכסים נטו מקופת גמל(**)

עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

(*) מסלול אשר מדיניות ההשקעה בו שונתה למסלול תלוי גיל.

(**) קופה אשר מוזגה ביום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015								
הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל אג"ח עד 25% מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12,342,614	107,095	1,673,850	316,732	349,165	122,077	49,763	1,084,317	16,045,613
194,374	6,308	36,037	15,075	7,082	2,975	314	73,941	336,106
615,642	2,943	53,020	20,832	16,184	8,239	1,690	30,887	749,437
7,111	950	656	78	-	-	382	8,633	17,810
191	21	17	-	-	19	-	818	1,066
261,357	11,990	33,924	3,794	2,941	3,692	539	131,855	450,092
44,071	22,414	98,452	17,729	8,341	22,247	4,200	57,855	275,309
8,224	211	1,378	-	566	1,673	124	1,651	13,827
8,208	415	812	47	147	65	8	5,576	15,278
375,637	7,488	98,882	12,673	19,200	6,180	4,007	58,822	582,889
102,073	8,318	46,203	32,420	42,656	12,878	6,486	24,275	275,309
(181,412)	18,943	(14,226)	(23,539)	(51,287)	5,162	(5,504)	108,837	(143,026)
221,804	2,728	25,587	(1,396)	(146)	2,163	100	18,997	269,837
11,961,738	132,131	1,668,228	286,040	288,630	124,138	42,983	1,255,205	15,759,093

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מחברות ביטוח

העברות מקרנות פנסיה חדשות

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לחברות ביטוח

העברות לקרנות פנסיה חדשות

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות
והוצאות

זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל גמל (לשעבר - הראל עצמה תעוז) (להלן - "הקופה") הינה קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ואישיות לפיצויים, לעצמאיים ושכירים, המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל).

נכון ליום 31 בדצמבר 2017, כוללת הקופה שלושה עשר מסלולים פעילים:

- (1) הראל גמל מסלול אג"ח עד 25% מניות.
- (2) הראל גמל מסלול אג"ח עד 20% מניות.
- (3) הראל גמל מסלול מניות.
- (4) הראל גמל מסלול אג"ח עד 10% מניות.
- (5) הראל גמל מסלול שקלי טווח קצר.
- (6) הראל גמל מסלול אג"ח ללא מניות.
- (7) הראל גמל מסלול שקלי.
- (8) הראל גמל מסלול אג"ח קונצרני.
- (9) הראל גמל מסלול כהלכה.
- (10) הראל גמל מסלול חו"ל.
- (11) הראל גמל מסלול לגילאי 50 עד 60.
- (12) הראל גמל מסלול לגילאי 50 ומטה.
- (13) הראל גמל מסלול לגילאי 60 ומעלה.

הקופה הוקמה כחברה מוגבלת בערבות בניהול על ידי בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") ונקראה "עצמה קופת תגמולים לעצמאיים ליד בנק לאומי לישראל בע"מ".

החל מיום 9 בנובמבר 2003, לאחר אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, הפכה הקופה לתוכנית ונוהלה עד ליום 28 בדצמבר 2006 על ידי לאומי גמל בע"מ.

הקופה נרכשה על-ידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח") מאת בנק לאומי בדצמבר 2006 והחל מיום 28 בדצמבר 2006, ועד ליום 30 בספטמבר 2016, נוהלה על ידי הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל"), וזאת בהתאם להסכם בין הראל ביטוח לבין הראל גמל.

בחודש יולי 2008 הפכה הקופה לקופה מסלולית עקב הוספת מסלול שקלי ומסלול ללא מניות.

ביום 1 בינואר 2012, מוזגו מסלולי קופת הראל - תעוז (קופה בבעלות הראל חברה לביטוח בע"מ) ומסלולי קופת הראל גמל (קופה שהייתה בבעלות הראל גמל) (להלן - הקופות המתמזגות) לתוך קופת הראל - עצמה. שמה של הקופה המתמזגת שונה להראל עצמה תעוז. המיזוג בוצע כך שהראל-תעוז מוזגה באופן מלא לתוך הראל-עצמה ואילו הראל קופת גמל מוזגה באופן טכני לתוך הראל-עצמה, באופן שמבנה הבעלויות במסלולים של הקופות המתמזגות נשמר.

ביום 1 בינואר 2016, מוזגו מסלולי קופת גילעד גמל לתוך הקופה.

לפרטים בדבר מסלולי השקעה מתואמי גיל, ראה סעיף ה' להלן.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ביאור 1 - כללי (המשך)

ג. שינוי מבני

(1) ביום 1 בינואר 2016, מוזגה הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן - הראל עתידית) לתוך הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל), תוך חיסולה ללא פירוק, וקופת הגמל הראל גילעד גמל (קופה בניהולה של הראל עתידית) מוזגה, מיזוג טכני, לתוך הקופה.

להלן מסלולי קופת גילעד גמל שמוזגו כאמור לתוך הקופה:

- (1) הראל גילעד גמל כללי, להלן "הראל גמל אג"ח עד 20% מניות".
- (2) הראל גילעד גמל כללי 2, להלן "הראל גמל לגילאי 50 ומטה".
- (3) הראל גילעד גמל ניב (עד 10% מניות), להלן "הראל גמל לגילאי 60 ומעלה".
- (4) הראל גילעד גמל כהלכה, להלן "הראל גמל מסלול כהלכה".
- (5) הראל גילעד גמל אג"ח, להלן "הראל גמל מסלול חו"ל".

העברות הזכויות כאמור התבצעו בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוגים לא היתה פגיעה בעמית הקופה המתמזגת ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל גמל.

(2) בחודש אוקטובר 2016 בוצע מיזוג במסגרתו מוזגה חברת הראל גמל לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - "הראל ניהול קרנות בפנסיה בע"מ) וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). הקופה הועברה לניהול הראל פנסיה וגמל בע"מ.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקופות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל פנסיה וגמל.

ד. מסלולי השקעה מתואמי גיל

חוזר ממונה 7-9-2015, שעניינו מסלולי השקעה בקופות גמל, קובע כי גוף מוסדי ינהל בכל קופת גמל בניהולו, פרט למסלולי השקעה מתמחים, מסלולי השקעה המותאמים לגיל העמיתים (אפשרות לבחירה בין שני מודלים: מודל ראשון עד גיל 50, בין גיל 50 ל-60 ומעל גיל 60 ומודל שני אוכלוסיות בטווח גילאים של 5-10 שנים), בהם ינוהלו כספי עמיתים שלא בחרו במסלול השקעה אחר.

בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2016, שונתה מדיניות ההשקעה של מסלולי השקעה קיימים בקופה, למסלולי השקעה תלויי גיל, ובהתאם שונו שמות המסלולים, כדלקמן:

- מסלול "הראל קופת גמל" שונה למסלול "הראל גמל מסלול לגילאי 50 עד 60".
- מסלול "הראל גילעד גמל כללי 2" שונה למסלול "הראל גמל מסלול לגילאי 50 ומטה".
- מסלול "הראל גילעד גמל ניב (עד 10% מניות)" שונה למסלול "הראל גמל מסלול לגילאי 60 ומעלה".

מסלולי ההשקעה כאמור, הוצגו בדוחות הכספיים כמסלולים חדשים, החל מיום 1 בינואר 2016. מספרי השוואה לתקופות קודמות בגין מסלול הראל גמל מסלול לגילאי 50 עד 60, הוצגו בשמו הקודם של המסלול (הראל קופת גמל).

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ג. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל קופת גמל.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקופה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים - ההשקעה מוצגת ע"פ שווי הוגן כהפרש בין השווי המהווה של הנכס העתידי בקיוויו ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים - לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black&Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתחייבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואות תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (12) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

(15) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%
(0.90)	(0.30)	0.30
0.33	(1.46)	(9.83)

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע ביום המאזן)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

א. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ב. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ג. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2017													
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חוו"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,963	563	158	352	-	26	15	26	-	-	815	242	285	5,445
561	79	36	34	-	-	-	-	-	-	101	9	14	834
577	436	-	376	-	-	-	-	-	-	155	-	101	1,645
842	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	842
27,001	4,223	1,705	1,776	1	15	8	3	241	62	6,770	1,965	1,472	45,242
1,070	182	-	159	-	17	4	5	-	-	140	27	87	1,691
1,926	260	69	216	-	54	1	12	-	-	212	75	104	2,929
34,940	5,743	1,968	2,913	1	112	28	46	241	62	8,193	2,318	2,063	58,628

ריבית ודיבידנד לקבל (*)

מוסדות

סכומים לקבל בגין נדל"ן

סכומים לקבל מחברות ביטוח

בטחונות בגין פעילות בנגזרים

חייבים בגין משכנתאות

חייבים בגין השקעות (*)

סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה באור 14 בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ליום 31 בדצמבר 2016													
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חוו"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,420	1,127	131	929	3	115	236	61	-	-	1,045	161	480	11,708
1,113	64	28	27	-	-	-	-	-	-	80	5	10	1,327
609	466	-	401	-	-	-	-	-	-	165	-	108	1,749
817	-	-	-	231	28	-	-	-	-	-	-	-	1,076
24,200	4,436	1,268	2,322	-	495	-	153	128	107	4,914	960	1,075	40,058
36,603	4,694	5	4,435	-	1,548	774	261	-	-	4,797	409	1,552	55,078
2,322	283	10	223	10	59	33	13	-	-	288	60	66	3,367
-	88	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	88
73,084	11,158	1,442	8,337	244	2,245	1,043	488	128	107	11,289	1,595	3,291	114,451

ריבית ודיבידנד לקבל (*)

מוסדות

סכומים לקבל בגין נדל"ן

סכומים לקבל מחברות ביטוח

בטחונות בגין פעילות בנגזרים

חייבים בגין משכנתאות

חייבים בגין השקעות (*)

אחרים

סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה באור 14 בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017														
הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חונ"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
3,752,522	713,645	48,805	813,013	177,926	101,487	114,801	332	41,788	2,269	470,033	113,560	415,895	6,766,076	אגרות חוב ממשלתיות
1,234,397	290,602	1,232	264,809	5,699	36,324	12,958	28,040	-	3,689	296,221	85,447	186,434	2,445,852	אגרות חוב קונצרניות:
6,437	996	88	1,042	-	4	-	8	-	-	804	96	325	9,800	שאינן ניתנות להמרה
1,240,834	291,598	1,320	265,851	5,699	36,328	12,958	28,048	-	3,689	297,025	85,543	186,759	2,455,652	שניתנות להמרה
4,993,356	1,005,243	50,125	1,078,864	183,625	137,815	127,759	28,380	41,788	5,958	767,058	199,103	602,654	9,221,728	סך הכל נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016													אגרות חוב ממשלתיות	
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		אלפי ש"ח
3,301,917	525,782	23,415	725,267	218,642	110,068	121,117	205	32,377	971	280,982	40,181	230,691		5,611,615
אגרות חוב קונצרניות:													שאינן ניתנות להמרה שניתנות להמרה	
1,901,105	330,201	839	322,798	7,601	52,528	35,967	23,222	-	3,393	224,178	38,946	141,119		3,081,897
6,504	933	81	1,036	-	4	17	2	-	-	692	52	245		9,566
1,907,609	331,134	920	323,834	7,601	52,532	35,984	23,224	-	3,393	224,870	38,998	141,364		3,091,463
5,209,526	856,916	24,335	1,049,101	226,243	162,600	157,101	23,429	32,377	4,364	505,852	79,179	372,055	8,703,078	סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017												
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל עד 25% מניות	הראל גמל עד 25% מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
595,300	27,911	8,060	43,406	-	1,295	1,571	6,553	654	54,483	140	63,377	387,850
117,736	3,264	956	5,193	-	133	-	585	-	6,227	14	7,240	94,124
279,646	9,198	6,262	47,027	262	322	2,167	2,352	1,531	42,263	3,078	31,313	133,871
3,775,313	231,566	69,436	343,599	-	15,910	38,606	58,822	4,536	406,603	444	453,743	2,152,048
4,767,995	271,939	84,714	439,225	262	17,660	42,344	68,312	6,721	509,576	3,676	555,673	2,767,893
4,767,995	271,939	84,714	439,225	262	17,660	42,344	68,312	6,721	509,576	3,676	555,673	2,767,893

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
פקדונות בבנקים
הלוואות לעמיתים
הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב
שאינם סחירים (*)

(*) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

ליום 31 בדצמבר 2017					
הראל גמל לגילאי 50 עד 60		הראל גמל לגילאי 50 עד 60		הראל גמל לגילאי 50 עד 60	
סה"כ	שווי	סה"כ	שווי	סה"כ	שווי
ערך	הוגן	ערך	הוגן	ערך	הוגן
בספרים	אלפי ש"ח	בספרים	אלפי ש"ח	בספרים	אלפי ש"ח
23,222	23,222	1,360	1,360	21,862	21,862

הלוואות

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016												אגרות חוב קונצרניות: שאינן ניתנות להמרה שניתנות להמרה פקדונות בבנקים הלוואות לעמיתים הלוואות לאחרים סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים (*)
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל אג"ח מסלול חו"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
484,510	62,778	163	59,750	880	10,988	1,427	1,482	1	44,107	3,694	19,673	689,453
95	-	2	-	-	-	-	-	-	6	6	-	109
126,692	10,850	17	9,702	-	1,587	-	170	-	6,356	474	2,146	157,994
112,036	22,522	1,417	24,960	687	1,243	1,763	377	107	27,301	1,945	1,961	196,319
1,704,064	295,510	407	316,349	3,612	53,156	17,814	9,212	-	223,486	16,272	100,956	2,740,838
2,427,397	391,660	2,006	410,761	5,179	66,974	21,004	11,241	108	301,256	22,391	124,736	3,784,713
2,427,397	391,660	2,006	410,761	5,179	66,974	21,004	11,241	108	301,256	22,391	124,736	3,784,713

(*) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

ליום 31 בדצמבר 2016												הלוואות
הראל אג"ח עד 25% מניות		הראל גמל אג"ח עד 20%		הראל גמל אג"ח עד 10%		הראל גמל לגילאי 50 עד 60		הראל גמל לגילאי 60 ומעלה		סה"כ		
שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך	
הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
25,295	25,270	216	214	72	71	1,441	1,441	56	55	27,080	27,051	

ביאור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר 2017									
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
מניות סחירות	885,540	150,472	74,587	65,095	-	110	243,756	70,099	1,541,088
מניות לא סחירות	292,226	56,626	10	55,843	5,566	-	38,307	1,105	466,002
סך הכל מניות	1,177,766	207,098	74,597	120,938	5,566	110	282,063	71,204	2,007,090

ליום 31 בדצמבר 2016									
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
מניות סחירות	1,074,246	135,780	65,788	63,229	-	58	181,901	27,113	1,586,849
מניות לא סחירות	257,544	49,270	9	47,745	4,652	-	32,394	5	404,176
סך הכל מניות	1,331,790	185,050	65,797	110,974	4,652	58	214,295	27,118	1,991,025

השקעות החברה בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017													השקעות אחרות סחירות
הראל גמל עד 25% מניות	הראל גמל עד 20% מניות	הראל גמל עד 10% מניות	הראל גמל עד 5% מניות	הראל גמל עד 2% מניות	הראל גמל עד 1% מניות	הראל גמל עד 0.5% מניות	הראל גמל עד 0.2% מניות	הראל גמל עד 0.1% מניות	הראל גמל עד 0.05% מניות	הראל גמל עד 0.02% מניות	הראל גמל עד 0.01% מניות	הראל גמל עד 0.005% מניות	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	השקעות אחרות סחירות
507,635	80,042	33,181	33,127	-	119	101	766	-	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
509,562	101,908	10,511	84,876	-	8,882	54	6,851	-	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
6,186	1,023	410	416	-	5	-	3	-	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
1,683	345	-	298	-	37	-	24	-	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
2,056	36	18	16	-	-	-	-	-	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
146	25	13	11	-	-	-	1	-	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
1,027,268	183,379	44,133	118,744	-	9,043	155	7,645	226	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
611,116	94,542	990	92,943	-	6,697	-	417	-	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
49,019	4,588	526	6,450	253	1,430	29	306	3	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
61,063	6,807	4	5,268	6	1,360	799	228	-	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
66	4	2	1	-	-	-	-	-	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
721,264	105,941	1,522	104,662	259	9,487	828	951	3	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות
1,748,532	289,320	45,655	223,406	259	18,530	983	8,596	229	118,744	44,133	183,379	1,027,268	השקעות אחרות סחירות

ביאור 7 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2016													
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל הראל גמל עד 50 לגילאי 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
484,808	58,788	20,680	27,473	-	81	-	788	-	723	75,814	11,578	16,919	697,652
568,905	87,638	10,079	77,008	-	8,476	466	3,445	-	1,558	65,439	8,880	29,344	861,238
5,322	643	220	294	-	-	1	-	251	30	826	126	182	7,895
3,118	502	-	486	-	50	-	46	-	-	372	78	232	4,884
2,314	82	42	38	-	-	-	-	68	-	113	17	24	2,698
508	64	32	30	-	-	1	-	-	-	88	13	19	755
1,064,975	147,717	31,053	105,329	-	8,607	466	4,281	319	2,311	142,652	20,692	46,720	1,575,122
השקעות אחרות סחירות													
תעודות סל													
קרנות נאמנות													
מכשירים נגזרים													
מוצרים מובנים													
אופציות													
אחרות													
השקעות אחרות שאינן סחירות													
קרנות השקעה וקרנות הון סיכון													
מכשירים נגזרים													
מוצרים מובנים													
אחרות													
712,696	90,966	897	82,673	-	5,205	-	381	-	-	78,288	1,082	24,222	996,410
69,676	6,538	463	7,359	481	1,633	80	155	106	103	5,436	674	2,254	94,958
67,042	5,419	64	4,793	21	1,922	853	238	-	-	5,346	350	1,884	87,932
74	3	1	1	-	-	-	-	-	-	6	1	-	86
849,488	102,926	1,425	94,826	502	8,760	933	774	106	103	89,076	2,107	28,360	1,179,386
1,914,463	250,643	32,478	200,155	502	17,367	1,399	5,055	425	2,414	231,728	22,799	75,080	2,754,508
סך הכל השקעות אחרות													

ביאור 7 - השקעות אחרות (המשך)

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל גמל עד 25% מניות הראל אג"ח	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל עד 60 לגילאי 50	הראל גמל עד 60 לגילאי 50 ומטה	הראל גמל עד 60 לגילאי 60 ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,063,699	149,025	61,828	60,483	-	1	-	3	15,874	2,213	242,231	70,357	50,971	1,716,685
(81)	(17)	-	(19)	-	(4)	-	-	(1)	-	(16)	(3)	(11)	(152)
(1,096,864)	(165,770)	(21,604)	(216,553)	(9,458)	(38,875)	(1,108)	(19,994)	4,604	(1,189)	(206,486)	(32,774)	(92,465)	(1,898,536)
(9,608)	(1,508)	(7)	(1,189)	(88)	(263)	(83)	4	(49)	1	(1,451)	(46)	57	(14,230)

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל גמל עד 25% מניות הראל אג"ח	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל עד 60 לגילאי 50	הראל גמל עד 60 לגילאי 50 ומטה	הראל גמל עד 60 לגילאי 60 ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,033,090	113,339	38,984	52,165	-	-	-	4	11,959	1,552	146,409	22,318	32,287	1,452,107
116,137	8,484	-	10,023	-	5,582	-	1	292	-	5,106	557	3,221	149,403
(1,722,445)	(303,268)	(24,512)	(241,986)	(9,361)	(45,604)	(1,113)	(12,629)	4,187	(989)	(209,260)	(20,433)	(90,460)	(2,677,873)
(9,273)	(1,586)	(5)	(1,376)	(94)	(357)	(78)	(5)	(29)	(1)	(1,428)	65	317	(13,850)

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

ליום 31 בדצמבר 2016						ליום 31 בדצמבר 2017					
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל אג"ח עד 25% מניות	סה"כ	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל אג"ח עד 25% מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
135,242	6,598	12,371	22,122	24,690	69,461	156,367	6,762	13,353	22,110	24,468	89,674
19,602	396	1,116	1,063	1,087	15,940	17,316	394	1,044	1,092	1,132	13,654
1,523	(232)	(134)	(1,075)	(1,309)	4,273	15,013	347	919	962	996	11,789
156,367	6,762	13,353	22,110	24,468	89,674	188,696	7,503	15,316	24,164	26,596	115,117

יתרה ליום 1 בינואר

רכישות ותוספות

התאמת שווי הוגן

יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצונים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות בתקופות שונות עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעות בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהוונים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחריות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שווים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאמידת תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהוונים בשיעור היוון 4.59% לנדל"ן חו"ל ושיעורי היוון שבין 6.5% ל-8.75% לנדל"ן בישראל וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה (המשך)

הערכת השווי לנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס. אומדן השווי ההוגן יגדל באם שיעור ההיוון של תזרים המזומנים יקטן, ויקטן באם שיעור התפוסה יקטן. הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

ג. לעניין התקשרויות לרכישת נדל"ן להשקעה ולחכירה של נדל"ן להשקעה ראה ביאור 17 ב(2).

ד. להלן פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקופה כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום		ליום 31 בדצמבר	תקופת החכירה בשנים
2017	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
49,637	48,152		בבעלות
139,059	108,215		בחכירה מהוונת(*)
			2037 ואילך

(*) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2017 וליום 31 דצמבר 2016 הנו בסך של 118,294 אלפי ש"ח ובסך של 87,450 אלפי ש"ח, בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059, בהתאמה.

מקרקעין ברחוב קרית נורדאו נתניה, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2017 וליום 31 דצמבר 2016 הנו בסך של 20,765 אלפי ש"ח ובסך של 20,765 אלפי ש"ח, בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2037.

ה. חלק מהקרקעות בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

ביאור 9 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2017													
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה סה"כ	הראל גמל לגילאי 50 ומטה אלפי ש"ח	הראל גמל לגילאי 50 עד 60 אלפי ש"ח	הראל גמל מסלול חו"ל אלפי ש"ח	הראל גמל מסלול כהלכה אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח קונצרני אלפי ש"ח	הראל גמל מסלול שקלי אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח ללא מניות אלפי ש"ח	הראל גמל שקלי טווח קצר אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות אלפי ש"ח	הראל גמל מסלול מניות אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח עד 25% מניות אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח עד 25% מניות אלפי ש"ח
12,771	654	266	990	6	33	29	96	129	113	969	101	1,108	8,277
1,661	458	28	108	-	-	-	11	17	32	294	20	146	547
35,101	1,230	710	3,617	114	221	65	83	512	88	2,986	475	3,793	21,207
18,116	438	-	1,159	4	-	20	-	29	-	1,102	-	53	15,311
5,450	382	139	559	-	-	30	109	107	-	462	-	638	3,024
459	13	38	228	28	-	-	-	3	-	17	18	66	48
688	11	-	39	-	-	-	-	-	-	31	-	31	576
262	-	-	1	-	-	1	2	28	227	2	1	-	-
74,508	3,186	1,181	6,701	152	254	145	301	825	460	5,863	615	5,835	48,990

חברה מנהלת

מוסדות

התחייבויות בגין נגזרים

בטוחות בגין חוזים עתידיים לא

סחירים

זכאים בגין משכנתאות

זכאים בגין השקעות

הכנסות מראש בגין נדל"ן

סכומים לשלם לחברות ביטוח

סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 9 - זכאים ויתרות זכות (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל גמל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חז"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,043	959	78	957	137	142	104	27	4	793	121	459	10,848
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,101	291	6	49	12	10	27	4	-	123	27	113	1,763
34,588	4,542	356	3,836	97	1,123	105	80	37	3,805	283	858	49,807
920	100	-	105	-	41	23	8	22	122	11	59	1,411
145	106	-	14	-	-	-	-	-	15	-	4	284
-	15	1	2	-	-	2	1	-	1	-	-	22
43,797	6,013	441	4,963	246	1,316	261	111	63	4,859	442	1,493	64,135

חברה מנהלת
צדדים קשורים
מוסדות
התחייבויות בגין נגזרים
זכאים בגין השקעות
הכנסות מראש בגין נדל"ן
סכומים לשלם לחברות ביטוח
סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 10 - דמי ניהול

א. הרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,020	1,450	1,377
-	246	246
28	29	20
130	117	135
30	28	25
20	20	18
44	50	46
2	3	2
-	31	33
-	5	4
501	392	436
-	220	275
-	155	294
2,775	2,746	2,911
94,525	80,117	79,789
-	10,396	11,579
888	844	984
11,064	10,823	11,434
2,055	1,681	1,413
2,156	1,733	1,557
936	1,066	1,118
329	289	319
-	248	307
-	34	54
8,775	8,788	9,917
-	821	1,780
-	4,517	6,445
120,728	121,357	126,696
123,503	124,103	129,607

דמי ניהול שנגבו מתוך דמי הגמולים :
 הראל אג"ח עד 25% מניות
 הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (*)
 הראל גמל מסלול מניות
 הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
 הראל גמל שקלי טווח קצר
 הראל גמל אג"ח ללא מניות
 הראל גמל מסלול שקלי
 הראל גמל אג"ח קונצרני
 הראל גמל מסלול כהלכה (*)
 הראל גמל מסלול חו"ל (*)
 הראל גמל לגילאי 50 עד 60
 הראל גמל לגילאי 50 ומטה (*)
 הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (*)

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים :
 הראל אג"ח עד 25% מניות
 הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (*)
 הראל גמל מסלול מניות
 הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
 הראל גמל שקלי טווח קצר
 הראל גמל אג"ח ללא מניות
 הראל גמל מסלול שקלי
 הראל גמל אג"ח קונצרני
 הראל גמל מסלול כהלכה (*)
 הראל גמל מסלול חו"ל (*)
 הראל גמל לגילאי 50 עד 60
 הראל גמל לגילאי 50 ומטה (*)
 הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (*)

סך הכל הוצאות דמי ניהול

(*) קופות שמוזגו, מיזוג טכני, לתוך הקופה, ביום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

ביאור 10 - דמי ניהול (המשך)

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2017	2016	2015
%	%	%
4.00	4.00	4.00
0.61	0.70	1.04
0.12	0.18	0.58
0.25	0.50	0.46
0.13	0.11	0.36
1.00	0.10	0.20
0.26	0.60	0.28
0.59	0.21	1.45
0.10	0.57	0.81
1.74	1.74	0.77
0.84	0.32	0.48
-	-	0.69
0.16	0.48	-
0.51	0.76	3.24
0.18	0.13	0.19

דמי ניהול מדמי גמולים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל (*):

הראל אג"ח עד 25% מניות

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל גמל מסלול מניות

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

הראל גמל שקלי טווח קצר

הראל גמל אג"ח ללא מניות

הראל גמל מסלול שקלי

הראל גמל אג"ח קונצרני

הראל גמל מסלול כהלכה (*)

הראל גמל מסלול חו"ל (*)

הראל קופת גמל (**)

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

הראל גמל לגילאי 50 ומטה (*)

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (*)

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל:

הראל אג"ח עד 25% מניות

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל גמל מסלול מניות

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

הראל גמל שקלי טווח קצר

הראל גמל אג"ח ללא מניות

הראל גמל מסלול שקלי

הראל גמל אג"ח קונצרני

הראל גמל מסלול כהלכה (*)

הראל גמל מסלול חו"ל (*)

הראל קופת גמל (**)

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

הראל גמל לגילאי 50 ומטה (*)

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (*)

(*) קופות שמוזגו, מיזוג טכני, לתוך הקופה, ביום 1 בינואר 2016. ראה באור 1ג(1). נתוני השוואה ניתנו למידע בלבד.

(**) מסלול בו שונתה מדיניות ההשקעה למסלול תלוי גיל. ראה באור 1ד1.

ביאור 11 - הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						כל המסלולים
2017	2016	2015	2017	2016	2015	
אלפי ש"ח			שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			
1,866	2,106	2,303	0.010	0.012	0.014	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
634	675	884	0.003	0.004	0.005	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
561	118	190	0.003	0.001	0.001	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני :
9,834	10,011	9,079	0.053	0.056	0.056	בגין השקעה בקרנות השקעה
6,754	7,441	7,425	0.037	0.041	0.046	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
76	62	31	*-	*-	*-	בגין השקעה בנכסים בישראל
875	309	47	0.005	0.002	*-	באמצעות תעודת סל
						עמלות אחרות**
20,600	20,722	19,959	0.111	0.115	0.122	סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						הראל אג"ח עד 25% מניות
2017	2016	2015	2017	2016	2015	
אלפי ש"ח			שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			
1,169	1,418	1,839	0.010	0.012	0.015	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
384	442	692	0.003	0.004	0.006	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
339	71	138	0.003	0.001	0.001	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני :
6,359	6,957	7,716	0.055	0.058	0.061	בגין השקעה בקרנות השקעה
4,247	5,164	6,132	0.036	0.043	0.049	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
50	44	26	*-	*-	*-	בגין השקעה בנכסים בישראל
532	203	29	0.005	0.002	*-	באמצעות תעודת סל
						עמלות אחרות**
13,080	14,299	16,572	0.112	0.119	0.132	סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
2017	2016	2017	2016	
אלפי ש"ח		שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		
175	180	0.010	0.011	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
65	64	0.004	0.004	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
58	17	0.003	0.001	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
				עמלות ניהול חיצוני :
1,102	982	0.060	0.058	בגין השקעה בקרנות השקעה
722	690	0.040	0.041	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
7	5	*-	*-	בגין השקעה בנכסים בישראל
89	28	0.005	0.002	באמצעות תעודת סל
				עמלות אחרות**
2,218	1,966	0.122	0.116	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח/או מ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 11 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל גמל מסלול מניות					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
34	32	40	0.024	0.037	0.024
8	7	8	0.006	0.007	0.005
8	3	-	0.006	0.002	-
106	101	96	0.076	0.088	0.076
2	2	1	0.001	0.001	0.002
-	-	-	-	-	-
158	145	145	0.113	0.109	0.132

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
153	163	156	0.008	0.009	0.010
62	62	84	0.003	0.005	0.004
50	12	35	0.003	0.002	0.001
1,004	846	621	0.053	0.037	0.051
550	519	495	0.029	0.029	0.031
3	2	1	-	-	-
75	24	10	0.004	0.001	0.001
1,897	1,628	1,402	0.100	0.097	0.083

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל שקלי טווח קצר					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
13	11	13	0.005	0.004	0.004
4	2	2	0.002	0.001	0.001
-	-	-	-	-	-
17	13	15	0.007	0.005	0.005

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ו/או מ-0.001%.
** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 11 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל גמל אג"ח ללא מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.009	0.008	0.005	32	24	14
0.006	0.004	0.003	20	11	7
-	0.001	0.005	1	3	14
0.008	0.012	0.025	29	36	65
0.016	0.019	0.021	55	54	54
0.001	0.002	0.007	3	7	19
0.040	0.046	0.066	140	135	173

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל מסלול שקלי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.022	0.018	0.005	27	23	9
0.007	0.006	0.002	9	8	3
-	-	0.001	-	-	1
-	0.002	0.009	-	3	16
0.029	0.027	0.016	36	34	29

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל אג"ח קונצרני

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.010	0.007	0.005	5	3	2
0.006	0.005	0.005	3	2	2
-	-	0.009	-	-	4
0.004	0.005	0.007	2	2	3
0.030	0.051	0.080	15	22	34
-	0.005	0.012	-	2	5
0.050	0.072	0.118	25	31	50

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ו/או מ-0.001%.
** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 11 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל גמל מסלול כהלכה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.034	0.031	10	11
0.003	0.006	1	2
*-	-	*-	-
*-	-	*-	-
0.038	0.037	<u>11</u>	<u>13</u>

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל מסלול חו"ל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.016	0.025	1	2
0.016	0.013	1	1
0.141	0.177	9	14
*-	*-	*-	*-
0.172	0.215	<u>11</u>	<u>17</u>

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל קופת גמל***

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.017	-	-	191	-	-
0.006	-	-	66	-	-
0.001	-	-	16	-	-
0.065	-	-	711	-	-
0.057	-	-	632	-	-
*-	-	-	3	-	-
*-	-	-	5	-	-
0.148	-	-	<u>1,624</u>	-	-

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ו/או מ-0.001%.
** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.
*** מסלול בו שונתה מדיניות ההשקעה למסלול תלוי גיל. ראה באור 11.

ביאור 11 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.013	0.013	167	169
0.004	0.004	50	55
0.001	0.004	12	49
0.075	0.076	941	1,025
0.050	0.049	629	656
0.001	0.001	7	10
0.002	0.006	30	81
0.146	0.152	<u>1,836</u>	<u>2,045</u>

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני :

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל לגילאי 50 ומטה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.027	0.023	19	38
0.007	0.007	5	12
0.001	0.007	1	11
0.051	0.008	36	13
0.093	0.084	66	137
0.001	0.001	1	2
0.003	0.009	2	14
0.182	0.138	<u>130</u>	<u>227</u>

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני :

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.013	0.011	55	77
0.005	0.004	20	29
* -	0.005	2	35
0.049	0.038	208	255
0.044	0.034	187	234
* -	-	1	2
0.002	0.006	10	44
0.113	0.100	<u>483</u>	<u>676</u>

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני :

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ו/או מ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 12 - ביטוח חיים

עד ליום 31 בדצמבר 2014, ביטוח הקופה את עמיתיה המעוניינים בכך, מגיל 18 ועד 69 שנה, בביטוח חיים בסכום השווה ליתרת חשבונותיו בקופה ועד לסכום שבין 17,500 ש"ח ל- 20,405 ש"ח (לעמיתים מבוטחים בגילאי 68 עד 70 מופחת סכום הביטוח למחצית מהסכומים הנ"ל). בנוסף היו קיימים כיסויים נוספים: כיסוי למקרה של מוות מתאונה או נכות מתאונה. פרמיית הביטוח היתה בשיעור שנתי של עד 1.9 פרומיל. כמו כן, עד ליום 31 בדצמבר 2014, היה קיים בקופה ביטוח קבוצתי בסכום של כ-158,578 ש"ח. עמיתי קופת הגמל (משני סוגי הביטוחים) בוטחו בפוליסות ביטוח קבוצתי בחברת כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן-כלל). בדצמבר 2012 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פינסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחיים בקופת גמל) התשע"ג 2013 אשר במסגרתם בוטלו תקנות 31 ו-45 לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל התשכ"ד 1964 (להלן תקנות מס הכנסה) החל מינואר 2013. בתיקון לתקנות מיום 4 בנובמבר 2013 הובהר כי ניתן להמשיך ולבטח את האוכלוסייה הקיימת אך לא ניתן לצרף עמיתים חדשים לביטוחים הקבוצתיים. בהתאם להוראות תקנות מס הכנסה ולתקנות כיסויים ביטוחיים, קופת גמל לא יכלה להציע לעמיתיה להצטרף לביטוח חיים קבוצתי. ביטול תקנות מס הכנסה כאמור והגבלת צירוף אוכלוסייה חדשה לא אפשר לחברה להמשיך ולצרף עמיתים חדשים לפוליסות הקבוצתיות הקיימות, ולפיכך בחודש ינואר 2015 לא חודשו הפוליסות הקבוצתיות האמורות לעיל.

ביאור 13 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					
	2013	2014	2015	2016	2017	
	באחוזים					
5.55	9.99	5.37	2.54	3.48	6.55	הראל אג"ח עד 25% מניות
5.08	8.88	4.10	2.47	3.43	6.64	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (*)
9.80	20.66	6.92	3.55	4.97	13.83	הראל גמל מסלול מניות
4.10	6.63	3.37	2.19	3.04	5.34	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
0.89	2.18	1.24	0.22	0.22	0.58	הראל גמל שקלי טווח קצר
2.58	3.63	2.02	0.52	2.46	4.32	הראל גמל אג"ח ללא מניות
4.02	4.68	4.49	2.60	2.48	5.90	הראל גמל מסלול שקלי
3.46	4.64	1.95	0.78	4.01	6.02	הראל גמל אג"ח קונצרני
4.08	7.21	4.55	2.00	1.39	5.36	הראל גמל מסלול כהלכה (*)
2.33	1.22	1.73	(0.22)	4.23	4.79	הראל גמל מסלול חו"ל (*)
-	-	-	-	4.01	8.09	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
-	11.63	5.49	2.65	-	-	הראל קופת גמל (**)
6.00	10.93	4.75	1.87	3.93	8.76	הראל גמל לגילאי 50 ומטה (*)
4.39	7.26	3.44	2.53	3.34	5.46	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (*)

(*) מסלול שמוזג, מיוזג טכני, לתוך הקופה, ביום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

(**) מסלול בו שונתה מדיניות ההשקעה למסלול תלוי גיל. ראה באור ד1.

ביאור 14 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(10,848)	(12,771)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
1,093	977	חייבים בגין השקעות
13	-	ריבית ודיבידנד לקבל
384,558	431,843	מניות
5,142	3,128	אגרות חוב סחירות
-	134	אגרות חוב בלתי סחירות
20,414	18,377	הלוואות
223,680	234,449	קרנות השקעה
624,052	676,137	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 26,967 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015(*)	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
123,503	124,103	129,607	דמי ניהול לחברה המנהלת

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016. ראה באור 1ג(1).

ביאור 15 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017							
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,420	197	70	85	70	60	2,187	בגין השקעות בניירות ערך זרים

ביאור 16 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. חובות מעבידים

חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופה. קיימת אי וודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחויבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופה האופייניים לסקטור קופות הגמל (כגון הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצ"ב). להערכת הנהלת הקופה הסכומים הינם בהיקפים שאינם מהותיים.

על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת הנהלת הקופה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.

סך חובות המעבידים למיטב ידיעת מנהלי הקופה, הינו :

31 בדצמבר		שם המסלול
2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
17	17	הראל אג"ח עד 25% מניות
2	2	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
7	7	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
26	26	

ב. התקשרויות

(1) הקופה התקשרה להשקעה בקרנות הון סיכון. להלן יתרת הסכומים שנותרו להשקעה :

31 בדצמבר		שם המסלול
2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
316,934	198,870	הראל אג"ח עד 25% מניות
74,391	33,609	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
68	62	הראל גמל מסלול מניות
79,878	38,604	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
4,950	3,260	הראל גמל אג"ח ללא מניות
26	-	הראל גמל אג"ח קונצרני
54,116	37,943	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
5,335	66	הראל גמל לגילאי 50 ומטה
35,990	13,931	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

(2) הקופה התקשרה להשקעה בנכסי נדל"ן. להלן יתרת הסכומים שנותרו להשקעה :

31 בדצמבר		שם המסלול
2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
5,292	9,675	הראל אג"ח עד 25% מניות
336	614	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
330	604	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
359	657	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
125	228	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ביאור 16 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ד. **שעבודים**
קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של 260.7 מיליון ש"ח.

הראל השתלמות

קרן השתלמות

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2017**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
	א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
	ב. מועד הקמת קופת הגמל	3
	ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	4
	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	4
	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	4
	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	5
	א. יחס נזילות	5
	ב. משך חיים ממוצע של החיסכון	5
	ג. שינוי במספר העמיתים	6
	ד. ניתוח זכויות העמיתים בקופה	6
3.	מידע אודות דמי ניהול	7
	א. שיעור דמי הניהול	7
	ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה	10
4.	ניתוח מדיניות השקעה	11
	א. מדיניות ההשקעה	11
	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	11
5.	ניהול סיכונים	13
	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	13
	ב. סיכוני נזילות	13
	ג. סיכוני שוק	15
	ד. סיכוני אשראי	22
	ה. סיכונים גיאוגרפיים	29
	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	38
	ז. גורמי סיכון על פי טיבם	38
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	39
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	39

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל קרן השתלמות (להלן "הקופה" או "הקרן").
- סוג קופת הגמל: קרן השתלמות.
- קוד הקופה: 512267592-00000000000154-0000-000
- סוג העמיתים: עצמאיים ושכירים המפקידים כספי השתלמות.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח בינוני וקצר. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון", או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת", או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בשנת 1997 כקרן השתלמות. בחודש ספטמבר 2008 הפכה הקופה לקופה מסלולית עקב מיזוג הראל השתלמות מסלול מניות, בשמה המקורי, הראל נץ, ומיזוג הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות, בשמה המקורי, הראל שלדג, למסלולי השקעה בהראל קרן השתלמות.

בחודש אוקטובר 2008 נוסף מסלול שקלי בקופה. בחודש דצמבר 2009 נוסף מסלול אג"ח ללא מניות.

ביום 1 ביולי 2013 מוזגה קרן ההשתלמות, הראל השתלמות ניבה, כיום, הראל השתלמות מסלול חו"ל, מיזוג טכני לתוך הקופה כמסלול השקעה נפרד.

ביום 1 בינואר 2016, מוזגה קופת הגמל הראל גילעד השתלמות (קופה בניהול חברת הראל עתידית קופות גמל בע"מ), מיזוג טכני, לתוך הקופה. בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור ג1 בדוח הכספי של הקופה.

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 כוללת הקופה עשרה מסלולי השקעה. ראה גם סעיף ג' להלן.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

להלן מספרי המסלולים הכלולים באישור :

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
הראל השתלמות כללי	512267592-00000000000154-0154-000	1998
הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	512267592-00000000000154-0416-000	1978
הראל השתלמות לטווח ארוך	512267592-00000000000154-0566-000	1999
הראל השתלמות מסלול מניות	512267592-00000000000154-0763-000	2001
הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	512267592-00000000000154-0764-000	2001
הראל השתלמות מסלול חו"ל	512267592-00000000000154-1034-000	2004
הראל השתלמות מסלול שקלי	512267592-00000000000154-1369-000	2008
הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	512267592-00000000000154-1485-000	2009
הראל השתלמות מסלול כהלכה	512267592-00000000000154-1523-000	2010
הראל השתלמות אג"ח קונצרני	512267592-00000000000154-8058-000	2013

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

בשנת הדוח לא חל שינוי.

ה. שיעורי הפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

בקרן השתלמות לעובדים - בשיעורים מהמשכורת, (כהגדרתה בסעיף 3ה לפקודה) :
 הפרשות מעביד : עד 7.5%.
 הפרשות עובד : עד 2.5%.
 ובלבד שהשיעורים לא יעלו על השיעורים הנקובים בהסכם הקיבוצי כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים תשי"ז-1957, והפרשות העובד לא יפחתו משליש מהפרשות המעביד.

בקרן השתלמות לעצמאים - הפקדות עצמאי עד לתקרה שנתית של 7% מהכנסתו הקובעת, מזה יותר ניכוי בגין הפקדות בשיעור של עד 4.5% מהכנסתו הקובעת.

בקרן השתלמות לחברי קיבוץ - לגבי סכומים שהופקדו עבור חברי קיבוץ בהתאם לסעיף 58א לפקודה.

בקרן השתלמות לחברי מושב שיתופי - לגבי סכומים שהופקדו עבור עמית מושב שיתופי בהתאם לסעיף 58א לפקודה, אם אישר הנציב לפי סעיף 61 לפקודה, כי הוראות סעיף 58א יחולו על המושב השיתופי.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

בחודש יוני 2017 הוסר מסלול השקעה "כללי פאסיבי".

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. יחס נזילות

שיעור הסכומים שהעמיתים בקופת הגמל רשאים למשוך ממנה מתוך כלל נכסי קופת הגמל, לתאריך הדוח:

2017	
%	
60.61	הראל השתלמות כללי
74.74	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
82.16	הראל השתלמות לטווח ארוך
64.41	הראל השתלמות מסלול מניות
78.50	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
66.95	הראל השתלמות מסלול חו"ל
72.82	הראל השתלמות מסלול שקלי
71.54	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
37.27	הראל השתלמות מסלול כהלכה
65.73	הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ב. משך חיים ממוצע של החיסכון

משך החיים הממוצע של זכויות העמיתים, עבור אותם עמיתים שחשכונוותיהם טרם הבשילו:

2017	
שנים	
2.45	הראל השתלמות כללי
1.69	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
2.00	הראל השתלמות לטווח ארוך
2.35	הראל השתלמות מסלול מניות
1.65	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
1.54	הראל השתלמות מסלול חו"ל
1.79	הראל השתלמות מסלול שקלי
1.56	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
2.24	הראל השתלמות מסלול כהלכה
2.09	הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ג. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקופה:

מספר חשבונות העמיתים				סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	לתחילת השנה	
197,704	14,909	43,700	168,913	שכירים
34,918	2,321	5,478	31,761	עצמאיים
232,622	17,230	49,178	200,674	סה"כ

ד. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר				
2016		2017		
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	
באלפי ש"ח		באלפי ש"ח		
4,448,453	105,869	5,427,820	118,990	חשבונות פעילים
3,409,441	94,805	4,476,507	113,632	חשבונות לא פעילים (*)
7,857,894	200,674	9,904,327	232,622	סה"כ
113,704	46,278	133,163	54,674	(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

הראל השתלמות כללי

דמי ניהול מנכסים:

ליום 31 בדצמבר 2017			
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים	
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות
באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים
454,709	7,636	778,476	15,954
1,234,937	23,861	1,564,796	37,947
225,926	10,771	567,973	17,818
291,826	31,656	428,586	18,817

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 5,937 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות

דמי ניהול מנכסים:

ליום 31 בדצמבר 2017			
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים	
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות
באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים
251,473	2,196	151,511	2,215
594,782	7,228	542,366	7,746
59,288	1,561	87,120	1,774
90,786	6,702	57,276	1,683

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1,841 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות לטווח ארוך

דמי ניהול מנכסים:

ליום 31 בדצמבר 2017			
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים	
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות
באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים
4,700	50	6,912	109
26,596	378	24,766	300
3,372	107	3,395	74
9,477	555	6,073	110

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 68 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2017				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
1,019	53,071	668	36,192	
2,309	128,061	2,078	94,476	
821	35,718	614	17,636	
461	21,444	984	17,455	

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 343 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
855	83,158	1,244	174,159	0%-0.5%
4,712	369,927	5,397	527,296	0.5%-1%
3,580	144,532	2,852	81,998	1%-1.5%
1,629	71,787	5,557	64,481	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1,406 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
92	4,965	157	4,832	0%-0.5%
296	10,859	244	12,489	0.5%-1%
107	4,190	89	1,745	1%-1.5%
72	2,322	221	2,785	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 79 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2017				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	
17,315	281	37,003	510	0%-0.5%
58,355	827	59,361	977	0.5%-1%
13,219	379	33,377	602	1%-1.5%
12,199	826	28,357	597	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 49 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2017				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	
4,099	102	7,303	145	
31,504	407	16,631	338	
9,651	171	8,957	207	
4,477	526	3,137	177	

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 42 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2017				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	
2,570	58	7,695	237	
15,363	629	32,131	1,310	
3,835	197	19,316	692	
10,992	1,068	21,737	1,029	

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 32 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2017				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	
באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	
1,886	31	1,384	34	0%-0.5%
5,353	107	2,718	74	0.5%-1%
252	12	670	36	1%-1.5%
555	35	225	14	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 8 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	
0.60	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
966,343	סך היקף נכסים מנוהל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)
9.76	שיעור הנכסים המנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך הנכסים נטו (באחוזים)
14,999	מספר חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים
6.45	שיעור חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך העמיתים (באחוזים)

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף שנת 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרויות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסף) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום שנת 2017 הציפיות לאינפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. חטיבת ההשקעות ניצלה את ציפיות האינפלציה הנמוכות להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה להימשך מגמת ההתרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני, כאשר לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל, בעוד הריבית בישראל צפויה להישאר ללא שינוי בשנה הקרובה, המח"מ על אג"ח זרות קצר יחסית לאג"ח השקליות והצמודות למדד.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2017 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017, צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרת ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א-35 (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה החשיפה למניות, בעיקר בחו"ל, לאור ההערכה לעדיפות יחסית להשקעה במניות ע"פ אג"ח ממשלתיות וקונצרניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור המשך שחיקת המרווחים - צומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בבטחונות ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-3-2009 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות גלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת השקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת השקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת השקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשווקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון נזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2017										
נכסים נטו (באלפי ש"ח)										
נזילות (בשנים)	הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות מסלול לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני
	3,910,037	1,238,259	67,781	390,459	1,010,381	40,501	237,642	62,125	113,981	12,688
	78,884	30,565	754	-	21,303	477	507	1,656	-	-
	1,185,792	426,943	15,307	10,937	359,885	3,163	21,387	21,152	-	313
	372,516	138,835	1,449	2,657	125,769	46	(350)	826	(342)	42
	5,547,229	1,834,602	85,291	404,053	1,517,338	44,187	259,186	85,759	113,639	13,043

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות כולל העברות בין קופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחנת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת כאמור. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה הינו בין 82.16%-37.27% (ראה פרוט לפי מסלולים בסעיף 2א לעיל), הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2017, כ- 72% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים או סחירים (כ- 70% במסלול הכללי, כ- 67% במסלול אג"ח עד 20% מניות, כ- 79% במסלול לטווח ארוך, כ- 97% במסלול מניות, כ- 67% במסלול אג"ח עד 10% מניות, כ- 92% במסלול חו"ל, כ- 92% במסלול שקלי, כ- 72% במסלול אג"ח ללא מניות, כ- 100% במסלול כהלכה וכ- 97% במסלול אג"ח קונצרני).

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפורזים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות כוללים VAR היסטורי ותרחישי קיצון עבור כל הקרנות. מדד ה-VAR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק הנכסים בשל התממשות סיכוני שוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. תרחישי הקיצון ומדד VAR לכל הקופות מחושבים אחת לרבעון. ועדת השקעות מקבלת מדי ועדה דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

הראל השתלמות כללי

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	המחירים לצרכן	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,481,348	1,497,408	1,568,473	5,547,229
587,060	17	(587,077)	-
3,068,408	1,497,425	981,396	5,547,229

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
855,581	523,105	455,916	1,834,602
132,290	5	(132,295)	-
987,871	523,110	323,621	1,834,602

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות לטווח ארוך

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
37,186	20,802	27,303	85,291
10,447	-	(10,447)	-
47,633	20,802	16,856	85,291

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
257,581	427	146,045	404,053
44,393	-	(44,393)	-
301,974	427	101,652	404,053

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
701,383	482,374	333,581	1,517,338
154,202	5	(154,207)	-
855,585	482,379	179,374	1,517,338

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
5,343	400	38,444	44,187
7,405	-	(7,405)	-
12,748	400	31,039	44,187

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
256,868	-	2,318	259,186
2,224	-	(2,224)	-
259,092	-	94	259,186

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
40,397	31,392	13,970	85,759
9,000	1	(9,001)	-
49,397	31,393	4,969	85,759

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
78,288	32,477	2,874	113,639
(12,387)	1	12,386	-
65,901	32,478	15,260	113,639

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
3,805	4,657	4,581	13,043
3,718	-	(3,718)	-
7,523	4,657	863	13,043

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
-1%	+1%
אחוזים	
2.43	(2.21)
2.68	(2.43)
2.14	(1.95)
0.21	(0.20)
2.93	(2.66)
2.76	(2.53)
3.47	(3.21)
3.34	(3.03)
3.47	(3.14)
3.40	(3.15)

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל השתלמות כללי
הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
הראל השתלמות לטווח ארוך
הראל השתלמות מסלול מניות
הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
הראל השתלמות מסלול חו"ל
הראל השתלמות מסלול שקלי
הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
הראל השתלמות מסלול כהלכה
הראל השתלמות אג"ח קונצרני

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסי של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2017						הראל השתלמות כללי
נסחרות במדד ת"א 125	נסחרות במדד מניות היתר	לא סחיר אלפי ש"ח	בחו"ל	סך הכל	% מסה"כ	
116,613	1,051	-	20,391	138,055	17.65	ענף משק
20,968	-	-	-	20,968	2.68	בנקים
15,286	642	-	5,569	21,497	2.75	ביטוח
27,503	1,349	-	26,946	55,798	7.13	ביומד
113,453	7,801	15,304	6,501	143,059	18.29	טכנולוגיה
102,555	13,068	4,521	83,095	203,239	25.97	מסחר ושרותים
75,727	8,669	-	29,369	113,765	14.54	נדל"ן ובינוי
46,991	8,219	-	-	55,210	7.06	תעשיה
22,246	2,032	-	6,432	30,710	3.93	השקעה ואחזקות
						נפט וגז
541,342	42,831	19,825	178,303	782,301	100.00	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017						הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
נסחרות במדד ת"א 125	נסחרות במדד מניות היתר	לא סחיר אלפי ש"ח	בחו"ל	סך הכל	% מסה"כ	
20,993	189	-	3,730	24,912	15.01	ענף משק
3,774	-	-	-	3,774	2.27	בנקים
2,751	116	-	1,002	3,869	2.33	ביטוח
4,951	243	-	4,866	10,060	6.06	ביומד
20,423	1,404	3,773	1,185	26,785	16.14	טכנולוגיה
18,461	2,305	1,596	38,270	60,632	36.52	מסחר ושרותים
13,632	1,560	-	5,290	20,482	12.34	נדל"ן ובינוי
8,459	1,480	-	-	9,939	5.99	תעשיה
4,004	366	-	1,176	5,546	3.34	השקעה ואחזקות
						נפט וגז
97,448	7,663	5,369	55,519	165,999	100.00	סך הכל

הראל השתלמות לטווח ארוך

%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	ליום 31 בדצמבר 2017	
				נשחרות במדד	נשחרות במדד
מסה"ב			אלפי ש"ח	מניות היתר	ת"א 125
20.21	3,185	476	-	24	2,685
3.06	483	-	-	-	483
3.14	495	128	-	15	352
8.16	1,287	622	-	31	634
18.74	2,954	148	2	180	2,624
17.51	2,761	162	-	238	2,361
16.62	2,621	677	-	200	1,744
8.06	1,271	-	-	189	1,082
4.50	709	150	-	47	512
100.00	15,766	2,363	2	924	12,477

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל**הראל השתלמות מסלול מניות**

%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	ליום 31 בדצמבר 2017	
				נשחרות במדד	נשחרות במדד
מסה"ב			אלפי ש"ח	מניות היתר	ת"א 125
19.87	31,494	3,971	-	246	27,277
3.09	4,904	-	-	-	4,904
3.17	5,027	1,302	-	150	3,575
8.09	12,836	6,088	-	315	6,433
18.83	29,855	1,475	17	1,825	26,538
17.69	28,052	1,642	-	2,421	23,989
16.75	26,567	6,827	-	2,028	17,712
8.14	12,914	-	-	1,923	10,991
4.37	6,931	1,253	-	475	5,203
100.00	158,580	22,558	17	9,383	126,622

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	ליום 31 בדצמבר 2017	
				נסחרות במדד	נסחרות במדד
מסה"כ			אלפי ש"ח	מניות היתר	ת"א 125
11.19	9,449	1,379	-	72	7,998
1.70	1,438	-	-	-	1,438
1.75	1,475	382	-	44	1,049
4.53	3,822	1,843	-	93	1,886
15.06	12,728	544	3,866	535	7,783
49.55	41,852	32,185	1,082	1,550	7,035
9.24	7,802	2,013	-	595	5,194
4.49	3,788	-	-	564	3,224
2.49	2,100	435	-	139	1,526
100.00	84,454	38,781	4,948	3,592	37,133

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל השתלמות מסלול חו"ל

%	סך הכל	בחו"ל	ליום 31 בדצמבר 2017	
			נסחרות במדד	ת"א 125
מסה"כ		אלפי ש"ח		
60.53	273	272	1	
16.19	73	73	-	
0.44	2	1	1	
0.22	1	-	1	
3.55	16	15	1	
19.07	86	86	-	
100.00	451	447	4	

ענף משק

בנקים
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
נפט וגז

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2017														
הראל השתלמות כללי			הראל השתלמות מסלול מניות			הראל השתלמות לטווח ארוך			הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות			הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות		
שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים		
סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח	סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח	סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח	סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח	סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח
1,905,552	1,206,569	3,112,121	97,123	10,937	108,060	24,475	15,694	40,169	1,168,139	440,179	727,960	698,020	367,705	1,065,725
310,020	58,107	368,127	807	-	807	6,143	367	6,510	132,169	17,329	114,840	102,737	13,483	116,220
2,215,572	1,264,676	3,480,248	97,930	10,937	108,867	30,618	16,061	46,679	1,300,308	457,508	842,800	800,757	381,188	1,181,945

בארץ
בחו"ל
סך הכל
נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר 2017														
הראל השתלמות מסלול חו"ל			הראל השתלמות מסלול שקלי			הראל השתלמות אג"ח ללא מניות			הראל השתלמות מסלול כהלכה			הראל השתלמות אג"ח קונצרני		
שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים			שאינם סחירים		
סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח	סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח	סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח	סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח	סה"כ	סה"כ	אלפי ש"ח
1,444	2,234	3,678	224,113	21,894	246,007	44,319	21,654	65,973	104,145	-	104,145	6,943	313	7,256
19,414	1,406	20,820	2,228	-	2,228	6,120	1,154	7,274	-	-	-	3,027	-	3,027
20,858	3,640	24,498	226,341	21,894	248,235	50,439	22,808	73,247	104,145	-	104,145	9,970	313	10,283

בארץ
בחו"ל
סך הכל
נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017									
דירוג מקומי (*)									
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	אלפי ש"ח
נכסי חוב סחירים בארץ									
1,492,157	595,772	19,120	96,066	592,019	1,378	219,914	37,394	104,145	235
אגרות חוב ממשלתיות									
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:									
225,167	68,311	2,538	352	55,047	29	1,615	3,612	-	3,354
173,515	58,577	2,515	585	46,812	32	2,376	3,044	-	3,041
2,213	692	46	10	531	1	-	37	-	43
12,500	4,608	256	110	3,611	4	208	232	-	270
1,905,552	727,960	24,475	97,123	698,020	1,444	224,113	44,319	104,145	6,943
סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ									
נכסי חוב שאינם סחירים בארץ									
אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:									
100,779	43,243	1,629	-	36,091	164	982	1,685	-	-
7,949	2,987	88	-	2,266	-	-	158	-	-
3,791	1,578	50	81	1,374	-	-	55	-	-
734	343	35	6	256	2	-	24	-	5
294,896	78,709	4,606	10,640	73,768	1,745	17,072	4,983	-	308
29,865	11,729	525	210	9,605	-	114	344	-	-
768,555	301,590	8,761	-	244,345	323	3,726	14,405	-	-
1,206,569	440,179	15,694	10,937	367,705	2,234	21,894	21,654	-	313
3,112,121	1,168,139	40,169	108,060	1,065,725	3,678	246,007	65,973	104,145	7,256
סך הכל נכסי חוב בארץ									
535,087	170,195	7,290	10,720	144,858	1,867	17,831	10,213	-	308

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה S&P, Mood's ו-Fitch.

כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017								
דירוג בינלאומי (*)								
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20%	הראל השתלמות אג"ח עד 10%	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות אג"ח קונצרני		
אלפי ש"ח	לסווח ארוך	מסלול מניות	מסלול מניות	מסלול מניות	מסלול מניות	מסלול מניות		
22,940	4,651	1,095	664	9,858	5,642	2,228	116	59
41,332	15,963	726	62	13,464	1,995	-	874	426
224,583	86,214	3,946	-	72,673	10,793	-	4,709	2,328
20,453	7,756	359	-	6,529	975	-	421	214
712	256	17	81	213	9	-	-	-
310,020	114,840	6,143	807	102,737	19,414	2,228	6,120	3,027
58,107	17,329	367	-	13,483	1,406	-	1,154	-
368,127	132,169	6,510	807	116,220	20,820	2,228	7,274	3,027
34,614	9,699	252	-	6,983	963	-	644	-

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב
אחרים בדירוג:
A ומעלה
BBB
נמוך מ-BBB
לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל

נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

נכסי חוב אחרים

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי
(**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה S&P, Mood's ו-Fitch.
כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות הוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2017								
הראל השתלמות אג"ח קונצרני	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות באחוזים	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות כללי
נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):								
0.09	0.83	0.31	0.28	1.05	0.09	0.78	1.07	1.00
-	2.30	2.39	3.68	2.27	2.34	2.32	2.29	2.37
-	2.42	1.59	1.53	2.50	-	2.43	2.47	2.53
-	3.93	-	-	4.02	4.57	4.07	3.98	3.99
(0.07)	3.79	3.25	5.16	3.79	(0.07)	3.60	3.74	3.88

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינן חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאנים סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017															
הראל השתלמות כללי		הראל השתלמות אג"ח עד 20%		הראל השתלמות אג"ח עד 10%		הראל השתלמות מסלול מניית		הראל השתלמות מסלול מניית		הראל השתלמות לטווח ארוך		הראל השתלמות אג"ח עד 20%		הראל השתלמות אג"ח עד 10%	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
ענף משק															
217,333	6.24	76,577	5.89	2,858	6.12	157	0.14	61,349	5.19	3,560	14.53	927	0.37	3,877	5.29
36,923	1.06	14,871	1.14	571	1.22	141	0.13	11,948	1.01	211	0.86	855	0.34	728	0.99
8,706	0.25	3,301	0.25	153	0.33	-	-	2,779	0.24	415	1.69	-	-	179	0.24
36,830	1.06	13,890	1.07	613	1.31	61	0.06	11,341	0.96	1,482	6.05	68	0.03	744	1.02
907,211	26.07	300,944	23.14	12,234	26.21	10,850	9.97	256,073	21.67	8,406	34.32	19,513	7.86	16,754	22.87
575,461	16.54	216,454	16.65	7,408	15.87	415	0.38	176,325	14.92	1,520	6.20	2,127	0.86	9,992	13.64
45,596	1.31	19,730	1.52	522	1.12	111	0.10	16,206	1.37	600	2.45	1,461	0.59	857	1.17
101,121	2.91	39,406	3.03	1,545	3.31	391	0.36	31,594	2.67	9	0.04	1,076	0.43	1,852	2.53
35,970	1.03	14,712	1.13	560	1.20	11	0.01	12,453	1.05	1,275	5.20	66	0.03	754	1.03
1,515,097	43.53	600,423	46.18	20,215	43.31	96,730	88.85	601,877	50.92	7,020	28.66	222,142	89.49	37,510	51.22
3,480,248	100.00	1,300,308	100.00	46,679	100.00	108,867	100.00	1,181,945	100.00	24,498	100.00	248,235	100.00	73,247	100.00
סך הכל															

ליום 31 בדצמבר 2017			
הראל השתלמות מסלול כהלכה		הראל השתלמות אג"ח קונצרני	
סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
-	-	2,457	23.89
-	-	623	6.06
-	-	91	0.88
-	-	344	3.35
-	-	2,229	21.68
-	-	2,694	26.20
-	-	488	4.75
-	-	749	7.28
-	-	314	3.05
104,145	100.00	294	2.86
104,145	100.00	10,283	100.00

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשיה

השקעה ואחזקות

נפט וגז

אג"ח ממשלתי

סך הכל

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח") שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה ישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

הראל השתלמות כללי

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח										
129,980	40,072	89,908	24,108	9,380	5,652	17,531	12,105	21,132	-	בריטניה
60,718	-	60,718	1,395	-	4,189	39,892	6,734	8,508	-	סין
103,310	7,191	96,119	30,063	-	12,820	10,256	1,257	41,723	-	צרפת
88,986	6,655	82,331	28,208	-	1,734	9,217	17,965	25,207	-	גרמניה
103,947	71,358	32,589	11,859	-	1,604	17,365	1,761	-	-	יפן
77,765	-	77,765	-	-	77,765	-	-	-	-	לוקסמבורג
1,091,388	378,699	712,689	184,797	-	85,011	101,661	212,111	129,109	-	ארצות הברית
152,689	96,303	56,386	(19,788)	-	11,963	27,914	35,969	328	-	אירופה
4,014,867	34,517	3,980,350	1,480,833	24,053	296	27,350	433,277	502,994	1,511,547	ישראל
118,409	-	118,409	3,652	-	32,899	64,319	17,244	295	-	שווקים מתעוררים
272,652	32,687	239,965	60,830	-	16,492	42,815	43,878	72,400	3,550	אחר
<u>6,214,711</u>	<u>667,482</u>	<u>5,547,229</u>	<u>1,805,957</u>	<u>33,433</u>	<u>250,425</u>	<u>358,320</u>	<u>782,301</u>	<u>801,696</u>	<u>1,515,097</u>	סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 20%
מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
34,842	7,330	27,512	4,889	7,692	1,034	3,207	2,738	7,952	-
34,112	1,315	32,797	5,600	-	9,248	1,876	253	15,820	-
26,000	1,218	24,782	5,160	-	317	1,686	8,221	9,398	-
19,007	13,052	5,955	2,169	-	293	3,176	317	-	-
28,876	-	28,876	-	-	28,876	-	-	-	-
269,682	69,268	200,414	54,040	-	20,987	20,919	55,636	48,832	-
38,454	17,615	20,839	4,386	-	4,347	5,106	6,910	90	-
1,393,928	6,297	1,387,631	521,469	9,178	145	5,320	79,747	172,695	599,077
27,139	-	27,139	1,036	-	11,152	11,765	3,104	82	-
84,635	5,978	78,657	16,873	-	6,068	15,128	9,073	30,169	1,346
<u>1,956,675</u>	<u>122,073</u>	<u>1,834,602</u>	<u>615,622</u>	<u>16,870</u>	<u>82,467</u>	<u>68,183</u>	<u>165,999</u>	<u>285,038</u>	<u>600,423</u>

בריטניה

צרפת

גרמניה

יפן

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל השתלמות לטווח ארוך

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
2,183	936	1,247	296	132	410	35	374	-
1,340	-	1,340	-	98	932	155	155	-
2,164	168	1,996	699	302	240	22	733	-
1,735	155	1,580	659	41	215	229	436	-
2,428	1,667	761	277	37	406	41	-	-
1,612	-	1,612	-	1,612	-	-	-	-
20,826	8,846	11,980	1,715	1,827	2,374	3,613	2,451	-
3,111	2,249	862	(921)	327	652	801	3	-
58,014	804	57,210	20,350	6	598	9,470	6,633	20,153
2,520	-	2,520	-	617	1,503	397	3	-
4,945	762	4,183	518	317	1,001	1,003	1,282	62
100,878	15,587	85,291	23,593	5,316	8,331	15,766	12,070	20,215

בריטניה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל השתלמות מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח								
14,000	7,804	6,196	1,323	1,101	3,414	353	5	-
6,434	4,276	2,158	471	145	-	1,541	1	-
10,169	-	10,169	1	816	7,769	1,575	8	-
10,622	1,401	9,221	5,823	1,181	1,997	220	-	-
11,326	1,296	10,030	5,493	338	1,795	2,322	82	-
20,312	13,897	6,415	2,309	312	3,382	412	-	-
4,930	-	4,930	-	288	4,468	174	-	-
151,565	73,749	77,816	10,591	12,079	19,798	35,290	58	-
21,800	18,754	3,046	(12,251)	1,725	5,436	8,136	-	-
246,346	6,953	239,393	38,909	880	5,734	96,089	1,051	96,730
17,873	-	17,873	2	1,312	12,526	4,033	-	-
18,896	2,090	16,806	2,905	1,514	3,870	8,435	82	-
534,273	130,220	404,053	55,576	21,691	70,189	158,580	1,287	96,730

בריטניה

קנדה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

קוריאה

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	6,678	3,401	1,185	382	5,837	4,353	21,836	2,710	24,546
-	13,317	150	693	6,375	-	2,122	22,657	486	23,143
-	7,895	5,411	623	117	-	1,908	15,954	450	16,404
-	-	-	-	26,267	-	-	26,267	-	26,267
-	41,026	33,679	6,875	12,719	-	39,974	134,273	25,605	159,878
-	74	2,996	1,887	3,780	-	11,701	20,438	6,511	26,949
600,744	140,490	33,962	2,414	116	10,264	419,112	1,207,102	2,339	1,209,441
-	66	1,183	4,349	8,807	-	799	15,204	-	15,204
1,133	25,177	3,672	6,767	4,434	-	12,424	53,607	7,036	60,643
601,877	234,723	84,454	24,793	62,997	16,101	492,393	1,517,338	45,137	1,562,475

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח								
2,112	533	1,579	300	75	233	-	971	-
890	-	890	-	56	530	-	304	-
3,973	96	3,877	397	1,355	136	-	1,989	-
1,716	88	1,628	375	23	122	-	1,108	-
599	-	599	44	555	-	-	-	-
564	20	544	50	21	38	-	435	-
1,358	948	410	158	21	231	-	-	-
4,045	-	4,045	-	4,045	-	-	-	-
811	29	782	115	4	65	-	598	-
1,305	-	1,305	-	-	-	-	1,305	-
18,310	5,032	13,278	2,356	2,082	2,761	447	5,632	-
1,223	1,279	(56)	(524)	97	371	-	-	-
11,874	380	11,494	3,741	-	1	4	897	6,851
2,192	-	2,192	-	1,337	855	-	-	-
2,005	385	1,620	200	40	466	-	745	169
52,977	8,790	44,187	7,212	9,711	5,809	451	13,984	7,020

סך הכל

אירופה
ישראל
ארצות הברית
שווקים מתעוררים
אחר

הראל השתלמות מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2017

אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח							
222,142	4,830	33	17	31,723	258,745	-	258,745
-	351	-	-	90	441	-	441
222,142	5,181	33	17	31,813	259,186	-	259,186

ישראל

אחר

סך הכל

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח							
-	431	-	-	520	951	-	951
-	858	-	533	-	1,391	-	1,391
-	-	-	1,493	-	1,493	-	1,493
-	2,796	1,200	571	792	5,359	-	5,359
-	5	-	336	663	1,004	-	1,004
37,437	8,430	48	7	26,554	72,476	-	72,476
73	2,136	-	777	99	3,085	-	3,085
37,510	14,656	1,248	3,717	28,628	85,759	-	85,759

בריטניה

צרפת

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

אחר

סך הכל

הראל השתלמות מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2017				
אגרות חוב ממשלתיות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח				
-	237	237	1,365	1,602
-	2,321	2,321	-	2,321
-	2,139	2,139	-	2,139
-	20	20	1,951	1,971
-	946	946	13,888	14,834
-	(4,560)	(4,560)	6,500	1,940
104,145	7,331	111,476	14,858	126,334
-	1,060	1,060	933	1,993
104,145	9,494	113,639	39,495	153,134

בריטניה

צרפת

גרמניה

יפן

ארצות הברית

אירופה

ישראל

אחר

סך הכל

הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2017

אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח							
-	228	-	-	1	229	-	229
-	437	-	-	-	437	-	437
-	260	-	-	-	260	-	260
-	-	-	733	-	733	-	733
-	131	-	-	-	131	-	131
-	288	-	-	-	288	-	288
-	1,446	-	290	95	1,831	-	1,831
257	6,400	46	9	1,464	8,176	-	8,176
-	4	-	274	-	278	-	278
37	487	-	122	34	680	-	680
294	9,681	46	1,428	1,594	13,043	-	13,043

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ספרד

שוויץ

ארצות הברית

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת וביאור 16א בדוח הכספי של הקופה.

2. גורמי סיכון על פי טיבם

בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה	גורמי סיכון	
√			סיכונים שוק	סיכונים מקרו
√			האטה כלכלית בישראל	
√			סיכונים אשראי	
	√		סיכון מחירי נכסים אחרים	
√			שינויים רגולטוריים	סיכונים ענפיים
√			סיכון נזילות	
	√		סיכונים תפעוליים	סיכונים מיוחדים לחברה

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2018

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל השתלמות (להלן: "קרן ההשתלמות") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן ההשתלמות וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן ההשתלמות למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן ההשתלמות; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן ההשתלמות, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן ההשתלמות והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל השתלמות (להלן: "קרן השתלמות") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן ההשתלמות וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן ההשתלמות למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן השתלמות; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן השתלמות, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן השתלמות והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל השתלמות (להלן: "קרן ההשתלמות") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קרן ההשתלמות תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרן ההשתלמות על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של קרן ההשתלמות על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון: מישל סיבוני

מנכ"ל: דודי לידנר

סמנכ"ל כספים: רם גבל

תאריך אישור הדוח: 19 במרס 2018

הראל השתלמות
קרן השתלמות

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

2 דוח רואי החשבון המבקרים

3 דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4 דוח על המצב הכספי

7 דוח הכנסות והוצאות

11 דוח על השינויים בזכויות העמיתים

15 ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל השתלמות

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל השתלמות (מסלול כללי, מסלול אג"ח עד 20% מניות, מסלול לטווח ארוך, מסלול מניות, מסלול אג"ח עד 10% מניות, מסלול חו"ל, מסלול שקלי, מסלול אג"ח ללא מניות, מסלול כהלכה ומסלול אג"ח קונצרני) (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל השתלמות בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל השתלמות (מסלול כללי, מסלול אג"ח עד 20% מניות, מסלול לטווח ארוך, מסלול מניות, מסלול אג"ח עד 10% מניות, מסלול חו"ל, מסלול שקלי, מסלול אג"ח ללא מניות, מסלול כהלכה ומסלול אג"ח קונצרני) (להלן - "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
452,349	648,983		רכוש שוטף
49,585	34,929	3	מזומנים ושווי מזומנים
501,934	683,912		חייבים ויתרות חובה
3,701,944	4,399,430	4	השקעות פיננסיות
1,534,127	2,179,025	5	נכסי חוב סחירים
1,009,051	1,207,551	6	נכסי חוב שאינם סחירים
1,072,908	1,397,306	7	מניות
7,318,030	9,183,312		השקעות אחרות
			סך כל השקעות פיננסיות
60,594	66,404	8	נדל"ן להשקעה
7,880,558	9,933,628		סך כל הנכסים
22,664	29,301	9	זכאים ויתרות זכות
7,857,894	9,904,327		זכויות העמיתים
7,880,558	9,933,628		סך כל ההתחייבויות

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוגי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2017										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
381,557	117,570	7,186	37,673	73,461	3,413	11,346	6,772	8,777	1,228	648,983
22,161	4,636	564	4,105	2,111	267	101	33	937	14	34,929
403,718	122,206	7,750	41,778	75,572	3,680	11,447	6,805	9,714	1,242	683,912
2,215,572	842,800	30,618	97,930	800,757	20,858	226,341	50,439	104,145	9,970	4,399,430
1,264,676	457,508	16,061	10,937	381,188	3,640	21,894	22,808	-	313	2,179,025
782,301	165,999	15,766	158,580	84,454	451	-	-	-	-	1,207,551
864,529	234,024	15,345	95,951	163,438	15,995	127	5,884	468	1,545	1,397,306
5,127,078	1,700,331	77,790	363,398	1,429,837	40,944	248,362	79,131	104,613	11,828	9,183,312
33,433	16,870	-	-	16,101	-	-	-	-	-	66,404
5,564,229	1,839,407	85,540	405,176	1,521,510	44,624	259,809	85,936	114,327	13,070	9,933,628
17,000	4,805	249	1,123	4,172	437	623	177	688	27	29,301
5,547,229	1,834,602	85,291	404,053	1,517,338	44,187	259,186	85,759	113,639	13,043	9,904,327
5,564,229	1,839,407	85,540	405,176	1,521,510	44,624	259,809	85,936	114,327	13,070	9,933,628
ממשל סיבוני יו"ר הדירקטוריון										
דודי לידנר מנכ"ל										
רם גבל סמנכ"ל כספים										

רכוש שוטף

מזומנים ושווי מזומנים
חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
מניות
השקעות אחרות
סך כל השקעות פיננסיות

נדל"ן להשקעה

סך כל הנכסים

זכאים ויתרות זכות

זכויות העמיתים

סך כל ההתחייבויות

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018.
הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות מסלול השתלמות	הראל השתלמות מסלול השתלמות	הראל השתלמות מסלול השתלמות	הראל השתלמות מסלול השתלמות	הראל השתלמות מסלול השתלמות	הראל השתלמות מסלול השתלמות	הראל השתלמות מסלול השתלמות	הראל השתלמות מסלול השתלמות	הראל השתלמות מסלול השתלמות	הראל השתלמות מסלול השתלמות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
452,349	688	7,093	4,541	13,577	4,539	82,239	33,625	4,221	59,643	242,183
49,585	57	439	583	146	571	6,289	3,100	732	9,149	28,519
501,934	745	7,532	5,124	13,723	5,110	88,528	36,725	4,953	68,792	270,702
3,701,944	6,955	76,136	53,967	250,296	20,671	776,332	51,508	25,811	763,301	1,676,967
1,534,127	51	-	18,669	22,138	3,049	312,229	7,775	12,374	342,981	814,861
1,009,051	-	-	-	14	684	81,571	144,253	14,577	154,499	613,453
1,072,908	698	1,014	5,476	499	14,071	144,050	67,583	12,188	197,262	630,067
7,318,030	7,704	77,150	78,112	272,947	38,475	1,314,182	271,119	64,950	1,458,043	3,735,348
60,594	-	-	-	-	-	14,827	-	-	15,985	29,782
7,880,558	8,449	84,682	83,236	286,670	43,585	1,417,537	307,844	69,903	1,542,820	4,035,832
22,664	24	261	176	673	233	4,061	935	211	4,218	11,872
7,857,894	8,425	84,421	83,060	285,997	43,352	1,413,476	306,909	69,692	1,538,602	4,023,960
7,880,558	8,449	84,682	83,236	286,670	43,585	1,417,537	307,844	69,903	1,542,820	4,035,832

רכוש שוטף

מזומנים ושווי מזומנים
חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
מניות
השקעות אחרות
סך כל השקעות פיננסיות

נדל"ן להשקעה

סך כל הנכסים

זכאים ויתרות זכות

זכויות העמיתים

סך כל ההתחייבויות

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015 (*)	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור
(875)	(2,812)	(4,498)	
(4,104)	39,303	137,389	
39,837	39,936	94,743	
53,890	72,609	103,758	
16,810	108,481	287,592	
3,425	(224)	5,262	
109,858	260,105	628,744	
108,983	257,293	624,246	
45,498	60,755	69,584	10
5,079	8,045	9,805	11
140	117	143	12
95	1,211	1,250	15
122	205	-	
50,934	70,333	80,782	
58,049	186,960	543,464	

הכנסות (הפסדים)**ממזומנים ושווי מזומנים****מהשקעות:**

מנכסי חוב סחירים
מנכסי חוב שאינם סחירים
ממניות
מהשקעות אחרות
מנדל"ן להשקעה
סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול
הוצאות ישירות
ביטוח חיים
מסים
אחרות

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות על הוצאות לשנה**

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול בהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(2,765)	(632)	(62)	(597)	(305)	(67)	5	(6)	(69)	-	(4,498)
69,385	27,468	982	499	26,092	403	7,728	1,613	2,678	541	137,389
51,373	21,686	625	258	18,965	84	660	1,086	-	6	94,743
65,318	14,749	1,464	15,077	7,138	10	2	-	-	-	103,758
182,162	43,931	4,145	30,080	23,002	1,858	(525)	438	2,333	168	287,592
2,850	1,168	-	-	1,244	-	-	-	-	-	5,262
371,088	109,002	7,216	45,914	76,441	2,355	7,865	3,137	5,011	715	628,744
368,323	108,370	7,154	45,317	76,136	2,288	7,870	3,131	4,942	715	624,246
38,674	11,567	692	2,739	11,457	351	2,310	691	1,031	72	69,584
5,937	1,841	68	343	1,406	79	49	42	32	8	9,805
107	8	1	9	7	-	4	2	5	-	143
850	164	20	152	64	-	-	-	-	-	1,250
45,568	13,580	781	3,243	12,934	430	2,363	735	1,068	80	80,782
322,755	94,790	6,373	42,074	63,202	1,858	5,507	2,396	3,874	635	543,464

הכנסות (הפסדים)

מזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדלין להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

דוח הכנסות והוצאות - פרוט לפי מסלולים

הראל השתלמות - קרן השתלמות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(1,660)	(594)	(24)	(308)	(91)	1	(1)	(18)	(117)	-	(2,812)
ממזומנים ושווי מזומנים										
מהשקעות:										
17,709	9,156	446	185	7,904	129	2,325	946	372	131	39,303
19,954	9,764	248	144	9,035	43	503	244	-	1	39,936
43,304	12,996	1,004	7,701	7,211	399	1	1	(8)	-	72,609
64,570	18,107	1,362	6,746	14,820	1,292	5	373	1,143	63	108,481
362	(456)	-	-	(130)	-	-	-	-	-	(224)
145,899	49,567	3,060	14,776	38,840	1,863	2,834	1,564	1,507	195	260,105
סך כל ההכנסות מהשקעות										
144,239	48,973	3,036	14,468	38,749	1,864	2,833	1,546	1,390	195	257,293
סך כל ההכנסות										
הוצאות										
31,595	10,563	681	2,435	11,018	351	2,581	697	795	39	60,755
4,729	1,535	94	311	1,181	74	56	36	26	3	8,045
89	10	-	5	6	-	2	2	3	-	117
769	176	23	149	71	20	-	3	-	-	1,211
134	37	-	-	34	-	-	-	-	-	205
37,316	12,321	798	2,900	12,310	445	2,639	738	824	42	70,333
סך כל ההוצאות										
106,923	36,652	2,238	11,568	26,439	1,419	194	808	566	153	186,960
עודף הכנסות על הוצאות לשנה										

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול ח"ל	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(875)	(13)	1	(25)	(212)	(246)	(380)
(4,104)	278	5,712	(38)	(1,694)	42	(8,404)
39,837	329	842	106	11,770	152	26,638
53,890	-	2	236	13,766	7,245	32,641
16,810	(63)	(163)	42	616	1,253	15,125
3,425	-	-	-	1,258	-	2,167
109,858	544	6,393	346	25,716	8,692	68,167
108,983	531	6,394	321	25,504	8,446	67,787
45,498	660	2,535	362	11,121	2,525	28,295
5,079	35	61	30	1,008	324	3,621
140	2	3	1	15	11	108
95	10	-	12	8	3	62
122	1	1	1	33	-	86
50,934	708	2,600	406	12,185	2,863	32,172
58,049	(177)	3,794	(85)	13,319	5,583	35,615

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים
מנכסי חוב שאינם סחירים
ממניות
מהשקעות אחרות
מנדל"ן להשקעה
סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול
הוצאות ישירות
ביטוח חיים
מסים
אחרות

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
4,455,214	5,065,796	7,857,894	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
811,382	1,131,808	1,323,305	תקבולים מדמי גמולים
-	-	50	תקבולים מדמי סליקה
303,400	429,626	544,115	תשלומים לעמיתים
335,525	705,701	1,203,114	העברות צבירה לקופה
149,213	202,954	241,469	העברות מקופות גמל
			העברות בין מסלולים
290,974	309,586	479,385	העברות צבירה מהקופה
149,213	202,954	241,469	העברות לקופות גמל
			העברות בין מסלולים
44,551	396,115	723,729	העברות צבירה, נטו
-	1,506,841	-	קבלת נכסים נטו מקופת גמל (*)
58,049	186,960	543,464	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
5,065,796	7,857,894	9,904,327	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

(*) קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	הראל השתלמות סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,023,960	1,538,602	69,692	306,909	1,413,476	43,352	285,997	83,060	84,421	8,425	7,857,894
908,800	159,969	6,469	52,803	122,335	5,207	32,518	7,849	25,975	1,380	1,323,305
24	14	-	3	7	-	1	-	1	-	50
299,216	93,222	3,951	18,489	87,193	3,099	27,381	4,858	6,584	122	544,115
789,040	228,988	5,372	26,194	125,177	218	7,405	7,104	8,240	5,376	1,203,114
94,380	38,528	6,631	51,623	22,629	3,994	10,012	6,883	5,183	1,606	241,469
238,222	93,797	2,943	28,021	81,545	3,041	21,361	5,822	4,077	556	479,385
54,292	39,270	2,352	29,043	60,750	4,302	33,512	10,853	3,394	3,701	241,469
590,906	134,449	6,708	20,753	5,511	(3,131)	(37,456)	(2,688)	5,952	2,725	723,729
322,755	94,790	6,373	42,074	63,202	1,858	5,507	2,396	3,874	635	543,464
5,547,229	1,834,602	85,291	404,053	1,517,338	44,187	259,186	85,759	113,639	13,043	9,904,327

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תקבולים מדמי סליקה

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח

הכנסות והוצאות

סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31

בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חז"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,160,802	-	-	288,850	1,246,111	44,166	256,215	69,652	-	5,065,796	
714,885	163,424	5,875	44,500	134,962	5,219	34,226	8,282	19,213	1,222	1,131,808
224,069	68,950	4,494	17,342	79,994	2,989	23,889	3,787	3,719	393	429,626
417,780	96,575	1,199	12,579	138,380	902	26,370	7,003	3,690	1,223	705,701
48,349	27,678	1,639	17,525	44,685	3,950	35,141	17,311	3,753	2,923	202,954
142,831	62,653	2,794	18,156	60,119	2,303	15,138	3,462	1,749	381	309,586
57,879	21,533	3,899	32,615	36,988	7,012	27,122	12,747	2,105	1,054	202,954
265,419	40,067	(3,855)	(20,667)	85,958	(4,463)	19,251	8,105	3,589	2,711	396,115
-	1,367,409	69,928	-	-	-	-	-	64,772	4,732	1,506,841
106,923	36,652	2,238	11,568	26,439	1,419	194	808	566	153	186,960
4,023,960	1,538,602	69,692	306,909	1,413,476	43,352	285,997	83,060	84,421	8,425	7,857,894

(*)קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול אג"ח ללא מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,590,469	247,157	1,257,720	38,362	252,855	68,651	4,455,214
575,125	42,652	146,255	5,577	33,189	8,584	811,382
178,676	12,317	74,837	3,471	31,104	2,995	303,400
260,195	17,298	38,757	7,195	8,482	3,598	335,525
66,593	25,971	21,441	7,541	22,572	5,095	149,213
147,416	15,773	104,914	4,897	12,939	5,035	290,974
41,103	21,721	51,630	6,056	20,634	8,069	149,213
138,269	5,775	(96,346)	3,783	(2,519)	(4,411)	44,551
35,615	5,583	13,319	(85)	3,794	(177)	58,049
3,160,802	288,850	1,246,111	44,166	256,215	69,652	5,065,796

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות

לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

סך הנכסים בניכוי התחייבויות

שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל קרן השתלמות (להלן - "הקופה") הינה קרן השתלמות המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, אשר נכון ליום 31 בדצמבר 2017, כוללת עשרה מסלולי השקעה:

- (1) הראל השתלמות כללי.
- (2) הראל השתלמות מסלול מניות.
- (3) הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות.
- (4) הראל השתלמות מסלול שקלי.
- (5) הראל השתלמות אג"ח ללא מניות.
- (6) הראל השתלמות מסלול חו"ל.
- (7) הראל השתלמות אג"ח עד 20%.
- (8) הראל השתלמות לטווח ארוך (מסלול לאוכלוסיית יעד) (להלן - הראל השתלמות לטווח ארוך).
- (9) הראל השתלמות מסלול כהלכה.
- (10) הראל השתלמות אג"ח קונצרני.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ג. שינוי מבני

(1) ביום 1 בינואר 2016, מוזגה הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן - הראל עתידית) לתוך הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל), תוך חיסולה ללא פירוק, וקופת הגמל הראל גילעד השתלמות (קופה בניהולה של הראל עתידית) מוזגה, מיזוג טכני, לתוך הקופה.

להלן מסלולי קופת גילעד השתלמות שמוזגו מיזוג טכני כאמור לתוך הקופה:

- (1) הראל גילעד השתלמות כללי, להלן "הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות".
- (2) הראל גילעד השתלמות כללי 2, להלן "הראל השתלמות לטווח ארוך".
- (3) הראל גילעד השתלמות כהלכה, להלן "הראל השתלמות מסלול כהלכה".
- (4) הראל גילעד השתלמות אג"ח, להלן "הראל השתלמות אג"ח קונצרני".

העברות הזכויות כאמור התבצעו בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוגים לא היתה פגיעה בעמיתי הקופה המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל גמל.

(2) בחודש אוקטובר 2016 בוצע מיזוג במסגרתו מוזגה חברת הראל גמל לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - "הראל ניהול קרנות בפנסיה בע"מ") וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). הקופה הועברה לניהול הראל פנסיה וגמל בע"מ.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקופות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל פנסיה וגמל.

ד. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, ועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ה. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל קרן השתלמות.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקופה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי ההוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים - ההשקעה מוצגת ע"פ שווי ההוגן כהפרש בין השווי המהווה של הנכס העתידי בקיזוז ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים - לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black&Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתייחבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואת תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (12) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX מוצג יחד עם הנכס, למעט אם הגיע מועד התשלום וטרם שולם.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים (המשך)

(15) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.90)	(0.30)	0.30
0.33	(1.46)	(9.83)

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע ביום המאזן)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2017										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות עד 20% מניות	הראל השתלמות לסווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות מסלול קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,078	465	41	334	260	1	5	12	-	11	3,207
186	44	6	78	25	9	-	-	-	-	348
447	357	-	-	272	-	-	-	-	-	1,076
18,760	3,482	436	3,606	1,335	249	45	5	937	1	28,856
318	130	3	-	104	-	-	6	-	-	561
372	158	78	87	115	8	51	10	-	2	881
22,161	4,636	564	4,105	2,111	267	101	33	937	14	34,929

ריבית ודיבידנד לקבל (*)
מוסדות
סכומים לקבל בגין נדל"ן
בטחונות בגין פעילות בנגזרים
חייבים בגין משכנתאות
חייבים בגין השקעות (*)
סך הכל חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות עד 20% מניות	הראל השתלמות לסווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות מסלול קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,699	888	57	277	669	6	56	54	-	22	4,728
179	48	4	61	20	-	-	2	-	-	314
478	382	-	-	291	-	-	-	-	-	1,151
16,834	4,563	468	2,734	2,374	537	-	131	439	35	28,115
7,888	3,076	101	-	2,807	-	86	380	-	-	14,338
441	141	102	28	128	28	4	16	-	-	888
-	51	-	-	-	-	-	-	-	-	51
28,519	9,149	732	3,100	6,289	571	146	583	439	57	49,585

ריבית ודיבידנד לקבל (*)
מוסדות
סכומים לקבל בגין נדל"ן
בטחונות בגין פעילות בנגזרים
חייבים בגין משכנתאות
חייבים בגין השקעות (*)
אחרים
סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה ביאור 14, בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,515,097	600,423	20,215	96,730	601,877	7,020	222,142	37,510	104,145	294	3,205,453
אגרות חוב ממשלתיות										
אגרות חוב קונצרניות:										
שאינן ניתנות להמרה										
שניתנות להמרה										
697,734	241,309	10,357	1,017	198,111	13,829	4,199	12,926	-	9,675	1,189,157
2,741	1,068	46	183	769	9	-	3	-	1	4,820
700,475	242,377	10,403	1,200	198,880	13,838	4,199	12,929	-	9,676	1,193,977
2,215,572	842,800	30,618	97,930	800,757	20,858	226,341	50,439	104,145	9,970	4,399,430
סך הכל נכסי חוב סחירים										

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,027,635	485,359	16,123	50,671	537,718	4,965	241,868	36,634	76,136	131	2,477,240
אגרות חוב ממשלתיות										
אגרות חוב קונצרניות:										
שאינן ניתנות להמרה										
שניתנות להמרה										
646,840	276,896	9,635	670	237,853	15,698	8,396	17,330	-	6,824	1,220,142
2,492	1,046	53	167	761	8	32	3	-	-	4,562
649,332	277,942	9,688	837	238,614	15,706	8,428	17,333	-	6,824	1,224,704
1,676,967	763,301	25,811	51,508	776,332	20,671	250,296	53,967	76,136	6,955	3,701,944
סך הכל נכסי חוב סחירים										

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חז"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
101,221	42,661	1,667	87	35,843	146	982	1,727	5	184,339
12,032	5,491	135	-	4,144	20	-	195	-	22,017
294,896	78,708	4,606	10,640	73,768	1,745	17,072	4,983	308	486,726
856,527	330,648	9,653	210	267,433	1,729	3,840	15,903	-	1,485,943
1,264,676	457,508	16,061	10,937	381,188	3,640	21,894	22,808	313	2,179,025
1,264,676	457,508	16,061	10,937	381,188	3,640	21,894	22,808	313	2,179,025

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים (*)

אגרות חוב קונצרניות :
שאינן ניתנות להמרה
פקדונות בבנקים
הלוואות לעמיתים
הלוואות לאחרים

(*) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת :

ליום 31 בדצמבר 2017	
הראל השתלמות כללי	
שווי	ערך
הוגן	בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,384	2,384

הלוואות

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016									
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
92,160	42,653	1,806	92	39,528	161	1,413	2,328	4	180,145
6	-	4	2	-	-	-	-	-	12
16,593	9,809	315	-	6,452	20	-	265	-	33,454
179,402	55,214	3,799	7,466	51,527	2,057	14,697	2,901	47	317,110
526,700	235,305	6,450	215	214,722	811	6,028	13,175	-	1,003,406
814,861	342,981	12,374	7,775	312,229	3,049	22,138	18,669	51	1,534,127

אגרות חוב קונצרניות :

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

פקדונות בבנקים

הלוואות לעמיתים

הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים (*)

(*) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת :

ליום 31 בדצמבר 2016							
הראל השתלמות כללי		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד מסלול מניות	
שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך
הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,525	2,525	112	111	56	55	2,693	2,691

הלוואות

ביאור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר 2017						
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
686,217	123,577	15,761	158,563	47,691	451	1,032,260
96,084	42,422	5	17	36,763	-	175,291
782,301	165,999	15,766	158,580	84,454	451	1,207,551

מניות סחירות
מניות לא סחירות
סך הכל מניות

ליום 31 בדצמבר 2016							
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
525,124	113,785	14,572	144,238	46,452	684	14	844,869
88,329	40,714	5	15	35,119	-	-	164,182
613,453	154,499	14,577	144,253	81,571	684	14	1,009,051

מניות סחירות
מניות לא סחירות
סך הכל מניות

השקעות החברה בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	הראל השתלמות סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
358,320	68,183	8,331	70,189	24,793	5,809	33	1,248	-	46	536,952
250,425	82,467	5,316	21,691	62,997	9,711	17	3,717	-	1,428	437,769
4,325	830	108	841	313	55	-	1	193	1	6,667
1,026	285	10	-	230	-	-	15	-	13	1,579
166	30	4	39	11	-	-	-	254	-	504
116	21	3	27	8	-	-	-	-	-	175
614,378	151,816	13,772	92,787	88,352	15,575	50	4,981	447	1,488	983,646
224,508	75,164	1,146	1,950	67,708	101	-	540	-	-	371,117
13,388	3,219	323	1,211	4,109	245	59	146	21	57	22,778
12,237	3,822	103	-	3,268	74	18	217	-	-	19,739
18	3	1	3	1	-	-	-	-	-	26
250,151	82,208	1,573	3,164	75,086	420	77	903	21	57	413,660
864,529	234,024	15,345	95,951	163,438	15,995	127	5,884	468	1,545	1,397,306

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

אחרות

השקעות אחרות שאינן

סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון

סיכון

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אחרות

סך הכל השקעות אחרות

ביאור 7 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
222,619	52,160	6,151	44,661	20,563	5,543	1,318	-	20	353,035
186,367	71,871	4,361	19,458	56,951	7,706	3,155	-	636	350,614
2,429	541	68	472	221	49	-	616	-	4,396
1,163	438	11	1	363	-	17	-	13	2,006
326	70	9	92	28	-	-	164	-	689
254	54	7	71	22	-	-	-	-	408
413,158	125,134	10,607	64,755	78,148	13,298	4,490	780	669	711,148
194,633	65,211	1,111	1,756	58,249	94	493	-	-	321,547
13,087	4,085	387	933	4,650	585	233	234	29	24,380
9,180	2,831	82	138	3,003	94	157	-	-	15,821
9	1	1	1	-	-	-	-	-	12
216,909	72,128	1,581	2,828	65,902	773	390	986	29	361,760
630,067	197,262	12,188	67,583	144,050	14,071	5,476	1,014	698	1,072,908

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

אחרות

השקעות אחרות שאינן

סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון

סיכון

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אחרות

סך הכל השקעות אחרות

ביאור 7 - השקעות אחרות (המשך)

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2017										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול השתלמות חור"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
מניות	669,997	122,559	15,658	130,728	45,312	8,816	-	39,719	-	1,032,789
מדד	(48)	(15)	(1)	-	(16)	-	(1)	(2)	-	(83)
מטבע זר	(588,126)	(132,973)	(10,497)	(44,735)	(154,473)	(7,665)	(9,005)	12,172	(3,719)	(941,245)
ריבית	(2,025)	(878)	13	(20)	(929)	11	(427)	(123)	2	(4,417)
ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול השתלמות חור"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
מניות	430,193	95,759	11,948	84,004	39,108	8,481	-	28,237	-	697,730
מדד	17,975	7,499	323	-	10,515	33	627	699	1	37,672
מטבע זר	(561,860)	(240,016)	(11,557)	(50,224)	(176,972)	(3,388)	(2,221)	9,404	(2,511)	(1,049,805)
ריבית	(1,744)	(890)	31	(16)	(1,040)	-	(325)	(66)	-	(4,070)

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

	ליום 31 בדצמבר 2016				ליום 31 בדצמבר 2017			
	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות כללי	סה"כ	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות כללי	סה"כ
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
יתרה ליום 1 בינואר	60,662	15,025	16,924	28,713	60,594	14,827	15,985	29,782
רכישות ותוספות	3,083	655	397	2,031	3,093	678	470	1,945
התאמת שווי הוגן	(3,151)	(853)	(1,336)	(962)	2,717	596	415	1,706
יתרה ליום 31 בדצמבר	60,594	14,827	15,985	29,782	66,404	16,101	16,870	33,433

ב. נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות לפחות אחת לשנה, במועדים שונים עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעת בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראוים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחריות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שווים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאמידת תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהווים בשיעור היוון 4.59% לנדל"ן חו"ל ושיעורי היוון שבין 6.5% ל-8.75% לנדל"ן בישראל וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי הנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

אומדן השווי ההוגן יגדל באם שיעור ההיוון של תזרים המזומנים יקטן, ויקטן באם שיעור התפוסה יקטן. הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

ג. לעניין התקשרויות לרכישת נדל"ן להשקעה ולחכירה של נדל"ן להשקעה ראה ביאור 16 ב(2).

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה (המשך)

ד. להלן פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקופה כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום תקופת החכירה בשנים	ליום 31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
בבעלות	-	29,936
בחכירה מהוונת	2037 ואילך	30,658
	35,288	31,116

(*) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2017 וליום 31 בדצמבר 2016 הינם בסך של 17,763 אלפי ש"ח ובסך של 13,133 אלפי ש"ח, בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059, בהתאמה.

מקרקעין ברחוב קרית נורדאו נתניה, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2017 וליום 31 בדצמבר 2016 הינם בסך של 17,525 אלפי ש"ח ובסך של 17,525 אלפי ש"ח, בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2037.

ה. חלק מהקרקעות בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

ביאור 9 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2017										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לסווא ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,645	1,053	62	250	970	29	184	59	99	7	6,358
430	27	-	20	71	-	9	2	-	-	559
8,763	2,959	166	839	2,290	396	428	78	587	15	16,521
2,419	49	-	-	514	12	-	9	-	5	3,008
1,200	404	13	-	282	-	-	27	-	-	1,926
440	66	8	9	22	-	-	1	-	-	546
68	12	-	-	19	-	-	-	-	-	99
35	235	-	5	4	-	2	1	2	-	284
17,000	4,805	249	1,123	4,172	437	623	177	688	27	29,301
סך הכל זכאים ויתרות זכות										

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לסווא ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,828	920	56	207	940	30	210	60	74	5	5,330
264	27	3	9	52	2	10	11	-	-	378
8,543	3,185	150	717	2,991	201	450	95	186	19	16,537
193	74	2	-	67	-	2	9	-	-	347
27	10	-	-	9	-	-	-	-	-	46
17	2	-	2	2	-	1	1	1	-	26
11,872	4,218	211	935	4,061	233	673	176	261	24	22,664
סך הכל זכאים ויתרות זכות										

ביאור 10 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול לפי מסלולי השקעה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015(*)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
38,674	31,595	28,295
11,567	10,563	-
692	681	-
2,739	2,435	2,525
11,457	11,018	11,121
351	351	362
2,310	2,581	2,535
691	697	660
1,031	795	-
72	39	-
69,584	60,755	45,498

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים:

הראל השתלמות כללי

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל השתלמות לטווח ארוך (*)

הראל השתלמות מסלול מניות

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

הראל השתלמות מסלול חו"ל

הראל השתלמות מסלול שקלי

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)

הראל השתלמות אג"ח קונצרני (*)

סך הכל הוצאות דמי ניהול

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג1(1).

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015
%	%	%
2.00	2.00	2.00
0.82	0.90	0.98
0.69	0.74	0.77
0.92	1.00	1.06
0.79	0.86	0.92
0.78	0.84	0.89
0.82	0.84	0.89
0.87	0.92	1.01
0.85	0.90	0.96
1.06	1.07	1.08
0.63	0.62	0.53

דמי ניהול מעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל:

הראל השתלמות כללי

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל השתלמות לטווח ארוך (*)

הראל השתלמות מסלול מניות

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

הראל השתלמות מסלול חו"ל

הראל השתלמות מסלול שקלי

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)

הראל השתלמות אג"ח קונצרני (*)

(*) קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג1(1).

ביאור 11 - הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						כל המסלולים
2015	2016	2017	2015	2016	2017	
(*)			(*)			
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.016	0.014	0.012	699	893	967	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.006	0.004	0.004	255	275	326	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.002	0.001	0.003	78	46	209	הוצאות בגין השקעות לא סחירות עמלות ניהול חיצוני :
0.044	0.058	0.059	1,989	3,795	4,659	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.045	0.045	0.042	2,035	2,927	3,331	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
-	-	0.001	9	27	43	בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
-	0.001	0.003	14	82	270	עמלות אחרות**
0.113	0.122	0.124	5,079	8,045	9,805	סך הכל הוצאות ישירות

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג).

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						הראל השתלמות כללי
2015	2016	2017	2015	2016	2017	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.017	0.014	0.013	433	459	540	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.006	0.004	0.004	154	135	176	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.002	0.001	0.003	53	29	130	הוצאות בגין השקעות לא סחירות עמלות ניהול חיצוני :
0.059	0.076	0.073	1,558	2,411	2,949	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.054	0.051	0.048	1,408	1,633	1,953	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
-	0.001	0.001	7	17	29	בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
-	0.001	0.004	8	45	160	עמלות אחרות**
0.138	0.149	0.147	3,621	4,729	5,937	סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
2016	2017	2016	2017	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)				
אלפי ש"ח				
0.011	0.010	152	153	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.004	0.004	54	58	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	0.003	9	40	הוצאות בגין השקעות לא סחירות עמלות ניהול חיצוני :
0.054	0.060	735	928	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.041	0.039	563	600	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
-	-	4	6	בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
0.001	0.004	18	56	עמלות אחרות**
0.112	0.119	1,535	1,841	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 11 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל השתלמות לטווח ארוך

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.017	0.014	12	10
0.004	0.006	3	4
-	0.001	-	1
0.046	0.009	32	6
0.064	0.063	45	44
0.001	0.001	1	1
0.001	0.003	1	2
0.134	0.097	94	68

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירותהראל השתלמות מסלול מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.036	0.024	0.024	90	70	75
0.007	0.005	0.006	18	14	18
*-	0.002	0.005	1	6	16
0.085	0.075	0.074	214	218	229
*-	0.001	0.002	1	3	5
0.128	0.107	0.111	324	311	343

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

סך הכל הוצאות ישירותהראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.009	0.009	0.008	117	118	112
0.005	0.004	0.003	62	45	46
0.002	0.001	0.002	24	8	33
0.034	0.048	0.053	426	606	756
0.029	0.031	0.029	372	386	411
*-	*-	*-	1	2	2
*-	0.001	0.003	6	16	46
0.079	0.094	0.099	1,008	1,181	1,406

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 11 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל השתלמות מסלול חו"ל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח			שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		
7	10	7	0.016	0.023	0.018
3	4	3	0.007	0.009	0.008
2	-	-	0.005	-	-
1	1	1	0.002	0.002	0.003
65	59	19	0.149	0.133	0.049
1	-	-	0.002	-	-
79	74	30	0.181	0.167	0.078

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות**הראל השתלמות מסלול שקלי**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח			שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		
36	42	46	0.013	0.016	0.018
13	14	14	0.005	0.005	0.006
-	-	1	-	-	*-
49	56	61	0.017	0.022	0.024

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות

סך הכל הוצאות ישירות**הראל השתלמות אג"ח ללא מניות**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח			שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		
5	6	6	0.006	0.009	0.009
3	3	4	0.004	0.004	0.006
3	-	-	0.004	-	-
3	4	3	0.004	0.006	0.004
23	21	22	0.028	0.030	0.032
5	2	-	0.006	0.003	-
42	36	35	0.050	0.052	0.051

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 11 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל השתלמות מסלול כהלכה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.035	0.033	23	28
0.005	0.005	3	4
0.040	0.038	26	32

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

סך הכל הוצאות ישירותהראל השתלמות אג"ח קונצרני

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.021	0.012	1	1
-	0.012	-	1
0.042	0.071	2	6
0.063	0.095	3	8

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 12 - ביטוח חיים

החל מחודש אוגוסט 2013, עמיתי הקופה בעלי חשבון של 10 אלפי ש"ח לפחות או הפקדה חודשית של 500 ש"ח לפחות, מגיל 18 ועד גיל 69 שנים, רשאים להצטרף לביטוח קבוצתי למקרה מוות בגובה של 120 אלפי ש"ח, וזאת בכפוף למילוי הצהרת בריאות (ללא החרגות) ואישורה על ידי החברה המנהלת.

פרמיית הביטוח החודשית הינה בעלות של 7 ש"ח לגילאים 18-49, 17 ש"ח לגילאים 50-59 ו-50 ש"ח לגילאים 60-69. כל הסכומים צמודים למדד יולי 2013. הפרמיה החודשית נגבית מצבירת העמית בקרן.

הביטוח הינו ביטוח קבוצתי וצמוד לקרן ההשתלמות, בעת פדיון או ניווד הקרן, הביטוח בתעריף זה מתבטל. ניתן להמשיך את הביטוח כפוליסת פרט בהתאם לתעריף שיהיה נהוג באותה עת.

ביאור 13 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					
	2013	2014	2015	2016	2017	
	באחוזים					
6.00	10.78	5.09	2.57	3.81	7.98	הראל השתלמות כללי
4.94	8.69	3.92	2.36	3.32	6.56	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)
5.99	9.89	4.38	1.67	4.41	9.85	הראל השתלמות לטווח ארוך (*)
9.74	20.47	6.91	3.45	4.85	13.93	הראל השתלמות מסלול מניות
3.93	6.54	3.15	1.92	2.92	5.21	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
4.08	6.62	3.34	0.76	4.54	5.23	הראל השתלמות מסלול חו"ל
3.06	4.43	4.31	2.53	1.08	2.99	הראל השתלמות מסלול שקלי
2.59	4.60	1.82	0.66	2.06	3.86	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
3.93	7.21	4.41	1.59	1.57	4.98	הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)
-	0.16	1.57	(0.05)	3.82	6.47	הראל השתלמות אג"ח קונצרני (*) (**)

(*) קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג1).

(**) המסלול הוקם בחודש יולי 2013 והחל לפעול בחודש נובמבר 2013.

ביאור 14 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(5,330)	(6,358)	החברה המנהלת
762	676	צדדים קשורים אחרים :
4	-	חייבים בגין השקעות
174,406	173,275	ריבית ודיבידנד לקבל
1,670	1,167	מניות
-	134	אגרות חוב סחירות
51,747	46,580	אגרות חוב בלתי סחירות
87,749	111,213	הלוואות
		קרנות השקעה
311,008	326,687	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 54,577 אלפי ש"ח.

ביאור 14 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015(*)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
69,584	60,755	45,498

דמי ניהול לחברה המנהלת

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

ביאור 15 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
850	164	20	152	64	1,250

בגין השקעות בניירות ערך זרים

ביאור 16 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. חובות מעבידים

חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופה. קיימת אי וודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחויבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופה האופייניים לסקטור קופות הגמל (כגון הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצ"ב). להערכת הנהלת הקופה הסכומים הינם בהיקפים שאינם מהותיים.

על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת הנהלת הקופה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.

סך חובות המעבידים למיטב ידיעת מנהלי הקופה, הינו:

31 בדצמבר		שם המסלול
2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
6,677	3,069	הראל השתלמות כללי
210	621	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
423	12	הראל השתלמות מסלול מניות
27	27	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
29	-	הראל השתלמות מסלול כהלכה
7,366	3,729	

ביאור 16 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התקשרויות

(1) הקופה התקשרה להשקעה בקרנות הון סיכון. להלן יתרת הסכומים שנותרו להשקעה:

31 בדצמבר		שם המסלול
2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
198,334	129,953	הראל השתלמות כללי
72,270	36,258	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
87	87	הראל השתלמות לטווח ארוך
90	82	הראל השתלמות מסלול מניות
63,005	31,575	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
35	-	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

(2) הקופה התקשרה להשקעה בנכסי נדל"ן. להלן יתרת הסכומים שנותרו להשקעה:

31 בדצמבר		שם המסלול
2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
649	1,186	הראל השתלמות כללי
116	212	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
203	371	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ג. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ד. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים, בסך של כ- 116.5 מיליון ש"ח.

הראל גמל להשקעה

קופת גמל לחיסכון

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2017**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
	א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
	ב. מועד הקמת קופת הגמל	3
	ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	3
	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	3
	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	4
	א. יחס נזילות	4
	ב. משך חיים ממוצע של החיסכון	4
	ג. שינוי במספר העמיתים	4
	ד. ניתוח זכויות העמיתים בקרן	4
3.	מידע אודות דמי ניהול	5
4.	ניתוח מדיניות השקעה	8
	א. מדיניות ההשקעה	8
	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	8
5.	ניהול סיכונים	10
	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	10
	ב. סיכוני נזילות	10
	ג. סיכוני שוק	11
	ד. סיכוני אשראי	16
	ה. סיכונים גיאוגרפיים	21
	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	25
	ז. גורמי סיכון על פי טיבם	25
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	26
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	26

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל גמל להשקעה (להלן "הקופה").
- סוג קופת הגמל: קופת גמל לחיסכון.
- קוד הקופה: 512267592-00000000008207-0000-000
- סוג העמיתים: עצמאיים ושכירים המפקידים כספים באופן עצמאי, ללא תלות במעסיק.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון בכל גיל ולכל מטרה לטווח בינוני וקצר. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון, או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת" או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח לא חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת. לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה פרק א סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי החברה של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה החלה לפעול בנובמבר 2016.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

להלן מספרי המסלולים הכלולים באישור:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
הראל גמל להשקעה כללי	512267592-00000000008207-8211-000	2016
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות	512267592-00000000008207-8520-000	2016
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	512267592-00000000008207-8521-000	2016
הראל גמל להשקעה מניות	512267592-00000000008207-8522-000	2016
הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר	512267592-00000000008207-8523-000	2016

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

אין שינוי.

ה. שיעורי הפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

סך כל התשלומים שעמית יהיה רשאי להפקיד בכלל חשבונותיו בקופת גמל להשקעה, בכל שנת כספים, לא יעלה על 70 אש"ח, צמוד למדד.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

- בחודש אפריל 2017 עודכן נספח א' בתקנון הקופה כך שעודכנו שמות מסלולי ההשקעה באופן כזה שהתווסף שם הקופה לכל מסלול.
- בחודש ינואר 2017 עודכן תקנון הקופה כך שהתווסף סעיף 8.3 לעניין תקרת ההפקדה השנתית המותרת לקופה בהתאם לתנאים המפורטים בחוק קופות הגמל.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. יחס נזילות

שיעור הסכומים שהעמיתים בקופת הגמל רשאים למשוך ממנה מתוך כלל נכסי קופת הגמל, לתאריך הדוח:

2017	
%	
92.51	הראל גמל להשקעה כללי
94.96	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות
96.54	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות
90.81	הראל גמל להשקעה מניות
87.71	הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר

ב. משך חיים ממוצע של החיסכון

כספי החיסכון בקופת גמל להשקעה הינם נזילים וניתנים למשיכה בכל עת.

ג. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקופה:

מספר חשבונות העמיתים				סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו בתקופה (*)	נפתחו בתקופה (*)	לתחילת התקופה (*)	
2,958	11	2,969	-	עצמאיים

(*) לתקופה 15 בנובמבר 2016 (מועד תחילת פעילות הקופה) ועד ליום 31 בדצמבר 2017.

ד. ניתוח זכויות העמיתים בקרן

ליום 31 בדצמבר		סך נכסים, נטו	מספר חשבונות*	באלפי ש"ח	חשבונות פעילים
2017					
					חשבונות לא פעילים (*)
					סה"כ
		78,339	1,994		
		78,419	964		
		156,758	2,958		
		173	43		

(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

3. מידע אודות דמי ניהול

שיעור דמי הניהול

הראל גמל להשקעה כללי

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים פעילים	דמי ניהול מהפקדות
עמיתים לא פעילים	0%
-	3
46	49
247	573
260	726

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים פעילים	דמי ניהול מהפקדות
עמיתים לא פעילים	0%
-	3
7,099	3,561
20,421	26,754
17,998	24,031

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך ההוצאות ישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 34 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים פעילים	דמי ניהול מהפקדות
עמיתים לא פעילים	0%
2	4
57	41
50	54

דמי ניהול מנכסים

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים פעילים	דמי ניהול מהפקדות
עמיתים לא פעילים	0%
934	294
4,718	1,862
3,499	2,232

דמי ניהול מנכסים

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך ההוצאות ישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 4 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים פעילים	דמי ניהול מהפקדות
עמיתים לא פעילים	0%
1	1
7	9
119	88
100	135

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים פעילים	דמי ניהול מהפקדות
עמיתים לא פעילים	0%
76	73
535	653
9,972	4,558
6,558	4,663

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 9 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל להשקעה מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים פעילים	דמי ניהול מהפקדות
עמיתים לא פעילים	0%
9	18
61	201
47	186

דמי ניהול מנכסים

0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017

עמיתים פעילים	דמי ניהול מהפקדות
עמיתים לא פעילים	0%
855	801
2,892	5,409
1,924	3,681

דמי ניהול מנכסים

0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 7 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017		
עמיתים פעילים		
דמי ניהול מהפקדות		
עמיתים לא פעילים	0%	
1	-	
3	10	
3	5	

דמי ניהול מנכסים

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017		
עמיתים פעילים		
דמי ניהול מהפקדות		
עמיתים לא פעילים	0%	
145	-	
276	42	
223	16	

דמי ניהול מנכסים

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו פחות מ-1 אלפי ש"ח.

4. ניתוח מדיניות ההשקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון וההתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף שנת 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיוור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסד) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום שנת 2017 הציפיות לאינפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. חטיבת ההשקעות ניצלה את ציפיות האינפלציה הנמוכות להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה להימשך מגמת ההתרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיוור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני, כאשר לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל, בעוד הריבית בישראל צפויה להישאר ללא שינוי בשנה הקרובה, המח"מ על אג"ח זרות קצר יחסית לאג"ח השקליות והצמודות למדד.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2017 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017, צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרת ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א-35 (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה החשיפה למניות, בעיקר בחו"ל, לאור ההערכה לעדיפות יחסית להשקעה במניות ע"פ אג"ח ממשלתיות וקונצרניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור המשך שחיקת המרווחים - צומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בבטחונו ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-3-2009 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת ההשקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת ההשקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות.

הועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשוקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון נזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2017					
נכסים נטו (באלפי ש"ח)					
נזילות (בשנים)	הראל גמל להשקעה כללי	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה מניות	הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר
נכסים נזילים וסחירים	88,963	13,532	25,438	15,572	702
מח"מ של עד שנה	1,256	-	216	-	-
מח"מ מעל שנה	9,467	1	1,390	-	-
אחרים	181	6	44	(10)	-
סה"כ	99,867	13,539	27,088	15,562	702

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות כולל העברות בין קופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחנת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת. לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות שעמיתיה הקופה רשאים למשוך את כספם בכל עת, הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2017, כ- 92% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים או סחירים (כ- 89% במסלול כללי, כ- 100% אג"ח עד 10% מניות, כ- 94% אג"ח עד 20% מניות, כ- 100% במסלול מניות וכ- 100% במסלול שקלי טווח קצר).

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופת הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובח"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפוזרים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות כוללים VAR היסטורי ותרחישי קיצון עבור כל הקרנות. מדד ה-VAR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק הנכסים בשל התממשות סיכוני שוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. תרחישי הקיצון ומדד VAR לכל הקופות מחושבים אחת לרבעון. ועדת השקעות מקבלת מדי ועדה דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

גמל להשקעה כללי

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
49,338	28,034	22,495	99,867
6,939	-	(6,939)	-
56,277	28,034	15,556	99,867

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
6,712	4,654	2,173	13,539
1,324	-	(1,324)	-
8,036	4,654	849	13,539

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
13,560	8,321	5,207	27,088
2,685	-	(2,685)	-
16,245	8,321	2,522	27,088

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

גמל להשקעה מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10,233	287	5,042	15,562

סך נכסי קופת הגמל, נטו

גמל להשקעה שיקלי טווח קצר

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
702	-	-	702

סך נכסי קופת הגמל, נטו

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
-1%	+1%
אחוזים	
2.49	(2.29)
3.34	(3.07)
2.90	(2.67)
0.18	(0.17)
0.73	(0.70)

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל גמל להשקעה כללי
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות
הראל גמל להשקעה מניות
הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

גמל להשקעה כללי

ליום 31 בדצמבר 2017				
	נסחרות במדד	נסחרות במדד	נסחרות במדד	נסחרות במדד
	ת"א 125	מניות היתר	בחור"ל	סך הכל
% מסה"כ	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
ענף משק				
בנקים	1,936	17	344	2,297
ביטוח	349	-	-	349
ביומד	254	11	93	358
טכנולוגיה	458	22	449	929
מסחר ושרותים	1,886	130	105	2,121
נדל"ן ובינוי	1,704	172	117	1,993
תעשייה	1,258	144	488	1,890
השקעה ואחזקות	780	137	-	917
נפט וגז	370	34	108	512
סך הכל	8,995	667	1,704	11,366
	100.00			

גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017				
	נסחרות במדד	נסחרות במדד	נסחרות במדד	נסחרות במדד
	ת"א 125	מניות היתר	בחור"ל	סך הכל
% מסה"כ	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
ענף משק				
בנקים	75	1	12	88
ביטוח	13	-	-	13
ביומד	10	-	4	14
טכנולוגיה	17	1	17	35
מסחר ושרותים	71	5	4	80
נדל"ן ובינוי	65	6	4	75
תעשייה	48	5	18	71
השקעה ואחזקות	29	5	-	34
נפט וגז	14	1	4	19
סך הכל	342	24	63	429
	100.00			

גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017				
מס"ב	סך הכל	בחור"ל	נסחרות במדד	נסחרות במדד
			מניות היתר	ת"א 125
%			אלפי ש"ח	
20.27	357	53	3	301
3.07	54	-	-	54
3.18	56	14	2	40
8.13	143	70	3	70
18.64	328	16	20	292
17.50	308	18	26	264
16.59	292	76	22	194
8.07	142	-	21	121
4.55	80	17	5	58
100.00	1,760	264	102	1,394

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכלגמל להשקעה מניות

ליום 31 בדצמבר 2017				
מס"ב	סך הכל	בחור"ל	נסחרות במדד	נסחרות במדד
			מניות היתר	ת"א 125
%			אלפי ש"ח	
19.86	1,119	139	9	971
3.10	175	-	-	175
3.18	179	46	5	128
8.07	455	216	11	228
18.84	1,062	52	65	945
17.69	997	58	86	853
16.76	945	243	72	630
8.14	459	-	68	391
4.36	246	44	17	185
100.00	5,637	798	333	4,506

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת אגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת אגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2017														
הראל גמל להשקעה כללי			הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות			הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות			הראל גמל להשקעה מניות			הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר		
שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם		
סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ
אלפי ש"ח														
46,346	9,749	56,095	1	9,954	9,955	16,509	1,536	18,045	4,535	-	4,535	641	-	641
6,444	974	7,418	-	1,047	1,047	2,121	70	2,191	-	-	-	-	-	-
52,790	10,723	63,513	1	11,001	11,002	18,630	1,606	20,236	4,535	-	4,535	641	-	641

בארץ
בחו"ל
סך הכל
נכסי
חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017				
דירוג מקומי (*)				
הראל גמל להשקעה כללי	הראל גמל להשקעה מניית	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל להשקעה אלפי ש"ח

641	4,213	8,823	5,323	24,280
-	110	4,027	2,190	11,410
-	170	3,365	2,190	9,833
-	8	37	34	88
-	34	257	217	735
641	4,535	16,509	9,954	46,346

נכסי חוב סחירים בארץ

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץנכסי חוב שאינם סחירים בארץ

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות

פיננסיים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה

הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץסך הכל נכסי חוב בארץ

-	-	116	-	1,057
-	-	18	-	120
-	-	4	-	41
-	-	3	1	7
-	-	39	-	226
-	-	1,356	-	8,298
-	-	1,536	1	9,749
641	4,535	18,045	9,955	56,095
-	-	535	-	3,024

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017		
דירוג בינלאומי (*)		
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל להשקעה כללי
אלפי ש"ח		
43	21	130
294	145	892
1,629	805	4,952
155	76	470
2,121	1,047	6,444
70	-	974
2,191	1,047	7,418
-	-	724

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

נכסי חוב אחרים

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2017		נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה כללי	
באחוזים		
1.60	1.51	AA ומעלה
2.30	2.62	A
2.50	2.48	BBB
3.93	3.93	נמוך מ-BBB
3.86	3.73	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל גמל להשקעה כללי		הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות		הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות		הראל גמל להשקעה מניות		הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
7,753	12	1,359	12	2,642	13	56	1	-	-
2,261	4	459	4	689	3	13	-	-	-
200	-	32	-	66	-	-	-	-	-
850	1	131	1	268	1	-	-	-	-
10,190	16	852	8	2,553	13	22	-	-	-
12,622	20	1,828	17	3,560	18	161	4	-	-
1,366	2	302	3	459	2	30	1	-	-
3,130	5	569	5	899	4	39	1	-	-
731	1	126	1	234	1	1	-	-	-
24,410	38	5,344	49	8,866	44	4,213	93	641	100
63,513	100.00	11,002	100.00	20,236	100.00	4,535	100.00	641	100.00

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר
ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה
ואחזקות
נפט וגז
אג"ח
ממשלתי
סך הכל

- (5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה ישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:
- א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

גמל להשקעה כללי

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח								
1,703	675	1,028	115	95	295	25	498	-
1,089	-	1,089	-	71	672	112	234	-
1,823	121	1,702	504	50	173	16	959	-
1,527	112	1,415	475	29	155	165	591	-
1,751	1,202	549	200	27	293	29	-	-
1,608	-	1,608	-	1,608	-	-	-	-
17,499	6,381	11,118	1,722	1,602	1,713	2,609	3,472	-
1,922	1,623	299	(875)	112	470	578	14	-
76,060	1,243	74,817	21,148	32	566	6,826	21,917	24,328
2,099	-	2,099	-	715	1,084	287	13	-
4,695	552	4,143	509	350	721	719	1,762	82
111,776	11,909	99,867	23,798	4,691	6,142	11,366	29,460	24,410

סך הכל

גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017								
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
187	4	183	18	2	6	1	156	-
261	-	261	-	261	-	-	-	-
1,273	227	1,046	143	138	61	98	606	-
151	58	93	47	4	17	22	3	-
11,699	684	11,015	1,047	7	46	260	4,324	5,331
153	-	153	-	102	38	11	2	-
880	92	788	40	54	77	37	567	13
<u>14,604</u>	<u>1,065</u>	<u>13,539</u>	<u>1,295</u>	<u>568</u>	<u>245</u>	<u>429</u>	<u>5,658</u>	<u>5,344</u>

צרפת
לוקסמבורג
ארצות הברית
אירופה
ישראל
שווקים מתעוררים
אחר
סך הכל

גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017								
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
355	105	250	19	15	46	4	166	-
450	19	431	78	8	27	2	316	-
343	17	326	74	5	24	26	197	-
529	-	529	-	529	-	-	-	-
3,363	987	2,376	225	359	265	404	1,123	-
359	251	108	(76)	17	73	89	5	-
22,440	1,172	21,268	3,851	9	117	1,057	7,395	8,839
432	-	432	-	215	168	44	5	-
1,638	270	1,368	148	116	260	134	683	27
<u>29,909</u>	<u>2,821</u>	<u>27,088</u>	<u>4,319</u>	<u>1,273</u>	<u>980</u>	<u>1,760</u>	<u>9,890</u>	<u>8,866</u>

סך הכל

בריטניה
צרפת
גרמניה
לוקסמבורג
ארצות הברית
אירופה
ישראל
שווקים מתעוררים
אחר

גמל להשקעה מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח								
494	275	219	44	39	120	13	3	-
226	150	76	15	5	-	55	1	-
366	-	366	-	29	273	56	8	-
352	49	303	205	20	70	8	-	-
397	45	352	193	12	63	83	1	-
714	488	226	81	11	119	15	-	-
173	-	173	-	10	157	6	-	-
5,321	2,590	2,731	389	391	695	1,252	4	-
756	659	97	(429)	46	191	289	-	-
8,667	(1,151)	9,818	1,694	-	205	3,417	289	4,213
629	-	629	-	46	440	143	-	-
645	73	572	101	19	136	300	16	-
18,740	3,178	15,562	2,293	628	2,469	5,637	322	4,213

בריטניה

קנדה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

קוריאה

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

גמל להשקעה שיקלי טווח קצר

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח				
702	-	702	61	641

ישראל

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות. הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה. אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהלת סיכונים. בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת.

2. גורמי סיכון על פי טיבם

בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

גורמי סיכון	השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה
סיכונים מקרו	✓		סיכונים שוק
	✓		האטה כלכלית בישראל
	✓		סיכונים אשראי
		✓	סיכון מחירי נכסים אחרים
סיכונים ענפיים	✓		שינויים רגולטוריים
	✓		סיכון נזילות
סיכונים מיוחדים לחברה		✓	סיכונים תפעוליים

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2018

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל גמל להשקעה (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל גמל להשקעה (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל גמל להשקעה (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של הקופה תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הקופה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of (COSO) the Treadway Commission. בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון : מישל סיבוני

מנכ"ל : דודי לידנר

סמנכ"ל כספים : רם גבל

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2018

הראל גמל להשקעה

קופת גמל לחיסכון

דוחות כספיים ליום

31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

2 דוח רואי החשבון המבקרים

3 דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4 דוח על המצב הכספי

6 דוח הכנסות והוצאות

8 דוח על השינויים בזכויות העמיתים

10 ביאורים לדוחות הכספיים

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל גמל להשקעה

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל גמל להשקעה (מסלול כללי, מסלול אג"ח עד 10% מניות, מסלול אג"ח עד 20% מניות, מסלול מניות, מסלול שיקלי טווח קצר) (להלן - "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2017 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל גמל להשקעה בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל גמל להשקעה (מסלול כללי, מסלול אג"ח עד 10% מניות, מסלול אג"ח עד 20% מניות, מסלול שיקלי טווח קצר) (להלן - "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2017 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

ליום 31 בדצמבר 2017			
אלפי ש"ח	ביאור		
19,770		רכוש שוטף	
618	3	מזומנים ושווי מזומנים	
20,388		חייבים ויתרות חובה	
87,597	4	השקעות פיננסיות	
12,330	5	נכסי חוב סחירים	
19,192	6	נכסי חוב שאינם סחירים	
17,646	7	מניות	
136,765		השקעות אחרות	
157,153		סך כל השקעות פיננסיות	
395	8	סך כל הנכסים	
156,758		זכאים ויתרות זכות	
157,153		זכויות העמיתים	
		סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים	

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לידנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
13,571	1,270	2,731	2,137	61	19,770
384	21	68	145	-	618
13,955	1,291	2,799	2,282	61	20,388
52,790	11,001	18,630	4,535	641	87,597
10,723	1	1,606	-	-	12,330
11,366	429	1,760	5,637	-	19,192
11,266	848	2,384	3,148	-	17,646
86,145	12,279	24,380	13,320	641	136,765
100,100	13,570	27,179	15,602	702	157,153
233	31	91	40	-	395
99,867	13,539	27,088	15,562	702	156,758
100,100	13,570	27,179	15,602	702	157,153

רכוש שוטף

מזומנים ושווי מזומנים

חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

השקעות אחרות

סך כל השקעות פיננסיות

סך כל הנכסים

זכאים ויתרות זכות

זכויות העמיתים

סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

רם גבל
סמנכ"ל כספיםדודי לייזנר
מנכ"למישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016
ועד ליום 31 בדצמבר 2017

אלפי ש"ח ביאור

(37)

2,396

181

1,125

2,291

5,993

5,956

519

9

54

10

14

13

587

5,369

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לתקופה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2017

הראל גמל להשקעה כללי	הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר	הראל גמל להשקעה מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל להשקעה כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(23)	1	(9)	(3)	(3)	(37)
1,476	1	13	558	348	2,396
174	-	-	7	-	181
666	-	312	120	27	1,125
1,471	(1)	490	272	59	2,291
3,787	-	815	957	434	5,993
3,764	1	806	954	431	5,956
315	4	39	104	57	519
34	-	7	9	4	54
9	-	3	2	-	14
358	4	49	115	61	587
3,406	(3)	757	839	370	5,369

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לתקופה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016
ועד ליום 31 בדצמבר 2017
אלפי ש"ח

-

זכויות עמיתים ליום 15 בנובמבר 2016

153,972

תקבולים מדמי גמולים

2,583

תשלומים לעמיתים

6,567

העברות צבירה לקופה
העברות בין מסלולים

6,567

העברות צבירה מהקופה
העברות בין מסלולים

-

העברות צבירה, נטו

5,369

עודף הכנסות על הוצאות לתקופה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

156,758

זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל גמל להשקעה (להלן - "הקופה") הינה קופת גמל מסלולית המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, אשר הוקמה ביום 15 בנובמבר 2016.

הקרן הכוללת חמישה מסלולי השקעה פעילים:

- (1) הראל גמל להשקעה כללי (להלן - מסלול כללי).
- (2) הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות (להלן - מסלול אג"ח עד 10% מניות).
- (3) הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות (להלן - מסלול אג"ח עד 20% מניות).
- (4) הראל גמל להשקעה מניות (להלן - מסלול מניות).
- (5) הראל גמל להשקעה שקלי טווח קצר (להלן - מסלול שקלי טווח קצר).

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר.

ג. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ד. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל קופת גמל להשקעה.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקופה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי ההוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים - ההשקעה מוצגת ע"פ שווי ההוגן כהפרש בין השווי המהווה של הנכס העתידי בקיזוז ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים - לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black&Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתייחבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואות תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (12) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (13) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (14) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
2017
%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

0.30	שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע ביום המאזן)
(9.83)	שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2017					
הראל גמל להשקעה כללי	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה מניות	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
57	8	16	13	94	ריבית ודיבידנד לקבל (*)
1	-	-	-	1	מוסדות
316	12	50	127	505	בטחונות בגין פעילות בנגזרים
4	-	-	-	4	חייבים בגין משכנתאות
6	1	2	5	14	חייבים בגין השקעות (*)
384	21	68	145	618	סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה באור 12 בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017						
הראל גמל להשקעה כללי	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר	סה"כ		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
24,410	5,344	8,866	4,213	641	43,474	אגרות חוב ממשלתיות
28,370	5,656	9,761	321	-	44,108	אגרות חוב קונצרניות:
10	1	3	1	-	15	שאינן ניתנות להמרה
28,380	5,657	9,764	322	-	44,123	שניתנות להמרה
52,790	11,001	18,630	4,535	641	87,597	סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017				
הראל גמל להשקעה כללי	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,080	1	126	1,207	נכסי חוב אחרים
145	-	15	160	אגרות חוב קונצרניות:
9,498	-	1,465	10,963	שאינן ניתנות להמרה
10,723	1	1,606	12,330	פקדונות בבנקים
				הלוואות לאחרים
				סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר 2017				
הראל גמל להשקעה כללי	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10%	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20%	הראל גמל להשקעה מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11,366	429	1,760	5,637	19,192

מניות סחירות

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017				
הראל גמל להשקעה כללי	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10%	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20%	הראל גמל להשקעה מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
6,142	245	980	2,469	9,836
4,691	568	1,273	628	7,160
99	7	46	47	199
44	8	16	-	68
3	-	-	1	4
2	-	-	1	3
10,981	828	2,315	3,146	17,270
123	20	40	2	185
162	-	29	-	191
285	20	69	2	376
11,266	848	2,384	3,148	17,646

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל
קרנות נאמנות
מכשירים נגזרים
מוצרים מובנים
אופציות
אחרות

השקעות אחרות שאינן סחירות

מכשירים נגזרים
מוצרים מובנים

סך הכל השקעות אחרות

ב. להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2017				
הראל גמל להשקעה כללי	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10%	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20%	הראל גמל להשקעה מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11,311	404	1,776	4,596	18,087
(1)	-	-	-	(1)
(6,313)	(667)	(1,613)	(1,394)	(9,987)
(20)	(5)	(8)	-	(33)

מניות
מדד
מטבע זר
ריבית

ביאור 8 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל גמל להשקעה האג"ח עד 10% מניות	הראל גמל להשקעה האג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה האג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה האג"ח עד 20% מניות	הראל גמל להשקעה כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7	14	7	73	45
1	1	1	7	4
20	40	29	228	139
2	1	-	3	-
-	3	-	25	22
1	32	3	59	23
31	91	40	395	233

חברה מנהלת
מוסדות
התחייבויות בגין נגזרים
בטוחות בגין חוזים עתידיים לא סחירים
זכאים בגין משכנתאות
זכאים בגין השקעות
סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 9 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול לפי מסלולי השקעה:

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016
ועד ליום 31 בדצמבר 2017
2017
אלפי ש"ח

315
57
104
39
4
519
519

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים:
הראל גמל להשקעה כללי
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות
הראל גמל להשקעה מניות
הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר

סך הכל הוצאות דמי ניהול

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה
ביום 31 בדצמבר
2017
%

1.05
0.60
0.63
0.62
0.57
0.62

דמי ניהול מסך נכסים:
שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל:
הראל גמל להשקעה כללי
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות
הראל גמל להשקעה מניות
הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר

ביאור 10 - הוצאות ישירות

כל המסלולים

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2017	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.050	16
0.009	3
0.003	1
0.104	33
0.003	1
0.170	54

גמל להשקעה כללי

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2017	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.024	8
0.006	2
0.003	1
0.067	22
0.003	1
0.104	34

גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
סך הכל הוצאות ישירות

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2017	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.030	2
0.030	2
0.061	4

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 10 - הוצאות ישירות (המשך)

גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
סך הכל הוצאות ישירות

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016 ועד
ליום 31 בדצמבר 2017

אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
3	0.030
1	0.010
5	0.049
9	0.089

גמל להשקעה מניות

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
סך הכל הוצאות ישירות

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016 ועד
ליום 31 בדצמבר 2017

אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
3	0.081
4	0.108
7	0.190

ביאור 11 - תשואות מסלולי השקעה

הראל גמל להשקעה כללי
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות
הראל גמל להשקעה מניות
הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר

תשואה שנתית
נומינלית ברוטו
2017
באחוזים

7.38
4.96
5.85
11.88
0.14

ביאור 12 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר	
2017	
אלפי ש"ח	
(73)	החברה המנהלת
97	צדדים קשורים אחרים:
95	מניות
949	אגרות חוב סחירות
	קרנות השקעה
1,068	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 111 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2017	
2017	
אלפי ש"ח	
519	דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 13 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח:

לתקופה מיום 15 בנובמבר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2017			
הראל גמל להשקעה	הראל גמל להשקעה	הראל גמל להשקעה	הראל גמל להשקעה
אג"ח עד 20%	מניות	מניות	מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
9	2	3	14

בגין השקעות בניירות ערך זרים

ביאור 14 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של כ-2.3 מיליון ש"ח.

הראל חיסכון לילד

קופת גמל לחיסכון לילד

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2017**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
א.	תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
ב.	מועד הקמת קופת הגמל	3
ג.	רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
ד.	שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	4
ה.	שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	4
ו.	שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	4
א.	יחס נזילות	4
ב.	משך חיים ממוצע של החיסכון	4
ג.	שינוי במספר העמיתים	5
ד.	ניתוח זכויות העמיתים בקופה	5
3.	מידע אודות דמי ניהול	5
4.	ניתוח מדיניות השקעה	6
א.	מדיניות ההשקעה	6
ב.	ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	6
5.	ניהול סיכונים	8
א.	מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	8
ב.	סיכוני נזילות	8
ג.	סיכוני שוק	9
ד.	סיכוני אשראי	13
ה.	סיכונים גיאוגרפיים	19
ו.	גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	23
ז.	גורמי סיכון על פי טיבם	23
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	24
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	24

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל חיסכון לילד (להלן - "הקופה").
- סוג קופת הגמל: קופת גמל להשקעה - חיסכון ארוך טווח לילד.
- קוד הקופה: 512267592-00000000009438-0000-000
- סוג העמיתים: ילדים שההצטרפות הראשונית שלהם נעשתה באמצעות המוסד לביטוח לאומי וההפקדות לקופה נעשים על ידי המוסד לביטוח לאומי בלבד.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון עד גיל 21. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון, או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת", או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה החלה לפעול בינואר 2017.

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 כוללת הקופה ארבעה מסלולי השקעה. ראה גם סעיף ג' להלן.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

להלן מספרי המסלולים הכלולים באישור:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
הראל חיסכון לילד - מסלול הלכתי	512267592-00000000009438-09555-000	2017
הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט	512267592-00000000009438-11375-000	2017
הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	512267592-00000000009438-11376-000	2017
הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה	512267592-00000000009438-11377-000	2017

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות
אין שינוי.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

החל מה- 1.1.2017 מפקיד המוסד לביטוח לאומי בכל חודש 50 ש"ח עבור כל ילד שהורים זכאים לקבל עבורו קצבת ילדים. במקביל להפקדות הביטוח הלאומי, ההורה רשאי להפקיד לתוכנית 50 ש"ח נוספים, מחשבון קצבת הילדים המשולמת על-ידי המוסד לביטוח לאומי, ובכך להכפיל את סכום החיסכון.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

הקופה החלה לפעול בינואר 2017. בדצמבר 2016 פורסם תקנון לקופה וביום 1.1.2017, עודכן התקנון. להלן עיקרי השינויים:

- שינוי שם הקופה מהראל גמל השקעה לילד להראל חיסכון לכל ילד, בהתאמה לשם הקופה אשר קבע משרד האוצר, וזאת על מנת להבחין בין קופת גמל להשקעה לבין קופת חיסכון לילד.
- עדכון שמות המסלולים בקופה והוספת שם הקופה לצד כל מסלול, בהתאם לבקשת אגף שוק ההון.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. יחס נזילות

שיעור הסכומים שהעמיתים בקופת הגמל רשאים למשוך ממנה מתוך כלל נכסי קופת הגמל, לתאריך הדוח:

2017	
%	
5.46	הראל חיסכון לילד - מסלול הלכתי
1.85	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט
4.85	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני
3.53	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה

ב. משך חיים ממוצע של החיסכון

משך החיים הממוצע של זכויות העמיתים, עבור אותם עמיתים שחשכונותיהם טרם הבשילו:

2017	
שנים	
9.71	הראל חיסכון לילד - מסלול הלכתי
9.03	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט
9.10	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני
10.09	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה

ג. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקופה:

מספר חשבונות העמיתים				כמות חשבונות
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	לתחילת השנה	
189,847	-	189,847	-	

ד. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר		מספר חשבונות	סה"כ	
2017				
סך נכסים, נטו		מספר חשבונות	סה"כ	
באלפי ש"ח				
258,314	182,976			חשבונות פעילים
8,620	6,871			חשבונות לא פעילים (*)
266,934	189,847			
8,621	6,871			(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

3. מידע אודות דמי ניהול

שיעור דמי הניהול

החברה המנהלת זכאית לדמי ניהול בשיעור של 0.23% שנתי מנכסי הקופה. דמי ניהול אינם נגבים מעמיתי הקופה, אלא מועברים לחברה המנהלת על ידי המוסד לביטוח לאומי.

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים הינו 17 אש"ח במסלול הלכתי, 22 אש"ח במסלול סיכון מועט, 19 אש"ח במסלול סיכון בינוני ו-25 אש"ח במסלול סיכון גבוה. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 9 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף שנת 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסד) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום שנת 2017 הציפיות לאינפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. חטיבת ההשקעות ניצלה את ציפיות האינפלציה הנמוכות להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה להימשך מגמת ההתרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני, כאשר לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל, בעוד הריבית בישראל צפויה להישאר ללא שינוי בשנה הקרובה, המח"מ על אג"ח זרות קצר יחסית לאג"ח השקליות והצמודות למדד.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2017 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017, צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרת ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א-35 (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה החשיפה למניות, בעיקר בחו"ל, לאור ההערכה לעדיפות יחסית להשקעה במניות ע"פ אג"ח ממשלתיות וקונצרניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור המשך שחיקת המרווחים - צומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בבטחונות ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 3-2-2009 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכונות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכונות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת ההשקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת ההשקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות. הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשוקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם :

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים : סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון נזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2017				
נכסים נטו (באלפי ש"ח)				
נזילות (בשנים)	הראל חיטון לילד - מסלול הלכתי	הראל חיטון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיטון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיטון לילד - מסלול סיכון גבוה
נכסים נזילים וסחירים	71,503	91,629	44,851	43,699
מח"מ של עד שנה	-	1,098	631	-
מח"מ מעל שנה	-	8,164	5,246	-
אחרים	(199)	165	123	24
סה"כ	71,304	101,056	50,851	43,723

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות כולל העברות בין קופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחרת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת כאמור. לאור היקף נכסיה של הקופה, והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה הינו בין 1.85%-5.46% (ראה פרוט לפי מסלולים בסעיף 2א לעיל), הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2017, כ- 94% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים או סחירים (כ- 100% במסלול הלכתי, כ- 91% במסלול סיכון מועט, כ- 88% במסלול סיכון בינוני וכ- 100% במסלול סיכון גבוה).

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפוזר המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפוזרים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות כוללים VAR היסטורי ותרחישי קיצון עבור כל הקרנות. מדד ה-VAR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק הנכסים בשל התממשות סיכוני שוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. תרחישי הקיצון ומדד VAR לכל הקופות מחושבים אחת לרבעון. ועדת השקעות מקבלת מדי ועדה דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

הראל חיסכון לילד - מסלול הלכה

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
47,530	22,285	1,489	71,304
(9,473)	-	9,473	-
38,057	22,285	10,962	71,304

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
49,298	35,351	16,407	101,056
4,683	-	(4,683)	-
53,981	35,351	11,724	101,056

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
22,477	15,734	12,640	50,851
4,349	-	(4,349)	-
26,826	15,734	8,291	50,851

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017				הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	ליום 31 בדצמבר 2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל	
26,823	1,213	15,687	43,723	סך נכסי קופת הגמל, נטו
4,507	-	(4,507)	-	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
31,330	1,213	11,180	43,723	נגזרים במונחי דלתא
				סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
+1%	-1%
אחוזים	
(3.35)	3.70
(3.02)	3.30
(2.49)	2.71
(0.20)	0.21

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל חיסכון לילד - מסלול הלכתי
הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט
הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני
הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2017				הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט
נסחרות במדד	נסחרות במדד	נסחרות במדד	נסחרות במדד	
ת"א 125	מניות היתר	מניות היתר	מניות היתר	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
547	5	98	650	20.26
98	-	-	98	3.06
71	3	26	100	3.12
130	6	127	263	8.20
530	37	30	597	18.62
481	48	33	562	17.52
354	41	138	533	16.62
220	39	-	259	8.08
104	10	31	145	4.52
2,535	189	483	3,207	100.00

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני

ליום 31 בדצמבר 2017	נסחרות במדד			ת"א 125
	נסחרות במדד	מניות היתר	בחו"ל	
%	סך הכל	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
מסה"כ				
20.20	1,295	192	10	1,093
3.07	197	-	-	197
3.15	202	52	6	144
8.17	524	253	13	258
18.66	1,196	59	73	1,064
17.54	1,124	66	97	961
16.63	1,066	275	81	710
8.07	517	-	77	440
4.51	289	61	19	209
100.00	6,410	958	376	5,076

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה

ליום 31 בדצמבר 2017	נסחרות במדד			ת"א 125
	נסחרות במדד	מניות היתר	בחו"ל	
%	סך הכל	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
מסה"כ				
19.84	3,494	437	27	3,030
3.09	545	-	-	545
3.18	560	145	17	398
8.09	1,425	675	35	715
18.83	3,316	164	203	2,949
17.70	3,117	183	269	2,665
16.75	2,951	758	225	1,968
8.15	1,436	-	214	1,222
4.37	770	138	53	579
100.00	17,614	2,500	1,043	14,071

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2017												
הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה			הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני			הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט			הראל חיסכון לילד - מסלול הלכתי			
שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			
סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	
אלפי ש"ח												
12,818	-	12,818	30,398	5,500	24,898	76,137	8,975	67,162	65,484	-	65,484	בארץ
-	-	-	4,126	377	3,749	8,626	287	8,339	-	-	-	בחו"ל
12,818	-	12,818	34,524	5,877	28,647	84,763	9,262	75,501	65,484	-	65,484	סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017			
דירוג מקומי (*)			
הראל חיסכון לילד - מסלול הלכתי	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיסכון לילד - מסלול גבוה
אלפי ש"ח			

65,484	39,924	12,380	11,614
-	13,800	6,513	697
-	12,244	5,500	460
-	160	67	9
-	1,034	438	38
65,484	67,162	24,898	12,818

נכסי חוב סחירים בארץ

אגרות חוב מממשליות
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:
AA ומעלה
BBB עד A
נמוך מ-BBB
לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץנכסי חוב שאינם סחירים בארץ

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:
AA ומעלה
BBB עד A
נמוך מ-BBB
לא מדורג

הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה
הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

-	718	561	-
-	105	67	-
-	28	23	-
-	6	3	-
-	215	129	-
-	7,903	4,717	-
-	8,975	5,500	-
65,484	76,137	30,398	12,818

סך הכל נכסי חוב בארץ

-	2,933	1,729	-

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017

דירוג בינלאומי (*)

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט
אלפי ש"ח	

76	168
520	1,157
2,879	6,405
274	609
3,749	8,339
377	287
4,126	8,626
234	-

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל

נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

נכסי חוב אחרים

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו-*Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2017		נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):
הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	
באחוזים	באחוזים	
1.54	1.66	AA ומעלה
2.50	2.28	A
2.49	2.49	BBB
3.93	3.93	נמוך מ-BBB
3.75	3.80	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017							
הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה		הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני		הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט		הראל חיסכון לילד - מסלול הלבתי	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
ענף משק							
368	3	4,482	13	9,431	11	-	-
40	-	1,123	3	2,534	3	-	-
-	-	117	-	259	-	-	-
-	-	487	1	1,072	1	-	-
109	1	5,841	17	11,216	13	-	-
549	4	7,163	21	13,985	17	-	-
67	1	762	2	1,693	2	-	-
71	1	1,670	5	3,560	4	-	-
-	-	423	1	921	1	-	-
11,614	91	12,456	36	40,092	47	65,484	100
12,818	100.00	34,524	100.00	84,763	100.00	65,484	100.00
סך הכל							

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח") שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה ישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- (א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- (ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- (ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

הראל חיסכון לילד - מסלול הלכה

ליום 31 בדצמבר 2017					
אגרות חוב ממשלתיות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל	
אלפי ש"ח					
-	1,319	1,319	-	1,319	צרפת
-	1,215	1,215	-	1,215	גרמניה
-	17	17	1,561	1,578	יפן
-	843	843	8,707	9,550	ארצות הברית
65,484	4,845	70,329	9,408	79,737	ישראל
-	(2,419)	(2,419)	4,374	1,955	אחר
65,484	5,820	71,304	24,050	95,354	סך הכל

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח								
1,004	193	811	33	27	84	7	660	-
1,489	34	1,455	144	14	49	4	1,244	-
1,029	32	997	135	8	44	47	763	-
2,085	-	2,085	-	2,085	-	-	-	-
9,167	1,818	7,349	658	1,101	488	737	4,365	-
82,848	165	82,683	14,046	36	305	1,925	26,385	39,986
1,218	-	1,218	-	812	309	81	16	-
5,421	963	4,458	167	430	614	406	2,735	106
104,261	3,205	101,056	15,183	4,513	1,893	3,207	36,168	40,092

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני

ליום 31 בדצמבר 2017								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח								
-	295	14	165	53	61	588	377	965
-	152	63	375	39	-	629	-	629
-	559	9	97	28	281	974	68	1,042
-	346	93	87	16	265	807	63	870
-	-	17	163	15	112	307	672	979
-	-	-	-	938	-	938	-	938
-	1,944	1,468	957	911	846	6,126	3,564	9,690
-	9	326	263	63	(587)	74	906	980
12,408	12,394	3,852	317	15	7,809	36,795	1,022	37,817
-	8	162	605	414	-	1,189	-	1,189
48	1,058	406	403	201	308	2,424	307	2,731
12,456	16,765	6,410	3,432	2,693	9,095	50,851	6,979	57,830

בריטניה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
1,532	858	674	136	121	375	39	3	-
709	470	239	48	16	-	171	4	-
1,128	-	1,128	-	90	854	175	9	-
1,101	154	947	640	63	220	24	-	-
1,243	142	1,101	604	37	197	258	5	-
2,234	1,528	706	254	34	372	46	-	-
542	-	542	-	32	491	19	-	-
16,612	8,109	8,503	1,176	1,228	2,176	3,914	9	-
2,356	2,062	294	(1,351)	142	598	904	1	-
26,629	766	25,863	1,775	-	645	10,677	1,152	11,614
1,969	-	1,969	-	144	1,376	448	1	-
1,986	229	1,757	315	57	426	939	20	-
58,041	14,318	43,723	3,597	1,964	7,730	17,614	1,204	11,614

סך הכל

בריטניה
קנדה
סין
צרפת
גרמניה
יפן
קוריאה
ארצות הברית
אירופה
ישראל
שווקים מתעוררים
אחר

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודוח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיטון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחיטון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת וביאור 13 בדוח הכספי של הקופה.

2. גורמי סיכון על פי טיבם

בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

גורמי סיכון	השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה
סיכונים מקרו	סיכונים שוק	√	
	האטה כלכלית בישראל	√	
	סיכונים אשראי	√	
	סיכון מחירי נכסים אחרים	√	
סיכונים ענפיים	שינויים רגולטוריים	√	
	סיכון נזילות	√	
סיכונים מיוחדים לחברה	סיכונים תפעוליים	√	

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2018

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל חיסכון לילד (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן ההשתלמות וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה ב קופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל חיסכון לילד (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע ל קופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע ל קופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל חיסכון לילד (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרן ההשתלמות על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון: מישל סיבוני

מנכ"ל: דודי לידנר

סמנכ"ל כספים: רם גבל

תאריך אישור הדוח: 19 במרס 2018

הראל חיסכון לילד

קופת גמל לחיסכון לילד

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

דוח רואי החשבון המבקרים

2

דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

3

דוחות כספיים

דוח על המצב הכספי

4

דוח הכנסות והוצאות

6

דוח על השינויים בזכויות העמיתים

8

ביאורים לדוחות הכספיים

10

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל חיטון לילד

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל חיטון לילד (מסלול הלכה, מסלול סיכון מועט, מסלול סיכון בינוני ומסלול סיכון גבוה) (להלן - "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2017 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחטון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל חיטון לילד בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיטון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל חיטון לילד (מסלול הלכתי, מסלול סיכון מועט, מסלול סיכון בינוני, ומסלול סיכון גבוה) (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסייה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיטון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיטון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרץ 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2018

ליום 31 בדצמבר 2017			
אלפי ש"ח	ביאור		
18,058		רכוש שוטף	
1,479	3	מזומנים ושווי מזומנים	
19,537		חייבים ויתרות חובה	
182,450	4	השקעות פיננסיות	
15,139	5	נכסי חוב סחירים	
27,231	6	נכסי חוב שאינם סחירים	
23,377	7	מניות	
248,197		השקעות אחרות	
267,734		סך כל השקעות פיננסיות	
		סך כל הנכסים	
800	8	זכאים ויתרות זכות	
266,934		זכויות העמיתים	
267,734		סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים	

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לידנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 19 במרס 2018.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל חיסכון לילד - מסלול הלבתי	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
5,268	6,321	3,415	3,054	18,058	רכוש שוטף
634	155	216	474	1,479	מזומנים ושווי מזומנים
5,902	6,476	3,631	3,528	19,537	חייבים ויתרות חובה
65,484	75,501	28,647	12,818	182,450	השקעות פיננסיות
-	9,262	5,877	-	15,139	נכסי חוב סחירים
-	3,207	6,410	17,614	27,231	נכסי חוב שאינם סחירים
293	6,849	6,371	9,864	23,377	מניות
65,777	94,819	47,305	40,296	248,197	השקעות אחרות
71,679	101,295	50,936	43,824	267,734	סך כל השקעות פיננסיות
375	239	85	101	800	סך כל הנכסים
71,304	101,056	50,851	43,723	266,934	זכאים ויתרות זכות
71,679	101,295	50,936	43,824	267,734	זכויות העמיתים
					סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 19 במרס 2018.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31
בדצמבר 2017

2017

אלפי ש"ח

ביאור

23

4,218

138

1,541

3,953

9,850

9,873

83

20

103

9,770

9

12

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

הוצאות ישירות

מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

הראל חיסכון לילד - מסלול הלבתי	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה	הראל חיסכון לילד - מסלול סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
17	22	(7)	(9)	23
1,109	2,108	948	53	4,218
-	69	69	-	138
-	168	374	999	1,541
1,143	257	754	1,799	3,953
2,252	2,602	2,145	2,851	9,850
2,269	2,624	2,138	2,842	9,873
17	22	19	25	83
-	3	5	12	20
17	25	24	37	103
2,252	2,599	2,114	2,805	9,770

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

הוצאות ישירות

מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
2017
אלפי ש"ח

-	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
257,615	תקבולים מדמי גמולים
262	תשלומים לעמיתים
158	העברות צבירה לקופה
508	העברות מקופות גמל
	העברות בין מסלולים
347	העברות צבירה מהקופה
508	העברות לקופות גמל
	העברות בין מסלולים
(189)	העברות צבירה, נטו
9,770	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
266,934	זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017					
הראל חיסכון לילד - מסלול הלכתי	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה	סה"כ אלפי ש"ח	
-	-	-	-	-	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
68,954	98,880	48,973	40,808	257,615	תקבולים מדמי גמולים
56	88	71	47	262	תשלומים לעמיתים
132	3	5	18	158	העברות צבירה לקופה
161	17	80	250	508	העברות מקופות גמל העברות בין מסלולים
107	96	72	72	347	העברות צבירה מהקופה
32	259	178	39	508	העברות לקופות גמל העברות בין מסלולים
154	(335)	(165)	157	(189)	העברות צבירה, נטו
2,252	2,599	2,114	2,805	9,770	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
71,304	101,056	50,851	43,723	266,934	זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל חיסכון לילד (להלן - "הקופה") הינה קופת גמל מסלולית המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, אשר נכון ליום 31 בדצמבר 2017, כוללת ארבעה מסלולים:

- (1) הראל חיסכון לילד - הלכתי הלכה יהודית (להלן "הראל חיסכון לילד - מסלול הלכה").
- (2) הראל חיסכון לילד - חוסכים המעדיפים סיכון מועט (להלן "הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט").
- (3) הראל גמל השקעה לילד חוסכים המעדיפים סיכון בינוני (להלן "הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני").
- (4) הראל גמל השקעה לילד חוסכים המעדיפים סיכון גבוה (להלן "הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה").

הקופה החלה פעילותה ביום 1 בינואר 2017.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ג. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, ועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ד. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל חסכון לילד.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון- רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקופה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרץ, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין הציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי ההוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים - ההשקעה מוצגת ע"פ שוויה ההוגן כהפרש בין השווי המהווה של הנכס העתידי בקיזוז ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים - לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black&Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתייבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואות תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (12) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX מוצג יחד עם הנכס, למעט אם הגיע מועד התשלום וטרם שולם.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

(15) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החלפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה
ביום 31 בדצמבר
2017
%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

0.30	שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)
(9.83)	שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2017					
הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	
121	39	33	49	-	ריבית ודיבידנד לקבל (*)
1	1	-	-	-	מוסדות
1,306	397	178	97	634	בטחונות בגין פעילות בנגזרים
5	-	2	3	-	חייבים בגין משכנתאות
46	37	3	6	-	חייבים בגין השקעות (*)
1,479	474	216	155	634	סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה ביאור 11, בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017					
הראל חיסכון לילד - מסלול הלקתי	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	
65,484	40,092	12,456	11,614	129,646	אגרות חוב ממשלתיות
-	35,409	16,185	1,199	52,793	אגרות חוב קונצרניות:
-	-	6	5	11	שאינן ניתנות להמרה
-	35,409	16,191	1,204	52,804	שניתנות להמרה
65,484	75,501	28,647	12,818	182,450	סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017		
הראל חיטון לילד - מסלול חיטון מועט	הראל חיטון לילד - מסלול חיטון בינוני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
759	574	1,333
98	80	178
8,405	5,223	13,628
9,262	5,877	15,139

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
פקדונות בבנקים
הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר 2017			
הראל חיטון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיטון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיטון לילד - מסלול סיכון גבוה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,207	6,410	17,614	27,231

מניות סחירות

השקעות החברה בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה סה"כ אלפי ש"ח	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני אלפי ש"ח	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט אלפי ש"ח	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט אלפי ש"ח	הראל חיסכון לילד - מסלול הלבתי אלפי ש"ח
13,055	7,730	3,432	1,893	-
9,170	1,964	2,693	4,513	-
283	92	43	46	102
86	4	27	55	-
157	4	2	1	150
5	3	1	1	-
22,756	9,797	6,198	6,509	252

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

אחרות

השקעות אחרות שאינן סחירות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

סך הכל השקעות אחרות

370	67	80	182	41
251	-	93	158	-
621	67	173	340	41
23,377	9,864	6,371	6,849	293

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל חיסכון לילד - מסלול הלבתי אלפי ש"ח	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני אלפי ש"ח	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון אלפי ש"ח	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט אלפי ש"ח	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון אלפי ש"ח
23,544	6,306	3,241	47,442	14,351
(2)	-	(1)	(3)	-
9,991	(3,657)	(4,740)	(2,941)	(4,535)
(91)	(11)	(37)	(139)	-

מניות

מדד

מטבע זר

ריבית

ביאור 8 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2017

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיסכון לילד - מסלול הלכתי	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
731	72	183	375	101
10	-	10	-	-
34	13	21	-	-
25	-	25	-	-
800	85	239	375	101

התחייבויות בגין נגזרים
בטוחות בגין חוזים עתידיים לא סחירים
זכאים בגין משכנתאות
זכאים בגין השקעות
סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 9 - הוצאות ישירות

כל המסלולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
2017	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.074	35
0.011	5
0.002	1
0.085	40
0.004	2
0.176	83

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל חיסכון לילד - מסלול הלכה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
2017	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.145	16
0.009	1
0.154	17

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

סך הכל הוצאות ישירות

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 9 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון מועט

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.051	5
0.021	2
0.144	14
0.010	1
0.226	22

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
 עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
 עמלות ניהול חיצוני:
 בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
 עמלות אחרות**
סך הכל הוצאות ישירות

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון בינוני

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.035	5
0.007	1
0.007	1
0.077	11
0.007	1
0.133	19

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
 עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
 הוצאות בגין השקעות לא סחירות
 עמלות ניהול חיצוני:
 בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
 עמלות אחרות**
סך הכל הוצאות ישירות

הראל חיסכון לילד - מסלול סיכון גבוה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.074	9
0.008	1
0.123	15
0.206	25

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
 עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
 עמלות ניהול חיצוני:
 בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
סך הכל הוצאות ישירות

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 10 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה שנתית נומינלית ברוטו	
2017	
באחוזים	
5.00	הראל חיטון לילד - מסלול הלכתי
5.07	הראל חיטון לילד - מסלול סיכון מועט
7.55	הראל חיטון לילד - מסלול סיכון בינוני
12.43	הראל חיטון לילד - מסלול סיכון גבוה

ביאור 11 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר	
2017	
אלפי ש"ח	
137	צדדים קשורים אחרים:
98	מניות
1,241	אגרות חוב סחירות
1,476	קרנות השקעה

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 187 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לא היו עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 12 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017			
הראל חיטון לילד - מסלול סיכון מועט	הראל חיטון לילד - מסלול סיכון בינוני	הראל חיטון לילד - מסלול סיכון גבוה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3	5	12	20

בגין השקעות בניירות ערך זרים

ביאור 13 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ב. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים, בסך של כ- 4.5 מיליון ש"ח.

הראל קמ"פ

קופה מרכזית לפיצויים

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2017**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
א.	תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
ב.	מועד הקמת קופת הגמל	3
ג.	רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
ד.	שינויים מהותיים בשנת דיווח הנובעים ממזווגים, מכירות או רכישות	3
ה.	שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	4
ו.	שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	4
א.	שינוי במספר העמיתים	4
ב.	ניתוח זכויות העמיתים בקופה	4
3.	מידע אודות דמי ניהול	5
4.	ניתוח מדיניות השקעה	7
א.	מדיניות ההשקעה	7
ב.	ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	7
5.	ניהול סיכונים	9
א.	מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	9
ב.	סיכוני נזילות	9
ג.	סיכוני שוק	10
ד.	סיכוני אשראי	14
ה.	סיכונים גיאוגרפיים	22
ו.	גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	26
ז.	גורמי סיכון על פי טיבם	26
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	27
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	27

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל קמ"פ (להלן "הקופה").
- סוג קופת הגמל: קופה מרכזית לפיצויים.
- קוד הקופה: 512267592-000000000000155-0000-000
- סוג העמיתים: מעבידים המפקידים כספי פיצויים.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח ארוך ובינוני. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון", או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת", או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח לא חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בשנת 1997.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

להלן מספרי המסלולים הכלולים באישור:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
מסלול כללי	512267592-000000000000155-0155-000	1997
מסלול מניות	512267592-000000000000155-0739-000	2001
מסלול אג"ח צמוד מדד	512267592-000000000000155-0741-000	2001
מסלול שקלי	512267592-000000000000155-0742-000	2001
מסלול אג"ח עד 15% מניות	512267592-000000000000155-0743-000	2001

ד. שינויים מהותיים בשנת דיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

בשנת הדוח לא חל שינוי.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

הקופה סגורה להפקדות.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

אין שינוי.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקופה:

מספר חשבונות העמיתים				סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	לתחילת השנה	
1,590	42	71	1,561	מעבידים

ב. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר			
2016		2017	
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות
באלפי ש"ח		באלפי ש"ח	
396,935	1,561	396,728	1,590
911	365	877	368

חשבונות לא פעילים (*)

(*) מתוכם חשבונות לא פעילים
ביתרה של עד 8,000 ש"ח

3. מידע אודות דמי ניהול

שיעור דמי הניהול

מסלול כללי

ליום 31 בדצמבר 2017		מסלול כללי
עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	דמי ניהול מנכסים:
206	57,718	0%-0.5%
182	75,433	0.5%-1%
64	12,750	1%-1.5%
290	40,267	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 140 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2017		מסלול מניות
עמיתים לא פעילים		
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	
באלפי ש"ח	עמיתים	דמי ניהול מנכסים:
3	1	0%-0.5%
4,184	18	0.5%-1%
1,007	27	1%-1.5%
780	14	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 6 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

מסלול אג"ח צמוד מדד

ליום 31 בדצמבר 2017		דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	
19	10,345	0%-0.5%
62	13,316	0.5%-1%
65	5,213	1%-1.5%
52	1,577	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 4 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2017		מסלול שקלי
עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	דמי ניהול מנכסים:
33	27,145	0%-0.5%
105	40,399	0.5%-1%
48	7,800	1%-1.5%
78	7,521	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 18 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

מסלול אג"ח עד 15% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017		דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	
77	29,759	0%-0.5%
129	39,223	0.5%-1%
96	11,236	1%-1.5%
169	11,052	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 57 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי בממד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף שנת 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסד) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום שנת 2017 הציפיות לאינפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. חטיבת ההשקעות ניצלה את ציפיות האינפלציה הנמוכות להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה להימשך מגמת ההתרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני, כאשר לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל, בעוד הריבית בישראל צפויה להישאר ללא שינוי בשנה הקרובה, המח"מ על אג"ח זרות קצר יחסית לאג"ח השקליות והצמודות למדד.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2017 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017, צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרת ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א-35 (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה החשיפה למניות, בעיקר בחו"ל, לאור ההערכה לעדיפות יחסית להשקעה במניות ע"פ אג"ח ממשלתיות וקונצרניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור המשך שחיקת המרווחים - צומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בבטחונות ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-3-2009 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת השקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת השקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת השקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות.

הועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשוקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון נזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2017					נזילות (בשנים)
נכסים נטו (באלפי ש"ח)					
מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח צמוד מדד	מסלול שקלי	מסלול אג"ח עד 15% מניות	
136,568	5,906	24,867	67,448	66,946	נכסים נזילים וסחירים
4,075	-	254	1,490	1,938	מח"מ של עד שנה
41,820	45	5,301	13,691	20,941	מח"מ מעל שנה
3,705	23	29	236	1,445	אחרים
186,168	5,974	30,451	82,865	91,270	סה"כ

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות כולל העברות בין קופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחרת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת כאמור. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה עמד על 100% הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2017, כ- 73% מנכסי מסלול כללי, כ- 99% מנכסי מסלול מניות, כ- 82% ממסלול אג"ח צמוד מדד וכ- 81% ממסלול שקלי הושקעו בנכסים נזילים.

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפוזר המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפוזרים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכסל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות כוללים VAR היסטורי ותרחישי קיצון עבור כל הקרנות. מדד ה-VAR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק הנכסים בשל התממשות סיכוני שוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. תרחישי הקיצון ומדד VAR לכל הקופות מחושבים אחת לרבעון. ועדת השקעות מקבלת מדי ועדה דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

מסלול כללי

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
87,686	52,066	46,416	186,168
16,398	1	(16,399)	-
104,084	52,067	30,017	186,168

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,577	86	2,311	5,974
166	-	(166)	-
3,743	86	2,145	5,974

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

מסלול אג"ח צמוד מדד

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,528	28,842	81	30,451
(1)	1	-	-
1,527	28,843	81	30,451

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
81,389	1,476	82,865
1,358	(1,358)	-
82,747	118	82,865

סך נכסי קופת הגמל, נטו

חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא

סך הכל

מסלול אג"ח עד 15% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
43,384	28,517	19,369	91,270
7,509	-	(7,509)	-
50,893	28,517	11,860	91,270

סך נכסי קופת הגמל, נטו

חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא

סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)

-1%	+1%

אחוזים

2.56	(2.33)
0.17	(0.16)
4.71	(4.19)
3.10	(2.87)
2.94	(2.67)

ליום 31 בדצמבר 2017

מסלול כללי

מסלול מניות

מסלול אג"ח צמוד מדד

מסלול שקלי

מסלול אג"ח עד 15% מניות

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמסקיעות בנכסי חוב.

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2017

ענף משק

מסלול מניות

מסלול אג"ח צמוד מדד

ענף משק

מסלול אג"ח עד 15% מניות

%	סך הכל	בחול	לא סחיר	ליום 31 בדצמבר 2017	
				נסחרות במדד	נסחרות במדד
מסה"ב			אלפי ש"ח	מניות היתר	ת"א 125
20.04	1,044	149	-	8	887
3.05	159	-	-	-	159
3.13	163	42	-	5	116
8.10	422	203	-	10	209
19.11	995	48	25	59	863
17.47	910	53	-	78	779
16.61	865	223	-	66	576
8.05	419	-	-	62	357
4.44	231	47	-	15	169
100.00	5,208	765	25	303	4,115

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת אגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת אגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית - מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

סך הכל נכסי חוב	ליום 31 בדצמבר 2017														
	מסלול כללי			מסלול מניות			מסלול אג"ח צמוד מדד			מסלול שקלי			מסלול אג"ח עד 15% מניות		
	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ	סחירים	סחירים	סה"כ
אלפי ש"ח															
67,268	43,866	111,134	1,400	45	1,445	23,481	5,555	29,036	61,682	15,181	76,863	41,372	21,578	62,950	בארץ
12,569	2,029	14,598	-	-	-	-	-	-	1,303	-	1,303	7,107	1,301	8,408	בחו"ל
79,837	45,895	125,732	1,400	45	1,445	23,481	5,555	29,036	62,985	15,181	78,166	48,479	22,879	71,358	סך הכל נכסי חוב

בארץ

בחו"ל

סך הכל
נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017

דירוג מקומי (*)

מסלול כללי	מסלול מניית	מסלול אג"ח צמוד מדד אלפי ש"ח	מסלול שקלי	מסלול אג"ח עד 15% מניות
53,923	1,301	21,388	56,534	35,425
6,431	57	1,031	1,980	2,757
6,252	39	903	2,913	2,842
88	-	29	-	51
574	3	130	255	297
67,268	1,400	23,481	61,682	41,372
5,195	-	897	559	2,653
414	-	53	146	201
221	45	71	-	204
58	-	23	-	32
1,585	-	220	393	751
36,393	-	4,291	14,083	17,737
43,866	45	5,555	15,181	21,578
111,134	1,445	29,036	76,863	62,950
12,072	44	1,361	5,553	6,099

נכסי חוב סחירים בארץ

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים

בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץנכסי חוב שאינם סחירים בארץ

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים

ובמוסדות פיננסיים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה

הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץסך הכל נכסי חוב בארץ

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017		
דירוג בינלאומי (*)		
מסלול כללי	מסלול שקלי אלפי ש"ח	מסלול אג"ח עד 15% מניות
2,120	1,303	1,065
1,519	-	876
8,165	-	4,728
727	-	425
38	-	13
12,569	1,303	7,107
2,029	-	1,301
14,598	1,303	8,408
1,405	-	943

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

נכסי חוב אחרים

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2017					נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):
מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח צמוד מדד	מסלול שקלי	מסלול אג"ח עד 15% מניות	
באחוזים					
1.38	-	1.10	2.09	1.38	AA ומעלה
2.24	-	1.88	2.47	2.34	A
2.40	-	2.31	2.48	2.48	BBB
4.01	4.57	4.23	-	4.30	נמוך מ-BBB
3.62	(0.06)	3.02	3.63	3.63	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *Fitch* ו- *S & P, Mood's*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאנים סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017									
מסלול כללי		מסלול מניות		מסלול אג"ח צמוד		מסלול שקלי		מסלול אג"ח עד 15%	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
7,264	6	30	2	735	3	1,208	2	3,590	5
1,727	1	6		134		1,049	1	754	1
309		-	-	-	-	-	-	181	
1,363	1	-	-	-	-	205		769	1
24,833	20	54	4	1,997	7	10,035	13	13,073	18
25,700	20	41	3	3,927	14	5,364	7	12,417	17
1,905	2	6		136		558	1	926	1
5,143	4	7		708	2	1,787	2	2,384	3
1,445	1	-	-	11		123		774	1
56,043	45	1,301	90	21,388	74	57,837	74	36,490	51
125,732	100.00	1,445	100.00	29,036	100.00	78,166	100.00	71,358	100.00

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר

ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשיה

השקעה

ואחזקות

נפט וגז

אג"ח ממשלתי

סך הכל

- (5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה יישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:
- א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

מסלול כללי

ליום 31 בדצמבר 2017								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
בריטניה	-	756	47	510	164	3,065	1,165	4,230
סין	-	308	209	1,160	122	1,799	-	1,799
צרפת	-	1,483	29	298	1,130	3,809	210	4,019
גרמניה	-	892	309	268	50	2,339	194	2,533
יפן	-	-	55	505	47	952	2,075	3,027
לוקסמבורג	-	-	-	-	3,316	3,316	-	3,316
ארצות הברית	-	4,979	4,799	2,955	2,650	18,035	11,010	29,045
אירופה	-	8	1,082	812	837	2,550	2,800	5,350
ישראל	55,917	17,971	12,782	852	19	140,133	1,015	141,148
שווקים מתעוררים	-	7	536	1,870	1,126	3,539	-	3,539
אחר	126	2,604	1,354	1,245	557	6,631	951	7,582
סך הכל	56,043	29,008	21,202	10,475	10,018	186,168	19,420	205,588

מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
219	117	102	29	17	51	5	-	-
96	65	31	6	2	-	23	-	-
153	-	153	-	12	117	24	-	-
173	21	152	88	31	30	3	-	-
169	19	150	83	5	27	35	-	-
306	209	97	35	5	51	6	-	-
74	-	74	-	4	67	3	-	-
2,323	1,110	1,213	211	168	297	535	2	-
345	283	62	(177)	33	82	124	-	-
2,895	(523)	3,418	414	6	88	1,467	142	1,301
270	-	270	-	20	189	61	-	-
283	31	252	45	22	59	126	-	-
7,306	1,332	5,974	734	325	1,058	2,412	144	1,301

בריטניה

קנדה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

קוריאה

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

מסלול אג"ח צמוד מדד

ליום 31 בדצמבר 2017							
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח							
30,237	-	30,237	5,985	13	7	2,844	21,388
214	-	214	55	-	-	159	-
30,451	-	30,451	6,040	13	7	3,003	21,388

ישראל

אחר

סך הכל

מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2017							
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח							
82,259	-	82,259	18,939	21	40	5,422	57,837
606	-	606	175	-	-	431	-
82,865	-	82,865	19,114	21	40	5,853	57,837

ישראל

אחר

סך הכל

מסלול אג"ח עד 15% מניות

ליום 31 בדצמבר 2017								
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
1,423	293	1,130	509	41	128	11	441	-
1,780	53	1,727	218	560	75	7	867	-
917	49	868	206	13	67	75	507	-
1,944	-	1,944	-	1,944	-	-	-	-
9,840	2,766	7,074	1,413	994	742	1,179	2,746	-
1,674	704	970	312	187	204	264	3	-
73,009	254	72,755	24,448	8	224	3,145	8,514	36,416
1,199	-	1,199	2	593	470	131	3	-
4,363	760	3,603	386	321	731	396	1,695	74
<u>96,149</u>	<u>4,879</u>	<u>91,270</u>	<u>27,494</u>	<u>4,661</u>	<u>2,641</u>	<u>5,208</u>	<u>14,776</u>	<u>36,490</u>

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן, מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת.

2. גורמי סיכון על פי טיבם

בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכוני מקר, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

גורמי סיכון	השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה
סיכוני מקר	✓		סיכוני שוק
	✓		האטה כלכלית בישראל
	✓		סיכוני אשראי
		✓	סיכון מחירי נכסים אחרים
סיכונים ענפיים	✓		שינויים רגולטוריים
	✓		סיכון נזילות
סיכונים מיוחדים לחברה		✓	סיכונים תפעוליים

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2018

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל קמ"פ (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל קמ"פ (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל קמ"פ (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון: מישל סיבוני

מנכ"ל: דודי לידנר

סמנכ"ל כספים: רם גבל

תאריך אישור הדוח: 19 במרס 2018

הראל קמ"פ

קופה מרכזית לפיצויים

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

דוח רואי החשבון המבקרים

2

דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

3

דוחות כספיים

דוח על המצב הכספי

4

דוח הכנסות והוצאות

7

דוח על השינויים בזכויות העמיתים

10

ביאורים לדוחות הכספיים

13

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל קמ"פ

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל קמ"פ (מסלול כללי, מסלול מניות, מסלול אג"ח צמוד מדד, מסלול שקלי ומסלול אג"ח עד 15% מניות) (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2017 ו- 2016 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרץ 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2018

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל קמ"פ בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל קמ"פ (מסלול כללי, מסלול מניות, מסלול אג"ח צמוד מדד, מסלול שקלי ומסלול אג"ח עד 15% מניות) (להלן - "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאות מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרץ 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2018

ליום 31 בדצמבר			
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור	
22,708	26,694		רכוש שוטף
3,109	1,038	3	מזומנים ושווי מזומנים
25,817	27,732		חייבים ויתרות חובה
230,434	216,182	4	השקעות פיננסיות
76,036	89,555	5	נכסי חוב סחירים
31,063	28,829	6	נכסי חוב שאינם סחירים
34,835	35,527	7	מניות
372,368	370,093		השקעות אחרות
398,185	397,825		סך כל השקעות פיננסיות
1,250	1,097	8	סך כל הנכסים
396,935	396,728		זכאים ויתרות זכות
398,185	397,825		זכויות העמיתים
			סך כל ההתחייבויות

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2017						
מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול מדד	מסלול שקלי	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח עד 15% מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
14,383	648	1,350	4,470	5,843	26,694	רכוש שוטף
723	63	39	18	195	1,038	מזומנים ושווי מזומנים
15,106	711	1,389	4,488	6,038	27,732	חייבים ויתרות חובה
79,837	1,400	23,481	62,985	48,479	216,182	השקעות פיננסיות
45,895	45	5,555	15,181	22,879	89,555	נכסי חוב סחירים
21,202	2,412	7	-	5,208	28,829	נכסי חוב שאינם סחירים
24,689	1,457	51	397	8,933	35,527	מניות
171,623	5,314	29,094	78,563	85,499	370,093	השקעות אחרות
186,729	6,025	30,483	83,051	91,537	397,825	סך כל השקעות פיננסיות
561	51	32	186	267	1,097	סך כל הנכסים
186,168	5,974	30,451	82,865	91,270	396,728	זכאים ויתרות זכות
186,729	6,025	30,483	83,051	91,537	397,825	זכויות העמיתים
						סך כל ההתחייבויות

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

דודי לייזנר
מנכ"ל

רם גבל
סמנכ"ל כספים

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח צמוד מדד	מסלול שקלי	מסלול אג"ח עד 15% מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11,204	397	1,120	6,358	3,629	22,708
1,917	38	72	449	633	3,109
13,121	435	1,192	6,807	4,262	25,817
89,225	640	25,681	65,425	49,463	230,434
43,232	48	6,035	8,815	17,906	76,036
24,145	1,800	6	18	5,094	31,063
25,276	850	21	628	8,060	34,835
181,878	3,338	31,743	74,886	80,523	372,368
194,999	3,773	32,935	81,693	84,785	398,185
699	36	26	150	339	1,250
194,300	3,737	32,909	81,543	84,446	396,935
194,999	3,773	32,935	81,693	84,785	398,185

רכוש שוטף

מזומנים ושווי מזומנים
חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
מניות
השקעות אחרות

סך כל השקעות פיננסיות

סך כל הנכסים

זכאים ויתרות זכות

זכויות העמיתים

סך כל ההתחייבויות

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015(*)	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור
(141)	(149)	(273)	
222	3,958	7,674	
1,120	1,472	4,945	
1,626	2,022	3,018	
985	3,406	8,224	
3,953	10,858	23,861	
3,812	10,709	23,588	
1,449	2,812	2,751	9
164	225	225	10
2	48	38	13
-	1	-	
1,615	3,086	3,014	
2,197	7,623	20,574	

הכנסות (הפסדים)**ממזומנים ושווי מזומנים****מהשקעות:**

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות על הוצאות לשנה**

(*) נתוני מסלול כללי בלבד. לא כולל קופה אשר מוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור ג(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017						
מסלול כללי	מסלול מניות	צמוד מדד	מסלול אג"ח	מסלול שקלי	מסלול אג"ח עד 15% מניות	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	
(227)	(12)	(2)	(4)	(28)	(273)	ממזומנים ושווי ממזומנים
2,866	7	693	2,361	1,747	7,674	מהשקעות:
2,583	1	403	729	1,229	4,945	מנכסי חוב סחירים
2,275	201	1	5	536	3,018	מנכסי חוב שאינם סחירים
6,338	375	(4)	(118)	1,633	8,224	ממניות
14,062	584	1,093	2,977	5,145	23,861	מהשקעות אחרות
						סך כל ההכנסות מהשקעות
13,835	572	1,091	2,973	5,117	23,588	סך כל ההכנסות
1,304	43	223	519	662	2,751	הוצאות
140	6	4	18	57	225	דמי ניהול
29	2	-	-	7	38	הוצאות ישירות
1,473	51	227	537	726	3,014	מסים
						סך כל ההוצאות
12,362	521	864	2,436	4,391	20,574	עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016						
מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול שקלי	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(105)	(3)	-	(9)	(32)	(149)	ממזומנים ושווי ממזומנים
1,706	2	220	1,299	731	3,958	מהשקעות:
791	7	192	122	360	1,472	מנכסי חוב סחירים
1,694	60	(26)	1	293	2,022	מנכסי חוב שאינם סחירים
2,532	86	5	54	729	3,406	ממניות
6,723	155	391	1,476	2,113	10,858	מהשקעות אחרות
						סך כל ההכנסות מהשקעות
6,618	152	391	1,467	2,081	10,709	סך כל ההכנסות
1,363	34	248	504	663	2,812	הוצאות
148	5	4	15	53	225	דמי ניהול
39	2	-	-	7	48	הוצאות ישירות
1	-	-	-	-	1	מסים
1,551	41	252	519	723	3,086	אחרות
						סך כל ההוצאות
5,067	111	139	948	1,358	7,623	עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015(*)	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
201,961	194,235	396,935	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
48	-	-	תקבולים מדמי גמולים
7,503	27,388	26,178	תשלומים לעמיתים
4,733	42,495	35,840	העברות צבירה לקופה
-	4,768	2,320	העברות מקופות גמל
			העברות בין מסלולים
-	76	-	העברות צבירה מהקופה
7,201	14,005	30,443	העברות לחברות ביטוח
-	4,768	2,320	העברות לקופות גמל
			העברות בין מסלולים
(2,468)	28,414	5,397	העברות צבירה, נטו
-	194,051	-	קבלת נכסים נטו מקופת גמל(*)
2,197	7,623	20,574	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
194,235	396,935	396,728	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

(*) מיזוג קופה מיום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017						
מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
194,300	3,737	32,909	81,543	84,446	396,935	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
13,982	34	2,625	4,478	5,059	26,178	תשלומים לעמיתים
19,474	1,769	227	4,426	9,944	35,840	העברות צבירה לקופה
947	-	-	-	1,373	2,320	העברות מקופות גמל
						העברות בין מסלולים
26,893	19	253	400	2,878	30,443	העברות צבירה מהקופה
40	-	671	662	947	2,320	העברות לקופות גמל
						העברות בין מסלולים
(6,512)	1,750	(697)	3,364	7,492	5,397	העברות צבירה, נטו
12,362	521	864	2,436	4,391	20,574	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר
						מדוח הכנסות והוצאות
186,168	5,974	30,451	82,865	91,270	396,728	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות
						ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016					
מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול שקלי	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
194,235	-	-	-	-	194,235
13,963	156	3,881	4,469	4,919	27,388
20,769	23	1,696	13,105	6,902	42,495
1,184	61	589	1,698	1,236	4,768
-	-	-	76	-	76
12,401	10	452	605	537	14,005
591	-	1,425	1,743	1,009	4,768
8,961	74	408	12,379	6,592	28,414
-	3,708	36,243	72,685	81,415	194,051
5,067	111	139	948	1,358	7,623
194,300	3,737	32,909	81,543	84,446	396,935

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לחברות ביטוח

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

קבלת נכסים נטו מקופת גמל(*)

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר

מדוח הכנסות והוצאות

סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות

ליום 31 בדצמבר של השנה

(*) מיזוג קופה מיום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל קמ"פ (להלן - "הקופה"), הינה קופה מסלולית מרכזית לפיצויים המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, אשר נכון ליום 31 בדצמבר 2017 כוללת חמישה מסלולי השקעה פעילים:

- (1) הראל קמ"פ - מסלול כללי.
- (2) הראל קמ"פ - מסלול מניות.
- (3) הראל קמ"פ - מסלול אג"ח צמוד מדד.
- (4) הראל קמ"פ - מסלול שקלי.
- (5) הראל קמ"פ - מסלול אג"ח עד 15% מניות.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ג. שינוי מבני בחברה המנהלת ובקופה

(1) ביום 1 בינואר 2016 מוזגה הראל גמל לפיצויים על כל מסלוליה, מיזוג טכני לתוך הקופה, בעקבותיו הפכה הקופה לקופה מסלולית בת 5 מסלולי השקעה. במסגרת השינוי שונה שמה של הקופה להראל קמ"פ מסלולית.

(2) בחודש אוקטובר 2016 בוצע מיזוג במסגרתו מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל") לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - "הראל ניהול קרנות בפנסיה בע"מ") וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). הקופה הועברה לניהול הראל פנסיה וגמל בע"מ.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקופות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל פנסיה וגמל.

ד. במסגרת תקנות מס הכנסה לאישור וניהול קופות גמל, הקופה אושרה לצורך הסעיפים 9(2) ו- 17(5) לפקודת מס הכנסה על הפקדות של מעבידים לפיצויים בשיעור שלא יעלה על 8.1%.

ה. ביום 23 בינואר 2008 אושר על ידי הכנסת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מספר 3), התשס"ח-2008 (להלן "התיקון"). במסגרת התיקון נקבע כי הממונה לא ייתן אישור לקופת גמל מרכזית לפיצויים אלא לגבי קופה שפעלה כדין כקופת גמל מרכזית לפיצויים בשנת המס 2007 לגבי כספים שהופקדו בקופה עד לשנת המס 2010, ובלבד שההפקדה היא של עמית-מעביד אשר היה עמית בקופה בחודש דצמבר 2007 והפקדת הכספים היא בשל עובד של עמית-מעביד כאמור שהופקדו עבורו כספים בקופה עבור חודש דצמבר 2007.

ו. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ז. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל קמ"פ.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקופה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים - ההשקעה מוצגת ע"פ שווייה ההוגן כהפרש בין השווי המהווה של הנכס העתידי בקיזוז ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים - לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black&Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתחייבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואת תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (12) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (13) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (14) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

0.30	(0.30)	(0.90)

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%
0.33	(1.46)	(9.83)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2017

מסלול כללי	מסלול מניית	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
65	5	4	6	20	100
54	1	23	-	13	91
547	54	-	10	141	752
17	-	3	2	8	30
40	3	9	-	13	65
723	63	39	18	195	1,038
ריבית ודיבידנד לקבל (*)					
מוסדות					
בטחונות בגין פעילות בנגזרים					
חייבים בגין משכנתאות					
חייבים בגין השקעות (*)					
סך הכל חייבים ויתרות חובה					

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה באור 12 בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניית	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
128	4	14	75	49	270
8	1	-	-	3	12
884	33	-	-	257	1,174
827	-	55	359	311	1,552
70	-	3	15	13	101
1,917	38	72	449	633	3,109
ריבית ודיבידנד לקבל (*)					
מוסדות					
בטחונות בגין פעילות בנגזרים					
חייבים בגין משכנתאות					
חייבים בגין השקעות (*)					
סך הכל חייבים ויתרות חובה					

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה באור 12 בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
56,043	1,301	21,388	57,837	36,490	173,059
23,682	98	2,090	5,148	11,947	42,965
112	1	3	-	42	158
23,794	99	2,093	5,148	11,989	43,123
79,837	1,400	23,481	62,985	48,479	216,182

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
57,557	579	23,512	54,070	33,980	169,698
31,556	61	2,166	11,348	15,442	60,573
112	-	3	7	41	163
31,668	61	2,169	11,355	15,483	60,736
89,225	640	25,681	65,425	49,463	230,434

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,214	45	910	705	2,787	9,661
674	-	134	-	303	1,111
40,007	-	4,511	14,476	19,789	78,783
45,895	45	5,555	15,181	22,879	89,555
45,895	45	5,555	15,181	22,879	89,555

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

פקדונות בבנקים

הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול שקלי	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
6,812	47	1,325	766	3,237	12,187
-	1	-	-	-	1
1,129	-	197	-	450	1,776
35,291	-	4,513	8,049	14,219	62,072
43,232	48	6,035	8,815	17,906	76,036
43,232	48	6,035	8,815	17,906	76,036

אגרות חוב קונצרניות :
 שאינן ניתנות להמרה
 שניתנות להמרה
 פקדונות בבנקים
 הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר 2017

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול שקלי	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
21,191	2,403	-	5,183	28,777	
11	9	7	25	52	
21,202	2,412	7	5,208	28,829	

מניות סחירות
 מניות לא סחירות
 סך הכל מניות

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול שקלי	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
24,134	1,792	-	18	5,072	31,016
11	8	6	-	22	47
24,145	1,800	6	18	5,094	31,063

מניות סחירות
 מניות לא סחירות
 סך הכל מניות

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017

מסלול כללי	מסלול מניית	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10,475	1,058	13	40	2,641	14,227
10,018	325	-	21	4,661	15,025
149	51	-	-	42	242
24	-	5	-	11	40
5	1	-	-	1	7
4	-	-	-	1	5
20,675	1,435	18	61	7,357	29,546

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

אחרות

השקעות אחרות שאינן סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון סיכון

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אחרות

סך הכל השקעות אחרות

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניית	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח	מסלול אג"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10,167	548	9	-	2,186	12,910
10,570	236	5	147	4,149	15,107
110	28	-	-	47	185
49	-	6	-	23	78
15	1	-	-	3	19
12	2	-	-	2	16
20,923	815	20	147	6,410	28,315

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

אחרות

השקעות אחרות שאינן סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון סיכון

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אחרות

סך הכל השקעות אחרות

ביאור 7 - השקעות אחרות (המשך)

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2017

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול שקלי	מסלול אג"ח	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
19,516	2,000	-	-	4,904	26,420
(1)	-	(1)	-	(1)	(3)
(16,429)	(793)	-	(1,358)	(7,525)	(26,105)
(205)	-	(8)	(100)	(105)	(418)
מניות					
מדד					
מטבע זר					
ריבית					

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול שקלי	מסלול אג"ח	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
19,641	1,051	-	-	4,222	24,914
783	-	539	-	424	1,746
(23,938)	(701)	-	(1,339)	(8,731)	(34,709)
(262)	-	(3)	(72)	(130)	(467)
מניות					
מדד					
מטבע זר					
ריבית					

ביאור 8 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2017

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח	מסלול שקלי	מסלול אג"ח	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
112	4	18	45	55	234
367	15	11	100	168	661
-	-	-	-	4	4
58	-	3	40	30	131
24	32	-	1	10	67
561	51	32	186	267	1,097
חברה מנהלת					
התחייבויות בגין נגזרים					
בטוחות בגין חוזים עתידיים לא סחירים					
זכאים בגין משכנתאות					
זכאים בגין השקעות					
סך הכל זכאים ויתרות זכות					

ביאור 8 - זכאים ויתרות זכות (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי אלפי ש"ח	מסלול מניות אלפי ש"ח	מסלול אג"ח צמוד מדד אלפי ש"ח	מסלול שקלי אלפי ש"ח	מסלול אג"ח עד 15% מניות אלפי ש"ח	סה"כ אלפי ש"ח
118	3	20	43	62	246
4	-	1	-	-	5
557	12	4	97	230	900
-	-	-	-	17	17
20	21	1	10	30	82
699	36	26	150	339	1,250
חברה מנהלת					
מוסדות					
התחייבויות בגין נגזרים					
בטוחות בגין חוזים עתידיים לא					
סחירים					
זכאים בגין השקעות					
סך הכל זכאים ויתרות זכות					

ביאור 9 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול לפי מסלולי השקעה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015(*)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,304	1,363	1,449
43	34	-
223	248	-
519	504	-
662	663	-
2,751	2,812	1,449
דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים:		
מסלול כללי		
מסלול מניות		
מסלול אג"ח צמוד מדד		
מסלול שקלי		
מסלול אג"ח עד 15% מניות		
סך הכל הוצאות דמי ניהול		

(*) נתוני מסלול כללי בלבד. לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור ג(1).

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015
%	%	%
2.00	2.00	2.00
דמי ניהול מסך נכסים:		
שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין		
שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל:		
0.71	0.71	0.72
0.96	0.93	0.92
0.71	0.73	0.65
0.63	0.65	0.77
0.73	0.80	0.86
מסלול כללי		
מסלול מניות		
מסלול אג"ח צמוד מדד		
מסלול שקלי		
מסלול אג"ח עד 15% מניות		

ביאור 10 - הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						כל המסלולים
2017	2016	2015(*)	2017	2016	2015(*)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	
42	51	34	0.011	0.013	0.017	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
15	17	13	0.004	0.004	0.006	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
7	1	1	0.002	*-	*-	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני :
18	16	10	0.005	0.004	0.005	בגין השקעה בקרנות השקעה
119	130	103	0.030	0.033	0.050	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
1	1	-	0.000	*-	-	בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
23	9	3	0.006	0.002	0.001	עמלות אחרות**
225	225	164	0.057	0.058	0.080	סך הכל הוצאות ישירות

(*) נתוני מסלול כללי בלבד. לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור ג 1.(1).

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						מסלול כללי
2017	2016	2015	2017	2016	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	
22	27	34	0.011	0.014	0.017	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
8	9	13	0.004	0.005	0.006	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
4	1	1	0.002	0.001	*-	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני :
12	10	10	0.006	0.005	0.005	בגין השקעה בקרנות השקעה
83	96	103	0.043	0.049	0.050	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
1	1	-	0.001	0.001	-	בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
10	4	3	0.005	0.002	0.001	עמלות אחרות**
140	148	164	0.072	0.076	0.080	סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				מסלול מניות
2017	2016	2017	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	
2	2	0.053	0.054	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
4	3	0.106	0.081	עמלות ניהול חיצוני :
6	5	0.159	0.134	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
				סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 10 - הוצאות ישירות (המשך)

מסלול אג"ח צמוד מדד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.006	0.006	2	2
0.003	0.003	1	1
0.003	0.003	1	1
0.011	0.012	4	4

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות**מסלול שקלי**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.014	0.009	10	7
0.004	0.004	3	3
-	0.001	-	1
0.003	0.009	2	7
0.021	0.022	15	18

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות**מסלול אג"ח עד 15% מניות**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	2017	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח	
0.012	0.011	10	9
0.005	0.004	4	3
-	0.002	-	2
0.007	0.007	6	6
0.038	0.038	31	32
0.002	0.006	2	5
0.065	0.067	53	57

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 11 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					
	2013	2014	2015	2016	2017	
	באחוזים					
5.33	10.04	4.12	1.73	3.42	7.57	מסלול כללי
9.26	18.59	7.36	3.71	3.98	13.40	מסלול מניות
1.82	4.38	0.27	(0.24)	1.23	3.52	מסלול אג"ח צמוד מדד
3.63	4.80	4.66	3.09	1.94	3.67	מסלול שקלי
4.34	8.66	3.45	1.58	2.44	5.73	מסלול אג"ח עד 15% מניות

ביאור 12 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(246)	(234)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים :
954	145	מניות
210	94	אגרות חוב סחירות
2,264	2,446	קרנות השקעה
3,182	2,451	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 208 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015(*)	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,449	2,812	2,751	דמי ניהול לחברה המנהלת

(*) נתוני מסלול כללי בלבד. לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור 1 ג (1).

ביאור 13 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח :

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017				
מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח עד 15% מניות	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
29	2	7	38	בגין השקעות בניירות ערך זרים

ביאור 14 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התקשרויות

הקופה התקשרה להשקעה בקרנות הון סיכון. יתרת הסכומים שנותרו להשקעה הינם:

שם המסלול	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
מסלול כללי	169	155
מסלול אג"ח עד 15% מניות	289	274

ב. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25. ב. בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ג. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של 3.8 מיליון ש"ח.

הראל פרופיל אישי למעסיק

דוחות כספיים ליום

31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
5	דוח הכנסות והוצאות
6	דוח על השינויים בזכויות העמיתים
7	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פרופיל אישי למעסיק

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל פרופיל אישי למעסיק (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פרופיל אישי למעסיק בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל פרופיל אישי למעסיק (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאות מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות חגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

		רכוש שוטף
		מזומנים ושווי מזומנים
		חייבים ויתרות חובה
2,412	3,586	
201	95	
2,613	3,681	
		השקעות פיננסיות
		נכסי חוב סחירים
		מניות
		השקעות אחרות
		סך כל השקעות פיננסיות
142,055	147,330	
19,376	20,129	
24,449	26,021	
185,880	193,480	
		סך כל הנכסים
188,493	197,161	
		זכאים ויתרות זכות
		זכויות העמיתים
39	43	
188,454	197,118	
		סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים
188,493	197,161	

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוגי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

(26)	(17)	(32)

520	1,654	4,944
225	(55)	2,049
609	1,501	2,682
1,354	3,100	9,675

1,328	3,083	9,643

401	451	480
147	116	112
48	69	-
596	636	592

732	2,447	9,051

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
119,823	176,628	188,454	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
1,827	5,377	1,816	תשלומים לעמיתים
			העברות צבירה לקופה
72,548	15,150	10,333	העברות מקופות גמל
			העברות צבירה מהקופה
14,648	394	8,904	העברות לקופות גמל
57,900	14,756	1,429	העברות צבירה, נטו
732	2,447	9,051	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
176,628	188,454	197,118	זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל פרופיל אישי למעסיק (להלן - הקופה) הינה קופה מרכזית לפיצויים בניהול אישי הנבנית בהתאם להעדפותיו האישיות של המעסיק, כאשר כספי הקופה מנוהלים באופן ייחודי עבור כל מעסיק, כמוסכם עימו. הקופה מאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ג. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ד. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל פרופיל אישי למעסיק.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון – רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקופה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרץ, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים (המשך)

- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושיערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי ההוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים - ההשקעה מוצגת ע"פ שווי ההוגן כהפרש בין השווי המהווה של הנכס העתידי בקיזוז ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים- לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black&Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתייחבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואת תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) דיבידנד לקבל- דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (12) ריבית לקבל- ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (13) פדיון לקבל- קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (14) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.90)	(0.30)	0.30
0.33	(1.46)	(9.83)

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ה. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25 ב. בדוח הכספי של החברה המנהלת.

**הראל קופה לפנסיה תקציבית
בניהול
הראל פנסיה וגמל בע"מ**

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2017**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
	א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
	ב. מועד הקמת קופת הגמל	3
	ג. רשימת מסלולי השקעה הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	3
	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	3
	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	3
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	4
	א. שינוי במספר העמיתים	4
	ב. ניתוח זכויות העמיתים בקופה	4
3.	מידע אודות דמי ניהול	4
4.	ניתוח מדיניות השקעה	5
	א. מדיניות ההשקעה	5
	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	5
5.	ניהול סיכונים	7
	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	7
	ב. סיכוני נזילות	7
	ג. סיכוני שוק	8
	ד. סיכוני אשראי	10
	ה. סיכונים גיאוגרפיים	14
	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	15
	ז. גורמי סיכון על פי טיבם	15
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	16
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	16

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן "הקופה").
- סוג קופת הגמל: קופת גמל מרכזית לפנסיה תקציבית.
- העמיתים החוסכים בה הינם מעבידים הנדרשים להפריש 2% משכר העובדים החל מינואר 2008 במסגרת פנסיה תקציבית, וזאת מכוח חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל.
- קוד הקופה: 512267592-00000000001296-1296-000.
- סוג העמיתים: מעבידים.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח ארוך ובינוני. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון, או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת", או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח לא חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בינואר 2008.

ג. רשימת מסלולי השקעה הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

- בקופה אין מסלולי השקעה.
- הקופה החלה את פעילותה בשנת 2008.

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

בשנת הדוח לא חל שינוי.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

הפרשות מעסיקים בשיעור 2% משכר העובדים החל מינואר 2008.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

אין שינוי.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח:

מספר חשבונות עמיתים				סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	לתחילת השנה	
84	-	2	82	מעבידים

ב. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר				
2016		2017		
סך נכסים, נטו		סך נכסים, נטו		
באלפי ש"ח	מספר חשבונות	באלפי ש"ח	מספר חשבונות	
13,690	32	14,424	53	חשבונות פעילים
15,028	50	3,187	31	חשבונות לא פעילים (*)
28,718	82	17,611	84	סה"כ

(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

16	5	32	8

3. מידע אודות דמי ניהול

שיעור דמי הניהול

ליום 31 בדצמבר 2017				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	
באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	
-	1	24	1	
491	4	497	2	
2,422	23	12,012	36	
274	4	1,891	13	

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 21 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה באור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף שנת 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרויות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסף) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום שנת 2017 הציפיות לאינפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. חטיבת ההשקעות ניצלה את ציפיות האינפלציה הנמוכות להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה להימשך מגמת ההתרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני, כאשר לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל, בעוד הריבית בישראל צפויה להישאר ללא שינוי בשנה הקרובה, המח"מ על אג"ח זרות קצר יחסית לאג"ח השקליות והצמודות למדד.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2017 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017, צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרה ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א-35 (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה החשיפה למניות, בעיקר בחו"ל, לאור ההערכה לעדיפות יחסית להשקעה במניות ע"פ אג"ח ממשלתיות וקונצרניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור המשך שחיקת המרווחים - צומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בבטחונו ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2009-2-3 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת ההשקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת השקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות.

הועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשוקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון נזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2017

נכסים, נטו (באלפי ש"ח)	נזילות (בשנים)
12,938	נכסים נזילים וסחירים
454	מח"מ של עד שנה
4,023	מח"מ מעל שנה
196	אחרים
17,611	סה"כ

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות כולל העברות בין קופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחנת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה עמד על 100% הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2017, כ-78% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים.

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפורזים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכסל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות כוללים VAR היסטורי ותרחישי קיצון עבור כל הקרנות. מדד ה-VAR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק הנכסים בשל התממשות סיכוני שוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. תרחישי הקיצון ומדד VAR לכל הקופות מחושבים אחת לרבעון. ועדת ההשקעות מקבלת מדי ועדה דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

ליום 31 בדצמבר 2017				
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
המחירים לצרכן	המחירים לצרכן	המחירים לצרכן	המחירים לצרכן	
8,672	4,110	4,829	17,611	סך נכסי קופת הגמל, נטו
1,564	-	(1,564)	-	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
10,236	4,110	3,265	17,611	במונחי דלתא
				סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
1%+	1%-
אחוזים	אחוזים

ליום 31 בדצמבר 2017

2.54	(2.30)	תשואות תיק ההשקעות

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2017					
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 125
מסה"כ			אלפי ש"ח		
ענף משק					
20.26	385	59	-	3	323
3.05	58	-	-	-	58
3.16	60	15	-	2	43
8.15	155	75	-	4	76
18.73	356	18	1	22	315
17.46	332	19	-	29	284
16.62	316	82	-	24	210
8.05	153	-	-	23	130
4.52	86	18	-	6	62
100.00	1,901	286	1	113	1,501
סך הכל					

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי ביטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית - מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2017		
סה"כ	שאינם סחירים	סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10,493	4,062	6,431
1,551	415	1,136
12,044	4,477	7,567

בארץ

בחו"ל

סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017
דירוג מקומי (*)
אלפי ש"ח

נכסי חוב סחירים בארץ

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

5,410

537

442

7

35

6,431

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

הלוואות לצורך רכישת אמצעי שליטה

הלוואות לאחרים

134

22

6

12

118

3,770

4,062

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

10,493

סך הכל נכסי חוב בארץ

1,404

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017

דירוג בינלאומי (*)

אלפי ש"ח

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

לא מדורג

21

165

871

75

4

1,136

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:

נכסי חוב אחרים

415

415

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

1,551

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

280

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+. כל

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2017	נכסי חוב שאינם סחירים
באחוזים	לפי דירוג (*):
1.95	AA ומעלה
2.37	A
2.50	BBB
4.52	נמוך מ-BBB
3.81	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאנים סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017		ענף משק
%	סכום	
מסה"ב	אלפי ש"ח	
5.23	630	בנקים
0.55	66	ביטוח
0.27	32	ביומד
1.19	143	טכנולוגיה
21.18	2,551	מסחר ושרותים
20.69	2,492	נדל"ן ובינוי
1.86	224	תעשייה
2.57	310	השקעה ואחזקות
1.37	165	נפט וגז
45.09	5,431	אג"ח ממשלתי
100.00	12,044	סך הכל

- (5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה יישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:
- (א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- (ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- (ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

ליום 31 בדצמבר 2017								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזינת	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח								
-	77	4	50	16	202	349	115	464
-	30	19	115	12	-	176	-	176
-	152	3	29	92	86	362	21	383
-	92	28	26	5	81	232	19	251
-	-	5	50	5	34	94	206	300
-	-	-	-	283	-	283	-	283
-	488	438	418	266	484	2,094	1,089	3,183
-	1	97	80	60	(62)	176	277	453
5,418	1,201	1,141	74	-	5,010	12,844	(284)	12,560
-	1	48	186	115	-	350	-	350
13	265	118	122	57	76	651	93	744
<u>5,431</u>	<u>2,307</u>	<u>1,901</u>	<u>1,150</u>	<u>911</u>	<u>5,911</u>	<u>17,611</u>	<u>1,536</u>	<u>19,147</u>

סך הכל

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהלת סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת.

2. גורמי סיכון על פי טיבם

בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכוני מקר, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

גורמי סיכון	השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה
סיכוני מקר	✓		סיכוני שוק
	✓		האטה כלכלית בישראל
	✓		סיכוני אשראי
		✓	סיכון מחירי נכסים אחרים
סיכונים ענפיים	✓		שינויים רגולטוריים
	✓		סיכון נזילות
סיכונים מיוחדים לחברה		✓	סיכונים תפעוליים

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2018

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

_____	מיושם סיבוני	יו"ר הדירקטוריון :
_____	דודי לידנר	מנכ"ל :
_____	רם גבל	סמנכ"ל כספים :

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2018

הראל קופה לפנסיה תקציבית
דוחות כספיים ליום
31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
5	דוח הכנסות והוצאות
6	דוח על השינויים בזכויות העמיתים
7	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל קופה לפנסיה תקציבית

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל קופה לפנסיה תקציבית בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון
19 במרס 2018

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
1,437	1,360		רכוש שוטף
286	63	3	מזומנים ושווי מזומנים
1,723	1,423		חייבים ויתרות חובה
14,040	7,567	4	השקעות פיננסיות
5,977	4,477	5	נכסי חוב סחירים
3,689	1,901	6	נכסי חוב שאינם סחירים
3,417	2,321	7	מניות
27,123	16,266		השקעות אחרות
			סך כל השקעות פיננסיות
28,846	17,689		סך כל הנכסים
128	78	8	זכאים ויתרות זכות
28,718	17,611		זכויות העמיתים
28,846	17,689		סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור
(10)	(10)	(31)	
19	270	464	
150	120	388	
165	249	316	
29	375	939	
363	1,014	2,107	
353	1,004	2,076	
302	310	300	9
21	21	21	10
1	5	5	13
324	336	326	
29	668	1,750	

הכנסות (הפסדים)**ממזומנים ושווי מזומנים****מהשקעות:**

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות על הוצאות לשנה**

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
23,161	26,454	28,718
3,068	1,838	2,099
192	242	522
245	-	-
194	-	-
51	-	14,434
388	-	(14,434)
29	668	1,750
26,454	28,718	17,611

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מקרנות פנסיה חדשות

העברות מקופות גמל

העברות צבירה מהקופה

העברות לקופות גמל

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן - "הקופה") הינה קופה למטרת פנסיה תקציבית המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005. העמיתים החוסכים בה הינם מעבידים הנדרשים להפריש 2% משכר העובדים במסגרת פנסיה תקציבית, מכוח חוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ג. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ד. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל קופה לפנסיה תקציבית.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון – רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקופה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי חוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים (המשך)

- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווין ההוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים - ההשקעה מוצגת ע"פ שוויה ההוגן כהפרש בין השווי המהווה של הנכס העתידי בקיזוז ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים-לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black&Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתחייבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואות תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד', והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) דיבידנד לקבל- דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (12) ריבית לקבל- ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (13) פדיון לקבל- קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (14) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר :

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.90)	(0.30)	0.30	שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)
0.33	(1.46)	(9.83)	שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
23	6
1	2
133	54
124	-
5	1
286	63

ריבית ודיבידנד לקבל
מוסדות
בטחונות בגין פעילות בנגזרים
חייבים בגין משכנתאות
חייבים בגין השקעות
סך הכל חייבים ויתרות חובה

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
8,569	5,431
5,461	2,124
10	12
5,471	2,136
14,040	7,567

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
785	171
92	2
5,100	4,304
5,977	4,477

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
פקדונות בבנקים
הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,688	1,900
1	1
3,689	1,901

מניות סחירות
מניות לא סחירות

סך הכל מניות

ביאור 7- השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר

2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

1,621	1,150
1,412	911
62	40
9	3
2	-
2	-
3,108	2,104

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

אחרות

השקעות אחרות שאינן סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון סיכון

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

133	144
60	26
116	47
309	217
3,417	2,321

סך הכל השקעות אחרות

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר

2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

2,902	1,948
126	-
(3,132)	(1,946)
(4)	(5)

מניות

מדד

מטבע זר

ריבית

ביאור 8 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר	
2017	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
22	26
28	54
7	-
21	48
78	128

חברה מנהלת
התחייבויות בגין נגזרים
זכאים בגין משכנתאות
זכאים בגין השקעות

סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 9 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
300	310	302

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2016	2015
%	%	%
2.00	2.00	2.00
1.07	1.13	1.20

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

ביאור 10 - הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017	2016	2015	2017	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
4	5	6	0.014	0.019	0.026
1	1	2	0.003	0.004	0.009
1	-	-	0.003	-	-
1	2	1	0.003	0.008	0.004
12	13	12	0.042	0.049	0.051
2	-	-	0.007	-	-
21	21	21	0.073	0.079	0.090

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 11 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					2017 באחוזים
	2013	2014	2015	2016	2017	
5.15	9.34	4.20	1.55	3.57	7.25	הראל קופה לפנסיה תקציבית

ביאור 12 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(26)	(22)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
49	10	מניות
7	1	אגרות חוב סחירות
127	92	קרנות השקעה
157	81	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 7 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
302	310	300	דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 13 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שגבנו מהקופה בשנת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2017	
אלפי ש"ח	
5	בגין השקעות בניירות ערך זרים

ביאור 14 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ב. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של כ-349 אלף ש"ח.

**הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה
בניהול
הראל פנסיה וגמל בע"מ**

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2017**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
א.	תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
ב.	מועד הקמת קופת הגמל	3
ג.	רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
ד.	שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	3
ה.	שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	3
ו.	שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	3
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	4
א.	שינוי במספר העמיתים	4
ב.	ניתוח זכויות העמיתים בקופה	4
3.	מידע אודות דמי ניהול	4
4.	ניתוח מדיניות השקעה	5
א.	מדיניות ההשקעה	5
ב.	ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	5
5.	ניהול סיכונים	7
א.	מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	7
ב.	סיכוני נזילות	7
ג.	סיכוני שוק	8
ד.	סיכוני אשראי	10
ה.	סיכונים גיאוגרפיים	14
ו.	גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	15
ז.	גורמי סיכון על פי טיבם	15
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	16
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	16

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן - "הקופה").
- סוג קופת הגמל: הקופה הינה קופת גמל לדמי מחלה המיועדת למעבידים ונועדה לתשלום דמי מחלה לעובדים בהתאם להוראות זכאות לדמי מחלה. הקופה מנוהלת כקופת גמל מרכזית על שם המעביד בלבד, ללא פירוט שמות העובדים. ההפקדות בקופה מוכרות כהוצאות לצרכי מס.
- קוד הקופה: 512267592-00000000000857-0857-000.
- סוג העמיתים: מעבידים.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח ארוך ובינוני. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון", או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת" או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח לא חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בספטמבר 2003.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

- בקופה אין מסלולי השקעה.
- הקופה החלה את פעילותה בדצמבר 2003.

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

בשנת הדוח לא חל שינוי.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

על פי תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד - 1964, ניתן להפקיד מדי שנה בקופת דמי מחלה, עד 2.5% מהמשכורות ששילם המעסיק לעובדיו באותה שנה. מנגד, היתרה בחשבון המעסיק בקופת דמי מחלה, אינה יכולה לעלות על 7.5% מכלל המשכורות ששילם בשנת התשלום. ניתן לבצע הפקדות עבור השנה השוטפת בלבד ואין חובת הפקדה חודשית, אלא ניתן לבצע גם אחת לשנה.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

אין שינוי.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח:

מספר חשבונות עמיתים				סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	לתחילת השנה	
16	-	-	16	מעבידים

ב. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר				חשבונות לא פעילים (*)
2016		2017		
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח
באלפי ש"ח		באלפי ש"ח		
43,542	16	48,785	16	
11	3	11	3	

3. מידע אודות דמי ניהול

שיעור דמי הניהול

ליום 31 בדצמבר 2017		דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	
1	46,245	
11	1,753	
2	505	
2	282	

סך ההוצאות ישירות שנגבו מהעמיתים, נוסף לדמי הניהול, הינו 37 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה באור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי בממד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרויות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסך) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום שנת 2017 הציפיות לאינפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. חטיבת ההשקעות ניצלה את ציפיות האינפלציה הנמוכות להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה להימשך מגמת ההתרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנתורה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני, כאשר לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל, בעוד הריבית בישראל צפויה להישאר ללא שינוי בשנה הקרובה, המח"מ על אג"ח זרות קצר יחסית לאג"ח השקליות והצמודות למדד.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2017 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017, צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרה ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א-35 (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה החשיפה למניות, בעיקר בחו"ל, לאור ההערכה לעדיפות יחסית להשקעה במניות ע"פ אג"ח ממשלתיות וקונצרניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור המשך שחיקת המרווחים - צומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בבטחונו ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 3-2-2009 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת השקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת השקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת השקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשווקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם :

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים : סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון נזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2017

נכסים, נטו (באלפי ש"ח)	נזילות (בשנים)
35,747	נכסים נזילים וסחירים
1,084	מח"מ של עד שנה
11,139	מח"מ מעל שנה
815	אחרים
48,785	סה"כ

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות כולל העברות בין קופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחרת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה עמד על 100% הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2017, כ-73% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים.

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות הנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופת הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפורזים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכסל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות כוללים VAR היסטורי ותרחישי קיצון עבור כל הקרנות. מדד ה-VAR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק הנכסים בשל התממשות סיכונים שוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. תרחישי הקיצון ומדד VAR לכל הקופות מחושבים אחת לרבעון. ועדת השקעות מקבלת מדי ועדה דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

ליום 31 בדצמבר 2017				
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
22,030	13,787	12,968	48,785	סך נכסי קופת הגמל, נטו
5,086	1	(5,087)	-	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
27,116	13,788	7,881	48,785	סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
1%+	1%-
אחוזים	אחוזים

ליום 31 בדצמבר 2017	
תשואות תיק ההשקעות	2.59
	(2.36)

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2017						
נסחרות במדד ת"א 125	נסחרות במדד		לא סחיר אלפי ש"ח	בחו"ל	סך הכל	מסה"כ %
	מניות היתר					
ענף משק						
944	9	-	158	1,111	20.04	בנקים
170	-	-	-	170	3.07	ביטוח
124	5	-	45	174	3.14	ביומד
223	11	-	216	450	8.12	טכנולוגיה
918	63	1	68	1,050	18.95	מסחר ושרותים
830	84	-	57	971	17.52	נדל"ן ובינוי
613	70	-	238	921	16.62	תעשייה
381	67	-	-	448	8.08	השקעה ואחזקות
181	16	-	50	247	4.46	נפט וגז
4,384	325	1	832	5,542	100.00	סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצא"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2017			
סה"כ	שאינם סחירים	סחירים	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
28,657	11,497	17,160	בארץ
4,283	726	3,557	בחו"ל
32,940	12,223	20,717	סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017	
דירוג מקומי (*)	
אלפי ש"ח	
13,734	<u>נכסי חוב סחירים בארץ</u>
	אגרות חוב ממשלתיות
	אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:
1,774	AA ומעלה
1,496	BBB עד A
26	נמוך מ-BBB
130	לא מדורג
17,160	<u>סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ</u>
	<u>נכסי חוב שאינם סחירים בארץ</u>
	אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:
1,361	AA ומעלה
121	BBB עד A
48	נמוך מ-BBB
16	לא מדורג
229	הלוואות לצורך רכישת אמצעי שליטה
9,722	הלוואות לאחרים
11,497	<u>סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ</u>
28,657	<u>סך הכל נכסי חוב בארץ</u>
3,642	מוזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר
2017
דירוג בינלאומי (*)
אלפי ש"ח

812

397

2,146

193

9

3,557

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:

נכסי חוב אחרים

726

4,283

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

455

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2017	נכסי חוב שאינם סחירים
באחוזים	לפי דירוג (*):
1.48	AA ומעלה
2.37	A
2.50	BBB
4.00	נמוך מ-BBB
3.76	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאנים סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017		ענף משק
%	סכום	
מסה"כ	אלפי ש"ח	
5.99	1,973	בנקים
1.04	343	ביטוח
0.25	82	ביומד
1.15	379	טכנולוגיה
23.10	7,610	מסחר ושרותים
18.97	6,250	נדל"ן ובינוי
1.01	333	תעשייה
3.34	1,101	השקעה ואחזקות
0.98	323	נפט וגז
44.17	14,546	אג"ח ממשלתי
100.00	32,940	סך הכל

- (5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה יישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:
- (א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- (ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- (ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

ליום 31 בדצמבר 2017								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזינת	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
-	202	12	135	44	358	751	310	1,061
-	83	55	308	32	-	478	-	478
-	394	8	79	273	231	985	56	1,041
-	237	80	71	13	218	619	51	670
-	-	14	134	12	92	252	552	804
-	-	-	-	1,100	-	1,100	-	1,100
-	1,315	1,255	785	704	1,063	5,122	2,926	8,048
-	3	282	216	222	(125)	598	744	1,342
14,512	4,636	3,330	222	4	13,450	36,154	269	36,423
-	2	140	497	299	-	938	-	938
34	696	366	331	147	214	1,788	252	2,040
14,546	7,568	5,542	2,778	2,850	15,501	48,785	5,160	53,945

סך הכל

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת.

2. גורמי סיכון על פי טיבם

בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכוני מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

גורמי סיכון	השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה
סיכוני מקרו	√		סיכוני שוק
	√		האטה כלכלית בישראל
	√		סיכוני אשראי
		√	סיכון מחירי נכסים אחרים
סיכונים ענפיים	√		שינויים רגולטוריים
	√		סיכון נזילות
סיכונים מיוחדים לחברה		√	סיכונים תפעוליים

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2018

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון: מישל סיבוני

מנכ"ל: דודי לידנר

סמנכ"ל כספים: רם גבל

תאריך אישור הדוח: 19 במרס 2018

הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה
דוחות כספיים
ליום
31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

2 דוח רואי החשבון המבקרים

3 דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4 דוח על המצב הכספי

5 דוח הכנסות והוצאות

6 דוח על השינויים בזכויות העמיתים

7 ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל - דקל קופה לדמי מחלה

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל - דקל קופה לדמי מחלה (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להוראות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בלבתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

ליום 31 בדצמבר			
2016	2017		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור	
רכוש שוטף			
2,127	3,697		מזומנים ושווי מזומנים
467	188	3	חייבים ויתרות חובה
2,594	3,885		
השקעות פיננסיות			
21,305	20,717	4	נכסי חוב סחירים
8,394	12,223	5	נכסי חוב שאינם סחירים
5,509	5,542	6	מניות
5,916	6,554	7	השקעות אחרות
41,124	45,036		סך כל השקעות פיננסיות
43,718	48,921		סך כל הנכסים
זכאים ויתרות זכות			
176	136	8	
43,542	48,785		זכויות העמיתים
43,718	48,921		סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור
(18)	(38)	(58)	
672	430	739	
110	88	597	
745	357	524	
501	573	1,554	
2,028	1,448	3,414	
2,010	1,410	3,356	
188	181	196	9
45	34	37	10
-	-	7	13
233	215	240	
1,777	1,195	3,116	

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
90,847	42,347	43,542	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
-	-	2,127	תקבולים מדמי גמולים
50,476	-	-	תשלומים לעמיתים
199	-	-	העברות צבירה לקופה העברות מקופות גמל
1,777	1,195	3,116	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
42,347	43,542	48,785	זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן - הקופה) הינה קופת גמל לדמי מחלה המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, בה העמית הוא המעביד המפקיד כספים לתשלום דמי מחלה לעובדיו.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ג. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ד. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקופה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרץ, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים (אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות) חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי מזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי החברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן: "החברה המצטטת") וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת. המודל של החברה המצטטת מתבסס על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי ההוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה לא סחירים - ההשקעה מוצגת ע"פ שווי ההוגן כהפרש בין השווי המהווה של הנכס העתידי בקיזוז ההתחייבות העתידית בגין העסקה. יתרת זכות הנובעת מעודף ההתחייבויות העתידיות על הנכסים העתידיים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות. בטחונות בגין חוזים עתידיים לא סחירים מסווגים לסעיף חייבים/זכאים.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות וכתבי אופציות בלתי סחירים - לפי תחשיב כלכלי המבוסס על מודל Black&Scholes. יתרת זכות הנובעת מהתייחבויות בגין אופציות מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואת תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (12) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (13) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים (המשך)

(14) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.90)	(0.30)	0.30
0.33	(1.46)	(9.83)

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
37	17
3	3
198	146
210	4
19	18
467	188

ריבית ודיבידנד לקבל

מוסדות

בטחונות בגין פעילות בנגזרים

חייבים בגין משכנתאות

חייבים בגין השקעות

סך הכל חייבים ויתרות חובה

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12,647	14,546
8,628	6,144
30	27
8,658	6,171
21,305	20,717

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:
 שאינן ניתנות להמרה
 שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,551	1,397
159	149
6,684	10,677
8,394	12,223

אגרות חוב קונצרניות:
 שאינן ניתנות להמרה
 פקדונות בבנקים
 הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,489	5,524
20	18
5,509	5,542

מניות סחירות
 מניות לא סחירות

סך הכל מניות

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,295	2,778
2,654	2,850
47	34
15	8
3	1
3	1
5,017	5,672

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

אחרות

השקעות אחרות שאינן סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון סיכון

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

501	528
210	189
188	165
899	882
5,916	6,554

סך הכל השקעות אחרות

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
8,846	5,180
368	-
(11,921)	(5,093)
(118)	(49)

מניות

מדד

מטבע זר

ריבית

ביאור 8 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
15	17
130	97
4	-
-	22
27	-
176	136

חברה מנהלת
התחייבויות בגין נגזרים
בטוחות בגין חוזים עתידיים לא סחירים
זכאים בגין משכנתאות
זכאים בגין השקעות
סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 9 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
188	181	196

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%
2.00	2.00	2.00
0.39	0.43	0.43

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

ביאור 10 - הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.009	0.014	0.011	8	6	5
0.003	0.005	0.005	3	2	2
-	-	0.005	-	-	2
0.003	0.007	0.007	3	3	3
0.034	0.054	0.048	31	23	21
-	-	0.009	-	-	4
0.049	0.080	0.085	45	34	37

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**
סך הכל הוצאות ישירות

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 11 - תשואות

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה
	2013	2014	2015	2016	2017	
					באחוזים	
5.18	10.02	4.11	1.29	3.25	7.44	

ביאור 12 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(15)	(17)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
72	28	מניות
14	5	אגרות חוב סחירות
350	410	קרנות השקעה
421	426	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 14 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
188	181	196	דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 13 - מסים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	
אלפי ש"ח	
7	בגין השקעות בניירות ערך זרים

ביאור 14 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התקשרויות

הקופה התקשרה להשקעה בקרנות הון סיכון. יתרת הסכומים שנותרו להשקעה הינם:

31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
55	60

יתרת התחייבות לקרנות השקעה

ב. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25. ב. דוח הכספי של החברה המנהלת.

ג. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של כ- 788 אלף ש"ח.

**קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל
בניהול
הראל פנסיה וגמל בע"מ**

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2017**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
	א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
	ב. מועד הקמת קופת הגמל	3
	ג. רשימת מסלולי השקעה הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם:	3
	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	3
	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	3
	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	3
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	4
	א. יחס נזילות	4
	ב. משך חיים ממוצע של החיסכון	4
3.	מידע אודות דמי ניהול	4
	א. שיעור דמי הניהול	4
	ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה	4
4.	ניתוח מדיניות השקעה	5
	א. מדיניות ההשקעה	5
	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	5
5.	ניהול סיכונים	7
	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	7
	ב. סיכוני נזילות	7
	ג. סיכוני שוק	8
	ד. סיכוני אשראי	10
	ה. סיכונים גיאוגרפיים	14
	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	14
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	15

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם הקופה: קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל.
- סוג הקופה: קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ופיצויים.
- קוד הקופה: 512267592-00000000002079-2079-000
- סוג העמיתים: שכירים.
- רשאי להצטרף לקופת הגמל כעמית רק מי שהינו משרת קבע, בגין כספים ששולמו בגין שירות הקבע שלו בלבד.
- הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח ארוך ובינוני. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מאגף שוק ההון באוצר בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת בהתאם.

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- החברה המנהלת הינה חברת בת בבעלות מלאה (100%), בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בשנת 2013.

ג. רשימת מסלולי השקעה הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם:

- בקופה קיים מסלול השקעה תלוי גיל. שיוך העמית מתבצע בהתאם לגילו באופן אוטומטי. להלן מסלולי ההשקעה ברירת מחדל לפי גיל:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
לגיל 50 ומטה (לשעבר כללי)	512267592-00000000002079-9819-000	נובמבר 2013
לגילאי 50 עד 60	512267592-00000000002079-9532-000	לא פעיל
לגילאי 60 ומעלה	512267592-00000000002079-9533-000	לא פעיל

- כל עמיתי הקופה נמצאים במסלול לגיל 50 ומטה. לפיכך כל הנתונים בדוח מתייחסים למסלול זה בלבד.
- הקופה החלה את פעילותה בחודש נובמבר 2013.

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

לא היו שינויים.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית הקופה לקבל קבועים בהתאם לתקנה 19 לתקנות מס הכנסה: הפרשות מעביד: עד 7.5% על חשבון תגמולים. (מינימום 6.5%)
 הפרשות עובד: עד 7% על חשבון תגמולים. (מינימום 6%)
 הפרשות מעביד: עד 8.33% על חשבון פיצויים. (מינימום 6%)

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

במהלך תקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים במסמכי היסוד של הקופה.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. יחס נזילות

עמיתי הקופה אינם רשאים למשוך כספים, וזאת נכון ליום הדוח.

הקופה השקיעה את כל נכסיה בנכסים נזילים וסחירים והיא אינה צופה בעיה באשר לנזילות נכסים ביחס להוראות המשיכה של העמיתים, כאשר תהיינה.

ב. משך חיים ממוצע של החיסכון

משך החיים הממוצע של זכויות העמיתים, עבור אותם עמיתים שחשכוונותיהם טרם הבשילו: 23.7 שנים.

ג. שינוי במספר העמיתים

מספר חשבונות עמיתים				סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	לתחילת השנה	
11	-	-	11	שכירים

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל

קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2017						
עמיתים פעילים						
עמיתים לא פעילים	דמי ניהול מהפקדות					דמי ניהול מנכסים
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%	
-	-	-	-	-	-	7 0%-0.25%
4	-	-	-	-	-	0.75%-1.05%
סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017						
עמיתים פעילים						
עמיתים לא פעילים	דמי ניהול מהפקדות					דמי ניהול מנכסים
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%	
-	-	-	-	-	1,181	0%-0.25%
403	-	-	-	-	-	0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה באור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה

בקופה מעסיק אחד בלבד ודמי הניהול אחידים לכל העמיתים.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מדיניות ההשקעה של אפיקי ההשקעה בקרן הפנסיה מפורטת באתר האינטרנט של הקופה.

<https://www.harel-group.co.il/long-term-savings/pension/funds/Pages/gemel-keva/investment-policy.aspx?menuType=Pension&parentID=94fcd013-d026-4a2c-8494-80b7329434e4>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	לאחר 3 שנים של אינפלציה שנתית שלילית, בסוף 2017 נרשמה אינפלציה חיובית מתונה של 0.3% (מדד ידוע נובמבר 2017), אך עדיין נמוכה מתחום יעד בנק ישראל. סעיף הדיוור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים לצד עלייה במחירי הנפט. מנגד, הגורמים שהעיקריים שתמכו בירידה במחירים, היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא, הרכבים ההלבשה וההנעלה והנסיעות לחו"ל), המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת, המזון וטיסות-החסד) והמשך התערבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי המים). בסיכום שנת 2017 הציפיות לאינפלציה ירדו בטווח של מעל ל-10 שנים, אך עלו בטווחים שמתחת ל-10 שנים. חטיבת ההשקעות ניצלה את ציפיות האינפלציה הנמוכות להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	במהלך שנת 2017 השקל השלים ייסוף של 4.2% מול סל המטבעות, וזאת לאחר ייסוף של 4.8% במהלך שנת 2016. במהלך השנה התחזק השקל בשיעור ניכר של 9.8% מול הדולר, ב-6.3% מול היין היפני וב-0.9% מול הפאונד הבריטי, אך נחלש ב-2.7% מול האירו. התחזקות השקל בשנת 2017 נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות הישירות, וזאת למרות עליות הריבית בארה"ב והאצה ברכישות המט"ח של בנק ישראל בהשוואה לתקופה אשתקד. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה להימשך מגמת ההתרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	ריבית בנק ישראל נותרה על 0.1% גם במהלך שנת 2017 ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. הנימוקים להותרת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה - שנותרה נמוכה מתחום יעד בנק ישראל, חוזקו של השקל והפעילות הריאלית החיובית. בפרט, לאור סימני ההתייצבות שניכרים בשוק הדיוור. בסיכום שנת 2017, נרשמה ירידה בעקום התשואות הממשלתי השקלי והצמוד לאורך כל אורכו. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ כולל קצר-בינוני, כאשר לנוכח הערכה להמשך מגמת העלאות ריבית בחו"ל, בעוד הריבית בישראל צפויה להישאר ללא שינוי בשנה הקרובה, המח"מ על אג"ח זרות קצר יחסית לאג"ח השקליות והצמודות למדד.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2017 עמד על כ-2.0% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות בהרבה מהצפי; רובו נובע מרווחי הון ממכירת חברות ישראליות (מובילאיי ועוד), ובשל מבצע הפחתת שיעור המס על דיבידנדים לבעלי עניין (מבצע ההנחות במס לבעלי "חברות-ארנק"). זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2017 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	שווקי המניות העולמיים רשמו עליות יוצאות דופן במהלך שנת 2017, צמיחה טובה מהצפי ומתואמת במרבית מדינות העולם, בשילוב הצפי להפחתת מיסים בארה"ב, מדיניות מוניטרית שנותרה ברובה מרחיבה לצד אינפלציה מתונה - תרמו לכך. בשווקים המתעוררים העלייה הייתה מרשימה עוד יותר, בתמיכת היחלשות הדולר בעולם והעלייה במחירי הסחורות. בסיכום שנת 2017 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה בשיעור מרשים של כ-23% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה בשיעור חד של 38%. בישראל, מדד ת"א-125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-6.4%, עם עלייה מתונה בלבד של 2.7% במדד ת"א-35 (בשל חולשה בענף הפארמה) ועלייה מרשימה של 21.2% במדד ת"א-90 (בתמיכת עליות בענפי הבנקים, הנדל"ן והביטוח). במהלך השנה גדלה החשיפה למניות, בעיקר בחו"ל, לאור ההערכה לעדיפות יחסית להשקעה במניות ע"פ אג"ח ממשלתיות וקונצרניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל). לאור המשך שחיקת המרווחים - צומצמה החשיפה לאג"ח קונצרני סחיר בארץ ובחו"ל, אך הוגדלה החשיפה לאשראי לא סחיר איכותי, אשר ברובו מגובה בבטחונו ו/או התניות פיננסיות, אשר מקטינים את סיכון ההשקעה באפיק.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים להשקעה באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 3-2-2009 בנושא "מערכת ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערכת ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. בכל התכנסות של ועדת ההשקעות ובהתבסס על מערכת BI, מציגה חטיבת השקעות חתכי חשיפה שונים של תיק ההשקעות, בכלל זה חשיפה לענפים, גיאוגרפי, מטבעות.

הועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשוקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניהול הקופות בשיטת סלי השקעה, מקטין חשיפה לסיכון נזילות בכלל ובקופות הקטנות בפרט.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2017	
נכסים נזילים (בשנים)	נכסים, נטו (באלפי ש"ח)
נכסים נזילים וסחירים	1,583
מח"מ מעל שנה	1
סה"כ	1,584

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות כולל העברות בין קופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחרת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.

סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.

סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.

סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.

סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפוזר המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפוזרים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכסל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות כוללים VAR היסטורי ותרחישי קיצון עבור כל הקרנות. מדד ה-VAR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק הנכסים בשל התממשות סיכוני שוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש.

תרחישי הקיצון ומדד VAR לכל הקופות מחושבים אחת לרבעון. ועדת השקעות מקבלת מדי ישיבה (אחת לשבועיים) דיווח בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

ליום 31 בדצמבר 2017			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
749	408	427	1,584
111	-	(111)	-
860	408	316	1,584

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
1%+	1%-
אחוזים	אחוזים

ליום 31 בדצמבר 2017	
תשואת תיק ההשקעות	
(2.08)	2.25

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2017					ענף משק
%	סך הכל	בחו"ל	נסחרות במדד	נסחרות במדד	
			מניות היתר	ת"א 125	
מסה"כ			אלפי ש"ח		
19.71	53	7	-	46	בנקים
2.97	8	-	-	8	ביטוח
2.97	8	2	-	6	ביומד
8.18	22	10	1	11	טכנולוגיה
18.96	51	2	3	46	מסחר ושרותים
17.84	48	3	5	40	נדל"ן ובינוי
16.73	45	12	4	29	תעשייה
8.18	22	-	3	19	השקעה ואחזקות
4.46	12	2	1	9	נפט וגז
100.00	269	38	17	214	סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2017		
סח"כ	שאינם סחירים	סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
886	1	885
91	-	91
977	1	976

בארץ

בחו"ל

סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017
דירוג מקומי (*)
אלפי ש"ח

נכסי חוב סחירים בארץ

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

404

247

215

2

17

885

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:

לא מדורג

1

1

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

886

סך הכל נכסי חוב בארץ

-

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2017
דירוג בינלאומי (*)
אלפי ש"ח

נכסי חוב סחירים בחו"ל

2	אגרות חוב ממשלתיות
13	אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:
70	A ומעלה
6	BBB
91	נמוך מ-BBB
-	סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל
91	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל
-	סך הכל נכסי חוב בחו"ל
-	מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

נכסי חוב שאינם סחירים	ליום 31 בדצמבר 2017
לפי דירוג (*):	באחוזים
לא מדורג	(0.06)

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*. לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017		
%	סכום	
מסה"כ	אלפי ש"ח	
		ענף משק
15.05	147	בנקים
4.50	44	ביטוח
0.31	3	ביומד
1.13	11	טכנולוגיה
8.29	81	מסחר ושרותים
19.45	190	נדל"ן ובינוי
3.07	30	תעשייה
5.32	52	השקעה ואחזקות
1.33	13	נפט וגז
41.55	406	אג"ח ממשלתי
100.00	977	סך הכל

- (5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה ישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:
- א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

14

ו. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכוני מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה	גורמי סיכון	
		√	סיכוני שוק	סיכוני מקרו
		√	האטה כלכלית בישראל	
		√	סיכוני אשראי	
	√		סיכון מחירי נכסים אחרים	
		√	שינויים רגולטוריים	סיכונים ענפיים
		√	סיכון נזילות	
	√		סיכונים תפעוליים	סיכונים מיוחדים לחברה

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2018

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2017 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2018

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון : מישל סיבוני

מנכ"ל : דודי לידנר

סמנכ"ל כספים : רם גבל

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2018

קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל
דוחות כספיים
ליום
31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
5	דוח הכנסות והוצאות
6	דוח על השינויים בזכויות העמיתים
7	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל (להלן- "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2017 ו- 2016 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן- "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2017 ו- 2016 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

**דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל
בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי**

ביקרו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה ליום 31 בדצמבר 2017 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2018, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2018

ליום 31 בדצמבר		ביאור
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	

			רכוש שוטף
66	94		מזומנים ושווי מזומנים
8	8	3	חייבים ויתרות חובה
74	102		
			השקעות פיננסיות
704	976	4	נכסי חוב סחירים
1	1	5	נכסי חוב שאינם סחירים
193	269	6	מניות
165	245	7	השקעות אחרות
1,063	1,491		סך כל השקעות פיננסיות
1,137	1,593		סך כל הנכסים
2	9	8	זכאים ויתרות זכות
1,135	1,584		זכויות העמיתים
1,137	1,593		סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2018

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015	2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור

-	-	(3)	

-	16	41	

3	30	23	

(1)	1	59	

2	47	123	

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

2	47	120	

סך כל ההכנסות (ההפסדים)

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

סך כל ההוצאות

-	1	2	9

-	1	1	10

-	2	3	

2	45	117	

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
388	714	1,135
324	387	332
-	11	-
2	45	117
714	1,135	1,584

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

באור 1 - כללי

א. קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל (להלן - הקופה) הינה קופת גמל לתגמולים המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005.

בקופה קיימים מסלולי ההשקעה הבאים:

1. לגילאי 50 ומטה (לשעבר - כללי)

2. לגילאי 50 עד 60 (החל מינואר 2016)

3. לגילאי 60 ומעלה (החל מינואר 2016)

כל עמיתי הקופה נמצאים במסלול לגילאי 50 ומטה ולפיכך הנתונים בדוח מתייחסים למסלול זה בלבד.

ב. הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - החברה המנהלת), חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ד. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון וועדת ההשקעות בחברה המנהלת, בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ה. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

(1) הקופה - קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל.

(2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.

(3) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

(4) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

(5) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב - 2012.

(6) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

(7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

באור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס, 2018.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (5) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (6) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (7) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (8) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

<u>(0.90)</u>	<u>(0.30)</u>	<u>0.30</u>
<u>0.33</u>	<u>(1.46)</u>	<u>(9.83)</u>

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

באור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)**ד. שימוש באומדנים**

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי רשות שוק ההון, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר	
2017	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1	2
7	4
-	2
8	8

ריבית ודיבידנד לקבל
בטחונות בגין פעילות בנגזרים
חייבים בגין השקעות
סך הכל חייבים ויתרות חובה

באור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2017	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
406	288
570	416
976	704

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
סך הכל נכסי חוב סחירים

באור 5 – נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2017	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1	1

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה

(*) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

באור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר	
2017	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
269	193

מניות סחירות

באור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
107	158
54	76
1	8
1	1
163	243
2	2
165	245

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

השקעות אחרות שאינן סחירות

מכשירים נגזרים

סך הכל השקעות אחרות

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
161	252
3	-
(99)	(111)

מניות

מדד

מטבע זר

באור 8 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	1
2	2
-	6
2	9

חברה מנהלת
התחייבויות בגין נגזרים
זכאים בגין השקעות
סך הכל זכאים ויתרות זכות

באור 9 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
*-	1	2

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

*פחות מ-1 אלפי ש"ח.

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	2017
%	%	%
4.00	4.00	4.00

דמי ניהול מדמי גמולים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

דמי ניהול מסך נכסים:

2015	2016	2017
1.10	1.05	1.05
0.08	0.09	0.17

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2015	2016	2017
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.038	0.024	0.019	*-	*-	*-
0.015	0.009	0.022	*-	*-	*-
0.075	0.066	0.058	*-	1	1
-	0.001	0.001	-	*-	*-
0.001	0.001	*-	*-	*-	*-
0.129	0.101	0.099	*-	1	1

**** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה בגין תעודת סל ישראלית.**

תשואה שנתית נומינלית ברוטו			
2014	2015	2016	2017
באחוזים			
4.86	1.31	4.56	9.04

קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ליום 31 בדצמבר		
2016	2017	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
-	(1)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
3	1	מניות
1	1	אגרות חוב סחירות
8	13	קרנות השקעה
12	14	

13

באור 12 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)**ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1	2

דמי ניהול לחברה המנהלת

באור 13 - התחייבויות תלויות והתקשרויות**א. חובות מעבידים**

חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופה. קיימות אי וודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחוייבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופה האופייניים לסקטור קופות הגמל (כגון הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצ"ב). להערכת הנהלת הקופה הסכומים הינם בהיקפים שאינם מהותיים.

על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת הנהלת הקופה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.

ב. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25. ב. דוח הכספי של החברה המנהלת.
